JAMES JOYCE

ULISAS

PIRMA KNYGA

JAMES JOYCE

ULISAS

JAMES

JOYCE

ULISAS

ROMANAS

I KNYGA (1–12 EPIZODAI)

Iš anglų kalbos vertė

JERONIMAS BRAZAITIS

Vertimo bendraautoris

SAULIUS REPEČKA

LIETUVOS RAŠYTOJŲ
SĄJUNGOS LEIDYKLA
VILNIUS

Knygos išleidimą rėmė
Lietuvos kultūros ir sporto rėmimo fondas

ILE (Ireland Literature Exchange)
The publisher acknowledges the financial
assistance of Ireland Literature Exchange
(Translation Fund), Dublin, Ireland
www.irelandliterature.com
info@irelandliterature.com

Versta iš:
James Joyce.
Ulysses.
Penguin Books,
Harmondsworth, 1982.

ISBN 9986-39-266-7
Jo-94
UDK 820(417)-3

Airių rašytoją Jamesą Joyce'ą (1882–1941) pagrįstai galime vadinti naujųjų mitų kūrėju. Savo recenziją apie Joyce'o šedevrą Thomas Stearnsas Eliotas pavadino „Ulisas, tvarka ir mitas"[1] ir didžiausiu autoriaus nuopelnu laikė mitą kaip modernios istorijos chaoso ir anarchijos pažabojimo priemonę. T. S. Eliotas lygina Joyce'o metodą su didžiuliu moksliniu atradimu, kuriuo naudosis visi vėlesni rašytojai – jie nebūsią vien mėgdžiotojai, kaip nėra mėgdžiotojai ir Einsteino sekėjai, taikantys jo atradimą savarankiškuose tyrinėjimuose. „Užuot naudoję pasakojamąjį metodą, dabar galime naudoti mitinį metodą. Išties manau, kad tai yra žingsnis į priekį, jis atveria galimybę paversti modernųjį pasaulį meno objektu, įvedant tvarką ir suteikiant formą."[2] Mito kūrimas, pasitelkus senovinius mitus, yra būdingas postmoderno menui. Apsakyme „Tigrų auksas" Jorge Luisas Borgesas iškėlė mintį, jog žmonija amžiams bėgant kartoja keturias istorijas: 1) apie apgultą miestą (Troja), 2) apie sugrįžimą (Ulisas), 3) apie ieškojimus (Jasonas ieško aukso vilnos, viduramžių riteriai – Šventojo Gralio, Kafkos herojaus ieškojimai baigiasi pralaimėjimu) ir 4) apie dievo savižudybę (Atis, Odinas, Kristus). Moderniuosius menininkus mitas patraukia kaip opozicija abstrahuotiems vaizdams, nes jis fiksuoja „daiktą" dabartyje ir veikia sąmonę tam tikros apibrėžtos akimirkos intensyvumu. Mitinis vaizdas nereprezentuoja daikto, o yra pats „daiktas", veikiantis „čia" ir „dabar", tiesiogiai suvokiamas visais pojūčiais. Siekdamas vientiso pasaulėvaizdžio, mitas juda savitoje erdvėje, kurią

[1] „Ulysses, Order and Myth", in: *The Dial*, November 1923, p. 175–78.

[2] Ten pat, p. 178.

apibrėžia jo dvasinė (sąmonės) prigimtis. Dalies ir visumos santykiai ir erdvės, ir laiko požiūriu mitinėje realybėje yra visai kitokie negu tikrovėje, dalis pakeičia visumą, antgamtiškoje būtyje mitinė sąmonė randa ir nubrėžia subjektyvios būties ribas. Tuo pat metu tam tikroje erdvėje ir tam tikru laiku vykstantys dalykai įgauna universalią archetipinę eschatologinę prasmę. Tad suprantama, kodėl XX amžiaus mąstymui būdingas nusivylimas sociologizuota žmogaus būtimi vis dažniau vertė menininkus ir filosofus (Albertas Camus, Friedrichas Nietzsche) operuoti mitu. Būdamas mokslinio mąstymo opozicija, mitas teikia pirmenybę intuityvioms vaizdinėms kategorijoms, o ne mokslinei abstrakcijai. Metafizinės gyvenimo ir mirties, gyvenimo prasmės ir beprasmybės, maišto ir savižudybės problemos Camus „Sizifo mite" keliamos pasitelkus prieš žmogaus mirtingumą ir tragišką lemtį protestuojančio graikų mitinio herojaus patirtį. Būtent mite būties daiktiškumas atsiveria kaip daiktas, egzistuojantis amžinoje dabartyje – „čia" ir „dabar" virsta „visur" ir „amžinai".

Mito atveriamos galimybės patraukė Joyce'ą jau pačioje kūrybinio kelio pradžioje. Nors jo pirmoji prozos knyga „Dubliniečiai" (parašyta 1905 m., išleista 1914 m.) pabrėžtinai deromantizuoja autoriaus gimtojo Dublino kasdienybę natūralistiniais vaizdais, potekstėje nuolat juntama šios kasdienybės patirtį apibendrinanti simbolika, o Dublinas iškyla kaip tuometinio pasaulio simbolis. Neatsitiktinai laiške šios knygos leidėjui Grantui Richardsui rašytojas pabrėžė norėjęs šiuose apsakymuose parodyti Airijos dvasinę istoriją, o Dubliną pasirinkęs todėl, kad šis miestas jam atrodęs paralyžiaus centru. Visų apsakymų leitmotyvas – tai nusivylimas ir dvasinė frustracija, vaizduojama skirtingų žmogaus gyvenimo tarpsnių – vaikystės, jaunystės ir brandaus amžiaus – aspektais. Nors didžiausią gyvenimo dalį – nuo1904 metų iki pat mirties (1941) – autorius praleido užsienyje, – Trieste, Romoje, Ciuriche, Paryžiuje, – Dublinas yra visų jo kūrinių (tiesa, dramos „Tremtiniai" (1918) veiksmas vyksta ne pačiame Dubline, o jo priemiestyje) veiksmo vieta, kuri tampa savotišku tuometinio pasaulio simboliu. Žmogaus gyvenimas

suvokiamas tragiškai – tai kelias iš šviesos į tamsą, nuo vaikystės ir jaunystės – į senatvę ir mirtį.

Tiesiogiai ir organiškai į kūrinio vaizdų audinį mitas įpinamas pirmame Joyce'o romane „Menininko jaunų dienų portretas" (1916). „Dubliniečiuose" vyravo mirties ir paralyžiaus temos, o šio romano leitmotyvas – dvasinis praregėjimas ir prisikėlimas, kelias iš tamsos į šviesą. Mitinio pasakojimo lygmens pamatas – romano epigrafas, eilutė iš Ovidijaus „Metamorfozių" aštuntosios giesmės, pasakojančios apie Dedalą ir Ikarą: *Et ignotas animum dimittit in artes* (ir siunčia savo sielą į nežinomus menus). Romano herojus, kurio asmenybėje galime įžvelgti nemažai paties autoriaus bruožų, susitapatina su graikų mitiniu herojumi Dedalu – architektu, mokslininku ir išradėju, išvytu iš Atėnų už savo mokinio nužudymą. Pastatęs Kretos valdovui Minojui garsųjį labirintą, pats buvo ten įkalintas, tačiau sukonstravo sparnus ir ištrūko iš jo drauge su savo sūnumi Ikaru. Romano pabaigoje Stivenas vis labiau jaučia sąsają su mitiniu Dedalu: Airija jam atrodo Minojaus karalystė, kurioje jis kenčia tėvų, Bažnyčios ir prietarų priespaudą. Laisvo, nuo jokių socialinių ir moralinių varžtų nepriklausomo meno programą Stivenas nusako pokalbyje su draugu Linču. Aukštindamas meno autonomiją, jis dažnai remiasi viduramžių estetikos kūrėjo Tomo Akviniečio formule: *Ad pulchritudinem tria requiruntur: integritas, consonantia, claritas* (grožiui reikalingi trys dalykai: visuma, sąskambis, aiškumas). Stivenas pabrėžia meninės formos reikšmę: pagrindiniu tikslu tampa estetinis įvairių kūrinio dalių santykis, tvarkantis ir reguliuojantis chaotišką gyvenimo turinį. Būtent šiuo principu Joyce'as remsis „Ulise" (1922) ir savo paskutiniame romane „Finegano šermenys" (1939). Pirmasis romanas svarbus ne tik jame suformuluota estetine teorija, bet ir Stiveno, tapsiančio vienu iš pagrindinių „Uliso" veikėjų, asmenybės aprašymu. Stivenas yra ne tik laisvas menininkas, bet ir žmogus, kuris nesitenkina jutiminiu būties suvokimu ir skverbiasi į dvasinio gyvenimo paslaptis. Romane akcentuojami herojaus praregėjimo momentai – epifanijos (šiuo graikišku terminu teologijoje vadinamas himnas, šlovinantis Dievo apsireiškimą),

parašytos ritmine proza ir perteikiančios emocinio pakilumo būseną. Tai pasivaikščiojimas prie jūros trečiame romano skyriuje, kai Stivenas, pajutęs ryšį su mitiniu Dedalu, galutinai nusprendžia tapti rašytoju ir išvykti iš Airijos; jo pabudimas paskutiniame skyriuje, kai jis išgirsta savyje skambant muziką – ji išsilieja meilės eilėraščiu, kurio žodžiai ir garsai virsta paslaptingų elementų simboliais. „Menininko jaunų dienų portrete" iškeliamos pagrindinės „Uliso" temos – poeto-kūrėjo, vyro ir moters, tėvo ir sūnaus, motinos ir sūnaus, kuriami visoje Joyce'o kūryboje dominuojantys jūros bei labirinto simboliai. Pirmasis simbolis įkūnija moters-motinos, visatos bei gyvenimo begalybės, jų kintamumo pradus, antrasis – ir klaidaus išorinio pasaulio, ir sąmonės bei pasąmonės labirintus. Jau pirmame „Uliso" skyriuje „Telemachas" nuolat kartojamas Stiveno mirusios motinos paveikslas siejamas su motinos jūros, motinos Airijos ir motinos Bažnyčios įvaizdžiais, gyvenimo bei mirties motyvais. Žvelgdamas į jūrą, Stiveno draugas Bakas Maligenas ją vadina „mūsų visagale motina".

„Mano tikslas, – rašė Joyce'as kurdamas romaną „Ulisas", – perkelti mitą *sub specie temporis nostri.* Kiekvienas nuotykis (tai yra kiekviena valanda, kiekvienas organas, kiekviena meno rūšis tarpusavy siejami bendros struktūrinės schemos) turi ne tik nulemti, bet ir sukurti savitą techniką."[3] Homero „Odisėja" perteikė pagrindinius žmogaus gyvenimo momentus – mirtį, meilę, išsiskyrimą, klajones, grįžimą, vyro ir moters, motinos ir sūnaus, tėvo ir sūnaus santykius antikos mitiniais vaizdais, o Joyce'as atskleidžia pagrindinius savo laikų žmogaus fizinio, dvasinio, moralinio, mokslinio bei religinio gyvenimo aspektus, savotiškai atkartodamas, mėgdžiodamas ir parodijuodamas didžiojo graiko poemos herojų paveikslus, jų nuotykius, patirtį, epizodų stilių. 1904 metų birželio 16 dienos ir nakties (romano veiksmas trunka 18 valandų, tai yra kiekvienas iš aštuoniolikos skyrių apima vieną valandą) Dublino kasdienybė pakeliama į mito lygmenį, kita vertus, šis gretinimas įgauna ironišką prasmę,

[3] R. Ellmann, *James Joyce,* Oxford, 1959, p. 201.

nes nūdienos žmogus anaiptol neprilygsta didingiems antikos herojams. Pokalbiuose su draugais „Uliso" kūrimo metu autorius prisipažino, kad „Odisėjos" siužetas jį visuomet žavėjo labiau negu „Hamleto" ar „Fausto". Odisėjas buvo jo mėgstamiausias personažas, pats žmogiškiausias tarp antikos herojų, siekiantis paprastų žmogiškų malonumų, atliekantis ne vien žygdarbius, bet ir gyvenantis kasdienį gyvenimą, patiriantis daugybę išbandymų, išsaugantis ištikimybę žmonai ir meilę sūnui. Nenuostabu, kad poemos siužetas amžinais vyro ir žmonos, tėvo ir sūnaus, meilės ir neapykantos motyvais patraukė rašytoją, linkusį į universalių žmogaus problemų sprendimą. Trys pagrindiniai „Uliso" veikėjai įtraukiami į sudėtingą gyvenimo tėkmę, o jų patirtis atspindima sąmonės ir pasąmonės veidrodyje. Stivenas Dedalas, Leopoldas Blumas ir jo žmona Merion atstovauja trims žmogiškosioms patirtims – dvasinei, fizinei ir seksualinei. Stivenas-Telemachas – tai motinos netektį skaudžiai išgyvenantis, kaltės jausmo kankinamas poetas, svarstantis apie „amžiną regimybės modalumą", anksti rytą išeinantis iš namų ir vėlai naktį neturintis kur sugrįžti, nes draugas atėmė iš jo raktą nuo bokšto, kuriame jis gyveno. Modernus Odisėjas, Leopoldas Blumas, parodomas gerokai proziškiau. Jo paveikslas siejamas su kasdieniškais namų apyvokos daiktais, mitybos, virškinimo, tuštinimosi, lytinių potraukių motyvais. Vaizduodamas instinktų valdomą „mėsėdį" Blumą, autorius parodo ir jo žmogiškumą, išmintį, leidžiančią jam, persekiojamos žydų tautos atstovui, išsaugoti orumą. Leopoldo Blumo – vieno Dublino laikraščio skelbimų agento – patirtis yra dvilypė: romane aprašomą dieną jis atlieka nereikšmingas kasdienes pareigas – gamina pusryčius, prausiasi pirtyje, dalyvauja laidotuvėse, ligoninėje aplanko gimdyvę kaimynę, valgo restorane, užsuka į bažnyčią, aludę, redakciją ir biblioteką, drauge su Stivenu ir jo draugais užeina į viešnamį ir vėlai naktį grįžta į namus – Itakę. Tad jo patirty sukaupti esminiai gyvenimo momentai – gimimas, mirtis, darbas, fizinės ir dvasinės egzistencijos detalės. Nors Leopoldas Blumas ir Stivenas Dedalas iš pažiūros atrodo diametraliai priešingos asmenybės, autorius atskleidžia ir tai, kas juos vienija – tai aštrus

vienatvės ir visuomenės priešiškumo jausmas, kaltės ir nevisavertiškumo kompleksai. Mitiniame lygmenyje juos sieja tėvo ir sūnaus (Odisėjo ir Telemacho) ryšys. Stivenas, kurio pasąmonėje glūdi Oidipo kompleksas, jaučia neapykantą savo tikrajam tėvui ir ilgisi nuoširdžios tėviškos meilės (čia galima įžvelgti paties autoriaus neapykantą savo girtuokliui tėvui). Blumas trokšta sūnaus – jo sūnelis mirė vos vienuolikos dienų, ir romano pabaigoje ima globoti draugų paliktą Stiveną. Šie du herojai įkūnija tartum du skirtingus žmogiškos prigimties pradus – gyvulišką ir dvasinį, ir autorius nė vieno iš jų neidealizuoja. Gyvenimas jam atrodo komedija, kuri yra jo pajuokos objektas. Garsiajame epizode „Kirkė", vaizduojančiame bakchanališką orgiją viešnamyje, ir praktiškasis Leopoldas Blumas, ir poetas Stivenas Dedalas nusileidžia iki gyvuliškų instinktų lygmens. Paprastai šis penkioliktas romano skyrius literatūros tyrinėtojų gretinamas su Johano Wolfgango Goethe's „Fausto" Valpurgijos nakties scena ir Williamo Shakespeare'o „Vasarvidžio nakties sapnu". Autoriaus pasirinkta technika sąlygota šiame skyriuje vaizduojamų herojų haliucinacijų – apsvaigę jie pasiduoda žemiausių potraukių ir fantazijų galiai, juos persekioja pasąmoninius kompleksus simbolizuojančios šmėklos. Tarsi psichoanalizės seanso metu išlaisvinama herojų pasąmonė, o autorius pateikia jos psichogramą, meniniais vaizdais materializuoja tai, kas juos slegia, ir tai, ką jie stengiasi kompensuoti svajonėmis. Mitologizuojama realybė perkeliama į pasąmonės lygmenį, veikėjai įgauna archetipinę prasmę, įkūnydami ir žmonijos istorinę patirtį, ir dabartį (vienoje scenoje pasirodęs pirmykštis žmogus simbolizuoja neišvengiamą grįžimą į primityvią būklę). Dramine forma – vien tiesiogine kalba ir sceniniais komentarais – perteikta orgija viešnamyje leidžia autoriui tiesiogiai fiksuoti veikėjų sąmonėje ir pasąmonėje vykstančius procesus.

Nūdienės Penelopės-Merion-Moli paveikslu autorius savotiškai nuvainikuoja savo laikų moterį, paversdamas „amžiną moteriškumą" amžinu seksualumu. Penelopė, atmetusi besimerginančių jaunikių pasiūlymus ir laukianti sugrįžtant Odisėjo, Molės asmenyje tampa ištikimybės parodija (net ir tai, jog romane ji dau-

giausia vadinama sutrumpintu Moli vardu, suteikia jos paveikslui tam tikrą vulgarumo atspalvį). Tiesiogiai ji aprašoma tik ketvirtame ir aštuonioliktame romano skyriuose: atsibudusi rytą, Moli mėgaujasi erotinių sapnų ir išvakarėse skaityto bulvarinio romano meilės scenų prisiminimais, o užmigdama galvoja apie jaunystėje patirtus fizinės meilės nuotykius. Paskutiniame romano skyriuje jos meditacijos išsilieja vienu iš ilgiausių (45 puslapių teksto be jokių skyrybos ženklų) pasaulinėje literatūroje sąmonės srauto forma parašytų vidinių monologų – jis tiesiogiai atkuria psichinę realybę. Autorius ne tik nekomentuoja Moli psichikoje kylančių asociacijų, bet visiškai paslepia jų vidinį ryšį, šitaip pabrėždamas jų pakrikumą ir nelogiškumą. Pabaigoje autorius skverbiasi į vis gilesnius Moli psichikos klodus, siekia perteikti psichologų vadinamą „ikikalbinę", žodžiais sunkiai išreiškiamą būseną. Monologe fiksuojamas laipsniškas psichikos perėjimas iš sąmonės į pasąmonės lygmenį, o pabaigoje Moli užmiega svajodama apie savo pirmąjį pasimatymą su Leopoldu, kai ji atsakė į jo glamones ir ištarė „taip" jam atsiduodama. Marcelis Proustas taip pat fiksuoja ties budrumo ir sapno riba balansuojančią herojaus sąmonę, bet šios psichikos būsenos atskiriamos sudėtinga teksto sintaksine sandara ir skyrybos ženklų sistema, aprašomos remiantis tam tikra logika.

Tai, kad sąmonės srautas, ypač romano pradžioje, naudojamas gana saikingai, liudija, jog Joyce'as žiūrėjo į jį ne kaip į žanrą, o kaip į techniką. Joyce'o pirmtaku šioje srityje laikomas prancūzų rašytojas Édouardas Dujardinas, romane „Nupjauti laurai" (1887) panaudojęs autoriaus nekontroliuojamą vidinį monologą. Pirmuose „Uliso" skyriuose sąmonės srautas tik įsiterpia į objektyvios tikrovės vaizdus, staiga pertraukdamas autoriaus ir veikėjų tiesioginę kalbą. Neretai, net ir įdėmiai skaitant, sunku tiksliai nustatyti, kur baigiasi herojaus sąmonės tėkmė ir prasideda objektyvi realybė. Antai trečiame romano skyriuje vidinė Stiveno kalba papildoma autoriaus kalba, kuri nurodo, kokie išorinės aplinkos daiktai sukelia herojaus sąmonėje gimstančias asociacijas. Šios asociacijos siejasi su įvairiausiais filosofijos, istorijos, mitologijos apmąstymais, Biblijos, Evangelijos ir literatūros tekstais. Vaizduotėje

susilieja kasdienybė ir mitinė tikrovė, Dublinas ir tolimiausi kraštai, dabartis, praeitis ir būsimi laikai. Skirtingą atskirų epizodų stilistiką lėmė jų temos ir motyvai. Siekdamas universalumo, autorius vartoja daugiasluoksnę simboliką, kuri vienija iš pirmo žvilgsnio padriką tekstą. „Ulisas" demonstruoja neribotas literatūrinio vaizdavimo galimybes, perteikia tai, kas, atrodo, priklauso ne literatūrai, o kitoms meno rūšims.

Ezra Poundas teigė, kad „Ulisas" – tai sonata, turinti šiam žanrui būdingą schemą: temą, temų sandūrą ir finalą. Iš tiesų trijų pagrindinių herojų temos skamba tartum leitmotyvinės melodijos: pradžioje rutuliojamos atskirai, vėliau suartėja, skamba lygiagrečiai, susilieja į vieną. Pirmuose trijuose skyriuose dominuoja Stiveno-Telemacho tema, ketvirtame iškyla Blumo-Odisėjo ir Moli-Penelopės temos. Nors Moli tiesiogiai dalyvauja tik dviejuose romano skyriuose, ji nuolatos gyvena Blumo sąmonėje ir yra pagrindinis jo meditacijų objektas. Blumo ir Stiveno keliai susikerta ne kartą, tačiau jų galutinis suartėjimas įvyksta viešnamyje. Tuomet realizuojamos tėviškos Blumo aspiracijos – jis ima globoti Stiveną, kurį palieka draugai. Nuo šiol jų temos plėtojamos lygia greta ir išsiskiria priešpaskutiniame skyriuje, kai Stivenas išeina į nežinią, o Blumas užmiega šalia žmonos. Romanas baigiamas Moli finaline melodija – žodžiu „taip", kuris skamba kaip gyvenimo teigimas.

Pats autorius lygino savo romano struktūrą su labirintu, kurio simbolinis įvaizdis siejamas su Odisėjo-Blumo klajonėmis ir Stiveno-Telemacho ieškojimais. Blumas lyg labirinte klaidžioja Dublino gatvėmis, savo sąmonės ir pasąmonės vingiais; poetas Stivenas jaučiasi vienišas ir svetimas gimtajame mieste, nori susivokti savo asmeninės patirties ir žmonijos istorijos klystkeliuose. Romane pasikartojančios retrospekcijos, aliuzijos, įvykių ir žmonių paveikslų atspindys įvairių sąmonių veidrodžiuose, nuolatinė išorinio ir herojų vidinio pasaulio kaita kuria klaidaus labirinto įspūdį.

Mitas Joyce'o kūryboje įgauna įvairias raiškos formas – kelio ir klajonių, simbolizuojančių nesustabdomą žmonijos judėjimą, jis tampa rašytojo pasaulėjautos ir kūrybinės sąmonės vaizdu,

meninio mąstymo būdu, įprasminančiu kasdienybę. Taigi Joyce'as intelektualizuoja mitą: legenda ir moderni istorija virsta idėjų arena, kurioje sprendžiami ontologiniai ir gnoseologiniai klausimai. Siekimas dalyje atspindėti visumą diktavo ypatingą romano struktūrą, padedančią Dubliną paversti fantastiškomis Viduržemio jūros platybėmis, net visata. „Uliso" vaizdų santykis su realia tikrove toks įvairialypis, o metaforos kartais taip nutolusios nuo realybės, kad virsta mitu, o kartais tokios artimos jai, jog net stebina tikslumu (epizodą „Klajojančios uolos" Joyce'as rašė turėdamas po ranka Dublino planą ir jo griežtai laikėsi).

Paskutiniame Joyce'o romane „Finegano šermenys" senovės keltų mitas apie oloje su savo kariais miegantį karžygį Finą pinasi su humoristine balade apie šaunų mūrininką Timą Fineganą, nukritusį nuo pastolių ir prisikėlusį per savo šermenis. Mitas ir baladė susilieja Dublino Iervikerio sapne, kuris savo ruožtu virsta mirties, nuopuolio ir prisikėlimo mitu. Klasikinėje literatūroje sapnas buvo tik stilistinė alegorijos priemonė, o Joyce'ui rūpėjo parodyti pačią sapno realybę, atspindinčią ne vien individo pasąmonėje slypinčius kompleksus, bet ir visą žmonijos patirtį nuo pirmykštės bendruomenės laikų iki dvidešimto amžiaus. Kritikai pagrįstai lygina šį kūrinį su Lewiso Carrollo „Alisos nuotykiais stebuklų šalyje", kurioje taip pat atkuriama sapno tikrovė, vyksta sapno logika grindžiamos vaizdų transformacijos (pati Alisa taip pat pasirodo Iervikerio sapne). „Finegano šermenis" galime lyginti su mozaika – atskiri gabalai grupuojami į ornamentus, keičiami vietomis, perkuriami. Romano tekstas suvokiamas klausa ir rega, primena senovinius keltų rašmenis. Tai savotiška kriptograma, kuriai iššifruoti, kaip teigė amerikiečių rašytojas Thorntonas Wilderis, reikia tūkstančio valandų.

Italų rašytojas ir semiotikas Umberto Eco Joyce'o kūryboje įžvelgia ir modernizmo, ir postmodernizmo tendencijas. Pasak Eco, „Menininko jaunų dienų portretas" – tai pasakojimas apie herojaus kelią į modernizmą. Tačiau „Dubliniečiai", nors ir anksčiau parašyti, daug modernesni už „Portretą", „Ulisas" yra

atsidūręs ties modernizmo ir postmodernizmo riba, o „Finegano šermenys“ – postmodernistinis kūrinys: kad jį suprastum, reikia ne atmesti tai, kas jau sakyta, bet ironiškai perprasti. Tai rodo, jog mitų, jau žinomų kūrinių siužetų transformacijos mūsų laikais įgauna ypač aktualų skambesį, dažnai netgi aktualesnį negu jų sukūrimo laikotarpiu.

Pasitelkęs žinomus mitus, Joyce'as kūrė naujus. Mitas kaip apibendrinantis simbolis šiandien tvirtai prigijo literatūroje, o Joyce'o romanuose įtvirtinta sąmonės srauto technika praplėtė žmogaus psichikos vaizdavimo galimybes. Prancūzų „naujojo romano“ atstovė Nathalie Sarraute pabrėžė, jog būtent Joyce'as sugeba herojaus psichinėje erdvėje įžvelgti ištisą pasaulį. Tačiau Joyce'o poveikis neapsiriboja vien literatūra. Rusų kino meistras Sergejus Eizenšteinas itin vertino šio autoriaus talentą adekvačiai perteikiant vidinę kalbą ir ketino pritaikyti jo metodą kine: „Kalbinėje literatūros virtuvėje Joyce'as daro tą patį, kuo kliedžiu aš pats laboratorijoje tyrinėdamas kino kalbą“[4].

Lietuvių skaitytojai jau turėjo progą susipažinti su šio moderniosios prozos klasiko apsakymų knyga „Dubliniečiai“ ir jo pirmuoju romanu „Menininko jaunų dienų portretas“, dabar jis turi galimybę perskaityti jo garsiausią kūrinį, pasaulinės reikšmės šedevrą – romaną „Ulisas“.

Galina BAUŽYTĖ-ČEPINSKIENĖ

[4] S. Eizenštein, *Избранные произведения в 6-ти томах*, т. I, Москва, 1964, ст. 485.

I

STAMBUS, didingas Bakas Maligenas išniro iš viršutinės laiptų aikštelės, nešinas muilo putomis dubenėlyje, ant kurio gulėjo sukryžiuoti veidrodis ir skustuvas[1]. Geltonas chalatas, nesujuostas, lengvai pleveno už jo švelniame ryto ore. Pakėlė dubenėlį aukštyn ir užgiedojo:

– *Introibo ad altare Dei*[2].

Sustojęs įsistebeilijo žemyn į tamsius įvijus laiptus ir šiurkščiai pašaukė:

– Lipk aukštyn, Kinčai[3]. Lipk aukštyn, tu bailus jėzuite.

Didingai žengė pirmyn ir užlipo ant apskrito pabūklo pastovo. Pasisukiojo į šalis ir triskart rimtai palaimino bokštą, apylinkes bei bundančius kalnus. Paskui, pastebėjęs Stiveną Dedalą, palinko į jo pusę ir greitai nubraižė ore kryželius gargaliuodamas bei purtydamas galvą. Stivenas Dedalas, nepatenkintas ir mieguistas, atsirėmė rankomis į viršutinį laiptą ir šaltai pažvelgė į besikratantį gargaliuojantį veidą, kuris jį laimino, ilgą tarsi arklio, ir šviesius plaukus be tonzūros, primenančius balsvą ąžuolo medieną.

Bakas Maligenas akimirksnį vogčiomis žvilgtelėjo po veidrodžiu ir vikriai uždengė dubenėlį.

– Atgal į kareivines, – griežtai įsakė jis.

Dar pridūrė pamokslininko tonu:

– Nes tai, o švelniai mylima, yra tikriausia Kristina[4], kūnas ir siela, ir kraujas, ir žaizdos. Prašom lėtą muziką. Užmerkite, ponai, akis. Dar minutėlę. Mažumą vargina tie balti kraujo kūneliai. Visi tylos.

Pasukęs galvą į šoną, įdėmiai pažvelgė aukštyn ir ilgai, tyliai kviesdamas sušvilpė, paskui truputį palūkėjo susikaupęs, jo lygūs balti dantys kai kur blykčiojo auksiniais taškeliais. Auksaburnis. Tyloje atliepė du stiprūs šaižūs švilptelėjimai.

– Ačiū tau, seni, – guviai šūktelėjo jis. – Užteks, puiku. Išjunk srovę, gerai?

Nušoko nuo patrankos pastovo ir rimtai pažvelgė į savo stebėtoją, suglobdamas apie kojas laisvo chalato bangas. Tuklus veidas ir niūrus ovalus pagurklis šešėlyje priminė prelatą, viduramžių menų patroną. Maloni šypsena ramiai pasklido lūpose.

– Tikra parodija, – tarė jis linksmai. – Tavo absurdiška pavardė – senovės graikų.

Pašiepdamas draugiškai dūrė pirštu ir juokdamasis priėjo prie parapeto. Stivenas Dedalas pakilo laiptais, vangiai nusekė įkandin iki pusiaukelės ir atsisėdo ant patrankos pastovo krašto, vis dar stebėdamas, kaip anas atrėmė į parapetą veidrodėlį, panardino dubenėlyje šepetėlį ir išmuilino skruostus bei kaklą.

Linksmas Bako Maligeno balsas tęsė:

– Mano vardas irgi absurdiškas – Malachis[5] Maligenas, du daktiliai. Bet skambesys – heleniškas, ar ne? Šokčiojantis ir saulėtas, kaip ir pats elnias[6]. Mes privalome aplankyti Atėnus. Ar važiuosi su manimi, jei man pavyks išmelžti iš tetos dvidešimt gabaliukų?

Jis padėjo šepetėlį į šoną ir juokdamasis patenkintas sušuko:

– Ar jis važiuos?! Tas sausas jėzuitas.

Staiga liovėsi ir ėmė rūpestingai skustis.

– Pasakyk man, Maligenai, – ramiai kreipėsi Stivenas.

– Taip, mielasis?

– Ar ilgai dar Heinsas[7] gyvens šiame bokšte?

Bakas Maligenas parodė nuskustą skruostą virš dešinio peties.

– Dieve, argi jis ne šlykštus, – nuoširdžiai pasipiktino. – Nuobodus saksas. Jis mano, kad tu nesi džentelmenas. Dieve, tie suknisti anglai. Plyštantys nuo pinigų ir nevirškinimo. Mat jis kilęs iš Oksfordo. Žinai, Dedalai, tai tavo manieros grynai oksfordiškos. Jis negali tavęs perprasti. O aš daviau tau geriausią vardą – Kinčas, peilio ašmenys.

Skuto atsargiai virš smakro.

– Jis visą naktį kliedėjo apie juodą panterą, – pasakė Stivenas. – Kur jo ginklo dėklas?

– Apgailėtinas pusprotis, – tarė Maligenas. – Ar labai išsigandai?

– Taip, – gyvai, su augančia baime prisipažino Stivenas. – Gulėk čia tamsoje su nepažįstamu žmogumi, kuris kliedi ir dejuoja sau pano-

sėje, kad nušovė juodą panterą. Tu gelbėjai skęstančius. Bet aš – ne didvyris. Jeigu jis čia pasiliks, aš dingstu.

Bakas Maligenas susiraukė muilo putoms ant skustuvo ašmenų. Nušoko nuo savo laktos ir ėmė skubiai naršyti po kelnių kišenes.

– Triedalas, – suriko kimiai.

Priėjo prie pabūklo pastovo ir kišdamas ranką į viršutinę Stiveno kišenę pareiškė:

– Paskolinkit mums savo nosiaskudurį – valysiu skustuvą.

Sukandęs dantis, Stivenas leido jam ištraukti ir pakėlus į viršų už kampo demonstratyviai palaikyti nešvarią suglamžytą nosinę. Bakas Maligenas stropiai nuvalė skustuvą. Tada įdėmiai žiūrėdamas į nosinę tarė:

– Štai bardo nosiaskuduris. Nauja meniška spalva airių poetams – snarglių žaluma. Gali beveik paragauti, ar ne?

Vėl užlipo ant parapeto ir įdėmiai pažvelgė į tolį virš Dublino įlankos, jo šviesūs, ąžuolo balzganumo plaukai vos pastebimai judėjo.

– Dieve, – tyliai pasakė jis. – Argi jūra ne tokia, kokią ją vaizduoja Eldžis[8] – pilkoji švelnioji motina. Snarglių žalumo jūra. Pautus gelianti jūra. *Epi oinopa ponton*[9]. Oi, Dedalai, tie graikai. Turiu tave išmokyti. Privalai skaityti juos originalo kalba. *Thallata! Thallata!*[10] Ji – mūsų didžioji švelnioji motina. Ateik ir pažiūrėk.

Stivenas atsistojo ir priėjo prie parapeto. Užsikvempęs ant jo, pažvelgė žemyn į vandenį ir į pašto garlaivį, ryškėjantį Kingstauno uosto įlankoj.

– Mūsų galingoji motina, – pridūrė Bakas Maligenas.

Staiga savo dideles tiriančias akis nuo jūros nukreipė į Stiveno veidą.

– Teta įsikalusi į galvą, kad tu nužudei savo motiną. Štai dėl ko ji man neleidžia prasidėti su tavim.

– Kažkas ją nužudė, – niūriai pratarė Stivenas.

– Kad tave kur, Kinčai, galėjai juk atsiklaupti, kai mirštanti motina paprašė, – prikišo Bakas Maligenas. – Aš toks pat šaltas hiperborietis[11] kaip ir tu. Bet tik pagalvok – tavo motina, išleisdama paskutinį atodūsį, maldauja atsiklaupti ir pasimelsti už ją. O tu atsisakei[12]. Kažkas pikto slypi tavy...

Jis staiga nutilo ir vėl lengvai pamuilino tolimesnįjį skruostą. Atlaidi šypsena išlenkė jo lūpas.

– Žavingas artistas, – sumurmėjo pats sau. – Kinčas, žaviausias artistas iš visų.

Jis skutosi lygiai ir stropiai, tyloje, rimtai.

Stivenas, alkūne atsirėmęs į rantytą granitą, priglaudė delną prie kaktos ir įbedė žvilgsnį į nudėvėtą savo juodos blizgančios švarko rankovės galą. Skausmas, kuris dar nebuvo meilės skausmas, sugėlė jam širdį. Tyliai sapne ji atėjo pas jį po mirties, išsekęs jos kūnas, aprengtas dukslia ruda įkapių suknia, skleidė vaško ir palisandro aromatą, jos kvėpavimas jai palinkus virš jo, begarsis, priekaištingas, vos juntamai dvelkė drėgnais pelenais. Už apsitrynusio rankogalio jis matė jūrą, kurią sotus balsas greta sveikino kaip didžiąją švelniąją motiną. Įlankos ir horizonto žiedas laikė apjuosęs blausią žalio skysčio masę. Baltas porceliano dubenėlis stovėjo šalia jos mirties patalo, jame – žalia vangi tulžis, kurią ji išplėšė iš savo pūvančių kepenų garsiai vaitodama ir konvulsingai vemdama.

Bakas Maligenas vėl nušluostė skustuvą.

– Ak, vargšas šuns vaike[13], – pasakė jis švelniu balsu. – Reikės tau duoti marškinius ir kelis nosiaskudurius. Kaip tos kelnikės iš antrųjų rankų?

– Tinka visai neblogai, – atsakė Stivenas.

Bakas Maligenas puolė įdubimą po apatine lūpa.

– Tikra parodija, – tarė patenkintas, – turėtų vadintis – nuo antrųjų kojų. Dievas žino, koks spuoguotas sifilitikas jas išmetė. Turiu dar gražią porą – siauromis juostelėmis, pilkos. Atrodysi su jomis kaip tikras frantas! Aš nejuokauju, Kinčai. Atrodai velniškai gerai, kai apsirengi.

– Ačiū, – padėkojo Stivenas. – Negaliu jų mūvėti, jeigu pilkos[14].

– Jis negali jų mūvėti, – pasakė Bakas Maligenas savo atspindžiui veidrody. – Etiketas yra etiketas. Nužudo savo motiną, bet negali mūvėti pilkų kelnių.

Tvarkingai sulenkė skustuvą ir glosčiodamas pirštų pagalvėlėmis palytėjo lygią odą.

Stivenas nukreipė žvilgsnį nuo jūros į tuklų veidą su judriomis dūmamėlėmis akimis.

– Tas vyrukas, su kuriuo vakar buvau „Laive“, – prabilo Bakas Maligenas, – sako, kad tave yra apėmęs b. p. p. Dirba beprotnamy pas Konsolį Normaną. Bendras pamišimo paralyžius.

Nubrėžė veidrodžiu pusratį ore, kad švystelėtų šią žinią į šalis saulės šviesoj, spindinčioj dabar ant jūros paviršiaus. Jo išlinkusios apskustos lūpos juokėsi drauge su baltų blizgančių dantų kraštais. Juokas apėmė visą jo stiprią, tvirtai sudėtą figūrą.

– Pasižiūrėk į save, – pasakė jis, – tu, pasibaisėtinas barde.

Stivenas palinko pirmyn ir įsižiūrėjo į jam pakištą veidrodį – su lenkta įtrūka. Plaukai – piestu. Štai tokį jis ir kiti mato mane. Kas man išrinko šį veidą? Šį šuns vaiko kūną, – kad atsikratytų parazitų. Jis irgi manęs klausia.

– Nušvilpiau jį iš tarnikės kambario, – paaiškino Bakas Maligenas. – Jai toks – kaip tik. Teta visada Malachiui randa tokių neišvaizdžių tarnaičių. Kad nevestų jo į pagundą. O jos vardas – Uršulė.

Vėl juokdamasis jis atitraukė veidrodį nuo įdėmių Stiveno akių.

– Įniršis Kalibano, kuris veidrodyje nemato savo atvaizdo[15], – tarė jis. – Ak, jei Vaildas būtų gyvas ir pamatytų tave!

Traukdamasis atgal ir rodydamas pirštu Stivenas su kartėliu apibendrino:

– Tai Airijos meno simbolis. Įskilęs tarnaitės veidrodis[16].

Bakas Maligenas staiga įsikibo Stivenui į parankę ir kartu su juo ėmė sukti ratą aplink bokštą, jo skustuvas ir veidrodis tarškėjo kišenėje, kur juos buvo sukišęs.

– Visai negarbinga taip tave erzinti, Kinčai, ar ne? – maloniai pripažino jis. Dievas mato – tu turi daugiau gyvasties nei bet kuris iš jų.

Dar kartą atremtas smūgis. Jis bijo mano meno lanceto, kaip aš bijau jo skalpelio. Šalta plieno plunksna.

– Įskilęs tarnaitės veidrodis. Pasakyk tai šitam buliukui oksiui[17] apačioje ir išpešk iš jo ginėją. Net dvokia nuo pinigų ir dar mano, kad tu nesi džentelmenas. Jo senis susikrovė turtus pardavinėdamas dželapą zulusams – arba kokiom sumautom suktybėm, ar dar kaip nors. Dieve, Kinčai, jeigu tik mudu galėtume dirbti kartu, ką nors nuveiktume šitai salai. Helenizuotume[18] ją.

Krenlio petys[19]. Jo petys.

– Tik pagalvok, kad turi prašyti išmaldos iš tų kiaulių. Aš vienintelis žinau, ko tu vertas. Kodėl daugiau manim nepasitiki? Kodėl rieti nosį? Ar dėl Heinso? Jeigu jis čia pradės triukšmauti, atsivesiu Seimūrą, ir mes išvelėsim jam šonus – dar daugiau nei tuomet gavo Klaivas Kemtorpas.

Jaunų piningingų balsų klyksmai Klaivo Kemtorpo kambariuose. Blyškiaveidžiai – kvatoja susiėmę už šonų, glėbesčiuojasi. O, aš galą gausiu! Atsargiai pranešk jai šią žinią, Obri! Aš numirsiu! Suplėšytų išilgai marškinių skutais plakdamas orą, jis šokinėja klupčiodamas aplink stalą, iki kulnų nusmukusiom kelnėm, vaikomas Eido iš Magdalenos[20] su siuvėjo žirklėmis. Išsigandusio veršiuko veidas, paauksuotas apelsinų marmeladu. Nemaukit man kelnių – nekirpkit! Nepulkit kaip pasiutę ant manęs!

Riksmai pro atvirą langą, gąsdinantys vakarą keturkampiame kieme. Kurčias sodininkas su prijuoste, užsidėjęs Metju Arnoldo veido kaukę[21], stumia savo šienapjovę per niūrią veją akylai stebėdamas šokančius žolių stiebelius.

Mums patiems[22]... naujoji pagonybė... *omphalos*[23].

– Tegul pasilieka, – tarė Stivenas. – Niekam jis nekliudo, nebent naktį.

– Tai kas tuomet? – nekantriai paklausė Bakas Maligenas. – Iškrenkšk. Aš su tavim kalbu visiškai atvirai. Kuo dabar tau neįtinku?

Jie sustojo žiūrėdami į buką Brei Hed iškyšulį, gulintį ant vandens kaip miegančio banginio snukis. Stivenas ramiai ištraukė ranką.

– Ar nori, kad tau pasakyčiau? – paklausė jis.

– Taip, kas yra? – atsiliepė Bakas Maligenas. – Aš nieko neatsimenu.

Sakydamas tai žiūrėjo Stivenui į veidą. Lengvas vėjelis perbėgo jo kaktą švelniai kedendamas šviesius nesušukuotus plaukus ir išjudindamas sidabrinius rūpesčio taškelius akyse. Stivenas, slegiamas savo paties balso, paklausė:

– Atsimeni, kai pirmąsyk po motinos mirties atėjau pas tave?

Bakas Maligenas skubiai suraukė antakius ir tarė:

– Ką? Kur? Nieko neatsimenu. Atsimenu tiktai mintis ir pojūčius. Kodėl klausi? Kas atsitiko, dėl Dievo meilės?

– Tu ruošei arbatą, – pradėjo pasakoti Stivenas, – o aš nuėjau į virtuvę atnešti dar karšto vandens. Tavo motina su kažkokiu svečiu išėjo iš svetainės. Paklausė tavęs, kas yra tavo kambary.

– Na? – pasiteiravo Bakas Maligenas. – Ir ką aš atsakiau? Pamiršau.

– Tu pasakei, – atsakė Stivenas, – „a, tai tik Dedalas, kurio motina taip bjauriai numirė“.

Bako Maligeno skruostą nuplieskė raudonis – nuo to jis tapo jaunesnis ir patrauklesnis.

– Ar aš taip pasakiau? – pasidomėjo jis. – Na, ir kas čia bloga?

Nervingai mostelėjo norėdamas nusikratyti įtampos.

– Ir kas yra mirtis, – tarė, – tavo motinos ar tavo, ar mano paties? Tu matei tik savo motiną mirštant. O aš kasdien regiu, kaip pakratomos kojos, Matery arba Ričmonde, ir kaip išverčiamos žarnos skrodimų salėj. Bjaurus dalykas, ir tiek. Paprasčiausiai – nieko nereiškia. Tu neatsiklaupei pasimelsti už motiną prie jos mirties patalo, kai ji tavęs prašė. Kodėl? Nes turi prakeiktą jėzuitišką gyslelę, tik ji išryškėja ne ten, kur reikia. Man visa tai – bjaurastis ir klounada. Jos smegenų pusrutuliai jau nefunkcionuoja. Vadina daktarą seru Piteriu Tyzlu ir skina nuo vatinės antklodės vėdrynus. Pasistenk jai įtikti, kol viskas baigsis. Pasipriešinai paskutiniam priešmirtiniam jos norui, o vis tiek širsti ant manęs, nes aš nešliurpčioju verksmingai kaip koks pasamdytas raudotojas iš Laluetsų[24]. Absurdas! Tarkim, iš tiesų taip pasakiau. Bet aš nenorėjau įžeisti tavo motinos atminimo.

Kalbėdamas įsidrąsino. Stivenas, dangstydamas atviras žaizdas, kurias tie žodžiai buvo palikę jo širdyje, labai šaltai tarė:

– Aš negalvoju apie savo motinos įžeidimą.

– O apie ką tada? – paklausė Bakas Maligenas.

– Apie tai, kad tai įžeidžia mane, – atsakė Stivenas.

Bakas Maligenas apsisuko ant kulno.

– O, nepakenčiamas žmogus! – šūktelėjo jis.

Ir greitai nuėjo šalin, ratu palei parapetą. Stivenas stovėjo savo poste, įsistebeilijęs iškyšulio pusėn virš ramaus jūros paviršiaus. Jūra ir iškyšulys apsimiglojo. Akyse jam tvinkčiojo, matė lyg pro šydą ir juto, kaip kaista skruostai.

Bokšte balsas garsiai pašaukė:

– Maligenai, ar tu ten, viršuj?

– Ateinu, – atsakė Bakas Maligenas.

Jis pasisuko į Stiveną ir tarė:

– Pažvelk į jūrą. Argi jai rūpi kokios nuoskaudos? Mesk tą Lojolą[25], Kinčai, ir leiskis žemyn. Sasnakas[26] nori savo rytmetinės bekono porcijos.

Jo galva akimirką vėl sustingo virš laiptų, sulig stogu.

– Nebūk dėl to paniuręs kiaurą dieną, – pasakė jis. – Aš esu nenuoseklus. Mesk tas liūdnas mintis.

Jo galva dingo, bet jam leidžiantis žemyn balsas monotoniškai dundeno iš viršutinės laiptų aikštelės:

Akių neslėpk ir nesvarstyk,
Kokia karčioji meilės paslaptis,
Nes Fergas valdo bronzos vežimus[27].

Miškų šešėliai tyliai plaukė prošal rytmečio ramybėje, nuo viršutinės laiptų aikštelės link jūros, į kurią jis žvelgė. Netoli kranto ir atokiau baltavo vandens veidrodis, mirgantis nuo lengvai apautų skubančių pėdų. Balta miglotos jūros krūtinė. Sūkuriuojantys kirčiai, po du. Ranka, braukianti arfos stygas[28], sulieja jų sūkuriuojančius akordus. Baltabangiai neatskiriami žodžiai, mirgantys ant blausių potvynio vandenų.

Debesis ėmė pamažu dengti saulę[29] nutamsindamas įlanką sodresne žaluma. Jis gulėjo už jo, karčių vandenų indas. Fergo daina – dainavau ją vienas namuose nutęsdamas ilgus tamsius akordus. Jos durys buvo atviros – ji norėjo klausytis mano muzikos. Nuščiuvęs iš pagarbios baimės ir gailesčio, priėjau prie jos lovos krašto. Ji verkė savo varganam patale. Dėl tų žodžių, Stivenai, – karčioji meilės paslaptis.

O kur dabar?

Jos paslaptys – senos plunksninės vėduoklės, papuoštos kutukais, išpudruotos muskusu baliaus šokių kortelės, gintarinių karolių puošmena užrakintame stalčiuje. Narvelis su paukščiu kabėjo saulėtame jos vaikystės kambario lange. Ji girdėjo dainuojant senąjį Roisą pantomimoje apie baisųjį Turką ir juokėsi kartu su visais, kai jis traukė:

Aš berniukas,
Kurs iš džiaugsmo šoka sukas,
Mat nematomas esu.

Iliuzinis linksmumas, sudėtas į stalčių, muskusu iškvepintas.

Akių neslėpki ir nesvarstyk.

Sudėta gamtos atminty[30] kartu su jos žaislais. Prisiminimai apgulė jo svarstančias smegenis. Stiklinė vandens iš virtuvės čiaupo, kai atėjo eilė paskutiniam sakramentui. Išskobtas obuolys, pripiltas rudo cuk-

raus, kepamas jai židiny tamsų rudens vakarą. Jos dailūs nagai, nurausvinti sutraiškytų utėlių iš vaikų marškinėlių kraujo.

Sapne ji tyliai atėjo pas jį, išsekęs kūnas su laisvom įkapėm skleidė vaško ir palisandro aromatą, jos alsavimas, palinkęs virš jo kartu su begarsiais paslaptingais žodžiais, silpnai dvelkė drėgnais pelenais.

Jos stiklėjančios akys, įdėmiai žvelgiančios iš mirties, kad sukrėstų ir palaužtų mano sielą. Tik į mane vieną. Šmėklažvakė, skirta apšviesti agonijai. Vaiduokliška šviesa ant iškamuoto veido. Jos kimus garsus kvėpavimas, paspartėjantis iš siaubo, o tuo metu visi meldėsi suklaupę. Jos akys, įsmeigtos į mane, kad parblokštų. *Liliata rutilantium te confessorum turma circumdet: iubilantium te virginum chorus excipiat*[31].

Vampyras! Lavonų ėdikas!

Ne, mama. Palik mane ramybėj ir leisk man gyventi.

– Kinčai, ei!

Bokšte dainingai suskambo Bako Maligeno balsas. Paskui pasigirdo arčiau laiptų viršaus vėl kviesdamas. Stivenas, vis dar virpantis nuo sielos raudos, pajuto bėgančius šiltus saulės spindulius, o už savęs ore išgirdo draugiškus žodžius.

– Dedalai, nusileisk žemėn kaip geras klajūnėlis. Pusryčiai gatavi. Heinsas atsiprašo, kad naktį mus pabudino. Viskas gerai.

– Ateinu, – pasakė Stivenas pasisukdamas.

– Ateik, dėl Dievo meilės, – tarė Bakas Maligenas. – Dėl manęs ir dėl mūsų visų.

Jo galva pradingo ir vėl pasirodė.

– Aš pasakiau jam apie tavo airių meno simbolį. Jo manymu, tai labai įdomu. Išlupk iš jo gabaliuką. Ginėją, norėjau pasakyti.

– Šiandien man užmokės, – pasakė Stivenas.

– Toje mokykliūkštėje? – paklausė Bakas Maligenas. – Kiek? Keturis gabaliukus? Paskolink mums vieną.

– Jeigu tau reikia, – sutiko Stivenas.

– Keturi blizgantys soverenai! – džiaugsmingai sušuko Bakas Maligenas. – Surengsim puikias išgertuves – tai nustebs tie druidiški druidai. Keturi visagaliai soverenai.

Jis išmetė aukštyn rankas ir nubildėjo akmeniniais laiptais apačion, su koknio akcentu ne į taktą traukdamas:

O, kaip maloniai laiką leisim,
Ir viskį, alų, vyną gersim,
Kai karūnuos jį,
Karūnuos karalių!
O, kaip maloniai laiką leisim,
Kai karūnuos karalių![32]

Šilta saulės šviesa, džiūgaujanti virš jūros. Nikeliuotas skutimosi dubenėlis blizgėjo pamirštas ant parapeto. Kodėl turėčiau nešti žemyn? Ar palikti jį ten visą dieną, kaip užmirštos draugystės ženklą?

Jis priėjo prie jo, palaikė valandėlę rankose jausdamas vėsą, uosdamas lipnias muilo putų seiles, į kurias buvo įbestas šepetėlis. Šitaip nešiau tą laivo formos smilkytuvą, tada Klongauze[33]. Dabar esu kitas ir vis dar tas pats. Ir taip pat tarnas. Tarno patarnautojas.

Niūriame skliautuotame bokšto gyvenamajame kambary chalatuota Bako Maligeno figūra žvaliai judėjo pirmyn ir atgal prie židinio tai užstodama, tai atidengdama jo gelsvą žarą. Nuo aukštų siaurų gynybinių angų ant išklotų plytelėmis grindų krito du iečių kotus primenantys švelnios dienos šviesos pluoštai; toje vietoje, kur kirtosi jų spinduliai, sukiodamasis ore plaukiojo anglies dūmų ir spirginamų lašinių garo debesis.

– Mes uždusim, – suriko Bakas Maligenas. – Heinsai, atidaryk duris, gerai?

Stivenas pastatė skutimosi dubenėlį ant skrynios. Aukšta figūra, sėdėjusi ant hamako, pakilo, priėjo prie slenksčio ir truktelėjusi atidarė vidines duris.

– Ar turi raktą? – paklausė balsas.

– Dedalas turi, – atsakė Bakas Maligenas. – O Jackau, aš jau dūstu! – Ir nepakeldamas akių nuo ugnies sustaugė: – Kinčai!

– Jis duryse, – tarė Stivenas žengdamas artyn.

Raktas dukart raižiai girgžtelėjo, o kai sunkios durys buvo plačiai atvertos, plūstelėjo maloni šviesa ir grynas oras. Heinsas stovėjo prie slenksčio ir žvelgė į lauką. Stivenas prisitraukė prie stalo savo vertikaliai pastatytą lagaminėlį ir atsisėdo laukti. Bakas Maligenas krestelėjęs išvertė kiaušinienę į dubenėlį šalia savęs. Paskui nunešė jį ir arbatinuką prie stalo, sunkiai juos pastatė ir su palengvėjimu atsiduso.

– Aš tirpstu, – pasakė, – kaip pareiškė žvakė, kai... Bet ša! Nė žo-

džio daugiau apie tai. Kinčai, pabusk. Duona, sviestas, medus. Heinsai, ateik. Ėdalas paruoštas. Palaimink mus, o Dieve, ir šias savo dovanas. Kur cukrus? O jėz, nėra pieno.

Stivenas atnešė iš spintelės kepalą duonos, medaus puodynę ir sviestinę. Bakas Maligenas, staiga suirzęs, atsisėdo.

– Kas čia per bordelis? – pasipiktino jis. – Sakiau jai, kad ateitų po aštuonių.

– Galim gerti nebalintą, – pasiūlė Stivenas. – Spintelėje yra citrina.

– O, būk tu prakeiktas kartu su savo Paryžiaus įpročiais, – atrėžė Bakas Maligenas. – Aš noriu Sendikouvo pieno.

Heinsas grįžo nuo slenksčio ir ramiai pasakė:

– Ateina ta moteris su pienu.

– Tegu laimina tave Dievas! – sušuko Bakas Maligenas pašokdamas nuo kėdės. – Sėskis. Išpilstyk arbatą. Cukrus maišiuke. Negaliu daugiau čiupinėtis su tais prakeiktais kiaušiniais.

Supjaustė kiaušinienę dubenyje ir išmėtė ją į tris lėkštes sakydamas:

– *In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti.*

Heinsas atsisėdo išpilstyti arbatos.

– Duodu kiekvienam po du gabaliukus cukraus, – paskelbė jis. – Bet turiu pripažinti, Maligenai, darai stiprią arbatą, tikrai.

Pjaudamas storas kepalo riekes, Bakas Maligenas atsakė pataikaujamu senos moters balsu:

– Kai darau arbatą – darau arbatą, kaip sakė senoji motušė Grogen. O kai darau vandenį – darau vandenį.

– Dievaži – čia arbata, – pasakė Heinsas.

Bakas Maligenas toliau pjaustė ir meilikavo:

– „Taip esu įpratusi, ponia Kehil“, sako ji. „Ką jau čia, madam, – sako ponia Kehil, – tik, sergėk Dieve, nedarykit to viename puode.“

Pasmeigęs ant peilio, paeiliui pastūmėjo savo stalo draugų link po storą duonos riekę.

– Liaudies kūryba, – pasakė labai oriai, – tai tavo knygai, Heinsai. Penkios eilutės teksto ir dešimt puslapių komentarų[34] apie liaudį ir Dandramo žuvų dievybes[35]. Išspausdinta keistųjų seserų didžiojo viesulo metais[36].

Jis pasisuko į Stiveną ir kilsteldamas antakius maloniu susidomėjusio žmogaus balsu paklausė:

– Gal pameni, broli, ar apie motušės Grogen arbatą ir vandens puodą kalbama „Mabinogione“ ar „Upanišadose“[37]?

– Nesu tikras, – rimtai atsakė Stivenas.

– Kaipgi čia? – paklausė Bakas Maligenas tuo pat tonu. – Tavo argumentai – prašom!

– Aš manau, – paaiškino Stivenas valgydamas, – to nerasime nei „Mabinogione“, nei kur nors už jo ribų. Motušė Grogen buvo, galima spėti, Meri En giminaitė.

Bako Maligeno veidas nušvito patenkinta šypsena.

– Puiku, – pasakė jis priekabiu saldžiu balsu išsiepdamas baltus dantis ir smagiai mirksėdamas akimis. – Jūs taip manote? Labai puiku.

Paskui staiga visas apsiniaukė ir vėl energingai raikydamas duoną kimiu gergždžiančiu balsu suniurnėjo:

Jai nusispjaut ant senės Meri En,
Terūpi jai, kaip pasikelt sijoną...

Jis užsikimšo burną kąsniu, pradėjo žiaumoti ir murkti.

Tarpdurį užstojo įeinanti figūra.

– Pienas, pone.

– Įeikite, ponia, – pakvietė Maligenas. – Kinčai, surask ąsotį.

Senoji moteriškė paėjo pirmyn ir sustojo ties Stiveno alkūne.

– Toks gražus rytas, pone, – pasakė ji. – Garbė Dievui.

– Kam? – paklausė Maligenas žvilgtelėdamas į ją. – A, žinoma.

Stivenas ištiesė ranką ir paėmė iš spintelės ąsotį pienui.

– Salos gyventojai, – abejingai tarė Maligenas Heinsui, – čia dažnai mini apyvarpių rinkėjus.

– Kiek, pone? – paklausė senoji moteris.

– Kvortą, – atsakė Stivenas.

Jis stebėjo, kaip ji pylė į saiką, o iš ten į ąsotį riebų pieną, ne savo. Seni susiraukšlėję speniai. Ji pripylė vėl, pilną saiką ir dar magaryčių. Sena ir paslaptinga atėjo iš rytmetinio pasaulio, galbūt kaip pasiuntinė. Gyrė pieną pilstydama. Susilenkusi prie kantrios karvės dienai auštant vešlioj pievoj, ragana ant savo šungrybio, jos vikrūs raukšlėti pirštai ant trykštančių spenių. Jie baubė aplink ją, kurią pažino, rasašilkiai galvijai. Karvių šilkas ir vargšė sena moteris[38] – senais laikais jai duoti vardai. Klajojanti senė, kuklus nemarios tarnystės savo užka-

riautojui ir savo nedoram išdavikui pavidalas, jų bendra kekšė, paslaptingojo ryto pasiuntinė. Tarnauti arba priekaištauti, ką rinktis, jis negalėjo pasakyti, tačiau bodėjosi prašyti jos užtarimo.

– Taip, iš tikrųjų, ponia, – pasakė Bakas Maligenas pilstydamas pieną į puodukus.

– Paragaukite, pone, – pasiūlė ji.

Gurkštelėjo paklusęs prašymui.

– O, jeigu mes galėtume maitintis tokiu geru maistu kaip šis, – pasakė jai šiek tiek per garsiai, – šalis nebūtų pilna sugedusių dantų ir išpuvusių žarnų. Gyvename pelkynuose, liūnuose, ryjam prastą maistą, o gatvės nuklotos dulkėmis, arklių mėšlu ir džiovininkų skrepliais.

– Ar jūs medicinos studentas, pone? – paklausė senoji moteris.

– Taip, ponia, – atsakė Bakas Maligenas.

Stivenas klausė su panieka, tylėdamas. Ji lenkia savo seną galvą balsui, kuris kalba su ja garsiai, savo kaulų tvėrėjui, savo žiniuoniui; manęs ji nepaiso. Tam balsui, kuris duos jai išrišimą ir pateps, ruošdamas jos kūną kapui, išskyrus nešvarias moteriškas strėnas, iš vyro kūno padarytas, bet nepanašias į Dievo, žalčio grobį. Ir tam skardžiam balsui, kuris dabar įsako jai nustebusiomis neramiomis akimis tylėti.

– Ar suprantate, ką jis sako? – paklausė ją Stivenas.

– Jūs, pone, kalbate prancūziškai, ar ne? – senoji moteris pasiteiravo Heinso.

Heinsas vėl kreipėsi į ją, ilgesne kalba, pasitikįs savimi.

– Airiškai, – paaiškino Bakas Maligenas. – Ar jūs gėliškai kertat?

– Taip ir pamaniau, kad airiškai, – pasakė ji, – dėl skambesio. Ar jūs iš vakarų[39], pone?

– Aš anglas, – atsakė Heinsas.

– Jis anglas, – pakartojo Bakas Maligenas, – ir mano, kad Airijoj mes turėtume kalbėti airiškai.

– Aišku, turėtume, – pritarė senoji, – ir man gėda, kad pati nekalbu ta kalba. Sakė man, kad tai graži kalba, tie, kas žino.

– Graži – ne tas žodis, – pasakė Bakas Maligenas. – Ji tiesiog nuostabi. Įpilk mums dar arbatos, Kinčai. Gal išgertumėte puodelį, ponia?

– Ne, ačiū, pone, – atsakė senoji moteris užsimaudama bidonėlio rankenėlę ant peties ir susiruošusi eiti.

Heinsas jos paklausė:

– Ar turite sąskaitą? Verčiau mes, Maligenai, užmokėkim jai, ar ne?

Stivenas vėl pripylė tris puodelius.

– Sąskaitą, pone? – pakartojo ji stabtelėdama. – Na, tai septynis rytus po pintą po du pensus bus septyniskart du – šilingas ir dar du pensai ir tuos tris rytus po kvortą po keturis pensus, tai bus trys kvortos – šilingas ir vienas ir du bus du ir du, pone.

Bakas Maligenas atsiduso ir susigrūdęs burnon duonos žiauberę, iš abiejų pusių storai apteptą sviestu, ištiesęs kojas ėmė raustis po kelnių kišenes.

– Užmokėk ir nutaisyk malonų veidą, – šypsodamasis pasakė jam Heinsas.

Stivenas prisipylė trečią puoduką, šaukštas arbatos blyškiai nudažė tirštą riebų pieną. Bakas Maligenas ištraukė floriną, pasukiojo jį tarp pirštų ir suriko:

– Stebuklas!

Pastūmė jį per stalą senajai moteriškei tardamas:

– Tik neprašykite iš manęs nieko daugiau, mieloji. Duodu jums viską, ką galiu.

Stivenas įdėjo monetą į jos neskubrų delną.

– Liksime jums skolingi du pensus, – pasakė jis.

– Su laiku, pone, – pasakė ji imdama monetą. – Su laiku. Gero rytmečio, pone.

Pagarbiai tūptelėjo ir išėjo lydima malonios Bako Maligeno dainelės:

Širdele mano, daugiau turėčiau –
Dar tau prie kojų padėčiau.

Jis atsigręžė į Stiveną ir pasakė:

– Rimtai, Dedalai, aš plikas kaip tilvikas. Skubėk greičiau į savo mokyklos kinį ir atnešk mums nors kiek pinigų. Šiandien bardai turi gerti ir iškylauti. Airija tikisi[40], kad kiekvienas vyras šią dieną atliks savo pareigą.

– Šie žodžiai man priminė, – pasakė Heinsas atsistodamas, – kad šiandien turiu aplankyti jūsų nacionalinę biblioteką.

– Pirmiausia paplaukiot, – paskelbė Bakas Maligenas.

Jis pasisuko į Stiveną ir mandagiai paklausė:

– Gal šiandien tavo kasmėnesinio prausimosi diena, Kinčai?

Paskui kreipėsi į Heinsą:

– Tasai nešvarus bardas mano, kad praustis reikia kartą per mėnesį.

– Visą Airiją prausia Golfo srovė, – pasakė Stivenas varvindamas medų ant duonos riekės.

Heinsas kampe laisvai rišdamasis šalį ant nesusegtos teniso marškinėlių apykaklės tarė:

– Ketinu sudaryti tavo posakių rinkinį, jei leisi.

Kalba su manimi. Jie prausiasi ir maudosi, ir gramdosi. *Agenbite of inwit*[41]. Sąžinė. Čia dar liko dėmė[42].

– Tas apie įskilusį tarnaitės veidrodį, Airijos meno simbolį, velnioniškai geras.

Bakas Maligenas spirtelėjo po stalu Stivenui į koją ir šiltai tarė:

– Palauk, Heinsai, dar išgirsi jį kalbant apie Hamletą.

– Taip, tikrai, – toliau kalbėjo Stivenui Heinsas. – Kaip tik apie tai ir galvojau, kai atėjo ta vargšė sena būtybė.

– Ar uždirbčiau iš to pinigų? – paklausė Stivenas.

Heinsas nusijuokė ir imdamas nuo hamako kabės savo minkštą pilką skrybėlę tarė:

– Nežinau, tikrai ne.

Jis palengva nukulniavo prie durų. Bakas Maligenas pasilenkė per stalą prie Stiveno ir šiurkščiai išdrožė:

– Negali nesišakojęs.

– O ką? – atšovė Stivenas. – Problema – gauti pinigų. Iš ko? Iš pienininkės arba iš jo. Dar neaišku, manyčiau.

– Aš jam dėl tavęs ausis išūžiau, – paaiškino Bakas Maligenas, – o tu čia imi bjauriai šnairuoti ir laidyti niūrias jėzuitiškas pašaipas.

– Ne kažin ko tikiuosi, – pasakė Stivenas, – ir iš jos, ir iš jo.

Bakas Maligenas tragiškai atsiduso ir uždėjo ranką Stivenui ant peties.

– Iš manęs, Kinčai, – tarė jis.

Ir staiga persimainiusiu tonu pridūrė:

– Tiesą sakant, dievaži, manau, kad tu teisus. Visi jie niekam tikę. Kodėl nesielgi kaip aš? A, velniop juos visus. Dingstam iš tos prieglaudos.

Jis atsistojo, oriai nusijuosė juostą ir nusisiautė chalatą nuolankiai tardamas:

– Maligenas išrengtas iš savo apdarų[43].

Išvertė ant stalo kišenes.

– Štai tavo snargliaskuduris, – dar pridūrė.

Ir segdamasis standžią apykaklę bei rišdamasis neklusnų kaklaraištį, kalbėjo, priekaištavo jiems, o kartu ir savo tabaluojančiai laikrodžio grandinėlei. Jo rankos paniro į lagaminą ir naršė po jį ieškodamos švarios nosinės. Dieve, mes tiesiog turėsime aprengti tą personažą. Aš noriu rausvai rudų pirštinių ir žalių batų[44]. Prieštaravimas. Ar aš prieštarauju pats sau? Tada labai gerai – aš prieštarauju sau. Veiklusis Malachis. Jo kalbančios rankos švystelėjo minkštą juodą sviedinį.

– O čia tavo Lotynų kvartalo skrybėlė, – pasakė jis.

Stivenas pakėlė ją ir užsidėjo. Heinsas šūktelėjo jiems iš tarpdurio:

– Ar jūs, vyrai, jau einat?

– Aš pasiruošęs, – atsakė Bakas Maligenas žengdamas durų link. – Eime, Kinčai. Manau, kad jau suvalgei viską, ką mes palikom.

Nuolankus jis oriai praėjo iškilmingai, bemaž su sielvartu tardamas:

– Ir išėjęs laukan jis glaudes merkė[45].

Stivenas, paėmęs iš kampo savo uosinę lazdelę, nusekė paskui juos, o kai jie nulipo kopėčiomis, pastūmė lėtai judančias geležines duris ir užrakino jas. Didžiulį raktą įsikišo į vidinę kišenę.

Kopėčių apačioje Bakas Maligenas paklausė:

– Ar paėmei raktą?

– Turiu, – atsakė Stivenas žingsniuodamas pirma jų.

Jis nuėjo tolyn. Girdėjo, kaip Bakas Maligenas už nugaros savo storu dideliu rankšluosčiu daužė didžiausius paparčių ir kitų žolių ūglius.

– Pasilenkite, pone. Kaip jūs drįstate, pone?

Heinsas paklausė:

– Ar mokate nuomą už tą bokštą?

– Dvyliką gabaliukų, – tarė Bakas Maligenas.

– Valstybės karo ministrui, – per petį pridūrė Stivenas.

Jie pastovėjo, kol Heinsas apžiūrėjo bokštą ir pagaliau pasakė:

– Žiemą jis gana nykus, manyčiau. Vadinate jį Martelo?

– Juos pastatydino Bilis Pitas, – paaiškino Bakas Maligenas, – kai jūron išplaukė prancūzai. Bo mums priklauso *omphalos*.

– Ir ką gi tu manai apie Hamletą? – paklausė Heinsas Stiveną.

– Ne, ne! – skausmingai sušuko Bakas Maligenas. – Aš neprilygstu

Tomui Akviniečiui ir penkiasdešimt penkioms priežastims, kurias jis išgalvojo, kad tai pagrįstų. Palauk, kol pirma susipilsiu kelias pintas.

Jis pasisuko į Stiveną ir tvarkingai timptelėjo žemyn savo raktažolių spalvos liemenės skvernus sakydamas:

– Juk ir tu nesugebėtum apie tai kalbėti be trijų pintų, Kinčai, ar ne?

– Laukė taip ilgai, – abejingai atsiliepė Stivenas, – gali dar palaukti.

– Žadinate man smalsumą, – draugiškai prisipažino Heinsas. – Ar tai koks paradoksas?

– Fu! – pasipiktino Bakas Maligenas. – Išaugom jau iš Vaildo ir paradoksų. Tai visai paprasta. Jis įrodo, pasitelkęs algebrą, kad Hamleto vaikaitis yra Šekspyro senelis, o jis pats – savo paties tėvo šmėkla.

– Ką? – paklausė Heinsas pradėdamas rodyti į Stiveną. – Jis pats?

Bakas Maligenas užsimetė rankšluostį tarsi stulą ant kaklo ir net riesdamasis nuo nesuvaldomo juoko sušnopavo Stivenui į ausį:

– O, vaiduokli Kinčo vyresniojo! Jafetai, ieškantis tėvo![46]

– Rytą mes visada būnam pavargę, – tarė Stivenas Heinsui, – o čia gana ilgas pasakojimas.

Bakas Maligenas, vėl žingsniuodamas priekyje, pakėlė rankas.

– Vien tik šventoji pinta gali atrišti Dedalui liežuvį, – paskelbė jis.

– Noriu pasakyti, – paaiškino Heinsas Stivenui juodviem einant įkandin, – tas bokštas ir šitie skardžiai čia man kažkodėl primena Elsinorą. Viršūnę, pakibusią toli viršum gelmės[47], ar ne?

Bakas Maligenas staiga akimirksniui atsigręžė į Stiveną, bet neprakalbo. Tą ryškią tylią akimirką Stivenas išvydo save patį, vilkintį pigiais dulkėtais gedulo drabužiais tarp ryškių jų apdarų.

– Tai nuostabi sakmė, – pasakė Heinsas vėl priversdamas juos stabtelėti.

Akys, blyškios kaip jūra, atvėsintos vėjo, tačiau blyškesnės, ryžtingos ir atsargios. Jūrų valdovas, jis žvelgė į pietus per įlanką, – be pašto garlaivio dūmų juostos, neaiškios ryškiame danguje, ir burės, laviruojančios greta Maglinso, – tuščią.

– Kažkur skaičiau teologinę jos interpretaciją, – prisiminė jis suglumęs. – Tėvo ir Sūnaus idėja. Sūnus, siekiantis susitapatinti su Tėvu.

Bako Maligeno veidas tučtuojau nušvito – kaukė, išsišiepusi iki ausų. Jis pažvelgė į juos – daili jo burna linksmai pražiota, o akys, iš kurių staiga iškrėtė bet kokį išminties krislą, pašėlusiai linksmai mirk-

čiojo. Kaip lėlė pirmyn ir atgal pajudino galvą, virptelėjo jo panamos kraštai, ir ėmė dainuoti tyliu linksmu kvailio balsu:

Esu pats keisčiausias jaunas bernelis.
Mama mano žydė, o paukštis – tėvelis.
Su tuo stalium Juozu sutart negaliu,
Apaštalų pulkas ir kryžius – man šituo keliu.

Įspėdamas iškėlė smilių.

Jei mano kas nors, kad ne dievas esu,
Negaus gert už dyką, kai vanduo virs vynu.
Teks vandenėlį jiems maukt ir atminti,
Kad moku ir vandenį iš vyno gaminti.

Atsisveikindamas staiga truktelėjo Stiveno uosinę lazdelę, o bėgdamas uolos iškyšulio link suplasnojo rankomis kaip pelekais ar sparnais, tarytum tas, kuris tuoj pakils į orą, ir baigė dainuoti:

O, dabar sudie. Užrašykit viską, ką sakiau,
Ir tarkite visiems, kad pirma numiriau, paskui – gimiau.
Tai, kas įgimta man, pakilti padės į dausas,
Ant kalno Alyvų vėjelis... Kol kas![48]

Pasišokinėdamas nulėkė priešais juos į keturiasdešimtpėdę įdubą, mojuodamas į sparnus panašiomis rankomis, vikriai šuoliuodamas, Merkurijaus skrybėlei virpčiojant gaiviame vėjy, kuris atskraidino iki jų trumpus paukštiškus jo šūkčiojimus.

Heinsas, ką tik atsargiai juokęsis, toliau žingsniavo šalia Stiveno.

– Manau, kad mums nederėtų juoktis. Jis gerokai piktžodžiauja. Aš pats, tiesą sakant, nesu tikintis. Tačiau dėl jo linksmumo neatrodo taip pikta, ar ne? Kaip jis tai vadina? Juozapas Stalius?

– Baladė apie juokaujantį Jėzų, – paaiškino Stivenas.

– O, – nustebo Heinsas, – ar esi girdėjęs ją anksčiau?

– Triskart per dieną po valgio, – abejingai atsakė Stivenas.

– Tu ir pats nesi tikintis, ar ne? – klausinėjo Heinsas. – Turiu omeny, tikintis siaurąja šio žodžio prasme. Sukūrimu iš nieko, stebuklais ir Dievu, kuris yra asmuo.

– Man regis, tėra tik viena šio žodžio prasmė, – paaiškino Stivenas.

Heinsas stabtelėjo ir išsitraukė glotnų sidabrinį portsigarą, ant kurio tviskėjo žalias akmuo. Spragt – atidarė jį nykščiu ir pasiūlė.

– Ačiū, – padėkojo Stivenas imdamas cigaretę.

Heinsas irgi pasiėmė ir užvėrė portsigarą. Įsidėjo jį atgal į šoninę kišenę, susirado liemenės kišenėlėj nikeliuotą žiebtuvėlį, atidarė jį ir prisidegęs ištiesė ugnelę tarp delnų arčiau Stiveno.

– Taip, žinoma, – pasakė, jiems vėl pajudėjus. – Arba tiki, arba – ne, juk taip? Asmeniškai aš negalėčiau sutikti su ta mintimi apie Dievą, kuris yra asmuo. Tu irgi, atrodo, nepritari tokiai nuomonei?

– Tu žiūri į mane, – ištarė Stivenas, rūstus ir nepatenkintas, – kaip į baisų laisvamanį.

Jis ėjo toliau laukdamas, kada vėl bus užkalbintas, vilkdamas prie šono uosinę lazdelę. Jos geležinis antgalis lengvai sekė taku cypdamas šalia kulnų. Mano artimas, lydintis mane, šaukiantis – Stiiiiiiiiiivenai. Banguojanti linija išilgai tako. Jie žengs ja šį vakarą grįždami čia tamsoje. Jis nori to rakto. Raktas mano – aš sumokėjau nuomą. O dabar kremtu jo sūrią duoną. Atiduok jam ir raktą. Viską. Pareikalaus. Matyti iš akių.

– Galų gale... – pradėjo Heinsas.

Stivenas pasisuko ir pamatė, kad šaltas, jį nužvelgęs žvilgsnis nebuvo visai nemalonus.

– Galų gale, aš manyčiau – tu gali išsilaisvinti. Esi pats sau šeimininkas, kaip man atrodo.

– Aš dviejų šeimininkių tarnas, – pasakė Stivenas, – anglės ir italės.

– Italės? – paklausė Heinsas.

Pamišusi karalienė, sena ir pavydi. Klaupkis prieš mane.

– Ir dar trečio valdovo, – pridūrė Stivenas, – to, kuriam manęs reikia atsitiktiniams darbams.

– Italės? – perklausė Heinsas. – Ką turi omeny?

– Britų imperijos, – paaiškino Stivenas raustant veidams, – ir šventosios Romos katalikų bei apaštalų bažnyčios.

Prieš prabildamas Heinsas nubraukė nuo apatinės lūpos keletą tabako trupinėlių.

– Visai suprantu, – pareiškė jis ramiai. – Drįsčiau sakyti, kad airis taip ir turi galvoti. Mes jaučiame Anglijoj, kad elgėmės su jumis gana negražiai. Dėl to, matyt, reikia kaltinti istoriją.

Garsūs ir valdingi vardai suskambo Stiveno atminty vario varpų triumfu: *et unam sanctam catholicam et apostolicam ecclesiam*[49]: lėtas augimas, apeigų ir dogmų kitimas, tartum jo paties retų minčių, žvaigždžių alchemija. Apaštalų simbolis mišiose už popiežių Marcelį, susilieję garsūs balsai, pritariamai giedantys visi kaip vienas – o už jų giesmės budrusis kovojančios Bažnyčios angelas nuginkluoja eretikus ir grasina jiems. Erezijų orda bėga su perkreiptomis mitromis: Fotijus ir gentis pašaipūnų, iš kurių vienas – Maligenas, ir Arijus, visą gyvenimą kariaujantis prieš Sūnaus ir Tėvo kosubstancialumą, ir Valentinas, niekinantis žemiškąjį Kristaus kūną, ir subtilusis Afrikos eretikas Sabelijus, kuris teigė, kad Tėvas yra savo paties Sūnus. Žodžiai, kuriuos Maligenas ištarė prieš akimirką, pajuokdamas svetimšalį. Beprasmės patyčios. Tuštuma išties laukia visų tų vėjo audėjų – grasins, nuginkluos ir juos nukaus šitie išrikiuoti mūšiui Bažnyčios angelai, Mykolo kariuomenė, kuri su savo ietimis ir skydais ją visada gins priešiškumo valandą.

Klausykit, klausykit. Ilgai trunkantys plojimai. *Zut! Nom de Dieu!*[50]

– Žinoma, aš esu britas, – pasigirdo Heinso balsas, – ir jaučiuosi juo esąs. Be to, nenoriu matyti, kaip mano kraštas pateks į Vokietijos žydų rankas. Bijau, kad tai – mūsų nacionalinė problema, būtent dabar.

Du vyrai stovėjo ant uolos krašto žvalgydamiesi – verslininkas ir valtininkas.

– Jis plaukia į Baloko uostą.

Valtininkas truputėlį paniekinamai linktelėjo galva šiaurinio įlankos krašto link.

– Ten penki fatomai[51], – pasakė jis. – Iškils kažkur ties ta vieta, kai užeis potvynis, apie pirmą. Šiandien bus devynios dienos.

Tai žmogus, kuris paskendo. Burė, klaidžiojanti po tuščią įlanką, laukianti iškylant išbrinkusio gumulo, atgręžiant į saulę išpurtusį veidą, baltą kaip druska. Štai ir aš.

Jie nuėjo vinguriuojančiu taku ligi užtakio. Bakas Maligenas stovėjo ant akmens, vienmarškinis, jo atsegtas kaklaraištis ribėjo permestas per petį. Jaunas vyras, įsikibęs į uolos iškyšulį netoli jo, lėtai tarsi varlė judino savo žalias kojas sutirštėjusioje vandens gelmėje.

– Ar brolis atėjo su tavim, Malachi?

– Išvažiavęs į Vestmytą. Su Benonais.

– Vis dar ten? Gavau atviruką iš Benono. Rašo radęs ten tokį mielą jauną padarėlį. Fotopanelė, kaip jis ją vadina.

– Momentinė, ar ne? Greitas išryškinimas.

Bakas Maligenas atsisėdo atsirišti batų. Netoli uolos iškyšulio staiga iškilo šnarpščiantis raudonas senyvo žmogaus veidas. Žmogėnas pradėjo ropštis akmenimis aukštyn, vanduo blizgėjo ant jo makaulės ir žilų plaukų vainiko, sroveno per krūtinę ir pilvą, o iš juodo apsmukusio juosmens raiščio tryško čiurkšlėmis.

Bakas Maligenas pasitraukė iš kelio, kad tas galėtų prasiropšti pro jį, žvilgčiodamas į Heinsą su Stivenu dievobaimingai persižegnojo, nykščio galu palytėdamas kaktą, lūpas ir krūtinkaulį.

– Seimūras grįžo į miestą, – pranešė jaunasis vyras vėl įsitverdamas uolos iškyšulio. – Metė mediciną ir eina į kariuomenę.

– Ak, eik sau su Dievu, – tarė Bakas Maligenas.

– Išvažiuoja kitą savaitę prakaituoti. Pažįsti tą rausvaplaukę Karlailių panelę, Lili?

– Taip.

– Čiulbėjo su juo vakar vakare ant molo. Jos tėvas išputęs nuo pinigų.

– Ar jis jai jau užtaisė?

– Geriau paklausk to Seimūrą.

– Seimūras – kraujo nuleidimo karininkas, – pasakė Bakas Maligenas. Linktelėjo pats sau nusimaudamas kelnes ir atsitiesė tardamas nuvalkiotą frazę:

– Rusvaplaukės moterys spyriojasi kaip ožkos.

Nutilo sunerimęs, čiupinėdamasis šoną po plevėsuojančiais marškiniais.

– Mano dvyliktas šonkaulis dingo! – suriko jis. – Aš esu *Übermensch*. Bedantis Kinčas ir aš – antžmogiai.

Išsinėrė iš marškinių ir nušveitė juos sau už nugaros, kur gulėjo kiti jo rūbai.

– Ar lendi čia, Malachi?

– Taip, padaryk lovoj vietos.

Jaunuolis atsistūmė atbulas per vandenį ir dviem ilgais švariais tiksliais grybšniais pasiekė užtakio vidurį. Heinsas rūkydamas atsisėdo ant akmens.

– O tu nešoki? – paklausė Bakas Maligenas.

– Vėliau, – atsakė Heinsas. – Tik ne tuoj po pusryčių.

Stivenas nusisuko.

– Aš einu, Maligenai, – tarė jis.

– Duok mums tą raktą, Kinčai, – paprašė Bakas Maligenas, – prispausiu savo marškinius.

Stivenas padavė jam raktą. Bakas Maligenas padėjo jį ant savo drabužių krūvos.

– Ir du pensus, – dar pridūrė, – pintai. Numesk juos ten.

Stivenas numetė du pensus ant minkštos šūsnies. Apsirengia, nusirengia. Bakas Maligenas, tiesus, sunėręs prieky rankas, iškilmingai pareiškė:

– Kas vagia iš beturčio, skolina Viešpačiui[52]. Taip kalbėjo Zaratustra.

Jo stambus kūnas paniro.

– Dar pasimatysim, – tarė Heinsas atsisukdamas, kai Stivenas lipo aukštyn taku, ir šypsodamasis airiškam nežabotumui.

Buliaus ragas, arklio kanopa, sakso šypsena[53].

– „Laive“! – suriko Bakas Maligenas. – Pusę pirmos.

– Gerai, – atsakė Stivenas.

Jis ėjo aukštyn vingiuojančiu taku.

Liliata rutilantium.
Turma circumdet.
Iubilantium te virginum.

Žila kunigo aureolė nišoje, kur šis patyliukais rengėsi. Aš nemiegosiu čia šiąnakt. Į namus irgi negaliu eiti.

Balsas, saldžiatonis ir pratisas, pašaukė jį iš jūros. Dingdamas už posūkio, jis pamojo ranka. Balsas pašaukė vėl. Glotni ruda galva, ruonio, išlindusi virš vandens, apskrita.

Uzurpatorius.

– KOKREINAI, koks miestas jį[1] pasikvietė?

– Tarentas, pone.

– Labai gerai. O toliau?

– Įvyko mūšis, pone.

– Labai gerai. Kur?

Tuščias berniuko veidas klausiamai nukrypo į lango tuštumą.

Pramanyta atminties dukterų[2]. Ir vis dėlto ji kažkaip egzistavo, nors ir ne taip, kaip atmintis ją pramanė. Tada – frazė, nekantrumo, Bleiko pertekliaus sparnų dunksėjimas. Aš girdžiu, kaip byra erdvė, dūžta stiklas, griūva mūrai, o laikas – viena melsvai pilkšva paskutinė liepsna. Kas mums tuomet lieka?

– Neatsimenu tos vietos, pone. 279 metais prieš Kristų.

– Auskulas, – pasakė Stivenas žvilgtelėdamas į vardą ir datą krešuliais nušašusioje knygoje.

– Taip, pone. Ir jis pasakė: „Dar viena tokia pergalė, ir mes nugalėti“.

Tą posakį pasaulis įsiminė. Niūri dvasios ramybė. Nuo kalno, viršum kūnais nuklotos lygumos, pasirėmęs ant ieties, generolas kreipiasi į savo karininkus. Bet kuris generolas į bet kuriuos karininkus. Tie išklauso.

– Amstrongai, – tarė Stivenas. – Koks galas ištiko Pyrą?

– Pyrą, pone?

– Aš žinau, pone. Paklauskite manęs, – pasisiūlė Kouminas.

– Palauk. Tu, Amstrongai. Ar žinai ką nors apie Pyrą?

Maišelis figų ritinėlių gulėjo gerai paslėptas Amstrongo knygų krepšy. Retsykiais sulenkdavo vieną delne ir vogčiomis nurydavo. Trupiniai, prikibę prie jo lūpų audinio. Pasaldintas berniuko kvėpavimas. Pasiturintys žmonės, besididžiuojantys, kad jų vyriausias sūnus tarnauja laivyne. Viko kelias, Dolkis[3].

– Pyrą, pone? Pyras – tai pirsas[4].

Visi nusijuokė. Spigiu, bedžiaugsmiu, piktdžiugišku juoku. Amstrongas nužvelgė klasės draugus, iš profilio – kvailas džiūgavimas. Po aki-

mirkos jie nusijuoks dar garsiau suprasdami, kad aš nesugebu palaikyti drausmės, ir žinodami, kiek jų tėčiai moka už mokslą.

– Tai pasakyk man, – tarė Stivenas bakstelėdamas knyga berniukui į petį, – kas yra pirsas.

– Pirsas, pone, – paaiškino Amstrongas, – tai toks daiktas, iškilęs virš bangų. Kaip tiltas. Kingstauno pirsas, pone.

Kai kurie vėl susijuokė – be džiaugsmo, bet reikšmingai. Du paskutiniame suole kuždėjosi. Taip. Jie žinojo: niekada nesimokę ir niekad nebuvę neišmanėliai. Visi. Jis su pavydu stebėjo jų veidus. Edit, Etel, Gerti, Lili. Panašios į juos – jų kvėpavimas taip pat apsalęs nuo arbatos ir uogienės, apyrankės krizena joms stengiantis susivaldyti.

– Kingstauno molas, – užbaigė Stivenas. – Taip, neišsipildęs tiltas[5].

Tie žodžiai sutrikdė jų įdėmius žvilgsnius.

– Kaipgi, pone? – paklausė Kouminas. – Tiltas būna per upę.

Heinso aforizmų knygelei[6]. Nėra čia nė vieno, kuris sugebėtų išgirsti. Šįvakar pasiutusiai geriant ir plepant, kad mitriai pramuštų blizgantį jo proto šarvą. Kas tada? Juokdarys savo pono dvare, pataikaujantis ir negerbiamas, besistengiantis užsitarnauti atlaidaus pono pagyrą. Kodėl jie visi pasirinko tą vaidmenį? Ne vien dėl raminamų liaupsių. Ir jiems istorija buvo pasaka, kaip ir bet kuri kita, pernelyg dažnai girdima, o jų kraštas – lombardas.

Ar Pyras nežuvo nuo senos raganos rankos Arge, ar Cezaris nebuvo nudurtas peiliu? Negalima apie juos negalvoti. Laikas įspaudė jiems savo įdagą ir uždėjo pančius, jie įkurdinti neribotų galimybių, kurių patys atsisakė, rūme. Tačiau ar įmanomi buvo tie dalykai, kurių, kaip žinome, niekada nebuvo? Ar galima buvo tik tai, kas įvyko? Ausk, vėjų audėjau.

– Papasakokit mums kokia nors istoriją, pone.

– O, tikrai, pone, papasakokit apie vaiduoklius.

– Kur mes sustojome? – paklausė Stivenas atsiversdamas kitą knygą.

– „Neraudoki daugiau“, – atsakė Kouminas.

– Tada skaityk, Tolbetai.

– O istorija, pone?

– Paskui, – pasakė Stivenas. – Pradėk, Tolbetai.

Tamsaus gymio berniukas atsivertė knygą ir vikriai atrėmė ją už

savo krepšio priedangos. Trūkčiojamai deklamavo posmelio eilutes retkarčiais žvilgčiodamas į tekstą:

Neraudoki daugiau, piemenie nelaimingas, neraudoki daugiau,
Nes Lisidas, sielvartas tavo, nemiręs,
Nors ir buvo nugrimzdęs vandenyno dugnan...[7]

Tuomet tai turi būti judėjimas, to, kas įmanoma, buvimas kaip įmanoma. Aristotelio frazė gimė iš veblenamų eilučių ir nuplaukė į uolią Šventos Genovaitės bibliotekos tylą, kur jis kasvakar skaitė pasislėpęs nuo Paryžiaus nuodėmės. Šalia jo gležnas siamietis kalė strategijos vadovėlį. Maitinamos ir maitinančios smegenys aplink mane: po įkaitusiomis lempomis, pasmeigtos, su silpnai pulsuojančiais čiuptuvėliais: ir mano proto tamsoje požemio karalystės vangumas, sunkiai gydomas, bijantis giedros, kaitalioja jos drakoniškas žvynuotas klostes. Mąstymas yra mintis apie mintį. Ramus aiškumas. Tam tikra prasme dvasia yra viskas, kas egzistuoja – dvasia yra formų forma. Aiškumas staigus, beribis, įkaitintas iki baltumo: formų forma.

Tolbetas pakartojo:

– „Per mielą galybę Jo, ėjusio bangomis... Per mielą galybę..."

– Perversk, – tyliai pasakė Stivenas. – Aš nieko nematau.

– Ką, pone? – atviraširdiškai paklausė Tolbetas palinkdamas į priekį.

Jo ranka pervertė puslapį. Jis vėl išsitiesė ir deklamavo toliau, tartum ką tik prisiminęs. Apie tą, kuris ėjo bangomis. Ir čia, ant tų bailių širdžių, guli jo šešėlis, ir ant pašaipūno širdies ir lūpų, ir ant manųjų. Jis guli ant jų nekantriai laukiančių veidų, kurie jam paaukojo duoklės monetą. Cezariui – kas Cezario, Dievui – kas Dievo. Ilgas tamsių akių žvilgsnis, mįslingas posakis, kuris bus audžiamas ir audžiamas bažnyčios staklėmis. Taip.

Įmink mane, įmink mane, sijoki ru.
Davė tėvas man pasėti sėklų tų[8].

Tolbetas įsikišo užverstą knygą į krepšį.

– Ar jau viskas? – paklausė Stivenas.

– Taip, pone. Dešimtą riedulys.

– Pusė dienos, pone. Ketvirtadienis.

– Kas atspės mįslę? – paklausė Stivenas.

I

Jie dėjosi knygas, barškėjo pieštukai, šiugždėjo puslapiai. Susibūrę į krūvą, veržė knygų krepšių dirželius, segė sagteles, visi linksmai ir padrikai gagendami:

– Mįslę, pone? Klauskite manęs, pone.

– O, klauskit manęs, pone.

– Sunkią, pone.

– Štai ta mįslė, – pasakė Stivenas:

Gaidys užgiedojo
Jau įdienojo
Varpai padangėje
Vienuoliktą skambino
Šaukia jau dausos
Sielą bedalę.

– Kas tai?

– Kas, pone?

– Dar kartą, pone. Mes neišgirdom.

Kai eilutės buvo pakartotos, jų akys išsiplėtė. Po minutėlės tylos Kokreinas paklausė:

– Kas tai, pone? Mes pasiduodam.

Stivenas, jausdamas peršulį gerklėje, atsakė:

– Lapė, laidojanti savo močiutę po bugienio krūmu[9].

Jis atsistojo ir nusijuokė rėksmingu nervingu juoku, į kurį aidu atsimušė jų nusivylimo šūksniai.

Į duris bilstelėjo lazda, ir balsas iš koridoriaus sušuko:

– Riedulys!

Jie pasklido į visas puses, šonu iščiuožę iš savo suolų, kiti – peršokę juos. Greitai visi pranyko, ir iš sandėliuko atsklido lazdų tarškėjimas, triukšmas, sukeltas jų čiauškėjimo ir batų dundesio.

Sadžentas, kuris vienintelis užtruko[10], lėtai žengė į priekį rodydamas atverstą pratimų sąsiuvinį. Susivėlę plaukai ir liesas kaklas liudijo apie jo nenuovokumą, o silpnos akys pro aprasojusius akinius žvelgė ieškodamos užtarimo. Ant skruosto, blyškaus ir bekraujo, tamsavo neryški rašalo dėmė, datulės formos, šviežia ir drėgna kaip sraigės pėdsakas.

Jis ištiesė ranką su sąsiuviniu. Viršutinėje eilutėje buvo parašytas

žodis „Aritmetika". Žemiau – pasvirę skaičiai, o apačioje – suraitytas parašas su neaiškiomis kilpomis ir rašalo tiškalas. Sirilas Sadžentas – jo pavardė ir antspaudas.

– Misteris Dyzis liepė man viską dar sykį perrašyti, – pasakė jis, – ir tada parodyti jums, pone.

Stivenas palietė sąsiuvinio kraštą. Bergždžias darbas.

– Ar dabar supranti, kaip juos spręsti? – paklausė jis.

– Nuo vienuolikto iki penkiolikto, – atsakė Sadžentas. – Misteris Dyzis sakė, kad galiu nusirašyti juos nuo lentos, pone.

– O pats gali išspręsti? – paklausė Stivenas.

– Ne, pone.

Negražus ir negabus – liesas kaklas ir susivėlę plaukai, ir rašalo dėmė, sraigės pėdsakas. Tačiau kažkas jį mylėjo, nešiojo ant rankų ir savo širdy. Jeigu ne ji, skubantis pasaulis būtų jį sutrypęs, sutraiškyta bekaulė sraigė. Tai ji pamilo jo silpną vandeningą kraują, įsiurbtą iš jos pačios. Ar tai tuomet buvo tikra? Vienintelis tikras dalykas gyvenime? Pasliką motinos kūną ūmus Kolumbanas peržengė degdamas šventa aistra. Ir jos nebeliko – drebantis sausos šakelės skeletas sudegė ugnyje, palisandro ir drėgnų pelenų kvapas. Ji išgelbėjo jį, neleido sutrypti, bet pati išėjo trumpai tepabuvusi. Vargšė siela, pakilusi į dangų, o dykynėje po mirksinčiomis žvaigždėmis lapė, jos kaily – raudonas plėšrumo šutas – negailestingomis blizgančiomis akimis kapstė žemę, klausėsi, kasė žemę, klausėsi, rausė ir rausė.

Sėdėdamas šalia jo, Stivenas sprendė uždavinį. Pasitelkęs algebrą, jis įrodo, kad Šekspyro šmėkla yra Hamleto senelis. Sadžentas šnairomis žvilgčiojo pro savo pakrypusius akinius. Lauko riedulio lazdos kaukšėjo sandėliuke, duslus kamuolio smūgis ir šauksmai – lauke.

Visame puslapy orų maurų šokį[11] šoko, raidžių pantomimą atliko simboliai, užsidėję neįprastas kvadratų ir kubų skrybėles. Paduokite rankas, pereikite, nusilenkite partneriui – štai taip – maurų fantazijos improvizacija. Jie taip pat paliko šį pasaulį, Averojus ir Moišė Maimonidas[12], tamsūs vyrai, laikysena ir judėjimu, savo kreivuose veidrodžiuose švysčiojantys neaiškią pasaulio sielą, šviečiančią šviesoje tamsą, kurios šviesa nesuvokė[13].

– Ar dabar supranti? Ar galėsi kitą užduotį atlikti pats?

– Taip, pone.

I

Ilgais neryžtingais brūkštelėjimais Sadžentas nurašė duomenis. Jo ranka, visada laukianti pagalbos žodžio, kruopščiai vedžiojo svyruojančius simbolius, vos pastebimas gėdos raudonis žioravo po blausia oda. *Amor matris*[14] – veiksnys ir objekto kilmininkas. Savo silpnu krauju ir gaižiu kaip išrūgos pienu ji išmaitino jį ir slėpė nuo svetimų akių jo vystyklus.

Buvau panašus į jį, šitie nusvirę pečiai, šis negražumas. Mano vaikystė, palinkusi greta manęs. Per daug tolima, kad galėčiau nors kartą lengvai palytėti ranka. Manoji toli, o jo – paslaptinga kaip mūsų žvilgsniai. Paslaptys, tylios, akmeninės, guli tamsiuose mūsų abiejų širdžių rūmuose, paslaptys, nuvargusios nuo savo tironijos – tironai, trokštantys, kad juos nuverstų nuo sosto.

Uždavinys buvo išspręstas.

– Tai labai paprasta, – tarė atsistodamas Stivenas.

– Taip, pone. Ačiū, – padėkojo Sadžentas.

Jis nusausino puslapį plono sugeriamojo popieriaus lapeliu ir nusinešė sąsiuvinį prie savo suolo.

– Geriau pasiimk lazdą ir bėk pas kitus, – pasakė Stivenas paskui nedailią vaiko figūrą eidamas durų link.

– Taip, pone.

Koridoriuje nuaidėjo jo vardas, šaukiamas iš aikštelės:

– Sadžentai!

– Bėk jau, – paragino Stivenas. – Misteris Dyzis tave šaukia.

Jis stovėjo priebuty ir stebėjo, kaip tas dribšas skuba į ištryptą aikštelę, kur kivirčijosi rėksmingi balsai. Jie buvo suskirstyti į komandas ir misteris Dyzis ėjo nuo jų, getrais aptemptomis kojomis žengdamas per žolių kuokštus. Kai buvo jau šalia mokyklos pastato, jį vėl pašaukė besiginčijantys balsai. Jis atgręžė į juos savo piktus baltus ūsus.

– Na, kas dar? – pratisai sušuko neklausydamas jų.

– Kokreinas ir Halidėjus vienoj komandoj, pone! – riktelėjo Stivenas.

– Palaukite minutėlę mano kabinete, – pasakė misteris Dyzis, – kol atstatysiu tvarką.

Ir jam nervingai grįžtant per pievelę, jo seniokiškas balsas griežtai šaukė:

– Kas atsitiko? Kas ten dabar?

Skardūs balsai šaukė jam iš visų pusių – daugybė figūrų apspito jį ratu, o akinanti saulės šviesa nubalino jo prastai nudažytų plaukų medų.

Kabinete tvyrojo tvankus, pridvisęs nuo rūkalų oras, sumišęs su gelsvai rusvos aptrintos kėdžių odos kvapu. Kaip ir pirmąją dieną, kai jis derėjosi čia su manimi. Kaip buvo pradžioje, taip ir dabar. Ant komodos padėklas su Stiuartų monetomis; niekingas pelkės lobis[15] – ir visuomet bus. O patogiai įsitaisę išblukusiame pliušiniame šaukštų futliare – dvylika apaštalų[16], pamokslavusių visiems pagonims, pasaulis be pabaigos.

Skubūs žingsniai akmenimis grįstame priebutyje ir koridoriuje. Papūtęs retus ūsus, misteris Dyzis priėjo prie stalo.

– Iš pradžių – mūsų nedidelis piniginis atlygis, – pasakė jis.

Išsitraukė iš švarko kišenės piniginę, perjuostą odiniu dirželiu. Pliaukšt – ją atsegė, išėmė du banknotus, vieną iš jų – suklijuotą iš dviejų lygių dalių, ir rūpestingai padėjo ant stalo.

– Du, – pasakė jis užsegdamas piniginę ir vėl ją įsikišdamas.

O dabar jo aukso saugykla. Sutrikęs Stiveno delnas paglostė kriaukles, sukrautas šaltoje akmeninėje grūstuvėje – jūros sraigės ir pinigėliai, geldutės ir leopardinės kriauklės, ir šita, užraityta kaip emyro tiurbanas, ir ta, švento Jokūbo kiaukutas. Seno piligrimo rinkinys, negyvas lobis, tuščios kriauklės[17].

Iškrito soverenas, blizgantis ir naujas, ant minkštos staltiesės pūkelių.

– Trys, – pasakė misteris Dyzis sukiodamas rankoje savo mažąją taupyklę. – Šitokį daiktą patogu turėti. Žiūrėkite. Tai skirta soverenams. Šičia – šilingai, šešiapensiai, puskronė. O čia – kronos. Žiūrėkite.

Iškrapštė iš jos dvi kronas ir du šilingus.

– Trys dvylika, – pasakė jis. – Manau, sutiksite, kad viskas teisingai.

– Dėkoju, pone, – pasakė Stivenas su baikščiu skubotumu susižerdamas pinigus ir įsidėdamas į kišenę.

– Nėra už ką, – pasakė misteris Dyzis. – Uždirbote.

Stiveno ranka, vėl laisva, grįžo prie tuščių kriauklių. Taip pat grožio ir jėgos simboliai. Krūva mano kišenėje. Simboliai, sutepti godumo ir skurdo.

– Nesinešiokite taip, – patarė misteris Dyzis. – Išsiimsite kur nors ir pamesite. Tiesiog nusipirkite tokią taupyklę. Įsitikinsite, kad ji labai patogi.

Atsakyk ką nors.

– Manoji dažnai būtų tuščia, – pasakė Stivenas.

Tas pats kambarys ir laikas, ta pati išmintis – ir aš toks pat. Jau tris kartus. Trys kilpos[18] čia veržia man kaklą. Ką gi. Galiu jas nutraukti tuoj pat, jei panorėsiu.

– Nes jūs netaupote, – pasakė misteris Dyzis rodydamas pirštu. – Jūs dar nežinote, kas yra pinigai. Pinigai – tai galia, kai pragyveni tiek metų, kiek aš. Aš žinau, žinau, „jei tik jaunystė žinotų". O ką sako Šekspyras? „Kišk tik pinigus į kapšą."

– Jagas, – sumurmėjo Stivenas.

Jis pakėlė akis nuo tuščių kriauklių ir išvydo įdėmų seno žmogaus žvilgsnį.

– Jis žinojo, kas yra pinigai. Jis darė pinigus. Poetas, bet kartu ir anglas. Ar žinote, kuo didžiuojasi anglai? Ar žinote, kokiu posakiu, kurį galima išgirsti iš anglų lūpų, jie labiausiai didžiuojasi?

Jūrų valdovas. Jo jūražvarbės akys žiūrėjo į tuščią įlanką – reikia kaltinti istoriją – apie mane ir mano žodžius, be neapykantos.

– Kad jų imperijoje, – pasakė Stivenas, – niekada nenusileidžia saulė.

– Ką?! – sušuko misteris Dyzis. – Šitas ne anglų. Prancūzų keltas taip pasakė. – Jis barkštelėjo taupykle į savo nykščio nagą.

– Aš jums pasakysiu, – tarė jis iškilmingai, – kokiu posakiu jie labiausiai didžiuojasi. „Aš niekam neskolingas."

Doras žmogus, doras žmogus.

– Aš niekam neskolingas. Niekada gyvenime nepasiskolinau nė šilingo. Ar galite tai įsivaizduoti? Aš nieko neskolingas. Ar galite?

Maligenas, devyni svarai, trys poros kojinių, viena pora batų, kaklaraiščiai. Karenas, dešimt ginėjų. Makenas, viena ginėja. Fredas Rajenas, du šilingai. Templis, dveji pietūs. Raselas, viena ginėja, Kazinsas, dešimt šilingų, Bobas Reinoldsas, pusė ginėjos, Kouleris, trys ginėjos, ponia Makernen, nuoma už penkias savaites. Iš krūvos pinigų, kurią turiu, jokios naudos.

– Šiuo metu ne, – atsakė Stivenas.

Misteris Dyzis patenkintas sodriai nusijuokė ir įsikišo atgal savo taupyklę.

– Žinojau, kad negalėsite, – linksmai pasakė jis. – Tačiau vieną dieną turėtumėte tai pajusti. Mes dosnūs žmonės, bet privalome būti ir teisingi.

– Aš bijau tų skambių žodžių, – pasakė Stivenas, – kurie mus daro tokius nelaimingus.

Misteris Dyzis kelias sekundes rūsčiai žvelgė virš židinio lentynos į gražiai nuaugusio žmogaus figūrą su languotu vilnoniu kiltu – Albertas Edvardas, Velso princas.

– Jūs manote, kad esu senas keistuolis ir senas toris, – tarė susimąstęs jo balsas. – Aš mačiau tris kartas nuo O'Konelo laikų[19]. Prisimenu badą. Ar žinote, kad oranžistų ložė agitavo atšaukti uniją prieš dvidešimt metų iki O'Konelo, kur kas anksčiau, negu jūsų tikėjimo prelatai apkaltino jį demagogija? Jūs, fenijai[20], pamirštate kai kuriuos dalykus.

Didinga dievobaiminga ir nemari atmintis[21]. Deimantinė ložė puikiojoje Armoje nukabinėta papistų lavonais. Užkimę, kaukėti ir ginkluoti, plantatorių pasitarimas. Juodoji šiaurė ir tikra mėlynoji biblija. Trumpaplaukiai, pasiduokite.

Stivenas trumpai ir neaiškiai mostelėjo ranka.

– Aš irgi turiu sukilėlio kraujo, – pridūrė misteris Dyzis. – Iš motinos pusės. Mano protėvis – seras Džonas Blekvudas, kuris balsavo už uniją. Visi mes airiai, visi karalių sūnūs[22].

– Deja, – atsiliepė Stivenas.

– *Per vias rectas*[23], – ryžtingai tarė misteris Dyzis, – buvo jo devizas. Jis balsavo už tai, užsitempė savo medžioklės batus, kad nujotų iš Žemutinio Ardo į Dubliną ir šitai padarytų[24].

Lia lia ral lia ra.
Uolingas kelias į Dubliną.

Šiurkštus raitas skvairas blizgančiais auliniais batais. Šilta dienelė, pone Džonai. Šilta dienelė, jūsų prakilnybe... Diena... Diena... Du nukarę auliniai batai kratosi į Dubliną.

– Ak, prisiminiau, – tęsė misteris Dyzis. – Galėtumėte padaryti man paslaugą, misteri Dedalai, per kai kuriuos savo draugus literatus. Turiu čia laišką spaudai. Prisėskite minutėlei. Reikia tik perrašyti pabaigą.

Priėjo prie stalo greta lango, dukart prisitraukė kėdę ir perskaitė kelis žodžius iš lapo ant rašomosios mašinėlės velenėlio.

– Sėskitės. Atsiprašau, – tarė jis per petį, – „sveiko proto reikalavimai“. Tik minutėlę.

Žvilgtelėjo iš po šeriuotų antakių į gulintį prie alkūnės rankraštį ir

burbėdamas lėtai pradėjo baksnoti kietus klaviatūros mygtukus; retsykiais suktelėdavo velenėlį, kad ištaisytų klaidą, papūsdavo pro ūsą.

Stivenas tyliai įsitaisė tiesiai priešais princo atvaizdą. Aplink, ant sienų, pagarbą reiškė įrėminti išnykusių žirgų atvaizdai, jų romios galvos iškeltos – lordo Hastingso Ripalsas, Vestminsterio princo Šotouveris, Boforto hercogo Ceilonas, *prix de Paris,* 1866. Ant jų sėdėjo miniatiūriniai raiteliai, budriai laukiantys ženklo. Jis matė, kaip sparčiai jie lekia gindami karalių, ir šaukė kartu su išnykusių minių šauksmais.

– Taškas, – įsakė misteris Dyzis klavišams. – Tačiau skubus šio svarbaus reikalo svarstymas...

Kur Krenlis vedė mane, kad greitai praturtėtume medžiodami jo nugalėtojus tarp aptaškytų purvais krūmų, tarpu šūkaujančių bukmekerių ir užkandinės garų, virš margos purvynės. Po lygiai už Garbingą Sukilėlį: dešimt prieš vieną – lyginant su kitais. Pro lošiančius kauliukais ir sukčius mes skubėjome paskui kanopas, lenktyniaujančias kepures ir švarkus, ir pro mėsingaveidę moterį, mėsininko damą, godžiai uostančią apelsino skiltelę.

Iš mokinių žaidimų aikštelės atskardėjo šaižus šūksniai ir ūžiantis švilpesys.

Vėl: įvartis. Aš tarp jų – tarp kovojančių kūnų margoj minioj, gyvenimo turnyre. Ar turi galvoje tą kinkadrebį mamytės sūnelį, kuriam, atrodo, nedidelis gūželis? Riterių turnyras. Laikas į smūgį atliepia smūgiu, smūgis po smūgio. Riterių turnyrai, pažliugęs sniegas ir mūšių triukšmas, sustingę užmuštųjų mirties vėmalai, iečių smaigalių, apkibusių kraujuotomis žmonių žarnomis, žvangesys.

– Jau, – tarė atsikeldamas misteris Dyzis.

Segdamas lapus jis priėjo prie stalo. Stivenas atsistojo.

– Išdėsčiau reikalą keliais žodžiais, – pasakė misteris Dyzis. – Tai apie snukio ir nagų ligą[25]. Tik peržvelkit. Šiuo klausimu negali būti dviejų nuomonių.

Ar galiu įžengti į jūsų brangią sferą. Ta *laissez faire* doktrina, tokia dažna mūsų istorijoje. Mūsų prekyba galvijais. Visų mūsų senųjų pramonės šakų pobūdis. Liverpulio susitarimas[26], kuriuo buvo pergudrautas Golvėjaus uosto planas. Didžiulė Europos suirutė. Grūdų tiekimas siaurais sąsiaurio vandenimis. Idealiai plutokratiškas žemės

ūkio departamento ramumas. Atleiskit už klasikinę aliuziją. Kasandra. Per moterį, kuri nebuvo geresnė, negu turėjo būti. Prieiti prie dalyko esmės.

– Rašau be užuolankų, ar ne? – paklausė misteris Dyzis skaitančio Stiveno.

Snukio ir nagų liga. Žinomas kaip Kocho preparatas. Serumas ir virusas. Paskiepytų arklių procentas. Galvijų maras. Imperatoriaus arkliai Miureštege, žemutinėje Austrijoje. Veterinarijos gydytojai. Misteris Henris Blekvudas Praisas. Paslaugus pasiūlymas garbingai išbandyti. Sveiko proto reikalavimai. Visų svarbiausias klausimas. Tikra ir perkeltine to žodžio prasme, griebk jautį už ragų. Dėkodamas, kad jūsų laikraštis paskelbė.

– Noriu, kad tai būtų išspausdinta ir visi perskaitytų, – pasakė misteris Dyzis. – Pamatysite, kai kils kita epidemija, jie paskelbs embargą airių galvijams. O galima išgydyti. Mano pusbrolis Blekvudas Praisas man rašo, kad Austrijos veterinarai sistemingai su šia liga kovoja ir ją išgydo. Jie siūlosi čia atvažiuoti. Stengiuosi įkalbėti departamentą. Dabar ruošiuosi iškelti viešumon. Tačiau aplink tiek kliūčių... intrigų... užkulisių, to...

Pakėlė smilių ir prieš prabildamas dar pagrūmojo seniokiškai.

– Įsidėmėkit mano žodžius, misteri Dedalai, – pasakė jis. – Anglija – žydų rankose. Visi aukščiausi postai – jos finansai, spauda. O žydai – nacijos irimo ženklas. Kur tik susirinkę, jie čiulpia tautos gyvybinius syvus. Mačiau, kaip šitai artinasi pastaraisiais metais. Aišku kaip dieną, žydų pirkliai jau dirba savo ardomąjį darbą. Senoji Anglija miršta.

Skubriai nužingsniavo – akyse gyvai sužibo liūdesys, kai jis žengė per platų spindulių pluoštą. Apsisuko ir grįžo atgal.

– Miršta, – pakartojo jis, – jeigu dar nenumirė.

Ištvirkėlės šauksmas iš gatvės į gatvę
Įkapes senajai Anglijai audžia[27].

Jo išplėstos, vizijos užburtos akys įdėmiai ir rūsčiai žvelgė pro saulės spindulių pluoštą, kuriame jis buvo sustojęs.

– Pirklys, – tarė Stivenas, – tai žmogus, kuris pigiai perka ir brangiai parduoda, nesvarbu, žydas ar pagonis, tiesa?

– Jie nusidėjo šviesai, – rimtai pasakė misteris Dyzis. – O ir akyse matyti tamsa. Štai kodėl jie ligi šiol tebėra pasaulio klajūnai.

Ant Paryžiaus biržos laiptų – auksaodžiai vyrai, rodantys kainas brangakmeniais papuoštais pirštais. Žąsų gagenimas. Triukšmingi ir nevėkšliški jie spietėsi aplink šventovę, jų galvose po nepatogiais cilindrais bręstant gausioms intrigoms. Ne jų – tie rūbai, ta kalba, tie gestai. Jų išverstos vangios akys neteisingai atspindėjo žodžius ir mostus, energingus, nekaltus, bet pažino susitelkusią ties jais pagiežą ir žinojo, kad jų uolumas yra bergždžias. Bergždžias atkaklumas kaupti atsargas ir krautis turtus. Laikas, be abejo, išžarstys viską. Turtai, sukaupti prie kelio – grobstomi ir perduodami iš rankų į rankas. Jų akys pažino klajonių metus, pažino, kantriosios, savo kūno gėdą.

– O kas nenusidėjo? – paklausė Stivenas.

– Ką turite omeny? – pasiteiravo misteris Dyzis.

Žengė žingsnį pirmyn ir sustojo prie stalo. Jo apatinis žandikaulis, neryžtingai nusviręs, įkypai atvipo. Ar tai senoji išmintis? Jis laukia mano nuomonės.

– Istorija, – pasakė Stivenas, – yra nakties košmaras, iš kurio aš stengiuosi pabusti.

Žaidimų aikštelėje vaikai vėl pakėlė triukšmą. Zvimbiantis švilpimas – įvartis. O kas, jeigu tas nakties košmaras spirtų tau į užpakalį?

– Kūrėjo keliai – tai ne mūsų keliai, – pareiškė misteris Dyzis. – Visa istorija juda į vieną didelį tikslą, Dievo apreiškimą.

Stivenas staiga dūrė nykščiu į lango pusę tardamas:

– Štai Dievas.

Valio! Lio! Valiooo!

– Ką? – paklausė misteris Dyzis.

– Šauksmas gatvėje, – gūžtelėjęs pečiais atsakė Stivenas.

Misteris Dyzis pažvelgė žemyn ir valandėlę palaikė sužnybęs pirštais savo šnerves. Vėl pakeldamas akis paleido jas.

– Esu laimingesnis už jus, – tarė jis. – Mes padarėme daug klaidų ir daug nuodėmių. Moteris atnešė nuodėmę į pasaulį. Dėl moters, kuri nebuvo geresnė, nei turėjo būti, dėl Helenos, pabėgusios Menelajaus žmonos, graikai dešimt metų kariavo su Troja. Neištikima žmona pirmą kartą atvedė svetimšalius prie mūsų krantų, Makmarafo žmona ir jos meilužis O'Rurkas[28], Brefnio princas. Per moterį ir Parnelas neteko valdžios[29]. Daug klaidų, daug nesėkmių, bet ne prigimties nuodėmė. Dabar, savo gyvenimo saulėlydy aš kovotojas. Ir kovosiu už teisybę iki galo.

Nes Alsteris kovos
Ir Alsterio bus tiesa[30].

Stivenas pakėlė lapus.

– Na, pone, – pradėjo jis.

– Aš matau, – pasakė misteris Dyzis, – kad ilgai nepasiliksite šiame darbe. Man regis, jūs nesukurtas būti mokytoju. Galbūt aš klystu.

– Greičiau mokiniu, – tarstelėjo Stivenas.

Ir ko čia daugiau išmoksi?

Misteris Dyzis linktelėjo.

– Kas žino? – tarė jis. – Norint išmokti, reikia būti nuolankiam. Bet gyvenimas yra didysis mokytojas.

Stivenas vėl sušlamino lapus.

– O dėl tų, – pradėjo jis.

– Taip, – pasakė misteris Dyzis. – Čia du egzemplioriai. Jei galėsite, tuoj pat išspausdinkit.

„Telegraph". „Irish Homestead".

– Pabandysiu, – pasakė Stivenas, – ir jums rytoj pranešiu. Šiek tiek pažįstu du redaktorius.

– To užteks, – gyvai patikino misteris Dyzis. – Vakar vakare aš parašiau misteriui Fyldui, parlamento nariui. Šiandien „Miesto herbo" viešbutyje įvyks galvijų prekybininkų asociacijos susirinkimas. Paprašiau jo, kad perskaitytų mano laišką susirinkimo dalyviams. Žinoma, jei pasirūpinsite, kad jį paskelbtų tiedu laikraščiai. Kokie jie?

– „The Evening Telegraph"...

– Šito pakaks, – nutraukė misteris Dyzis. – Negalima gaišinti laiko. Dabar turiu atsakyti į savo pusbrolio laišką.

– Viso gero, pone, – pasakė Stivenas įsidėdamas lapus į kišenę. – Dėkoju.

– Nėra už ką, – pasakė misteris Dyzis rausdamasis po popierius ant savo stalo. – Mėgstu su jumis palaužyti ietis, nors jau ir nesu jaunas.

– Viso gero, pone, – vėl pasakė Stivenas linkteldamas jo sulenktai nugarai.

Jis išėjo į atvirą priebutį ir nužingsniavo žvyruotu taku po medžiais, girdėdamas sklindančius iš aikštelės šauksmus ir lazdų kaukšėjimą. Kai ėjo pro vartus, ant piliorių prigulę tykojo liūtai – bedančiai siau-

būnai. O vis dėlto aš jam padėsiu kovoti. Maligenas duos man naują pravardę – jaučiadraugis bardas.

– Misteri Dedalai!

Bėga paskui mane. Tikiuosi, daugiau jokių laiškų.

– Palaukite minutėlę.

– Taip, pone, – pasakė Stivenas atsisukdamas prie vartų.

Misteris Dyzis sustojo sunkiai alsuodamas, gaudydamas orą.

– Aš tik norėjau pasakyti, – tarė jis. – Sakoma, kad Airija turi garbės būti vienintele šalimi, kuri niekada nepersekiojo žydų. Ar žinojote tai? Ne. O ar žinote kodėl?

Jis rūsčiai susiraukė giedrame ore.

– Kodėl, pone? – paklausė Stivenas imdamas šypsotis.

– Todėl, kad ji niekada jų neįsileido, – rimtai atsakė misteris Dyzis.

Jam iš gerklės iššoko juoko ir kosulio kamuolys traukdamas paskui save žlegančią skreplių grandinę. Jis greitai apsisuko kosėdamas, juokdamasis, iškeltomis rankomis mosikuodamas ore.

– Ji niekada jų neįsileido, – jis vėl suriko kvatodamas, tapnodamas getrais apmautomis kojomis takelio žvyru. – Štai kodėl.

Ant jo išmintingų pečių pro šachmatinį lapų karpinį saulė svaidė blizgučius, šokančias monetas.

NEIŠVENGIAMAS regimybės modalumas – bent jau tai, jei ne daugiau, perpratau savo akimis. Visų daiktų žymės[1], kurias atėjau čia perskaityti, jūros ikrai ir išmesti krantan jūros dumbliai, artėjantis potvynis, tas aprūdijęs batas. Snarglių žaluma, melsvai sidabrinė, rūdžių – spalvoti ženklai. Permatomumo ribos. Tačiau jis priduria: kūnuose. Taigi jis sužinojo apie juos, kūnus, anksčiau nei apie jų spalvas. Kaip? Trenkdamas į juos makaule[2], aišku. Nepersidirbk. Praplikęs buvo jis ir milijonierius: *maestro di color che sanno*[3]. Permatomumo riba juose. Kodėl juose? Vaiskumas, nepermatomumas. Jei galima prakišti penkis pirštus – tai varteliai, jei ne – durys. Užmerk akis ir pažiūrėk.

Stivenas užmerkęs akis įsiklausė, kaip jo batai traiško skilinėjančius

jūros dumblius ir kriaukles. Ir vis dėlto eini per tai. Aš einu, vienas sykis – vienas platus žingsnis. Per trumpą laiką labai trumpa erdvės atkarpa. Penki, šeši: *nacheinander*[4]. Tiksliai – ir tai yra neišvengiamas girdimo dalyko modalumas. Atmerk akis. Ne. Jėzau! Jei nupulčiau nuo tos uolos, kuri pakibusi toli viršum gelmės, neišvengiamai krisčiau per *nebeneinander*[5]. Puikiai judu tamsoje. Mano uosinis kardas prie šono. Takšt su juo – jie taip daro. Dvi mano pėdos jo batuose yra jo kojų gale, *nebeneinander.* Skamba svariai – nukalta mediniu Loso demiurgo[6] kūju. Ar Sendimaunto pajūriu žengiu į amžinybę? Trakšt, trekšt, trikšt, trikšt. Laukiniai jūros pinigai. Dominie Dyzis[7] pažįsta juos vi.

Ar atvyksi Sendimauntan, Medi kumelaite?

Prasideda ritmas, matai. Aš girdžiu. Katalektinis žygiuojančių jambų tetrametras. Ne, šuoliuojančių – di kumelaite.

Dabar atmerk akis. Atmerksiu. Vieną sekundę. Ar viskas pranyko nuo to laiko? Jei atsimerkčiau ir pasilikčiau per amžius juodoj nepermatomybėj. Basta! Pamatysiu, ar matysiu.

Dabar žiūrėk. Ten visą laiką be tavęs – ir visada bus, pasaulis be pabaigos.

Jos atsargiai nusileido Lėjos terasos laiptais, *Frauenzimmer,* – ir vangiai nužingsniavo žemyn nuotakiu krantu, jų šleivos kojos klimpo dumbliname smėlyje. Kaip aš, kaip Eldžis, leidžiasi pas mūsų galingąją motiną. Numeris pirmas nevikriai siūbavo akušerės lagaminėlį, kitos didelis skėtis durščiojo paplūdimį. Paleistos iš Libertiz, visai dienai. Ponia Florencija Makkeib, gailiai apraudoto velionio Patko Makkeibo našlė iš Braid gatvės. Viena iš jos seserų ištraukė mane, klykiantį, į gyvenimą. Sukūrimas iš nieko. Ką gi ji nešasi tame krepšy? Persileidimo vaisių apsivijusia bambagysle, nutildytą rausvoje vilnoje. Visų gyslos tiesiasi į praeitį, viso, kas gyva, tvirta suporuotų pavijų virvė. Štai kodėl vienuoliai mistikai[8]. Ar norite būti kaip dievai? Įsižiūrėkit į savo *omphalos*. Alio. Čia Kinčas. Prašom mane sujungti su Edenviliu. Alef, alfa: nulis nulis vienas[9].

Adomo Kedmono[10] sutuoktinė ir pagalbininkė – draugė Heva, nuogoji Ieva. Ji neturėjo bambos. Žiūrėk įdėmiai. Pilvas be trūkumų, išsipūtęs, didelis, įtempto pergamento skydas, ne, balta krūva kviečių, rytietiškų ir nemirtingų, paplitusių per amžių amžius. Nuodėmės įsčios.

Įsčių nuodėmingoj tamsoj aš irgi buvau, sukurtas, nepagimdytas[11]. Jų, vyro su mano balsu ir mano akimis, ir šmėklamoters, alsuojančios pelenais. Jie apsikabino ir atsiskyrė, įvykdė sujungėjo valią. Nuo amžių Jis troško manęs ir dabar galbūt niekada nepanorės, kad manęs nebūtų. *Lex eterna* su Juo. Ar tuomet tai – dieviškoji substancija, kurioje Tėvas ir Sūnus yra kosubstancialūs? Kur tas vargšelis mielas Arijus, kad pasiginčytų? Visą gyvenimą kariaujantis prieš kontransdidžiažyditrenktalumą. Nelemtas ereziarchas. Graikiškame tualete iškvėpė paskutinį atodūsį – eutanazija. Su inkrustuota mitra ir vyskupo lazda, įklimpęs savo soste, našlaujančios vyskupystės našlys užverstu omoforionu[12], apkrešėjusiu užpakaliu.

Vėjeliai išdykavo aplink jį, žnaibantys ir nekantrūs gūseliai. Artėja jos, bangos. Baltakarčiai jūros arkliai, nenustygstantys vietoj, gaiviavėjakamaniai, žirgai Mananaano[13].

Kad nepamirščiau to laiško spaudai. O paskui? „Laivas“, pusę pirmos. Beje, nepersistenk su tais pinigais, kaip koks geras jaunas silpnaprotis. Taip, aš privalau.

Jis sulėtino žingsnį. Čia. Eiti pas tetą Sarą, ar ne? Mano kosubstancialaus tėvo balsas. Ar nebuvai sutikęs pastaruoju metu savo brolio, menininko Stiveno? Ne? Ar tikrai jis ne ten apačioj, Strasburgo terasoj, pas savo tetą Seli? Ar negalėjo paskristi truputėlį aukščiau, ką? O o o o pasakyk mums Stivenai, kaip laikosi dėdė Sai? O ašaros Dievo, štai su kuo susituokiau. Tė vakei ana va – daržinėj. Akis užsipylęs senas sąskaitininkas ir jo brolis, kornetininkas. Didžiai gerbiami gondoljerai. Ir žvairakis Valteris – tik ponina savo tėvą, ne kitaip. Pone. Taip, pone. Ne, pone. Jėzus pravirko – ir nieko nuostabaus, prisiekiu Kristumi.

Trukteliu gergždžiantį jų langiniuoto namo skambutį – ir laukiu. Jie mano – koks įkyrus kreditorius, žvelgia į lauką patogiai pasislėpę.

– Tai Stivenas, pone.

– Įleisk jį vidun. Įleisk Styvį į vidų.

Atitraukiamas skląstis, ir Valteris sveikina mane.

– Manėm, kad čia kas nors kitas.

Savo plačioje lovoje dėdė Ričis, tarp pagalvių ir antklodžių, ištiesia virš kelių kauburio tvirtą dilbį. Lengva krūtine. Nuplovė viršutinę dalį.

– Labryt, seserėne.

Jis atideda į šalį lentelę, ant kurios pasidėjęs lapus išrašinėja išlaidų sąskaitas – šeimininko Gofio ir šeimininko Šeplando Tendžio akims, deda į segtuvą sutartis, patikrinimo protokolus ir *Duces Tecum*[14] rinkinį. Virš jo plikos galvos – pelkių ąžuolo rėmai: Vaildo „Requiescat“. Apgaulingas skardus jo švilptelėjimas grąžina Valterį atgal.

– Taip, pone?

– Salyklinio Ričiui ir Stivenui, pasakyk motinai. Kur ji yra?

– Maudo Krisi, pone.

Mažoji mėgėja pamiegoti su tėveliu. Lepūnėlė.

– Ne, dėde Riči...

– Vadink mane Ričiu. Velniop tą jūsų selterį. Jis migdo. Viskio!

– Dėde Riči, tikrai...

– Sėskis arba, kaip Dievą myliu, partrenksiu!

Valteris veltui žvairakiuoja kėdės.

– Jis neturi ant ko sėstis, pone.

– Jis neturi ant ko padėti, paikše. Įnešk tą mūsų Čipendeilo[15] krėslą. Gal norėtum ko užkąst? Tik be jūsų kvailų ceremonijų. Pavaišinsiu pačirškintu kumpio bryzeliu ir silke? Tikrai? Juo geriau. Nieko namuose nėra – išskyrus piliules nuo radikulito.

All'erta![16]

Jis pašvilpauja kelis taktus iš Ferando *aria di sortita*[17]. Svarbiausias numeris, Stivenai, visoje operoje. Paklausyk.

Vėl pasigirsta melodingas jo švilpimas, subtiliai niuansuojamas, veržiasi oras, kumščiai smarkiai būgnija į apgaubtus kelius.

Šis vėjas – saldesnis.

Dūlantys namai – mano, jo ir visi. Pasakojai Klongauzo džentriams, kad vienas tavo dėdė teisėjas, o kitas – generolas, tarnauja armijoj. Išeik iš tų namų, Stivenai. Grožis – ne ten. Ir ne sustingusiame Maršo bibliotekos užutėky[18], kur skaitei Joakimą Abą. Kam? Šimtagalvė gretimos katedros prastuomenė. Nekęsdamas savo padermės, jis pabėgo nuo jų į beprotybės mišką, jo karčiai – putoja mėnesienoj, akių obuoliai – žvaigždės. Ygagas, arkliašnervis. Ovalūs arkliški veidai. Templas, Buivolas Maligenas, Lapė Kempbelas. Įkritę skruostai. Tėve Abai, įsiutęs dekane, dėl kokios skriaudos taip suliepsnojo jų protai? Paf! *Descende, calve, ut ne nimium decalveris*[19]. Žilų plaukų vainikas ant jo prigąsdintos dangaus bausme galvos, matau jį – save, besiropščiantį

žemyn iki pakylos altoriui *(descende)*, sugniaužusį monstranciją, basiliskaakį. Lipk žemyn, nuplikusi mantija! Choras, pritariantis altoriaus ragams, aidu atkartoja purškius lotyniškus eilinių kunigėlių grasinimus, juda jie, apkūnūs su savo albomis, tonzūruoti, pritepti aliejais ir iškastruoti, riebūs nuo kviečių gemalų riebumo.

Ir tą pat akimirką galbūt koks nors kunigas šalimais iškelia ją. Dzindzin! O dar už poros gatvių kitas jau slepia ją monstrancijoj. Dzindzilin! O kur nors Švenčiausios Mergelės koplyčioje dar vienas skiria eucharistiją tik sau. Dzindzin! Žemyn, aukštyn, pirmyn, atgal. Denas Okamas apie tai mąstė, nenugalimas daktaras. Vieną miglotą anglišką rytą jam pakuteno smegenis ta velniukiška hipostazė. Nuleisdamas ostiją žemyn ir klaupdamasis, jis girdėjo kaip antrasis jo varpelio skambtelėjimas susilieja su pirmuoju skersinėje navoje (jis kelia savąjį), o pakildamas girdėjo (dabar aš keliu) abu skambučius (jisai klaupiasi), aidinčius dvibalsiu.

Pusbroli Stivenai, tu niekada nebūsi šventas. Šventųjų sala[20]. Juk buvai baisiai šventas, ar ne? Meldeisi Švenčiausiai Mergelei, kad tavo nosis nebūtų tokia raudona. Meldeisi velniui Serpentaino aveniu, kad putlutė našlė priekyje pakeltų drabužį aukščiau žengdama per balas. *O si, certo!*[21] Parduok savo sielą už tai, parduok už nudažytus skarmalus, susegtus ant bobos kūno. Dar man papasakok, dar! Houto tramvajaus paskuigaly vienas šaukei lietuje – nuogos moterys! Ką į tai, a?

Ką apie ką? O kam daugiau jos skirtos?

Juk paskaitydavai kasvakar po du puslapius iš septynių knygų, ar ne? Aš buvau jaunas. Lenkdavaisi pats sau veidrody, žengei kuo rimčiausiai į aidinčią nuo plojimų salę, stulbinantis veidas. Valio prakeiktam idiotui! Valioo! Niekas nematė – nesakyk niekam. Knygos, kurias ruošeisi parašyt, – raidės vietoje pavadinimų. Ar skaitėte jo F? O taip, bet man labiau patinka K. Taip, tačiau V – nuostabi. O taip, V. Prisimeni savo epifanijas ant žalių ovalių lapų, giliausiai gilias, kopijas tavo mirties atveju išsiuntinėti į visas didžiąsias pasaulio bibliotekas, įskaitant ir Aleksandrijos? Kas nors turėjo jas perskaityti ten po kelių tūkstančių metų, po mahamanvantaros[22]. Piko dela Mirandola. Aha, labai panašus į banginį[23]. Kai kas nors skaito vieną po kito tuos keistus puslapius, parašytus vieno iš tų, kurie seniai išėjo, jaučia, kad išvien su tuo, kas kažkada, vieną dieną...

Grūdėtas smėlis pranyko jam po kojom. Jo batai vėl mindė drėgnus traškius stiebus, aštriabriaunes kriaukles, girgždančius vandens nuzulintus akmenukus, kurie į nesuskaitomus akmenukus daužosi, medį, išgraužtą laivo kirminų, pražuvusią Armadą. Nedraugiškos smėlio seklumos tykojo ir taikėsi įsiurbti jo brendančius padus skleisdamos srutų kvapą. Atsargiai apėjo jas. Įsmigęs iki pusės, sukepusioje smėlio tešloje stovėjo butelis nuo porterio. Sargybinis – siaubingo troškulio sala. Sutrūkinėję lankai ties bangom, ant smėlio – klastingas pajuodusių tinklų labirintas, toliau – apipaišytos kreida užpakalinės durys, o aukščiau – džiovinimo virvė su dvejais nukryžiuotais marškiniais. Ringsendas – įdegusių vairininkų ir prekybinių laivų kapitonų vigvamai. Žmonių kriauklės.

Jis stabtelėjo. Jau praėjau posūkį pas tetą Sarą. Ar neiti ten? Atrodo, kad ne. Aplinkui – nieko. Jis pasuko į šiaurę ir per kietesnį smėlį nuėjo Balandinės[24] link.

– *Qui vous a mis dans cette fichue position?*
– *C'est le pigeon, Joseph*[25].

Patrisas, išleistas į namus atostogų, lakė su manim šiltą pieną Makmahono bare. Laukinės žąsies[26] sūnus, Kevino Egano iš Paryžiaus. Mano tėvelis buvo paukštis, jis lakė saldųjį *lait chaud*[27] savo jaunu ryškiai rožiniu liežuviu, putlus triušiuko snukutis. Lak, *lapin*[28]. Viliasi laimėti *gros lots*[29]. Apie moters prigimtį skaitė Mišlė knygoje. Bet jis turi man atsiųsti „La Vie de Jesus“, parašytą mesjė Leo Taksilio. Paskolino ją savo draugui.

– *C'est tordant, vous savez. Moi, je suis socialiste. Je ne crois pas en l'existence de Dieu. Faut pas le dire à mon père.*

– *Il croit?*

– *Mon père, oui*[30].

Schluss[31]. Jis laka.

Mano Lotynų kvartalo stiliaus skrybėlė. Dieve, mes paprasčiausiai turime suvaidinti personažą. Aš noriu rusvai rudų pirštinių. Juk buvai studentas, ar ne? Kokios specialybės, velniai griebtų? Peircėsuen. P. C. N., supranti: *physiques, chimiques et naturelles.* Aha. Kirtai skatiko vertės *mou en civet*[32] iš Egipto mėspuodžių pasirėmęs alkūnėmis šalia raugėjančių vežikų. Tiesiog sakyk kuo natūraliausiu balsu – kai

gyvenau Paryžiuje, buvau įpratęs *boul' Mich'*[33]. Taip, nešiodavaisi pažymėtus tramvajaus bilietus – kaip alibi, jei tave kur nors areštuotų už žmogžudystę. Teisingumas. 1904 metų vasario septynioliktosios naktį teisiamąjį matė du liudininkai. Kitas tai padarė – kitas aš[34]. Skrybėlė, kaklaraištis, apsiaustas, nosis. *Lui, c'est moi*[35]. Atrodo, gerai leidai laiką.

Išdidi eisena. Kieno eiseną bandei mėgdžioti? Pamiršai – to, iš kurio atimtas visas turtas. Rankoje – pranešimas apie motinos perlaidą, aštuoni šilingai, ir tvarkos prižiūrėtojas užtrenkė tau prieš nosį pašto duris. Alkis – net gelia dantis. *Encore deux minutes*[36]. Pažiūrėkite į laikrodį. Man reikia. *Fermé*[37]. Samdomas šuo! Tik paf ir ištaškai į kruvinus gabalus iš medžioklinio, žmogaus gabalais aptaškytos varinės sagos. Gabalai visi krrrrklekt į savo vietą, plekšt atgal. Neužsigavote? O, viskas gerai. Paspaudžiam rankas. Sûprantate, ko norėjau, suprantate? O, viskas gerai. Paspaudžiam pakratom. O, viskas puiku.

Ruošeisi padaryti stebuklą, ar ne? Misionierius Europoj, ūmaus Kolumbano įpėdinis. Fiakras ir Skotas[38] ant čiužinėjančių kėdžių danguje net gėrimą iš savo bokalų kliūstelėjo, skardžialotyniškai kvatodamiesi: *Euge! Euge!*[39] Tyčia kalbėjai laužyta anglų kalba, vilkdamas savo lagaminą, šveicorius – trys pensai, per slidų molą Niuheivene. *Comment?*[40] Gerus trofėjus parsivežei namo: „Le Tutu", penkis suplyšusius „Pantalon Blanc et Cullote Rouge"[41] numerius, melsvą prancūzišką telegramą, tikrą kuriozą:

„Notina miršta grįžk namo tėvas."

Teta mano, kad tu nužudei savo motiną. Todėl neleistų.

Už tetulytę Maligeno,
Juk nepailsdama
Ji rūpinosi Hanigenų
Šeimos dora.

Jo pėdos netikėtai išdidžiu žingsniu nužygiavo per smėlio raukšles palei pietinės sienos akmens luitus. Didžiuodamasis žiūrėjo į juos – sukrautos akmeninės mamutų kaukolės. Aukso šviesa ant jūros, ant smėlio, ant luitų. Ten saulė, grakštūs medžiai, citrininiai namai.

Rąžydamasis bunda Paryžius, akis rėžianti saulės šviesa liejasi ant citrininių jo gatvių. Drėgnas raguolių minkštimas, varlės žalumo ab-

sentas, rytmetinių pamaldų smilkalai glamonėja orą. *Belluomo*[42] kyla iš savo žmonos meilužio žmonos lovos, apsigobusi skarele šeimininkė jau atsikėlusi, rankose acto rūgšties dubenėlis. Rodo užeigoje Ivona ir Madlena iš naujo dažosi nutrintą grožį triauškindamos auksiniais dantimis *chaussons*[43], jų lūpos išteptos geltonais *pus* iš *flan breton*[44]. Pro šalį plaukia Paryžiaus vyrų veidai, jų pasitenkinę patenkintojai, garbanoti konkistadorai.

Vidudienio snaudulys. Kevinas Eganas spaustuvės dažais ištepliotais pirštais suka cigaretes su paraku siurbčiodamas savo žalią nuodą, o Patrisas – baltą. Aplink mus rajūnai kalakutai grūdasi šakutėmis į stemples pupas su prieskoniais. *Un demi setier*[45]! Kavos garų srovė iš nublizginto katiliuko. Ji aptarnauja mane jam davus ženklą. *Il est irlandais. Hollandais? Non fromage. Deux irlandais, nous, Irlande, vous savez? Ah, oui!*[46] Ji pamanė, kad tu nori *hollandais* sūrio. Jūsų povalginis, ar žinote tą žodį? Povalginis. Pažinojau kadaise tokį vaikiną Barselonoj, keistas vyrukas, vadindavo tai povalgine užkanda. Ką gi – *slainte!*[47] Prie marmurinių stalų – sumišę girti kvapai ir urzgiantys pilvai. Jo iškvėptas oras kabo virš mūsų išteptų padažu lėkščių, absentinis žaliosios fėjos geluonis kyščioja tarp lūpų. Apie Airiją, Dalkasijus[48], apie viltis, sąmokslus, dabar – apie Arturą Grifitą[49]. Kad įkinkytų mane į tą patį jungą, mūsų piktadarystės – bendras mūsų reikalas. Tu esi savo tėvo sūnus. Pažįstu tą balsą. Jo multino marškiniai, kraujaspalviai, virpčioja jų ispaniški kuteliai klausydami paslapčių. Mesjė Driumonas, garsus žurnalistas, Driumonas, žinai, kaip jis pavadino karalienę Viktoriją? Sena ragana su pageltusiais dantimis. *Vieille ogresse* su *dents jaunes*[50]. Mod Gon[51], gražioji moteris, „La Patrie“[52], mesjė Milvua, Feliksas Foras[53], žinai, kaip jis numirė? Pasileidę vyrai. Šitoji freken, *bonne à tout faire*[54], kuri trina vyrišką nuogybę Upsalos pirtyje. *Moi faire,* ji pasakė, *tous les messieurs*[55]. Tik ne šitam *Monsieur,* pasakiau. Baisiai pasileidėliškas paprotys. Maudymasis – asmeniškiausias dalykas. Neleisčiau savo broliui, net savo tikram broliui – pats gašliausias dalykas. Žalios akys, aš matau jus. Absentas, jaučiu. Gašlūs žmonės.

Melsvas degiklis plyksteli mirtina liepsna tarp jo delnų, plyksteli ryškiai. Palaidi tabako plaušeliai užsiliepsnoja – liepsna ir aitrūs dūmai apšviečia mūsų kampą. Grubūs skruostikauliai, virš jų – žvilgsnis

vogčiomis iš po Alsterio sukilėlio skrybėlės. Kaip pabėgo tasai svarbiausias centras[56], autentiška istorija. Persirengė jauna nuotaka, įsivaizduojat, vualis, ir nurūko Malahaido keliu. Tikra teisybė, prisiekiu. Apie prarastus vadus, apie tuos, kuriuos išdavė, beprotiškus pabėgimus. Persirengę, sučiupti, prapuolę – daugiau jų nebėr.

Atstumtas meilužis. Buvau tuomet jaunas ir tvirtas žaliūkas, sakau jums, parodysiu kurią dieną savo nuotrauką. Tikra teisybė, prisiekiu. Meilužis, geisdamas jos meilės, prisėlino kartu su pulkininku Ričardu Berku, savo klano tanu[57], prie Klerkenvelo sienų ir, prigludęs prie žemės, išvydo, kaip keršto liepsna išsviedė juos aukštyn į rūką. Dūžtantis stiklas ir virstantys mūrai. Linksmajame Pari jis slepiasi, Eganas iš Paryžiaus, jo niekas neieško – tik aš. Jo kasdieninės stotys, aprūkusi raidžių kasa, trys tavernos, guolis Monmartre, kur išmiega savo trumpas nakties valandas; Goutte-d'Or gatvė, ant sienų – musių kiaušinėliais nusėti išėjusiųjų veidai. Be meilės, be tėvynės, be žmonos. Ji gyvena jaukiai ir patogiai be savo paniekinto vyro, šita madam, Git-le-Coeur gatvėj, kanarėlė ir du dabitos nuomininkai. Skruostai – lyg persikai, juostuotas sijonas, žvitri kaip jauniklė. Atstumtas ir nenustojęs vilties. Pasakykite Patui, kad matėte mane, gerai? Kartą norėjau surasti vargšui Patui darbą. *Mon fils*[58], Prancūzijos kareivis. Išmokiau jį dainuoti. „Kilkenio berniukai, narsūs tvirti vyručiai." Žinai tą seną dainelę? Išmokiau Patrisą. Senasis Kilkenis – šventasis Kanis[59], Strongbou[60] pilis prie Norės. Skamba šitaip: „Ei, ei! Už rankos mane paėmė Neperis Tedis".

Ei, ei tie Kilkenio
Vyručiai...

Silpna, išdžiūvusi ranka ant manosios. Jie pamiršo Keviną Eganą – ne jis juos. Prisimenu tave, o Sione.

Jis priėjo arčiau prie jūros kranto, ir šlapias smėlis it užtėkštas prilipo prie batų. Šviežias vėjas pasveikino jį perbėgdamas kaip arfos stygomis jo nežabotais nervais, nežabotas oro gūsis, sėjantis šviesos grūdus. Ei, nejaugi ruošiuosi eiti iki Kišo švyturio? Staiga sustojo, ir kojos ėmė lėtai grimzti į liumpsinčią žemę. Suk atgal.

Sukdamasis nužvelgė krantą pietų kryptimi, kojos vėlei pamažu grimzdo į naujas įdubas. Laukia šaltas skliautuotas bokšto kambarys.

Šviesos strėlės, krintančios pro šaudymo angas, be perstogės juda, lėtai, be perstogės – kaip grimzta ir mano kojos – sėlina sutemų link grindų ciferblatu. Melsva prieblanda, sutemos, gili tamsiamėlė naktis. Jie laukia kupolo tamsoje, jų atstumtos kėdės, mano obeliskas lagaminas – aplink stalą su paliktomis lėkštėmis. Kas jas suplaus? Jis turi raktą. Nemiegosiu ten, kai ateis ši naktis. Užvertos tylaus bokšto durys, it antkapis slepiančios jų aklus kūnus, panterų medžiotoją sahibą ir jo pointerį. Šauksmas – be atsakymo. Jis ištraukė savo grimztančias kojas ir nuėjo atgal palei luitų pylimą. Paimkite viską, pasilikite viską. Mano dvasia žingsniuoja su manimi, formų forma. Taip mėnuliui einant vidunakčio sargybą, aš žingsniuoju taku virš uolų, juodų, pasidabruotų, girdėdamas gundantį Elsinoro potvynio srautą.

Potvynis vejasi mane. Matau iš čia, kaip tvinsta. Tai grįžk Pulbego keliu, ten, labiau į pakrantę. Jis peržengė per viksvas bei ungurio formos vandens piktžoles ir atsisėdo į uolinį krėslą savo uosinę lazdelę įspraudęs į plyšį.

Ant pūslėtų jūros dumblių dryksojo išpurtęs šuns lavonas. Priešais – viršutinė nugrimzdusios smėlyje valties briauna. *Un coche ensablé*[61], taip pavadino Gotjė prozą Lui Veijo. Šitie sunkūs smėlynai – kalba, kurią čia sunešė potvynis, atoslūgis ir vėjas. O ten – mirusių statytojų akmenų krūvos, žebenkščių gulykla. Paslėpki ten auksą. Pabandyk. Turi truputį. Smėlynai ir akmenys. Slegiami praeities naštos. Sero Luto[62] žaislai. Saugokis, kad negautum per ausį. Aš šlykštus milžinas kaip reikiant ridinėju tuos šlykščius kaip reikiant luitus, jūsų kaulai – man vietoj akmenų per vandenį. Fifufum[63]. Az uzuodziu aizio kzaują.

Taškas, gyvas šuo, išaugo akyse bėgdamas per nusidriekusį smėlyną. Dieve, ar jis ruošiasi pulti mane? Gerbk jo laisvę. Nebūsi kitų šeimininkas – nei vergas. Turiu lazdą. Sėdėk nejudėdamas. Iš toli, žengiančios link kranto per keterotą potvynio vandenį, kažkokios figūros, dvi. Dvi marijos[64]. Paslėpė jį saugiai tarp nendrių. Kukū. Matau tave. Ne, tą šunį. Jis bėga atgal pas jas. Kas?

Lochlanų[65] galeros, ieškodamos grobio, atplaukė į šį paplūdimį, jų kraujasnapiai priekiai, skrodžiantys alavo ir švino lydinį primenančią bangų mūšą. Danų vikingai su tomahaukų ašmenimis, blyksinčiais ant krūtinių, kai Malachis nešiojo aukso apykaklę[66]. Storaodžių banginių banda, išmesta karštą vidudienį ant kranto, leidžia čiurkšles, raičiojasi

seklumose. Ir tada iš badaujančio, apsupto nusmailintų mietų tvora miesto išpuola odos liemenėm vilkinti neūžaugų orda, mano tauta, ginkluota odalupių peiliais; bėga, ropščiasi, pjausto žalią pūslėtą banginių mėsą. Badavimas, maras ir skerdynės[67]. Jų kraujas mano gyslose, geismai jų – bangos manyje. Ėjau tarp jų per užšalusią Lifi[68], anas aš, vaikas, paliktas vietoje pagrobtojo, tarp spragsinčių sakingų laužų. Nekalbėjau su niekuo ir niekas – su manimi.

Šuns lojimas atskardėjo, nutilo, nuskardėjo tolyn. Šuo mano priešo. Aš tik paprasčiausiai stovėjau išbalęs, tylus, apskalytas. *Terribilia meditans*[69]. Raktažolinė liemenė, fortūnos tarnas, šypsojosi matydamas mano baimę. Tai štai ko tu trokšti, jų plojimų lojesio? Apsišaukėliai – nugyvenk jų gyvenimus. Tas Briuso brolis[70], Tomas Ficdžeraldas[71], šilkinis riteris, Perkinas Vorbekas[72], netikras Jorko palikuonis šilkinėmis baltarožio dramblio kaulo spalvos kelnėmis, vienadienis stebuklas, ir Lambertas Simnelas[73] su kekšių ir markitantų svita, karūnuotasis indų plovėjas. Visi karalių sūnūs. Apsišaukėlių rojus – tada ir dabar. Jis gelbėjo skęstančius žmones, o tu drebi išgirdęs kažkokio šunėko amčiojimą. Tačiau dvariškiai, kurie juokėsi iš Gvido[74] Or san Mikelėje, gyveno savo pačių namuose. Rūmuose to... Mums nereikia jokių tavo viduramžiškų sunkiasuprantamybių. Ar padarytum, ką padarė jis? Valtis būtų netoli, gelbėjimosi plūdė. *Natürlich,* palikta ten tau. Padarytum ar ne? Tas žmogus, paskendęs prieš devynias dienas už Meiden uolos. Jie dabar laukia jo. Tiesa – rėžk į akis. Aš norėčiau. Aš bandyčiau. Nesu geras plaukikas. Vanduo – vėsus, minkštas. Kai panardinau į jį veidą tame dubeny Klongauze. Nieko nematau! Kas už manęs? Grįžk atgal greičiau, greičiau! Ar matai potvynį, greitai kylantį iš visų pusių, greitai užliejantį smėlynų žemumas, kakavos pupelių lukštų spalvos? Jeigu jausčiau kojomis dugną. Ir vis vien noriu, kad jo gyvenimas būtų jo, o mano – mano. Skęstantis vyras. Jo žmogiškos akys rėkia man iš mirties siaubo. Aš... Kartu su juo žemyn... Negalėjau išgelbėti jos. Vanduo – karčioji mirtis – prarasta.

Moteris ir vyras. Matau jos sijonėlius. Prismeigti segtukais, lažinuosi.

Jų šuo bidzeno mažais žingsneliais greta byrančios smėlio pusnies, risnojo uostinėdamas, sukiodamas galvą į visas puses. Ieško kažko, kas pamesta praėjusiame gyvenime. Staiga nušuoliavo kaip šoklus kiškis, ausys užverstos atgal, medžiodamas žemai sklendžian-

čios žuvėdros šešėlį. Šaižus vyro švilpimas kirto jam per nulėpusias ausis. Šuo atsisuko, leidosi atgal, pribėgo arčiau, prarisnojo šmėžuojančiom letenom. Apelsininiame lauke – elniukas, greitakojis, įprastos spalvos, beragis. Prie nėriniuoto tvinstančio vandens apvado sustojo įsispyręs priekinėmis kanopėlėmis, nukreipęs į jūrą ausis. Pakeltas snukis sulojo ant bangų ūžesio, jūros vėplių kaimenių. Bangos, rangydamosi kaip gyvatės, artinosi prie jo kojų, ribėdamos, išskleisdamos keteras, kas devinta dužo su pliuškesiu, iš toli, dar iš toliau, bangos ir bangos.

Širdučių rinkėjai. Jie įbrido į jūrą, pasilenkę panardino savo maišus, iškėlė juos ir išbrido. Šuo amčiodamas pribėgo prie jų, atsistojo stačias, atsirėmė į juos priekinėm letenom, vėl parkrito ant visų keturių ir vėl atsirėmė į juos, nebyliai lokiškai pataikaudamas. Nesulaukęs dėmesio, nulapnojo paskui juos sausesnio smėlio link, vilkiškas liežuvio skuduras nukaręs raudonavo tarp nasrų. Dėmėtas jo kūnas pabidzeno priešais juos, paskui nustraksėjo veršiškais šuoliukais. Jam ant kelio gulėjo dvėseliena. Sustojo, apuostė, apsėlino vogčiomis, brolis, pauostė iš arčiau, apsuko dar vieną ratą šuniškai, greitomis uostinėdamas visą purviną negyvo šuns kailį. Šunkaktė, šunuoslė, akys, įbestos į žemę, juda vieno didelio tikslo link. Ak, vargšas šuns sūnau. Čia guli vargšo šuns sūnaus kūnas.

– Dvėseliena! Šalin, šunėke!

Riksmas šunį privertė nenoriai grįžti pas šeimininką, ir nestiprus bebatės kojos spyris švystelėjo jį gyvą ir sveiką, susirietusį skrydy, per smėlio gūbrį. Atslinko atgal, užuolankom. Nemato manęs. Nusliūkino palei dambos kraštą, padelsė, apuostė vieną luitą ir pakėlęs užpakalinę koją nusičirškė ant jo. Nuskubėjo pirmyn ir vėl kilstelėjo koją, greitai myžtelėjo ant neapuostyto luito. Paprasti vargšų malonumai. Užpakalinės letenos pakapstė smėlį, paskui priekinės ėmė knisti ir rausti. Kažką jis čia palaidojo, savo močiutę. Knisosi smėly žarstydamas, rausdamas; stabtelėjo, įsiklausė, vėl kibo į smėlį įnirtingais nagais, bet netrukus liovėsi – leopardas, pantera, atsiradęs iš nesantuokinio ryšio, ėdantis mirusiuosius.

Po to, kai jis pažadino mane praėjusią naktį – tas pats sapnas, ar ne? Palauk. Atviras prieangis. Kekšių gatvė. Prisimenu. Harūnas ar Rašidas[75]. Na, jau beveik. Tas vyras vedė mane, kalbėjo. Aš nebijojau.

Na, jau. Turėjo melioną, ir kilstelėjo man priešais veidą. Šypsojosi – grietiniavaisis kvapas. Toks paprotys, pasakė. Vidun. Eime. Raudonas kilimas ištiestas. Pamatysi kas.

Užsimetę ant pečių maišus, kėblino jie, raudonodžiai egiptiečiai[76]. Jo pamėlusios pėdos po atraitytom kelnėm šlepsėjo per drėgną smėlį, blausus plytų spalvos šalis smaugė neskustą kaklą. Moteriškais žingsniais sekė ji – niekšas ir jo mergšė, liuosa motera. Jai per petį permestas grobis. Palaidas smėlis ir kriauklių žvirgždas aptraukė jai nuogas kojas kaip pluta. Apie vėjo suraižytą veidą draikėsi plaukai. Už savo pono – jo pagalbininkė, žirglioja soscynėn, į Romvilį. Kai naktis paslepia jos kūno trūkumus, kviečia ji, susivyniojusi į savo rudąjį šalį, iš po arkos, kur priteršta šunų. Jos frajeris tuo metu derasi pas O'Lokliną iš Blekpitso su dviem karališkaisiais šauliais. Cik pas ją, šelmiškai subalamutyk juos ciganų šnekta, o, duobutė samanose. Šėtonės baltumas po sudvisusiais skarmalais. Famboli skersgatvy tą naktį – cirko aikštės dvokas.

Baltos capkės, laižės – ugnys,
Dvi skiltelės – obuoliukas.
Gulki su manimi, putle,
Pakšt – klijuokis prie vyrioko.

Bedžiaugsmiu pasitenkinimu vadina tai pilvūzas Akvinietis, *frate porcospino*[77]. Nepuolęs Adomas užguldavo, bet nepažino gašlumo. Tegul jis šaukia: „Dvi skiltelės – obuoliukas". Kalba nė kiek ne blogesnė už jo. Vienuolių žodžiai, marijakaroliai tarška ant jų juostų – šelmių šneka, kieti aukso grynuoliai poteriauja jų kišenėse.

Praeina prošal.

Pašnairavo į mano hamletišką skrybėlę. Jeigu čia staiga atsirasčiau nuogas? Bet nesu. Per viso pasaulio smėlynus, iš paskos – liepsningas saulės kalavijas, į vakarus, keliauja į vakaro valdas. Ji sunkiai kėblina, šlepina, treinina, velka, trašina savo naštą[78]. Potvynis, kviečiamas mėnulio – į vakarus seka jos pėdomis. Potvyniai su nesuskaičiuojamomis salelėmis jos viduje, kraujas – ne mano, *oinopa ponton,* tamsvynė jūra. Štai aš, mėnulio tarnaitė[79]. Per miegus drėgnas ženklas skelbia jos valandą, liepia jai keltis. Vestuvinė lova, vaiko gimimo, mirties lova – apšviesta šmėklažvakių. *Omnis caro ad te veniet*[80]. Ateina jis, blyškus

vampyras, akys – kiaurai pro audrą, šikšnosparninėmis burėmis sukruvina jūrą, lūpas – prie jos lūpų bučinio.

Štai. Gal prismeigti tą tipą? Kur mano lentelės. Lūpos jos bučiniui. Ne. Turi būti dvi. Suklijuok gerai. Lūpos prie jos lūpų bučiniui.

Jo lūpos prasivėrė ir apžiojo bekūnes oro lūpas – lūpos prie jos įsčių. Čių visa gimdančių kapų. Lūpos suapvalėjo ir išleido kvapą, bežodį – ooiiaa – griaudimas krintančių planetų, rutulinių, žibančių ir gaudžiančių litolitolitolitolitoli. Popieriaus. Banknotai, tegu juos velnias. Senojo Dyzio laiškas. Čia. Dėkoju už maloniai suteiktą galimybę nuplėšti tuščią lapo apačią. Atsisukęs nugara į saulę, jis žemai palinko virš uolinio stalo ir ėmė skrebenti žodžius. Antrąkart pamiršau paimti švarių blankų iš bibliotekos.

Šešėlis, jam palinkus, krito ant uolos, ten ir baigėsi. Kodėl ne begalinis – iki pat tolimiausios žvaigždės? Tamsios jos yra anapus šviesos, švytinti šviesoje tamsa, delta Kasiopėjoje, pasauliai. Mano „aš" sėdi čia su uosine žynio lazdele, skolintais sandalais, dieną prie mėlynos jūros, neįžiūrimas, violetinėj nakty vaikštantis nepažįstamų žvaigždžių viešpatijoj. Metu nuo savęs šį baigtinį šešėlį, neišvengiamai žmogaus formos, pašaukiu jį atgal. O begalinis – ar jis būtų mano, mano formos forma? Kas čia mato mane? Kas kada nors perskaitys mano užrašytus žodžius? Ženklai baltame lauke. Kažkur kažkam tavo skambiausiu balsu. Gerasis Kloino vyskupas ištraukė šventovės skraistę iš savo plačiabrylės skrybėlės: erdvės skraistę su išsiuvinėtomis spalvotomis emblemomis. Pala, pala. Spalvotos ant plokščio – taip, teisingai. Matau plokščią, paskui pagalvoju – atstumas, arti, toli, matau plokštumą, į rytus, atgal. Aha, dabar suprantu. Staigiai atsitraukia, sustingsta stereoskope. Spragučiukas – štai ir visas triukas. Jums mano žodžiai atrodo tamsūs. Tamsumas – mūsų sielose, ar taip nemanot? Skambiau. Mūsų sielos, deginamos gėdos dėl mūsų nuodėmių, glaudžiasi prie mūsų dar stipriau, kaip moteris, prie savo mylimo priglundanti – arčiau, arčiau.

Ji tiki manimi, ranka jos švelni, ilgablakstienės akys. Ir kur, po velnių, veduosi ją už tos skraistės? Į neišvengiamos regimybės neišvengiamą modalumą. Ji, ji, ji. Ką ji? Mergelė prie Hodzeso Figiso vitrinos pirmadienį, ieškanti vienos iš abėcėlinių knygų, kurias ruošeisi parašyti. Taip ir įsisiurbei akimis į ją. Riešas, prakištas pro skėčio

rankenos kilpą. Ji gyvena Lysono parke, supama liūdesio ir moteriškų mažmožių – literatūrinė dama[81]. Papasakok kam nors kitam, Styvi – paprasčiausia mergšė. Lažinuosi – vilki tą prakeiktą korsetą su gumelėm ir geltonas kojines, užadytas storais vilnoniais. Pakalbėk apie tešloj keptus obuolius – *piuttosto*[82]. Kurgi tavo protas?

Paliesk mane. Švelnios akys. Švelni švelni švelni ranka. Aš vienišas čia. O, paliesk mane greitai, dabar. Koks tas žodis, žinomas visiems? Aš čia vienas ramybėj. Ir liūdnas. Paliesk, palieski mane.

Jis visu ūgiu išsitiesė ant aštrių uolų grūsdamas į kišenę priskrebintą lapelį ir pieštuką, skrybėlė užkrito ant akių. Judesys – visai kaip Kevino Egano, linkt – reik nusnaust, laisvas laikas. *Et vidit Deus. Et erant valde bona*[83]. Alio! *Bonjour,* malonu matyt paneles – kaip gegužio gėles. Iš po jos priedangos pro virpančias kaip povo blakstienas jis stebėjo pietėjančią saulę. Esu įkalintas toj deginančioj scenoj. Pano valanda, fauno pusiaudienis. Tarp sunkiasakių gyvatiškų augalų, pienavarvių vaisių, kur ant gelsvai rudų vandenų plačiai pasklidę. Skausmas yra toli.

Akių daugiau neslėpk ir nesvarstyk.

Jo žvilgsnis svarstydamas stabtelėjo ties plačianosiais batais, išbrokytais mulo *nebeneinander.* Suskaičiavo klostes susiraukšlėjusios odos, kurioje anksčiau kaip lizde šildėsi kito koja. Koja, kuri ritmingai mušė į žemę, koja, kurios nemėgstu. Bet tu buvai patenkintas, kai Esteros Osvalt batelis tiko tau – panelė, kurią pažinojau Paryžiuj. *Tiens, quel petit pied*[84]! Ištikimas draugas, broliška siela: Vaildo meilė, ta, kuri nedrįsta ištart savo vardo[85]. Dabar jis paliks mane. O kaltė? Toks jau esu. Toks jau esu. Viskas arba visai ne.

Iš Koko ežero ilgomis kilpomis plūdo vanduo užliedamas žaliaauksio smėlio lagūnas, kildamas, tvindamas. Nuplauks mano lazdelė. Aš palauksiu. Ne, jos prasrus, mušdamosi į žemas uolas, sūkuriuodamos, prasrūdamos. Geriau atlik tą darbą kuo greičiau. Klausyk – keturžodė bangų kalba: siss, siuss, rsss, uss. Galingas vandens alsavimas tarp jūržolių, piestu stovinčių arkliukų, uolų. Uolų taurėse jis teliūskuoja – plekšt, pukšt, tekšt – įkalintas statinėse. Ir išsisėmusi jo kalba rimsta. Jis čiurlendamas teka, išsiliejęs plačiai, duburys plūduriuojančių putų, besiskleidžiantis žiedas.

Po kylančiu potvyniu jis matė, kaip išsikraipiusios žolės lėtai kelia

ir linguoja prieštaraujančias rankas keldamos savo apatinius sijonus šnabždančiame vandeny, siūbuojančiame ir vartančiame nedrąsius sidabrinius lapus. Diena po dienos – naktis po nakties – keliami, plukdomi ir pametami. Dieve, kokie jie pavargę – ir kai šnabžda jiems srovė, dūsauja. Šventas Ambrozijus girdėjo tai, atodūsius lapų ir bangų, laukiančių, išlaukiančių jiems skirtą laiką, *diebus ac noctibus iniurias patiens ingemiscit*[86]. Be tikslo surinktos – be naudos paleistos, tolyn paplaukia – grįžta atgal: mėnesienos audimo staklės. Ji taip pat nuvargusi, varstoma mylinčiųjų žvilgsnių, pasileidusių vyrų; kaip nuoga moteris, švytinti savo rūme, ji traukia naštą vandenų.

Ten bus penki fatomai. Gelmėj penkių fatomų guli tavo tėvas. Pirmą, pasakė jis. Rastas skenduolis. Potvynis prie Dublino seklumos. Plukdo priešais save visokias sąnašas, vėduokliškus būrius žuvų, kvailutes kriaukles. Druskos išbalintas lavonas išnyra iš grįžtančios bangos, sūpuojasi sausumos link, pamažu, kaip delfinas. Štai jis, greitai griebk. Nors vandenų našta jį slegia. Pagavom. Dabar pamažu.

Lavono dujų maišas, mirkstantis bjauriame sūriame tirpale. Mirgėjimas vingilių, riebių nuo išpampusio skanėsto, blykst pro užsagstyto klyno plyšius. Dievas tampa žmogumi žmogus tampa žuvimis žuvis tampa žąsimi žąsis tampa pūkų kalnu. Aš, gyvasis, kvėpuoju mirusiais atodūsiais, mindau mirusias dulkes, ryju įsigėrusį visų mirusiųjų šlapimą. Ištrauktas kaip maišas ant denio, jis iškvepia savo žaliojo kapo smarvę, raupsuota nosiaskylė knarkia į saulę.

Jūros staigmena, rudas akis – numelsvino druska. Mirtis jūroje, švelniausia iš visų mirčių[87], žinomų žmogui. Senasis tėvas Okeanas. *Prix de Paris*[88]: saugokitės imitacijų. Tik gerai išmėginkite. Patyrėme didžiulį malonumą.

Eik. Mane kamuoja troškulys. Niaukiasi. Tačiau lietaus debesų nematyti, ar ne? Perkūnija. Ryškiausias jis krinta, išdidus žaibas intelekto, *Lucifer, dico, qui nescit occasum*[89]. Ne. Mano kriauklė skrybėlė ir lazda, ir jo mano kurpės kaukši[90]. Kur? Į vakaro kraštus. Vakaras atras save.

Jis paėmė uosinę lazdelę už rankenėlės, mostelėjo ja švelniai, vis dar neryžtingai. Taip, vakaras ras save manyje, be manęs. Visos dienos baigiasi. Beje, kada man paskui? Antradienis bus ilgiausia diena. Mums džiaugsmą neša nauji metai, motin, ram tam tara tam. *Lawn*

Tennyson[91], kilnus poetas. *Gia*[92]. Senai geltondantei raganai. Ir mesjė Diumonui, kilniam žurnalistui. *Gia.* O mano dantys labai prasti. Įdomų kodėl? Paliesk. Šitas irgi tuojau. Kriauklės. Reikėtų apsilankyti pas dantų gydytoją, gal už tuos pinigus? Ir tas. Bedantis Kinčas, antžmogis. Įdomu, kodėl taip yra, o gal tai ką nors reiškia? Mano nosinė. Jis numetė ją. Prisimenu. Ar aš jos nepaėmiau?

Jo ranka tuščiai panaršė kišenėse. Ne, nepaėmiau. Geriau nusipirkti kitą.

Išsikrapštė iš nosies sausą snarglį ir rūpestingai paguldė jį ant uolos atbrailos. Tegu žiūri, kas tik nori.

Užpakaly. Atrodo, kažkas ten yra.

Jis atsigręžė per petį – įdėmiai žiūrįs atgal. Judančios oru aukštos tristiebio rėjos, burės ant kryžmų lentų, išpūstos, namų link, prieš tėkmę, tyliai plaukiantis, laivas tylus.

II

MISTERIS Leopoldas Blumas su malonumu valgydavo gyvulių ir paukščių vidaus organus. Jis mėgo tirštą kogalvių sriubą, riešutų formos skilvius, keptą įdarytą širdį, kepenų riekeles, pakepintas su džiūvėsių trupiniais, keptus menkės ikrus. O labiausiai jam patiko pačirškinti ant žarijų avino inkstai, kurie gomury švelniai paskleisdavo vos juntamą šlapimo aromatą.

Inkstai vis nedavė ramybės jam tyliai sukinėjantis virtuvėje, rikiuojant ant gūbriuoto padėklo jos pusrytinius valgius. Virtuvėje – ledinė šviesa ir oras, nors lauke – giedras švelnus vasaros rytas. Dėl to pasijuto truputį praalkęs.

Anglys raudonavo.

Dar riekelę duonos su sviestu: trys, keturios: užteks. Jai nepatikdavo, jei lėkštė – kaupina. Užteks. Nusisukęs nuo padėklo, nukabino nuo kablio virdulį ir pastatė šone ant ugnies. Virdulys tupėjo dulsvas ir kresnas, su atsikišusiu snapeliu. Tuojau bus arbatos puodelis. Puiku. Sausa burnoje. Katė, iškėlusi uodegą, manieringai apėjo aplink stalo koją.

– Miau!

– Ak, štai kur tu, – pasakė misteris Blumas nusisukdamas nuo ugnies.

Katė atsakydama miauktelėjo ir vėl apstypino aplink stalo koją miauksėdama. Lygiai taip ji vaikšto po mano rašomąjį stalą. Murr. Pakasyk man galvą. Murr.

Misteris Blumas smalsiai, nuoširdžiai stebėjo lanksčią juodą būtybę. Pažiūrėti švarutė – jos glotnaus kailio blizgesys, balta sagutė po uodega, žalios žybsinčios akys. Pasilenkė prie jos atsirėmęs delnais į kelius.

– Pienelio kicytei.

– Mrkniau! – virktelėjo katė.

Sako, kad jos kvailos. Bet supranta, ką joms sakome – geriau nei mes jas. Ji supranta viską, ką nori. Ir kerštinga. Įdomu, į ką aš jai panašus? Aukštas kaip bokštas? Ne, juk gali ant manęs užšokti.

– Ji bijo viščiukų, – nusišaipė jis. – Bijo cypcyp. Nesu matęs tokios kvailos kicytės.

Žiauri. Tokia jos prigimtis. Keista, kad pelės niekuomet necypia. Lyg joms tai patiktų.

– Mrkrniau! – sukniaukė katė garsiau.

Sumirksėjo gobšiom, gėdingai primerktom akim, miaukdama graudžiai ir pratisai, parodė pieno baltumo dantis. Jis matė, kaip iš godumo siaurėja tamsūs vyzdžiai, kol akys virto žaliais akmenimis. Tada nuėjo prie spintelės, paėmė ąsotį, kurį ką tik buvo pripildęs Henlono pienininkas, įpylė į lėkštutę šiltaburbulio pieno ir atsargiai padėjo ant grindų.

– Urrr! – suurzgė ji puldama prie pieno.

Jis stebėjo jos ūsus, blizgančius blausioje šviesoje kaip vielutės, kai trissyk lyžtelėjusi, ėmė palengva lakti. Įdomu, ar teisybė – jeigu nukerpi juos. Nebegali peliauti. Kodėl? Gal jie šviečia tamsoje, tie galiukai. O gal tarnauja kaip čiuptuvėliai.

Klausėsi, kaip ji laka. Kiaušinienė su kumpiu, ne. Tokioj sausroj kiaušiniai – negerai. Reikia gryno šviežio vandens. Ketvirtadienis – irgi ne per geriausia diena avino inkstams pas Baklį. Pakepti ant sviesto, žiupsnelį pipirų. Geriau kiaulės inkstų pas Dlugačą. Kol užvirs arbatinukas. Ji lakė lėčiau, paskui švariai išlaižė lėkštelę. Kodėl jų liežuviai tokie šiurkštūs? Patogiau lakti, vien porų skylutės. Ar ji čia nieko nesuės? Apsižvalgė. Ne.

Tyliai girgždindamas batus užlipo laiptais į prieškambarį ir stabtelėjo prie miegamojo durų. Gal ji užsimanys kokio skanumyno. Rytą mėgsta plonas duonos riekeles su sviestu. Ir vis dėlto – jeigu.

Negarsiai tarė tuščiame prieškambaryje:

– Suku už kampo. Tuojau grįšiu.

Išgirdęs savo balsą, pridūrė:

– Nenori nieko pusryčiams?

Mieguistas tylus niurnesys atsiliepė:

– Mnn.

Ne. Ji nenorinti nieko. Paskui jis išgirdo šiltą gilų atodūsį, dar ty-

lesnį – ji apsivertė ant kito šono, sužvango palaidi žalvariniai lovos rėmo žiedai. Būtinai reikia juos sutvarkyti. Gaila. Tokį kelią iš Gibraltaro. Visai pamiršo ispanų kalbą, net tuos kelis žodžius, kuriuos mokėjo. Įdomu, kiek jos tėvas sumokėjo už ją. Senovinio stiliaus. Ak, taip, žinoma. Pirko gubernatoriaus aukcione. Plaktukas trumpai taukšt. Kietas nagas tas senis Tvydis, kai kalbama apie kainą. Taip, pone. Tai buvo prie Plevnos. Prasimušiau iš eilinių, pone, ir tuo didžiuojuosi. Tačiau pakako proto pasipelnyti iš tų pašto ženklų. Pasirodė esąs įžvalgus.

Jo ranka nukabino skrybėlę nuo vagio virš žieminio palto su inicialais ir neperšlampamo apsiausto, pirkto per pamestų daiktų išpardavimą. Pašto ženklai – lipnianugariai paveikslėliai. Turbūt daugybė karininkų irgi tuo užsiima. Aišku, taip. Įmirkusi prakaitu etiketė jo skrybėlės dugne nebyliai tikino – Plastou aukštos kokybės skrybė. Vogčiomis žvilgtelėjo už odinės juostelės. Baltas popieriaus lapelis. Saugi vieta.

Ant slenksčio pliaukštelėjo per užpakalinę kišenę – kur durų raktas. Čia nėra. Tose kelnėse, kur palikau.

Reikėtų pasiimti. Bulvę turiu[1]. Rūbų spinta girgžda. Nedrumsk jai ramybės. Apsivertė ant kito šono visai mieguista. Labai tyliai patraukė prie savęs lauko duris, dar, kol jų apačia švelniai prigludo prie slenksčio, kaip mieguistas akies vokas. Atrodo, užrakintos. Bus gerai, kol grįšiu.

Jis perėjo į saulėtą pusę aplenkdamas atvirą septyniasdešimt penkto namo rūsio angą. Saulė artėjo prie Jurgio bažnyčios bokšto smailės. Atrodo, bus karšta diena. Ypač su tais gedulo rūbais. Juoda praleidžia, atspindi (ar laužia?) šilumą. Bet negalėčiau eiti su šviesiu kostiumu. Juk ne piknikas. Jam žingsniuojant palaimingoje šilumoje, blakstienos tyliai ir dažnai mirkčiojo. Boulendo duonos furgonas, išvežiojantis ant padėklų mūsų kasdieninę, bet ji labiau mėgsta vakarykštę, įdarytos bandelės, traškios karštos karūnos. Pasijunti atjaunėjęs. Kažkur rytuose: ankstyvas rytas; leistis į kelionę auštant, keliaut aplink žemę, saulės priešaky – išloši iš jos dieną. O jei taip visą laiką, iš esmės niekada nė diena nepasensi. Eini jūros pakrante, nepažįstamas kraštas, prieini prie miesto vartų, ten sargybinis – irgi puskarininkis iš eilinių, dideliais senojo Tvydžio ūsais, pasirėmęs ant ilgos ieties. Klaidžioji po pridengtas nuo saulės gatves. Tiurbanuoti veidai, judantys pro šalį. Tamsios kilimų krautuvių olos, didelis vyras, baisusis Turkas,

sėdi sukryžiavęs kojas, rūko kaljaną. Pardavėjų šūksniai gatvėse. Geri vandenį, pakvepintą pankoliu, šerbetą. Slankioji visą dieną. Gali sutikti plėšiką ar du. Na ir sutik. Artėja saulėlydis. Mečečių šešėliai ant kolonų: dvasininkas ir jo susuktas pergamento ritinys. Drebulys per medžius, signalas, vakaro dvelksmas. Aš praeinu. Blėstantis dangus. Ant slenksčio motina sergsti. Ji šaukia vaikus namo savo paslaptinga kalba. Aukšta siena: už jos – skambančios stygos. Nakties dangus, mėnuo, violetinis, naujų Moli keliaraiščių spalvos. Stygos. Paklausyk. Mergaitė groja tuo instrumentu, kaip ten jį vadina – cimbolai. Einu toliau.

O gal ten viskas ir visai ne taip. Prisiskaitei niekalo – saulės keliu[2]. Tekanti saulė ant titulinio lapo. Patenkintas savimi jis nusišypsojo. Kaip Arturas Grifitas pasakė apie vinjetę virš „Freeman“ vedamojo – savivaldos saulė teka šiaurės vakaruose, iš skersgatvio už Airijos banko[3]. Jis toliau patenkintas šypsojosi. Blogiau ir nesugalvosi – savivaldos saulė, tekanti šiaurės vakaruose.

Jis priartėjo prie Lario O'Rurko aludės. Pro rūsio groteles kilo drėgnas porterio garas. Pro atviras baro duris ritosi imbiero, prastos arbatos, biskvito tešlos kvapai. Bet užeiga gera – prie pat miesto transporto žiedo. Pavyzdžiui, M'Olio ten, žemiau: n. g. iš tokios vietos. Aišku, jei paleistų tramvajų Nort Sikjular žiedu, nuo gyvulių turgaus iki krantinės, vertė tuojau pat šoktelėtų.

Praplikusi galva virš užuolaidos. Suktas senas keistuolis. Tuščia būtų įkalbinėti jį dėl reklaminio skelbimo. Tačiau savo biznį jis išmano geriausiai. Štai jis, be jokių abejonių, mūsų šaunuolis Karis, atsirėmęs į cukraus maišą, rankovės užraitotos, stebi, kaip prijuostę pasirišęs patarnautojas uoliai triūsia su skuduru ir kibiru. Saimonas Dedalas puikiai jį pamėgdžioja – akys primerktos. Žinote, ką norėjau pasakyti? Ką gi, pone O'Rurkai? Žinote ką? Japonai rusus prarys kaip pusryčių bandelę.

Sustok, reikia tarti kokį žodelį – gal apie tas laidotuves. Liūdnos naujienos apie vargšą Dignemą, pone O'Rurkai.

Pasukęs į Dorseto gatvę, jis žvaliai pasveikino pro durų tarpą:

– Gerą dieną, pone O'Rurkai.

– Gerą dieną.

– Gražus oras, pone.

– Tikra teisybė.

Iš kur jie gauna pinigų? Atvažiuoja į sostinę rusvaplaukiai patarnautojai iš Letrimo grafystės, skalauja tuščius stiklus ir pilsto padugnes rūsy. Paskui – staiga suklesti, kaip Adamas Findeiteris arba Denas Telonas. O dar konkurencija. Visuotinis troškulys. Būtų geras galvosūkis – pereiti Dubliną ir nepraeiti pro kokią nors aludę. Taip paprastai jie nesutaupys. Nebent iš prisisiurbusių. Užrašai tris, o paimi už penkis. Na ir kas? Variokas čia, variokas ten – tai tik trupiniai. O gal iš didmeninių užsakymų. Žaisdami dvigubą žaidimą su tiekėjų tarpininkais. Apmauk savo bosą, o skirtumą – pusiau, sutarta?

Kokia suma susidarytų iš porterio per mėnesį? Sakykim, dešimt statinių į šoną. Tarkime, jis gauna dešimt procentų nuo pelno. Arba daugiau. Penkiolika. Jis praėjo tautinę Švento Juozapo mokyklą. Net gaudžia – nutrūktgalviai. Langai atviri. Šviežias oras padeda įsiminti. Tinka ir choras. Eibisidi iefdžy kyelemen oupikjū aestyjuvy dablju. Ar tai berniukai? Taip. Iništerkas. Inišarkas. Inišbofinas. Kala savo juokografiją. Mano. Blumo kalno[4].

Sustojo prie Dlugačo lango smalsiai žiūrėdamas į lenkiškų dešrelių, tamsių ir baltų, rietuves. Penkiasdešimt padauginti iš. Skaičiai tirpo jo galvoje – neišspręsti: nepatenkintas nuvijo juos. Blizgantys vyturai, prikimšti faršo, maitino jo žvilgsnį, jis ramiai uodė drungną pikantišką virto kiaulės kraujo kvapą.

Iš inksto ant gluosniais išmargintos porcelianinės lėkštės lėtai sunkėsi kraujo lašai – paskutinis. Jis stovėjo prie prekystalio už kaimynų tarnaitės. Ar ji irgi jį pirks, perskaičiusi pavadinimus iš lapelio rankoj. Sutrūkinėjusi – nuo skalbimo sodos. Ir pusantro svaro Denio dešrelių. Jis įsmeigė žvilgsnį į jos galingus klubus. Vudsas – jo pavardė. Įdomu, kuo užsiima. Žmona jau senyva. Jaunas kraujas. Šiukštu – jokių garbintojų. Stiprios rankos. Daužė kilimą ant baltinių virvės. Iš peties daužė, dievaži! O kaip jos persisukęs sijonas siūbuoja – sulig kiekvienu smūgiu!

Šeškaakis mėsininkas suvyniojo dešreles išteptais rausvadešriais pirštais. Gera mėsa – kaip nupenėtos telyčios.

Jis pakėlė lapelį iš supjaustytų laikraščių krūvos. Pavyzdinga ferma Kinerete, ant Tiberijaus ežero kranto. Galima paversti idealia žiemos sanatorija. Mozė Montefiorė[5]. Taip ir maniau. Ūkininko namas, ap-

link siena, neryškūs besiganantys galvijai. Atitraukė puslapį nuo akių – įdomu; perskaitė prisikišęs arčiau, tie išskydę besiganantys gyvuliai, lapas šiugždėjo. Jauna balta telyčaitė. Tie rytai galvijų turguje[6], gyvuliai baubia aptvaruose, paženklintos avys, krinta mėšlas – tekšt, gyvulių augintojai kaustytais batais sunkiai kėblina per pakratus plekšnodami delnais mėsingus paskerstų gyvulių pasturgalius, štai šitas – aukščiausia rūšis, jų rankose nenuluptos rykštės. Jis kantriai laikė pakreiptą lapą tramdydamas savo jausmus ir norus, švelnus į vieną tašką įsmeigtas dalykinis žvilgsnis. Persisukęs sijonas siūbuoja, plekšt – paplast paplast.

Mėsininkas pastvėrė iš krūvos du lapus, suvyniojo jos aukščiausios rūšies dešreles ir iššiepė paraudusį veidą.

– Prašom, panelyte, – pasakė jis.

Ji ištiesė storą riešą ir valiūkiškai šypsodamasi padavė monetą.

– Ačiū jums, panelyte. Šilingas ir trys pensai grąžos. O jums, prašom?

Misteris Blumas paskubomis bakstelėjo. Pasivyti ją ir sekti iš paskos. Jei niekur neskubės, paskui jos siūbuojančius kumpius. Malonu rytą pirmiausia pamatyt tokį vaizdą. Paskubėk, velniai griebtų. Kalk geležį, kol karšta. Ji pastovėjo prieš parduotuvę saulės šviesoje ir tingiai pasuko dešinėn. Jis atsiduso pro nosį – jos niekada nesupranta. Nuo skalbimo suskirdusios rankos. Ir grublėti kojų pirštų nagai. Rudi nunešioti skarmalai, dengiantys iš visų pusių. Jos abejingumo dūris jo krūtinėj įžiebė silpną pasitenkinimą. Kitam: koks nors konsteblis glamžė ją po tarnybos Eklz skersgatvy. Jiems patinka, kai yra už ko nustverti. Aukščiausios rūšies sardelė. Ak, pone policininke, aš pasiklydau.

– Trys pensai, prašom.

Jo ranka priėmė drėgną minkštą liauką ir nuleido ją į šoninę kišenę. Tada ištraukė iš kelnių kišenės tris monetas ir padėjo ant guminių dygliukų. Jos pagulėjo, buvo akimirksniu perskaičiuotos ir viena po kitos greitai atsidūrė kasos stalčiuje.

– Dėkoju, pone. Užeikit dar.

Noru pabendrauti tviskančios lapiškos akutės jam padėkojo. Bet Blumas tuojau pat nusuko žvilgsnį. Ne – geriau ne – kitą sykį.

– Gero ryto, – tarė jis išeidamas.

– Gero ryto, pone.

Nė ženklo. Pradingo. Koks skirtumas?

Jis grįžo atgal Dorseto gatve, įsiskaitęs. „Agendath Netaim“ – plantatorių bendrovė[7]. Supirkti iš Turkijos vyriausybės didžiulius smėlynų plotus ir apsodinti juos eukaliptais. Puikus pavėsis, kuras ir statybinė medžiaga. Apelsinų giraitės ir neaprėpiami melionų laukai į šiaurę nuo Jafos. Užmokėk aštuonias markes, ir jie užsodins tau dunamą žemės alyvomis, apelsinais, migdolais arba citronais. Alyvmedžiai pigiau – apelsinams reikalingas dirbtinis drėkinimas. Kasmet atsiųs derliaus pavyzdį. Tavo, kaip savininko, pavardė bus iki gyvos galvos įrašyta bendrovės knygoje. Gali sumokėti dešimt iš karto, o likusias kasmetinėmis įmokomis. Bleibtreustrasse 34, Berlin, W. 15.

Neišdegs. Bet vis vien – mintis nebloga.

Jis pažvelgė į raguočius, išsklidusius sidabrinėje kaitroje. Sidabru nubarstyti alyvmedžiai. Ramios ilgos dienos – karpymas, nokinimas. Alyvos, atrodo, dedamos į stiklainius? Turiu dar kelis iš Endriuso. Moli iš pradžių spjaudėsi. Dabar jau tinka. Apelsinai – vyniojamame popieriuje, sudėti dėžėse. Citronai irgi. Įdomu, ar vargšas Sitronas vis dar gyvas, Švento Kevino aikštėj? Ir Mastianskis su ta sena citra. Smagiai ten leisdavom vakarus. Moli pintoje Sitrono kėdėje. Malonu paliesti vėsų lyg nuvaškuotą vaisių, palaikyti jį ant delno, kilstelti prie nosies ir įkvėpti aromato. Štai taip – sodrus saldus laukinis kvapas. Visą laiką toks pat, metai po metų. Ir jų kaina nemaža, Moiselis man sakė. Arbjuto aikštė, Plezants gatvė, seni malonūs laikai. Turi būti be įtrūkų, pasakė jis. Sukaria visą tą kelią – Ispanija, Gibraltaras, Viduržemio jūra, Levantas. Dėžės, išrikiuotos Jafos krantinėje, vyrukas užrašo knygoje, juodadarbiai nešvariais šiurkščios medžiagos kombinezonais neša. Šitas, kaip jį vadina, išeina iš. Kaip jūs gyvuo? Nemato. Tas, kuriam tik linkteli praeidamas – truputį nuobodoka. Nugara kaip to norvegų kapitono. Kažin ar šiandien dar jį sutiksiu? Dviratis laistymo vežimas. Kad prišauktų lietų. Kaip danguje, taip ir ant žemės.

Debesis ėmė dengti saulę, pamažu, vis daugiau, visą. Pilkas. Toli.

Ne, ten ne taip. Bevaisė žemė, plika dykuma. Vulkaninis ežeras, mirusi jūra – be žuvų, jokių augalų, įdubusi giliai į žemę. Joks vėjas nepašiauštų šių bangų, metalo pilkumo, nuodingų, rūku apgaubtų vandenų. Sieros lietumi tai vadinama – lygumos miestai – Sodoma, Gomora, Edomas[8]. Negyvi vardai. Negyva jūra negyvoj šaly, pilkoj ir

senoj. Dabar ji sena. Ji pagimdė seniausią, pirmąją, rasę. Išėjusi iš Kesidžio krautuvėlės, gatvę perėjo sulinkusi senutė suspaudusi už kakliuko nedidelį buteliuką. Seniausia tauta. Klaidžiojo po visą pasaulį, iš nelaisvės į nelaisvę, daugindamasi, mirdama, gimdama visur. Jos žemė – ten. Jau nebegali gimdyti. Negyva – senės – žila įdubusi pasaulio pizė.

Sunykimas.

Žilas siaubas nusvilino jo kūną. Sulenkęs lapelį ir įsidėjęs jį kišenėn, pasuko į Eklz gatvę; skubėjo namo. Vėsūs aliejai slydo jo venomis šaldydami kraują – amžius dengė jį druskos pluta. Štai kokie reikalai. Skleidžiasi rytas, o mintys sumautos. Ne ta koja išlipau iš lovos. Reikia vėl pradėti tuos Sendou pratimus. Ant rankų žemyn galva. Dėmėti rudų plytų namai. Numeris aštuoniasdešimtas vis dar neišnuomotas. Kodėl? Kaina – tik dvidešimt aštuoni. Touersas, Batersbis, Nortas, Makarturas – priimamojo langai apklijuoti skelbimais. Pleistrai ant sopančios akies. Traukti švelnų arbatos garų kvapą, keptuvės dūmelio, čirškančio sviesto. Būti netoliese jos dosnaus patalų sušildyto kūno. Taip, taip.

Žvitri šilta saulės šviesa atskubėjo nuo Berklio kelio, ūmiai, grakščiais sandalais, ryškėjančiu šaligatviu. Bėga, ji bėga sutikti manęs, mergaitė auksiniais plaukais, plaikstomais vėjo.

Du laiškai ir atvirukas ant priebučio grindų. Jis pasilenkė ir pakėlė juos. Ponia Merion Blum. Greitai plakanti jo širdis išsyk nurimo. Raiškus braižas. Ponia Merion.

– Poldi!

Įėjęs į miegamąjį, jis primerkė akis ir nužingsniavo per šiltą geltoną prieblandą jos sutaršytos galvos link.

– Kam tie laiškai?

Jis dirstelėjo į juos. Malingeras. Mili.

– Laiškas man nuo Mili, – atsakė jis atsargiu balsu, – o tau atvirukas. Ir laiškas tau.

Padėjo jos atviruką ir laišką ant austo lovos užtiesalo, netoli kelių linkio.

– Ar nori, pakelsiu užuolaidą?

Atsargiais judesiais keldamas užuolaidą iki pusės, akies kampu matė, kaip ji vogčiomis žvilgtelėjo į laišką ir pakišo jį po pagalve.

– Taip bus gerai? – paklausė atsisukdamas.

Pasirėmusi ant alkūnės ji skaitė atviruką.

– Ji gavo tuos daiktus, – pasakė.

Jis palaukė, kol ji atidėjo atviruką į šalį ir palaimingai atsidususi vėl pamažu susirietė.

– Greičiau atnešk tos arbatos, – paprašė ji. – Gerklė perdžiūvo.

– Vanduo jau verda, – pasakė jis.

Bet užtruko, kol nukraustė kėdę – jos dryžuotas apatinukas, nešvarūs numesti baltiniai – ir, viską suėmęs į glėbį, perkėlė ant kojūgalio.

Kai leidosi virtuvės laipteliais žemyn, ji šūktelėjo:

– Poldi!

– Ką?

– Užplikyk arbatinuke.

Aiškiai verda – garai veržiasi iš snapelio. Užplikė ir pateliūškavo arbatinuką, įdėjo keturis pilnus šaukštelius arbatos, tada palenkė didįjį ir įpylė vandens. Laukdamas, kol arbatžolės nusės, nustūmė virdulį, tiesiai ant įsidegusių anglių padėjo keptuvę ir stebėjo, kaip gabalas sviesto slidinėja, tirpsta. Jam vyniojant iš popieriaus inkstą, katė priešais alkanai kniaukė. Duosi per daug mėsos – nepel:aus. Sako, jos neėda kiaulienos. Košeris. Še! Jis numetė jai kruviną popierių ir padėjo inkstą ant šnypščiančio ištirpusio sviesto. Pipirų. Iš aplūžinėjusios taurelės kiaušiniui paėmė žiūpsnį ir užbarstė, ratu.

Tada atplėšė savo laišką, peržvelgė iki apačios. Ačiū: nauja beretė: misteris Koklenas, piknikas prie Oulo ežero: jaunas studentas: Pasiutėlio Boileno pamario mergytės.

Arbatžolės nusėdo. Jis prisipylė savo pritaikytą gerti su ūsais puoduką – Derbio karūnos imitacija – šypsodamasis. Kvailutės Mili dovana gimimo dienos proga. Tik penkerių tada buvo. Ne, palauk, ketverių. Nupirkau jai netikro gintaro karolių vėrinį, bet ji nutraukė jį. Įmesdavau jai į laiškų dėžutę sulankstytų vyniojamojo popieriaus lapelių. Šypsojosi pildamas arbatą.

O Mili Blum, miela, brangi,
Visur tave regiu lyg atspindy.
Nors neturi nė grašio, meilesnė man atrodai
Nei liemeninga Keti su asilu ir sodu.[9]

Vargšas senas profesorius Gudvinas. Sunkus atvejis. Tačiau jis buvo paslaugus senolis. Taip senamadiškai lenkdavosi Moli vesdamas ją nuo pakylos. Ir tas veidrodėlis jo cilindre. Tą vakarą, kai Mili atsinešė jį į saloną. O, pažiūrėkit, ką radau profesoriaus Gudvino skrybėlėje! Visi juokėmės. Moteriška prigimtis jau tuomet išryškėjo. Tokia išdykėlė buvo.

Dūrė į inkstą šakute ir žnekt – apvertė jį, tada pastatė arbatinuką ant padėklo. Jo išlenktas šonas trekštelėjo, kai kėlė aukštyn. Viską paėmiau? Sumuštiniai, keturi, šaukštelis. Jos grietinėlė. Taip. Nunešė laiptais aukštyn užkišęs nykštį už arbatinuko ąselės.

Stumtelėjęs duris keliu, įėjo ir padėjo padėklą ant kėdės šalia galvūgalio.

– Kaip tu ilgai, – papriekaištavo ji.

Atsirėmusi alkūne į pagalvę, energingai pasikėlė, – sužvango žalvariniai lovos žiedai. Jis ramiai žvelgė į jos prisirpusį kūną, į tarpą tarp didelių minkštų krūtų, nusvirusių po naktiniais marškiniais kaip ožkos tešmuo. Šiluma nuo jos kūno kilo į orą, maišėsi su pilamos arbatos aromatu.

Voko atplaiša kyšojo iš po įdubusios pagalvės. Jau susiruošęs eiti jis stabtelėjo ir pataisė antklodę.

– Nuo ko tas laiškas? – paklausė.

Raiškus braižas. Merion.

– A, Boileno, – pasakė ji. – Turi atnešti programą.

– Ką dainuoji?

– „La ci darem“[10] su Doiliu ir „Seną saldžią meilės dainą“.

Jos sirpios lūpos gėrė ir šypsojosi. Gana troškus kvapas lieka nuo tų smilkalų kitą dieną. Kaip sudvisęs pamerktų gėlių vanduo.

– Gal kiek praverti langą?

Dėdamasi burnon perlaužtą į dvi dalis riekutę duonos paklausė:

– Kelintą tos laidotuvės?

– Vienuoliktą, atrodo, – atsakė jis. – Dar neskaičiau laikraščio.

Žvelgdamas, kur rodo jos pirštas, jis pakėlė nuo lovos jos suteptas kelnaites. Ne? Paskui pilką keliaraištį, apsivijusį aplink kojinę: suglamžyta, padas blizga.

– Ne, tą knygą.

Kita kojinė. Jos apatinis sijonas.

– Turbūt parkrito ant grindų, – pasakė ji.

Jis apsidairė. *Voglio e non vorrei*[11]. Įdomu, ar teisingai ji taria tą *voglio*. Ant lovos nėra. Matyt, nuslydo. Jis pasilenkė ir pakėlė lovos užtiesalą. Knyga išsiskleidusi gulėjo prie pūstašonio, oranžinėm juostom išmarginto naktipuodžio.

– Duok šen, – pasakė ji. – Pasižymėjau vieną vietą. Norėjau tavęs paklausti tokio žodžio.

Ji nurijo gurkšnelį arbatos iš puodelio, kurį laikė ne už rankenėlės, ir vikriai nusišluosčiusi pirštus į antklodę ėmė vedžioti segtuku po tekstą, kol surado reikiamą žodį.

– Mėtai kam? – paklausė jis.

– Va, – pasakė ji. – Ką tas reiškia?

Jis palinko žemyn ir perskaitė šalia jos nulakuoto nykščio nago.

– Metempsichozė?

– Taip. Su kuo ją valgo?

– Metempsichozė, – pasakė jis susiraukdamas. – Graikiškas... iš graikų kalbos. Tai reiškia sielų transmigraciją.

– Kas per nesąmonė! – pasipiktino ji. – Paaiškinkite paprastais žodžiais.

Jis nusišypsojo šnairuodamas į jos pašaipias akis. Tos pačios jaunos akys. Pirmoji naktis po šaradų. „Delfino klėtis“. Pervertė dėmėtus puslapius. „Rubi arenos pasididžiavimas“. O. Iliustracija. Nuožmus italas su botagu. O ta, matyt, Rubi, pasididžiavimas ko ten, nuoga ant grindų. Paklodė, maloniai duota prisidengti. Piktadarys Mafėjus liovėsi ir keikdamasis šveitė auką nuo savęs. Visur žiaurumas. Apkvaitinti gyvūnai. Trapecija Henglerio cirke. Nusisukau, nežiūrėjau į tą pusę. Minia žiopsojo. Nusisuk sau sprandą, o mums iš juoko pilvai plyš. Atėjo su šeimomis. Kala jiems nuo jaunumės, tai jie ir metempsichuoja. Neva mes gyvenam po mirties. Mūsų sielos. Esą žmogaus siela, po to, kai jis numiršta. Dignemo siela...

– Ar jau pabaigei ją? – paklausė jis.

– Taip, – atsakė ji. – Nieko pikantiško. Ar ji visą laiką ir myli tą, pirmąjį?

– Neskaičiau. Nori kitos?

– Taip. Atnešk dar ką nors Polio de Koko. Graži jo pavardė[12].

Įsipylė į puodelį dar arbatos iš šono žvelgdama į srovelę.

Reikia pratęsti tos knygos abonementą, iš bibliotekos Keiplo gatvėj, nes jie parašys Kyrniui, mano laiduotojui. Reinkarnacija – štai tas žodis.

– Kai kurie žmonės tiki, – pasakė jis, – kad po mirties mes gyvensime kitame kūne ir kad gyvenome prieš tai. Tai vadinama reinkarnacija. Kad mes visi gyvenome anksčiau, prieš tūkstančius metų, žemėje ar kurioje nors kitoje planetoje. Jie mano, kad mes tai pamiršome. O kai kurie tvirtina, kad prisimena savo buvusius gyvenimus.

Tąsi grietinėlė spiralėmis sukosi jos arbatoje. Kaip čia jai įsiminti tą žodį – metempsichozė. Geriau būtų pavyzdys. Pavyzdys.

„Nimfos maudymasis" virš lovos. Priedas prie velykinio „Fotonuotraukų" numerio – nuostabus šedevras, meniškos spalvos. Arbata prieš įpilant į ją pieno. Nėra nepanaši į ją su palaidais plaukais, tik grakštesnė. Tris ir šešis sumokėjau už tą rėmą. Ji pasakė, puikiai tiksiąs virš lovos. Nuogos nimfos – Graikija – ir, kaip pavyzdys, visi žmonės, kurie tada gyveno.

Jis pervertė puslapius atgal.

– Metempsichozė, – pasakė, – taip vadino senovės graikai. Jie tikėjo, kad žmogus gali būti paverstas gyvuliu arba, pavyzdžiui, medžiu. Ką jie vadino nimfomis, pavyzdžiui.

Jos šaukštelis liovėsi maišęs cukrų. Pažvelgė tiesiai prieš save ir pauostė orą pro suapvalėjusias šnerves.

– Degėsių kvapas, – pasakė ji. – Ar palikai ką nors ant ugnies?

– Inkstas! – staiga sušuko jis.

Nežiūrėdamas įsigrūdo knygą į vidinę kišenę ir, nusimušęs kojų pirštus į aplūžusią komodą, nuskubėjo kvapo link žirgliodamas laiptais žemyn lyg išgąsdintas gandras. Aitrūs dūmai pikta srove šovė aukštyn nuo keptuvės krašto. Dūręs šakute po inkstu, atplėšė jį ir apvertė kaip vėžlį ant nugaros. Visai nedaug apdegęs. Mestelėjo iš keptuvės ant lėkštės ir aplašino likusiu rudu padažu.

Dabar puodelį arbatos. Jis atsisėdo, atsipjovė duonos riekę, užsitepė sviesto. Nupjovė apdegusią mėsą ir švystelėjo ją katei. Paskui šakute įsikišo į burną didelį kąsnį ir kramtė žinoviškai mėgaudamasis skania stangria mėsa. Kaip tik. Gurkšnį arbatos. Paskui supjaustė duoną kubeliais, pamirkė vieną padaže ir įsidėjo į burną. Ką ji ten rašo apie kažkokį jauną studentą ir pikniką? Išskleidė laišką ir ėmė lėtai skaityti, kramtydamas pamirkė padaže kitą duonos gabalėlį ir pakėlė jį prie burnos.

Brangiausias tėteliuk,

Labai ačiū už gražią dovaną gimimo dienos proga. Tinka man kuo puikiausiai. Visi sako, kad aš tikra gražuolė su ta nauja berete. Gavau iš mamytės gražią dėžutę grietinukų, ir tuoj rašau jai. Baisiai skanūs. Jau nardau fotobizny kaip žuvis vandeny. Misteris Koklenas nutraukė mane kartu su savo ponia, atsiųsiu, kai išryškinsim. Vakar padirbėjom kaip reikiant. Graži buvo dienelė, privažiavo tokių atsiganiusių, storablauzdžių damų. Pirmadienį važiuojam su keliais draugais prie Oulo ežero, suruošim nedidelį pikniką. Perduok mamytei, kad ją labai myliu, o tave stipriai bučiuoju ir dėkoju. Apačioj kažkas skambina pianinu. Šeštadienį „Grevilio herbe" bus koncertas. Čia yra toks jaunas studentas, kartais ateina vakarais, pavardė Benonas, kažkokie jo giminaičiai – dideli šašai, jis dainuoja Boileno (vos neparašiau Pasiutėlio Boileno) dainą apie tas pamario mergytes. Pasakyk jam, kad Milutė kvailutė siunčia jam linkėjimus. Jau turiu baigti, su meile,

Tavo mylinti duktė, MILI.

P. S. Atleisk už bjaurų raštą, labai skubu. Ate. M.

Vakar – penkiolika. Beje, ir mėnesio penkiolikta. Jos pirmas gimtadienis toli nuo namų. Išsiskyrimas. Atsimenu tą vasaros rytą, kai ji gimė. Nulėkiau pas ponią Tornton į Denzilo gatvę. Žvali senutė. Matyt, daugybei kūdikių padėjo ateiti į pasaulį. Ji išsyk suprato, kad vargšas Radis[13] negyvens. Dievas maloningas, pone. Tačiau suprato iš karto. Dabar būtų vienuolikos, jei gyventų.

Išsiblaškiusiu liūdnu žvilgsniu žvelgė į prierašą. Atleisk už bjaurų raštą. Skubu. Apačioj pianinas. Lukštenasi iš kiaušinio. Ginčas su ja kavinėj „XL" dėl tos apyrankės. Nevalgė savo pyragaičių, nei kalbėjo, nei žiūrėjo. Akiplėša. Jis mirkė duonos kubelius į padažą ir kramtė inkstą, gabalėlį po gabalėlio. Dvylika ir šeši per savaitę. Nedaug. Bet galėjo būti ir blogiau. Kur nors miuzikhole. Jaunas studentas. Jis sriūbtelėjo šaltesnės arbatos ir nugurkė maistą. Paskui vėl perskaitė laišką – dukart.

Na, gerai, ji moka savimi pasirūpint. O jei ne? Ne, juk nieko neatsitiko. Aišku, visko būna. O kas lieka? Tik laukti. Pasiutusi. Jos grakščios kojos, vis bėgte laiptais aukštyn. Likimas. Bręsta. Koketė – baisiausia.

Jis nusišypsojo su nerimastinga meile virtuvės langui. Kartą pagavau ją gatvėj žnaibančią sau skruostus, kad paraustų. Truputėlį ma-

žakraujė. Per vėlai atjunkė. „Erino karalius“, tądien aplink Kišo švyturį. Prakeikta sena gelda – supo kaip reikiant. Nė lašelio baimės. Jos blankiai žydras šalis, palaidas vėjy, palaidi plaukai.

Garbanos, skruostų duobelės,
Tau apsisuks galvelė.

Pamario mergytės. Atplėštas vokas. Susigrūdęs rankas į kišenes, – tikras vežikas išeiginę dieną, – ir dainuoja sau. Šeimos draugas. Apsisiuks, taria. Apšviestas molas, vasaros vakaras, orkestras.

Tos mergytės, tos mergytės,
Mielos pamario mergytės.

Mili taip pat. Jaunatviški bučiniai – pirmasis. Kaip seniai tai buvo. Ponia Merion. Skaito dabar atsilošus, suka ant piršto plaukų gijas, šypsosi.

Per nugarą nusirito auganti gailesio ir nuogąstavimo banga. Taip, atsitiks. Neleisti. Beviltiška, nieko nepadarysi. Saldžios ir lengvabūdiškos mergaitiškos lūpos. Ir atsitiks tas pat. Jis jautė, kaip nuogąstavimo banga ritasi per visą kūną. Beviltiška ką nors daryt dabar. Lūpos pabučiuotos bučiuojančias bučiavo. Sirpios lipnios moters lūpos.

Geriau tebūna ten – toli. Turi kuo užsiimti. Buvo užsimaniusi iš nuobodulio. Galėčiau ten nuvažiuoti. Rugpjūtį, per tarnautojų išeigines, tik du ir šeši į abu galus. Bet dar šešios savaitės. Galėčiau gauti žurnalisto leidimą ir važiuoti nemokamai. Arba per Makkojų.

Katė, išsilaižiusi kailį, sugrįžo prie kruvino popieriaus, bakstelėjo jį nosim ir išdidžiu žingsniu nuėjo prie durų. Atsisuko į jį, miauktelėjo. Nori išeiti laukan. Lauk prie durų, jos kada nors atsidarys. Tegu palaukia. Nenustygsta. Įelektrinta. Artėja audra. Ir prausėsi ausį tupėdama nugara į ugnį.

Pasijuto apsunkęs, sotus, paskui viduriuos maloniai palengvėjo. Atsistojo atsisegdamas kelnių diržą. Katė sukniaukė.

– Miau! – atsiliepė jis. – Palauk, kol susitvarkysiu.

Apsunkimas – bus karšta diena. Tingiu lipti iki laiptų aikštelės.

Laikraštį. Jis mėgo skaityti išvietėje. Tikiuosi, jokia makaka neateis ir neims baladoti, kol aš.

Stalčiuje rado seną „Margumynų“ numerį. Sulankstė jį, pasikišo

po pažastim, nuėjo prie durų ir jas atidarė. Katė minkštais šuoliais nuliuoksėjo aukštyn. A, štai kur tu, norėjai susiriest į kamuoliuką ant lovos.

Įsiklausęs išgirdo jos balsą:

– Ateik, ateik, katyte. Ateik.

Pro užpakalines duris išėjo į kiemą; pasiklausė, kas girdėti gretimam kieme. Nė garso. Gal džiausto drabužius. Mergelė išėjo į darželį. Puikus rytmetis.

Pasilenkė ir atidžiai pažvelgė į perdžiūvusią lysvę šaltmėčių, augančių prie sienos. Pastatyti čia pavėsinę. Skaisčiai raudoni ūsai. Laukinės vynuogės. Reikėtų patręšt visą sklypą, bjauri dirva. Rausvai ruda sieros pluta. Visos dirvos tokios, jei netręši. Namų ūkio paplavos. Priemolis, kas tai per daiktas? Vištos gretimame darže, jų mėšlas – puikiausia trąša. Bet geriausias – gyvulių, ypač jei šeriami tomis išspaudomis. Mėšlo puvenos. Geriausia priemonė valyti moteriškas odines pirštines. Purvas valo. Ir pelenai. Patręšti visą sklypą. Auginti žirnius – va, tame kampe. Salotas. Ir visą laiką turėsim šviežių žalumynų. Tačiau daržas turi ir trūkumų. Tai bitė, tai mėsinė musė po Sekminių.

Jis nuėjo taku toliau. Beje, kur mano skrybėlė? Turbūt pakabinau ją atgal ant vagio. Arba palikau viršuje. Štai tau, visai nepamenu. Kabykla prieangy perpildyta. Keturi skėčiai, jos lietpaltis. Ėmiau laiškus. Dregou krautuvėje suskambo varpelis. Keista, juk kaip tik tuo momentu galvojau. Rudi ištepti briliantinu plaukai virš jo apykaklės. Ką tik išsitrinko ir susišukavo. Nežinau, ar turėsiu laiko nueiti į pirtį šįryt. Tara gatvė. Tipas kasos būdelėj, sako, padėjo pabėgti Džeimsui Stivensui. O'Brajenas[14].

Storą balsą tas bičiulis Dlugačas turi. „Agendath" kaip ten? Prašom, panelyte. Entuziastas[15].

Spirtelėjęs atidarė aplūžusias išvietės duris. Geriau būti atsargesniam, nesuterliot prieš laidotuves kelnių. Įėjo vidun palenkęs galvą, stengdamasis neatsitrenkti į žemą staktą. Palikęs duris praviras, apipelijusių kalkių ir suplėkusių voratinklių tvaike atsisagstė petnešas. Prieš atsisėsdamas dirstelėjo per plyšį aukštyn į kaimynų langą. O karalius savo soste[16]. Nieko nėra.

Įsitaisęs ant lentos, išskleidė laikraštį ant nuogų kelių. Ką nors nauja ir paprasta. Nėra ko skubėti. Prilaikyk. Mūsų premijuotas perliukas.

„Meistriškas Metčemo kirtis". Parašytas misterio Filipo Bjofoi, Teatro mylėtojų klubas, Londonas. Rašytojui išmokėtas honoraras – viena ginėja už skiltį. Trys su puse. Trys svarai trys. Trys svarai trylika ir šeši.

Susilaikydamas ramiai perskaitė pirmą skiltį ir pasiduodamas, bet vis dar priešindamasis, pradėjo antrą. Viduryje, visai nebesipriešindamas, leido savo viduriams netrukdomiems išsituštinti, o pats kantriai skaitė toliau; tas vakarykštis užkietėjimas visai praėjo. Tikiuosi, nebuvo toks, kad vėl prasidėtų hemorojus. Ne, kaip tik. Taigi. Uch! Užkietės – vieną tabletę šventosios žievelės. Gyvenime kartais taip ir būna. Tai jo nesujaudino ir nesukrėtė, bet buvo kažkas gyva ir gerai suręsta. Dabar spausdina bet ką. Mat sausra. Jis skaitė toliau ramiai sėdėdamas virš savo kylančios smarvės. Gerai suręsta, ką ir sakyti. „Metčemas dažnai prisimena tą meistrišką kirtį, padėjusį jam laimėti kvatojančią raganą, kuri dabar." Prasideda ir baigiasi pamokomai. „Ranka rankoj." Gudriai. Peržvelgė tai, ką perskaitė, ir jausdamas tykiai srovenant šlapimą nuoširdžiai pavydėjo misteriui Bjufoi, kuris tai parašė ir gavo tris svarus trylika ir šešis.

Galėčiau sukurpti kokį skečą. Autoriai misteris ir misis L. M. Blumai. Sugalvoti istoriją pagal kokį nors priežodį – kokį? Buvo metas, kai bandydavau užsirašinėti ant rankogalių, ką ji sako rengdamasi. Nemėgstu kartu rengtis. Įsipjoviau skusdamasis. Prikandusi apatinę lūpą, segiojasi sijoną. Užfiksuoju laiką. 9.15. Ar Robertsas jau sumokėjo tau? 9.20. Ką buvo apsirengusi Greta Konroi? 9.23. Kas man šovė galvon, kad nusipirkau tas šukas? 9.24. Išpūtė vidurius nuo tų kopūstų. Dulkių dėmelė ant lakuotos jos batelio odos.

Vikriai nusivalo abu batelius, vieną po kito patrina į kojine aptemptą blauzdą. Rytas po labdaros šokių, kur Mėjaus orkestras grojo Ponkjelio valandų šokį[17]. Aiškinau, kad ryto valandos, vidudienis, paskui ateina vakaras, tada nakties valandos. Valėsi dantis. Tai buvo pirmasis vakaras. Jai sukosi galva. Tarškančios vėduoklės plokštelės. Ar tas Boilenas turtingas? Turi pinigų. O ką? Pastebėjau šokdama – jo geras kvapas iš burnos. Tuomet neverta niūniuoti. Užuomina apie tai. Keista muzika tą paskutinį vakarą. Veidrodis šešėly. Smarkiai patrynė rankinį veidrodėlį į vilnonę palaidinę, į linguojančią apvalią krūtį. Įdėmiai žiūrėjo į savo atspindį. Akys – primerktos. Kažkas neišdegė.

Vakaro valandos, mergaitės pilko gazo suknelėmis. Paskui nakties

valandos – juodos, su durklais ir kauke ant akių. Poetinė mintis – ryškiai rožinė, vėliau auksinė, paskui pilka, tada juoda. Ir vis dėlto – kaip gyvenime. Diena, paskui naktis.

Jis staigiai nuplėšė pusę premijuoto apsakymo ir pasišluostė. Paskui užsitraukė kelnes, užsisegė petnešas ir sagas. Pastūmė kreivas išklibusias išvietės duris ir išėjo iš prietemos į gryną orą.

Ryškioje šviesoje, palengvėjęs ir atvėsusiomis galūnėmis, jis įdėmiai nužvelgė savo juodas kelnes, klešnių galus, kelius, pakinklius. Kelintą laidotuvės? Geriau pasitikslinsiu laikrašty.

Girgždesys ir neaiškus dūzgimas aukštai ore. Jurgio bažnyčios varpai. Jie mušė valandas – skambi niūri geležis.

Dinu! Danu!
Dinu! Danu!
Dinu! Danu!

Be penkiolikos. Ir vėl: obertonas, plaukiantis oru, tercija.

Vargšas Dignemas!

PRO VEŽIMUS sero Džono Rodžersono krantine ramiai žingsniavo misteris Blumas, pro Vindmilo skersgatvį, Lysko sėmenų aliejaus spaudyklą, pašto bei telegrafo įstaigą. Galėjau duoti ir tą adresą. Ir pro jūrininkų namus. Iš triukšmingos rytinės krantinės pasuko į Laimo gatvę. Prie Bredžio kotedžų, atsirėmęs į sieną, užsikabinęs ant peties kubilėlį su žarnokais, stovėjo berniukas, kailiadirbio parankinis, ir rūkė apkramtytą nuorūką. Kažkokia mažesnė mergaitė su egzemos randais ant kaktos žiūrėjo į jį abejingai apsikabinusi aplankstytą statinaitės lanką. Pasakyk jam – jei rūkys, neaugs. A, tegul sau! Jo gyvenimas ne rožėmis klotas. Lūkuriuoja prie smuklių, kad parvestų į namus tėtį. Eime, tėt, namo, pas mamytę. Dar ramu – nedaug jų ten ir bus. Jis perėjo Taunsendo gatvę, praėjo pro paniurusį Betelio[1] fasadą. Taip, Elis – Jo namai – Alleph, Beth. Ir pro Nikolsų laidojimo kontorą. Laidos vienuoliktą. Dar marios laiko. Matyt, Kornis Keleheris bus pakišęs O'Nylui tą darbelį. Švilpauja sau,

užmerkęs akis. Kartą susitiko parke ją. Naktį tamsiąją. Ją – žavingąją. Policijos šnipelis. Ji tada pasakė savo pavardę ir adresą, ir mano tralialia tralialia. O, žinoma, bus pakišęs. Palaidok jį pigiai kametiknori. Ir mano tralialia tralialia tralialia tralialia.

Vestlando gatvėje stabtelėjo priešais Belfasto ir Rytų arbatos kompanijos vitriną ir perskaitė užrašus ant sidabrinių paketėlių – rinktinis mišinys, aukščiausios rūšies arbata šeimai. Darosi gana karšta. Arbata. Reikia paimti truputį iš Tomo Kerneno. Bet negaliu prašyti per laidotuves. Akims ramiai tebeskaitant, jis neskubėdamas nusiėmė skrybėlę, įkvėpė savo plaukų tepalo kvapo ir dešine ranka gracingai perbraukė per kaktą bei plaukus. Labai šiltas rytmetis. Žvilgsniu iš po nuleistų blakstienų surado nežymią odinio įsiuvo bangą savo aukštos kokybės skrybėlę. Štai kur. Dešinė ranka įlindo į skrybėlę. Pirštai už įsiuvo greitomis apčiuopė kortelę ir perkėlė ją į liemenės kišenėlę.

Taip, šilta. Dešinė dar sykį, dabar lėčiau, perbraukė per kaktą – rinktinis mišinys, paruoštas iš geriausių Ceilono rūšių. Tolimieji Rytai. Tai turbūt puiki vieta – pasaulio sodas, dideli tingūs lapai, ant jų galima plaukioti, kaktusai, žydinčios pievos, gyvates primenančios lianos, kaip jas vadina. Įdomu, ar iš tiesų taip. Singalai, tingiai slankiojantys saulėje, toje *dolce far niente*[2]. Per visą dieną nepajudins nė piršto. Pramiega šešis mėnesius iš dvylikos. Per karšta, kad galėtų ginčytis. Klimato įtaka. Letargas. Tingumo gėlės. Daugiausia jas maitina oras. Azotas. Šiltnamis botanikos sode. Jautrūs augalai. Vandens lelijos. Vainiklapiai per daug išglebę, kad. Migdantis silpnumas ore. Žengi per rožių lapelius. Įsivaizduok, kaip atrodytų žarnokai ir jautienos šaltiena. Kur buvo tas vaikinas, kurį mačiau paveikslėlyje? Ak, tiesa, mirusioj jūroj, atsigulęs ant nugaros, išskleidęs skėtį, skaito knygą. Net ir norėdamas nepaskęsi – toks prisotintas druskos. Kadangi vandens svoris, ne, kūno svoris vandenyje yra lygus svoriui to. O gal tūris lygus svoriui? Egzistuoja kažkoks panašus dėsnis. Veinsas vidurinėje mokykloje, traškindamas savo pirštų sąnarius, mokė. Koledžo programa. Trakšinti brakšinti programa. O kas iš tikrųjų yra svoris? Devyni kablelis aštuoni metro per sekundę, per sekundę. Viskas nukrinta ant žemės. Žemė. Žemės traukos jėga, štai kas yra svoris.

Jis nusisuko ir lėtai perėjo gatvę. Kaip ji ėjo su tomis savo sardelėmis? Štai taip, panašiai. Eidamas išsiėmė iš šoninės kišenės sulanksty-

tą „Freeman", išskleidė jį, susuko į tūtelę ir sulig kiekvienu neskubriu žingsniu pradėjo tapšnoti ja per klešnę. Nerūpestinga išraiška – tik užbėgau pažiūrėti. Per sekundę. Tai reiškia, per sekundę kiekvieną sekundę. Nuo šaligatvio smeigė skvarbų žvilgsnį į pašto duris. Dėžė pavėlavusiems. Mesti čia. Nieko nėra. Įeik.

Pro varines groteles padavė kortelę.

– Ar man nėra laiškų? – paklausė.

Kol paštininkė rausėsi viename skyrelyje, jis apžiūrinėjo verbuotojų plakatą – visų rūšių kareivių paradas – ir laikydamas prie nosies savo tūtelės galą uodė šviežių tipografinių dažų kvapą. Tikriausiai jokio atsakymo. Praėjusį kartą per daug sau leidau.

Paštininkė pro varines groteles grąžino jam kortelę kartu sau laišku. Jis padėkojo ir greitomis žvilgtelėjo į mašinėle išspausdintą adresą.

Henris Flaueris[3], *Eskv.*
Vestlend-Rou pašto skyrius,
iki pareikalavimo

Vis dėlto atsakė. Įsikišęs laišką į šoninę kišenę, dar kartą nužvelgė marširuojančius kareivius. O kur senojo Tvydžio pulkas? Nebetinkamas tarnybai kareivis. Štai – meškenos kepurė su gaidžio plunksnomis. Ne, jis juk grenadierius. Smailūs rankogalių segtukai. Štai kur jis – karališkieji Dublino šauliai. Raudonšvarkiai. Pernelyg krintantys į akis. Turbūt dėl to moterys ir laksto paskui juos. Uniforma. Lengviau ir užverbuoti ir muštruoti. Mod Gon laiškas, prašymas, kad neleistų jų vakare į O'Konelo gatvę – gėda Airijos sostinei. Dabar Grifito laikraštis gieda apie tą patį – armija, ėdama venerinių ligų, užjūrio arba užbalio imperija. Atrodo lyg ko apsivalgę – kaip užhipnotizuoti. Lygiuot. Muša taktą. Dešinėn kairėn. Pirmas antras. Paties karaliaus. Niekada nematė jo su gaisrininko ar policininko uniforma. Masonas, taip[4].

Neskubėdamas išėjo iš pašto ir pasuko į dešinę. Pokalbis – lyg jis ką nors galėtų pakeisti. Ranka nusileido į kišenę, ir rodomasis pirštas, užčiuopęs voko nugarėlę, keliais trūktelėjimais jį atplėšė. Nemanau, kad moterys kreiptų daug dėmesio. Pirštai ištraukė laišką ir suglamžė kišenėje voką. Kažkas prisegta – gal nuotrauka. Plaukų sruoga? Ne.

Makkojus. Greičiau atsikratyti. Tik sutrukdys. Kompanija visai nereikalinga, kai tu.

– Sveiki, Blumai. Kur išsiruošėt?

– Sveiki, Makkojau. Niekur konkrečiai.

– Kaip sveikata?

– Puiki. O jūsų?

– Šiaip taip krutu, – atsakė Makkojus.

Dirstelėjęs į juodą kostiumą ir kaklaraištį, tylesniu pagarbiu balsu paklausė:

– Ar kas nors... tikiuosi, nieko blogo neatsitiko? Matau, kad jūs...

– Ne, ne, – atsakė misteris Blumas. – Tai vargšas Dignemas. Šiandien laidoja.

– Ak, taip, vargšelis. Iš tikrųjų. Kelintą valandą?

Ne, ne nuotrauka. Kažin koks ženkliukas.

– Vie... vienuoliktą, – atsakė misteris Blumas.

– Pasistengsiu ateiti, – tarė Makkojus. – Vienuoliktą, ar ne? Sužinojau tik vakar vakare. Kas gi man pasakė? Holohenas[5]. Pažįstat Šlubį?

– Pažįstu.

Misteris Blumas įdėmiai pažvelgė į pašalietį, sustojusį kitoje gatvės pusėje, priešais „Grosvenor“ duris. Durininkas užkėlė lagaminą ant pasostės. Ji stovėjo nejudėdama ir laukė, o tuo metu vyras, sutuoktinis, brolis, panašus į ją, ieškojo kišenėje smulkių. Elegantiškas apsiaustas su apvalia apykakle, per šiltas tokiai dienai, tartum vilnonė antklodė. Jos stovėsena nerūpestinga, rankos sukištos į prisiūtas ant viršaus kišenes. Kaip ta išdidi būtybė per polo rungtynes. Visos moterys žiūri iš aukšto, kol pats atsiduri viršuje. Gražų medį kirvis mėgsta. Neprieinamos, kol prieini. Gerbiama ponia ir Brutas, gerbiamas žmogus. Sykį turėsi, ir manieringumas dingsta.

Dorenas, Lajensas Konvėjaus smuklėje. Ji pakėlė pirštinėtą ranką prie plaukų. Ir įeina Šlubis. Padaręs gramą. Užvertęs galvą ir įdėmiai žvelgdamas į tolį iš po nuleistų blakstienų, jis matė šviesią gelsvai rudą odą, blizgančią ryškioje šviesoje, apsiūtas juostele dideles sagas. Kaip aiškiai šiandien matyti. Turbūt dėl drėgmės. Kalbasi apie šį bei tą. Damos ranka. Iš kurios pusės ji įlips?

– Ir jis sako: „Liūdnos naujienos apie mūsų vargšą draugą Padį!“ „Kokį Padį?“ – klausiu. „Vargšelį Padį Dignemą“, pasakė jis.

Važiuoja už miesto – į Brodstauną tikriausiai. Aukšti rudi batai su tabaluojančiais varsčiais. Grakšti koja. Ko jis krapštosi su tais smul-

kiais? O ji mato, kad žiūriu. Visada pastebi ir kitus. Dėl viso pikto. Atsarga gėdos nedaro.

– „O kas?“ – klausiu. „Kas jam atsitiko?“ – sakau.

Išdidi: turtinga: šilkinės kojinės.

– Taigi, – atsiliepė misteris Blumas.

Pasitraukė truputį į šoną nuo plepančios Makkojaus galvos. Tuojau įlips.

– „Kas jam atsitiko?“ – klausia. „Numirė“, – sako. Ir prisiekiu, įpylė. „Ar Padis Digmenas?“ – klausiu. Negalėjau patikėti, kai išgirdau. Juk dar praėjusį penktadienį ar ketvirtadienį buvau su juo susitikęs, pasėdėjom „Arkadoj“. „Taip“, – pasakė jis. „Nebėra jo. Numirė pirmadienį vargšelis“.

Žiūrėk! Žiūrėk! Šilkas blykst, brangios kojinės, baltos. Žiūrėk!

Gremėzdiškas tramvajus, signalizuodamas savo gongu, įsiterpė tarp jų.

Dingo. Kad tu prasmegtum, bukanosi. Lyg prieš nosį būtų užtrenkę duris. Rojus ir peri[6]. Visada taip būna. Kaip tik tą akimirką. Panelė Justeis gatvės tarpuvartėj. Pirmadienį, taisėsi keliaraištį. Šalia draugė, užstojusi vaizdą. *Esprit de corps*[7]. Na, į ką čia taip spoksai?

– Taip, taip, – sumurmėjo misteris Blumas niūriai atsidusęs. – Dar vieno nebėra.

– Vienas iš geriausių, – pridūrė Makkojus.

Tramvajus pravažiavo. Jie nuriedėjo tilto link, jos daili ranka su pirštinaite ant plieninės rankenėlės. Mirgu, margu – jos skrybėlės kaspinas švyti saulėje – mirgu, virpt.

– Tikiuosi, žmona jaučiasi gerai? – persimainiusiu balsu paklausė Makkojus.

– O taip, – atsakė misteris Blumas. – Dėkui, kuo puikiausiai.

Jis neskubėdamas išvyniojo laikraščio tūtelę ir neskubėdamas perskaitė:

Kokie namai be Slyvio
Konservuotos mėsos?
Nykūs ir tušti.
O su ja – lyg rojuj.

– Mano brangiausiajai neseniai pasiūlė angažementą. Tik dar galutinai nesutarta.

Vėl bus tas pats – apie lagaminą. Beje, jokios žalos. Ačiū, manęs neapsuksi.

Misteris Blumas lėtai, draugiškai nukreipė į jį savo ilgablakstienes akis.

– Mano žmonai irgi, – tarė. – Ruošiasi dainuoti labai iškilmingame koncerte Alsterio halėj Belfaste dvidešimt penktą.

– Tikrai? – paklausė Makkojus. – Džiaugiuosi girdėdamas, bičiuli. O kas jį rengia?

Ponia Merion Blum. Dar neatsikėlusi. Karalienė miegamajam valgė duoną su[8]. Be knygos. Pajuodavusios karaliaus dvaro kortos, suguldytos išilgai jos šlaunies, septynakė ant viršaus. Tamsi dama ir šviesus vyras. Katinas – juodo kailio kamuolys. Nuplėšta voko juostelė.

Meilės
Sena
Saldi
Daina
Plaukia meeeilės sena...

– Tai lyg ir koks turnė, suprantate, – mąsliai tarė misteris Blumas. – *Saaaldi daina.* – Yra sudarytas komitetas. Išlaidos ir pelnas – pusiau.

Makkojus linktelėjo čiupinėdamas savo ūsų šerius.

– Suprantu, – pasakė jis. – Gera naujiena.

Susiruošė eiti.

– Ką gi, džiaugiuosi, sveikai atrodot, – pasakė jis. – Dar susitiksim.

– Taip, – sutiko misteris Blumas.

– Ir štai dar kas, – pridūrė Makkojus. – Gal galėtumėt įrašyti mano pavardę į laidotuvių dalyvių sąrašą? Matote, norėčiau nueiti, bet gali nepavykti. Sendikouve kažkas nuskendo, ir mums su tardytoju gali tekti ten važiuoti, jei ras kūną. Tik įrašykit mano pavardę, jei manęs nebus, gerai?

– Sutarta, – atsakė misteris Blumas susiruošęs eiti. – Viskas bus gerai.

– Puiku, – žvaliai tarė Makkojus. – Ačiū, bičiuli. Jei galėsiu, ateisiu. Tai iki. Tik K. P. Makkojus, ir užteks.

– Bus padaryta, – tvirtai pažadėjo misteris Blumas.

Neužklupo manęs iš netyčių su tuo triuku. Manė apmulkinsiąs. Ieško kvailių. Bet aš ne koks pienburnis. Man tas lagaminas ypač pa-

tinka. Oda. Kaustyti kampai, kniedyti kraštai, svirtinė spynelė su dvigubu užraktu. Bobas Kaulis pernai paskolino jam savąjį, Viklou regatos koncerto proga, ir nuo tol nei matė, nei regėjo.

Misteris Blumas, žingsniuodamas Bransviko gatvės link, šypsojosi. Mano brangiausiajai neseniai pasiūlė an. Spigus sopranas su strazdanom. Nosis lyg nuriekta. Nors tam tikra prasme visai nebloga – nedideliam romansui. Ištižimas. Jūs ir aš, ar ne? Tartum vienodom sąlygom. Palaižūnas. Taip suerzins, kad galėtum. Nejaugi negirdi skirtumo? Atrodo, jam šiek tiek. Tačiau kažkaip ne prie širdies. Taip ir maniau, kad Belfastas jį nustebins. Tikiuosi, dėl tų raupų ten padėtis nepablogėjo. Nes gali nesileisti skiepijama dar sykį. Jūsų žmona ir mano žmona.

Įdomu, ar jis nešnipinėja manęs?

Misteris Blumas stovėjo prie kampo, jo žvilgsnis klaidžiojo po įvairiaspalvius plakatus. Kantrelio ir Kokreno imbierinis alus (aromatinis). Vasarinis Klerio išpardavimas. Ne, jis eina tiesiai. O! Šiandien vakare „Lėja“ – ponia Bandmen Palmer. Norėčiau dar sykį pamatyti, kaip ji atlieka šį vaidmenį. Vakar ji vaidino Hamletą. Persirengusi vyru. O gal jis buvo moteris. Kodėl Ofelija nusižudė? Vargšas tėtis![9] Kaip jis pasakodavo apie Keit Beitmen, vaidinančią Lėją! Prie „Adelfi“ teatro Londone prastovėjo visą popietę, kad patektų. Metai prieš man gimstant – šešiasdešimt penktais. O Ristori Vienoje. Koks gi jos pavadinimas? Autorius – Mozentalis. „Rachilė“, ar ne? Ne. Visada pasakodavo apie tą sceną, kur senas aklas Abraomas atpažįsta balsą ir liečia pirštais jo veidą.

Natano balsas! Jo sūnaus balsas! Girdžiu balsą Natano, kurs paliko tėvą savo, kad tas pasimirtų iš širdgėlos ir skurdo ant mano rankų, kurs pametė tėvo namus ir savo tėvą Dievą.

Kiekvienas žodis toks prasmingas, Leopoldai.

Vargšas tėtis! Vargšas žmogus! Gerai, kad nėjau į kambarį ir nemačiau jo veido. Tą dieną! O Dieve! O Dieve! Et! Ką gi, gal jam taip buvo geriau.

Misteris Blumas pasuko už kampo ir pražingsniavo pro galvas panarinusius kuinus vežikų aikštelėje. Neverta apie tai daugiau galvoti. Abrako metas. Geriau būčiau nesutikęs to Makkojaus.

Jis priėjo arčiau ir išgirdo traškinamas auksines avižas, palengva kramtančius dantis. Jų apvalios elniškos akys žvelgė į jį, kai jis žengė

prošal užuosdamas salstelėjusį avižinio arklių šlapimo tvaiką. Jų Eldoradas. Vargšai neišmanėliai! Nieko nežino ir niekuo nesirūpina įkišę ilgus snukius į abrakines. Per daug sotūs, kad kalbėtų. Juk gauna ir pašaro, ir nakvynę. Ir iškastruoti – juodas gutaperčios galas suglebęs, tabaluoja tarp užpakalinių kojų. Tačiau jie, matyt, ir taip laimingi. Iš pažiūros nekalti vargšai gyvuliai. Bet kai ims žvengti – nepakenčiama. Jis ištraukė laišką iš kišenės ir įkišo jį į laikraštį. Galiu čia su ja kaktomuša susidurti. Skersgatvy saugiau.

Jis praėjo pro vežikų užeigą. Keistas tų klajūnų gyvenimas, bet kokiu oru, į bet kurią vietą, reikės palaukti arba paleis, – ir vis ne savo valia. *Voglio e non.* Man patinka juos pavaišinti cigarete. Draugiškai. Rieda prošal, šūkčioja pavėjui. Jis paniūniavo:

La ci darem la mano
La la la la la.

Blumas pasuko į Kamberlendo gatvę ir, žengęs kelis žingsnius, sustojo užuovėjoj prie stoties sienos. Nieko nėra. Mydo medienos sandėlis. Sukrauti tašai. Griuvėsiai ir būstai. Atsargiai peržengė vaikiškų „klasių“ kvadratėlius su paliktu plokščiu akmenėliu. Nė gyvos dvasios. Netoli sandėlio tupėjo vaikas ir vienas žaidė rutuliukais sprigtuodamas juos įgudusiu nykščiu. Nuo savo šiltos palangės viską stebėjo protinga raina katė, mirkčiojantis sfinksas. Nereikia jiems trukdyti. Mahometas nurėžė gabalą savo apsiausto, kad nepažadintų[10]. Išskleisk. Kažkada ir aš žaisdavau rutuliukais, kai lankiau tą senos damos mokyklą. Ji mėgo razetas. Ponios Elis mokykla. O kur misteris? Išskleidė laišką pridengęs laikraščiu.

Gėlė. Atrodo, kad tai... Geltonas žiedas suplotais žiedlapiais. Vadinasi, nesupyko tuomet? Ką gi ji rašo?

Brangus Henri,

Gavau Tavo laišką ir labai už jį dėkoju. Gaila, kad mano paskutinis laiškas Tau nepatiko. Kam įdėjai tuos pašto ženklus? Baisiai pykstu ant Tavęs. Norėčiau už tai Tave nubausti. Pavadinau Tave neklaužada berniūkščiu, nes man visai nepatinka ta mirtis. Maldauju, pasakyk man, ką iš tiesų reiškia ta mintis. Ar nesi laimingas savo namuose, mano vargšas neklaužada berniuk? Labai norėčiau kuo nors Tau pa-

dėti. Prašom pasakyti man, ką apie mane vargšę manai. Dažnai pagalvoju, koks gražus Tavo vardas. Mielasis Henri, kada gi mes susitiksime? Net neįsivaizduoji, kaip dažnai apie Tave galvoju. Niekada joks vyras manęs taip netraukė kaip Tu. Dėl to jaučiuosi tokia prislėgta. Maldauju, parašyk man ilgą laišką ir papasakok daugiau. Atmink, jei neparašysi, aš nubausiu Tave. Taigi žinok, ką Tau padarysiu, neklaužada berniuk, jei neparašysi. O, kaip aš trokštu susitikti su tavim. Henri, brangusis, padaryk ko prašau, kol neišseko mano kantrybė. Tada aš Tau pasakysiu viską. O dabar sudie, mylimas neklaužada. Šiandien man taip skauda galvą, kuo greičiau parašyk, Tavo išsiilgusi

Marta

P. S. Parašyk man, kokiais kvepalais kvepinasi Tavo žmona. Aš noriu žinoti.

x x x x

Jis atsargiai atplėšė prisegtą prie popieriaus gėlę, įkvėpė beveik visiškai išnykusio aromato ir įsidėjo ją į kišenėlę prie širdies. Gėlių kalba. Joms ji patinka, nes niekas negali nugirsti. Arba užnuodyta puokštė, susidoroti su juo. Lėtai žingsniuodamas pirmyn, jis dar kartą perskaitė laišką retsykiais murmtelėdamas kokį žodį. Pykstu tulpės[11] ant tavęs mylimas vyriška gėlė nubausiu tavo kaktusą jeigu tu ne prašom vargšė neužmirštuolė kaip aš trokštu žibutės mielasis rožės kad mes greitai anemonė susitiksim viską neklaužada naktinis kuokeli žmona Martos kvepalai. Perskaitęs iki galo, išėmė jį iš laikraščio ir paslėpė šoninėje kišenėje.

Tylus džiaugsmas pravėrė jo lūpas. Nepalyginsi su pirmu laišku. Įdomu, ar pati parašė. Vaizduoja pasipiktinusią – aš mergina iš geros šeimos, padori persona. Galėtume susitikti sekmadienį po mišių. Ačiū – neturiu jokių. Įprastas meilės kivirčas. Paskui išsilaksto po kampus. Ne ką geriau už vaidus su Moli. Cigaras ramina. Narkotikas. Kitą kartą leis sau dar daugiau. Neklaužada berniukas – nubausiu: aišku, bijo žodžių. Brutalu, bet kodėl ne? Vis vien pabandyk. Kiekvieną sykį po truputį.

Vis dar čiupinėdamas laišką kišenėj, ištraukė iš jo segtuką. Paprastas segtukas? Numetė jį ant kelio. Iš kokio nors jos rūbo – buvo susegti. Jos visad turi segtukų, devynias galybes. Nėra rožės be spyglių.

Šiurkštūs Dublino balsai sukrankė jo galvoje. Dvi pasileidėlės, tą vakarą „Slėnyje", susikibusios už rankų lietuje.

> *O, Meri pametė segtuką pantalonų.*
> *Ir ką daryt, nežino.*
> *Kaip prilaikyt,*
> *Kaip prilaikyt.*

Ko? Kaip prilaikyt. Taip skauda galvą. Turbūt jai rožinės dienos. Arba visą dieną spausdino. Įtemptas žvilgsnis kenkia skrandžiui, nervams. Kokiais kvepalais kvepinasi tavo žmona? Ir kaip jai tai šovė į galvą?

Kaip prilaikyt.

Marta, Meri. Morta ir Marija[12]. Kažkur mačiau tą paveikslą, dabar neatmenu, senovės dailininko ar falsifikaciją. Jis sėdi jų namuose, kalba. Paslaptingas. Tos dvi mergšės „Slėnyje" irgi klausytų.

Kaip prilaikyt.

Toks malonus vakaro pojūtis. Klajonės baigtos. Tik sėdėk atsilošęs – ramios sutemos – niekas nerūpi. Užmiršk. Pasakok apie tas vietas, kur esi buvęs, svetimus papročius. Toji kita, su ąsočiu ant galvos, ruošė vakarienę: vaisiai, alyvos, nuostabiai šaltas vanduo iš šaltinio, šaltaakmenio, kaip anga sienoje Eštaune[13]. Kitą sykį, kai važiuosiu į ristūnų lenktynes, reikės pasiimti popierinį puodelį. Ji klausosi išplėtusi dideles tamsias švelnias akis. Pasakok jai – dar ir dar – viską. Tada atodūsis – tyla. Ilgas ilgas ilgas poilsis.

Eidamas po geležinkelio tilto arka, jis išsitraukė voką, mikliai suplėšė į skiauteles ir paleido pavėjui. Skiautės nuplasnojo tolyn, paskendo drėgname ore – baltas pulkelis; paskui visos paskendo.

Henris Flaueris. Lygiai taip pat galėtum sudraskyti šimto svarų čekį. Paprastas popieriaus lapelis. Kartą lordas Aivis[14] atėjo į Airijos banką su septyniaženkliu čekiu – ir gavo milijoną grynais. Štai kiek galima uždirbti iš porterio. O kitam broleliui, lordui Ardilonui[15], sako, tenka keisti marškinius keturis kartus per dieną. Odoje veisiasi lyg utėlės, lyg kirmėlės. Milijonas svarų, palauk minutėlę. Du pensai už pintą, keturi – kvorta, aštuoni pensai – galonas porterio, nors ne, šilingas ir keturi pensai. Dvidešimt padalinti iš vieno ir keturių – apytikriai penkiolika. Taip, tiksliai. Penkiolika milijonų barelių porterio.

Ką aš kalbu – barelių? Galonų. Vis dėlto apie milijoną barelių.

Virš jo galvos sunkiai prabildėjo atvažiuojantis traukinys, vagonas po vagono. Galvoje sudundėjo statinės – viduje kliuksėjo ir plakėsi blausus porteris. Kaiščiai iššoko, ir išsiliejo galingas blausus srautas, tekėjo lyg upė vingiuodamas tarp dumblinų seklumų per lygią žemę, tingus, vieningas gėrimo sūkurys, nešantis tolyn plačialapius putų žiedus.

Jis priėjo atviras užpakalines Visų Šventųjų bažnyčios duris. Žengdamas į prieangį, nusiėmė skrybėlę, išsitraukė iš kišenės kortelę ir vėl ją užkišo už odinio įsiuvo. Po šimts. Juk galėjau pamėginti įkalbėt tą Makkojų dėl nemokamo bilieto į Malingerą.

Tas pats skelbimas ant durų. Gerbiamo Džono Konmio S. J. pamokslas apie šventąjį Peterį Kleiverį[16] ir Afrikos misiją. Gelbėkit milijonus kinų. Įdomu, kaip jie tai aiškina pagoniškai Kinijai. Jiems mielesnė uncija opiumo. Dangiškosios Imperijos gyventojai. Jiems – šlykšti erezija. Ir maldos, kurias jie turėjo kalbėti už Gledstouno[17] atsivertimą, kai jis jau buvo beveik be sąmonės. Protestantai tokie patys. Atversti į tikrąjį tikėjimą Viljamą Dž. Volšą, teologijos daktarą. Buda, jų dievas, guli ant šono muziejuje. Niekuo nesirūpina, parėmęs ranka skruostą. Smilksta smilkalai. Nepanašu į *Ecce Homo*. Erškėčių vainikas ir kryžius. Nebloga švento Patriko mintis – trilapis dobilas. Valgo lazdelėm? Konmis: Martinas Kaningemas jį pažįsta: prakilni povyza. Gaila, kad prašydamas priimti Moli į chorą kreipiausi ne į jį, bet į tėvą Forlį, kuris atrodė kvailas, nors toks ir nebuvo. Jie taip išmokyti. Šitas tai nevažiuos su akiniais nuo saulės prakaituodamas krikštyti juodukų, ar ne? Akiniai jiems patiktų, blizga. Norėčiau juos pamatyti, susėdusius ratu, atsikišusiom lūpom, klausosi kaip pakerėti. Natiurmortas. Laka kaip pieną.

Šaltas šventų akmenų kvapas kvietė jį. Užlipo nutrintais laiptais, pastūmė duris ir tyliai įėjo.

Kažkas vyksta – kažkokia bendruomenė. Gaila, kad taip tuščia. Puiki atkampi vietelė prisigretinti prie kokios panelės. Kas mano artimas? Valandų valandas susigrūdę grojant lėtai muzikai. Ta moteris per vidurnakčio mišias. Septintas dangus. Moterys su tamsiai raudonom juostelėm ant kaklų, nulenkusios galvas, suklaupė suoluose. Būrelis suklaupė prie altoriaus turėklų. Pro jas ėjo kunigas murmėda-

mas, laikydamas tą. Sustodavo prie kiekvienos, išimdavo Komuniją, nukratydavo lašą kitą (ar jos laikomos vandeny?) ir įgudusia ranka įdėdavo į burną. Skrybėlaitė ir galva palinkdavo. Dabar kita – smulki senučiukė. Kunigas pasilenkė, įdėjo ir jai nepaliaudamas murmėti. Lotynų. Kita moteriškė. Užmerk akis ir išsižiok. Kas? *Corpus*. Kūnas. Lavonas. Gera mintis – ta lotynų kalba. Pirmiausia apstulbina. Prieglauda mirštantiems. Neatrodo, kad kramtytų – tik nuryja. Apkvaišimas: lavono gabalėlių valgymas, gal todėl kanibalams ir tiko.

Stovėjo atokiau, stebėdamas, kaip aklos jų kaukės eina viena po kitos per navą ir ieško savo vietų. Jis priėjo prie suolo ir atsisėdo ant krašto nepaleisdamas iš rankų skrybėlės ir laikraščio. Kokius puodus tenka nešioti. Skrybėles reikėtų daryti pagal galvos formą. Jos klūpojo pabirusios aplink jį, galvos – vis dar nulenktos, tamsiai raudonos kilpos, laukia, kol tai ištirps skrandžiuose. Šiek tiek primena macus – ta pati duonos rūšis: nerauginta aukojimo duona. Tik pažiūrėk į jas. Aiškiai matyti, kad laimingos. Ledinukas. Tikrai laimingos. Taip, tai vadinama angelų duona. Čia glūdi didi mintis, jauti lyg Dievo karalystė būtų tavyje. Pirmieji, ėję Komunijos. Cukrinis avinėlis – tik grašis už vieną. Paskui visi jaučiasi kaip šeimyniniame suėjime, lyg viena šeima, kaip teatre, visi tose pat sultyse. Jaučiasi. Esu tikras. Ne tokie vieniši. Savo brolijoje. Išeina gerokai atsipalaidavę. Išsikrauna. Bet koks dalykas egzistuoja, jeigu juo iš tikrųjų tiki. Pagijimai Lurde, užmaršties vandenys, apreiškimas Noke, kraujuojančios skulptūros. Seniokas užmigo prie klausyklos. Štai iš kur tas knarkimas. Aklas tikėjimas. Saugus būsimos karalystės glėby. Nuramdo visas kančias. Pažadinti kitais metais tuo pačiu laiku.

Jis matė, kaip kunigas paslėpė Komunijos taurę, kažkur gilumoj, ir akimirkai priklaupė prieš ją iškišęs didelį pilką bato padą iš po nėriniuotos mantijos. O jeigu jis pamestų savo segtuką. Nežinotų, ką daryt, kad. Plikas lopas ant pakaušio. Raidės ant nugaros, I. N. R. I.? Ne: I. H. S. Moli man kartą paaiškino. Išdygs harmonijos sėkla, arba ne, – Išganytoju hebrajai sekite, šitaip. O tos kitos? Ir nuplakę rūbus išsidalijo.

Susitikti sekmadienį po rožinio. Padaryk, ko prašau. Pasirodys su šydu ir juodu rankinuku. Prieblandoj, šviesos fone. Galėtų čia sėdėti su juostele ant kaklo ir vis vien vogčiomis daryti ką nors kita. Toks jų

būdas. O vyrukas, kuris išdavė karalienei nenugalimuosius[18], juk eidavo tos, Keris buvo jo pavardė, tos Komunijos kasryt. Toj pačioj bažnyčioj. Piteris Keris. Ne, galvoju apie Peterį Kleiverį. Denis Keris. Tik pamanyk. Namuose žmona ir šeši vaikai. Ir visą laiką planavo žmogžudystę. Tie šventeivos, štai tinkamas jiems vardas, nuolat kažką rezga, suka. Ir darbai jų sukti. O ne, jos čia nėra, ta gėlė, ne, ne. Beje, ar suplėšiau voką? Taip – po tiltu.

Kunigas paskalavo taurę – paskui mikliai išlenkė iki dugno. Vynas. Taip aristokratiškiau nei pavyzdžiui jeigu jis gertų ką gi jie yra įpratę „Guinnesso" porterį arba kokį nealkoholinį gėrimą Ventlio Dublino kartųjį apynių antpilą arba Kantrelio ir Kokreno imbierinį alų (aromatinį). Neduoda jiems aukojimo vyno – tik tą kitą. Menkas malonumas. Dievobaiminga apgavystė, bet teisingai daro – antraip čia susirinktų vien seni pijokėliai, vienas blogesnis už kitą, ir prašinėtų išgerti. Keista visa atmosfera, to. Visai teisingai. Visiškai teisūs, taigi.

Misteris Blumas atsigręžė į chorą. Nesiruošia nieko groti. Gaila. Įdomu, kas čia vargonuoja? Senasis Glinas, jis žino, kaip prakalbinti tą instrumentą, tas *vibrato* – Gardinero gatvėje, sako, gaudavo penkiasdešimt svarų per metus. Moli balsas tądien skambėjo nuostabiai. Rosinio „Stabat Mater". Iš pradžių tėvo Bernardo Voeno pamokslas. Kristus ar Pilotas? Kristus, tik nekamuok mūsų visą vakarą. O muzikos jie norėjo. Nustojo šiurenę kojomis. Galėjai išgirsti krintat segtuką. Pasakiau jai, kad nukreiptų balsą į aną kampą. Jaučiau, kaip virpa oras, aukščiausias laipsnis, žmonės pažvelgė aukštyn:

Qui est homo![19]

Toj senoj bažnytinėj muzikoj yra nuostabių dalykų. Merkadantė: septyni paskutiniai žodžiai. Mocarto dvyliktosios mišios: „Gloria" jose. Tie seni popiežiai žavėjosi muzika, menu, visokiausiomis statulomis ir paveikslais. Arba Palestrina, pavyzdžiui. Puikus buvo jų gyvenimas senais gerais laikais. Ir sveikatai naudinga, giesmės – režimo laikymasis, dar gamino likerius. „Benediktinas". Žalias „Šartrezas". Bet vis dėlto eunuchai chore – to jau per daug. Kas čia per balsas? Turbūt atrodė keistas, palyginti su smarkiais jų pačių bosais. Žinovai. Matyt, paskui jie nieko nejaučia. Būna tokie romūs. Jokių rūpesčių. Priauga svorio, ar ne? Besočiai, aukšti, plonomis kojomis. Kas žino? Eunuchas. Viena iš išeičių.

Jis matė, kaip kunigas atsiklaupė, pabučiavo altorių, paskui atsisuko ir palaimino žmones. Visi persižegnojo ir atsistojo. Misteris Blumas apsižvalgė, taip pat atsistojo žvelgdamas virš pakilusių skrybėlaičių. Sukilo, aišku, išklausyti evangelijos. Paskui visi vėl suklaupė, o jis tyliai atsisėdo atgal į savo vietą. Kunigas nuėjo nuo altoriaus laikydamas prieš save tą daiktą; jiedu su mišių patarnautoju atsakinėjo vienas kitam lotyniškai. Paskui kunigas atsiklaupė ir pradėjo skaityti iš lapo:

– O Dieve, mūsų paguoda ir stiprybe...

Misteris Blumas ištiesė kaklą norėdamas išgirsti žodžius. Angliškai. Meta jiems kaulą. Šiek tiek prisimenu. Kada paskutinį kartą buvai mišiose? Garbė ir skaisčiausioji mergelė. Juozapas, jos vyras. Petras ir Povilas. Daug įdomiau, jei supranti, ką visa tai reiškia. Kuo puikiausiai sutvarkyta, veikia kaip laikrodis. Išpažintis. Kiekvienas nori iš. Tada aš tau pasakysiu viską. Bausmė už nuodėmes. Prašom, nubauskite mane. Galingas ginklas jų rankose. Galingesnis nei daktaro ar advokato. Moterys iš proto kraustosi dėl iš. Ir aš šušušušašaša. O tu tutututatata? O kodėl tu nu? Žiūri žemyn į savo žiedą ieškodama pasiteisinimo. Šnabždanti galerija, sienos turi ausis. Vyras sužino ir labai nustemba. Nedidelis Dievo pokštas. Ir ji išeina. Garuojanti kaip kamparas atgaila. Malonus apmaudas. Meldžiasi prie altoriaus. Sveika Marija ir šventoji Marija. Gėlės, smilkalai, tirpstančios žvakės. Slepia jos raudonį. Gelbėjimo armija – aiški imitacija. Susirinkusiems kalbės atsivertusi prostitutė. Kaip aš atradau Dievą. Tikri gudragalviai, tie Romoje – jie vadovauja paradui. O kartu ir neblogą pinigą susižeria? Palikimas irgi – parapijos kunigui, tepanaudoja kaip tinkamas. Viešos mišios už mano sielos ramybę – durys visiems atviros. Vyrų ir moterų vienuolynai. Kunigas tarp liudininkų Fermanų palikimo byloje. Šito neįbauginsi. Atsakymai iš anksto paruošti. Mūsų šventosios motinos Bažnyčios laisvė ir išaukštinimas. Bažnyčios daktarai – tam sukūrė ištisą teologiją.

Kunigas meldėsi:

– Šventas arkangele Mykolai, gink mus išbandymo valandą. Apsaugok nuo piktosios dvasios nuodėmių ir žabangų (nuolankiai meldžiam, te Dievas ją suturi). Ir tu, o dangaus kariaunos kunigaikšti, Dievo valia nutrenki Šėtoną į pragarą, o su juo ir kitas piktąsias dvasias, kurios klajoja po pasaulį norėdamos pražudyti sielas.

Kunigas su mišių patarnautoju atsistojo ir išėjo. Po viskam. Moterys pasiliko – padėkos malda.

Geriau eisiu. Brolis Varpelis. Turbūt ims vaikščiot su lėkšte. Mokėk savo velykinį mokestį.

Jis atsistojo. Tai tau! Nejau tos dvi liemenės sagos visą laiką buvo atsegtos. Moterims – džiaugsmas. Neįdomu, jei tu susitvarkęs. Kodėl nepasakei man anksčiau. Niekada tau nepasakys. O mes. Atsiprašau, panele, čia (hmm!) jums plaukelis (hmm!). Arba sijono kabliukas atsisegė užpakaly. Švysčioja mėnuo. Tačiau joms labiau patinka, kai tu netvarkingas. Dar gerai, kad čia, o ne žemiau į pietus. Jis pražingsniavo slapta segiodamasis ir pro paradines duris išėjo į lauką. Apakintas pastovėjo minutėlę šalia juodos šaltos marmurinės vazos; tuo metu prieš jį ir už jo dvi maldininkės droviai panardino pirštus į seklų šventintą vandenį. Tramvajai – Preskoto dažyklos vežimas – našlė gedulo rūbais. Pastebėjau, nes pats šiandien gedulingai apsirengęs. Jis užsidėjo skrybėlę. Kelinta dabar valanda? Ketvirtis po. Dar pakankamai laiko. Geriau užsisakyti to losjono. Bet kurgi? Ak, taip, paskutinį kartą. Svynis Linkolno aikštėj. Vaistininkai retai kraustosi. Jų žali ir auksiniai plūduro formos buteliai per daug sunkūs. Hamiltono Longo, įkurta potvynio metais. Netoli – hugenotų kapinės. Reikia aplankyti kurią dieną.

Jis nuėjo Vestlando gatve į pietus. Betgi receptas liko kitų kelnių kišenėje. O, ir dar pamiršau raktą. Vis per tas laidotuves. Ką gi, vargšelis, tai ne jo kaltė. Kada paskutinį kartą užsakinėjau? Palauk. Prisimenu, iškeičiau suvereną. Matyt, pirmą mėnesio dieną, arba antrą. Jis juk gali pažiūrėti į receptų knygą.

Vaistininkas vertė atgal puslapį po puslapio. Kvapas nuo jo – tartum išdžiūvusio smėlio. Raukšlėta kaukolė. Ir senas. Filosofinio akmens ieškojimas. Alchemikai. Narkotikai sujaudina protą, paskui pasendina. Tuomet letargija. Kodėl? Reakcija. Per vieną naktį – visas gyvenimas. Pamažu keičiasi charakteris. Visą dieną tarp žolių, tepalų, dezinfekcijos priemonių. Visi tie alebastriniai lelijų baltumo puodai. Grūstuvas ir piesta. *Aq. Dist. Fol. Laur. Te Virid.* Jau pats kvapas beveik išgydo, lyg skambutis į dantų gydytojo duris. Daktaras Piesta. Reikėtų jam truputį ir save pagydyti. Košele arba emulsija. Pirmasis, nuskynęs žolę, kad išgydytų save, matyt, buvo drąsuolis. Vaistažolės.

Reikia būti atsargiam. Čia pakaks medžiagų tave chloroformuoti. Testas – mėlyną lakmuso popierėlį nudažo raudonai. Chloroformas. Per didelė dozė opijaus tinktūros. Migdomieji. Meilės eliksyrai. Raminantis aguonų sirupas – žalingas, jei kamuoja kosulys. Užkemša poras, sutirština skreplius. Nuodai – vieninteliai vaistai. Palengvėjimas, kur mažiausiai jo tikiesi. Gamtos išmintis.

– Maždaug prieš dvi savaites, pone?

– Taip, – atsakė misteris Blumas.

Jis laukė prie prekystalio alsuodamas gailiu vaistų tvaiku, dulkėtu sausu gumų ir plaušinių kvapu. Daug laiko praleista pasakojant apie savo skausmus ir kančias.

– Migdolų aliejus ir benzojinės dervos tinktūra, – pasakė misteris Blumas, – ir dar apelsinžiedžių vanduo...

Nuo tinktūros jos oda išties darėsi tokia švelni, balta kaip vaškas.

– Ir balto vaško, – pridūrė jis.

Paryškina jos akių tamsumą. Žvelgė į mane, paklodė pakelta iki akių, ispaniškų, uosdama savo pačios kvapą, kai segiausi rankogalių sąsagas. Dažniausiai tie naminiai receptai patys geriausi – braškės dantims, dilgėlės ir lietaus vanduo, ir avižinis paplotėlis, sako, išmirkytas išrūgose. Vienas iš senosios karalienės sūnų, Olbani hercogas[20], ar tai jis turėjo tik vieną odą? Taip, Leopoldas. O mes turime tris. Ir dar karpų, apgamų bei spuogų. Bet tau reikia dar ir kvepalų. Kokiais kvepalais tavo? *Peau d'Espagne*[21]. Tas apelsinžiedžių. Tikras varškės muilas. Vanduo toks minkštas. Skaniai kvepia muilai. Dar spėsiu nusimaudyti, čia už kampo. Hamamas. Turkiška. Masažas. Bamboje kaupiasi pūkeliai. Maloniau, jei maudytų meili panelė. Gal ir aš pats. Taip, aš. Padarysiu tai vonioje. Keistas noras man. Vanduo į vandenį. Derinti naudingą su maloniu. Gaila, neliks laiko masažui. Paskui visą dieną jautiesi toks šviežias. Laidotuvės bus gana niūrios.

– Taip, pone, – tarė vaistininkas. – Kainavo du ir devynis. Ar atsinešėte butelį?

– Ne, – atsakė misteris Blumas. – Prašom paruošti. Užeisiu vėliau, dieną, ir paimsiu kurį iš šitų muilų. Po kiek jie?

– Keturi pensai, pone.

Misteris Blumas pakėlė gabalėlį prie šnervių. Saldus citrininis vaškas.

– Paimsiu štai šitą, – pasakė jis. – Iš viso bus trys ir pensas.

– Taip, pone, – patvirtino vaistininkas. – Galėsite užmokėti už viską, kai grįšite.

– Gerai, – sutiko misteris Blumas.

Neskubėdamas išėjo iš vaistinės, laikraščio tūtelė po pažastimi, kairėje rankoje – į vėsų popierių suvyniotas muilas.

Prie pat pažasties Bentamo Lajenso balsas ir ranka tarė:

– Sveiki, Blumai, kas gero? Ar šios dienos? Parodykit trumpam.

Vėl nusiskutęs ūsus, o Dieve! Ilga sustingusi viršutinė lūpa. Kad jauniau atrodytų. O atrodo kvailai. Jaunesnis už mane.

Geltoni Bentamo Lajenso pirštai juodomis panagėmis išvyniojo tūtelę. Jam taip pat neprošal nusiprausti. Nugramdyti nešvarumų plutą. Labas rytas, ar jau prausėtės Pyrso muilu? Pleiskanos ant pečių. Reikia tepti galvos odą kremu.

– Noriu ką nors sužinoti apie tą prancūzų arklį, kur šiandien rungtyniauja, – pasakė Bentamas Lajensas. – Kurgi jis, po velnių?

Šlamino suglamžytus lapus. Trindamas smakrą į aukštą apykaklę. Niežulys po skutimosi. Aukšta apykaklė – nuo tokios plaukai patys išdils. Geriau paliksiu jam tą laikraštį, kad atstotų.

– Galite pasiimti, – pasakė misteris Blumas.

– Askotas. Aukso taurė. Palaukit, – sumurmėjo Bentamas Lajensas. – Pusę min... Daugiausia minutę.

– Tik į reklamą užmečiau akį, – pasakė misteris Blumas.

Bentamas Lajensas staiga pakėlė akis ir neryžtingai pašnairavo.

– Kaip pasakėte? – paklausė jis greitakalbe.

– Sakau, galite pasiimti, – paaiškino misteris Blumas. – Jau ketinau jį išmesti, tik į reklamą dirstelėjau.

Bentamas Lajensas valandžiukę paabejojo žvairakiuodamas, paskui įbruko išskleistus lapus misteriui Blumui į rankas.

– Surizikuosiu, – tarė jis. – Prašom, dėkoju.

Jis paknopstom nuskubėjo Konvėjo gatvės link. Lyg kiškis trumpauodegis.

Misteris Blumas vėl tvarkingai sulankstė laikraštį ir šypsodamasis įdėjo tarp lapų muilą. Lūpos kaip kokio žioplio. Lažybos. Labai jau paplito pastaruoju metu. Pasiuntiniai berniukai vagia, kad galėtų pastatyti šešiapensį. Dalyvauk ir išloši didžiulį kalakutą. Kalėdų pietūs už tris pensus. Džekas Flemingas lošdamas išeikvojo svetimus pini-

gus, paskui paspruko į Ameriką. Dabar turi viešbutį. Jie niekad negrįžta. Egipto mėsos puodai.

Jis žvaliai žingsniavo turkiškų pirčių mečetės link. Primena mečetę, raudonos plytos, minaretai. Matau, šiandien koledžo sporto varžybos. Apžiūrėjo pasagos formos plakatą virš koledžo parko vartų – dviratininkas, dvilinkas, lyg menkė puode. Marazmatiškas skelbimas. Na, jei būtų jį padarę apvalų kaip ratas. Jame stipinai: varžybos, varžybos, varžybos: ir stora stebulė: koledžo. Ką nors, kas patrauktų žvilgsnį.

Štai ir Hornblaueris, prie vartų. Reikia su juo draugiškai – gal įleistų kada už dyką. Kaip gyvuojate, misteri Hornblaueri? O jūs, pone?

Tikrai dangiškas oras. O kad gyvenimas toks visada būtų. Oras – kaip tik kriketui. Atsisės po skėčiais. Smūgis po smūgio. Užribis. Čia per maža vietos kriketui. Šeši įvarčiai iš eilės. Štai kapitonas Baleris, norėdamas atsigriebti, smūgiavo ir Kilderio gatvėje išmušė langą. Tokiems žaidėjams vieta – Donibruko mugėje. O mums net plyšo gerklės, kai Makkartis išėjo į aikštę. Karščio banga. Neilgai laikysis.

Amžina gyvenimo tėkmė – tai, ką stengiamės atrast gyvenimo tėkmėj, braaangiau mums už viską.

Dabar pasilepinti pirty – švari vandens vonia, šalta emalė, švelni šilta srovė. Štai mano kūnas.

Jis įsivaizdavo savo blyškų kūną, išsitiesusį visu ūgiu, nuogą šilumos įsčiose, išmuilintą kvapniu tirpstančiu muilu, švelniai prausiamą. Jis matė savo pilvą ir galūnes, ribančias raibuliuojančias, lengvai plūduriuojančias, pamažu kylančias aukštyn, gelsvas citrinines, savo bambą, kūno pumpurą ir regėjo tamsias tankias susiraičiusias garbanas, siūbuojančias, plaukiančias srovės gijas aplink suglebusį tūkstančių tėvą[22], vangią plūduriuojančią gėlę.

MARTINAS KANINGEMAS pirmas įkišo cilindruotą galvą į girgždančią karietą ir vikriai įlipęs atsisėdo. Misteris Paueris žengė paskui jį, atsargiai palenkęs aukštą figūrą.

– Lipkite, Saimonai.

– Po jūsų, – pasakė misteris Blumas.

Misteris Dedalas greitai užsidėjo skrybėlę ir įlipo vidun tardamas:

– Taip, taip.

– Ar visi jau čia esam? – paklausė Martinas Kaningemas. – Greičiau, Blumai.

Misteris Blumas įlipo ir atsisėdo, kur buvo laisva. Truktelėjo duris ir keliskart smarkiai trinktelėjęs jas sandariai uždarė. Įkišo ranką į karietos kilpą ir rimtai pažvelgė pro atvirą langą į nuleistas gretimų langų užuolaidas. Viena patraukta į šoną – sena moteris spitrija pro plyšį. Nosis lyg baltas blynas priplota prie stiklo. Dėkoja dangui, kad ją aplenkė. Tiesiog neįtikėtina, kaip jas domina lavonai. Džiaugiasi matydamos mus išeinančius – tiek rūpesčių suteikiame joms ateidami. Užsiėmimas, atrodo, kaip tik joms. Pašnibžt pašnabžt pakampiuose. Šlept pašlept tyliai šlepetėmis, bijodamos, kad anas nepabustų. Paskui jį ruošia. Guldo ant stalo. Moli ir ponia Fleming kloja patalą. Patempkite truputėlį į savo pusę. Mūsų drobulė. Nežinai, kas tave mirusį čiupinės. Mazgojimas, galvos trinkimas. Atrodo, dar kerpa nagus ir plaukus. Kuokštelį į voką atminčiai. Paskui vis vien atauga. Bjaurus darbas.

Visi laukė. Netarė nė žodžio. Tikriausiai krauna vainikus. Sėdžiu ant kažko kieto. Ak, tas muilas užpakalinėje kišenėje. Geriau išimsiu jį iš ten. Palauk progos.

Visi laukė. Paskui priekyje subraškėjo ratai: arčiau: ir sukaukšėjo arklių kanopos. Truktelėjimas. Jų karieta pajudėjo girgždėdama ir linguodama. Kitos kanopos ir girgždantys ratai – užpakaly. Praslinko langų užuolaidos ir numeris devyni su krepu apvyniotu rankenos žiedu, durys atlapos. Ėjimo greičiu.

Jie vis dar laukė kresčiojamais keliais, kol karieta pasuko ir ėmė važiuoti šalia tramvajaus bėgių. Traitonvilio kelias. Greičiau. Ratai sudardėjo riedėdami grindiniu, o išklibę stiklai sudrebėjo sutarškėjo durų rėmuose.

– Kokiu keliu jis mus veža? – pro abu langus paklausė misteris Paueris.

– Airištauno, – atsakė Martinas Kaningemas. – Ringsendas. Bransviko gatvė.

Misteris Dedalas, dirstelėjęs laukan, linktelėjo.

– Senas gražus paprotys, – pasakė jis. – Džiugu, kad jis dar nepamirštas.

Visi minutėlę pro langus stebėjo, kaip praeiviai kilsčioja kepures bei skrybėles. Pagarba. Už Voteri skersgatvio karieta nuo tramvajaus bėgių nusuko į lygesnį kelią. Įdėmios misterio Blumo akys išvydo gedulingai apsirengusį jauną liekną vyrą su plačiabryle skrybėle.

– Praėjo jūsų draugas, Dedalai, – pasakė jis.

– Kas toks?

– Jūsų sūnus ir įpėdinis.

– Kur jis? – paklausė misteris Dedalas išsitempęs ir palinkęs prie priešingo lango.

Karieta pravažiavo pro išrausto grindinio griovius ir kauburius priešais daugiabučius namus, pasvirusi pasuko už kampo ir vėl nuriedėjo palei tramvajaus bėgius garsiai braškančiais ratais.

Misteris Dedalas atsilošė ir paklausė:

– Ar tas storžievis Maligenas irgi buvo su juo? Jo *fidus Achates*?[1]

– Ne, – atsakė misteris Blumas. – Jis buvo vienas.

– Matyt, bus aplankęs tetulę Seli, – pasakė misteris Dedalas, – toji Guldingų klika, prasigėręs sąskaitininkėlis ir Krisi, tėtuko saldainiukas mėšliukas, protingas vaikutis, kuris pažįsta savo tėvą.

Misteris Blumas liūdnai šyptelėjo žvelgdamas į Ringsendo kelią. Brolių Volesų butelių fabrikas. Doderio tiltas.

Ričis Guldingas su juristo portfeliu.

Guldingas, Kolis ir Vordas, taip jis vadina tą firmą. Jo juokeliai jau ima kelti žiovulį. O juk buvo tikras išdaigininkas. Sekmadienio rytą, užsitempęs ant galvos porą šeimininkės skrybėlaičių, su Ignacijum Galaheriu Steimerio gatvėj šokdavo valsą. Smarkaudavo ištisą naktį. Dabar jam ima atsirūgti – bijau, kad tas nugaros skausmas. Žmona brauko lygintuvu per nugarą. Mano, išsigydys piliulėmis. O jose – vien duonos minkštimas. Maždaug šeši šimtai procentų pelno.

– Susidėjo su visokiais pašlemėkais, – niurnėjo misteris Dedalas. – Tas Maligenas, visi man pritars, prakeiktas netikša ir užkietėjęs chuliganas. Nuo jo vardo visas Dublinas prasmirdo. Bet su Dievo ir Švenčiausios mergelės pagalba aš jį prigriebsiu ir vieną dieną parašysiu jo motinai ar tetai, ar kas ji tokia, ir jai akys ant kaktos iššoks. Ištaisysiu aš jam katastrofą – patikėkit manim.

Stengėsi perrėkti ratų trinksėjimą:

– Neleisiu, kad jos išpera, ar sūnėnas, vestų iš kelio mano sūnų!

Tas prekystalio zulintojo sūnelis. Pardavinėja raištelius mano pusbrolio Piterio Polio Makksvainio krautuvėj. Neišdegs.

Jis nutilo. Misteris Blumas nukreipė žvilgsnį nuo piktų jo ūsų į romų misterio Pauerio veidą, paskui pažvelgė į Martino Kaningemo akis ir jo oriai virpčiojančią barzdą. Triukšmingas užsispyręs žmogus. Vis nerimsta dėl savo sūnaus. Jis teisus. Ką nors palikti po savęs. Jei mažylis Radis būtų išgyvenęs. Matyti jį, kaip auga. Girdėti jo balsą namuose. Eina šalia Moli su Itono uniforma. Mano sūnus. Aš jo akimis. Keistas būtų jausmas. Iš manęs. Tik atsitiktinumas. Matyt tą rytą Reimondo terasoj ji stovėjo prie lango ir žiūrėjo kaip du šunys prie sienos liaukitės darę pikta[2]. Ir tas išsišiepęs seržantas. Ji vilkėjo kreminį chalatėlį, prairusį, taip niekada ir neužsisiuvo. Prisiglausk, Poldi, Dieve, mirštu, kaip noriu. Taip prasideda gyvenimas.

Paskui nėščia. Turėjo atšaukti Greistounso koncertą. Mano sūnus joje. Būčiau padėjęs jam gyventi. Būčiau. Pastatęs ant kojų. Ir išmokęs vokiečių.

– Ar mes nevėluojam? – paklausė misteris Paueris.

– Dešimt minučių, – atsakė Martinas Kaningemas pažvelgęs į laikrodį.

Moli. Moli. Ta pati buza, tik praskiesta. Keikiasi kaip berniūkštis. Slėpkis po pernykščiais lapais! Velniai raguoti! Vis dėlto – ji miela mergaitė. Greitai bus moteris. Malingeras. Brangiausias tėtuliuk. Jaunas studentas. Taip, taip – irgi moteris. Gyvenimas. Gyvenimas.

Karieta susvyravo pirmyn ir atgal, sulingavo keturi jų torsai.

– Kornis galėjo mums duoti patogesnį kinkinį, – pasakė misteris Paueris.

– Galėjo, – pritarė misteris Dedalas, – jei taip nežvairuotų. Ar suprantate?

Jis mirktelėjo kaire akimi. Martinas Kaningemas ėmė valyti duonos trupinius iš po savo šlaunų.

– Kas gi čia, – paklausė jis, – dėl Dievo? Trupiniai?

– Atrodo, kažkas neseniai čia buvo surengęs pikniką, – pasakė misteris Paueris.

Visi kilstelėjo šlaunis, nepalankiai nužvelgė apipelijusią sėdynių odą su nutraukytomis sagomis. Misteris Dedalas, sukiodamas nosį, susiraukęs dėbtelėjo apačion ir pasakė:

– Nebent aš labai klystu. Kaip manote, Martinai?

– Mane tai irgi stebina, – atsakė Martinas Kaningemas.

Misteris Blumas nuleido šlaunį žemyn. Gerai, kad išsimaudžiau pirty. Jaučiu, mano pėdos visiškai švarios. Tačiau ponia Fleming galėjo ir geriau užadyti kojines.

Misteris Dedalas pasidavęs likimui atsiduso.

– Pagaliau, – pasakė jis, – tai pats natūraliausias dalykas pasauly.

– O Tomas Kernenas pasirodė? – paklausė Martinas Kaningemas švelniai sukiodamas savo barzdos galiuką.

– Taip, – atsakė misteris Blumas. – Jis važiuoja už mūsų, su Nedu Lambertu ir Hainsu.

– O pats Kornis Keleheris? – pasiteiravo misteris Paueris.

– Kapinėse, – atsakė Martinas Kaningemas.

– Šįryt sutikau Makkojų, – tarė misteris Blumas. – Sakė, pasistengs ateiti.

Karieta staiga sustojo.

– Kas nutiko?

– Įstrigom.

– Kur mes?

Misteris Blumas iškišo galvą pro langą.

– Didysis kanalas, – paskelbė jis.

Dujų fabrikas. Šneka, esą gydo kokliušą. Gerai, kad Mili niekada juo nesirgo. Vargšai vaikai! Susiriečia dvilinki pajuodę pamėlę nuo konvulsijų. Išties gaila. Palyginti lengvai išsisuko nuo ligų. Tiktai tymai. Sėmenų arbata. Skarlatina, gripo epidemija. Mirties verbuotojai. Nepraleiskite tokios progos. Štai ten šunų prieglauda. Vargšas senasis Atas![3] Būk geras Atui, Leopoldai, tai mano paskutinis noras. Tebūnie tavo valia. Paklūstam jiems, kai jie kape. Mirštančiojo keverzonė. Nerado vietos, sunyko. Romus gyvulys. Senų žmonių šunys paprastai tokie.

Lietaus lašas kapt jam ant skrybėlės. Jis įtraukė galvą ir pamatė, kaip smulkūs taškeliai nusėjo pilkas plyteles. Po vieną, atskirai. Įdomu. Kaip per koštuvą. Taip ir maniau, kad užeis. Batai girgždėjo, dabar prisimenu.

– Oras keičiasi, – pasakė jis tyliai.

– Gaila, kad subjuro, – atsiliepė Martinas Kaningemas.

– Laukams reikia, – tarė misteris Paueris. – Va, vėl išlenda saulė.

Misteris Dedalas, įsižiūrėjęs pro akinius į šydu aptrauką saulę, sviedė dangun begarsį prakeiksmą.

– Nepastovus kaip vaiko viduriai, – pasakė jis.

– Vėl judam.

Sustingę karietos ratai vėl pasisuko, ir vyrų torsai lengvai sulingavo. Martinas Kaningemas ėmė greičiau sukioti barzdos galiuką.

– Tomas Kernenas vakar vakare buvo neprilygstamas, – tarė jis. – O Padis Leonardas jį pamėgdžiojo čia pat, jam matant.

– O, pavaizduokite mums jį, Martinai, – pagyvėjo misteris Paueris. – Tuojau jūs, Saimonai, išgirsit, ką jis pasakė apie Dolerdą, dainuojantį „Trumpaplaukį vaikiną“[4].

– Neprilygstamas, – pompastiškai tarė Martinas Kaningemas. – „Kaip jis dainuoja tą paprastą baladę, Martinai, tai įžvalgiausia interpretacija, kokią tik esu girdėjęs per visą netrumpą savo gyvenimą.“

– Įžvalgiausia, – juokdamasis pakartojo misteris Paueris. – Jis be to žodžio – kaip paukštis be sparnų. Ir dar – retrospektyvi aranžuotė.

– Ar skaitėte Deno Dosono kalbą? – paklausė Martinas Kaningemas.

– Aš ne, – atsakė misteris Dedalas. – O kur ji paskelbta?

– Rytiniame laikrašty.

Misteris Blumas išėmė laikraštį iš vidinės kišenės. Dar reikės tą knygą jai pakeisti.

– Ne, ne, – paskubom paprieštaravo misteris Dedalas. – Prašom vėliau.

Misterio Blumo žvilgsnis nuslydo laikraščio pakraščiu žemyn, per nekrologus. Kolenas, Koulmenas, Dignemas, Fosetas, Lauris, Nomanas, Pykas, kuris Pykas? Ar tas, kur dirbo pas Krosbį ir Oleiną? Ne, Sekstonas, Erbraitas. Juodos raidės greitai ima blukti ant suglamžyto nučiupinėto popieriaus. Padėka Mažajai gėlei[5]. Ilgėdamiesi gedi. Su neapsakomu liūdesiu. Sulaukęs 88 metų, po ilgos ir sunkios ligos. Mišios – mėnuo, kaip miręs. Kvinlenas. Tegu maloningasis Jėzus pasigaili jo sielos.

Jau mėnuo, kaip Henrio brangiausio netekus
Jo gedi ir rauda šeima.
Dangaus angelai tenušviečia jam taką,
Mūs atminty jis gyvens visada.

O voką ar suplėšiau? Taip. Kur įkišau jos laišką, kai perskaičiau pirty? Patapšnojo per liemenės kišenę. Šičia – tvarka. Henris. Mūs atminty gyvens visada. Kol dar mano kantrybė neišseko.

Tautinė mokykla. Mydo medienos sandėlis. Vežikų stotelė. Tik du dabar. Kinkuoja. Išsipūtę kaip erkės. Kaukolės – pernelyg kaulėtos. Dar vienas atrisnoja su keleiviu. Prieš valandą ėjau pro čia. Vežikai nukėlė skrybėles.

Iešmininko nugara staiga išsitiesino prie tramvajų linijos stulpo, šalia misterio Blumo lango. Ar negalima būtų išrasti kokio automato, kad priekinis ratas pats daug paprasčiau? Taip, bet tas vyrukas tuomet netektų darbo? Taip, tačiau kitas jį gautų – gamintų naująjį išradimą?

Entjento koncertų salė. Šiandien nieko. Vyras garstyčių spalvos kostiumu su krepo juosta ant rankovės. Nedidelis sielvartas. Ketvirtadalis gedulo. Turbūt žmonos giminaičiai.

Jie pravažiavo pro niūrią Švento Marko sakyklą, po geležinkelio tiltu šalia „Kvyns“ teatro – tylėdami. Skelbimų lentos. Judžinas Stratonas. Ponia Bandmen Palmer. O gal nueiti šiandien vakare į „Lėją“? Sakiau, kad aš. Arba į „Lili iš Kilarnio“? Elsterio Graimso operos trupė. Pribloškianti nauja programa. Dar drėgnos ryškios ateinančios savaitės afišos. „Bristolio linksmybės“. Martinas Kaningemas galėtų gauti man leidimą į „Geijeti“. Tektų pastatyti bokalą ar du. Tas pats išeina.

Jis ateis po pietų. Jos dainos.

Plastou skrybėlės. Memorialinis sero Filipo Kremptono[6] biustas ir fontanas. Kas jis buvo?

– Kaip gyvuojat? – pasisveikino Martinas Kaningemas kilstelėjęs delną prie kaktos.

– Jis mūsų nemato, – pasakė misteris Paueris. – Ne, mato. Kaip gyvuojat?

– Kas? – paklausė misteris Dedalas.

– Pasiutėlis Boilenas, – atsakė misteris Paueris. – Išėjo prasivėdinti.

Kaip tik tą akimirką, kai pagalvojau.

Misteris Dedalas, norėdamas pasisveikinti, palinko skersas. Prie „Raudonojo kranto“ durų atsakydamas blykstelėjo baltas šiaudinės skrybėlės skritulys – pravažiavom.

Misteris Blumas apžiūrėjo savo kairės rankos nagus, paskui dešinės. Taip, nagai. Ar jame yra kas nors daugiau, nei jos ji mato? Žave-

sys. Blogesnio vyro Dubline nerasi. Tuo jis ir gyvas. Kartais jos jaučia, kas tai per žmogus. Instinktas. Bet šitoks tipelis. Mano nagai. Paprasčiausiai žiūriu į juos – gerai apkarpyti. Paskui mąsto viena. Kūnas nebe toks stangrus. Aš tai pastebėčiau – iš atminties. O kodėl taip? Matyt, oda nespėja susitraukti, kai kūno masė mąžta. Tačiau figūra išlieka. Forma vis dar yra. Pečiai. Šlaunys. Putlios. Vakare, kai rengėsi į šokius. Marškiniai sulindo tarp sėdmenų.

Jis suspaudė tarp kelių rankas ir patenkintas išsiblaškiusiu žvilgsniu nužvelgė jų veidus.

Misteris Paueris paklausė:

– Kas girdėt apie jūsų koncertinį turnė, Blumai?

– O, viskas puiku, – atsakė misteris Blumas. – Kiek žinau, daug tikisi iš jos. Neblogai sugalvota, matot...

– O pats ar važiuojat?

– Kad ne, – atsakė misteris Blumas. – Tiesą sakant, turiu nuvažiuoti į Klero grafystę vienu asmeniniu reikalu. Matot, sugalvota neblogai – aplankyti svarbiausius miestus. Jei viename nepasiseks, kitame atsigriebsi.

– Visai teisingai, – pritarė Martinas Kaningemas. – Dabar ten Meri Anderson[7]. O jūsų partneriai geri?

– Jos impresarijus – Luisas Verneris, – atsakė misteris Blumas. – O taip, bus patys geriausi. Doilis ir Džonas Makkormakas, tikiuosi, ir... Žodžiu, patys geriausi.

– Ir madam, – šypsodamasis pabaigė misteris Paueris. – Paskutinė, bet ne blogiausia.

Misteris Blumas kukliai, mandagiai skėstelėjo rankomis ir vėl jas sunėrė. Smitas O'Brajenas[8]. Kažkas padėjo puokštę gėlių. Moteris. Turbūt mirties metinės. Ilgiausių metų, ilgiausių. Riedėdama pro Farelo paminklą, karieta be garso suglaudė jų nesipriešinančius kelius.

Eliai – pilkai apsirengęs senis ant šaligatvio gyrė savo prekes, burna pražiota – eliai.

– Raišteliai, keturi už pensą.

Įdomu, kodėl jam uždraudė verstis ta praktika. Turėjo savo kontorą Hjumo gatvėje. Tame pačiame name kaip ir Moli bendrapavardis. Tvydis, karališkasis advokatas Voterforde. Cilindras – anų laikų liekana. Buvusios šlovės likučiai. Irgi gedi. Bet šitaip nusiristi, vargšelis!

Varinėja iš kampo į kampą kaip šunį. O'Kalehenas, skaičiuojantis savo paskutines dieneles.

Ir madam. Dvidešimt po vienuolikos. Atsikėlusi. Ponia Fleming pradėjo tvarkyti namus. Šukuojasi plaukus, niūniuodama – *voglio e non vorrei.* Ne – *vorrei e non*[9]. Apžiūrinėja plaukų galus – ar nesuskilinėję. *Mi trema un poco il*[10]. Gražiai ji taria tą „tre“, raudos intonacija. Strazdo trelė. Yra toks žodis „trelė“, kurį tariant tai girdėti.

Jis akimis glostelėjo geranorišką misterio Pauerio veidą. Žilstelėję virš ausų. Madam – ir šypsosi. Aš irgi nusišypsojau. Šypsenai atviri visi keliai. Gal tik mandagumas. Malonus žmogus. Kažin ar tiesą kalba apie tą moterį, jo išlaikytinę? Žmonai menkas malonumas. Tačiau sako, kas čia man sakė, tarp jų jokio kūniško ryšio. Nesunku numanyti, kad tuomet greitai vienas kitam įgristų. Taip, tai Kroftonas sutiko jį sykį vakare, nešantį jai svarą šoninės. Kuo ji užsiėmė? Barmenė pas Džarį. O gal „Moiroj“?

Jie pravažiavo pro Išvaduotojo[11] figūrą su didžiuliu apsiaustu.

Martinas Kaningemas nestipriai bakstelėjo alkūne misterį Pauerį.

– Iš Rūbino padermės, – pasakė jis.

Aukštas juodabarzdis vyras, palinkęs ant lazdos, klibikščiuodamas už Elverio dramblio namo[12] kampo, parodė jiems už nugaros iškreiptą plaštaką.

– Visu savo pirmykščiu grožiu, – tarė misteris Paueris.

Misteris Dedalas, žvilgsniu nulydėjęs šlubčiojančią figūrą, romiai palinkėjo:

– Kad pats velnias tau sprandą nusuktų!

Misteris Paueris, staiga pratrūkęs juoku, nusuko veidą nuo lango karietai dardant pro Grėjaus[13] statulą.

– Visi pas juos esame buvę, – abstrakčiai pastebėjo Martinas Kaningemas.

Jo akys susitiko su misterio Blumo akimis. Paglostęs barzdą pridūrė:

– Na, beveik visi.

Misteris Blumas prabilo su netikėtu įkarščiu žvilgčiodamas į savo kelionės draugų veidus:

– Baisiai smagi ta istorija apie Rūbiną ir jo sūnų.

– Apie valtininką? – pasiteiravo misteris Paueris.

– Taip. Argi ne smagi?

– O kas? – paklausė misteris Dedalas. – Aš negirdėjau.

– Taigi atsirado kažkokia panelė, – pradėjo pasakoti misteris Blumas, – ir anas nutarė išsiųsti jį į Meno salą, toliau nuo bėdos, bet kai jiedu...

– Ką? – vėl paklausė misteris Dedalas. – Šitas besmegenis drimba?

– Taip, – patvirtino misteris Blumas. – Jiedu jau lipo į garlaivį, o tas staiga kad puls į vandenį...

– Paskandinti Barabą! – suriko misteris Dedalas. – Gaila, kad nepaskendo, garbės žodis!

Misteris Paueris vėl sutirtėjo iš juoko prunkšdamas pro pridengtas šnerves.

– Ne, – ėmė aiškinti misteris Blumas, – pats sūnus...

Martinas Kaningemas šiurkščiai pertraukė jo pasakojimą.

– Rūbinas su sūnumi drožė krantine palei upę į garlaivį, o tas jaunas trinuklis staiga ištrūko ir per tvorelę – tiesiai į Lifi.

– Dieve mielaširdingas! – sušuko išsigandęs misteris Dedalas. – Ir nuskendo?

– Nuskendo! – suriko Martinas Kaningemas. – Tik ne jis! Valtininkas čiupo kartį ir sužvejojo jį užkabinęs už kelnių, išvilko ant krantinės tėvui prie kojų. Labiau mirusį nei gyvą. Pusė miesto susirinko.

– Taip, – įsiterpė misteris Blumas, – bet juokingiausia...

– O Rūbinas, – tęsė Martinas Kaningemas, – davė valtininkui floriną už išgelbėtą sūnų.

Iš po misterio Pauerio delno išsprūdo prislopintas atodūsis.

– Taigi davė, – patvirtino Martinas Kaningemas. – Lyg didvyris. Sidabrinį floriną.

– Argi ne smagi istorija? – gyvai paklausė misteris Blumas.

– Šilingu ir aštuoniais pensais per daug, – sausai pastebėjo misteris Dedalas.

Karietoje pasigirdo tylus tramdomas misterio Pauerio juokas.

Nelsono kolona[14].

– Slyvos, aštuonios už pensą! Aštuonios už pensą!

– Gal truputį surimtėkim, – pasiūlė Martinas Kaningemas.

Misteris Dedalas atsiduso.

– Iš tiesų, – pasakė jis, – bet vargšas Padis visai nepyktų ant mūsų dėl to juoko. Pats yra pripasakojęs nemažai smagių istorijų.

– Tegu Dievas man atleidžia! – pasakė misteris Paueris pirštais šluostydamasis ašarotas akis. – Vargšas Padis! Nė nepamaniau prieš savaitę, kai mačiau jį paskutinįsyk, – buvo sveikas, kaip visada, – kad šitaip teks važiuoti paskui jį. Paliko mus.

– Šauniausias iš visų kada nors ant makaulės nešiojusių skrybėlę, – pridūrė misteris Dedalas. – Išėjo visai nelauktai.

– Priepuolis, – tarė Martinas Kaningemas. – Širdis.

Liūdnai dunkstelėjo sau į krūtinę.

Veidas lyg liepsnotų: žioruoja. Per daug karčiosios. Vaistas nuo raudonos nosies. Kaip pasiutęs, kol pasidarys pilka. Daugybę pinigų išleido, kol perdažė.

Misteris Paueris žvelgė į praslenkančius namus su gailia užuojauta.

– Tokia netikėta mirtis, vargšelis, – pasakė jis.

– Geriausia mirtis, – atsiliepė misteris Blumas. Jie sužiuro į jį išplėtę akis.

– Jokių kančių, – paaiškino jis. – Akimirka, ir viskas baigta. Kaip mirtis miegant.

Visi tylėjo.

Išmirusi gatvės pusė. Menka veikla dieną, žemės pardavimo kontoros, viešbutis nevartojantiems alkoholio, Falkonerio geležinkelio vadovas, civilinių įstaigų tarnautojų koledžas, Gilo knygynas, katalikų klubas, darbščių aklųjų bendrija. Kodėl? Juk yra kažkokia priežastis. Saulė arba vėjas. Vakare irgi. Pameistriai ir tarnaitės. Globojami velionio tėvo Metju[15]. Parnelo paminklo akmuo. Priepuolis. Širdis[16].

Balti arkliai, papuošti baltomis plunksnomis, šuoliuodami išniro iš už „Rotondos" kampo. Švystelėjo prošal mažytis karstelis. Skuba pakišt po velėna. Gedulingas ekipažas. Nevedęs. Vedusiems – juodas. Keršas – viengungiams. O vienuoliams – pelėkas arklėkas.

– Liūdna, – pratarė Martinas Kaningemas. – Vaikas.

Nykštuko veidas, rausvai violetinis ir susiraukšlėjęs, kaip mažylio Radžio. Nykštuko kūnelis, trapus kaip gipsas, baltai išklotoj pušinėj dėželėj. Laidotuves apmoka labdaringa draugija. Pensas per savaitę už rėželį velėnos. Mūsų. Mažas. Vargšelis. Kūdikis. Nieko nereiškė. Gamtos klaida. Jeigu sveikas – į motiną. Jei ne – į tėvą. Kitą sykį labiau pasiseks.

– Vargšas padarėlis, – pasakė misteris Dedalas. – Išsisuko.

Karieta lėtai kilo į Ratlendo aikštės kalvą. Darda kauleliai. Dulkėtas kelias. Turtas – ne turtas. Žemių saujelė.

– Ir gyvenimo vidury[17], – priminė Martinas Kaningemas.

– Tačiau blogiausias iš visų, – pasakė misteris Paueris, – tas, kuris atima sau gyvybę.

Martinas Kaningemas greitai išsitraukė laikrodį, kostelėjo ir įsikišo jį atgal.

– Ir didžiausia gėda, jei kas iš giminės, – pridūrė misteris Paueris.

– Tai laikinas proto aptemimas, nesiginčiju, – ryžtingai pasakė Martinas Kaningemas. – Turime būti jiems gailestingi.

– Sako, tas, kuris taip padarė, yra bailys, – pasakė misteris Dedalas.

– Ne mums spręsti, – paprieštaravo Martinas Kaningemas.

Misteris Blumas, ketinęs prabilti, vėl sučiaupė lūpas. Martino Kaningemo – didelės akys. Dabar nusisukęs. Humaniškas, kupinas užuojautos žmogus. Protingas. Veidas – panašus į Šekspyro. Visuomet ras gerą žodį. Čia jie negailestingi tokiems arba vaikžudžiams. Atsisako laidoti krikščioniškai. Anksčiau mediniu kuolu perdurdavo karste širdį. Lyg ta dar nebūtų plyšusi. Tačiau kartais gailisi – po laiko. Randa juos upės dugne, įsikibusius į meldus. Pažvelgė į mane. Jo žmona – baisi girtuoklė. Retsykiais vis įkurdina ją atskirai, o ji kone kiekvieną šeštadienį įkeičia baldus jo vardu lombarde. Gyvenimas lyg pragaro katile. Net akmeninė širdis, ir tai. Pirmadienio rytą viskas iš naujo. Trauk jungą iš peties. Dieve mano, kokia ji, matyt, buvo baisi tą vakarą. Dedalas pasakojo, buvo tenai. Užsipylusi akis šlitiniuoja ir strikinėja su Martino skėčiu:

Mane vadina Azijos perlu,
Azijos perlu –
Geiša.

Nusisuko nuo manęs. Žino. Darda kauleliai.

Toji popietė, apklausa. Butelis su raudona etikete ant stalo. Viešbučio kambarys, paveikslai su medžioklės vaizdais. Tvanku. Saulė pro žaliuzių plyšius. Koronerio ausys, didelės ir plaukuotos. Liudijantis batų valytojas. Iš pradžių pamanęs, kad miega. Paskui pamatęs tokius geltonus dryžius ant veido. Nuslinkęs į kojūgalį. Išvadą – per didelė dozė. Mirtis, įvykus nelaimingam atsitikimui. Laiškas. Mano sūnui Leopoldui.

Nebėra skausmo. Nebepabus. Žemių saujelė.

Karieta greitai dardėjo Blesingtono gatve. Dulkėtas kelias.

– Matau, įsibėgėjom, – tarė Martinas Kaningemas.

– Dievas duos, gal neišvers mūsų ant kelio, – pasakė misteris Paueris.

– Tikiuosi, ne, – nepriештaravo Martinas Kaningemas. – Rytoj Vokietijoje bus didelės lenktynės. Gordono Beneto taurė.

– Taigi, taigi, – sumurmėjo misteris Dedalas. – Tikrai verta būtų pažiūrėti.

Jiems pasukus į Berklio gatvę, netoli Baseino juos pasitiko ir nulydėjo padūkėliška, šaiži rylos dainelė iš miuzikholo repertuaro. Ar niekas nematėt Keli[18]? Ka ir e ir el ir i. Gedulingas maršas iš „Sauliaus“[19]. Toks pat kaip tas senas netikša Antonijo[20]. Paliko mane ir pasprukijo. Piruetas! „Mater Misericordiae“[21]. Eklz gatvė. Ten toliau mano namas. Didelė ligoninė. Štai ten palata nepagydomiems ligoniams. Labai padrąsinantis dalykas. Dievo Motinos prieglauda mirštantiems. Čia pat lavoninė, rūsy. Ten mirė senoji ponia Riordan. O moterys, baisu į jas žiūrėti. Maitina iš puoduko, šaukštu nubraukia lūpas. Paskui uždengia lovą širma ir palieka numirti. Malonus buvo tas jaunas studentas, tas, kur patepė man bitės sugeltą vietą. Vėliau, sako, perėjo į gimdymo namus. Nuo vieno kraštutinumo į kitą.

Karieta staigiai pasuko už kampo – ir sustojo.

– Kas vėl atsitiko?

Banda galvijų su įdagais prasiskyrė ir praslinko už langų; mykė, nerangiai gūrino ant pamuštų kanopų, lėtai uodegomis plakė gumuliuotus kaulėtus pasturgalius. Iš šonų ir įsimaišiusios bandon bėgo žymėtos avys bliaudamos iš baimės.

– Emigrantai, – pasakė misteris Paueris.

– Šiūūū! – šūkavo varovo balsas, jo rykštė pliaukštelėjo per šonus. – Šiooo! Iš kelio!

Ketvirtadienis, aišku. Rytoj skerdimo diena. Jaunikliai. Kafas pardavinėjo juos maždaug po dvidešimt septynis svarus. Tikriausiai į Liverpulį. Kepsnys senajai Anglijai. Jie išperka pačius geriausius. Paskui daugiau kaip trečdalis prarandama – visa ta žaliava, oda, kailis, ragai. Per metus prisirenka gausybė. Prekyba galvijų atliekomis. Šalutiniai skerdyklų produktai odų raugykloms, muilui, margarinui. Įdomu, ar

dar gudraujama kaip anksčiau, kai galėdavai prastesnės mėsos nusipirkti tiesiai iš traukinio prie Klonzilos.

– Nesuprantu, kodėl municipalitetas nenutiesia tramvajaus linijos nuo parko vartų iki krantinių, – svarstė misteris Blumas. – Visus galvijus būtų galima vagonuose atvežti iki pat laivų.

– Užuot trukdę pagrindinės gatvės eismą, – pritarė Martinas Kaningemas. – Visiškai teisingai. Turėtų pasirūpinti.

– Taip, – tęsė misteris Blumas, – ir dar apie vieną dalyką dažnai pagalvoju, juk galėtų kursuoti savivaldybės laidojimo tramvajai, žinote, kaip Milane. Nutiestų liniją iki kapinių ir paleistų specialius tramvajus – katafalkas, palyda, viskas, kaip dera. Suprantate, ką turiu omeny?

– O, tikras anekdotas, – pasakė misteris Dedalas. – Miegamasis vagonas ir vagonas restoranas.

– Korniui būtų riesta, – pridūrė misteris Paueris.

– Kodėl? – paklausė misteris Blumas pasisukęs į misterį Dedalą. – Ar tai nebūtų padoriau nei kratytis šitaip po du, nosis prie nosies?

– Na, gal mintis ir nėra tokia bloga, – nusileido misteris Dedalas.

– Be to, – pridūrė Martinas Kaningemas, – išvengtumėm tokių atsitikimų kaip tas, kai katafalkas apsivožė prie Danfio užeigos ir išvertė karstą ant kelio.

– Buvo siaubinga, – pasibaisėjo sukrėstas misterio Pauerio veidas, – ir lavonas iškrito ant kelio. Siaubinga!

– Pirmasis pasūkis prie Danfio, – paskelbė misteris Dedalas ir linktelėjo. – Gordono Beneto taurė.

– Dieve susimylėk! – dievobaimingai atsiduso Martinas Kaningemas.

Bum! Apvirto. Karstas trinkt ant kelio. Dangtis nulekia. Padis Dignemas išlekia ir ritasi kaip rąstas dulkėse, rudu per dideliu kostiumu. Raudonas veidas – dabar pilkas. Burna plačiai pražiota. Klausia, kas čia darosi. Gerai, kad jas jiems užčiaupia. Pražiota atrodo baisiai. Be to, ir viduriai greitai yra. Geriausia užkimšti visas angas. Taip, ir tą. Vašku. Mat žiedinis raumuo atsileidžia. Viską užtaisyti.

– Danfio, – pranešė misteris Paueris, kai karieta pasuko dešinėn.

Danfio kampas. Išrikiuotos gedulingos karietos, skandina širdgėlą. Šalikelės atokvėpis. Ideali vieta smuklei. Tikiuosi, sustosim čia grįždami išgerti į jo sveikatą. Pasidalykim paguodos taure. Gyvenimo eliksyras.

Tačiau, tarkime, išties taip atsitiko. Ar kraujuotų, jei vinis, sakykim, įdrėkstų jam ridinėjantis karste? Ir taip, ir ne, manau. Žiūrint kur. Apykaita nutrūkusi. Bet truputis gali išsisunkti iš arterijos. Būtų geriau juos laidoti aprengtus raudonai, tamsiai raudonai.

Tylėdami važiavo Fibsboro keliu. Pro šal prariedėjo tuščias katafalkas, grįžtantis iš kapinių – atrodo, lyg jam būtų palengvėję.

Krosganso tiltas – kardiškasis kanalas.

Vanduo šniokšdamas veržėsi pro šliuzus. Besileidžiančioj baržoj tarp durpių rietuvių stovėjo žmogus. Ant laivavilkių tako prie užtvankos – arklys su ilgomis vadžiomis. Plaukiojimas su „Bugabu“[22].

Jų akys žvelgė į jį. Tuo lėtu žolėtu vandens keliu ant plausto jis perplaukė Airiją, pakrantės link, tempiamas virve, pro nendrynus, virš dumblo, purvu užkimštų butelių ir šunų maitos. Atlonas, Malingeras, Moivelis, galėčiau nukeliauti pas Mili pėsčiomis palei kanalą. Arba dviračiu. Išsinuomoti kokį seną laužą, jokio pavojaus. Renas kažkurią dieną pardavinėjo iš varžytinių, bet moterišką. Vandens kelių plėtra. Džeimsas Makkanas[23] turėjo hobį – perkėlinėti mane valtimi. Pigesnė transporto rūšis. Kelionė neskubant. Valtys-namai. Turizmas. Ir katafalkai. Į dangų per vandenį. Gal taip ir padaryti, be perspėjimo. Atvykti netikėtai, Leislipas, Klonzila, leistis žemyn, šliuzas po šliuzo, į Dubliną. Su durpėmis iš centrinės krašto dalies pelkių. Labas. Jis nukėlė rudą šiaudinę skrybėlę sveikindamas Padį Dignemą.

Pravažiavo pro Brajeno Boroimės namą. Jau netoli.

– Kažin kaip gyvuoja mūsų draugas Fogartis, – pasidomėjo misteris Paueris.

– Paklauskite geriau Tomo Kerneno, – atsiliepė misteris Dedalas.

– Kaip tai? – nesuprato Martinas Kaningemas. – Maniau, paliko jį, liejantį graudžias ašaras.

– Nors dingęs iš akių, – pastebėjo misteris Dedalas, – bet širdžiai mielas.

Karieta pasuko kairėn į Fingleso kelią.

Akmentašių dirbtuvė dešinėje. Beveik atvažiavome. Ant nedidelio žemės lopinėlio spietėsi tylūs pavidalai, balti, sielvartingi, ištiesę tykias rankas, suklupę širdgėloj, rodantys. Tašytų linijų fragmentai. Baltoje tyloje: maldaujantys. Aukščiausia kokybė. Tomas H. Denanis, paminklų meistras ir skulptorius.

Pravažiavom.

Priešais zakristijono Džimio Gyro namą ant kelkraščio sėdėjo senas valkata ir niurnėdamas iš savo didžiulio apdulkėjusio prasižiojusio bato kratė žemę bei akmenis. Po gyvenimo kelionės.

Paskui prošal praplaukė niūrūs sodai, vienas po kito – niūrūs namai. Misteris Paueris bakstelėjo pirštu.

– Štai ten buvo nužudytas Čaildsas, – pasakė. – Paskutinis namas.

– Taip, ten, – patvirtino misteris Dedalas. – Šlykšti istorija. Seimūras Bušas ištraukė jį iš bėdos. Brolžudystė. Bent jau taip buvo kalbama.

– Kaltintojas neturėjo jokių įrodymų, – pasakė misteris Paueris.

– Tik netiesioginius, – pataisė Martinas Kaningemas. – Toks teisėtvarkos principas. Geriau išteisinti devyniasdešimt devynis kaltus nei nuteisti vieną nekaltą.

Jie žiūrėjo. Žmogžudžio žemė. Atgrasi praslinko. Uždarinėtos langinės, niekas negyvena, užleistas sodas. Viskas – šuniui ant uodegos. Nekaltas nuteistas. Žmogžudystė. Žmogžudžio atvaizdas nužudytojo vyzdy. Skaitytojai mėgsta tokius dalykus. Žmogaus galva, rasta sode. Ji vilkėjo šiuos išvardytus drabužius. Kokios buvo jos paskutinės gyvenimo minutės? Švieži smurto pėdsakai. Panaudotas ginklas. Žudikas dar laisvėje. Įkalčiai. Batų raištelis. Palaikus nutarta ekshumuoti. Žmogžudystė bus išaiškinta.

Ankšta toj karietoj. O gal jai nepatiks, kad aš šitaip, iš anksto nepranešęs. Su moterimis reikia atsargiai. Užtiktum sykį su nuleistom kelnėm. Niekada nedovanotų. Penkiolika.

Pro akis praribėjo aukšti Prospekto užtvaros strypeliai. Tamsios tuopos, reti balti pavidalai[24]. Pavidalai dažnesni, balti siluetai, susigrūdę tarp medžių, balti pavidalai ir jų fragmentai, plaukiantys nebyliai pro šalį, bergždi mostai sustingę ore.

Ratlankis sugergždė prisilietęs prie kelkraščio: sustojo. Martinas Kaningemas ištiesė ranką, truktelėjo į save rankeną ir stumtelėjęs keliu atvėrė duris. Išlipo. Misteris Paueris ir misteris Dedalas – paskui jį.

Perdėk tą muilą dabar. Misterio Blumo ranka paskubom atsegė užpakalinės kišenės sagą ir perkėlė prilipusį prie popieriaus muilą į vidinę kišenėlę. Jis išlipo iš karietos slėpdamas laikraštį, kurį vis dar laikė kitoje rankoje.

Apgailėtinos laidotuvės – katafalkas ir trys karietos. Koks skirtu-

mas. Aksomu dengto karsto nešėjai, aukso rankenos. Gedulingos mišios, salvė. Mirties pompastika. Už paskutinės karietos stovėjo prekiautojas su pyragaičių ir vaisių vežimėliu. Šventiniai pyragaičiai, sulipę – pyragaičiai mirusiems. Galetos iš kaulų miltų. Kas juos valgo? Gedėtojai, išeidami.

Jis nusekė paskui draugus. Misteris Kernenas ir Nedas Lambertas iš paskos, Hainsas ėjo už jų. Kornis Keleheris stovėjo prie atviro katafalko, išėmė du vainikus. Vieną padavė berniukui.

O kur toji vaiko laidotuvių procesija?

Iš Fingleso pusės prakaukšėjo įsirėžusių arklių kinkinys tempdamas laidotuvių tyloje girgždantį vežimą su granito luitu. Prieky žingsniavęs vežikas nukėlė kepurę.

Dabar karstas. Aplenkė mus, nors ir miręs. Arklys žiūri pasukęs galvą, plunksnos nuslydo šonan. Akys blausios – pavalkai per ankšti, spaudžia veną ar panašiai. O jie žino, kiek čia atveža kiekvieną dieną? Turbūt dvidešimt ar trisdešimt laidotuvių kasdien. Ir dar Džeromo kalva protestantams. Laidoja visame pasauly, visur, kiekvieną minutę, verčia į duobę vežimais, tik vienas du. Tūkstančiai kas valandą. Per daug šiame pasauly.

Pro vartus išėjo moteris ir mergaitė – gedulo rūbais. Liesažandė harpija, derybose – titnagas, skrybėlaitė persikreipusi. Mergaitės veidas murzinas ir ašarotas, įsikibusi į moters ranką, neryžtingai žiūri aukštyn į ją – verkti ar ne. Žuvies veidas, bekraujis ir pamėlęs.

Samdyti vyrai parėmė pečiais karstą ir įnešė pro vartus. Mirusieji sunkesni. Pats jaučiausi sunkesnis lipdamas iš vonios. Pirmiausia numirėlis – paskui numirėlio draugai. Iš paskos su vainikais ėjo Kornis Keleheris ir berniukas. O kas tas, šalia jų? Ak, taip, svainis.

Visi nusekė jiems iš paskos.

Martinas Kaningemas sušnibždėjo:

– Man kojos rankos nutirpo, kai girdint Blumui ėmėte kalbėti apie savižudžius.

– Ką? – pašnabždom paklausė misteris Paueris. – Kodėl?

– Jo tėvas nusinuodijo, – sukuždėjo Martinas Kaningemas. – Turėjo „Kvyns“ viešbutį Enise. Girdėjot, juk sakė, kad važiuoja į Klerą. Metinės.

– O Dieve! – šnabžtelėjo misteris Paueris. – Pirmą kartą girdžiu. Nusinuodijo!

Jis žvilgtelėjo atgal – ten kardinolo mauzoliejaus link judėjo veidas su tamsiomis mąsliomis akimis. Šnekučiuodamasis.

– Ar jis buvo apsidraudęs? – pasiteiravo misteris Blumas.

– Atrodo, taip, – atsakė misteris Kernenas, – bet polisas buvo įkeistas labai nepalankiomis sąlygomis. Martinas mėgina įtaisyti jaunėlį į Arteiną.

– O kiek vaikų jis paliko?

– Penkis. Nedas Lambertas žada vieną mergaitę įdarbint pas Todą.

– Liūdna, – tyliai pasakė misteris Blumas. – Penki maži vaikai.

– O koks smūgis vargšei žmonai, – pridūrė misteris Kernenas.

– Ką ir kalbėti, – sutiko misteris Blumas.

Jai dabar nusišnypšt ant jo.

Pažvelgė į savo nujuodintus išblizgintus batus. Ji pergyveno jį, neteko vyro. Jai jis labiau miręs nei man. Vienas visuomet turi pergyvent kitą. Taip sako išminčiai. Pasauly moterų daugiau negu vyrų. Pareikšti jai užuojautą. Baisi netektis. Tikiuosi, netrukus ir jūs paskui jį. Tik indų našlės šitaip. Ji ištekėtų už kito. Už jo? Ne. Bet kas žino? Po senosios karalienės mirties našlystė nustojo žavesio[25]. Vežė ant lafeto. Viktorija ir Albertas. Gedulingos pamaldos už mirusius Fregmore. Tačiau į gyvenimo pabaigą prisisegė kelias žibutes prie skrybėlaitės. Tuščiagarbė širdies gilumoje. Viskas – dėl šešėlio. Konsortas, net ne karalius. Jos sūnus, štai kas buvo išties tikra. Nauja viltis, o ne praeitis, kurią norėjo susigrąžinti, laukti, niekada negrįžta. Tenka išeit pirmam: vienam po velėna: ir nebegulėti šiltoj jos lovoj.

– Kaip laikotės, Saimonai? – tyliai paklausė Nedas Lambertas spausdamas ranką. – Nesimatėm šimtą metų.

– Kuo geriausiai. O kas naujo mielajam Korke?

– Buvau ten nuvažiavęs į lenktynes antrą Velykų dieną, – atsakė Nedas Lambertas. – Tas pats svaras už tą patį gera. Apsistojau pas Diką Taivį.

– Ir kaip gyvuoja Dikas, tas rimtuolis?

– Neatskirsi – jis ar mėnuo, – pasakė Nedas Lambertas.

– Šventas Petrai! – žioptelėjo misteris Dedalas iš nuostabos prislopinęs balsą. – Dikas Taivis – plikas?

– Martinas ketina rinkti aukas vaikams, – pasakė Nedas Lambertas linktelėjęs priekin. – Po kelis šilingus iš kiekvieno. Kad išsilaikytų kaip nors, kol gaus draudimą.

– Taip, taip, – ryžtingai sutiko misteris Dedalas. – Ar tai vyriausias sūnus priešais?

– Taip, – atsakė Nedas Lambertas, – su žmonos broliu. Už jų Džonas Henris Mentonas. Įrašė savo pavardę, duos svarą.

– Neabejoju, – pareiškė misteris Dedalas. – Dažnai sakydavau Padžiui – saugok tą darbą. Džonas Henris – ne blogiausia, kas nutinka.

– O kaip jis neteko jo? – paklausė Nedas Lambertas. – Kilnojo taurelę?

– Daugelio gerų žmonių yda, – atsidusdamas pasakė misteris Dedalas.

Jie stabtelėjo ties kapinių koplyčios durimis. Misteris Blumas stovėjo už berniuko su vainiku ir žiūrėjo žemyn į jo glotniai sušukuotus plaukus ir ploną kaklą su raukšlele naujutėlaitėje apykaklėje. Vargšas berniukas! Ar jis buvo, kai tėvas? Irgi be sąmonės. Prašviesėjimas paskutinę akimirką ir atpažįsta paskutinį kartą. Viskas, ką būtų galėjęs padaryti. Aš skolingas tris šilingus O'Greidžiui. Ar jis suprato? Samdyti vyrai įnešė karstą į koplyčią. Kuriame gale jo galva?

Po minutėlės jis įžengė paskui kitus į vidų mirkčiodamas prieblandoje. Karstas stovėjo ant pakylos priešais altorių, kampuose – keturios aukštos geltonos žvakės. Visada priešais mus. Kornis Keleheris, atrėmęs į kiekvieną kampą po vainiką, mostelėjo berniukui, kad atsiklauptų. Laidotuvių dalyviai išsibarstę suklaupė klauptuose. Misteris Blumas stovėjo už jų netoli krikštyklos; kai visi suklaupė, išsitraukė iš kišenės laikraštį, išskleidė, atsargiai numetė ant grindų ir priklaupė ant jo dešiniu keliu. Ant kairio kelio atsargiai uždėjo juodą skrybėlę ir prilaikydamas už krašto pamaldžiai nulenkė galvą.

Pro duris įėjo patarnautojas, nešinas žalvariniu kubilėliu su kažkuo viduje. Paskui įžengė baltai apsirengęs kunigas, viena ranka lygindamas stulą, kita prie rupūžiško pilvo prispaudęs nedidelę knygą. Kas tą knygą paskaitys? Aš, apsidžiaugė kranklys.

Jie atsistojo prie karsto, ir kunigas ėmė sklandžiai kranksėti iš savo knygos.

Tėvas Grabis. Žinojau, kad jo pavardė primena karstą. *Domine – namine*[26]. Marmūzė lyg buliaus. Vadovauja paradui. Raumeningas krikščionis. Vargas tam, kas į jį kreivai pažiūrės: kunigas. Tujen esi Petras. Išsprogę šonai, kaip avies dobiluose, pasakytų Dedalas. Su to-

kiu pilvu – kaip nunuodytas šunytis. Juokingiausių posakių tas žmogus prisirankiojęs. Bum – išsprogsta šonai.

– *Non intres in judicium cum servo tuo, Domine*[27].

Pasijunta daug reikšmingesni, kai už juos meldžiamasi lotyniškai. Gedulingos mišios. Raudotojai su gedulo raiščiais. Popierius juodais kraštais. Tavo pavardė laidotuvių dalyvių sąraše. Kaip čia žvarbu. Reikia gerai maitintis, kad išsėdėtum ištisą rytą prieblandoj trepsėdamas kojomis ir laukdamas kito, prašom. Ir akys rupūžės. Nuo ko jis taip išsipūtęs? Moli išpučia nuo kopūstų. Gal čia toks oras. Atrodo pilnas dujų. Tokioje vietoje turbūt pragariškai daug dujų. Skerdėjai, tarkime, patys tampa panašūs į žalius bifšteksus. Kas man pasakojo? Mervinas Braunas. Švento Verbergo požemiuose gražūs tie seni vargonai šimtas penkiasdešimt metų kartais jiems tenka išgręžti karstuose skylę išleisti laukan dujas ir sudeginti jas. Veržiasi lauk: mėlynos. Vienas gūsis – ir po tavęs.

Skauda kelio girnelę. Uch. Taip geriau.

Kunigas iš patarnautojo kubilėlio išėmė lazdelę su bumbuliuku ir pamojavo ja virš karsto. Tada nuėjo prie kito galo ir vėl pamojavo. Paskui grįžo ir įkišo ją atgal į kubilėlį. Koks buvai prieš atguldamas poilsio. Viskas užrašyta – jo pareiga tai padaryti.

– *Et ne nos inducas in tentationem*[28].

Patarnautojas atsakinėjo diskantu. Dažnai pagalvodavau, kad geriau berniukai patarnautojai. Iki penkiolikos maždaug. Po to, aišku...

Tai, matyt, buvo šventas vanduo. Apšlaksto miegu. Jam turbūt tas darbas mirtinai įgrisęs, mojuok ta lazda virš visų lavonų, kuriuos čia atbogina. Ar būtų kam blogiau, jei jis matytų, virš ko mojuoja. Kiekvieną mirtingą dienelę šviežia partija – vidutinio amžiaus vyrai, senyvos moterys, vaikai, gimdyvės, barzdočiai, praplikę verslininkai, džiovos išsekintos mergaitės su žvirblių krūtinėlėmis. Ištisus metus jis murma virš jų tą pačią maldą ir šlaksto vandeniu: miegokite. Dabar virš Dignemo.

– *In paradisum.*

Pasakė, jis eis į rojų arba jau rojuje. Kartoja tą pat kiekvienam. Nuobodus užsiėmimas. Bet ką nors reikia sakyti.

Kunigas užvertė knygą ir išėjo, iš paskos – patarnautojas. Kornis Keleheris atidarė šonines duris, ir įėjo duobkasiai, pakėlė karstą, išne-

šė ir paguldė ant savo vežimo. Kornis Keleheris padavė vieną vainiką berniukui, kitą – žmonos broliui. Visi paskui juos pro šonines duris išėjo į šiltą blyškų orą. Misteris Blumas išėjo paskutinis vėl dėdamasis į kišenę sulankstytą laikraštį. Susikaupęs žvelgė į žemę, kol vežimas su karstu nuriedėjo šalin, į kairę. Metaliniai ratai aštriai nemaloniai grikšėjo per žvyrą, ir daugybė bukų batų nusekė iš paskos išilgai kapų alėjos.

Tarytaratarytarataru. Dieve, negalima čia niūniuoti.

– O'Konelo mauzoliejus, – tarė šalia jo misteris Dedalas.

Drovios misterio Pauerio akys pakilo iki aukšto kūgio viršūnės.

– Čia jis ilsisi, – tarė, – tarp savo tautos, senasis Denas O. Bet jo širdis palaidota Romoje. Ak, kiek trūkusių širdžių čia pakasta, Saimonai!

– Jos kapas štai ten, Džekai, – parodė misteris Dedalas. – Greitai ir aš atgulsiu šalia. Tepašaukia Jis mane, kai bus Jo valia.

Neišlaikė ir tyliai sukūkčiojo eidamas netvirtu žingsniu. Misteris Paueris paėmė jį už parankės.

– Jai geriau ten, – švelniai pasakė jis.

– Taip, žinau, – sutiko misteris Dedalas tyliai atsidusdamas. – Tikiu, kad ji danguje, jei dangus yra.

Kornis Keleheris žengtelėjo į šoną ir praleido laidotuvių dalyvius.

– Liūdni reikalai, – mandagiai prabilo misteris Kernenas.

Misteris Blumas užmerkė akis ir liūdnai dukart palingavo galvą.

– Kiti jau užsideda skrybėles, – pastebėjo misteris Kernenas. – Tikriausiai ir mes galime. Esame paskutiniai. Tos kapinės – tokia klastinga vieta.

Jie užsidėjo skrybėles.

– Gerbiamas džentelmenas laikė pamaldas pernelyg skubėdamas, ar jūs taip nemanot? – priekaištingai paklausė misteris Kernenas.

Misteris Blumas oriai linktelėjo žvelgdamas į guvias krauju pasruvusias akis. Paslaptingos akys, paslaptingos tiriančios akys. Turbūt masonas – nesu tikras. Vėl šalia jo. Esame paskutiniai. Vienoje valty. Gal dar ką nors pasakys.

Misteris Kernenas pridūrė:

– Turiu pasakyti, Airijos bažnyčios pamaldos, laikomos ant Džeromo kalvos, paprastesnės ir įspūdingesnės.

Misteris Blumas santūriai pritarė.

Misteris Kernenas iškilmingai tarė:

– „Aš esu prisikėlimas ir gyvenimas“. Tai pasiekia pačias širdies gelmes.

– Tiesa, – sutiko misteris Blumas.

Tavo širdies galbūt, bet kas iš to nabagui, užkaltam dėžėje, šešios pėdos ilgio dvi pločio, kuris jau pakratė kojas? Kas jam? Meilės, prieraišumo lizdas. Trūkusi širdis. Galiausiai pompa, perpumpuojanti kiekvieną dieną tūkstančius galonų kraujo. Vieną gražią dieną užsikemša – ir še tau. Daugybė jų guli čia aplink – plaučiai, širdys, kepenys. Senos surūdijusios pompos, ir nieko daugiau. Prisikėlimas ir gyvenimas. Sykį numirei, tai numirei. O ta mintis apie paskutinio teismo dieną. Išversti visus iš grabų. Lozoriau, išeik! Bet pasklido kvapas, kai nuskrido lapas. Kelkitės! Paskutinio teismo diena! Visi tik šmirinėja, tik ieško savo kepenų, veizolų ir likusių dalių. Velniškai sunkiai susirankiosi į krūvą tąryt. Penivaitas pelenų kaukolėj. Vienas penivaitas – dvylika gramų. Trojos svorio matai[29].

Kornis Keleheris prisigretino prie jų.

– Viskas buvo aukščiausios prabos, – tarė jis. – Ar ne taip?

Pažvelgė į juos vangiu žvilgsniu. Policininko pečiai. Su tavo tralialia tralialia.

– Kaip ir dera, – pasakė misteris Kernenas.

– Ką? A? – perklausė Kornis Keleheris.

Misteris Kernenas pakartojo.

– O kas tas už mūsų, su Tomu Kernenu? – paklausė Džonas Henris Mentonas. – Pažįstamas veidas.

Nedas Lambertas žvilgtelėjo atgal.

– Blumas, – atsakė jis. – Ponia Merion Tvydi, ta, kuri buvo, yra, norėjau pasakyti, dainininkė, sopranas. Jo žmona.

– Ak, štai kaip, – tarstelėjo Džonas Henris Mentonas. – Senokai jos nemačiau. Graži buvo moteris. Šokau su ja, palauk, prieš penkiolika ar septyniolika metų, pas Metą Dileną Raundtaune. Apkabini – pilnas glėbys.

Pažiūrėjo pro kitus į eisenos galą.

– Kas jis? – paklausė. – Kuo užsiima? Ar nebuvo kaip nors susijęs su rašymo reikmenimis? Pamenu, susiginčijau su juo vieną vakarą žaisdamas rutuliais.

Nedas Lambertas šyptelėjo.

– Taip, – pasakė jis. – Dirbo Vizdemo Hylio kompanijoje. Buvo komivojažierius, prekiavo sugeriamuoju popieriumi.

– Dėl Dievo meilės, – nusistebėjo Džonas Henris Mentonas, – ir kodėl ji ištekėjo už tokio nusmurgėlio? Juk visi apie ją rėžė sparną.

– Ir vis dar rėžia, – pridūrė Nedas Lambertas. – O jis dabar reklamos agentas.

Didelės Džono Henrio Mentono akys spoksojo į tolį.

Vežimas pasuko į šoninę alėją. Stuomeningas vyras išėjo iš krūmų priedangos ir pagarbiai nukėlė skrybėlę. Duobkasiai palytėjo savo kepures.

– Džonas O'Konelas, – patenkintas pasakė misteris Paueris. – Niekados nepamiršta draugo.

Misteris O'Konelas tylėdamas paspaudė visiems rankas. Misteris Dedalas tarė:

– Aš netrukus jus vėl aplankysiu.

– Mano mielas Saimonai, – prislėgtu balsu atsakė prižiūrėtojas. – Visai nenoriu, kad būtumėt mano klientas.

Pasisveikinęs su Nedu Lambertu ir Džonu Henriu Mentonu jis nužingsniavo greta Martino Kaningemo supdamas už nugaros du raktus.

– O girdėjote tą istoriją? – paklausė jis visų. – Apie Malkehį iš „Slėnio"?

– Aš ne, – atsakė Martinas Kaningemas.

Jie sutartinai palenkė cilindrus, o Hainsas atkišo ausį. Prižiūrėtojas prakišo pirštus pro savo auksinės laikrodžio grandinėlės kilpą ir diskretišku tonu prabilo į jų abstrakčias šypsenas.

– Pasakoja, – pradėjo jis, – kad vieną miglotą vakarą atėjo čia du girtuokliai norėdami surasti savo draugo kapą. Jie paklausė, kur čia palaidotas Malkehis iš „Slėnio", ir jiems paaiškino, kur eiti. Šiek tiek paklaidžioję migloje surado kapą. Vienas girtuoklis paraidžiui perskaitė pavardę: Terensas Malkehis. Kitas mirksėdamas tik spitrija į Išganytojo statulą, kurią pastatė našlė.

Prižiūrėtojas mirktelėjo vienam paminklui greta. Ir pasakojo toliau:

– Pamirksėjo, pamirksėjo dėbsodamas į šventą statulą ir sako: „Nė velnio nepanašus į jį. Tai ne Malkehis, kad ir kas jį nulipdė".

Apdovanotas šypsenomis, jis atsiliko nuo jų ir pradėjo šnekučiuo-

tis su Korniu Keleheriu, žingsniuodamas ėmė iš jo kvitus, vartė ir peržiūrinėjo juos.

– Jis tyčia tai papasakojo, – paaiškino Hainsui Martinas.

– Žinau, – tarė Hainsas, – supratau.

– Norėjo visiems nuotaiką praskaidrinti, – pasakė Martinas Kaningemas. – Vien iš geros širdies, ir nieko daugiau.

Misterį Blumą žavėjo sveika tvirta prižiūrėtojo figūra. Visi nori palaikyt su juo gerus santykius. Padorus vyras, Džonas O'Konelas, išties gero būdo. Raktai – kaip Raikto reklama – jokios baimės, kad kas nors pabėgs, išeinančių netikriname. *Habeat corpus*[30]. Reikia pasirūpinti skelbimu po laidotuvių. Ar užrašiau „Bolsbridžas" ant voko, kuriuo pridengiau lapą, kai rašiau Martai ir staiga įėjo ji? Tikiuosi, nepaklys kaip neteisingai adresuotas. Jam nepakenktų nusiskusti. Žili barzdos šeriai. Pirmas požymis, kai ima dygti žili; ir būdas darosi netikęs. Sidabrinės gijos žiluos plaukuos[31]. Įdomu, kaip jaučiasi jo žmona. Stebiuosi, kaip jam pakako drąsos kam nors pasipiršti. Eime, gyvensim kapinėse. Sugundyk ją tuo. Iš pradžių šitai galbūt ją sujaudino. Asistuojanti mirtis... Čia plevena nakties dvasios, juk tiek numirėlių aplink. Antkapių šešėliai kai veriasi kapai žiojėja o Danielius O'Konelas turbūt palikuonis matyt kas gi sakydavo kad jis keistuolis daug palikuonių palikęs žmogus bet vis tiek geras katalikas kaip didžiulis milžinas tamsoje. Žaltvykslė. Kapų dujos. Ji turi stengtis negalvoti apie tai, jei nori pastoti. Moterys ypač jautrios. Papasakoti jai lovoje istoriją apie vaiduoklius, kad užmigtum. Ar esi kada mačiusi vaiduoklį? O aš mačiau. Buvo naktis – nors į akį durk. Laikrodis išmušė dvyliktą. Tačiau galėtų ir aistringai bučiuotis, jei gerai įkaitintum. Pasileidėlės turkų kapinėse. Išmoks visko, jei nuo jaunumės. Galėtum čia užšnekinti kokią jauną našlę. Vyrams tai patinka. Meilė tarp antkapių. Romeo. Malonumo prieskonis. Mirties vidury mes gyvybės rankose. Priešingybės susitinka. Vargšų mirusiųjų erzinimas. Kepsnių kvapas alkaniems, kai žarna žarną rija. Troškimas paerzinti žmones. Moli norėjo tai padaryti prie lango. Šiaip ar taip, jis turi aštuonis vaikus.

Čia prisižiūrėjo iki soties, kaip gula po velėna, kasa sklypas po sklypo aplink. Šventieji laukai. Būtų daugiau vietos, jei laidotų stačius[32]. Sėdinčių ar klūpančių nepavyktų. Stačius? O jei vieną gražią

dieną nuoslanka, išlįstų iš po žemių galva ir ištiesta ranka. Visa žemė čia, matyt, kaip bičių korys: pailgos celės. Ir viską taip gražiai sutvarkęs, pakirpta žolė, apipjauti takų pakraščiai. Jo sodas, taip majoras Gemblis vadina Džeromo kalvą. Na, taip ir yra. Turėtų augti miego gėlės. Kinų kapinėse auga milžiniškos aguonos, iš jų – geriausias opiumas. Mastianskis sakė. Botanikos sodas – visai šalia. Kraujas, įsisunkęs į žemę, duoda naują gyvenimą. Taip pat manė tie žydai, sako, kurie užmušė krikščionį berniuką. Kiekvienas žmogus savo vertę. Gerai išsilaikęs riebus lavonas, džentelmeno epikūrininko, neįkainojama dovana vaisių sodams. Nebrangu. Už Viljamo Vilkinsono, neseniai mirusio revizoriaus ir buhalterio lavoną – trys svarai trylika ir šeši. Dėkojame.

Manyčiau, dirva pasidaro pakankamai riebi nuo lavontrąšių – kaulai, mėsa, nagai, – o dar koplyčių rūsiai. Klaiku. Pasidaro žali ir rožiniai irdami. Drėgnoj žemėj greitai pūva. Liesi seniai atsparesni. Paskui tartum lajus, tartum sūris. Vėliau ima juoduoti, iš jų sunkiasi melasa. Tada išdžiūsta. Mirties drugiai. Aišku, ląstelės – ar kas ten dar – gyvena toliau. Keičiasi. Bet iš esmės amžinos. Nėra kuo maitintis, tai maitinasi savimi.

Bet juose turbūt prisiveisia velniškai daug kirmėlių. Dirva tiesiog knibždėte knibžda. Tiesiog tau siukas galvelė. Tos mielos pamario mergytės. O jis atrodo pakankamai žvalus. Suteikia jam stiprybės, mato, kaip visi tik gula po žemėm pirma jo. Įdomu, ką jis mano apie gyvenimą. Ir laido sąmojus – prasiblaško šitaip. Tas apie suvestinę. Sperdženas išėjo į dangų šiandien ketvirtą ryto. Jau vienuolikta vakaro (uždarymo laikas). Dar neatvyko. Petras. Ir patys numirėliai, ypač vyrai, mielai pasiklausytų kokio juoko, o moterims svarbu sužinot, kas dabar madinga. Sultinga kriaušė ar damų punšas, karštas, stiprus ir saldus. Išvaro liūdesį. Reikia juk kartais pasijuokt – taigi geriau šitaip. Duobkasiai „Hamlete“. Byloja apie didį žmogaus širdies pažinimą. Nedera juokauti apie mirusius, mažiausiai dvejus metus. *De mortuis nil nisi prius*[33]. Pirmiausia turi baigtis gedulas. Sunku įsivaizduoti jo laidotuves. Atrodo tartum pokštas. Sako, perskaitysi savo paties nekrologą – ilgiau gyvensi. Suteikia antrą kvėpavimą. Nauja gyvenimo sutartis.

– Kiek turite rytoj? – paklausė prižiūrėtojas.

– Du, – atsakė Kornis Keleheris. – Pusė dešimtos ir vienuoliktą.

Prižiūrėtojas įsikišo popierius į kišenę. Vežimo ratai liovėsi sukęsi. Laidotuvių dalyviai persiskyrė ir atsargiai apeidami kapus susirinko abipus duobės. Duobkasiai nukėlė karstą, padėjo priekinį jo galą ant pakraščio ir pakišo po dugnu virves.

Laidojam jį. Atėjom palaidoti Cezarį. Jo idos, kovo ar birželio[34]. Jis nežino, kas čia susirinkę, ir jam nerūpi.

O kas šitas ištįsęs keverza su makintošu? Na kas jis toks, norėčiau žinoti. Na duosiu skatiką, tik pasakykit, kas jis. Visada išdygsta kas nors, apie ką nė nesapnavai. Galėtų žmogus taip gyventi atsiskyręs visą gyvenimą. Taip, galėtų. Bet vis dėlto kas nors turi jį palaidoti, kai numirs, nors ir sugebėtų išsikasti duobę pats. Visi mes taip. Tik žmogus laidoja. Ne, skruzdėlės irgi. Pirmas dalykas, kuris sukrečia bet ką. Palaidoti mirusį. Tarkim, Robinzonas Kruzas išties gyveno. Na, tada jį palaidojo Penktadienis. Kiekvienas penktadienis laidoja ketvirtadienį, jeigu šitaip mąstysim.

O, vargšas Robinzonai Kruzyti,
Kaip tau pavyko tai padaryti?

Vargšas Dignemas! Jos paskutinis guolis žemėje, šitoje dėžėje. Kai pagalvoji kiek jų, atrodo medienos švaistymas. Viską suėda sugraužia. O galėtų išgalvoti puošnų karstą su tokia, sakykim, plokšte, kad nuo jos nučiuožtų. Taip, bet gal kai kas paprieštarautų, kad jį laidoja kito. Jie tokie smulkmeniški. Palaidokite mane gimtojoje žemėje. Gabalėlis molio iš šventosios žemės. Tik motiną ir gimusį negyvą kūdikį laidoja tame pat karste. Suprantu, ką tai reiškia. Suprantu. Kad saugotų jį kiek galima ilgiau net žemėje. Airio namas – jo karstas[35]. Balzamavimas katakombose, mumijos – ta pati idėja.

Misteris Blumas stovėjo atokiau užpakaly su skrybėle rankoje ir skaičiavo vienplaukes galvas. Dvylika. Aš tryliktas. Ne. Tas vyrukas su makintošu tryliktas. Mirties skaičius. Ir iš kur jis, velniai griebtų, atsirado. Koplyčioj jo nebuvo, galvą guldau. Kvailas prietaras, tas apie trylika.

Puikus minkštas tvidas, tas, Nedo Lamberto kostiumo. Atspalvis violetinis. Turėjau panašų, kai gyvenom Lombardo gatvėj, vakarinėj daly. Anksčiau jis buvo madingas jaunuolis. Keisdavo kostiumus triskart per dieną. Reikia nunešti tą pilką kostiumą Myzijui, kad išverstų.

Ehe. Jis nudažytas. Jo žmona tiesa pamiršau kad jis nevedęs ar šeimininkė turbūt jau bus ištraukiusi tuos siūlus.

Karstas nyko iš akių, jį leido žemyn vyrai, stipriai įsispyrę į duobės kraštus. Jie sunkiai atsitiesė ir žengtelėjo į šalį – ir visi nusiėmė kepures. Dvidešimt.

Pauzė.

Jeigu staiga visi taptume kuo nors kitais.

Tolumoje subliovė asilas. Lietus. Ne toks jau asilas. Niekada nepamatysi nudvėsusio, sako. Mirties gėda. Jie slepiasi. Vargšas tėtis irgi išėjo.

Švelnus gaivus vėjas šnabždėdamas dvelkė viršum jų vienplaukių galvų. Šnabždesys. Berniukas šalia kapo galvūgalio abiem rankomis laikė vainiką ir tylus žvelgė į juodą atvirą angą. Misteris Blumas atsistojo už stuomeningo malonaus prižiūrėtojo. Gerai sukirptas švarkas. Svarsto, matyt, kurio dabar eilė. Ką gi, tai – ilgas poilsis. Nejauti jau nieko. Tik tą akimirką jauti. Turbūt velniškai nemalonu. Negali patikėti iš pradžių. Klaida turbūt – kas nors kitas. Pasiteiraukite gretimame name. Palaukite, aš norėjau tą. Aš dar ne. Paskui – užtemdyta mirties celė. Jie nori šviesos. Šnabžda aplink tave. Ar nenorėtumėt kunigo? Paskui kliedi, klejoja. Iškliedi viską, ką slėpė visą gyvenimą. Kova su mirtimi. Jo miegas nėra natūralus, timptelėkit apatinį akies voką. Stebi, ar jo nosis smailėja, ar žandikaulis atvimpa, ar kojų padai pageltę. Ištraukite pagalvę – nusigaluos ant grindų, vis vien pasmerktas. Tam nusidėjėlio mirties paveiksle velnias. Rodo jam moterį. Mirštantysis su baltais marškiniais siekia ją apkabinti. Paskutinis „Liučijos“ veiksmas. „Ar niekuomet daugiau nepamatysiu tavęs?“ Bam! Išleidžia dvasią. Pagaliau užgeso. Žmonės truputį pašnekės apie tave – ir pamirš. Nepamirškite pasimelsti už jį. Minėkite maldose. Netgi Parnelas. Gęsta gebenės diena[36]. Paskui ateis ir jų eilė – sukris į duobę vienas po kito.

Mes dabar meldžiamės už jos sielos ramybę. Tikimės, tau viskas gerai, aplink ne pragaro velniai. Gerai pakeisti aplinką. Strykt iš gyvenimo keptuvės į skaistyklos ugnį.

O jis ar kada pagalvoja apie duobę, laukiančią jo paties? Sako galvoji, jei saulėtą dieną nupurto drebulys. Kažkas perėjo per tavo kapą. Pasiuntinio perspėjimas. Tu šalia. Manasis štai ten, į Fingleso pusę, sklypelis, kurį nupirkau. Mama, vargšė mama ir mažasis Radis.

Duobkasiai pakėlė kastuvus ir ėmė svaidyti ant karsto sunkius mo-

lio grumstus. Misteris Blumas nusuko veidą. O jeigu jis visą tą laiką dar buvo gyvas? Fuu! O velnias – tai būtų baisu! Ne, ne – jis miręs, žinoma. Aišku, miręs. Pirmadienį numirė. Reikėtų kokio nors įstatymo kad perdurtų širdį ir įsitikintų arba elektrinis skambutis ar telefonas karste ir kokia drobinė orlaidė. Nelaimės signalas. Trys dienos. Pakankamai ilgai vasarą. Turbūt geriau išsyk jų atsikratyti kai tik įsitikinti kad ne.

Molis krito minkštesnis. Jau pradeda pamiršti. Jei iš akių, tai ir iš atminties.

Prižiūrėtojas paėjo kelis žingsnius į šalį ir užsidėjo skrybėlę. Jam jau gana. Laidotuvių dalyviai kiek pažvalėjo ir vienas po kito patyliukais taip pat dengėsi galvas. Misteris Blumas užsidėjo skrybėlę ir išvydo stuomeningą figūrą, mitriai pinklinančią antkapių labirintu. Santūriai, šeimininkiškais žingsniais žengė jis per sielvarto laukus.

Hainsas kažką rašinėja užrašų knygelėje. Aa, pavardes. Bet juk pažįsta juos visus. Ne – eina prie manęs.

– Aš rašau pavardes, – pasakė jis prislopinęs balsą. – Koks jūsų krikščioniškas vardas? Nelabai pamenu.

– L, – atsakė misteris Blumas. – Leopoldas. Ir galite įrašyti Makkojų. Jis prašė manęs.

– Čarlis, – pasakė Hainsas rašydamas. – Pažįstu. Kažkada dirbo „Freeman“ redakcijoj.

Išties dirbo, kol gavo darbą morge pas Luisą Berną. Gera mintis – kad daktarai skrostų lavonus. Išsiaiškinti tai, ką jie tariasi žiną. Jis mirė nuo Antradienio. Pasipustė padus. Nusiplovė su grynais už kelis skelbimus. Čarli, tu mano mielas. Štai kodėl manęs prašė, kad. A, gerai, kas čia bloga. Pasirūpinau tuo, Makkojau. Ačiū, senas drauguži, labai dėkingas. Ir telieka toks dėkingas – nieko nekainuoja.

– Sakykite, – tarė Hainsas, – ar pažįstate tą jaunuolį su, jaunuolį, kur čia buvo su...

Jis apsižvalgė.

– Makintošu. Taip, mačiau jį, – atsakė misteris Blumas. – Kurgi jis dabar?

– Mintošas, – atkartojo Hainsas keverzodamas. – Nežinau, kas jis toks. Ar tokia jo pavardė?

Jis nuėjo šalin žvalgydamasis į šalis.

– Ne, – pradėjo misteris Blumas pasisukęs ir mėgindamas sulaikyti jį. – Ei, Hainsai!

Neišgirdo. Ką? Kur jis prasmego? Nė ženklo. Ką gi, vienas iš pačių. Ar niekas nematė? Ka ir e ir el. Tapo nematomas. Dieve, kas jam nutiko?

Septintas duobkasys priėjo prie misterio Blumo norėdamas paimti laisvą kastuvą.

– O, atsiprašau!

Jis paskubom nuėjo tolyn.

Molis, rudas ir drėgnas, jau buvo matyti duobėje. Kilo. Beveik lygiai. Drėgnų žemių kauburys vis augo, iškilo, ir duobkasiai nuleido kastuvus. Visi vėl kelioms akimirkoms nusivožė skrybėles. Berniukas atrėmė vainiką į kampą – svainis savąjį padėjo ant viršaus. Duobkasiai užsidėjo kepures ir nunešė žemėtus kastuvus prie vežimėlio. Paskui nestipriai padaužė ašmenis į velėną: švarūs. Vienas pasilenkė ir nutraukė nuo koto ilgą žolės kuokštą. Kitas, palikęs draugus, pamažu nuėjo su ginklu ant peties, melsvai blykčiojo ašmenys. Kapo galvūgaly dar kitas tyliai vyniojo karstavirvę. Jo bambagyslė. Svainis pasisukęs kažką įdėjo į jo laisvą ranką. Bežodis dėkui. Man labai gaila, pone: bėda. Galvą linkt. Suprantu. Tik jums asmeniškai.

Laidotuvių dalyviai pamažu sklido į šalis, be tikslo, vingiuotais takeliais, trumpam sustodavo perskaityti kokią pavardę ant paminklo.

– Eime aplink, pro vado kapą, – pasiūlė Hainsas. – Turime laiko.

– Eime, – sutiko misteris Paueris.

Jie pasuko dešinėn sekdami paskui savo lėtas mintis. Sutrikęs misterio Pauerio balsas su pagarbia baime prakalbo:

– Žmonės kalba, kad kape jo visai nėra. Kad į karstą buvo pridėta akmenų. Kad vieną dieną jis vėl grįš.

Hainsas papurtė galvą.

– Parnelas niekada negrįš, – pasakė jis. – Jis ten, visa, kas buvo mirtinga jame. Ramybė jo kaulams.

Misteris Blumas ėjo nepastebimas tarp aukštų krūmų – pro liūdnus angelus, kryžius, sudaužytas kolonas, šeimyninius rūsius, akmenines viltis, besimeldžiančias aukštyn nukreiptomis akimis, pro senosios Airijos širdis ir rankas. Daug protingiau pinigus kaip nors paaukoti gyviesiems. Melskitės už jo sielos ramybę. Ar kas nors iš tikrųjų?

Pakasė jį, ir baigta. Kaip anglis į rūsį. Paskui už visus kartu, kad sutaupytų laiko. Vėlinės. Dvidešimt septintą būsiu prie jo kapo. Dešimt šilingų sodininkui. Nuravi piktžoles. Ir pats senas žmogus. Dvilinkas su čeksinčiomis žirklėmis. Viena koja karste. Kuris išėjo. Kuris paliko šį pasaulį. Lyg būtų tai padaręs savo noru. Sukišo subruko visus juos. Kuris pakratė kojas. Įdomiau būtų, jei užrašytų, kas jie buvo. Toks ir toks, račius. Aš – komivojažierius, kamštinis linoleumas. Nuleisdavau po penkis šilingus nuo svaro. Arba moteris su prikaistuviu. Gerai gamindavau airišką troškinį. Ekloga kaimo kapinėse turbūt taip vadinasi tas eilėraštis arba Vordvorto arba Tomo Kempbelo[37]. Atgulė amžino poilsio, kaip sako protestantai. Senasis daktaras Marenas. Didysis gydytojas pasišaukė jį pas save. Na, jiems tie Dievo rėželiai. Graži kaimiška sodyba. Naujai nutinkuota ir nudažyta. Ideali vietelė ramiai parūkyti ir paskaityti „Church Times“. Skelbimų apie vedybas niekada nebando išgražinti. Parudavę vainikai kabėjo ant bumbuliukų, bronzinės folijos girliandos, lapų formos ornamentai. Taip pigiau. Vis dėlto gėlės poetiškiau. Anie nusibosta – niekada nenuvysta. Nieko neišreiškia. Nemirtingėlės sausiukės.

Ant topolio šakos nejudėdamas tupėjo paukštis. It iškamša. Kaip vedybinė dovana, kurią mums padovanojo oldermenas Huperis. Štiš! Nė nekrustelėjo. Žino, kad čia niekas neturi laidynių. Negyvi gyvūnai dar liūdniau. Milutė kvailutė palaidojo negyvą paukštelį degtukų dėžutėje, saulučių vainikėlis ir sutrūkusių grandinėlių gabalėliai ant kapelio.

Štai ten Švenčiausia Širdis: rodoma. Širdis ant jo delno. Turėtų būti pasukta šonu ir nudažyta raudonai, kaip tikra širdis. Jai buvo atsidavusi Airija ar panašiai. Atrodo baisiausiai nepatenkintas. Už ką ta bausmė? Paukščiai būtų suskridę ir lesę na tas berniukas su vaisių krepšeliu bet jis pasakė ne nes jie būtų bijoję to berniuko. Tai Apolonas buvo[38].

Kiek daug jų! Ir visi kadaise vaikščiojo po Dubliną. Ištikimi mirusieji. Ir mes buvome tokie, kokie dabar esate jūs.

Be to, kaip sugebėtum prisiminti kiekvieną? Akis, eiseną, balsą. Na, balsą tegu: gramofonas. Įtaisyti gramofoną kiekviename kape arba laikyti jį namuose. Sekmadienį po pietų. Pasiklausykim vargšo prosenelio. Kraahaark! Sveikisveikisveiki mabaisiaimalonu kraak baisiaimalonumatyrrtvėl sveikisveiki marbais kopss. Primena balsą, kaip fotografija – veidą. Kitaip nebeprisimintum veido, sakykim, po pen-

kiolikos metų. Pavyzdžiui, kieno nors, kas numirė, kai dirbau pas Vizdemą Hylį.

Barkšt! Akmenukų barškėjimas. Palauk. Sustok.

Jis įdėmiai pažiūrėjo žemyn, į akmeninę kriptą. Kažkoks gyvūnas. Palauk. Štai jis.

Riebi pilka žiurkė nutapnojo išilgai kriptos krašto tarškindama akmenukus. Sena ir daug patyrusi – prosenelis – jis žino visus takelius. Pilka gyvybė įsispraudė po cokoliu, įsirangė. Gera slaptavietė lobiui.

Kas ten gyvena? Ilsisi Roberto Emerio palaikai. Robertas Emetas[39] buvo palaidotas čia fakelų šviesoje, ar ne? Apeina savo teritoriją.

Uodega pranyko. Tokie draugužiai greitai susitvarko su bet kuo. Apgrauš kuo švariausiai kaulus – nesvarbu kieno. Jiems įprasta mėsa. Lavonas – tai sugedusi mėsa. O kas tada yra sūris? Pieno lavonas. Tose „Kelionėse po Kiniją" skaičiau, kad kinai sako, jog baltas žmogus dvokia kaip lavonas. Geriau kremacija. Kunigai – kategoriškai prieš. Dirba juodą darbą kitai firmai. Didmeninė prekyba degikliais ir olandiškos krosnelės. Maro metas. Negesintų kalkių karštis, verčia į duobes, kad juos sugraužtų. Mirties kamera. Iš pelenų į pelenus. Arba laidoti jūroje. Kur tas parsų tylos bokštas. Sulesti paukščių. Žemė, ugnis, vanduo. Paskęsti, sako, pati maloniausia. Išvysti per akimirką visą savo gyvenimą. Bet atgaivintas – nebe. Tačiau negali laidoti ore. Iš aeroplano. Įdomu, ar pasklinda naujiena, kai tik nuleidžia naują. Požeminė komunikacija. Išmokome to iš jų. Nenustebtų. Jų įprastas sotus maistas. Musės suskrenda, kol dar visai neatšalęs. Užuodė Dignemą. Nekreiptų dėmesio į jo kvapą. Baltataukė yranti lavono masė: kvapas, skonis kaip nevirtų baltų ropių.

Priekyje sumirgėjo vartai – vis dar atviri. Vėl į šį pasaulį. Pakaks jau čia būti. Kiekvieną kartą vis arčiau ir arčiau. Paskutinį sykį buvau čia ponios Siniko laidotuvėse. Ir vargšo tėvo. Meilė, kuri žudo. Ir net iškasa naktį iš žemės pasišviesdami žibintu kaip tas atvejis apie kurį skaičiau kad prisikastų prie neseniai palaidotų moterų arba net papuvusių su atsivėrusiom lavondėmėm. Net suvirpi perskaitęs. Pasirodysiu tau po mirties. Pamatysi mano šmėklą, kai numirsiu. Mano šmėkla persekios tave po mirties. Po mirties – anas pasaulis, vadinamas pragaru. Man nepatinka ta mirtis, parašė ji. Man irgi visai ne. Dar tiek reikia pamatyti, išgirsti ir pajausti. Jausti gyvų būtybių šilumą

šalia. Temiega jie savo kirmėlėtose lovose. Dar neįveiks manęs per šią kadenciją. Šiltos lovos – šiltas visavertis gyvenimas.

Martinas Kaningemas, rimtai apie kažką šnekėdamas, išniro iš šoninio tako.

Jaunesnysis advokatas, atrodo. Man pažįstamas tas veidas. Mentonas. Džonas Henris, jaunesnysis advokatas, priesaikų ir liudijimų įgaliotinis. Dignemas dirbo jo kontoroj. Meto Dileno, seniai seniai. Nuotaikingi linksmuolio Meto vakarai. Šalta paukštiena, cigarai, tie fantastiški grafinai. Išties auksinė širdis. Taip, Mentonas. Baisiausiai įtūžo tą vakarą pievelėje, kai įridenau savo rutulį. Grynas atsitiktinumas: nuslydo. O jis pajuto man tokį priešiškumą. Neapykanta iš pirmo žvilgsnio. Moli ir Flui Dilen, susiėmusios už rankų po alyvmedžiu, kikeno. Vyrai visada taip, mirtinai įsižeidžia, jei šalia moterų.

Skrybėlė šone įlinkusi. Karietoj tikriausiai.

– Atsiprašau, pone, – pasakė misteris Blumas prisigretinęs prie jų.

Jie sustojo.

– Jūsų skrybėlė truputį įlinkusi, – pasakė misteris Blumas rodydamas pirštu.

Džonas Henris Mentonas nejudėdamas minutėlę įdėmiai žvelgė į jį.

– Štai čia, – pagelbėjo Martinas Kaningemas ir taip pat bakstelėjo.

Džonas Henris Mentonas nusiėmė skrybėlę, išlygino įlinkimą ir švarko rankove rūpestingai nuglostė plaukelius. Ir vėl užsimaukšlino skrybėlę.

– Dabar gerai, – pasakė Martinas Kaningemas.

Džonas Henris Mentonas dėkodamas staigiai linktelėjo galvą.

– Dėkoju, – tarstelėjo jis.

Jie vėl pajudėjo vartų link. Misteris Blumas, susikrimtęs, atsiliko per kelis žingsnius nuo jų, nenorėdamas nugirsti, apie ką jie kalba. Martinas sudorotų šitą įstatymo sargą. Martinas galėtų tokį bukagalvį apsukt apie mažąjį savo pirštelį – anas nė nepastebėtų.

Austrės akys. Nesvarbu. Gal paskui pasigailės, kai ims susivokti. Šitaip bus mano viršus.

Dėkoju. Kokie mes kilnūs šįryt.

II

AIRIJOS METROPOLIO ŠIRDYJE

PRIEŠAIS Nelsono koloną tramvajai mažino greitį, buvo nukreipiami į kitus kelius, mainė trolėjus, vyko į Blekroką, Kingstauną, Dolkį, Klonskį, Retgarą ir Terenjurą, Palmerstono parką ir aukštutinį Retmainsą, Sendimauntą Gryną, Retmainsą, Ringsendą ir Sendimauntą Tauerį, Harolds Krosą. Užkimęs Jungtinės Dublino tramvajų kompanijos tabelininkas išrėkdavo jų vardus:

– Retgaras ir Terenjuras!

– Greičiau, Sendimauntas Grynas!

Iš dešinės ir kairės, lygia greta, žvangėdami skambčiodami, dviaukštis ir paprastas pajudėjo iš galinių punktų, pasuko į išvykimo kelius, nuslinko lygia greta.

– Palmerstono parkas, pirmyn!

KARŪNOS NEŠIOTOJAS

Prie centrinio pašto durų batų valytojai šūkčiojo ir blizgino. Nort Prins gatvėje ryškiai raudoni Jo Didenybės pašto vežimai, iš abiejų pusių papuošti karališkais inicialais E. R.[1], priiminėjo su triukšmu svaidomus maišus laiškų, atvirukų, atvirlaiškių, apdraustų ir apmokėtų siuntinių, kurie bus išvežioti vietiniais, provincijos, Britanijos bei užjūrio adresais.

DŽENTELMENAS IŠ SPAUDOS

Didžiabačiai krovinių vežikai rideno dusliai bumbsinčias statines iš Prins sandėlių ir trinksino jas ant žemos alaus daryklos platformos. Ant žemos alaus daryklos platformos trinksėjo dusliai bumbsinčios statinės, ridenamos iš Prins sandėlių didžiabačių krovinių vežikų.

– Štai jis, – tarė Redas Maris. – Aleksandras Raiktas.

– Tiesiog iškirpkite, gerai? – paprašė misteris Blumas, – o aš nunešiu į „Telegraph“ redakciją.

Ratledžo kontoros durys vėl sugirgždėjo. Deivis Stivensas[2], smulkutis, – didelis apsiaustas su gobtuvu, maža fetrinė skrybėlikė, karūnuojanti garbanas, – išėjo į lauką su ritinėliu popieriaus po skvernu, karališkasis kurjeris.

Ilgos Redo Mario žirklės keturiais lygiais čekštelėjimais iškirpo iš laikraščio skelbimą. Kompiliacija.

– Pats pasirūpinsiu spausdinimu, – tarė misteris Blumas imdamas iškirptą keturkampį.

– Žinoma, jeigu jam reikia žinutės, – nuoširdžiai pasakė Redas Maris, su plunksnakočiu už ausies, – galime padaryti.

– Taip, – linktelėjo misteris Blumas. – Įkalbėsiu.

Mes.

VILJAMAS BRAIDENAS[3], ESKVAIRAS, OKLENDAS, SENDIMAUNTAS

Redas Maris žirklėmis palietė misterio Blumo petį ir šnabžtelėjo:

– Braidenas.

Misteris Blumas pasisuko ir pamatė, kaip apsirengęs livrėja durininkas nukelia raidėtą kepurę prieš didingą figūrą, žengiančią tarp laikraščių „Weekly Freeman and National Press“ ir „Freeman's Journal and National Press“ naujienų lentų. Dusliai bumbsinčios „Guinnesso“ statinės. Ji pakilo laiptais, didingai vedama skėčio, oriu barzda apjuostu veidu. Juodagelumbė nugara kilo sulig kiekviena pakopa: nugara. Visos jo smegenys – sprande, sako Saimonas Dedalas. Mėsos ringės iš nugaros. Riebios kaklo klostės, riebalai, kaklas, riebalai, kaklas.

– Ar jums neatrodo, kad jo veidas panašus į Išganytojo? – sušnabždėjo Redas Maris.

Ratledžo kontoros durys atšnabždėjo: yy kryy. Jie visuomet įstato vienas duris prieš kitas, kad vėjai. Įėjimas. Išėjimas.

Mūsų Išganytojas – barzdarėmis pailgas veidas – kalbantis sutemoms leidžiantis. Marija, Morta. Vedamas skėčio kardo rampos šviesų link – Mario, tenoras[4].

– Arba į Mario, – pasakė misteris Blumas.

– Taip, – sutiko Redas Maris. – Bet juk visi sakydavo, kad Mario – kaip iš akies trauktas Išganytojas.

Jėzus Mario su nurausvintais skruostais, liemenė ir kojos kaip smilgos. Ranka prie širdies. „Martoje“.

Ateeeiki, prarastoji,
Ateeeiki, mylimoji.

VYSKUPO LAZDA IR PLUNKSNAKOTIS

– Jo eminencija[5] skambino šįryt du kartus, – pagarbiai pasakė Redas Maris.

Jie stebėjo, kaip keliai, kojos, batai dingsta. Kaklas.

Telegramas nešiojantis berniukas vikriai įžengė vidun, švystelėjo ant pakeliamos lentos voką ir pašto greičiu išžengė lauk šūktelėjęs tik žodį:

– „Freeman!“

Misteris Blumas iš lėto tarė:

– Ką gi, jis taip pat – vienas iš mūsų išganytojų.

Romi šypsena pritarė jam, kai jis kėlė lentą, kai ėjo pro šonines duris ir žingsniavo šiltais tamsiais laiptais ir keliu per jau visiškai išklibusias lentas. Tačiau ar jis išgelbės laikraščio tiražą? Dunksėjimas, dunksėjimas.

Pastūmė stiklines dvivėres duris ir įėjo perlipęs per išmėtytą vyniojamąjį popierių. Taku tarp džerškiančių būgnų nužingsniavo prie atskirto pertvara Nanečio[6] darbo stalo.

SU NUOŠIRDŽIA UŽUOJAUTA PRANEŠAME
APIE GERBIAMO DUBLINIEČIO MIRTĮ

Hainsas irgi čia – tikriausiai dėl laidotuvių. Dundu dundesys. Šį rytą veliono Patriko Dignemo palaikai. Mašinos. Sutrintų žmogų į atomus, jei įtrauktų. Šiandien valdo pasaulį. Jo mašinerija irgi uoliai darbuojasi. Kaip toji, jau išėjusi iš rikiuotės – kunkuliuoja. Pluša, dyla. O ta sena pilka žiurkė pluša, kad patektų vidun.

KAIP VEIKIA DIDELIS KASDIENINIS ORGANAS

Misteris Blumas stabtelėjo už lieso cecho viršininko kūno gėrėdamasis blizgančia karūna.

Keista, jis niekada nematė savo tikrosios tėvynės. Mano tėvynė – Airija. Gryno koledžo atstovas. Dundino, būgnijo visam pasauliui, kad jis visą darbo dieną dirbantis darbininkas. Savaitraštį perka dėl skelbimų ir pramoginių paklodžių, o ne dėl išsivadėjusių, oficiozinių naujienų. Karalienė Ona mirė[7]. Paskelbta valdžios atstovų tūkstantis ir tokiais metais. Valdos plyti Rouzenalio apskrityje, Tinachinčo baronijoje[8]. Tiems kuriuos tai liečia vadovaudamiesi įstatais skelbiame informaciją apie Balinoje eksportuotų mulų ir ispanų veislės arklių apyvartą. Gamtininko užrašai. Politinės karikatūros. Kassavaitinis Filio Bleiko pasakojimas apie Patą ir Bulių. Dėdės Tobio puslapis patiems mažiausiems. Kaimo prastuolio klausimai. Gerbiamas pone Redaktoriau, koks geriausias vaistas nuo vidurių pūtimo? Patiktų man šitam skyriuj. Daug išmoksti mokydamas kitus. Žinutės apie įvairius asmenis. B. V. P. Beveik vien paveikslėliai. Grakštūs besimaudantieji auksiniame pajūryje. Didžiausias balionas pasaulyje. Atšvęstos dvigubos seserų vestuvės. Du jaunikiai nuoširdžiai šypsosi vienas kitam. Kupranis irgi spaustuvininkas. Labiau airis nei patys airiai.

Mašinos žvangėjo trijų ketvirtinių ritmu. Dundun dun. O jei jį suparalyžiuotų, ir niekas nemokėtų jų sustabdyti, taip ir džerškėtų be perstojo, spausdintų ir spausdintų, pirmyn ir atgal. Kaip į mėnulį loti – tuščias darbas. Čia reikia šaltakraujiškumo.

– Gerai, įdėkite į vakarinę laidą, tarėjau, – pasakė Hainsas.

Netrukus pradės vadint jį lordu meru. Sako, Ilgšis Džonas[9] jį remia.

Cecho viršininkas, nieko neatsakydamas, brūkštelėjo lapelio kampe spausdinti ir davė ženklą rinkėjui. Tylėdamas ištiesė lapelį virš nešvarios stiklinės pertvaros.

– Puiku, ačiū, – pasakė Hainsas pasisukęs eiti.

Misteris Blumas stovėjo jam ant tako.

– Jeigu norite pinigų, kasininkas kaip tik eina pietų, – pasakė jis rodydamas nykščiu atgal.

– O jūs jau? – paklausė Hainsas.

– Mm, – atsakė misteris Blumas. – Jei paskubėsite, dar spėsite.

– Ačiū, bičiuli, – padėkojo Hainsas. – Eisiu ir jį papurtysiu.

Jis nekantriai nuskubėjo į „Freeman's Journal".

Tris šilingus paskolinau jam pas Myerį. Trys savaitės. Trečia užuomina.

II

MATOME DIRBANTĮ REKLAMOS AGENTĄ

Misteris Blumas padėjo savo iškarpą ant Nanečio stalo.

– Atsiprašau, tarėjau, – pasakė jis. – Štai tas skelbimas. Pamenate, Raiktas.

Misteris Nanetis pažvelgė į iškarpą ir linktelėjo galvą.

– Jis nori, kad įdėtumėt liepos mėnesį, – tarė misteris Blumas.

Jis negirdi. Nananas. Geležiniai nervai.

Cecho viršininkas ištiesė pieštuką iškarpos link.

– Luktelėkit, – paprašė misteris Blumas. – Jis norėtų kai ką pakeisti. Suprantate, Raiktas. Nori dviejų raktų viršuje[10].

Pragariškas triukšmas. Galbūt jis supranta, kad aš.

Cecho viršininkas pasisuko pasirengęs kantriai išklausyti ir pakėlęs alkūnę ėmė iš lėto kasyti savo alpakinio švarko pažastį.

– Štai taip, – parodė misteris Blumas sukryžiavęs viršuje smilius.

Pirmiausia lai jis tai perpranta.

Misteris Blumas pažvairavo viršum savo kryžiaus ir išvydo pageltusį cecho viršininko veidą, – manau, tai geltos požymis, – o už jo paklusnius būgnus, tiekiančius mašinai didžiulius ritinius popieriaus. Džerkšt. Džerkšt. Mylias nuvynioja. O kas iš jo bus paskui? A, mėsai, siuntiniams suvynioti – galima įvairiai panaudoti, tūkstantis ir vienas būdas.

Sumaniai įterpdamas žodžius į džerškėjimo pauzes, jis ėmė paskubomis paišyti ant subraižyto stalo paviršiaus.

RA(I)KTŲ NAMAS

– Štai taip, pone. Čia du sukryžiuoti raktai. Ratas. O čia pavardė, Aleksandras Raiktas, prekyba arbata, vynu ir spiritiniais gėrimais. Ir taip toliau.

Geriau nemokyti jo paties amato.

– Juk pats, tarėjau, žinote, ko jis nori. Paskui lanku viršuje didžiosiomis – raktų namas. Suprantate? Kaip manote, ar tai gera mintis?

Cecho viršininkas nuleido kasančią ranką iki apatinių šonkaulių ir ramiai kasėsi toliau.

– Esmė, – aiškino misteris Blumas, – raktų namas. Juk žinote, tarė-

jau, Meno gyventojų parlamentą. Užuomina apie savivaldą. Turistai, suprantat, iš Meno salos. Ar galite padaryti?

Galėčiau jo paklausti, kaip tarti tą *voglio*. Tačiau jei nežinotų, tik pasijustų nejaukiai. Geriau nereikia.

– Tą mes galime, – tarė cecho viršininkas. – Turite eskizą?

– Galiu atnešti, – atsakė misteris Blumas. – Jau buvo spausdinta Kilkenio laikrašty. Jis ir ten turi krautuvę. Nubėgsiu ir paprašysiu jo. Tai padarysite? Ir dar nedidelę žinutę – kad patrauktų dėmesį. Žinote, kaip paprastai. Licencija, aukšta kokybė. Seniai juntamas poreikis. Ir taip toliau.

Cecho viršininkas akimirką pagalvojo.

– Tą mes galim, – tarė jis. – Tegu užsako trims mėnesiams.

Rinkėjas atnešė jam minkštą rinktuvo puslapį. Jis tylėdamas pradėjo tikrinti. Misteris Blumas stovėjo šalia klausydamasis garsaus svertų dundesio, stebėdamas tylius rinkėjus prie raidžių kasų.

APIE ORTOGRAFIJĄ

Turi būti tikras dėl rašybos. Korektūros karštligė. Martinas Kaningemas šįryt pamiršo mums duoti tą savo rebusą, rašybos galvosūkį. Smagu matyti ne i i nosinė tikėtiną išbalusio a be nosinės ar ne? paštininko nuostabą ir vėl nosinė žvelgiant ia į sulenkto lapo karpinių simetriją prie kapinių tvoros. Kvaila, ar ne? Kapinių, aišku, atsirado vien dėl karpinių.

Galėjau pasakyti, kai jis maukšlinosi cilindrą. Dėkoju. Reikėjo ką nors pasakyti – apie seną skrybėlę ar panašiai. Ne, galėjau pasakyti. Atrodo visai kaip nauja. Ir pažiūrėti į jo fizionomiją.

Šlyžt. Apatinė pirmos mašinos plokštė išstūmė padėklą, šlyžt su pirmu spaudos lanku. Beveik kaip gyva šlyžt – norėdama atkreipti dėmesį. Kaip mokėdama stengiasi prakalbėti. Tos durys irgi šlyžt, girgžda, prašosi uždaromos. Kiekvienas daiktas kalba savaip. Šlyžt.

GARSUS DVASININKAS – STRAIPSNIO AUTORIUS

Cecho viršininkas staiga atidavė lapus tardamas:

– Palaukite. O kur arkivyskupo laiškas? Jį reikia perspausdinti laikraštyje „Telegraph“. Kur tas, kaip jį?

Jis apžvelgė savo triukšmingas nieko neatsakančias mašinas.

– Monksas, pone? – pasiteiravo balsas nuo liejinių dėžės.

– Taip. Kur Monksas?

– Monksai!

Misteris Blumas paėmė savo iškarpą. Laikas eiti.

– Tai atnešiu eskizą, misteri Naneti, – pasakė jis, – ir jūs, tikiuosi, parinksite jam tinkamą vietą.

– Monksai!

– Taip, pone.

Užsakymas trims mėnesiams. Reikia pirmiau atsikvėpti ir viską apgalvoti. Bet pamėginti galima. Nepamiršti rugpjūčio – gera mintis: arklių parodos mėnuo. Bolsbridžas. Turistai suvažiuos į parodą.

DIENINĖS PAMAINOS VIRŠININKAS

Jis nužingsniavo per raidžių rinkyklą, praėjo pro seną vyrą, palinkusį, akiniuotą, su prijuoste. Senasis Monksas, dieninės pamainos viršininkas. Ko tik neturėjo savo rankose – šitiek laiko: nekrologai, užeigų reklamos, kalbos, skyrybų procesai, rastas skenduolis. Suskaičiuotos jau jo dienos. Sveikos galvosenos, rimtas vyras, kažkiek turi banke, spėju. Žmona gerai verda ir skalbia. Duktė siuva ateljė. Paprasta panelė – jokių kvailų kaprizų.

IR BUVO ŽYDŲ VELYKOS

Jis sulėtino žingsnį norėdamas pažiūrėti, kaip rinkėjas vikriai dėlioja skiltis. Pirmiausia skaito iš kito galo. Kaip greitai. Čia reikia patirties – samengiD sakirtaP. Vargšas tėvas su hagadų knyga, skaito nuo kito galo, pirštas nukreiptas į mane. Pesacha. Po metų Jeruzalėj[11]. Dieve, dieve! Visa ta ilga istorija apie mūsų išėjimą iš Egipto žemės ir į vergijos namus aleliuja. *Shema Israel Adonai Elohenu*[12]. Ne, tai kita[13]. Paskui apie dvylika brolių, Jokūbo sūnūs. O tada avinėlis ir katinas, ir šuo, ir lazda, ir vanduo, ir tas mėsininkas, ir paskui mirties angelas užmuša mėsininką, o jis užmuša jautį, o šuo užmuša katiną. Skamba kvailokai, kol gerai įsiklausai. Tai reiškia teisingumą bet gerai neįsiklausius kad kiekvienas ėda kitą. Toks pagaliau ir yra

gyvenimas. Kaip greitai jis dirba tą darbą. Patirtis padeda pasiekti tobulumą. Atrodo, mato pirštais.

Misteris Blumas nusigręžė nuo džerškimo ir per galeriją išėjo į laiptų aikštelę. Tai man dabar trenktis visą tą kelią tramvajumi, o jei pasirodys, kad jo nėra? Geriau pirma paskambinti. Numeris? Toks pat kaip Sitrono namo. Dvidešimt aštuoni. Dvidešimt aštuoni, du ketvertai.

IR DAR KARTĄ TAS MUILAS

Jis nusileido pagrindiniais namo laiptais. Kas, po velnių, taip išjuodino sienas degtukais? Atrodo, lyg būtų susilažinę. Tokiose dirbtuvėse visuomet tvyro sodrus, priplėkęs kvapas. Drungni klijai kaimynystėje pas Tomą, kai ten dirbau.

Išsitraukė nosinę norėdamas nusivalyti nosį. Sitroncitrina? Ak, tai tas muilas. Dar iškris iš kišenės. Įsikišęs atgal nosinę, išėmė muilą ir paslėpė jį užpakalinėje kelnių kišenėje, kišenę užsegė.

Kokiais kvepalais kvepinasi tavo žmona? Dar galėčiau nuvažiuoti namo – tramvajus – esą kažką pamiršau. Tik pamatyti prieš apsirengiant. Ne. Tikrai. Ne.

Iš „Evening Telegraph“ kontoros pasigirdo netikėtas spigus juokas. Aišku, kas toks. Kas ten dedasi? Užsuksiu minutėlei paskambint. Tai Nedas Lambertas.

Jis tyliai įėjo.

ERINAS[14], ŽALIAS SIDABRO JŪROS BRANGAKMENIS

– Vaiduoklis ateina, – tyliai sumurmėjo apdulkėjusiam lango stiklui profesorius Makhju.

Misteris Dedalas, nukreipdamas įdėmų žvilgsnį nuo tuščio židinio į pašaipiai žvelgiantį Nedo Lamberto veidą, irzliai jo paklausė:

– O kenčiantis Kristau, ar tik nuo to jums neiškils votis ant subinės?

Nedas Lambertas sėdėdamas ant stalo skaitė toliau:

– „Arba pažvelkime į vingius purslojančios tarp samanotų krantų versmės, kaip ji čiurlena savo vaga, vėduojama švelniausių zefyrų, kivirčijasi su nenuoramom akmenim, virsta kūliais mėlynų Neptūno karalystės vandenų link, o paviršiuje žaidžia didinga saulės šviesa, že-

miau ant jos svajingos krūtinės nuo išlenktaarkės miško milžinų lapijos krinta šešėlis." Ką jūs į tai, Saimonai? – paklausė jis žvilgtelėjęs virš laikraščio krašto. – Kaip jums patinka aukštas stilius?

– Gerdamas maišo gėrimus, – pasakė misteris Dedalas.

Nedas Lambertas juokdamasis sudavė sau laikraščiu į kelius ir pakartojo:

– „Svajingos krūtinės ir išlenktatarkės lapijos." Oi, vyručiai! Oi, vyrai!

– O Ksenofonas žiūrėjo į Maratoną[15], – tarė misteris Dedalas vėl žvilgtelėjęs į židinį, paskui – į langą, – o Maratonas žvelgė į jūrą.

– Pakaks! – sušuko profesorius Makhju nuo lango. – Nebenoriu klausytis tokių niekų.

Jis prarijo kramsnojamą vandeningą biskvitinį pusmėnulį ir vis dar nepasisotinęs pasiruošė čiaumoti biskvitą, laikomą kitoje rankoje.

Išpūsti plepalai, niektauškos. Kaip matau, Nedas Lambertas paprašė išeiginės dienos. Vis dėlto laidotuvės sujaukia žmogui dieną. Sako, jis pažįstąs įtakingų asmenų. Senasis Čatertonas, vicekancleris, yra jo senelis ar prosenelis. Arti devyniasdešimt, sako. Nekrologas pirmam puslapiui jau seniai paruoštas. Tačiau kruta jų pykčiui. Dar, žiūrėk, pats pirmas numirs. Džoni, padaryk vietos savo dėdei. Didžiai gerbiamam Hedžesui Eirui Čatertonui. Matyt, mokėjimo dienom drebančia ranka išrašo jam kokį čekį ar du. Kaip mana iš dangaus, kai kojas pakratys. Aleliuja.

– Eilinis priepuolis, – tarė Nedas Lambertas.

– O kas tai? – paklausė misteris Blumas.

– Neseniai atrastas Cicerono fragmentas, – iškilmingai atsakė profesorius Makhju. – „Mūsų mylima šalis".

TRUMPAI, BET TAIKLIAI

– Kieno šalis? – atviraširdiškai paklausė misteris Blumas.

– Labai geras klausimas, – pastebėjo profesorius nepaliaudamas kramtyti. – Pabrėžiame „kieno".

– Deno Doseno šalis, – tarė misteris Dedalas.

– Ar tai jo kalba vakar vakare? – paklausė misteris Blumas.

Nedas Lambertas linktelėjo.

– Bet paklausykit, – tarė jis.

Atidaromų durų rankena trinktelėjo misteriui Blumui į juosmenį:

– Atleiskite, – atsiprašė Dž. Dž. O'Molojus įeidamas.

Misteris Blumas vikriai pasitraukė į šoną.

– Tai man atleiskite, – pasakė jis.

– Labą dieną, Džekai.

– Užeikit. Užeikit.

– Labą dieną.

– Kaip gyvuojate, Dedalai?

– Gerai. O jūs?

Dž. Dž. O'Molojus papurtė galvą.

LIŪDNA

Anksčiau buvo gabiausias iš jaunų advokatų. Nusirito, vargšelis. Tasai džiovininko raudonis rodo, kad giltinė jau užsimojo dalgiu. Liko tik čekštelti. Įdomu, kokie vėjai jį čia atpūtė. Pinigų pristigo.

– „O jei mes užkopsim ant susiglaudusių kalnų viršūnių."

– Puikiai atrodote.

– Ar galėčiau pamatyti redaktorių? – paklausė Dž. Dž. O'Molojus žvelgdamas vidinių durų link.

– Kiek tiktai norit, – atsakė profesorius Makhju. – Ne tik pamatyti, bet ir išgirsti.

Jis savo šventovėje su Lenehenu.

Dž. Dž. O'Molojus iš lėto nukulniavo prie pasviro stalo ir ėmė versti atgal ryškiai rožinius aplanko lapus.

Praktika žlunga. Nelemtėlis. Nusiminęs. Azartiniai lošimai. Garbės skolos. Vėją sėjęs, pjauna audrą. Geras sutartis pasirašydavo su D. ir F. Ficdžeraldais. Anie su perukais, – šitaip demonstruoja savo pilkąją medžiagą. Smegenys eksponuojamos, kaip tos statulos Glasnevine širdis. Atrodo, jis kažką rašinėja „Express", drauge su Gabrieliu Konrojum. Puikiai apsiskaitęs vyrukas. Mailsas Kroufordas pradėjo „Independente". Tiesiog juokinga, kaip tie laikraštininkai keičia pažiūras – tik pūstels vėjas. Vėtrungės. Ir balta, ir juoda tuo pat metu. Net nežinai, kuo tikėti. Viena pasakėlė gera – kol išgirsti kitą. Ėdasi kaip patrakę tuose laikraščiuose, paskui staiga pyktis išsisklaido kaip dūmas. Ir kitą dieną jau geriausi draugai.

– Ak, tik paklausykit, dėl Dievo meilės, – maldavo Nedas Lambertas. – „O jei mes užkopsim ant susiglaudusių kalnų viršūnių..."

– Muilo burbulas! – irzliai nutraukė profesorius. - Gana klausytis to plepalų maišo!

– „Viršūnių, – tęsė Nedas Lambertas, – kylančių aukštyn dangun, ir nuplausime savo sielas, ir prieš mus..."

– Tegu nusiplauna lūpas, – pasakė misteris Dedalas. – O pone Dieve! Na? Ir už tai mokama?

– „Ir prieš mus atsivers neprilygstama Airijos vaizdų panorama, nepranokstama, nepaisant išgarbintų prototipų kituose išgirtuose kraštuose, tikrasis grožis apaugusios krūmais giraitės, banguotos lygumos ir sultingos pavasariškai žalios ganyklos, panirusios į mąslų pusiau skaidrų tviskesį mūsų švelnios paslaptingos airiškos prieblandos..."

JO GIMTOJI DORĖNŲ

– Mėnulis, – tarė profesorius Makhju. – Jis pamiršo „Hamletą".

– „Apgobusios tolius, kol sušvis mėnulio rutulys ir pažers savo sidabrą."

– O! – šūktelėjo misteris Dedalas beviltiškai atsidusęs, – šūdas su cibuliais! Liaukis, Nedai. Gyvenimas per trumpas.

Jis nusiėmė cilindrą ir, nekantriai papūtęs tankius ūsus, velsiškai susišukavo plaukus – išskėtęs pirštus.

Nedas Lambertas nusviedė laikraštį į šalį kikendamas iš pasitenkinimo. Po akimirkos kimus juoko lojesys supurtė neskustą profesoriaus Makhju veidą su juodais akiniais.

– Tešlinė Kuosa! – suriko jis.

KĄ PASAKĖ VETERAPAS

Gali kiek tik nori šaipytis dabar, kai išspausdinta, tačiau skaitytojai tai praryja kaip karštą pyragaitį. Beje, jis pats, atrodo, yra dirbęs kepykloj? Tešlinė Kuosa. Kad ir kaip būtų, gerai išklojo savo lizdelį plunksnomis. Duktės sužadėtinis dirba mokesčių inspekcijoj – turi auto. Mikliai susižvejojo. Vakarėliai, atviros namų durys. Vaišės – nors sprok. Veterapas visada taip sakė. Griebk juos už skrandžio.

Vidinės durys staiga atsivėrė, ir kambarin įsiveržė ryškiai raudonas paukščiasnapis veidas, vainikuojamas panašių į plunksnas plaukų kraigo. Įžūlios mėlynos akys smalsiai nužvelgė juos, o aštrus balsas paklausė:

– Kas čia vyksta?

– Štai ir jis. Apsišaukėlis skvairas[16], – iškilmingai pranešė profesorius Makhju.

– Dinkinkiščia, nususęs pedagoge! – pagerbė jį redaktorius.

– Eime, Nedai, – pasiūlė misteris Dedalas užsidėdamas skrybėlę. – Po šitokių dalykų man reikia išgerti.

– Išgerti! – šūktelėjo redaktorius. – Prieš mišias išgerti niekas neduoda.

– Kas tiesa, tas tiesa, – sutiko misteris Dedalas eidamas pro duris. – Eime, Nedai.

Nedas Lambertas pasisukęs šonu nučiuožė nuo stalo. Mėlynos redaktoriaus akys nukrypo į misterio Blumo veidą, pritemdytą šypsenos.

– O jūs neprisidėsite, Mailsai? – paklausė Nedas Lambertas.

PRISIMENAMI NEUŽMIRŠTAMI MŪŠIAI

– Šiaurės Korko milicija![17] – sušuko redaktorius žirgliodamas prie židinio. – Visuomet laimėdavom! Šiaurės Korkas ir ispanų karininkai!

– O kur tai buvo, Mailsai? – paklausė Nedas Lambertas mąsliai apžiūrinėdamas savo batų galus.

– Ohajuj![18] – užriko redaktorius.

– Ten ir buvo, kaip Dievą myliu, – sutiko Nedas Lambertas.

Išeidamas jis šnabžtelėjo Dž. Dž. O'Molojui:

– Pradeda kliedėti. Liūdnas atvejis.

– Ohajus! – užgiedojo redaktorius aukštu drebančiu balsu užvertęs aukštyn ryškiai raudoną veidą. – Mano Ohajus!

– Idealus kretikas![19] – tarė profesorius. – Ilgas, trumpas ir ilgas.

O ARFA EOLO

Iš liemenės kišenėlės jis išėmė ritelę šilo siūlų dantims ir nuplėšęs gabalėlį vikriai įtempė tarp dviejų porų skambių nevalytų dantų.

– *Bingbeng, bengbeng.*

Misteris Blumas, pamatęs, kad kelias atviras, pajudėjo kabineto durų link.

– Tik minutėlę, misteri Kroufordai, – pasakė. – Norėčiau paskambinti dėl skelbimo.

Jis įėjo.

– O ką galite pasakyti apie vakarinės laidos vedamąjį? – paklausė profesorius Makhju priėjęs prie redaktoriaus ir uždėjęs jam ant peties savo sunkią ranką.

– Viskas bus gerai, – jau ramiau atsakė Mailsas Kroufordas. – Nesirūpinkit. Sveiki, Džekai. Viskas gerai.

– Labą dieną, Mailsai, – pasisveikino Dž. Dž. O'Molojus paleisdamas iš rankos lapus – šie švelniai nuslydo ant aplanko. – Ar šiandien apie tą Kanados sukčių?

Viduje sučirškė telefonas.

– Dvidešimt aštuoni... Ne, dvidešimt... keturi keturi... Taip.

ATSPĖK NUGALĖTOJĄ

Lenehenas išėjo iš vidinės patalpos su „Sports“ biuleteniais.

– Kas nori sužinoti, Aukso taurė – šimtas procentų? – paklausė jis. – Karūna ir O. Medenas.

Numetė biuletenius ant stalo.

Basakojų berniūkščių, laikraščių pardavėjų, šūksniai koridoriuje staiga priartėjo, ir durys ūmai atsilapojo.

– Ša, – šnypštelėjo Lenehenas. – Nebliaukit taip sargiai.

Profesorius Makhju peržirgliojo kambarį ir sugriebė vieną susigūžusį padaužą už apykaklės, o kiti galvotrūkčiais išlėkė laukan ir nušlepsėjo laiptais žemyn. Biuleteniai sušiugždėjo skersvėjy, mėlynais zigzagais nusklendė oru ir nusileido po stalu.

– Tai ne aš. Paleiskit mane, pone. Tai tas didelis berniukas, jis pastūmė mane, pone.

– Išmesk jį lauk ir uždaryk duris, – paliepė redaktorius. – Tikrą viesulą sukėlė.

Lenehenas dusyk sustenėjęs pasilenkė ir pradėjo rinkti biuletenius nuo grindų.

– Laukiam specialaus apie lenktynes, pone, – pasakė berniukas. – Tai Petas Farelas mane pastūmė, pone.

Jis parodė pirštu į du veidus, smailakiuojančius iš už durų staktos.

– Tas, pone.

– Dinkit visi iš čia, – šiurkščiai paliepė profesorius Makhju.

Jis išstūmė berniuką lauk ir užtrenkė duris.

Dž. Dž. O'Molojus mikliai vartė aplankus niurnėdamas ir ieškodamas:

– Tęsinys šeštame puslapy, ketvirta skiltis.

– Taip... Čia iš „Evening Telegraph", – telefonavo misteris Blumas iš vidinio kabineto. – Šefas yra?.. Taip, „Telegraph"... Kur? ...Aha! Kuriame aukcione?.. Aha! Suprantu... Gerai. Susirasiu jį.

SUSIDŪRIMAS

Jis padėjo ragelį ir telefonas vėl sučirškė. Blumas greitomis įžengė kambarin ir atsitrenkė į Leneheną, besigalynėjantį su antru biuletenių pluoštu.

– Pardon, mesjė, – atsiprašė Lenehenas akimirką įsitvėręs į jį ir nusiviepęs.

– Aš pats kaltas, – atsakė Blumas stengdamasis nekreipti dėmesio į jo gniaužtus. – Ar nesusitrenkėt? Labai skubu.

– Kelį, – nusiskundė Lenehenas.

Jis komiškai išsišiepė ir sudejavo trindamas kelį:

– Ak, ta *Anne Domini* našta.

– Atsiprašau, – tarė misteris Blumas.

Jis priėjo prie durų ir jas pravėręs kiek padelsė. Dž. Dž. O'Molojus užvertė sunkų aplanką. Tuščiame koridoriuje aidėjo spigūs ant laiptų sutūpusių berniukų balsai ir lūpinės armonikėlės garsai:

Mes Veksfordo vaikinai,
Narsios širdies ir kieto kumščio[20].

BLUMAS IŠEINA

– Tik nubėgsiu į Bečeloro alėją, – pasakė misteris Blumas, – dėl to Raikto skelbimo. Noriu susitarti. Sako, kad jis kažkur ten, pas Dileną.

Dvejodamas minutėlę žiūrėjo į jų veidus. Redaktorius, alkūne rem-

damasis į židinio atbrailą ir parėmęs delnu galvą, staiga plačiu mostu ištiesė ranką.

– Eiki! – sušuko jis. – Visas pasaulis prieš tave[21].

– Tuoj pat grįžtu, – pažadėjo misteris Blumas ir išskubėjo.

Dž. Dž. O'Molojus paėmė biuletenius iš Leneheno rankų ir ėmė skaityti švelniais pūstelėjimais atskirdamas juos, nieko nesakydamas.

– Jis prakiš tą reklamą, – pasakė profesorius pro akinius su juodais rėmeliais įdėmiai žvelgdamas virš užuolaidėlės. – Tik pažvelkit, kaip tie maži nenaudėliai prie jo prilipo.

– Parodykit! Kur? – sušuko Lenehenas puldamas prie lango.

GATVĖS KORTEŽAS

Abu nusišypsojo virš užuolaidėlės žvelgdami į berniukų vorelę, nutįsusią įkandin Blumo; paskutinysis tempė paskui save baltais zigzagais vėjely šokčiojantį juokdarišką aitvarą su baltų kaspinų uodega.

– Tik pažiūrėkit, kaip ta murzių govėda vejas jį ir rėkia, – pasakė Lenehenas, – išvirsit iš koto. Oi, mirštu iš juoko ne juokais! Mėgdžioja, kaip tas šleivoja plokščiom letenom. Ak, maži velniūkščiai, sėlina iš paskos ir kikena.

Jis leidosi šokti greitą karikatūrišką mazurką ir slidinėdamas kojomis pro židinį nuskriejo iki pat Dž. Dž. O'Molojaus, – o šis įdėjo biuletenius į jo ištiestas rankas.

– Kas gi čia dabar? – paklausė Mailsas Kroufordas krūptelėjęs. – O kur kiti du?

– Kas? – paklausė profesorius pasisukdamas. – Nuėjo į Ovalą išmest burnelės. Ten Padi Huperis su Džeku Holu. Atvažiavo vakar vakare.

– Tuomet eime, – tarė Mailsas Kroufordas. – Kur mano skrybėlė?

Nelygiu žingsniu, atmetęs į šonus švarko skvernus ir skambčiodamas raktais užpakalinėje kišenėje, jis nuėjo į kabinetą. Paskui, jam rakinant stalo stalčių, raktai suskambo ore ir žvangtelėjo į medį.

– Jis jau visai šiltutėlis, – pusbalsiu tarstelėjo profesorius.

– Atrodo, taip ir bus, – mąsliai sumurmėjo Dž. Dž. O'Molojus išsiimdamas portsigarą, – tačiau ne visada yra taip, kaip atrodo. Kas turtingiausias degtukų?

TAIKOS PYPKĖ

Jis pasiūlė cigaretę profesoriui, o vieną pasiėmė pats. Lenehenas nedelsdamas čirkštelėjo degtuką ir jiems paeiliui pridegė. Dž. Dž. O'Molojus vėl atvėrė savo portsigarą ir ištiesė jam.

– Labai *mersi,* – padėkojo imdamas Lenehenas.

Iš kabineto išėjo redaktorius su perkreipta ant kaktos šiaudine skrybėle. Griežtai rodydamas į profesorių jis dainingai padeklamavo:

Ak, aukšta padėtis ir garbė sugundė tave,
Ak, imperija užkerėjo tau širdį[22].

Profesorius sučiaupęs ilgas lūpas nusišypsojo.

– Ir ką? Ką pasakysi, tu nelaiminga Romos imperija? – paklausė Mailsas Kroufordas.

Jis paėmė cigaretę iš atviro portsigaro. Lenehenas, lengvu gracingu judesiu ją pridegdamas, tarė:

– Dėmesio, naujausia mano mįslė!

– *Imperium romanum,* – tyliai pasakė Dž. Dž. O'Molojus. – Tai skamba didingiau nei Britų ar Brikstono. Šie žodžiai kažkaip primena besilydančius ant ugnies riebalus.

Mailsas Kroufordas lubų link aršiai išpūtė pirmą dūmų kamuolį.

– Būtent, – pritarė jis. Mes esame tie riebalai. Mudu esame riebalai ant ugnies. Ir vilčių turime mažiau už sniego gniūžtę pragare.

ŠLOVĖ, KURIĄ VADINO ROMA[23]

– Vieną minutėlę, – tarė profesorius Makhju pakėlęs dvi ramias letenas. – Nesileiskime suvedžiojami žodžių, žodžių skambesio. Mes galvojame apie Romą, imperinę, imperatorišką, imperatyvinę.

Jis patylėjo ir lyg oratorius iš nušiurusių nešvarių rankogalių ištiesė rankas:

– Kokia buvo jų civilizacija? Didinga, sutinku, tačiau niekinga. *Cloacae:* nutekamieji vamzdžiai. Žydai dykumoje ir ant kalno viršūnės sakė: „Gera čia būti. Pastatykim altorių Jehovai". Romėnas, kaip ir anglas, kuris seka jo pėdomis, į kiekvieną naują krantą, kur tik žengdavo jo koja (į mūsų krantą ji niekuomet nežengė), atsinešdavo vien savo

kloakų maniją[24]. Apsižvalgydavo su toga ir tardavo: „Gera čia būti. Pastatykim klozetą“.

– Kaip pasakė, taip ir padarė, – tarė Lenehenas. – Mūsų seni senieji protėviai, kaip parašyta pirmame Brendžios skyriuje, buvo neabejingi tekančiai srovei.

– Jie buvo išauklėti ir dori gamtos vaikai, – sumurmėjo Dž. Dž. O'Molojus. – Tačiau mes turime ir romėnų teisę.

– O Pontijus Pilotas yra jos pranašas, – atsiliepė profesorius Makhju.

– Ar girdėjote istoriją apie baroną Polsą? – pasiteiravo Dž. Dž. O'Molojus. – Tai įvyko per pietus karališkajame universitete. Viskas ėjo kaip sviestu patepta...

– Pirmiau mano mįslę, – įsiterpė Lenehenas. – Ar pasiruošę?

Iš koridoriaus įžengė misteris O'Medenas Berkas, aukštas, plačia pilkuma iš Donegalo tvido. Paskui jį nusiimdamas skrybėlę įėjo Stivenas Dedalas.

– *Entrez, mes enfants!*[25] – sušuko Lenehenas.

– Aš lydžiu prašytoją, – melodingai tarė misteris O'Medenas Berkas. – Jaunystė, lydima Patyrimo, aplanko Garsenybę.

– Kaip gyvuojate? – paklausė redaktorius ištiesęs ranką. – Įeikite. Jūsų tėvas ką tik išėjo.

? ? ?

Lenehenas visiems paskelbė:

– Tylos! Kokia opera siejama su infekcija Pirėnuose? Apgalvokit, pasvarstykit, išmąstykit, atsakykit.

Stivenas padavė išspausdintus lapus rodydamas pavadinimą ir parašą.

– Kas? – paklausė redaktorius.

Kraštelis nuplėštas.

– Misteris Garetas Dyzis, – atsakė Stivenas.

– Tas senas niektauška, – tarė redaktorius. – O kas nuplėšė? Gal jį reikalas prispyrė.

Viena banga per kitą ritas,
Ir vėtrą pažabojęs atidunda
Blyškus, žioruojančiom akim vampyras
Ir savo lūpom prie manų priglunda[26].

– Labą dieną, Stivenai, – tarė profesorius prieidamas prie jų ir žvilgtelėdamas jiems virš pečių. – Snukio ir nagų? Ar tapai?..

Jaučiadraugiu bardu.

SĄMYŠIS ŽINOMAME RESTORANE

– Labą dieną, pone, – atsakė Stivenas parausdamas. – Tai ne mano laiškas. Misteris Garetas Dyzis prašė manęs per...

– O, aš jį pažįstu, – įsiterpė Mailsas Kroufordas, – ir jo žmoną pažinojau. Baisiausia furija, kokią kada yra sukūręs Dievas. Dievaži, jau ji tai tikrai sirgo snukio ir nagų liga! Pamenu tą vakarą, kai ji šliūkštelėjo sriubą padavėjui į veidą „Žvaigždėj ir keliaraišty". Oho!

Moteris atnešė į pasaulį nuodėmę. Dėl Elenos, pabėgusios Menelajo žmonos, graikai dešimt metų. O'Rurkas, Brefnio princas.

– Ar jis našlys? – paklausė Stivenas.

– Aha, gyvanašlis, – atsakė Mailsas Kroufordas peržvelgdamas iki apačios mašinraštį. – Imperatoriaus arkliai. Habsburgas. Airis išgelbėjo jam gyvybę ant Vienos pylimo[27]. Atminkite tai. Maksimiljanas Karlas O'Donelas, grafas fon Tirkonelis Airijoj. Atsiuntė savo įpėdinį, ir tas suteikė karaliui Austrijos feldmaršalo titulą[28]. Sulauks ten bėdų vieną dieną. Laukinės žąsys. O taip, kiekvieną kartą. Nepamirškite to!

– Ar jis tai pamiršo, štai klausimas, – tyliai atsiliepė Dž. Dž. O'Molojus sukiodamas rankose pasagos formos prespapjė. – Princų gelbėjimas – darbas už ačiū.

Profesorius Makhju pasisuko į jį.

– O jeigu ne? – paklausė jis.

– Aš jums papasakosiu, kaip buvo, – pradėjo Mailsas Kroufordas. – Kartą toks vengras...

BERGŽDI REIKALAI
PRISIMENAMAS KILMINGAS MARKIZAS

– Mes visuomet buvome ištikimi bergždiems reikalams, – priminė profesorius. – Sėkmė mums – tai intelekto ir vaizduotės mirtis. Mes niekada nebuvome ištikimi tiems, kuriuos lydi sėkmė. Mes tarnaujame jiems. Aš mokau rėksmingos lotynų kalbos. Šneku kalba tos rasės,

kurios mentaliteto viršūnė yra maksima „laikas – pinigai". Materialių dalykų vyravimas. *Dominus!* Viešpatie! O kur dvasingumas? Viešpatie Dieve! Viešpats Salsberis[29]. Sofa Vestendo klube. Bet graikai!

KYRIE ELEISON!

Šviesi šypsena pagyvino jo tamsaus rėmo juosiamas akis, dar pailgino ilgas lūpas.

– Graikai, – pakartojo jis. – *Kyrios!* Švytintis žodis! Balsės, kurių nepažįsta semitai ir saksai[30]. *Kyrie!* Intelekto švytėjimas. Turėčiau dėstyti graikų, proto, kalbą. *Kyrie eleison!* Klozetų statytojai ir kloakų meistrai niekada netaps mūsų dvasios viešpačiais. Mes valdiniai tos katalikų riterių Europos, kuri nuskendo prie Trafalgaro, ir dvasios imperijos valdiniai, o ne *imperium,* kuri nukeliavo į dugną kartu su Atėnų flotilėmis prie Egospotamų. Taip, taip. Nukeliavo į dugną. Pyras, suklaidintas orakulo, paskutinįsyk pamėgino atšaukti lemtį. Ištikimas bergždžiam reikalui.

Jis nužirgliojo lango link.

– Jie ėjo į mūšį, – niūriai padeklamavo misteris O'Medenas Berkas, – bet visad krito[31].

– Buhūū! – tyliai suraudojo Lenehenas. – Vis per tą plytą, kuria gavo paskutinėje vaidinimo dalyje. Vargšas, vargšas, vargšas Pyras!

Paskui ėmė šnabždėti Stivenui į ausį:

LENEHENO LIMERKAS

Štai išminčius Makhju, dorybių versmė.
Jis nešioja prabangią pensnė.
Bet apvalūs daiktai jam atrodo kampuoti,
Tai kam vargšui nosį balnoti?
Juk ne kubilas čia, o vyno pūslė.

Su gedulo rūbais, gedi Saliustijaus[32], kaip sako Maligenas. Kurio motina taip bjauriai numirė.

Mailsas Kroufordas sugrūdo lapus į šoninę kišenę.

– Gerai, tiks, – pasakė jis. – Likusią dalį perskaitysiu vėliau. Tinka.

Lenehenas protestuodamas išskėtė rankas.

– O mano mįslė? – riktelėjo jis. – Kokia opera siejama su liga Pirėnuose?

– Opera? – sfinksiškas O'Medeno Berko veidas tapo dar paslaptingesnis.

Lenehenas džiaugsmingai paskelbė:

– „Kastilijos rožė". Suprantate, ką noriu pasakyti?

Nestipriai bakstelėjo misteriui O'Medenui Berkui ties blužnimi. Misteris O'Medenas Berkas manieringai atšlijo ir pasirėmė ant savo lietsargio nuduodamas, kad dūsta.

– Gelbėkit! – sušvokštė jis. – Man smarkiai silpna.

Lenehenas pasistiebęs ant pirštų galų šiugždančiais lapais ėmė paskubomis vėduoti jam veidą.

Profesorius, eidamas pro aplankus, brūkštelėjo delnu per palaisvintus Stiveno ir misterio O'Medeno Berko kaklaraiščius.

– Paryžius, buvęs ir dabartinis, – tarstelėjo jis. – Atrodote kaip komunarai.

– Kaip tie vaikinai, kurie susprogdino Bastiliją, – su švelnia pašaipa pridūrė Dž. Dž. O'Molojus. – O gal judu abu susitarę nušovėt Suomijos generalgubernatorių? Atrodote taip, lyg tikrai būtumėt atlikę tą žygdarbį. Generolą Bobrikovą[33].

OMNIUM PAMINĖTUM

– Mes tik ketinom tai padaryti, – atsakė Stivenas.

– Visi talentai, – tarė Mailsas Kroufordas. – Teisė, klasikinės kalbos...

– Arklių lenktynės, – įterpė Lenehenas.

– Literatūra, žurnalistika.

– O jei čia būtų Blumas, – pasakė profesorius, – tuomet – ir taurus reklamos menas.

– Ir ponia Blum, – pridūrė misteris O'Medenas Berkas. – Balso mūza. Dublino numylėtinė.

Lenehenas garsiai sukosėjo.

– Hmm! – labai tyliai pratarė. – Ak, orą gaivaus gurkšnio. Mane perpūtė parke. Vartai buvo atidaryti.

JŪS TAI GALITE!

Redaktorius uždėjo nervingą ranką Stivenui ant peties.

– Noriu, kad ką nors man parašytumėt, – tarė jis. – Ką nors kandaus. Jūs tai galite. Matau iš veido. Tame jaunystės žodyne...[34]

Matau iš veido. Matau jūsų žvilgsny. Tingus apsnūdęs mažas fantazuotojas.

– Snukio ir nagų liga! – sušuko redaktorius paniekinamai ir smerkiamai. – Didelis tautininkų susirinkimas Boris-in-Osori miestely[35]. Vieni niekai! Reikia buldozeriu į publiką! Duokite jiems ką nors kandaus. Įtraukite ir mus visus, velniai griebtų. Tėvą, Sūnų ir Šventą Dvasią, ir šūdžių Makkartį.

– Mes visi galime parūpinti dvasinio peno, – pareiškė misteris O'Medenas Berkas.

Stivenas pakėlė akis ir išvydo įžūlų, nerūpestingą žvilgsnį.

– Jis nori tave įtraukti į spaudos kliką, – pasakė Dž. Dž. O'Molojus.

DIDYSIS GALAHERIS

– Jūs tai galite, – pakartojo Mailsas Kroufordas ir pabrėždamas savo žodžius sugniaužė kumštį. – Luktelėkite truputį, mes paralyžiuosim Europą, kaip sakydavo Ignacijus Galaheris pypkiuodamas ir rikiuodamas biliardo kamuolius „Klarense". Galaheris, štai jums reporteris. Štai kur plunksna. Žinote, kaip jis padarė karjerą? Aš jums papasakosiu. Tai buvo išradingiausias visų laikų žurnalizmo pavyzdys. Aštuoniasdešimt pirmais gegužės šeštą, nenugalimųjų laikai, žmogžudystės Fenikso parke, manau, jūs dar nebuvote gimęs. Tuojau parodysiu.

Jis prasispraudė pro juos prie aplankų.

– Pažvelkite, – tarė jis atsisukdamas. – „New York World" specialiai užprašė telegrafu. Pamenate tuos laikus?

Profesorius Makhju linktelėjo.

– „New York World", – įsikarščiavęs pakartojo redaktorius nustumdamas ant pakaušio savo šiaudinę skrybėlę. – Kur tai atsitiko? Timas Kelis arba, tiksliau, Kanava, Džo Breidis ir kiti. Kur važnyčiojo Ožkakailis. Visą kelią, suprantat?

– Ožkakailis, – tarė misteris O'Medenas Berkas. – Fitsharis sako, kad dabar jis laiko tą vežikų pastogę prie Buto tilto. Holohenas sakė. Pažįstat Holoheną?

– Šlubt ir trukt, ar tas? – paklausė Mailsas Kroufordas.

– Ir vargšas Gamlis ten, sakė, saugo municipaliteto akmenis. Naktinis sargas.

Stivenas nustebęs atsisuko.

– Gamlis? – perklausė jis. – Ką jūs sakote? Ar tas mano tėvo draugas?

– Pamirškite tą Gamlį, – piktai riktelėjo Mailsas Kroufordas. – Tegu rūpinasi akmenimis, kad tie nepabėgtų. Pažvelkit. Ką padarė Ignacijus Galaheris? Tuoj pasakysiu. Genijaus įkvėpimas. Žaibiškai telegrafavo. Ar turite kovo septynioliktos „Weekly Freeman"? Puiku. Matote?

Ėmė versti atgal aplanko lapus ir dūrė pirštu į vieną vietą.

– Štai, tarkime, ketvirtas puslapis, Brensomo kavos reklama. Matot? Puiku.

Sučirškė telefonas.

TOLIMAS BALSAS

– Atsiliepsiu, – prieidamas pasakė profesorius.

– B yra parko vartai. Gerai.

Jo virpantis pirštas dursčiojo ir ten, ir šen.

– T – vicekaraliaus rezidencija. K – kur įvyko žmogžudystė. N – Nokmarano vartai.

Nukarusi jo pagurklio oda kretėjo kaip gaidžio pakarūklai. Prastai iškrakmolytas antkrūtinis išlindo lauk, ir jis šiurkščiai sugrūdo jį atgal po liemene.

– Alio? „Evening Telegraph" redakcija... Alio?.. Kas kalba... Taip... Taip... Taip...

– Nuo F iki P – kelias, kuriuo važiavo Ožkakailis, kad turėtų alibi. Inčikoras, Raundtaunas, Vindi Arboras, Palmerstono parkas, Ranela. F A B P. Supratot? Iks – tai Deivio smuklė Lysono gatvės gale.

Profesorius priėjo prie durų.

– Skambina Blumas, – pranešė jis.

– Pasakykit jam, kad eitų velniop, – nedelsdamas liepė redaktorius. – Iks yra Berko smuklė, matote?

II

SUMANU, LABAI

– Sumanu, – pasakė Lenehenas. – Labai.

– Pateikė kaip ant lėkštutės, – pasakė Mailsas Kroufordas, – visą šią kruviną istoriją.

Košmaras, iš kurio niekada nepabusi.

– Aš pats mačiau, – didžiuodamasis pasigyrė redaktorius. – Pats dalyvavau. Dikas Adamsas, geraširdiškiausias iš visų sumautų korkiečių, kuriems Viešpats kada nors yra įpūtęs gyvybę, ir aš.

Lenehenas nusilenkė nematomam pavidalui ir paskelbė:

– Sėdėk užu kėdės. Adelė pamilo tolimą pelėdą.

– Istorija! – sušuko Mailsas Kroufordas. – Senė iš Prins gatvės[36] buvo pirma. Ir kilo raudos, ir buvo griežiama dantimis. Viskas dėl vieno reklaminio skelbimo. Gregoras Grėjus[37] nupiešė eskizą. Ir palypėjo karjeros laipteliais aukštyn. Paskui Padis Huperis įkalbėjo Tėjų Pėjų[38], ir tas priėmė jį į „Star“. Dabar jis susidėjęs su Blumenfeldu[39]. Štai kur presa. Štai kur talentas. Pajė![40] Visiems jis kaip tėvas.

– Kvapą gniaužiančios žurnalistikos tėvas, – patvirtino Lenehenas, – ir Kriso Kalineno svainis.

– Alio?.. Jūs girdite?.. Taip, jis dar čia. Ateikite pats.

– Kur jūs dabar rasite tokį žurnalistą, kur?! – suriko redaktorius. Ir triukšmingai užvertė aplanką.

– Gelniškai vabu, – tarė Lenehenas misteriui O'Medenui Berkui.

– Labai šaunu, – sutiko misteris O'Medenas Berkas.

Profesorius Makhju išėjo iš kabineto.

– Beje, apie tuos nenugalimuosius, – tarė jis, – ar nepastebėjot, kad pas vyriausią miesto teisėją buvo nuvesti kai kurie gatvės prekiautojai...

– Taip, taip, – gyvai pritarė Dž. Dž. O'Molojus. – Leidi Dadli ėjo namo per parką. Norėjo pažiūrėti, kaip praėjusių metų ciklonas išvartė medžius, ir nutarė nusipirkti atviruką su Dublino vaizdu. O atvirukas pasirodė skirtas lyg Džo Bredžio, o gal Vyriausiojo ar Ožkakailio sukakčiai pažymėti. Tiesiai priešais vicekaraliaus rezidenciją, įsivaizduojat!

– Dabartiniai tinka vien niekniekių skyriui, – nusprendė Mailsas Kroufordas. – Fe! Kokia spauda, toks ir teismas! Kur dabar rasite tokį teisininką kaip Vaitsaidas ar Izaokas Batas, ar sidabraburnis O'Heiganas? Ką? Et, avigalvių šutvė! Nė pusgrašio neverti!

Jo lūpos, nustojusios kalbėti, ir toliau virpčiojo – nervingos paniekos garankštys.

Ar kuri nors panūstų būti bučiuojama tų lūpų? Iš kur tau žinoti? Tai kam tuomet rašei?

RIMAI IR PRASMĖS

Lūpos, pupos. Ar lūpos kažkokiu būdu yra pupos? Arba pupos – lūpos? Kažkoks ryšys turbūt yra. Lūpos, pupos, lubos, gubos. Rimai – du vyrai, vienodai apsirengę, vienodai atrodantys, poromis, po du.

.... *la tua pace*
.... *che parlar ti piace*
.... *mentreche il vento, come fa, si tace*[41].

Jis matė jas, po tris, artėjančios mergaites, žaliu, rožiniu, rausvai rudu, susipinančias *per l'aer perso*[42], rausvai violetiniu, purpuriniu, *quella pacifica orafiamma*[43], taurialiepsnio aukso apdaru, *di rimirar fe piu ardenti*[44]. Bet aš – seni vyrai, atgailaują, švinapėdžiai, niūradugnėj naktу: lūpos pupos: kapas papas.

– Kalbėk tik už save, – tarė misteris O'Medenas Berkas.

KIEKVIENAI DIENAI GANA...[45]

Dž. Dž. O'Molojus nežymiai šypsodamasis priėmė iššūkį.

– Mano mielas Mailsai, – pasakė jis nušveisdamas cigaretę šalin, – jūs klaidingai supratote mano žodžius. Aš neginu, kaip mėginama įteigti, trečios profesijos[46], *qua* profesijos, bet jūsų korkiškos kojos nunešė jus per toli. Kodėl nepaminite Henrio Gratano ir Fludo ar Demosteno ir Edmundo Berko[47]. Visi žinome Ignacijų Galaherį ir jo Čeiplizodo bosą Harmsvortą[48] iš bulvarinio niekalo, ir jo amerikoną pusbrolį[49] iš murzinos Bauerio paklodės, jau nekalbu apie „Paddy Kelly's Budget", „Pue's Occurences" ir mūsų pastabųjį draugą „The Skibereen Eagle". Kam minėti tokį teisminio iškalbingumo meistrą kaip Vaitsaidas? Kiekvienai dienai gana savo laikraščio.

KADAI PRABĖGUSIŲ DIENŲ ATGARSIAI

– Gratanas ir Fludas būtent šiam laikraščiui ir rašė, – suriko jam į veidą redaktorius. – Airių savanoriai. Kur jūs dabar? Įkurtas 1763 metais. Daktaras Lukasas[50]. O ką dabar galėtume palyginti su Džonu Filipotu Karenu?[51] Tfu!

– Na, – pasakė Dž. Dž. O'Molojus, – pavyzdžiui, Bušą, karališkąjį advokatą.

– Bušą? – pakartojo redaktorius. – Na, taip. Bušas, sutinku. Jam tai įgimta. Kendalas Bušas, tai yra, norėjau pasakyti, Seimūras Bušas.

– Seniai jau būtų sėdėjęs teisėjo kėdėje, – pastebėjo profesorius, – jeigu ne... A, tiek to.

Dž. Dž. O'Molojus pasisuko į Stiveną ir tyliai, lėtai pasakė:

– Vieną iš dailiausių frazių, kokią esu girdėjęs savo gyvenime, ištarė Seimūro Bušo lūpos. Tai buvo brolžudystės byla, Čaildso byla. Bušas jį gynė.

Ir atsargiai įlašino man į kaušą ausies.

Beje, kaip jis tai išsiaiškino? Jis numirė per miegus. Ar ta kita istorija, apie žvėrį su dviem kuprom?

– Ir kokia gi ji? – paklausė profesorius.

ITALIA, MAGISTRA ARTIUM

– Jis kalbėjo apie įrodymų įstatymą, – ėmė aiškinti Dž. Dž. O'Molojus, – apie romėnų teisę, kaip priešingybę ankstyvajam Mozės kodeksui, tam *lex talionis*[52]. Ir minėjo Mikelandželo „Mozę“ Vatikane[53].

– Hmm, taip.

– Keli gerai parinkti žodžiai, – tarė įžanginius žodžius Lenehenas. – Tylos!

Pauzė. Dž. Dž. O'Molojus išsiėmė portsigarą.

Be reikalo suklusom. Kas nors įprasta.

Žinianešys užsigalvojęs išsiėmė degtukų dėžutę ir užsidegė cigarą.

Nuo tada, žvelgdamas į praeitį, aš dažnai pagalvoju apie keistą metą, kai nutiko tas nedidelis įvykis, iš esmės visai nereikšmingas, degtuko čirkštelėjimas, nulėmęs visą tolesnę mūsų abiejų gyvenimų eigą[54].

IŠDAILINTA FRAZĖ

Dž. Dž. O'Molojus tęsė pabrėždamas kiekvieną žodį:

– Jis apie tai pasakė: „Tas akmeninis atvaizdas sustingusioj muzikoj, raguotas ir baisus, dieviškas žmogaus pavidalu, tas amžinas išminties ir pranašystės simbolis, kuris nusipelno gyventi, jeigu nusipelno gyventi tai, ką skulptoriaus ranka ar vaizduotė sukūrė iš marmuro, dvasiškai pakitusio ir keičiančio dvasią!"

Jo tėva ranka grakščiu mostu pabrėžė kulminaciją ir atoslūgį.

– Nuostabu! – tuoj pat pripažino Mailsas Kroufordas.

– Dieviškas įkvėpimas, – tarė misteris O'Medenas Berkas.

– O jums patiko? – Dž. Dž. O'Molojus paklausė Stiveną.

Stivenas, sujaudintas kalbos ir gestų grakštumo, paraudo. Jis paėmė iš portsigaro cigaretę. Dž. Dž. O'Molojus pasiūlė savo portsigarą Mailsui Kroufordui. Lenehenas, kaip ir anksčiau, pridegė jiems cigaretes ir paėmė savo trofėjų sakydamas:

– Labibus dėkojibus.

AUKŠTOS MORALĖS ŽMOGUS

– Profesorius Meidženisas man pasakojo apie jus, – pasakė Dž. Dž. O'Molojus Stivenui. – Ką jūs iš tiesų galvojate apie tą hermetistų kompaniją, opalinės tylos poetus ir vyriausiąjį mistiką A. E.[55]? Viskas prasidėjo nuo šitos moters Blavatskajos. Puikių ji prisirankiojusi triukų, pilną krepšį. A. E., duodamas interviu vienam jankiui, sakė, kad jūs atėjote pas jį paryčiui ir ėmėte klausinėti apie sąmonės lygmenis. Meidženisas mano, kad jūs, matyt, paprasčiausiai buvote nutaręs pašiepti A. E. Jis aukščiausios moralės žmogus, Meidženisas.

Kalbėjo apie mane. Ką jis pasakė? Ką jis pasakė? Ką jis pasakė apie mane? Neklausk.

– Ne, dėkui, – tarė profesorius Makhju pastumdamas portsigarą į šalį. – Luktelėkite valandžiukę. Leiskite man pasakyti vieną dalyką. Pats puikiausias iškalbingumo pavyzdys, kokį kada esu girdėjęs, yra Džono F. Teiloro kalba, pasakyta kolegijos istorikų draugijoje. Iš pradžių kalbėjo ponas teisėjas Ficgibonas, dabartinė apeliacinio teismo

galva, o diskutuojama buvo apie naują tais laikais dalyką, esė, propaguojančią airių kalbos atgimimą.

Jis pasisuko į Mailsą Kroufordą ir tarė:

– Jūs pažįstate Džeraldą Ficgiboną. Taigi galite įsivaizduoti jo pranešimo stilių.

– Sklinda gandas, kad jis posėdžiauja su Timu Hyliu[56], – tarė Dž. Dž. O'Molojus, – Trinity koledžo administracijos komisijoj.

– Jis posėdžiauja su miela būtybe vaikiška suknute, – pataisė Mailsas Kroufordas. – Tęskite. Na?

– Tai buvo, atkreipkite dėmesį, patyrusio oratoriaus kalba, – tęsė profesorius, – kupina mandagaus išdidumo ir nepriekaištinga dikcija išreiškianti, nepasakyčiau, kad rūstų, bet, sakyčiau, kilnaus žmogaus tikėjimą naujuoju judėjimu. Tuomet tai buvo naujas judėjimas. Mes buvome silpni, taigi niekam tikę.

Akimirkai sučiaupė savo ilgas plonas lūpas, bet trokšdamas kalbėti toliau pakėlė ranką prie akinių ir lengvai liesdamas juodus rėmus virpančiu nykščiu bei bevardžiu pirštu pakreipė juos.

IMPROVIZACIJA

Kasdieniniu tonu jis kreipėsi į Dž. Dž. O'Molojų:

– Turbūt žinote, kad O'Teiloras atvyko ten tiesiai iš ligos patalo. Kad jis būtų iš anksto paruošęs kalbą, netikiu, nes salėje nebuvo nė vienos stenografistės. Jo tamsus liesas veidas buvo apžėlęs išsitaršiusia barzda. Ant kaklo ryšėjo laisvą skarelę ir apskritai atrodė, nors toks ir nebuvo, kaip mirštantis žmogus.

Jo žvilgsnis tuoj pat, bet iš lėto nuo Dž. Dž. O'Molojaus nukrypo į Stiveno veidą ir išsyk smigo žemyn, tarsi kažko ieškodamas. Užu palenktos galvos pasirodė jo nekrakmolyta drobinė apykaklė, sutepta retų plaukų. Vis dar ieškodamas jis tarė:

– Kai Ficgibonas baigė kalbėti, Džonas D. Teiloras pakilo atsakyti. Trumpiau kalbant, jei gerai pamenu, jo žodžiai buvo tokie.

Ryžtingai pakėlė galvą. Akys vėl tapo mąslios. Storuose lęšiuose, ieškodami išeities, pirmyn ir atgal plaukiojo nenuovokūs moliuskai.

Jis pradėjo:

– „Pone pirmininke, ponios ir ponai. Su didžiausiu malonumu iš-

klausiau žodžių, kuriais prieš valandėlę į Airijos jaunimą kreipėsi mano mokytas draugas; jaučiausi, lyg būčiau perkeltas į kraštą, esantį toli nuo mūsų, į epochą, labai nutolusią nuo mūsų laikų. Man atrodė, kad atsidūriau senovės Egipte ir klausausi didžio šios šalies žynio kalbos jaunajam Mozei."

Jo klausytojai, įtempę ausis, sustingę laikė cigaretes tarp pirštų, dūmai kilo liaunomis vijomis, kurios stiebėsi kartu su jo žodžiais. „Ir tegu mūsų dūmai sukas." Artėja kilnūs žodžiai. Dėmesio. Gal ir pačiam pabandyti?

– „Ir atrodė man, kad šio didžio Egipto žynio balsas kupinas pakilumo bei išdidumo."

Aš išgirdau jo žodžius, ir man buvo atskleista jų prasmė.

IŠ DVASIOS TĖVŲ

Man buvo atskleista, kad vien gerus dalykus galima iškraipyti, tik pačių geriausių arba tų, kurie visai nėra geri, neįmanoma sugadinti. A, kad tave kur! Juk tai šventas Augustinas.

– „Kodėl jūs, žydai, nepriimate mūsų kultūros, mūsų religijos ir mūsų kalbos? Esate klajojančių piemenų gentis. Mes esame galinga tauta. Jūs neturite miestų nei turtų. Mūsų miestai yra žmonijos aviliai, o galeros, triremos ir kvadraremos, prikrautos įvairiausių prekių, raižo viso žinomo pasaulio vandenis. Jūs vos atsikratėte pirmykštės būklės. Mes turime literatūrą, dvasininkiją, ilgaamžę istoriją ir valstybę."

Nilas.

Vaikas, vyras, atvaizdas[57].

Ant Nilo kranto auklės suklupo, liūnsargių nendrių lopšys – vyras vikrus kovoje – akmenragis, akmenbarzdis, širdis iš akmens.

– „Jūs meldžiatės vietiniam ir neaiškiam dievaičiui. Mūsų šventovės, didingos ir paslaptingos, yra Izidės ir Ozirio, Horo ir Amono Ra buveinės. Jūsų yra vergovė, pagarbi baimė ir nuolankumas. Mūsų – griaustiniai ir jūros. Izraelis silpnas, nedaug jo vaikų. Egiptas – šeimininkas ir baisi jo kariuomenė. Jūs vadinami padieniais. Pasaulis dreba išgirdęs mūsų vardą."

Jo kalbą pertraukė begarsis alkio raugulys. Drąsiai pakėlęs balsą įveikė jį:

– „Tačiau, ponios ir ponai, jeigu jaunuolis Mozė būtų paklausęs ir pripažinęs tokį požiūrį į gyvenimą, jei būtų nulenkęs galvą, nulenkęs valią, nulenkęs dvasią prieš tą išpuikėlišką patarimą, jis niekuomet nebūtų išvedęs išrinktosios tautos iš nelaisvės namų, nebūtų sekęs dieną paskui debesies stulpą. Jis niekada nebūtų kalbėjęs su Amžinuoju tarp žaibų, nebūtų nusileidęs iš ten su įkvėpimo šviesa, nutvieskusia jo veidą, nešinas įstatymo lentelėm, išrašytom ištremtųjų kalba."

Jis liovėsi ir pažvelgė į juos mėgaudamasis.

NELAIMĘ PRANAŠAUJĄS ŽENKLAS – JAM!

Dž. Dž. O'Molojus ne be gailesčio pasakė:

– Ir vis dėlto jis mirė neįžengęs į pažadėtąją žemę.

– Staiginorsirdėlilgaitrukusiosligosdažnaiišankstonumatomamirtis, – išpyškino Lenehenas. – O jam už nugaros buvo didelė ateitis.

Daugybė basų kojų per priebutį nudunksėjo laiptais aukštyn.

– Tai tikras iškalbos menas, – pripažino profesorius, ir niekas jam neprieštaravo.

Ir nuskriejo su vėju. Minios Malahmaste ir karališkoj Taroj[58]. Ištisos mylios prieangių ausų. Tribūno žodžiai, nustelbti kauksmo ir išsklaidyti į visas keturias puses. Tauta, priglobta jo balso. Miręs triukšmas. Akašos kronikos[59] – visko, kas kada nors kur nors kaip nors vyko. Mylėkit ir garbinkit jį: aš nebe.

Aš turiu pinigų.

– Džentelmenai, – tarė Stivenas. – Leiskite man į darbotvarkę įtraukti pasiūlymą posėdį perkelti į kitą vietą.

– Jūs mane stebinate. Ar tai tik ne tuščias meilikavimas? – paklausė misteris O'Medenas Berkas. – Jau yr, rods, patis metas, kuomet ąsotis vyno, metaforiškai kalbant, būt meiliausias širdžiai toj senovinėj karčemėlėj.

– Kad būtų taip, šiuomi ryžtingai ir nuspręsta. Visi, kas už, sako taip, – pareiškė Lenehenas. – Kas prieš, tyli. Skelbiu – priimta! Į kokią būtent girdyklą?.. Mano lemiamas balsas – Mūnio!

Jis žengė pirmas pamokydamas:

– Griežtai atsisakysime imti stiprių skysčių, ar ne taip? Taip, ne taip. Jokiais būdais.

Misteris O'Medenas Berkas, sekdamas šalimais, sąmoksliškai dūrė skėčiu ir tarė:

– Drąsiau, Makdufai!

– Sūnus – gyvas tėvas! – sušuko redaktorius vožtelėdamas Stivenui per petį. – Eime. Kur tie prakeikti raktai?

Pagrabinėjo kišenėje ir ištraukė suglamžytus mašinraščio lapus.

– Snukio ir nagų. Žinau. Tiks. Įdėsim. Kurgi jie? Viskas gerai.

Jis susigrūdo lapus atgal ir įėjo į kabinetą.

TIKĖKIMĖS

Dž. Dž. O'Molojus, ketindamas eiti paskui jį, tyliai pasakė Stivenui:

– Tikiuosi, išgyvensi tiek, kad pamatytum jį išspausdintą. Mailsai, minutėlę.

Jis nuėjo į kabinetą ir uždarė paskui save duris.

– Eime, Stivenai, tarė profesorius. – Puiku, ar ne? Tikra pranašiška vizija. *Fuit Ilium!*[60]. Pagyrūniškos Trojos apiplėšimas. Karalystės pasaulio šio. Viduržemio jūros valdovai – šiandien felachai.

Pirmasis berniukas, laikraščių pardavėjas, paskubom nutrepeno laiptais žemyn kone lipdamas jiems ant kulnų ir puolė į gatvę šaukdamas:

– Lenktynių specialus!

Dublinas. Turiu daug, daug ko išmokti.

Jie pasuko kairėn, į Ebi gatvę.

– Aš irgi regėjau viziją, – tarė Stivenas.

– Iš tiesų? – paklausė profesorius ir šoktelėjo priekin, kad žengtų koja kojon su juo. – Kroufordas pasivys mus.

Dar vienas vaikis nuskuodė pro juos kvykdamas:

– Lenktynių specialus!

BRANGUS PURVINAS DUBLINAS

Dubliniečiai.

– Dvi Dublino vestalės, – pasakė Stivenas, – senyvos ir pamaldžios, pragyveno penkiasdešimt ir penkiasdešimt trejus metus Famboli skersgatvy.

– Kur tai? – paklausė profesorius.

– Šalia Bleikpitso.

Drėgna naktis, kvepianti kepyklos tešla. Atsišliejusi į sieną. Veidas blizga kaip lajus po multino šaliu. Paklaikusios širdys. Akašos kronikos. Greičiau, branguti!

Pirmyn. Išdrįsk. Tebūnie gyvenimas.

– Jos nori pamatyti Dublino panoramą nuo Nelsono kolonos. Sutaupė tris šilingus dešimt pensų raudonoje skardinėje taupyklėje, panašioje į dėžutę laiškams. Iškrato iš ten tripenses monetas ir šešiapensę, o pensus kantriai krapšto peilio galu. Du šilingai ir trys pensai sidabru, vienas šilingas ir septyni pensai variokais. Užsideda skrybėlaites, apsivelka geriausius rūbus ir pasiima skėčius – o jei pradės lyti.

– Išmintingos mergelės, – tarė profesorius Makhju.

NEPAGRAŽINTAS GYVENIMAS

– Už šilingą ir keturis pensus jos perka sūdytos kiaulienos ir keturias riekes duonos šiaurinėje miesto valgykloje Malboro gatvėje, iš panelės Keit Kolins, savininkės... Jos nusiperka dvidešimt keturias prinokusias slyvas iš mergaitės Nelsono kolonos papėdėje, kad numalšintų troškulį, sukeltą sūdytos kiaulienos. Duoda dvi trijų pensų vertės monetas džentelmenui prie turniketo ir ima lėtai kopti įvijais laiptais aukštyn krenkšdamos, drąsindamos viena kitą, išsigandusios tamsos, dūsaudamos, klausinėdamos viena kitą, ar dar turi tos kiaulienos, garbindamos Dievą ir Švenčiausiąją Mergelę, grasindamos, kad jau leisis žemyn, žvilgčiodamos pro angas. Garbė Dievui. Jos nė neįsivaizdavo, kad šitaip aukštai.

Jų pavardės – Ana Karns ir Florensė Makkeib. Aną Karns kamuoja radikulitas, ir ji trinasi Lurdo vandeniu, kurio jai padovanojo tokia leidi, pati gavusi pilną butelį iš vieno Dievo Kančių ordino tėvo. Florensė Makkeib kiekvieną šeštadienį vakarienei valgo kiaulės koją ir išgeria butelį dvigubo „Iks“.

– Antitezė, – pastebėjo profesorius dukart linktelėdamas. – Vestalės mergelės. Regiu jas kaip gyvas. O kurgi užtruko mūsų draugas?

Jis atsisuko.

Pulkas berniūkščių galvotrūkčiais nurūko laiptais žemyn ir išsilakstė į visas puses klykdami, plasnodami baltais laikraščiais. Įkandin jų ant

laiptų išėjo Mailsas Kroufordas – skrybėlė kaip aureolė vainikuoja skaisčiai raudoną veidą – kalbėdamasis su Dž. Dž. O'Molojum.

– Eime, – šūktelėjo profesorius ir mostelėjo ranka.

Ir vėl prisigretino prie Stiveno.

BLUMO SUGRĮŽIMAS

– Taip, – tarė jis. – Įsivaizduoju jas.

Misteris Blumas, uždusęs, pagautas pašėlusių berniūkščių sūkurio netoli „Irish Catholic" ir „Dublin Penny Journal" redakcijų, šūktelėjo:

– Misteri Kroufordai! Sekundėlę!

– „Telegraph!" Lenktynių specialus!

– Kas nutiko? – paklausė Mailsas Kroufordas sulėtinęs žingsnį.

Laikraščių berniūkštis suklykė misteriui Blumui į veidą:

– Baisi tragedija Retmainse! Vaiką suspaudė dumplės!

INTERVIU SU REDAKTORIUMI

– Tik dėl tos reklamos, – pasakė misteris Blumas braudamasis laiptų link, puškuodamas ir traukdamas iš kišenės iškarpą. – Aš ką tik kalbėjau su misteriu Raiktu. Jis užsakys dviem mėnesiams. Paskui žiūrės. Tačiau jis nori žinutės ir „Telegraphe", šeštadieniniame rožiniame, kad atkreiptų dėmesį. Kaip jau esu sakęs patarėjui Nanečiui, jis nori tokios pat, kokia buvo „Kilkenny People". Galėčiau paimti iš bibliotekos. Raiktų namai, suprantate? Jo pavardė Raiktas. Žodžių žaismas. Bet jis, galima sakyti, pažadėjo, kad pakartos. Tik jis nori truputėlį išpūstos reklamos. Ką man jam perduoti, misteri Kroufordai?

P. M. S.

– Pasakykit jam, kad pabučiuotų man subinę! – atrėžė Mailsas Kroufordas ir išraiškingai mostelėjo ranka. – Taip ir pasakykit – tiesiai šviesiai.

Truputį susinervinęs. Būk atsargus. Visi traukia išmesti burnelės. Petys į petį. Kaulytojo Leneheno jachtininko kepurė iš paskos. Įprastas meilikavimas. Įdomu, ar tik ne tas jaunuolis Dedalas bus pakurstęs? Šiandien apsiavęs gerais batais. Paskutinįsyk, kai buvau jį sutikęs,

švietė kulnai. Kažkur buvo įbridęs į purvyną. Lengvabūdis vaikinas. Ką jis veikė Airištaune?

– Gerai, – tarė misteris Blumas vėl sutelkdamas žvilgsnį, – jei man pavyktų gauti eskizą, manau, verta įdėti nedidelę žinutę. Tikiuosi, jis duos tą skelbimą. Aš jam perduosiu...

P. M. K. A. S.

– Tegu pabučiuoja man karališką airišką subinę, – sugriaudėjo Mailsas Kroufordas per petį. – Bet kada, kai tik panorės, taip ir pasakykite jam.

Kol misteris Blumas stovėjo dvejodamas ir beveik šypsodamasis, jis krūpčiodamas nužirgliojo tolyn.

KUR PRASIMANYTI PINIGŲ

– *Nulla bona*[61], Džekai, – pasakė jis kilsteldamas ranką prie smakro. – Aš pats iki čia. Mane patį išspaudė kaip citriną. Dar praėjusią savaitę ieškojau, kas galėtų laiduoti už mane. Lieka tenkintis pažadais. Gaila, Džekai. Iš visos širdies – ir dar pusės, jei tik galėčiau prasimanyti pinigų.

Dž. Dž. O'Molojus rūgščiai susiraukė ir nužingsniavo toliau. Jie pavijo kitus ir ėjo greta.

– O suvalgiusios sūdytą kiaulieną ir duoną ir visus dvidešimt pirštų nusišluosčiusios į popierių nuo duonos, priėjo prie turėklų.

– Šis bei tas tau, – paaiškino profesorius Mailsui Kroufordui. – Dvi Dublino senutės ant Nelsono kolonos.

TAI BENT KOLONA! –
ŠTAI KĄ PASAKĖ PIRMOJI KOPĖJA

– Tai šviežia, – tarė Mailsas Kroufordas. – Tai medžiaga. Išėjo aplankyti vaškinio Daglo. Dvi senos padūkėlės, ir kas toliau?

– Tačiau jos bijo, kad kolona nugrius, – tęsė Stivenas. – Mato stogus ir ginčijasi, kuris kokios bažnyčios – štai melsvas Retmainso kupolas, štai Adomo ir Ievos, štai Švento Laurencijaus O'Tūlo. Bet taip žiūrint joms apsisuka galvos, ir jos pasikelia sijonus.

TOS TRUPUTĮ PADŪKUSIOS MOTERIŠKĖS

– Tik švelniau, – perspėjo Mailsas Kroufordas, – be poetinės laisvės. Esame arkivyskupijos teritorijoj.

– Ir atsisėda ant dryžuotų apatinių sijonų žvilgčiodamos aukštyn į vienarankio svetimautojo statulą.

– Vienarankis svetimautojas! – sušuko profesorius. – Man tai patinka. Aišku. Suprantu, ką turite omeny.

GALIMA PAMANYTI, KAD DAMOS DOVANOJA DUBLINO PILIEČIAMS GREITAEIGES PILIULES, LAKIUS METEORITUS

– Nuo to joms įskausta kaklai, – pasakojo Stivenas, – jos taip pavargo, nebegali žiūrėti nei aukštyn, nei žemyn ir nebekalba. Jos pasideda per vidurį maišelį slyvų ir valgo jas vieną po kitos, valo nosine slyvų sultis, tekančias per lūpas, ir neskubėdamos spjaudo kauliukus pro turėklus.

Baigęs pasakoti jis staiga garsiai, jaunatviškai nusikvatojo. Lenehenas ir misteris O'Medenas Berkas tai išgirdę atsisuko ir pamojavę pasuko skersai gatvės Mūnio link.

– Viskas? – pasidomėjo Mailsas Kroufordas. – Na pakaks, kol jos dar ko nors neprikrėtė.

SOFISTAS TRENKIA IŠDIDŽIAJAI HELENAI TIESIAI Į STRAUBLĮ. SPARTIEČIAI GRIEŽIA KRŪMINIAIS. ITAKIEČIAI PRISIEKIA – JŲ STILIUS GERIAUSIAS

– Jūs man primenate Antisteną, – pasakė profesorius. – Gorgijo mokinį, sofistą. Kalbama, kad niekas negalėjo pasakyti, ar jis liejo pagiežą ant kitų, ar labiau ant savęs paties. Tas mokinys buvo didiko ir vergės sūnus. Ir parašė knygą, kurioje grožio palmę atėmė iš argivietės Helenos ir įteikė ją vargšei Penelopei.

Vargšė Penelopė. Penelopė Rič[62].

Jie pasirengė pereiti O'Konelo gatvę.

ALIO, CENTRINE!

Įvairiose vietose išilgai aštuonių linijų ant bėgių stovėjo tramvajai su sustingusiais trolėjais, vykstantys į Retmainsą, Retfarmeną, Blekroką, Kingstauną ir Dolkį, Sendimauntą Gryną, Ringsendą ir Sendimauntą Tauerį, Donibruką, Palmerstoną Parką ir Aukštutinį Retmainsą arba grįžtantys iš jų, visi bežadžiai, suramdyti trumpojo jungimo. Samdomos karietos, vežimai, furgonai, dengti pašto vežimai, privačios dvivietės karietos, gazuoto mineralinio vandens vežimaičiai su tarškančiomis butelių dėžėmis tarškėjo, lingavo traukiami arklių, sparčiai.

KAIP? – IR ANALOGIŠKAI – KUR?

– O kaip tai pavadinsite? – paklausė Mailsas Kroufordas. – Kur jos gavo tų slyvų?

VERGILIJAUS, SAKO PEDAGOGAS
ANTRAKURSIS BALSUOJA UŽ SENĮ MOZĘ

– Pavadinkite tai... palaukite, – tarė profesorius plačiai pravėręs ilgas lūpas ir svarstydamas. – Pavadinkim tai, leiskite pagalvoti... Pavadinsime tai *Deus nobis haec otia fecit*[63].

– Ne, – paprieštaravo Stivenas, – aš tai pavadinsiu „Palestinos vaizdas nuo Fasgio kalno, arba Parabolė apie slyvas“.

– Supratau, – sutiko profesorius.

Jis skambiai nusijuokė.

– Supratau, – pakartojo su dar aiškesniu malonumu. – Mozė ir pažadėtoji žemė. Juk mes jam pakišom tą mintį, – pridūrė jis kreipdamasis į Dž. Dž. O'Molojų.

HORACIJUS – DĖMESIO CENTRE
ŠIĄ GRAŽIĄ BIRŽELIO DIENĄ

Dž. Dž. O'Molojus nuvargusiu žvilgsniu pašnairavo į statulą ir nepratarė nė žodžio.

– Supratau, – tarė profesorius.

Jis stabtelėjo ant akmenim grįstos salelės aplink Džono Grėjaus paminklą ir žvilgtelėjo aukštyn į Nelsoną pro pašaipios šypsenos raukšles.

PATRUMPINTI PIRŠTAI – PER DIDELĖ PAGUNDA ŽVITRIOMS SENAMADĖMS MOTERIMS. ANA GRĄŽOSI, FLO RĄŽOSI – BET AR GALI JOMS UŽ TAI PRIEKAIŠTAUTI?

– Vienarankis svetimautojas, – niūriai pasakė jis. – Turiu prisipažinti, mane tai pralinksmino.

– Pralinksmino ir tas dvi senutes, – tarė Mailsas Kroufordas, – jei tik Visagalis leistų mums sužinot visą tiesą.

ANANASINIŲ ledinukų uola, citrinų lėkštė, irisiniai saldainiai. Cukralipnė mergina, berianti kaupinus samtelius grietininių saldainių broleliui krikščioniui. Kokia nors mokyklinė iškyla. Netiks jų pilvukams. Saldumynai ir cukruoti vaisiai, Jo Didenybės Karaliaus tiekėjas. Dieve. Apsaugok. Mūsų. Sėdi savo soste, nučiulpia iki baltumo raudonus saldainius.

Paniuręs jaunuolis iš Y.M.C.A.[1], budrus, gaubiamas šiltų ir saldžių Grehemo Lemono parduotuvės garų, įspraudė kažkokį reklaminį lapelį į misterio Blumo delną.

Širdis kalba su širdim.

Blu... Apie mane? Ne.

Bluko žmonių širdyse... Išbluko... Avinėlio kraujas.

Lėtapėdės kojos nešė jį, skaitantį, prie upės. Ar esi išganytas? Visi apiprausti avinėlio krauju. Dievas nori kraujo aukos. Gimimas, mergystės plėvė, kankinys, karas, rūmo pamatas, atnašavimas, inkstų deginimas, druidų altoriai. Elijas ateina. Daktaras Džonas Aleksanderis Daujis[2], Siono bažnyčios restauratorius, ateina.

Ateina! Ateina! Ateina!!!
Visus širdingai sveikinam.

Pelningas sumanymas. Toris ir Aleksanderis[3] praėjusiais metais. Poligamija. Jo žmona greitai padarys tam galą. Kurgi aš mačiau tą Birmingemo firmos reklamą, tas švytintis kryžius? Mūsų Išganytojas. Atsibusi vidury nakties ir išvysi jį ant sienos, kabantį. Primena Peperio[4] vaiduoklio idėją. Ir nuplakę rūbus išsidalijo.

Turbūt jie naudoja fosforą. Tarkime, jei paliktume gabalėlį menkės. Pats mačiau, kaip ji melsvai švyti. Tąnakt, kai nusileidau į sandėliuką virtuvėje. Nemalonūs ten kvapai, tik ir taikosi išsiveržti lauk. Ko ji tuomet norėjo? Malagos razinų. Galvojo apie Ispaniją. Prieš gimstant Radžiui. Fosforescencija, melsvai žalsva. Labai sveika smegenims.

Ties namo kampu prie Batlerio paminklo žvilgtelėjo išilgai Bečeloro alėjos. Dedalo duktė vis dar ten, priešais Dileno aukcionų salę. Turbūt kokių senų baldų išpardavimas. Iš karto ją pažinau, akys kaip tėvo. Vaikštinėja, laukia jo. Po motinos mirties namai visuomet sugriūva. O jis turi penkiolika vaikų. Gimdavo beveik kasmet. Tokia jau jų teologija, kitaip kunigas nepriims vargšės moterėlės išpažinties, neatleis nuodėmių. Aukite ir dauginkitės. Ar esate girdėję ką nors panašus? Ausis tau nugraužtų. Jiems nereikia išlaikyti šeimų. Mažai dirba, daug valgo. Jų podėliai ir sandėliukai. Norėčiau pamatyti juos iš tikrųjų pasninkaujančius per Jom Kipur[5]. Kančios bandelės. Vienas patiekalas ir lengvas užkandis iš baimės, kad nenualptų prie altoriaus. Vieno iš tokių vyručių šeimininkė pamėgintum ką nors iš jos išpešti. Niekada neišpeši. Tas pat, kas išprašyti iš jų *L.s.d.*[6]. Tik apie savo naudą galvoja. Jokių svečių. Viskas tik sau. Stebi savo šlapimą. Atsineškite savo duoną ir sviestą. Jo kilnybė. Niekam nė šnipšt.

Gailestingasis Dieve, iš to vargšo vaiko marškinėlių vieni skutai. Ir visai sulysusi. Bulvės ir margarinas, margarinas ir bulvės. Tik vėliau tai atsiliepia. Nepatyręs nepažinsi. Išsekina organizmą.

Jam žengiant ant O'Konelo tilto, virš parapeto pakilo besisukantis dūmų kamuolys. Alaus daryklos barža su eksportiniu porteriu. Į Angliją. Girdėjau, nuo jūrinio oro jis prarūgsta. Būtų įdomu kokią dieną gavus iš Henkoko leidimą apžiūrėti daryklą. Visai kitas pasaulis. Statinės porterio, nuostabu. Tačiau žiurkės ir ten patenka. Prigeria, išsipučia iki škotų aviganio dydžio ir plūduriuoja. Mirtinai nusigėrusios nuo porterio. Geria, kol ima vemti, kaip krikščionys. Įsivaizduok, kaip tokį gerti. Žiurkutės: bačkutės. Na aišku, jei apie viską žinotume.

Pažvelgęs žemyn, pamatė žuvėdras, stipriai mojančias sparnais, sukančias ratus tarp niūrių prieplaukos sienų. Žvarbu jūroje. O jeigu pulčiau žemyn? Rūbino Dž. sūnus, matyt, gerokai pririjo tų srutų. Vienu šilingu ir aštuoniais pensais per daug. Hmm. Smagiai jam pavyksta įterpti kokią istorijukę. O pasakoti jis moka.

Suko ratus žemiau. Ieško maisto. Palaukit.

Metė žemyn suglamžytą popieriaus gumulėlį. Elijas ateina, trisdešimt dvi pėdos per sek. Nieko panašaus. Nepastebėtas gumulėlis suposi ant kilvaterio bangų, praplaukė po tilto atramomis. Ne tokios kvailos. Kai mečiau nuo „Karaliaus Erino" denio sužiedėjusį paplotėlį, pačiupo iš vandens už penkiasdešimties jardų nuo laivo. Nuovokumas padeda išgyventi. Plasnodamos suko ratus.

Žuvėdra pasišiaušus alkana
Plasnoja virš bangų liūdna.

Štai taip rašo poetai, panašūs garsai. Taip, bet Šekspyras nerimuoja: baltosios eilės. Tai kalbos tėkmė. Mintys. Didingai.

Hamletai, aš – tavo tėvo šmėkla, pasmerkta
Tam tikrą laiką žemėje klajoti[7].

– Du obuoliai už pensą! Du už pensą!

Jo žvilgsnis nuslydo blizgančiais obuoliais, sukrautais ant prekystalio. Šiuo metų laiku tikriausiai iš Australijos. Žvilgančios odelės: blizgina jas skudurėliu ar nosine.

Palauk. O tie vargšai paukščiai.

Vėl sustojo, nusipirko iš senos obuolių pardavėjos du Banberio paplotėlius už pensą, sutrupino juos ir švystelėjo į Lifį. Ar pamatė? Žuvėdros tyliai krito žemyn, dvi, paskui iš aukštybių puolė likusios, stvėrė grobį. Dingo. Neliko nė trupinio.

Įsitikinęs jų vikrumu ir gudrumu, nusibraukė nuo delnų trupinėlius. Jos to nesitikėjo. Mana iš dangaus. Minta tik žuvimis, visi jūros paukščiai, žuvėdros, narai. Kartais iš Anos Lifi čia atplaukia gulbės išsivalyti plunksnų. Dėl skonio nesiginčijama. Įdomu, kokia gulbių mėsa. Robinzonui Kruzui teko jomis misti.

Suko ratus palengva modamos sparnais. Nieko daugiau nemesiu. Penso visiškai pakaks. Išgirdau daugybę ačiū. Net nekranktelėjo. Be-

je, jos irgi platina snukio ir nagų ligą. Jei, tarkime, kalakutą nupenėtume rupiais kaštonų miltais, jis įgautų atitinkamą skonį. Valgai kiaulieną, ir pats kaip kiaulė. Bet kodėl tuomet sūrių vandenų žuvys nėra sūrios? Kaip čia yra?

Jo akys paieškojo atsakymo upėje ir pamatė irklinę valtį su išmestu inkaru, ant alyvuotų bangelių tingiai siūbavo apklijuoti jos bortai.

Kainou

11 šilingų

Kelnės.

Gera mintis. Įdomu, ar moka už tai municipalitetui. Kaip apskritai galima būti vandens savininku? Visą laiką teka, niekada tas pats, ko ieškom gyvenimo tėkmėj. Nes gyvenimas yra tėkmė. Bet kuri vieta tinka reklamai. Tasai triperio gydytojas, šundaktaris, lipdydavo visokiausiuose užkampiuose. Dabar nebematau. Visiškai konfidencialiai. Dr. Hai Frenksas. Nė varioko jam nekainavo kaip ir Madžiniui šokių mokytojui kuris pats save reklamavo. Rasdavo žmonių kurie pakabindavo už jį ar pats priklijuodavo trumpam užbėgęs atsisegti sagučių. Lengvabūdis. Irgi mat vieta. SKELBIMŲ NEKLIJUOTI. PRAŠOM KUO GREIČIAU PILIULIŲ DUOTI. Koks nors vyrukas, prispirtas bėdos.

O jeigu jis...

Ak!

Ką?

Ne... Ne.

Ne, ne. Netikiu. Juk jis tikrai ne?

Ne, ne.

Misteris Blumas nužingsniavo pirmyn nukreipęs nuo upės susirūpinusias akis. Nebegalvok apie tai. Po pirmos. Uosto valdybos laikrodžio rutulys apačioje. Dansinko laikas. Žavi ta knygelė, sero Roberto Bolo[8]. Paralaksas. Niekada taip iki galo ir nesupratau. Štai kunigas. Galėčiau jo paklausti. „Par" graikų kilmės: paralelė, paralaksas. Metam psichozes – vadino taip, kol papasakojau jai apie persikūnijimą. Dievulėliau!

Misteris Blumas o dievulėliau! nusišypsojo dviem uosto kontoros langams. Pagaliau ji teisi. Tai tik išpūsti žodžiai, skirti nusakyti paprastiems dalykams, nes gerai skamba. Tiesą sakant, jai trūksta sąmojingumo. Ir moka būti šiurkšti. Išpyškina – ką aš galvoju. Nors nesu tikras. Anksčiau sakydavo, kad Benas Dolerdas – bosas barotonas. Jo

kojos it bosai, ir galima pamanyti, kad jis dainuoja baubdamas iš statinės. Na, ar ne sąmojinga? Jį pravardžiuodavo Big Benu. Tačiau bosas barotonas daug sąmojingiau. Apetitas kaip albatroso. Nė nemirktelėjęs sudoroja didžiausią mėsos gabalą. O jau kai maukia, tai visą barą ištuština. Tikras baro bosas. Matai? Viskas tinka.

Palei nutekamąjį griovį jo link ėjo procesija vyrų, apsirengusių baltais drobiniais marškiniais – skaisčiai raudonos juostos ant reklaminių lentelių. Išpardavimas. Tarytum tas kunigas šįryt: mes nusidėjome, mes kentėjome. Perskaitė ryškiai raudonas raides ant penkių aukštų baltų skrybėlių: H.E.L.Y.'S. Vizdemo Hylio. Einantis gale „Y" išsitraukė iš po savo skydo didelį duonos gabalą, įsigrūdo į burną ir ėmė kramtyti. Mūsų pagrindinis maistas. Trys monetos per dieną einant palei griovį, gatvė po gatvės. Kad tik kojų nepakratytų.

Duona ir pavandenijusi sriuba. Tai ne Boilio, ne, Makgleido žmonės. Tačiau šitaip verslo neišplėtosi. Siūliau jam pagaminti permatomą reklaminį furgoną, kuriame sėdėtų dvi dailios merginos ir rašytų laiškus, aplink – dokumentų kopijos, vokai, sugeriamasis popierius. Lažinuosi, kad tai atkreiptų dėmesį. Kažką rašančios dailios merginos visada patraukia akį. Visi miršta iš smalsumo, nori sužinoti, ką gi jos rašo. Tik imk kur nors spoksoti – iš karto apie tave susiburs dvidešimt žmonių. Bijo ką nors pražiopsoti. Moterys irgi. Smalsumas. Druskos stulpas. Aišku, atsisakė, nes ne pats sugalvojo. Arba tasai mano pasiūlytas rašalo buteliukas su netikra dėme iš juodos celiuliozės. O jo paties reklaminės idėjos ne ką geresnės už Slyvio konservų, tiesiai po nekrologais, šaltos mėsos skyrius. Jums nereikės jų laižyti. Ko? Mūsų vokų. Sveiki! Džonsai, kur išsiruošėte? Neturiu laiko, Robinzonai, skubu įsigyti „Kansel", vienintelį patikimą rašalo išėmiklį, parduoda Hylio bendrovė, Deimo gatvė 85. Ačiū Dievui, išsikapanojau iš to liūno. Pragariškas darbas buvo rinkti pinigus pagal sąskaitas tuose moterų vienuolynuose. Trankvilio vienuolynas. Ten buvo tokia miela vienuolė, išties saldaus veidelio. Gobtuvas taip tiko jos mažai galvelei. Sese? Sese? Esu tikras ji patyrė nelaimingą meilę iš akių buvo matyti. Labai sunku kalbėti apie pinigus su tokia moterimi. Atitraukiau ją nuo maldos tąryt. Bet džiaugėsi galėdama pabendrauti su išoriniu pasauliu. Šiandien mūsų didžioji diena, pasakė ji. Karmelio kalno Dievo Motinos šventė. Ir vardas saldus: karamelė. Ji žinojo, manau, žinojo, sprendžiant iš to,

kaip. Jei ištekėtų, pasikeistų. Atrodo, joms iš tikrųjų buvo striuka su pinigais. Bet viską kepė ant geriausio sviesto. Jokių taukų. Pykina širdį kai per riebiai pavalgau taukai laša. Mėgsta pasisviestuoti ir iš vidaus, ir iš išorės. Moli, ragaujanti tai, vualis pakeltas. Sese? Peto Klefio, palūkininko, duktė. Sako, kad spygliuotą vielą išrado vienuolė.

Kai prakiūtino „S" su apostrofu, Blumas perėjo Vestmerlendo gatvę. Rouverio dviračių krautuvė. Šiandien lenktynės. Kiekgi laiko praėjo? Tais metais, kai mirė Filis Giligenas. Gyvenome Lombardo gatvėje. Palauk, tada dirbau pas Tomą. Pas Vizdeną Hylį įsidarbinau tais metais, kai susituokėme. Šešeri metai. Prieš dešimt metų: devyniasdešimt ketvirtais jis mirė, taip, teisingai, didelis gaisras pas Arnotą. Velas Dilenas buvo meras. Pietūs Glenkryje. Tarėjas Robertas O'Railis supylė savo portveiną į sriubą dar prieš visiems pradedant, šliupšliurpt ėmė srėbti ją į savo vidaus tarėjo sveikatą. Net orkestrą užgožė. Už tai, ką jau gavome, būkime Dievui. Mili dar buvo visai maža. Moli vilkėjo dramblio pilkumo suknelę su nėriniuotomis kilpomis ir pailgomis sagomis. Pasiūtą pagal vyrišką fasoną, su aptrauktomis ta pačia medžiaga sagomis. Nemėgo jos, nes išsisukau koją tądien, kai pirmą kartą ją apsivilko per choro pikniką Šugarloufe. Lyg tai ką nors reikštų. Senio Gudvino cilindras išteptas kažkuo lipniu. Musėms irgi piknikas. Niekada daugiau nenešiojo panašių suknelių. Tiko lyg nulieta, nuo pečių iki klubų. Kaip tik buvo pradėjusi pilnėti. Valgėme triušienos paštetą. Visi į ją žvilgčiojo.

Laimingas. Laimingesnis nei dabar. Jaukus kambarėlis, išklijuotas raudonais apmušalais, Dokrelo, šilingas ir devyni pensai už tuziną. Mili maudymas vakarais. Amerikietiškas muilas, kurį nupirkau – šeivamedžio žiedų. Malonus kvapas vonelėje. Kokia juokinga atrodė visa išmuiluota. Lieknutė tokia. Dabar fotografuoja. Vargšo tėtės dagerotipų ateljė. Pasakojo man apie ją. Paveldėtas pomėgis.

Ėjo palei šaligatvio kraštą.

Gyvenimo tėkmė. Kuo vardu buvo tas panašus į kunigą vaikinas, kuris visada žvairuodavo į mūsų pusę eidamas pro šalį? Silpnos akys, moteris. Apsistojo pas Citroną Sent Kevino aikštėje. Kažkaip Pen... Pendenis[9]? Atmintis šlubuoja. Pen...? Aišku, jau tiek metų. Gal dėl tramvajų keliamo triukšmo. Ką gi, jei jau negalėjo prisiminti, kuo vardu pamainos seniūnas, kurį mato kiekvieną dieną.

O tas tenoras buvo Bartelis d'Arsi, pati karjeros pradžia. Palydėdavo ją į namus po repeticijos. Pasipūtęs tipas su išblizgintais ūsiukais. Davė jai dainą „Vėjas, pučiantis iš pietų“.

Koks vėjuotas buvo tas vakaras kai užsukau jos pasiimti ten vyko ložės susirinkimas dėl loterijos bilietų po Gudvino koncerto rotušėje banketų o gal ąžuolinėje salėje. Jis ir aš paskui jį. Vėjas išplėšė jos natų lapą man iš rankų ir bloškė į gimnazijos turėklus. Laimė, kad spėjau. Toks dalykas gali jai pagadinti visą vakaro įspūdį. Priekyje profesorius Gudvinas, paėmęs ją už parankės. Žingsnis netvirtas, senas girtuoklis. Jo atsisveikinimo koncertai. Neabejotinai paskutinis pasirodymas scenoje. Gal mėnesiui, o gal ir amžiams. Prisimenu, kaip ji kvatojo, vėjy, didžiulė apykaklė pastatyta. O pameni, koks gūsis pūstelėjo ties Harketo kelio kampu? Brrr! Pakėlė jai visus sijonus, o šalikas vos nepasmaugė senio Gudvino. Įraudo nuo vėjo. Pameni, kaip sugrįžę namo užkūrėm židinį ir kepėm jai vakarienei avienos kepsnelius su Čūtnio padažu, kurį taip mėgo. Pakaitinome romą. Nuo židinio mačiau, kaip ji miegamajame atvarsto korsetą. Baltą.

Korsetas sušnarėjo ir švelniai nukrito ant lovos. Visad jos įšildytas. Visada mėgdavo išsilaisvinti iš jo. Paskui sėdėjo beveik iki dviejų ir išiminėjo iš plaukų smeigtukus. Mili, apkamšyta savo lizdelyje. Laimingas. Laimingas. Tą vakarą...

– O, misteri Blumai, kaip gyvuojat?

– O, kaip laikotės, ponia Bryn?

– Ką čia skųsiesi. O kaip Moli? Nemačiau jos šimtą metų.

– Kuo puikiausiai, – linksmai atsakė misteris Blumas. – O Mili, žinot, gavo darbą Malingere.

– Ką jūs sakot! Jai labai pasisekė, ar ne?

– Taip, dirba pas vieną fotografą, viskas kaip sviestu patepta. O kaip jūsų globotiniai?

– Apetitu nesiskundžia, – atsakė ponia Bryn.

Kiek ji jų turi? Neatrodo, kad vėl lauktųsi.

– Matau, jūs juodai apsirengęs. Gal kas...

– Ne, – atsakė misteris Blumas. – Paprasčiausiai iš laidotuvių.

Dabar visą dieną neatstos, jaučiu. Kas mirė, kada ir nuo ko? Varu nenuvarysi.

– Kokia nelaimė, – tarė ponia Bryn, – tikiuosi, ne iš artimųjų?

Ką gi, sukelsiu jai užuojautą.

– Dignemas, – pasakė misteris Blumas. – Senas mano draugas. Numirė visai netikėtai, vargšas. Atrodo, neatlaikė širdis. Rytą palaidojom.

Ryt neš tave karste,
Kol brendi per rugius[10]*.*
Tamtam pampam
Pampam tamtam...

– Kaip liūdna, kai netenki senų draugų, – melancholiškai tarė moteriškas ponios Bryn žvilgsnis.

Na, jau pakaks apie tai. Paprastai, ramiai: apie vyrą.

– O jūsų valdovas ir ponas?

Ponia Bryn pakėlė į dangų dideles akis. Kad ir kaip būtų, dar turi jas.

– O, ką ir kalbėti, – pasakė ji. – Gyvatė barškuolė ir ta jo išsigąstų. Jis dabar štai ten, apsivertęs kodeksais, nagrinėja įstatymą apie šmeižtą. Sugriovė man gyvenimą. Palaukite, parodysiu jums.

Karštas netikros vėžlių sriubos kvapas ir šviežiai iškepto pudingo su uogiene garai kamuoliais veržėsi iš Harisono užeigos. Stiprūs pietų kvapsniai pakuteno misteriui Blumui gomurį. Nori padaryti gerą tešlą, sviestas, geriausi miltai, Demeraros cukrus, antraip – su karšta arbata išsyk pajus. O gal čia nuo jos? Basakojis gatvės berniūkštis stovėjo pasilenkęs prie grotelių kvėpdamas garus. Mėgina numarinti graužiantį alkį. Malonumas ar kančia? Pietūs už pensą. Peilis ir šakutė pririšti prie stalo.

Atidaro rankinuką, supleišėjusi oda, skrybėlės segė: tokiems daiktams reikia sargybinio. Kris kokiam tipeliui į akis tramvajuje. Rausiasi. Atidarytas. Pinigai. Prašom paimkite. Baisu, jei pameta šešiapensį. Sukelia triukšmą. Vyras burnoja. Kur tie dešimt šilingų, kuriuos daviau tau pirmadienį? Gal jaunėlio brolio šeimyną išlaikai? Dėmėta nosinė, vaistų buteliukas. Piliulė nukrito. Ko ji?..

– Turbūt dabar jaunas mėnulis, – pasakė ji. – Tokiu metu jis prastai jaučiasi. Ar žinote, ką padarė šią naktį?

Jos ranka liovėsi naršiusi. Akys įdėmiai žvelgė į jį, plačiai atmerktos iš rūpesčio, tačiau besišypsančios.

– Ką? – paklausė misteris Blumas.

Lai kalba. Žiūrėk tiesiai į akis. Tikiu tavimi. Pasikliauk manimi.

– Pažadino mane vidury nakties, – tarė ji. – Sapnavo sapną, košmarą. Neviršk.

– Esą pikų tūzas lipa laiptais.

– Pikų tūzas?! – nustebo misteris Blumas.

Ji ištraukė iš rankinuko pusiau sulenktą atviruką.

– Kas čia? – paklausė misteris Blumas imdamas atviruką. – T. G.?

– T. G. – tau galas, – pasakė ji. – Kažkas nori jį išvesti iš kantrybės. Didžiausia gėda, kad ir kas tai būtų.

– Iš tiesų, – sutiko misteris Blumas.

Ji paėmė atviruką, atsiduso.

– Ir dabar jis susiruošė į misterio Mentono kontorą. Sako, kad yra pasiryžęs iškelti dešimties tūkstančių svarų ieškinį.

Sulenkė atviruką, įkišo atgal į savo sujauktą rankinuką ir spragtelėjo užraktą.

Ta pati mėlyna seržo suknelė, kurią dėvėjo prieš dvejus metus, pūkeliai nublukę. Praėjo geriausios rūbo dienos. Kuokštuoti plaukai virš ausų. Ir nemadinga skrybėlaitė, trys senos vynuogės, kad nors truputį pagyvintų. Nuskurusi elegancija. O juk anksčiau rengdavosi skoningai. Raukšlės aplink lūpas. Tik metais ar panašiai vyresnė už Moli.

Žiūrėk, kaip pažvelgė į ją ta moteris praeidama. Žiauru. Neobjektyvi lytis.

Jis vis dar žiūrėjo į ją slėpdamas nepasitenkinimą žvilgsny. Aštri netikra vėžlių jaučių uodegų sriuba su prieskoniais. Aš irgi alkanas. Pyragaičių trupiniai ant jos suknelės – saldi cukraus pudra ant skruosto. Rabarbarų tortas su gausiu įdaru, daugybe įvairiausių vaisių. Ir tai – buvusi Džozi Pauel. Seniai seniai pas Liuką Doilį, „Delfino klėtyje“, šarados. T. G.: tau galas.

Pakeisk temą.

– Ar sutinkate kada ponią Bjufoi? – paklausė misteris Blumas.

– Mainą Pjufoi? – paklausė ji.

Pagalvojau apie Filipą Bjufoi. Teatro mėgėjų klubas. Metčemas dažnai prisimena meistrišką kirtį. Ar nuleidau vandenį? Taip. Paskutinis veiksmas.

– Taip.

– Ką tik pakeliui buvau užbėgusi paklausti, ar jau viskas. Ji gimdy-

mo namuose Hols gatvėje. Ją prižiūri daktaras Hornas. Jau trys dienos sąrėmiai.

– Ak, – tarstelėjo misteris Blumas. – Vargšelė.

– Taip, – tęsė ponia Bryn. – O namai ir taip pilni vaikų. Slaugė man sakė, kad šįkart gimdymas labai sunkus.

– O, – pasakė misteris Blumas.

Jo įdėmus, kupinas gailesčio žvilgsnis sugėrė jos žodžius. Liežuvis su užuojauta caktelėjo. Cak! Cak!

– Užjaučiu ją, – tarė jis. – Vargšė moteris! Trys dienos! Juk tai baisu.

Ponia Bryn linktelėjo.

– Skausmai surėmė antradienį...

Misteris Blumas perspėdamas lengvai palytėjo jos alkūnę.

– Atsargiai! Praleiskime tą žmogų.

Kaulėta figūra žirgliojo šaligatviu nuo upės pusės sustingusiu žvilgsniu žvelgdama į saulę pro monoklį, parištą ant storos virvelės. Ant galvos buvo užtempta šlikę primenanti ankšta skrybėlė. Ant rankos į žingsnių taktą lingavo perlenktas apsiaustas, lazdelė ir skėtis.

– Pažvelkite, – pasakė misteris Blumas. – Jis visada apeina žibintus iš išorinės pusės. Žiūrėkit!

– O kas jis, jei ne paslaptis, – pasiteiravo ponia Bryn. – Ar jis kvaištelėjęs?

– Jį vadina Kašelu Boiliu O'Konoru Ficmorisu Tisdalu Farelu[11], – atsakė misteris Blumas šypsodamasis. – Žiūrėkite!

– Kiek daug vardų, – pasakė ji. – Kada nors ir Denis toks bus.

Staiga nutilo.

– Štai ir jis, – tarė. – Turiu eiti pas jį. Viso geriausio. Perduokite linkėjimus Moli.

– Būtinai, – atsakė misteris Blumas.

Žiūrėjo, kaip, vingiuodama tarp praeivių, ji eina parduotuvių vitrinų link. Denis Brynas, per siauru surdutu ir mėlynais brezentiniais batais, vilkdamas kojas išėjo iš Harisono užeigos; prie šonų spaudė dvi sunkias knygas. Tartum iš kito pasaulio. Kaip senais laikais. Nesupyko ir nenustebo, kai ji pasivijo jį, atsuko į ją savo buką žilą barzdą ir ėmė gyvai kalbėti – trūkčiojo atvipęs žandikaulis.

Mišiūga. Kuoktelėjęs.

Misteris Blumas nerūpestingai žingsniavo toliau matydamas prie-

šais save saulės nutviekstą aptemptą šlikę, tabaluojančią lazdelę, skėtį, surdutą. Dabita. Žiūrėk! Vėl apeina. Dar vienas būdas keliauti per pasaulį. Ir anas senas skarmaluotas lunatikas. Sunku jai su juo.

T. G.: tau galas. Galiu prisiekti, kad tai Alfas Bergenas arba Ričis Guldingas. Parašė juokais sėdėdami „Škotų užeigoj", lažinuosi iš bet ko. Susirengė į Mentono kontorą. Išpūs akis lyg krabas pažvelgęs į atviruką. O jiems pilvai iš juoko plyšta.

Jis praėjo pro „Irish Times" redakciją. Gal ten guli ir kiti atsakymai. Norėčiau į visus juos atsakyti. Gera sistema nusikaltėliams. Šifras. Dabar pietauja. Ten klerkas su akiniais, nepažįsta manęs. Ak, palik juos, tegu noksta. Pakako vargo, įveikiant tuos keturiasdešimt ketverius. Reikalinga gabi panelė mašininkė padėti džentelmenui dirbti literatūrinį darbą. Pavadinau tave neklaužada berniūkščiu, nes man visai nepatinka ta mirtis. Maldauju, pasakyk man, ką iš tiesų reiškia ta mintis. Parašyk man, kokiais kvepalais kvepinasi tavo žmona. Pasakyk, kas sukūrė pasaulį. Tiesiog užverčia tokiais klausimais. Ir kita kandidatė, Lizi Tving. Mano literatūriniams bandymams teko laimė užsitarnauti palankią garsaus poeto A. E. (misterio Džo Raselo) nuomonę. Neturi kada susišukuoti, geria silpną arbatą, palinkusi prie poezijos tomo.

Be abejo, geriausias laikraštis smulkiems skelbimams. Dabar ir provincijoje įsitvirtino. Virėja ir tarnaitė, atliekanti visą namų ruošą, puiki virtuvė, yra kambarinė. Reikalingas energingas vyras prekiauti spiritiniais gėrimais. Pador. mergina (Rom. kat.) norėtų susirasti vietą vaisių arba mėsos parduotuvėje. Džeimsas Karlailas gerai apsisuko. Šeši su puse procento dividendų. Neblogai uždirbo iš Koutso akcijų. Beveik nieko neveikdamas. Seni gudruoliai škotų šykštuoliai. Tos pataikūniškos naujienos. Mūsų maloninga ir visų gerbiama vicekaraliaus žmona. Dabar ir „Irish Field" nusipirko. Ledi Mauntkašel po gimdymo visiškai atgavo jėgas ir vakar išjojo į medžioklę Rethoute su Vordo Unijos skalikais. Lapių nevalgo. Tačiau menkesniems pyškintojams tinka. Iš baimės išsiskiria sultys, ir mėsa pasidaro pakankamai minkšta. Joja apžergusi arklį kaip vyras. Įtakinga medžiotoja. Nereikia jai nei moteriško balno, nei pagalvėlės – nė už ką. Pirma susirinkimo vieton ir pirma persekioti. Tokios amazonės būna stiprios kaip veislinės kumelės. Išdidžiai vaikštinėja po nuomojamų arklių arklides. Vienu mau-

ku ištuština stiklą neskiesto brendžio nespėjus tau nė mirktelėti. Ta, kur šįryt prie Grousvenerio. Strykt su ja į karietą: šnipšt šnapšt. Akmenų siena ar penkių skersinių vartai – tik paragins arklį. Manau, tas riestanosis vairuotojas tyčia taip padarė. Į ką ji buvo panaši? Ak, taip. Į ponią Miriamą Dandreid, kuri pardavė man savo senas antklodes ir tamsius baltinius Šelburno viešbutyje. Išsiskyrusi, iš Lotynų Amerikos. Nė akim nemirktelėjo, kai ėmiau raustis. Lyg būčiau koks baldas. Mačiau ją dar vicekaraliaus priėmime, kai Stabsas, karališkojo parko girininkas, suvedė mane su Vylenu iš „Express". Naršėm kas atliko nuo aukštuomenės. Soti vakarienė su arbata. Ant slyvų užpyliau majonezo, maniau, kad kremas. Jai ausys būtų kaitusios dar kelias savaites po to. Tokiai tik bulius tiktų. Apsigimusi kurtizanė. Vaikelių supimas ne jai, ne, ačiū.

Vargšė ponia Pjurfoi! Vyras metodistas. Metodas – jo pamišime. Krokų spalvos bandelės su pienu ir sodos vandeniu, priešpiečiai blaivininkų kavinėje. Valgo su chronometru, trisdešimt du krimsniai per minutę. Tačiau žandenas vis dar augina. Kalbama, kad turi gerų pažinčių. Teodoro pusbrolis Dublino pily. Kiekvienoj šeimoj po impozantišką giminaitį. Kasmet pateikia jai tą pačią staigmeną. Mačiau jį prie „Trijų linksmų girtuoklių", žygiuoja vienplaukis, o vyriausias sūnus iš paskos neša dar vieną krepšy. Rėksniukai. Vargšas padarėlis! Tenka maitinti krūtimi, metai po metų, bet kuriuo nakties metu. Savimylos tie blaiv. brol. nariai. Nei patys ėda, nei kitam duoda. Prašom vieną gabalėlį cukraus į arbatą.

Jis stovėjo Flyto gatvės sankryžoje. Pietų pertrauka. Už šešis pensus pas Rouvą? Reikia patikrinti tą skelbimą Nacionalinėje bibliotekoje. Už aštuonis pas Bartoną. Taip geriau. Pakeliui.

Jis praėjo pro Boltono Vestmorlendo pastatą. Arbata. Arbata. Arbata. Pamiršau pakamantinėti Tomą Kerneną.

Och och! Cit, cit, cit! Įsivaizduok, tris dienas dejuoja lovoje su acte sumirkyta nosine ant kaktos, pilvas – toks išsipūtęs! Brrr! Tiesiog siaubinga! Vaiko galva per didelė: chirurginės replės. Susirietęs joje, bandantis aklomis rasti kelią, apgraibomis ieškantis išėjimo. Aš neištverčiau. Laimė, Moli lengvai išsisuko. Reikėtų ką nors išrasti, kad tai baigtųsi. Į gyvenimą per didelę kančią. Nejautros idėja: taikė karalienei Viktorijai. Pagimdė devynis. Gera dedeklė. Senutė gyveno bate,

nes per vaikus neliko vietos bute. Kalbama, kad jis buvo džiovininkas[12]. Seniai laikas pagalvoti apie tai, užuot plepėjus apie ką... apie svajingą sidabru tviskančią krūtinę. Masalas kvailiams mulkinti. Lengvai galėtų imtis ryžtingų priemonių. Visas procesas visiškai neskausmingas, o iš visų mokesčių skirti kiekvienam naujagimiui penkis svarus nuo procentų iki dvidešimt vienerių metų, penki procentai – tai šimtas šilingų plius tie patys penki svarai padauginti iš dvidešimt dešimtainėj sistemoj paskatintų žmones atidėti pinigus sutaupytų šimtą dešimt ir dar truputį dvidešimt vieneri metai reikia paskaičiuoti ant popieriaus lapo išeitų apvali suma daugiau negu atrodo.

Ne tiems, kurie gimė negyvi, aišku. Jie net neregistruojami. Nereikalingas vargas.

Juokingai atrodo kartu, pilvai išsipūtę. Moli ir ponia Moisel. Motinų susirinkimas. Plaučių tuberkuliozė pasitraukia kuriam laikui, paskui grįžta. Kokios jos staiga tampa plokščios paskui. Romios akys. Akmuo nuo širdies. Senoji ponia Tornton, miela būtybė. Jie visi mano vaikai, pasakė ji. Pirma šaukštelį tyrės sau į burną, paskui maitina juos. O, kaip skanu niam niam. Senojo Tomo Volo sūnus sutraiškė jai ranką. Jo pirmas nusilenkimas publikai. Galva kaip didelis moliūgas. Bambeklis daktaras Marenas. Žmonės beldžiasi į jų duris bet kuriuo paros metu. Dėl Dievo meilės, daktare. Žmoną surėmė skausmai. Paskui keletą mėnesių yra verčiami laukti honoraro. Už jūsų žmonos slaugą. Visai nedėkingi tie žmonės. O gydytojai humaniški, dauguma.

Priešais dideles aukštas Airijos parlamento rūmų duris praskrido pulkas balandžių. Išdaigauja palesę. Na, kam ištėkšim pokštą? Aš tam vyrukui juodu kostiumu. Štai, lekia. Taip, taikliai. Turbūt įdomu šitaip iš oro. Aš, Epdžonas ir Ovenas Goldbergas, įsilipę į medžius netoli „Žaliosios žąsies", žaidėme beždžiones. Jie mane praminė skumbre.

Iš Koledžo gatvės išėjo būrys policininkų, žygiavo indėniška vorele. Žąsies žingsniu. Įraudę nuo sotaus valgio veidai, prakaituoti iš po šalmų, tapšnoja per savo lazdas. Po pietų su didele riebios sriubos porcija po diržais. Policininko dalios dažnai galima pavydėti. Jie pasidalijo į grupes ir išsiskirstė patruliuoti į savo rajonus. Išleido pasiganyti. Palankiausia proga kurį nors užpulti, kol virškina pudingą. Smūgis kumščiu į pietus. Kitas būrys netvarkingai žengdamas apėjo Trini-

čio koledžo tvorą ir pasuko į nuovadą. Traukia prie lovio. Pasiruoškit kavalerijos atakai. Pasiruoškit sriubos atakai.

Perėjo į kitą pusę po Tomio Muro[13] šelmišku pirštu. Teisingai padarė, kad pastatė jį virš pisuaro: vandenų susitikimas. Ir moterims turėtų įrengti tokias vietas. Nes bėgioja į konditerijos krautuvėles. Neva pasitaisyti skrybėlaitės. „Visam pasauly nėra tokio slėnio." Garsioji Džulijos Morkan daina. Išsaugojo balsą iki pat mirties. Rodos, buvo Maiklo Bolfo mokinė?

Žvilgtelėjo į paskutinį platų mundurą. Geriau neturėti jokių reikalų su tokiais tipais. Džekas Paueris daug oi daug galėtų papasakoti: tėvas seklys. Jeigu koks vyrukas priešinasi sulaikomas, kalėjime iš jo padaro bifšteksą. Pagaliau negali jų smerkti, turi tiek darbo, ypač su tais kietais kaip ragas jaunikliais. Kai Džo Čemberlenui[14] Triničio koledže suteikė laipsnį, tas raitas policininkas išties turėjo paprakaituoti už savo algą. Ką ir sakyti! Na ir kaukšėjo jo arklio kanopos paskui mus Ebi gatve. Laimė, turėjau dar sveiko proto ir įnėriau pas Meningą, kitaip – būtų sutraiškę. Betgi ir smūgis, Dieve mano. Tikriausiai persiskėlė makaulę į grindinio akmenis. Nereikėjo man susidėti su tais medikais. Ir dar Triničio paikšiai su kvadratinėm kepurėm. Patys ieškojo nemalonumų. Bet susipažinau su jaunuoliu Diksonu, kuris aptvarstė žaizdelę Materyje. Dabar jis Hols gatvėje, kur ponia Pjurfoi. Viskas susipynė. Policijos švilpukas vis dar skamba man ausyse. Visi paspruko. Todėl jis ir priskreto prie manęs? Sulaikyti mane. Štai čia viskas ir prasidėjo.

– Tegyvuoja būrai!

– Triskart valio De Vetui![15]

– Mes pakarsim Džo Čemberleną ant sausos šakos!

Kopūstgalviai: gauja jaunų pienburnių, rėkia taip, kad net žarnos matyti. Vinigerio kalnas[16]. Meilikavimo mainų orkestras. Po kelerių metų pusė iš jų – teisėjai ir valstybės tarnautojai. Prasideda karas – ir visi į kariuomenę kaip avelės, tie patys, nesvarbu, jei laukia ešafotas[17].

Niekuomet nežinai, su kuo kalbi. Kornis Keleheris to paties raugo kaip ir Harvis Dafas[18]. Kaip tas Piteris ar Denis, ar Džeimsas Keris, kuris išdavė nenugalimuosius. O dar buvo municipaliteto narys. Kurstė geltonsnapius ir šnipinėjo. Ir visą laiką ėmė pinigus už slaptas paslaugas. Paskui išspjovė jį kaip karštą bulvę. Štai kodėl tie sekliai, apsiren-

gę civiliniais drabužiais, visada sukiojasi apie tarnaites. Nesunku pastebėti žmogų, įpratusį nešioti uniformą. Prispaus ją prie užpakalinių durų. Paminkys truputį. Paskui kitas programos numeris. O kas tas džentelmenas, kuris čia lankosi? Ar ponaitis ką nors sakė? Smalsutis pro rakto skylutę. Masalinė antis. Karštakraujis jaunas studentas glosto jai putnias rankas, kai ji laido.

– Čia tavo, Meri?

– Aš nenešioju tokių dalykų... Liaukis arba pasakysiu poniai. Grįžai po vidurnakčio.

– Ateina dideli laikai, Meri. Palauk, pamatysi.

– Va ir rūpinkis savo dideliais ateinančiais laikais.

Bufetininkės irgi. Ir tabako pardavėjos.

Geriausiai buvo sugalvojęs Džeimsas Stivensas. Pažinojo juos. Grupelės iš dešimt žmonių tam, kad kiekvienas pažinotų tik savo ratą. *Sinn Fein.* Nori išstoti – suvarysim peilį. Slapto žudiko ranka. Pasiliksi, pastatys prie sienos. Kalėjimo prižiūrėtojo dukra ištraukė jį iš Ričmondo, paskui papliūkšt iš Lasko. Pasislėpė „Bekingemo rūmų“ viešbutyje, jiems po pat nosimis. Garibaldis.

Reikia turėti tam tikro žavesio – Parnelas. Arturas Grifitas – doras vyras, bet nemoka elgtis su minia. Jai reikia tauškalų apie mūsų mylimą tėvynę. Plepalienė su padažu. Dublino Kepėjų bendrovės arbatinė. Debatų draugijos. Kad respublikonizmas yra geriausia valdžios forma. Kad kalbos problemą reikia spręsti pirmiau nei ekonomines problemas. Tegu jūsų dukros įvilioja juos į tavo namus. Primaitink juos ir prigirdyk. Žąsis švento Mykolo proga. Jums po odele gardus kąsnelis su prieskoniais. Ir taukais gerai palaistykit, kol neataušo. Pusalkaniai entuziastai. Bandelė už pensą ir marš paskui orkestrą. Jokių malonių raikytojui. Mintis kad ne tu moki geriausias padažas pasaulyje. Jaučiasi kaip namuose. Paduokite mums tų abrikosų, turėdami omeny persikus. Netoli ta diena. Savivaldos saulė, tekanti šiaurės vakaruose.

Jis ėjo toliau, ir jo šypsena išblėso, sunkus debesis pamažu paslėpė saulę mesdamas šešėlį ant šiurkštaus Triničio fasado. Tramvajai lenkė vienas kitą atvažiuodami, nuvažiuodami, žvangėdami. Nereikalingi žodžiai. Viskas taip pat; diena po dienos: policininkų būriai išžygiuoja, grįžta, tramvajai atvažiuoja, nuvažiuoja. Tie du keistuoliai klai-

džioja po miestą. Dignemas išbogintas. Mina Pjurfoi išpūtusiu pilvu lovoje dejuoja, kad ištrauktų iš jos vaiką. Kiekvieną sekundę kažkur gimsta vaikas. Kiekvieną sekundę kas nors miršta. Nuo tada, kai lesinau paukščius, praėjo penkios minutės. Trys šimtai pakratė kojas. Kiti trys šimtai gimė, nuplovė nuo jų kraują, visi nuprausti avinėlio krauju, bliauna maaaaaa.

Visas miestas išmiršta, ir ištisas gimsta, irgi išmiršta: vieni ateina, kiti išeina. Namai, namų gretos, gatvės, mylios šaligatvių, krūvos plytų, akmenys. Iš rankų į rankas. Vienas savininkas, kitas. Sakoma, namų savininkas niekada nemiršta. Kai vienam pranešama, kad laikas išvykti, jo vieton stoja kitas. Jie perka namus už auksą, ir visas auksas vis vien jų. Kažkur čia slypi apgaulė. Susigrūdę miestuose, suvargę, amžius po amžiaus. Piramidės smėlynuose. Pastatytos ant duonos ir svogūnų. Vergai. Kinų siena. Babilonas. Išlikę dideli akmenys. Apvalūs bokštai. Lieka pamatų akmenys, išsimėtę priemiesčiai, menkaverčiai Kerveno grybus primenantys namai, perpučiami vėjo. Tik prieglobstis naktį.

Visi yra niekas.

Tai pati blogiausia dienos valanda. Gyvybingumas. Blanki, niūri: nekenčiu šios valandos. Jaučiuosi, lyg būčiau sukramtytas ir išspjautas.

Klebonija. Didžiai gerbiamas dr. Salmonas[19]: konservuota lašiša. Gerai šičia užkonservuotas. Negyvenčiau čia, jei man ir mokėtų. Tikiuosi, šiandien jie ruošia kepenėles ir bekonieną. Gamta nemėgsta tuštumos.

Saulė pamažu išsivadavo ir įžiebė šviesos atspindžius tarp sidabro dirbinių Valterio Sekstono vitrinoje, pro kurią ėjo Džonas Hovardas Parnelas[20], akinamas.

Štai ir jis: brolis. Jo atvaizdas. Persekiojantis veidas. Sutapimas, aišku. Nes šimtus kartų galvoji apie kokį žmogų ir nesutinki jo. Eina kaip sapnuodamas. Niekas jo nepažįsta. Tikriausiai šiandien municipaliteto posėdis. Sako, kad nė karto neužsivilko miesto ceremonmeisterio uniformos, kai gavo tą darbą. Čarlis Bouldžeris visada išjodavo ant didžiulio žirgo, trikampė skrybėlė, pasipūtęs, išsipudravęs ir nusiskutęs. Pažvelk į jo sielvartingą eiseną. Lyg žemę pardavęs. Maišai paakiuos, kaip vaiduoklis. Aš kenčiu. Didžio žmogaus brolis: savo brolio brolis. Šauniai atrodytų ant municipaliteto žirgo. Turbūt už-

suks į DKB[21] arbatinę išgerti kavos, pažaisti šachmatais. Jo broliui žmonės buvo kaip pėstininkai. Jam nesvarbu, tegu visi skradžiai. Bijo žodį apie jį pasakyti. Sustingsta nuo jo žvilgsnio. Štai kas užburia: vardas. Visi šiek tiek pakvaišę. Beprotė Fani ir kita jo sesuo, ponia Dikinson, važnyčiojanti arklius skaisčiai raudonais pakinktais. Sėdi visiškai tiesi, tikras chirurgas M'Ardlis. Ir vis dėlto Deividas Šyhis nugalėjo jį rinkimuose pietų Myte. Kreipėsi dėl Čilterno apygardų[22] ir pasitraukė, pasinėrė į visuomeninį gyvenimą. Patrioto banketas. Ryja parke apelsinų žieveles[23]. Kai Saimoną Dedalą nuvedė į parlamentą, jis pasakė, kad Parnelas prisikels iš kapo ir paėmęs už parankės pats išves jį iš Bendruomenių rūmų.

– Apie dvigalvį aštuonkojį, ant vienos iš jo galvų pasaulio kraštai pamiršo susijungti, o kita kalba su škotišku akcentu. Čiuptuvai...

Jie aplenkė misterį Blumą, eidami palei šaligatvio pakraštį. Barzda ir dviratis. Jauna moteris.

O, jis irgi čia. Dabar tai išties sutapimas – antrąkart. Artėjantys įvykiai meta šešėlį[24]. Garsiam poetui Džor. Raselui pritariant. O su juo, matyt, Lizi Tvig. A. E. – ką tai galėtų reikšti? Galbūt inicialai. Albertas Edvardas, Arturas Edmundas, Alfonsas Eb Ed El Eskvairas. Ką jis kalbėjo? Pasaulio kraštai su škotišku akcentu. Čiuptuvai, aštuonkojis. Kažkas okultiško: simbolizmas. Dėsto toliau. Ji susiurbia viską. Nesako nė žodžio. Padėti džentelmenui dirbti literatūrinį darbą.

Jo akys sekė aukštą figūrą austu drabužiu, barzda ir dviratis, šalia besiklausanti moteris. Grįžta iš vegetarų restorano. Tik silosas ir vaisiai. Nevalgyk bifšteksо. Jei suvalgysi, karvės akys persekios tave visą gyvenimą. Sako, taip sveikiau. Tik dujos ir vanduo. Mėginau. Bėgioji paskui visą dieną. Troškina kaip nuo vytintos silkės. Sapnai kankina visą naktį. Kodėl jie vadina tą patiekalą, kuriuo mane vaišino, riešutašteksu? Riešutarai. Vaisiatarai. Kad įrodytų, jog valgai romšteksą. Absurdas. Ir sūru. Verda su soda. Tupi paskui prie čiaupo visą naktį.

Jos kojinės apsmukusios virš kulkšnių. Negaliu to pakęsti: taip bjauriai atrodo. Tie literatūros žmonės visi padebesiais. Užsisapnavę, svajingi, simboliški. Estetai. Nė kiek nenustebčiau jei paaiškėtų kad tokios rūšies maistas matote ir sukelia atitinkamas bangas smegenyse poeziją. Tarkime bet kuris iš tų policininkų išprakaituojančių troškin-

tą avieną į marškinius neišspaustum iš jo nė eilutės poezijos. Net nežino, kas ta poezija. Reikia tam tikros nuotaikos.

Žuvėdra svajinga sapnų
Plasnoja virš jūros bangų.

Ties Nasau gatvės kampu perėjo į kitą pusę ir sustojo priešais „Jeitso ir sūnaus“ vitriną žiūrėdamas į žiūronų kainas. O gal užbėgti pas senąjį Harį ir paplepėti su jaunuoju Sinkleriu? Gerai išauklėtas jaunuolis. Tikriausiai pietauja. Laikas susitaisyti tuos senus akinius. Herco stiklai, šešios ginėjos. Vokiečiai visur įlenda. Parduoda palankiomis sąlygomis, kad užvaldytų rinką. Nuleidžia kainą. Gal pavyktų nusipirkti porą pamestų daiktų skyriuje stoty. Nuostabu, kokius daiktus žmonės pameta traukiniuose ir tualetuose. Apie ką jie svajoja? Ir moterys. Neįtikėtina. Praėjusiais metais, važiuodamas į Enisą, turėjau paimti to fermerio dukros pintinę ir, persėsdamas Limeriko stoty, atidaviau jai. Ir pinigų neateina atsiimti. Ten ant banko stogo yra nedidelis laikrodis, į kurį žiūrint tikrinami žiūronai.

Jo akių vokai nusileido iki apatinių vyzdžių kraštų. Negaliu įžiūrėt. Jei įsivaizduoji, kad jis ten, gali beveik pamatyti. Negaliu įžiūrėt.

Apsisuko ir stovėdamas tarp vitrinų tentų ištiesė dešinę ranką į saulę. Seniai norėjau išbandyti. Taip ir yra – visiškai. Jo mažojo piršto galiukas uždengė visą saulės diską. Matyt, tai židinys, kur susikerta spinduliai. Gaila, kad neturiu juodų akinių. Įdomu. Kiek buvo kalbama apie tas saulės dėmes, kai gyvenom Lombardo gatvėje. Baisūs sprogimai. Šiais metais bus visiškas užtemimas – kažkada rudenį.

Kai tik pagalvojau apie tai, kamuolys ir krinta – Grinvičo laikas. Šis laikrodis valdomas elektros laidais iš Dansinko. Reikėtų ten nuvažiuoti kurį nors pirmą mėnesio šeštadienį. Jei mane kas nors pristatytų profesoriui Džoliui arba jeigu pavyktų ką nors sužinoti apie jo giminę. Tai praverstų: žmogui visada malonu. Įsiteikimas, kur jo mažiausiai laukiama. Kilmingas vyras didžiuojasi, kad yra kilęs iš kokio nors karaliaus meilužės. Jo promotina. Pataikauk nedvejodamas. Kepurę nuo galvos – eik visur, jokios bėdos. O ne taip – įeiti ir lepteltі tai, ko, pats žinai, neišmanai: kas yra paralaksas? Parodykite tam džentelmenui duris.

Et!

Jis vėl nuleido ranką prie šono.

Niekada apie tai nieko nesužinos. Tuščias laiko švaistymas. Besisukantys dujų kamuoliai, susiduria vienas su kitu, pralekia. Nuolat ta pati sena daina. Dujos, paskui kietas kūnas, tada pasaulis, vėliau šaltis, paskui negyvas apdangalas, dreifuojantis, ledo uola, kaip tas ananasinis ledinukas. Mėnulis. Matyt, jaunas, pasakė ji. Turbūt taip ir yra.

Jis ėjo toliau pro „La Maison Claire".

Palauk. Pilnatis švietė tą naktį kai sekmadienį tiksliai prieš dvi savaites taigi dabar jaunas. Ėjome palei Tolką. Kaip Fejervju mėnesiena, nebloga. Ji niūniavo: spindi jaunas gegužės mėnuo, o meile. Jis šalia jos, iš kitos pusės. Alkūnė, ranka. Spindi jonvabaliuko žibintas, o meile. Prisilietimas. Pirštais. Klausia. Atsakymas. Taip.

Gana. Gana. Kas buvo, tas buvo. Turėjo.

Misteris Blumas, greitai alsuodamas, žengdamas lėčiau, praėjo Adamo teismą.

Su slepiamu santūriu palengvėjimu jo akys pastebėjo: gatvėje čia dienos vidury buteliniai Bobo Doreno[25] pečiai. Kasmetinis jo užgėrimas, kaip pasakė Makkojus. Geriama dėl to, kad ką nors pasakytum ar padarytum, arba *cherchez la femme*. Pašėlioja „Slėnyje" su draugeliais ir gatvinėmis, o visą likusią metų dalį blaivus kaip teisėjas.

Aha. Taip ir maniau. Sliūkina į „Imperiją". Įėjo. Jam nepakenktų paprastas gazuotas vanduo. Ten buvo Pato Kinselos „Arfos" teatras, kol Vaitbredas dar nebuvo įkūręs „Kvyns". Smarkus vyriokas. Linksmindavo publiką ne blogiau už Dajeną Busikoltą – veidas lyg blynas ir aptempta škotiška kepuraitė. Trys rimtos panelės tiesiai iš mokyklos[26]. Kaip bėga laikas, ar ne? Jis rodydavo ilgus raudonus pantalonus iš po padurkų. Girtuokliai – geria, kvatoja apsipurslavę, springdami. Į sveikatą, Patai. Stačiokiškai įraudęs – malonumas girtuokliams – žvengia ir rūko. Nusiimk tą baltą skrybėlę. Jo akys lyg apšutintos. Kur jis dabar? Elgetauja kur nors. Arfa, kuri kažkada mus visus marino badu.

Buvau tuomet laimingesnis. Bet ar tai buvau aš? O dabar ar aš esu aš? Buvau dvidešimt aštuonerių. Ji dvidešimt trejų, kai išsikėlėme iš Lombardo gatvės, kažkas pasikeitė. Niekada to nebemėgo po Radžio. Laiko nesugrąžinsi. Bėga kaip vanduo pro pirštus. Ar norėtum grįžti į anuos laikus? Kad pradėtum iš naujo. Ar grįžtum? Ar nesi laimingas

savo namuose, tu vargšas mažas neklaužada berniuk? Nori man įsiūti sagas. Turiu atsakyti. Parašysiu bibliotekoje.

Marga Graftono gatvė su įtaisytais prie namų tentais praskaidrino jo jausmus. Raštuoti muslinai, šilkai, damos ir našlės, pakinktų žvangesys, duslus žemas kanopų dundesys ant kepinamo grindinio. Kokios storos kojos tos moters baltomis kojinėmis. Tikiuosi, lietus jas išpuoš nuo apačios iki viršaus. Kaimo bobelė, prasčiokė. Privažiavo tokių atsiganiusių storablauzdžių. Visada nuo to moterų kojos tampa gremėzdiškos. Ir Moli atrodo kaip kerėpla.

Jis sulėtinęs žingsnį praėjo pro Rudojo Tomo, šilkų pirklio, vitrinas. Kaspinų kaskados, lengvi plonyčiai kiniški šilkai. Iš palenktos urnos žiočių liejosi kraujo spalvos poplino upė: žvilgantis kraujas. Hugenotai atvežė jį čia. *La causa e santa*[27]! Tara tara. Didelis choras. Tara. Reikia skalbti lietaus vandeny. Mejerbyras[28]. Tara: bum bum bum.

Pagalvėlės smeigtukams. Ilgą laiką grasinu, kad imsiu ir nupirksiu. Prismaigsto jų kur papuola po visą namą. Adatos užuolaidose.

Jis šiek tiek atsmaukė kairę rankovę. Įdrėskimas: beveik užgijęs. Ne, vis dėlto ne šiandien. Reikia grįžti to losjono. Gal jos gimimo dienai. Birželislieparugpjūrugsėjo aštuntą. Dar beveik trys mėnesiai. O gal jai nepatiks. Moterys nekelia smeigtukų. Sako, nutrūks mei.

Blizgantys šilkai, apatinukai ant plonų varinių pakabų, lygių šilkinių kojinių spinduliai.

Neverta grįžti. Taip turėjo būti. Pasakyk man viską.

Aukšti balsai. Sauliašiltis šilkas. Žvangantys pakinktai. Viskas moterims, šeima ir namai, voratinkliniai šilkai, sidabras, sultingi vaisiai, prieskoniai iš Jafos. „Agendath Netaim“. Pasaulio turtai.

Šiltas žmogaus kūno putlumas apsėdo jam smegenis. Protas pasidavė. Apsikabinimų kvapas užliejo jį visą. Alkanu kūnu, paslapčia, jis nebyliai troško garbinti.

Djuko gatvė. Na, štai! Reikia užkąsti. Pas Bartoną. Ir pasijusiu geriau.

Pasuko ties Kombridžo gatvės kampu, vis dar apsėstas. Žvangesys, kanopų dundėjimas. Kvapnūs kūnai, šilti, putnūs. Visi bučiuojami, atsiduodantys: slaptinguose vasaros laukuose, ant tankios išgulėtos žolės, drėgnuose varvančiuose nuomojamų namų priebučiuose, išilgai sofų, girgždančių lovų.

– Džekai, meile!

– Brangiausia!

– Pabučiuok mane, Redži!

– Mano berniukas!

– Meile!

Nerimstančia širdimi jis pastūmė Bartono restorano duris. Nuo tvaiko jam užėmė kvapą: aitrus mėsos padažas, daržovių pliurza. Matai ėdančius gyvūnus.

Vyrai, vyrai, vyrai.

Sutūpę ant aukštų kėdžių prie baro, skrybėlės atsmauktos, prie stalų, prašo dar nemokamos duonos, laka, godžiai kaip vilkai pilna gerkle ryja varvantį maistą, jų akys išsprogusios, šluosto sušlapusius ūsus. Mirtinai išblyškęs jaunuolis ištinusiu veidu valo servetėle savo bokalą, peilį, šakutę ir šaukštą. Nauja porcija mikrobų. Vyras su vaikiška ištepta padažu servetėle po kaklu susipylė į stemplę gurguliuojančią sriubą. Kitas išspjauna atgal į lėkštę – pusiau sukramtyta kremzlė: nėra dantų, kad ją sukramkramkramtytų. Nugarinės filė, kepta ant grotelių. Ryja, stengiasi sudoroti. Liūdnos girtuoklio akys. Atsikando daugiau negu gali sukramtyti. Ar aš irgi taip atrodau? Matyti save tokį, kokį mato kiti. Alkanas žmogus – piktas žmogus. Dirba dantys ir žandikauliai. Atsargiai! O! Kaulas! Kaip tame mokykliniame eilėraštyje, paskutinis pagonis Airijos karalius Kormakas užspringo kaulu Sletyje, į pietus nuo Boino. Įdomu, ką jis valgė. Kažką ypatingo. Šventas Patrikas atvertė jį į krikščionybę. Vis tiek nepavyko praryti viso.

– Rostbifą su kopūstais.

– Vieną avienos.

Vyriškas dvokas. Jį apėmė šleikštulys. Apspjaudytos pjuvenos, salstelėjęs šiltas cigarečių dūmas, kramtomo tabako tvaikas, papiltas alus, aliniai vyrų myžalai, išsivadėjęs raugas.

Negalėsiu čia praryti nė gabalėlio. Štai vyrukas galanda peilį į šakutę, pasiryžęs suvalgyti viską, ką turi prieš nosį, seniokas krapšto dantenas. Nestipriai raugteli, sotus, gromuliuoja atrytą. Prieš ir po. Malda po valgio. Pažvelkite tiktai į šiuos paveikslus[29]. Godžiai ryja troškintos avienos padažą, dažo į jį permirkusius duonos gabaliukus. Išlaižyk lėkštę, žmogau! Reikia eiti iš čia.

Spausdamas pirštais šnerves, jis nužvelgė sėdinčius ant kėdžių ir už stalų valgytojus.

– Du porterio.

– Vieną jautienos su kopūstais.

Tas bernas grūda peiliu kopūstus į gerklę taip, lyg nuo to priklausytų jo gyvenimas. Meistriškas mostas. Bloga darosi žiūrint. Jam būtų saugiau valgyti trimis rankomis. Plėšo mėsą, skiria kaulus. Antroji jo prigimtis. Gimė su sidabriniu peiliu burnoje. Sąmojingai pasakiau. O gal ir ne. Sidabras reiškia, kad gimė turtingas. Gimęs su peiliu. Bet tada dingsta aliuzija[30].

Patarnautojas atsirišusia prijuoste rinko lipnias tarškančias lėkštes. Rokas, teismo antstolis, stovėdamas prie baro, nuo savo bokalo nupūtė putų karūną. Visai neblogai pavyko: ji tekštelėjo geltona netoli jo bato. Vienas pietautojas, pakėlęs aukštyn šakutę ir peilį, atsirėmęs alkūnėmis į stalą, pasiruošęs valgyti antrą patiekalą, spoksojo virš dėmėto laikraščio lapo į virtuvės keltuvą. Kitas tipas kažką jam pasakojo pilna burna. Supratingas klausytojas. Užstalės šnekos. Ach mašiau jį niam bache pichmahienį. A? Iš tikrųjų?

Misteris Blumas abejodamas pakėlė prie lūpų du pirštus. Jo akys sakė:

– Ne čia. Nematau jo.

Laukan. Nemėgstu kiaulių už stalo.

Jis atatupstas pasitraukė prie durų. Užkąsti ką nors lengvo pas Deivį Berną. Numarinti kirminą. Galėsiu eiti toliau. Gerai papusryčiavau.

– Kepsnį ir košės.

– Mažą porterio.

Kiekvienas drasko dantimis ir nagais. Čept. Gurkt. Čept. Prisikimšę.

Jis išėjo į gryną orą ir pasuko Graftono gatvės link. Ryk arba patį suris. Žudyk! Žudyk!

Tarkime, kada nors atsiras bendra virtuvė. Visi risnoja į centrą su dubenėliais ir kareiviškomis skardinėmis, kad jiems pripiltų. Ryja viską čia pat gatvėje. Džonas Hovardas Parnelas pavyzdžiui Triničio rektorius visi lig vieno nekalbant jau apie kitus rektorius Triničio rektorių moterys ir vaikai vežikai kunigai klebonai feldmaršalai arkivyskupai. Nuo Eilzberio kelio, Klaido kelio, iš amatininkų namų, šiaurės Dublino prieglaudos, lordas meras savo imbierinio meduolio karietoje, senoji karalienė invalido vežimėlyje. Mano lėkštė tuščia. Po jūsų, štai mūsų municipalinis puodukas. Panašus į sero Filipo Kremptono fontaną. Mikrobus nušluostykite nosine. Kitas vyrukas įtrina naują jų

partiją su savąja. Tėvas O'Flinas išgąsdintų juos visus kaip kiškius. Bet vis tiek susiginčytų. Kiekvienas nori būti pirmas. Vaikai mušasi, kam išgrandyti puodo dugną. Lėkštės sriubai reikėtų sulig Fenikso parku. Harpūnais gaudytų iš jos lašinių paltis ir šoninę. Neapykanta visiems aplinkui. „Miesto herbo" viešbuty ji tai vadino *table d'hôte*. Sriuba, gabalas mėsos ir desertas. Niekada nežinai, kieno mintis gromuliuoji. Tačiau kas paskui suplautų tas visas lėkštes ir šakutes? O gal tuo metu jau visi maitinsis tabletėmis. Dantys darysis vis prastesni ir prastesni.

Galų gale daug gero turi ir vegetarai puikaus skonio žemės augalų česnakas aišku dvokia italų rylininkais traškūs svogūnai grybai trumai. Be to, juk gyvuliai kenčia. Pešk ir darinėk paukštieną. Nelaimingi galvijai turguje laukia, kol kirvis jiems perskels kaukoles. Mūū. Vargšai drebantys veršeliai. Miu. Svirduliuojantis mažylis. Trepsėjimas ir žviegimas. Mėsininkų kibiriuose kleksi plaučiai. Duokite štai tą krūtininę ant kablio. Žlekt. Nukirstos galvos ir kruvini kaulai. Diriamos stikliaakės avys, pakabintos už užpakalinių kojų, kraujuotu popieriumi apvynioti avies snukiai ant pjuvenų lašina nosies želatiną. Ataugos ir atliekos išmetamos. Negadink tų gabaliukų, vaike.

Šiltą šviežią kraują skiria nuo nusilpimo. Kraujas visada reikalingas. Klastingas. Laižo jį garuojantį šiltą, tirštą kaip sirupas. Marinamos badu vėlės.

Ak, aš alkanas.

Įžengė į Deivio Berno užeigą. Padori smuklė. Jis daug neplepa. Retsykiais pastato išgerti. Bet tik keliamaisiais metais, taigi sykį per ketverius. Kartą išgrynino man čekį.

Ką man dabar užsisakyti? Jis išsitraukė laikrodį. Pagalvosiu. Šendigafo?

– Sveiki, Blumai! – pasisveikino Ilganosis Flinas iš savo kampo.

– Sveiki, Flinai.

– Kaip reikalai?

– Kuo puikiausiai... Pala. Paimsiu stiklą burgundiško ir... Pala.

Sardinės ant lentynų. Pažiūri ir beveik pajunti skonį. Sumuštinį? Kumpis ir jo atžalos su garstyčiomis, ir visa giminė čia. Paštetai. Kokie namai be Slyvio pašteto? Skurdūs. Kokia kvaila reklama. Įkišo tiesiai po nekrologais. Visi į slyvą. Paštetas iš Dignemo. Žmogėdroms, su citrina ir ryžiais. Baltasis misionierius per sūrus. Kaip sūdyta kiaulie-

na. Turbūt vadui tenka garbingiausios dalys. Matyt, kietos nuo fizinės mankštos. Žmonos sustojusios ratu ir stebi, kas bus. „Gyveno kartą negras karalius. Suvalgė kai ką kunigėlio bedalio.“ Ir tada – palaimos viršūnė. Dievas žino, kas per prasimanymas. Taukinės, sugedę žarnokai, trachėjos, suverstos ir sukapotos. Galvosūkis – raskite mėsą. Košeris. Pieno su mėsa kartu negalima. Dabar tai vadinama higiena. Jom Kipur pasninkas, pavasarinis vidinis apsivalymas. Taika ir karas priklauso nuo kokio nors tipelio virškinimo. Religijos. Kalėdų kalakutai ir žąsys. Kūdikių žudynės. Valgykit, gerkit ir linksminkitės. Paskui eilės prie ligoninių priimamųjų. Galvos aprištos. Sūris padeda virškinti viską, išskyrus save patį. Didysis sūris.

– Ar turite sumuštinį su sūriu?

– Taip, pone.

Norėčiau ir keletą alyvuogių, jeigu jie turi. Geriausia itališkų. Didelį stiklą burgundiško; nuplauti viską. Užpila aliejaus. Puikios salotos, gaivios kaip agurkėlis. Tomas Kernenas moka paruošti. Daro tai pasimėgaudamas. Grynas alyvuogių aliejus iš alyvų. Mili patiekė man kotletą su petražolės šakele. Pridėti svogūną. Dievas sukūrė maistą, o velnias virėjus. Velniškas krabas.

– Žmona sveika?

– Nieko, ačiū... Tai sumuštinį su sūriu. Gorgonzolos turite?

– Taip, pone.

Ilganosis Flinas siurbtelėjo grogo.

– Ar dabar dainuoja ką nors?

Pažvelk į jo burną. Galėtų pats sau sušvilpti į ausį. Kaip tik ir ausys nulėpusiosios. Muzika. Nusimano apie ją kaip kiaulė apie debesis. Bet geriau jam pasakysiu. Nepakenks. Nemokama reklama.

– Pasirašė sutartį didelei turnė šio mėnesio pabaigoje. Gal jau girdėjot?

– Ne. O, tai lygis. Kas rengia?

Padavėjas atnešė patiekalą.

– Kiek?

– Septyni pensai, pone... Dėkoju, pone.

Misteris Blumas supjaustė sumuštinį siauromis juostelėmis. „Kai ką kunigėlio bedalio.“ Lengviau už tą cukrinį šlamštą. „Jo penki šimtai žmonų nusigando iš tiesų.“

– Garstyčių, pone?

– Dėkoju.

Nusagstė kiekvieną pakeltą juostelę geltonais lašeliais. „Iš tiesų.“ Gatava. „Vis didesnis ir didesnis darės.“

– Kas tai rengia? – perklausė jis. – Na, tai panašu į bendrovę, supranta. Išlaidų ir pelno pasidalijimas.

– A, dabar prisimenu, – pasakė Ilganosis Flinas kišdamas ranką į kišenę ir kasydamasis kirkšnį. – Kas čia man pasakojo? Ar nebus ten pirštų prikišęs ir Pasiutėlis Boilenas?

Garstyčios karšto oro banga nutvilkė misterio Blumo širdį. Jis pakėlė akis ir susidūrė su įdėmiu tulžingu laikrodžio žvilgsniu. Dvi. Smuklės laikrodis skuba penkiomis minutėmis. Laikas bėga. Rodyklės juda. Dvi. Dar ne.

Jo diafragma ilgesingai pakilo, nuslūgo, vėl pakilo ilgesingai, su ilgesiu.

Vyno.

Blumas uosdamas siurbtelėjo širdies sulčių ir griežtai liepęs savo gerklei nuryti atsargiai nuleido vyno stiklą.

– Taip, – pasakė jis. – Faktiškai jis yra organizatorius.

Nėra ko baimintis. Nėra smegenų.

Ilganosis Flinas šniurkščiojo nosimi ir kasėsi. Blusa sočiai ir skaniai pietauja.

– Jam labai pasisekė, Džekas Mūnis man pasakojo, tame bokso mače, kur Maileris Kjou vėl nugalėjo kareivį Portobelo kareivinėse. Dievaži, laikė tą vyruką Karlou grafystėje, jis man sakė...

Tikiuosi, tas lašas neįkris jam į stiklą. Ne, įtraukė atgal.

– Beveik visą mėnesį, žinokit, iki pat mačo dienos. Liepė jam gerti anties kiaušinius, kaip Dievą myliu, kol gaus tolesnius nurodymus. O išgert nedavė nė lašo, tik pamanykit. Tas Pasiutėlis – tikrai velnių priėdęs.

Iš kambarėlio už baro pasiraitojęs siuvinėtas marškinių rankoves valydamasis dviem servetėlės brūkštelėjimais lūpas išėjo Deivis Bernas. Raudonas kaip burokas. O veidas spinduliuoja visas šypsena tokia ir tokia. Per daug riebalų ant pastarnokų.

– O štai ir jis pats, sveikas kaip ridikas, – pasakė Ilganosis Flinas. – Gal patarsite, kokį arklį pasirinkti Aukso taurei?

II

– Nebeužsiimu tuo, pone Flinai, – atsakė Deivis Bernas. – Niekada nieko nestatau už arklį.

– Ir teisingai darote, – pritarė Ilganosis Flinas.

Misteris Blumas valgė sumuštinio juosteles, šviežią be priemaišų duoną, su maloniu pasibjaurėjimu deginančias garstyčias, kojomis dvokiantį žalią sūrį. Vyno gurkšneliai glostė gomurį. Netraukia liežuvio. Geriau junti skonį tokiu oru, kai nešalta.

Jaukus ramus baras. Dailaus medžio prekystalis. Gražiai nuobliuotas. Patinka šitas suapvalinimas.

– Ir nė už ką tuo neužsiimčiau, – pasakė Deivis Bernas. – Ne vienas paskutinius marškinius pardavė per tuos arklius.

Vyno pirklio totalizatorius. Turi licenciją smuklėje pardavinėti alų, vyną ir stipresnius gėrimus. Herbas – aš laimėjau, skaičius – tu pralošei.

– Tikriausia teisybė, – pasakė Ilganosis Flinas. – Nebent gerai išmanai kas ir kaip. Nerasi dabar sąžiningo sporto. Lenehenas kartais duoda gerų patarimų. Šiandien jis už Karūną. O favoritas Zinfandelis, lordo Hovardo de Voldeno, laimėjo Epsome. Žokėjus – Mornis Kenenas. Prieš dvi savaites būčiau gavęs septynis už vieną, jei būčiau statęs už Sent Amentą.

– Nejaugi? – paklausė Deivis Bernas...

Jis priėjo prie lango ir paėmęs kasos išlaidų knygą permetė akimis kelis puslapius.

– Galėjau, kaip Dievą myliu, – pasakė Ilganosis Flinas sniaukrodamas. – Kumelė buvo kaip reta. Sent Fruskenas – jos tėvas. Laimėjo per pačią audrą, ta Rotšildo kumelaitė, jai užkimšo ausis. Mėlynas švarkas ir geltona kepurė. Tegriebia velnias tą Beną Dolerdą ir jo Džoną O'Gontą. Jis mane atkalbėjo. Taigi.

Susitaikęs su likimu, siurbtelėjo iš savo bokalo, perbraukė pirštais per kraštus.

– Taigi, – pakartojo atsidusdamas.

Misteris Blumas, atsistojęs ir baigdamas kramtyti, pažvelgė į jo atodūsį. Ilganosis bukagalvis. Ar pasakyti jam apie tą arklį, už kurį Lenehenas? Jis jau žino. Geriau tegu pamiršta. Nueis ir dar daugiau praloš. Kvailio kišenėje vėjai švilpauja. Panosėje vėl lašas. Kaip jis bučiuotų moterį su tokia sloga? Nors joms gal ir patiktų. Juk joms patinka du-

riančios barzdos. Drėgnos šunų nosys. Senoji ponia Riordan viešbutyje „Miesto herbas" su skaiterjeru urzgiančiu pilvu. Moli glosto jį ant kelių. O, koks didelis šuniukas auauau!

Vynas prasisunkė ir suminkštino sulipusį duonos minkštimą garstyčias gabalėlį šleikštoko sūrio. Geras vynas. Geriau jaučiu skonį, nes nesu ištroškęs. Aišku, vonia taip veikia. Šiek tiek užkandau. Paskui apie šeštą galėsiu. Šešios, šešios. Tada jau bus po visko. Jinai...

Švelni vyno liepsnelė šildė jo gyslas. Labai norėjau. Jaučiausi nekaip. Jo akys nealkanai žvelgė į lentynas skardinių, sardines, įmantrias omarų žnyples. Visus tuos keistus dalykus, kuriuos žmonės pasirenka kaip maistą. Iš kriauklių, kiaukutų su smeigtuku, nuo medžių, sraiges nuo žemės, kurias valgo prancūzai, iš jūros su jauku ant kabliuko. Kvailos žuvys per tūkstančius metų nieko neišmoko. Jei nežinai, pavojinga ką nors imti į burną. Nuodingos uogos. Vilkauogė. Apvalumas, galvoji, skanu. O ryškios spalvos perspėja. Vienas pasakė kitam, tas dar kitam. Pirmiausia išmėgink su šunimi. Patraukia kvapu ar išvaizda. Gundantis vaisius. Ledų kūgiai. Grietinėlė. Instinktas. Apelsinų giraitės, pavyzdžiui. Reikalingas dirbtinis drėkinimas. Bleibtreustrasse. Taip, bet kaip dėl austrių? Nemalonios akiai, kaip gumulas gleivių. Purvinos kriauklės. Ir velniškai sunku atidaryti. Kas sumanė jų paragauti? Jos minta atmatomis, srutomis. Šampanas ir „Raudonosios pakrantės" austrės. Paveikia seksualiai. Afrodis. Šiandien rytą dar buvo „Raudonojoj pakrantėj". Buvo patiektas jis senas jūrų vilkas ant stalo. Gal jis kūnu jaunas lovoje. Ne. Biržely nėra nei „a", nei austrių. Bet yra žmonių, kurie mėgsta pasmaguriauti papuvusiu. Troškintas kiškis. Gaudyk kiškį laukuose. Kinai valgo penkiasdešimties metų senumo kiaušinius, jau melsvai žalius. Pietūs iš trisdešimties patiekalų. Kiekvienas nekenksmingas valgis gali susimaišyti viduje. Mintis apie paslaptingą nunuodijimą. Ar tai buvo erchercogas Leopoldas? Ne. Taip, o gal tai buvo Oto, vienas iš Habsburgų? Žodžiu, kas buvo įpratęs valgyti pleiskanas nuo savo galvos? Pigiausi priešpiečiai mieste. Žinoma, aristokratai. Paskui kiti mėgdžioja, nes tai madinga. Mili irgi – aliejus ir miltai. Žalią tešlą mėgstu ir aš. Pusę sugautų austrių jie išmeta atgal į jūrą, kad palaikytų kainą. Pigu. Niekas nepirktų. Ikrai. Didžiuojasi. Reinvynis žaliuose stikluose. Prabangi puota. Ponia tokia ir tokia. Išpudruota krūtinė, perlai. Tas *élite. Crème de la crème.* Jie

reikalauja ypatingų valgių, apsimeta, kad yra. Atsiskyrėlis lėkštele žirnių numalšina kūno kančias. Nori mane pažinti, ateik pavalgyti su manimi. Karališkas eršketas. Vyriausiasis šerife, Kofis, skerdikas, turi teisę prekiauti elniena iš jo eksc. miško. Turi jam siųsti pusę mėsos. Mačiau, kaip ruošė valgį teismo archyvo saugotojo virtuvėje. Baltakepuris *chef* kaip rabinas. Konjaku laistoma antis. Garbanoti kopūstai *a la duchesse de Parme*. Kad žinotum ką valgei būtinai reikia meniu kur viskas būtų parašyta. Per daug vaistinių augalų pagadina sultinį. Pats išbandžiau. Dėjau į Edvardso sriubos miltelius. Žąsys jiems penimos iki apkvaitimo. Omarai verdami gyvi. Phašom pahagaukit gabalėlį tetehvino. Neatsisakyčiau dirbti kelneriu prašmatniam viešbutyje. Arbatpinigiai, frakas, pusnuogės damos. Gal dar gabalėlį jūros liežuvio filė su citrina, ponia Diupreša? Taip, diu prešau. Ir tie diu prašapt. Hugenotiška pavardė, kaip man atrodo. Pamenu, viena ponia Diupreša gyveno Kiliny. *Du, de la,* prancūzų. Bet tai – ta pati žuvelė, tikriausiai senasis Mikis Henlonas iš Muro gatvės vaikydamasis pinigo išplėšė žarnas, pirštai pro žiaunas, bet nesugeba net pasirašyti ant čekio, žiūrint į jo iškreiptas lūpas galima pamanyti, kad tapo peizažą. Mmiiki A Haš He. Kvailas kaip bato aulas, o turtas – penkiasdešimt tūkstančių svarų vertas.

Ant stiklo zyzė dvi sukibusios musės, sukibusios.

Šildantis vynas ant jo gomurio nurytas dar vis buvo juntamas. Vyno presuose spaudžiamos Burgundijos vynuogės. Tai saulės šiluma. Tartum slaptas prisilietimas pažadina prisiminimus. Palytėtas jo jausmas sudrėkintas prisiminė. Pasislėpę po laukiniais papartčiais ant Houto[31]. Po mumis įlanka, mieguistas dangus. Nė garso. Dangus. Įlanka ties Liūto galva purpurinė. Žalsva Dramleko pusėje. Gelsvai žalsva Satono link. Povandeniniai laukai, blankūs rudi kontūrai žolėje, palaidoti miestai. Ant mano apsiausto – lyg ant pagalvės pasklidę jos plaukai, mano ranka jai po galva, kutena viržiuose krebždantys žirkliai, suglamžysi mane visą. O stebukle! Vėsi ir švelni, kvapni jos ranka lietė mane, glostė: jos akys žiūrėjo į mane, neatsitraukė. Sužavėtas virš jos palinkau, stiprios lūpos, pravertos, bučiavau jas. Mmm. Švelniai padavė man tiesiai į burną kąsnelį bandelės su kmynais, šiltą ir sukramtytą. Šleikštoka košelė, sukramtyta jos burnoje, saldžiarūgštė nuo seilių. Džiaugsmas: valgiau ją: džiaugsmas. Jauna gyvybė, kurią

man teikė jos atkištos lūpos. Švelnios šiltos lipnios it sakai lūpos. Jos akys buvo kaip gėlės, paimk mane, trokštančios akys. Nusirito akmenukai. Ji nepajudėjo. Ožka. Nieko. Aukštai tarp Ben Houto rododendrų ėjo ožka tvirtai statydama kojas, barstydama smulkias vynuoges. Pasislėpusi po paparčiais, ji nusijuokė, karštai apkabinta. Kaip laukinis gulėjau ant jos, bučiavau ją; akis, lūpas, įtemptą kaklą, pulsuojantį, putnias moteriškas krūtis po plonyčio audeklo palaidine, stačius storus spenelius. Įkaitęs laižiau ją. Ji bučiavo mane. Buvau bučiuojamas. Visa atsiduodama ji vėlė man plaukus. Bučiuojama ji bučiavo mane.

Mane. Ir štai aš dabar.

Sukibusios zyzė tos musės.

Jo nuleistos akys nužvelgė nebylų storos ąžuolinės lentos gyslų tinklą. Grožis: jos išlinksta, apvalumai yra grožis. Dailios deivės – Venera, Junona: apvalumai, kuriais žavisi pasaulis. Jas galima pamatyti bibliotekos muziejuje, stovinčias apvalioje salėje, nuogas deives. Padeda virškinti maistą. Joms nesvarbu, kas į jas žiūri. Viskas rodoma. Niekada nekalba, bent jau su tokiais kaip Ilganosis Flinas. O tarkime, ji vaidintų „Pigmalione ir Galatėjoj", ką pirmiausia pasakytų? Mirtingasis! Žinok savo vietą. Gurkšnoti nektarą prie bendro stalo su dievais, auksiniai indai, ambrozija. Tai ne priešpiečiai už šešis pensus, kuriuos mes valgome, virta aviena, morkos ir ropės, butelis silpno „Alsopo". Nektaras, įsivaizduoki, kad geri elektrą: dievų maistas. Puikios moterų figūros, Junonos atvaizdai. Nemirtinga gražuolė. O mes kemšam maistą pro vieną skylę ir išleidžiam pro užpakalinę: maistas, virškinimo sultys, kraujas, mėšlas, žemė, maistas – be to mes negalim, kaip lokomotyvas be anglių. Joms nereikia. Niekada nepažiūrėjau. Žvilgtelėsiu šiandien. Prižiūrėtojas nepastebės. Pasilenksiu, išmesiu ką nors ir pažiūrėsiu, ar ji.

Iš jo pūslės prasisunkė tylus signalas eiti nedaryti padaryti ten padaryti. Būdamas vyras ir pasiruošęs, jis išgėrė savo stiklą iki paskutinio lašo ir išėjo, vyrams jos irgi atsiduodavo, drąsiai, sąmoningai, suguldavo su meilužiais vyrais, vienas jaunuolis patyrė malonumą su ja, į kiemą.

Kai jo batų garsas nutilo, Deivis Bernas paklausė nuo savo knygos:

– Kas jis toks? Ar nedirba draudime?

– Jau seniai iš ten išėjo, – atsiliepė Ilganosis Flinas. – Jis „Freeman" reklamos agentas.

– Gerai pažįstu jį iš matymo, – pasakė Deivis Bernas. – Ar jį ištiko bėda?

– Bėda? – paklausė Ilganosis Flinas. – Kiek girdėjau, ne. Kodėl klausiate?

– Pastebėjau, kad gedulingai apirengęs.

– Argi? – nustebo Ilganosis Flinas. – Taigi gedulingai, iš tikrųjų. Klausiau jo, kaip reikalai namuose. Jūs teisus, dėl Dievo. Taigi gedulingai.

– Niekada nepradedu klausinėti, – pareiškė Deivis Bernas su užuojauta, – jei matau, kad koks nors džentelmenas turi tokių rūpesčių. Taip tik dar sykį jiems primeni.

– Šiaip ar taip, ne žmona, – tarė Ilganosis Flinas pasakė. – Sutikau jį užvakar Henrio gatvėje, išeinantį iš „Airių ūkininkų pieninės", kur prekiauja Džono Vaizo Nouleno žmona, su grietinėlės ąsočiu rankoje, nešė jį namo savo brangiajai pusei. Ji gerai įmitus, sakau jums. Maitinasi keptais karveliais.

– O jis dirba „Freeman", ar ne? – paklausė Deivis.

Ilganosis Flinas sučiaupė lūpas.

– Už tuos skelbimus grietinėlės jis tikrai neperka. Užtenka tik bekonienai.

– Kaip tai? – paklausė Deivis Bernas pasitraukdamas nuo savo knygos.

Ilganosis Flinas greitai spragtelėjo ore pirštais lyg fokusininkas. Mirktelėjo.

– Priklauso ložei, – paskelbė jis.

– Jūs rimtai? – nustebo Deivis Bernas.

– Rimčiau nebūna, – patvirtino Ilganosis Flinas. – Sena, laisva ir pripažinta brolija. Šviesa, Gyvenimas, Meilė, kaip Dievą myliu. Visaip jam padeda. Man sakė vienas... na, nesvarbu.

– Ar tai teisybė?

– O, tai puiki brolija, – patikino Ilganosis Flinas. – Jie neapleis tavęs, jei tau nesiseka. Pažįstu tokį vyruką, kuris bandė patekti pas juos, betgi patek ten, tegu juos velniai. Kaip Dievą myliu, jie teisingai daro, kad nepriima moterų.

Deivis Bernas vienu kartu nusišypsojonusižiovavolinktelėjo:

– Iiiiichaaaaaaach?

– Buvo viena moteris, – tęsė Ilganosis Flinas, – kuri pasislėpė laikrodyje norėdama sužinoti, ką jie veikia. Bet tegu būsiu prakeiktas, jeigu nesuuodė jos ir čia pat neprisaikdino priešais masonų magistrą. Ji buvo iš Sent Ležerų Donerailių giminės[32].

Deivis Bernas, pasisotinęs žiovuliu, ašarotomis akimis pasakė:

– Ir tai teisybė? Jis – padorus, ramus žmogus. Dažnai matau jį čia ir niekada nepastebėjau, kad jis, žinote, būtų kuo nors įtartinas.

– Visagalis Dievas jo nenugirdytų, – tvirtai pasakė Ilganosis Flinas. – Išslenka nepastebimai, kai pasidaro per karšta. Nepastebėjote, kaip žvilgtelėjo į laikrodį? A, tada jūsų čia nebuvo. Jeigu pakviesite jį išgerti, jis pirmiausia išsitrauks laikrodį ir pažiūrės, ko galėtų ragauti. Prisiekiu Dievu, visada taip daro.

– Būna tokių, – pritarė Deivis Bernas. – Bet, manyčiau, juo galima pasitikėti.

– Neblogas vyras, – sutiko Ilganosis Flinas šniurkštelėjęs nosimi. – Apie jį kalbama, kad jis neatsisako padėti žmogui, kai prireikia. Reikia tai pripažinti. Yra ką gera pasakyti apie Blumą. Tačiau vieno dalyko jis niekada nepadarys.

Jo ranka pakeverzojo prie grogo stiklo neregimą parašą.

– Žinau, – pasakė Deivis Bernas.

– Nieko juodu ant balto, – tarė Ilganosis Flinas.

Įėjo Padis Lenardas ir Bantemas Lajensas. Paskui juos, delnu lygindamas savo bordo spalvos liemenę, įžengė Tomas Ročfordas.

– Sveiki, misteri Bernai.

– Sveiki, ponai.

Prie prekystalio jie stabtelėjo.

– Kas stato? – paklausė Padis Lenardas.

– Aš šiaip ar taip sėdžiu, – atsakė Ilganosis Flinas.

– Gerai, ką gersim? – paklausė Padis Lenardas.

– Paimsiu imbierinio limonado, – atsakė Bantemas Lajenas.

– Kiek?! – suriko Padis Lenardas. – Nuo kada, dėl Dievo meilės? O tu, Tomai?

– O kaip pagrindinis vamzdis? – paklausė Ilganosis Flinas siurbčiodamas.

Atsakydamas Tomas Ročfordas prispaudė delną prie krūtinės ir žagtelėjo.

– Ar galėčiau paprašyti stiklo tyro vandens, pone Bernai? – paprašė jis.

– Žinoma, pone.

Padis Lenardas nužvelgė savo sugėrovus.

– Dieve šventas, – pasakė jis, – tik pažiūrėk, kam aš statau išgerti! Šaltas vanduo ir limonadas! Dviem veikėjams, kurie išsiulptų viskį iš kompreso ant skaudamos kojos. Jis slepia užanty kažkokį prakeiktą arklį, Aukso taurės prizininką. Absoliučiai garantuota.

– Tas Zinfandelis? – paklausė Ilganosis Flinas.

Tomas Ročfordas išpylė miltelius iš sulankstyto popierėlio į pastatytą priešais jį vandenį.

– Tas bjaurus nevirškinimas, – pasakė jis prieš išgerdamas.

– Soda labai padeda, – pasakė Deivis Bernas.

Tomas Ročfordas linktelėjo ir išgėrė.

– Tai Zinfandelis?

– Nieko nesakau, – mirktelėjo Bantemas Lajensas. – Ketinu surizikuoti penkiais šilingais savo paties atsakomybe.

– Pasakyk, jei esi žmogus, ir eik po velnių, – nerimo Padis Lenardas.

– Kas tau apie jį pasakė?

Misteris Blumas, pasukęs link išėjimo, kilstelėjo atsisveikindamas tris pirštus.

– Kol kas, – pasakė Ilganosis Flinas.

Likusieji atsisuko.

– Štai tas žmogus, kuris man pasakė, – sušnabždėjo Bantemas Lajensas.

– Tfu! – su panieka iškošė Padis Lenardas. – Pone Bernai, sere, duokite mums dvi mažas „Džeimsono“, nepaisant to, ir...

– Imbierinio limonado, – mandagiai pridūrė Deivis Bernas.

– Taip, – pasakė Padis Lenardas. – Buteliuką su žinduku kūdikiui.

Misteris Blumas ėjo Doseno gatvės link, švelniai braukydamas liežuviu per dantis. Turbūt kažkoks žalėsis – lyg ir špinatas. Su tais Rentgeno spinduliais galėtum.

Prie Djuko skersgatvio rajus terjeras išvėmė ant grindinio akmenų šleikščią kaulėtą atrają ir ėmė lapnoti ją su nauju įkarščiu. Persisotini-

mas. Su dėkingumu atiduodam iki galo suvirškintą turinį. Iš pradžių desertas, paskui aštrus užkandis. Misteris Blumas atsargiai apėjo. Atrajotojai. Jo antras patiekalas. Jie judina viršutinį žandikaulį. Įdomu, ar Tomui Ročfordui kas nors išdegs su tuo išradimu. Tuščiai švaisto laiką aiškindamas tai Flino gerklei. Liesi vyrai, plačios gerklės. Reikėtų skirti kokią salę ar kitą vietą, kur išradėjai galėtų ateiti ir nevaržomai išradinėti. Aišku, tada ten visokie keistuoliai sulėktų.

Jis užniūniavo, didingu aidu pailgindamas taktų pabaigas:

Don Giovanni, a cenar teco
M'invitasti.

Jaučiuosi geriau. Burgundiškas. Gerai mane pastiprino. Kažin kas pirmasis jį subrandino? Koks nors vyrukas, apimtas melancholijos. Išgėrusiojo drąsa. Dabar reikia paimti tą „Kilkenny people" Nacionalinėje bibliotekoje.

Spindintys švara klozetai, laukiantys Viljamo Milerio, santechniko, vitrinoje grąžino jo mintis į ankstesnę vagą. Jie galėtų: ir stebėti visą kelią žemyn, nurytas smeigtukas po keleto metų kartais išlenda kur nors pro šonkaulius, apkeliauja visą kūną, pasikeičia tulžies latakas, blužnis trykšta ant kepenų, skrandžio sultys, žarnų vijos kaip vamzdžiai. Tačiau vargšui seniokui tektų visą tą laiką stovėti ir demonstruoti savo vidurius kaip parodoj. Dėl mokslo.

– *A cenar teco.*

Ką tas *teco* reiškia? Tikriausiai „šįvakar".

O, Don Žuanai, tu pakvietei mane
Pavakarieniaut šįvakar,
Ramtam taram.

Neskamba.

Raiktas – du mėnesius, jeigu man pavyks Nanetį. Tai būtų du svarai dešimt, apie du svarus aštuonis. Tris man skolingas Hainsas. Du vienuolika. Preskoto skelbimas. Du penkiolika. Apie penkias ginėjas. Sekasi – kaip ant lėkštutės.

Galėčiau Moli nupirkti kurį nors iš tų šilkinių apatinukų, jos naujų keliaraiščių spalvos.

Šiandien. Šiandien. Negalvok.

Paskui apkeliauti Pietus. O gal Anglijos pajūrio kurortus? Braitonas, Margeitas. Molai, nutvieksti mėnesienos. Jos balsas, plaukiantis į tolį. Tos mielos pamario mergytės. Atsišliejęs į Džono Longo baro sieną stovėjo mieguistas bastūnas, prislėgtas sunkių minčių, kramtydamas surambėjusį krumplį. Visų galų meistras ieško darbo. Prašo nedaug. Valgo viską.

Misteris Blumas pasuko prie Grėjaus konditerijos vitrinos su neišpirktais vaisiniais pyragais ir praėjo pro gerbiamo Tomo Koneleino knygyną. „Kodėl aš nutraukiau ryšius su Romos bažnyčia?“ „Paukščio lizdas.“[33] Moterys čia valdo. Sako, bulvių amaro epidemijos metu dalydavo vargšų vaikams sriubą, kad pereitų pas protestantus. O ten už kelio – draugija, siekianti atversti į krikščionybę, tėvas ten vaikščiojo. Tas pats jaukas. Kodėl mes nutraukėme ryšius su Romos bažnyčia?

Aklas paauglys stovėjo prie šaligatvio krašto bilsnodamas į jį savo plona lazdele. Nebuvo matyti nė vieno tramvajaus. Nori pereiti gatvę.

– Ar norite pereiti? – paklausė misteris Blumas.

Aklas paauglys neatsakė. Sustingęs jo veidas vos virptelėjo. Abejodamas pasuko galvą.

– Jūs Doseno gatvėje, – pasakė misteris Blumas. – Priešais Moulsvorto gatvė. Ar norite pereiti? Kelias laisvas.

Lazdelė trūkčiodama pajudėjo kairėn. Misteris Blumas pažvelgė į tą pusę ir vėl pamatė dažyklos furgoną, stovintį priešais Dreigou parduotuvę. Kur pamačiau jo išteptus briliantinu plaukus, kaip tik tada, kai buvau. Arklys nuleista galva. Vežėjas pas Džoną Longą. Malšina troškulį.

– Ten furgonas, – pasakė misteris Blumas, – bet jis nejuda. – Pervesiu jus per gatvę. Jums reikia į patekti į Moulsvorto gatvę?

– Taip, – atsakė paauglys. – Pietinę Frederiko gatvę.

– Eime, – pasakė misteris Blumas.

Jis atsargiai palietė smailią alkūnę: paskui paėmė gležną reginčią ranką, nuvedė jį pirmyn.

Pasakyk jam ką nors. Tik nereikšk užuojautos. Jie netiki žodžiais. Sakyk ką nors kasdieniška.

– Lietaus debesys praėjo pakraščiu.

Jokio atsako.

Ant jo švarko dėmės. Matyt, nemoka nesitaškydamas valgyti. Viskas jam kitokio skonio. Iš pradžių jį reikia maitinti šaukštu. Ranka kaip vaiko. Kaip anksčiau Mili. Jautri. Tikriausiai susidaro nuomonę apie mane pagal mano ranką. Įdomu, ar jis turi vardą. Furgonas. Kad lazdele neužgautų arklio kojų, tegu pavargęs kuinas snaudžia. Štai taip. Praėjom. Bulių apeik iš užpakalio, arklį – iš priekio.

– Dėkoju, pone.

Žino, kad aš vyras. Iš balso.

– Dabar žinot? Pirmas posūkis į kairę.

Aklas paauglys pabaksnojo į šaligatvio pakraštį ir nuėjo savo keliu kilnodamas lazdelę, vėl ja stuksėdamas.

Misteris Blumas ėjo paskui nereges kojas ir laisvą trinytą tvido apsiaustą. Vargšas vaikinukas! Kaip, po galais, jis sužinojo, kad ten furgonas? Turbūt pajuto. Gal mato daiktus kakta. Tūrinio jutimo rūšis. Svoris. Ar pajustų, jeigu ką nors nuimtum? Jaučia tuštumą. Matyt, keistą vaizdą apie Dubliną susidaro stuksendamas per akmenis. Ar galėtų eiti tiesiai, jeigu neturėtų tos lazdelės? Bekraujis dievobaimingas veidas, kaip jaunuolio, besiruošiančio tapti kunigu.

Penrouzas! Štai kokia to vaikino pavardė.

Žiūrėk, kiek visokių dalykų jie gali išmokti. Skaityti pirštais. Derinti fortepijonus. O mes stebimės, kad jie turi proto. Kodėl manome, kad invalidas arba kuprius – protingas, jeigu jis pasako tai, ką patys galėtume pasakyti. Žinoma, kiti pojūčiai paaštrėja. Siuvinėja. Pina krepšius. Žmonės turi jiems padėti. Krepšelį rankdarbiams galėjau nupirkti Moli gimimo dienos proga. Negali pakęsti siuvimo. Dar supyktų. Tamsos žmonės, taip jie vadinami.

Ir uoslė turbūt stipresnė. Kvapai iš visų pusių, susilieję. Kiekvienas žmogus irgi. Paskui pavasaris, vasara: kvapai. Sakoma, kad negalima ragauti vyno užsimerkus arba peršalus. Ir rūkymas tamsoje, sako, neteikia malonumo.

O, tarkime, su moterim. Ne taip gėdijasi, kai nemato. Štai ta panelė, einanti pro Stiuarto įstaigą, užvertusi nosį. Pažiūrėkite į mane. Kokia aš – viską apsivilkusi. Būtų keista nematyti jos. Tam tikra formos samprata jo vaizduotėje. Balsas, temperatūra, kai jis liečia ją pirštais, turbūt beveik mato linijas, apvalumus. Tarkime, perbraukia rankomis jos plaukus. Tarkime, jie yra juodi. Gerai. Pavadinsime juos juodais.

Paskui perbraukia pirštais per jos baltą odą. Tikriausiai kitas pojūtis. Baltumo pojūtis.

Paštas. Reikia atsakyti. Vienas vargas šiandien. Išsiųsti jai pašto perlaidą, du šilingus arba pusę kronos. Priimk mano mažą dovanėlę. Ir raštinės reikmenys kaip tik šalia. Palauk. Pirma pagalvok.

Švelniai ir labai lėtai jis pirštais perbraukė sušukuotus už ausų plaukus. Vėl. Pluoštas plonų plonų šiaudyčių. Paskui pirštas švelniai palytėjo dešinio skruosto odą. Ten irgi minkšti plaukeliai. Nepakankamai glotnūs. Ant pilvo glotniausi. Aplink nieko nėra. Tik anas suka į Frederiko gatvę. Galimas daiktas Levenstono šokių mokyklos fortepijono. O gal aš taisausi petnešas.

Eidamas pro Doreno aludę, kyštelėjo ranką tarp liemenės ir kelnių ir lėtai praskleidęs marškinius palietė glebią pilvo raukšlę. Tačiau aš juk žinau, kad jis baltai gelsvas. Reikia pabandyt pamatyti tamsoj.

Jis ištraukė ranką ir pasitaisė rūbus.

Vargšelis! Visai dar vaikas. Baisu. Tikrai baisu. Kokius sapnus jis sapnuoja, neregys? Gyvenimas jam sapnas. Kurgi teisingumas, jei gimsti toks? Visos tos moterys ir vaikai, kur sudegė ir nuskendo per išvyką Niujorke[34]. Masinis sunaikinimas. Tai vadinama karma, tas persikūnijimas, už nuodėmes, padarytas praėjusiame gyvenime, reinkarnacija, metam psichozė. Dieve, dieve, dieve. Gaila, žinoma – bet yra kažkas, dėl ko negali su jomis iš tikrųjų suartėti.

Seras Frederikas Folkneris įeina į masonų salę. Pasipūtęs kaip Trojas[35]. Po sočių priešpiečių Elsforto terasoje. Su senais sėbrais teisininkais patvarkė uzboniuką. Pasakėlės apie teisiamųjų suolą bei teismo posėdžius, ir našlaičių prieglaudos kronika. Nuteisiau jį kalėti dešimt metų. Manau, tik surauktų nosį, išvydęs, ką gėriau. Jiems – patys geriausi vynai, ant apdulkėjusio butelio pažymėti metai. Jis turi asmeninį požiūrį į teisingumą miesto teisėjo teisme. Kupinas gerų norų senis. Policijos segtuvai prigrūsti bylų, gauna procentus už nusikaltimų fabrikavimą. O jis jiems tas bylas atgal. Dievo rykštė palūkininkams. Rūbiną Dž. su žeme sumaišė. Tačiau jis iš tikrųjų iš tų, kurie vadinami šlykščiais žydais. Didelę valdžią turi tie teisėjai. Seni irzlūs girtuokliai, užsitempę perukus. Pikti kaip šunys. Ir tepasigaili Dievas tavo sielos.

Žiūrėk, afiša. Mairaso labdaros mugė. Jo ekscelencija Airijos vicekaralius. Šešioliktą, tai šiandien. Pagalba Merserio ligoninės fondui.

Visų pirma labdaros tikslu buvo pastatytas „Mesijas“. Taip. Hendelis. O gal ten nueiti. Bolsbridžas. Užbėgti pas Raiktą. Ne, nereikia prie jo prikibti kaip šlapiam lapui. Tik santykius pagadinsiu. Žinoma, prie įėjimo ką nors iš pažįstamų.

Misteris Blumas priėjo Kilderio gatvę. Pirmiausia reikia. Biblioteka.

Saulėje švystelėjo šiaudinė skrybėlė. Gelsvai rudi batai. Kelnės su atlankais. Taip ir yra. Taip ir yra.

Jo širdis vos virptelėjo. Į dešinę. Muziejus. Deivės. Jis pasuko į dešinę.

Ar tikrai? Beveik tikras. Nežiūrėsiu. Veidas paraudęs nuo vyno. Ką čia aš? Per daug į galvą. Taip, tikrai. Eisena. Nežiūrėti. Nežiūrėti. Eiti toliau.

Artėdamas prie muziejaus vartų ilgais netvirtais žingsniais, jis pakėlė akis. Gražus pastatas. Sero Tomo Dyno[36] projektas. Neseka paskui mane?

Gal manęs nepamatė? Saulė į akis.

Jis jaudulingai alsavo trumpais atodūsiais. Greičiau. Šaltos statulos: ten ramu. Dar minutė, ir saugus.

Ne, nepamatė manęs. Po dviejų. Kaip tik prie vartų.

Mano širdis!

Mirksinčios jo akys įdėmiai žvelgė į kreminius akmenų vingius. Seras Tomas Dynas buvo graikiško stiliaus architektas.

Ieškau kažko.

Skubri ranka šmurkštelėjo į kišenę, ištraukė, išskleistą perskaitė – „Agendath Netaim“. Kur aš?

Neramiai ieškodamas.

Greitai įsikišo atgal „Agendath“.

Po pietų, pasakė ji.

Ieškau to. Taip, to. Patikrink visas kišenes. Nosin. „Freeman“. Kurgi aš? Ak, taip. Kelnėse. Piniginė. Bulvė. Kurgi aš?

Paskubėk. Eik ramiai. Dar minutėlę. Mano širdis.

Jo naršanti ranka kurgi aš padėjau užpakalinėje kelnių kišenėje rado muilą losjono turiu užeiti sušilęs popierius prilipo. Aha, muilas čia! Taip. Vartai.

Saugus!

MANDAGUS, kad juos paguostų, kvakeris bibliotekininkas sumurkė:

– Ir mes turime, ar ne tiesa, tuos neįkainojamus „Vilhelmo Meisterio“ puslapius?[1] Didis poetas apie didį brolį poetą. Dvejojanti siela, kylanti į kovą prieš rūpesčių jūrą, draskoma prieštaringų abejonių, kaip būna realiame gyvenime.

Jis žengė žingsnį senk pa[2] sugirgždinęs jaučio odą ir žingsnį senk pa atgal ant iškilmingų grindų.

Tylus asistentas, atvėręs duris, bet tik truputį, tyliai jam linktelėjo.

– Tuojau pat, – pasakė jis girgžtelėjęs eiti, tačiau delsdamas.

– Gražus bejėgis svajotojas, kuris įkliūva į bėdą susidūręs su nepaneigiamais faktais. Visada jauti, kokie teisingi Gėtės vertinimai. Teisingi gerai paanalizavus.

Girgžčiodamas po dukart jis nukurantijo[3] analizę. Praplikęs, kuo uoliausias, palenkė didelę ausį asistento žodžių link – išklausė juos – ir dingo.

Liko du.

– Mesjė de la Palis, – nusišaipė Stivenas, – dar buvo gyvas penkiolika minučių prieš mirtį.

– Ar jau radote tuos šešis narsius medikus, – paklausė Džonas Eglintonas su seniokišku kartėliu, – kad jūsų diktuojami parašytų „Prarastąjį rojų“? Jis vadina tai „Šėtono bėdomis“[4].

Šypsokis. Šypsokis Krenlio šypsena.

Iš pradžių pakuteno ją,
Paskui paplekšnojo ją,
Ir panaudojo kriaušaitę,
Nes jis buvo daktaras
Linksmas dakta...

– Jaučiu, kad „Hamletui“ jums reikėtų dar vieno. Septyniukė – brangi mistikams. Spindinčios septyniukės, kaip jas vadina V. B.

Žybčiaakis, jo rausva kaukolė prie žaliakepurės stalinės lempos tyrinėjo veidą, barzdotą dar tamsžalesniame šešėly, olavas, šventa-

sis. Nusijuokė tyliai: gaunančio pašalpą Triničio studento juokas: neatsakytas.

Daugiabalsis Šėtonas, apraudantis nukryžiuotąjį,
Liejantis ašaras lyg angelų[5]
Ed egli avea de cul fatto trombetta[6].

Jis laiko įkaitėmis mano kvailystes.

Vienuolika Krenlio ištikimųjų iš Viklou, kad išvaduotų savo pirmtakų žemę. Retadantė Ketlin, keturi gražūs žali jos laukai, svetimšalis jos namuose[7]. Ir dar vieno reikėtų, kad pasveikintų jį: *ave, rabbi*[8]. Tainahilio dvyliktukas. Slėnio šešėlyje[9] jis burkuodamas kviečia juos. Savo sielos jaunatvę atiduodavau jam, naktis po nakties. Dieve, padėk. Geros medžioklės.

Maligenas gavo mano telegramą.

Kvailas kaprizas. Reikalauk savo.

– Mūsų jaunieji Airijos bardai, – smerkiamai paskelbė Džonas Eglintonas, – dar turi sukurti personažą, kurį pasaulis prilygins anglosakso Šekspyro Hamletui, nors aš žaviuosi juo, kaip ir senasis Benas, stabmeldiškai negarbindamas[10].

– Visi tie klausimai yra grynai akademiniai, – orakulo balsu atsiliepė Raselas[11] iš savo šešėlio. – Tai yra ar Hamletas yra pats Šekspyras, ar Jokūbas Pirmasis, ar Eseksas. Dvasininkų ginčai apie Jėzaus istoriškumą. Menas turi atskleisti mums idėjas, beformes dvasios esmes. Svarbiausias klausimas apie meno kūrinį – iš kokios gyvenimo gelmės jis kyla. Gustavo Moro[12] tapyba – tai idėjų tapyba. Įžvalgiausia Šelio poezija, Hamleto žodžiai atveria mūsų protui amžinąją išmintį, Platono idėjų pasaulį. Visa kita yra tik mokinių apmąstymai mokiniams.

A. E. pasakė kažkokiam jankių reporteriui. Nugi, nugi, tetrenk mane perkūnas, a ne?!

– Mokytojai pirmiausia buvo mokiniai, – pabrėžtinai mandagiai tarė Stivenas. – Aristotelis kadaise buvo Platono mokinys.

– Toks ir liko, reikia manyti, – oriai pasakė Džonas Eglintonas. – Taip ir įsivaizduoji jį – pavyzdingas mokinukas su brandos atestatu po pažastimi.

Jis vėl nusijuokė pasisukęs į dabar jau besišypsantį barzdotą veidą.

Beformis dvasinis. Tėvas, Žodis ir Šventas Kvapas. Visuotinatėvis,

tas dangaus žmogus. Hiesos Kristos, grožio burtininkas, Logos, kiekvieną akimirką kenčiantis mumyse. Tikrai taip. Aš esu ugnis ant altoriaus. Aš – aukojimo sviestas.

Danlopas[13], Džadžas[14], kilniausias iš visų romėnų, A. E., Arvalas[15], Neištartas Vardas, aukštybėse – K. H.[16], jų mokytojas, kurio asmenybė pašvęstiesiems nėra paslaptis. Didžiosios baltos ložės broliai, visą laiką akylai stebintys, gal prireiks jų pagalbos. Kristus su jaunamarte – seserimi, šviesos drėgmė, gimusi iš įdvasintos mergelės, atgailaujanti Sofija, iškeliavusi į budizmo sferą. Ezoterinis gyvenimas – ne paprastiems žmonėms. P. Ž.[17] Reikia visų pirma atsikratyti blogos karmos. Kartą ponia Kuper Oukli akimirką išvydo mūsų garsiosios sesers J. P. B.[18] astralinį.

O, fu! Kaip negražu! *Pfuiteufel!*[19] Nėra ko spitryti poniutėle, taigi – nėra ko spitryti, kai ponia rodo savo astralinį.

Įėjo misteris Geriausias[20], aukštas, jaunas, romus, lengvapėdis. Gracingai nešė rankoje užrašų knygutę, naują, didelę, švarią, ryškią.

– Tas pavyzdingas mokinys, – pasakė Stivenas, – laikytų Hamleto apmąstymus apie savo kilnios sielos pomirtinį gyvenimą neįtikimais, bereikšmiais, o monologą – nedramatišku, tokiu lėkštu kaip Platono.

Džonas Eglintonas, suraukęs antakius, su augančiu įtūžiu pasakė:

– Prisiekiu, man užverda kraujas, kai išgirstu ką nors lyginant Aristotelį su Platonu.

– Kuris iš jų dviejų, – paklausė Stivenas, – ištremtų mane iš savo valstybės?

Apibrėžimų ašmenis – iš makštų! Arkliškumas yra visaarklio kažkakumas. Jie garbina polinkių srautus ir eonus. Dievas – triukšmas gatvėje – labai peripatetiška. Erdvė – tai, ką taip prakeiktai aiškiai turi matyti. Pro erdves, mažesnes už raudonuosius žmogaus kraujo kūnelius, jie rėplioja paskui Bleiko sėdmenis į amžinybę, ir šis augalų pasaulis yra tik jos šešėlis. Laikykis to čia ir dabar, per kuriuos visa dabartis panyra į praeitį[21].

Misteris Geriausias žingtelėjo pirmyn. Kupinas prielankumo, savo kolegos link.

– Heinsas išėjo, – pranešė jis.

– Tikrai?

– Parodžiau jam tą Žiubenvilio[22] knygą. Jis, matote, baisiausiai su-

sižavėjęs Haido „Konachto meilės dainomis". Man nepavyko jo čia atsivesti, kad paklausytų diskusijos. Nubėgo pas Gilį jos nusipirkti.

Bėk skubėk, knygele mano,
Publiką beširdę sveikink.
Parašiau tave prieš valią savo
Anglų nemiela skurdžia kalba[23].

– Durpių dūmai jam apsvaigino protą, – pareiškė Džonas Eglintonas.

Mes jaučiame Anglijoj. Atgailaujantis vagis. Išėjo. O aš rūkiau jo tabokėlę. Žalias mirgantis akmuo. Smaragdas, įtaisytas jūros žiede.

– Žmonės nežino, kokios pavojingos gali būti meilės dainos, – okultiškai perspėjo auksuotas Raselo kiaušinis. – Judėjimai, kurie pasaulyje sukelia revoliucijas, yra gimę iš sapnų ir vizijų valstiečio širdy, kalno šlaite. Jiems žemė – ne eksploatuojama dirva, o gyva motina. Išretintas akademijos ir viešų susirinkimų oras pagimdo šešiašilinginį romaną, miuzikholo dainelę, Prancūzija iš Malarmė kūrybos išaugina puikiausią ištvirkimo gėlę, tačiau trokštamas gyvenimas yra apreikštas tiktai dvasios vargšui, Homero feakų gyvenimas.

Sulig šiais žodžiais misteris Geriausias pasuko nekaltą veidą į Stiveną.

– Malarmė, matote, – tarė jis, – parašė nuostabiąsias poemas proza, kurias Stivenas Makkena[24] skaitydavo man Paryžiuje. Toji apie „Hamletą". Malarmė sako: *„Il se promène, lisant au livre de lui-même"*[25], suprantate, skaitydamas knygą apie save patį. Jis aprašo „Hamletą", pastatytą viename prancūzų mieste, suprantate, provincijos mieste. Buvo iškabintos afišos.

Jo laisva ranka gracingai nupiešė ore mažučius ženklus.

HAMLET
Ou
LE DISTRAIT
Pièce de Shakespeare[26]

Jis pakartojo vėl surauktiems Džono Eglintono antakiams:

– *Pièce de Shakespeare,* suprantate. Tai taip prancūziška, prancūziška dvasia. *Hamlet ou...*

– Išsiblaškęs elgeta, – pabaigė Stivenas.

Džonas Eglintonas nusijuokė.

– Taip, manau, gali būti ir taip, – tarė jis. – Puikūs žmonės, be abejonės, tačiau beviltiški trumparegiai kalbant apie kai kuriuos dalykus.

Iškilmingas ir inertiškas žmogžudysčių besaikiškumas.

– Sielos budelis, kaip jį pavadino Robertas Grynas[27], – pasakė Stivenas. – Ne veltui jis buvo sūnus skerdėjo, mokėjusio darbuotis kirviu ir spjaudžiusio į delną. Devynios gyvybės[28] – užmokestis už vieną jo tėvo gyvybę. Tėve mūsų, kuris esi skaistykloje. Chaki spalvos Hamletai šaudo nedvejodami[29]. Krauju aptaškyta skerdykla penktame veiksme – tai būsimos koncentracijos stovyklos, apdainuotos misterio Svinberno[30].

Krenlis, aš jo nebylus pasiuntinys, stebintis mūšius iš tolo.

Kruvinų priešų vaikiščiai ir močios,
Kurių, be mūs, niekas nepagailėjo...

Tarp sakso šypsenos ir jankio lojimo. Tarp kūjo ir priekalo.

– Jis įrodinės, kad „Hamletas" – tai pasakojimas apie vaiduoklius, – pasakė Džonas Eglintonas Geriausiojo naudai. Kaip tas storuliukas iš „Pikviko klubo", jis nori, kad mums kūnas pagaugais nueitų.

Klausyk! Klausyk! O, paklausyk!

Mano kūnas jį girdi – šiurpdamas girdi.

Jei kada nors...

– Kas yra vaiduoklis? – paklausė Stivenas virpėdamas iš jaudulio. – Žmogus, kuris išnyko neapčiuopiamume, per mirtį, per nebuvimą, per papročių pasikeitimą. Elžbietos laikų Londonas taip pat toli nuo Stratfordo, kaip ištvirkęs Paryžius – nuo skaisčiojo Dublino. Kas tas vaiduoklis iš *limbo patrum*[31], grįžtantis į pasaulį, kuris jį pamiršo? Kas yra karalius Hamletas?

Džonas Eglintonas sujudėjo liesu kūnu, atšlijo atgal vertindamas.

Užkibo.

– Birželio vidurys, ta pati valanda, – tarė Stivenas, skubriu žvilgsniu prašydamas, kad jie išklausytų. – Virš dramos teatro prie upės kranto pakelta vėliava. Netoliese, Paryžiaus sode, duobėje mauroja lokys Sakersonas. Seni jūrininkai, kurie plaukiojo su Dreiku, čiaumoja sau dešrą tarp nereiklių žiūrovų.

Vietos koloritas. Klok viską, ką žinai. Paversk juos nusikaltimo bendrininkais.

– Šekspyras išėjo iš hugenotų namo Silverio gatvėje ir eina upės krantu pro gulbių lizdus. Tačiau jis nesustoja pašerti patelės, genančios savo jauniklių pulką nendrių link. Eivono gulbė galvoja apie kitką.

Scenos komponavimas. Ignotai Lojola, skubėk man į pagalbą.

– Vaidinimas prasideda. Aktorius pasirodo šešėlyje apsisiautęs senais dvaro dabitos šarviniais marškiniais, tvirtai sudėtas vyras žemu balsu. Tai – vaiduoklis, karalius, karalius ir ne karalius, o aktorius – tai Šekspyras, studijavęs „Hamletą“ visus tuos gyvenimo metus, kurių tuščiai nešvaistė, kad galėtų suvaidinti vaiduoklio vaidmenį. Jis kreipiasi į Berbedžą[32], jauną aktorių, stovintį priešais jį už vaškuotos drobės gabalo, šaukdamas jį vardu:

Hamletai, aš – tavo tėvo šmėkla

ir prašo jo išklausyti. Į sūnų jis kreipiasi, savo sielos sūnų, princą, jauną Hamletą ir savo kūno sūnų, Hamnetą Šekspyrą, kuris numirė Stratforde, kad jo bendravardis gyventų amžinai. Ar įmanoma, kad tasai aktorius Šekspyras, vaiduoklis dėl nebuvimo, apsirengęs palaidotos Danijos rūbais, vaiduoklis dėl mirties, kreipdamasis savo žodžiais į savo sūnaus vardą (jeigu Hamnetas Šekspyras būtų gyvenęs, jis būtų buvęs princo Hamleto dvynys), ar tai įmanoma, noriu žinoti, ar tikėtina, kad jis nepadarė arba nenumatė logiškų išvadų iš tų prielaidų – tu esi sūnus be paveldėjimo teisių – aš nužudytasis tėvas – tavo motina nusikaltėlė karalienė, En Šekspyr, mergautine pavarde Hatavėj?

– Tačiau tai kišimasis į didžio žmogaus šeimyninį gyvenimą, – nekantriai sumurmėjo Raselas.

Ar tu čia, bičiuli?[33]

– Įdomu tik parapijos raštininkui. Noriu pasakyti, mes turime tas pjeses. Kai skaitome „Karaliaus Lyro“ poeziją, kas mums darbo, kaip gyveno poetas? Dėl gyvenimo, tai mūsų tarnai gali jį nugyventi už mus, kaip pasakė Viljė de Lilis. Spoksojimas pro rakto skylutę ir kasdienių užkulisinių paskalų klausymas – poeto išgėrinėjimai, poeto skolos. Mes turime „Karalių Lyrą“, ir jis nemirtingas.

Misterio Geriausio veidas, į kurį buvo kreipiamasi, sutiko.

II

Užliek juos savo bangomis, užlieki vandenim,
Mananaane, Mananaane, Maklirai.

O kaip, ponuli, tas svaras, kurį jis tau paskolino, kai buvai alkanas?

Ak, man jo taip reikėjo.

Imki šitą auksiną.

Eik sau! Išleidai beveik visą jį Džordžinos Džonson, dvasininko dukters, lovoje. *Angebite of inwit.*

Ar ruošiesi grąžinti?

O, taip.

Kada? Dabar?

Na... ne.

Tai kada?

Aš niekam neskolingas. Aš niekam neskolingas.

Ramybės. Jis kilęs iš kito Boino kranto. Šiaurės vakarų užkampio. Esi skolingas.

Palauk. Penki mėnesiai. Visos molekulės keičiasi. Aš dabar esu kitas aš. Kitas aš gavo svarą.

Gandas. Nejaugi?

Tačiau aš, entelechija, formų forma, esu aš atminties dėka, nes formos amžinai keičiasi.

Aš, kuris nusidėjau ir meldžiausi, ir pasninkavau.

Vaikelis, kurį Konmis išgelbėjo nuo rykščių.

Aš, aš ir aš. Aš.

A. E. Aš T. Sk.

– Ar norite mesti iššūkį trijų šimtmečių senumo tradicijai? – subambėjo nepatenkintas Džono Eglintono balsas. – Jos vaiduoklis bent jau niekam nekėlė problemų. Ji numirė, bent literatūrai, dar prieš gimdama.

– Ji numirė, – atkirto Stivenas, – praėjus šešiasdešimt septyneriems metams po gimimo. Ji matė jį ateinantį į šį pasaulį ir išeinantį iš jo. Tai ją jis pirmąkart apkabino. Ji gimdė jo vaikus ir ji užspaudė jam variokais akis, kai jis gulėjo mirties patale.

Motinos mirties patalas. Žvakė. Paklode uždengtas veidrodis. Ta, kuri davė man gyvybę, guli čia, bronziniais akių vokais, po keliomis pigiomis gėlėmis. *Liliata rutilantium.*

Aš vienišas raudojau.

Džonas Eglintonas žiūrėjo į susirangiusį savo lempos žibuką.

– Visi mano, kad Šekspyras suklydo, – tarė jis, – ir ištaisė tą klaidą kaip galėdamas greičiau ir geriau.

– Niekai! – nemandagiai nukirto Stivenas. – Genialus žmogus klaidų nedaro. Jo klaidos – sąmoningos, jos – atradimų vartai.

Atradimų vartai atsivėrė, kad įleistų į vidų kvakerį bibliotekininką, girgždžiapėdį, pliką, didžiaausį ir uolų.

– Kokia nors ragana, – barėsi Džonas Eglintonas, – nėra naudingi atradimų vartai, galite neabejoti. Ko naudingo išmoko Sokratas iš Ksantipės?

– Dialektikos, – atšovė Stivenas, – o iš savo motinos – kaip įpūsti gyvybę mintims. O ko jis išmoko iš savo antros žmonos Mirtos (*absit nomen!*[34]), iš Sokratididiono Epipsichidiono, joks vyras, jokia moteris niekada nesužinos. Tačiau nei pribuvėjos žinios, nei valdingos žmonos kasnaktiniai pamokslai neapsaugojo jo nuo šinfeinininkų archontų[35] ir jų maudos nuodų puodelio.

– Tačiau En Hatavėj? – tyliai nuskambėjo atlaidus misterio Geriausio balsas. – Taip, mes, atrodo, pamirštame ją, kaip pamiršo ir pats Šekspyras.

Jo žvilgsnis nukrypo nuo mąstytojo barzdos į kliautininko kaukolę, kad primintų, kad sugėdytų, bet ne piktai, paskui į plikarausvį lolardo obuolį, nekalto, nors ir apšmeižto[36].

– Turėjo pavydėtiną protą, – pasakė Stivenas, – ir netingią atmintį. Nešėsi atmintį su savimi, kai kėblino į Romevilį[37] švilpaudamas „Mergaitę, kurią palikau“. Net jeigu žemės drebėjimas nebūtų nurodęs datos[38], žinotume, kur vargšo kiškučio vieta, tupi savo guoly, šunys skalija, margos kamanos ir jos melsvi langai. Tie atsiminimai, „Venera ir Adonis“ gulėjo visų lengvabūdžių Londono moterų miegamuosiuose. Argi ragana Ketrin nemiela? Hortenzijus ją vadina jauna ir nuostabia. Ar jūs manote, kad „Antonijaus ir Kleopatros“ autorius, aistringas piligrimas, taip apako, kad pasirinko pačią negražiausią Vorvikšyro mergšę ir dalijosi su ja guoliu? Taip – jis paliko ją ir užvaldė vyrų pasaulį. Bet jo moterys-berniukai yra berniukų moterys. Jų gyvenimas, mintys, kalba yra pasiskolinti iš vyrų. Jis blogai pasirinko? Man atrodo, kad jį patį pasirinko. Kitos norėjo, bet En žinojo kaip. Prisie-

kiu pautais, tai ji kalta. Apžavėjo jį, saldi ir vos dvidešimt šešerių. Pilkaakė deivė, palinkusi virš berniuko Adonio, besileidžianti žemyn, kad užkariautų, kurdama kylančio jausmo prologą, tai – begėdė Stratfordo mergšė, parsigriovusi kviečių lauke meilužį, jaunesnį už save.

O mano eilė? Kada?

Ateik!

– Rugių lauke, – linksmai, džiaugsmingai pataisė misteris Geriausias kilstelėdamas savo naują knygą džiaugsmingai ir linksmai.

Paskui visiems sumurmėjo su šviesiu pasitenkinimu:

Rugių lauke, kur ežia ėjo,
Mieli kaimietukai gulėjo.

Paris: tas patenkintas patenkintojas.

Aukšta figūra su akuoto milo apsiaustu pakilo iš šešėlio ir atidengė savo paslaugų laikrodį.

– Bijau, kad man laikas į „Homestead“.

Kur susiruošei? Eksploatuojama dirva.

– Ar jau išeinate? – paklausė judrūs Džono Eglintono antakiai. – Ar pamatysim jus šį vakarą pas Murą? Ateis Paiperis.

– Paiperis! – pyptelėjo misteris Geriausias. – Ar Paiperis sugrįžo?

Piteri Paiperi pirki pipirų ir paršą pipirinki.

– Nežinau, ar galėsiu. Ketvirtadienis. Mums susirinkimas. Jei pavyks laiku pabaigti.

Jogibogisapalionė Doseno kambariuose. „Atskleistoji Izidė“. Jų knyga pali kalba, kartą bandėme ją užstatyti. Sukryžiavęs kojas po rudaskėčiu skėčiu jis sėdi soste, actekų *logos,* darbuodamasis astraliniuose lygmenyse, jų viršdvasia, mahamahatma. Ištikimieji hermetikai laukia šviesos, subrendę pašventimui į mokinius, apskritažiedžiu ratu aplink jį. Luisas H. Viktoris[39]. T. Kolfildas Irvinas[40]. Lotoso ponios taip ir gaudo jų žvilgsnius, liepsnoja jų kankorėžinės liaukos. Kupinas savo dievo, jis sėdi soste, Buda po platanu. Sielų subūrėjas, užbūrėjas. Vyrų sielos, moterų, sielų sietynai. Užburtos tikėjimo raudose, sukamos besisukančios jos rauda.

Esminiame nereikšmingume
Kūno kiaute ilgus metus siela gyveno.

– Sako, mūsų laukia literatūrinis siurprizas, – draugiškai ir rimtai paskelbė kvakeris bibliotekininkas. – Sklinda gandai, kad misteris Raselas sudarinėja mūsų jaunųjų poetų eilių rinktinę. Nekantriai laukiame.

Jis nekantriai žvilgtelėjo į lempos šviesos kūgį, kur apšviesti spindėjo trys veidai.

Žiūrėk. Prisimink.

Stivenas pažvelgė žemyn į platų begalvį kepaliušą, kabantį jam virš kelio ant uosinės rankenėlės. Mano šalmas ir kardas. Lengvai paliesti dviem rodomaisiais pirštais. Aristotelio eksperimentas. Viena ar dvi? Būtinybė yra tai, dėl ko neįmanoma, kad kas nors būtų kuo nors kitu. Taigi viena skrybėlė yra viena skrybėlė.

Paklausyk.

Jaunasis Koulamas ir Starkis. Džordžas Robertsas[41] atsakingas už komercinę dalį. Longvortas[42] išpūs tai „Expresse" kaip reikiant. O, iš tikrųjų? Man patiko Koulamo „Varovas". Taip, manau, jam būdingas tas keistas dalykas, genialumas. Ar tikrai manote, kad jis genijus? Jeitsas žavėjosi jo eilute: „Kaip dykoj žemėj graikiška vaza". Ar tikrai? Tikiuosi, galėsite ateiti šįvakar. Malachis Maligenas irgi ateis. Muras paprašė jo, kad atsivestų Heinsą. Ar girdėjote, kaip ponia Mičel pokštauja apie Murą ir Martiną? Kad Muras yra Martino jaunystės nuodėmė? Labai gudru, ar ne? Jie primena Don Kichotą ir Sančą Pansą. Mūsų nacionalinį epą dar tik reikia sukurti, sako daktaras Sigersonas. Muras kaip tik tam tinka. Liūdnojo vaizdo riteris čia, Dubline. Su kroko spalvos kiltu? O'Nilas Raselas? O taip, jis turi šnekėti sena didinga kalba. O jo Dulsinėja? Džeimsas Stivensas rašo ganėtinai sąmojingas apybraižas. Atrodo, mes daromės svarbūs.

Kordelija. *Cordoglio*[43]. Vienišiausia Lyro duktė.

Akligatvis. O dabar – parodyk savo prancūzišką spindesį.

– Labai jums dėkoju, misteri Raselai, – pasakė Stivenas pakildamas. – Jeigu būtumėte toks malonus ir perduotumėte laišką misteriui Normanui...

– Taip, žinoma. Jeigu jis nuspręs, kad tai svarbu, įdės. Mes gauname tiek daug laiškų...

– Suprantu, – pasakė Stivenas. – Dėkoju.

Dievas tau atlygins. Kiaulių laikraštis. Jaučiadraugiškai.

– Singas irgi man pažadėjo straipsnį į „Dana“. Bet ar mus skaitys? Jaučiu, kad taip. Gėlų lyga nori ko nors airiškai. Tikiuosi, kad pasirodysite šįvakar. Atsiveskite Starkį.

Stivenas atsisėdo.

Kvakeris bibliotekininkas išsiskyrė su atsisveikinančiaisiais ir grįžo. Rausdama jo kaukė pasakė:

– Misteri Dedalai, jūsų pažiūros daug ką paaiškina.

Jis girgžtelėjo pirmyn ir atgal, pasistiebęs ant pirštų galų arčiau dangaus, pakilęs į moteriškų kulniukų aukštį, ir stelbiamu nueinančiųjų triukšmo balsu tyliai tarė:

– Taigi jūs manote, kad ji buvo neištikima poetui?

Manęs klausia sunerimęs veidas. Kodėl jis priėjo? Mandagumas ar vidinė šviesa?

– Tie, kas susitaikė, – tarė Stivenas, – pirmiausia turėjo išsiskirti.

– Taip.

Kristaus lapinas[44] odinėmis kelnėmis, bėglys, besislapstantis nuo persekiotojų išpuvusiuose medžių kamienuose. Nepažįstąs jokios laputės, vienišas slapstosi nuo persekiotojų. Moteris jis palenkdavo į savo pusę, švelnias būtybes, Babilono paleistuvę, teisėjų širdžių damas, pagyrūnų smuklininkų žmonas. Lapinas ir žąsys. O Niupleise – suglebęs išniekintas kūnas, kuris kažkada buvo mielas, kadaise toks saldus, toks šviežias kaip cinamonas, o dabar – jo lapai nukritę, visi iki vieno, nuogas, išsigandęs ankšto kapo, ir jam nedovanota.

– Taip. Taigi jūs manote...

Už išeinančiųjų užsivėrė durys.

Ramybė staiga užplūdo atkampią skliautuotą celę, šiltos ir svajingos atmosferos ramybė.

Vestalės šviestuvas.

Čia jis mąsto apie tai, ko nebuvo: ką per gyvenimą būtų nuveikęs Cezaris, jei būtų patikėjęs aiškiaregiu – kas galėjo įvykti – apie galimo galimybes kaipo tokias – nežinomus dalykus – kokiu vardu buvo šaukiamas Achilas, kai gyveno tarp moterų.

Aplink mane – karstuose uždarytos mintys, sarkofaguose, užbalzamuotos žodžių balzame. Totas, bibliotekų dievas, dievas – paukštis su mėnulio karūna. Ir išgirdau aš didžiojo Egipto žynio balsą. Ištapytose salėse, prikrautose molinių knygų.

Jos nurimusios. O kadaise buvo guvios žmonių smegenyse. Nurimusios: tačiau jose tūno mirties troškimas, knietulys papasakoti man į ausį verksmingą sakmę, primesti man savo valią.

– Be abejo, – samprotavo Džonas Eglintonas, – iš visų didžiųjų žmonių jis pats paslaptingiausias. Mes nežinome nieko – tik tiek, kad jis gyveno ir kentėjo. Nors ir tiek nežinome. Kiti mums atsakys į tai. O visa kita gaubia šešėlis.

– Tačiau juk „Hamletas" toks asmeniškas, ar ne? – teisinosi misteris Geriausias. – Turiu omeny, tai lyg ir dienoraštis, suprantate, asmeninio gyvenimo dienoraštis. Noriu pasakyti, kad man visai nerūpi, suprantat, ką ten užmušė ir kas kaltas...

Jis padėjo nekaltą knygą ant stalo krašto, šypsena atsiprašydamas už išsišokimą. Jo asmeniniai užrašai originalo kalba. *Ta an bad ar an tir. Taim imo shagart*[45].

Pagardink tai anglišku sviestu, mažasis Džonai.

Ir tarė mažasis Džonas Eglintonas:

– Po to, ką mums pasakė Malachis Maligenas, aš buvau pasiruošęs paradoksams, tačiau turiu jus perspėti, – jei norite paneigti mano įsitikinimą, kad Šekspyras yra Hamletas, jūsų laukia sunkus uždavinys.

Būk nuolaidus man.

Stivenas atlaikė nuodingų piktavališkų akių žvilgsnį, rūsčiai spiginantį iš po surauktų antakių. Basiliskas. *E quando vede l'uomo l'attosca*[46]. Pone Bruneto, ačiū tau už tinkamą žodį.

– Lygiai kaip mes arba motina Dana, – audžiame ir ardome savo kūnus, – tarė Stivenas, – diena po dienos, molekulėms lakstant tai šen, tai ten, taip ir menininkas audžia ir ardo savo įvaizdį. Ir kaip tas apgamas dešinėje mano krūtinės pusėje tebėra ten, kur buvo ir tada, kai gimiau, nors visas mano kūnas ilgainiui buvo peraustas iš kitos medžiagos, taip nerimstančio tėvo šmėkloje vėl atgyja nebesančio sūnaus įvaizdis. Tą ryškią vaizduotės akimirką, kai protas, kaip sako Šelis, yra tarytum gęstančios anglys, tai, kuo buvau, tampa tuo, kas esu, ir tuo, kuo esant tam tikroms galimybėms galiu tapti. Taigi ateityje, toje praeities sesery, aš galiu išvysti save, sėdintį čia dabar, bet kaip atspindį to, kuo tada būsiu.

Dramondas iš Hotorndeno padėjo tau užlipti ta kopyne.

– Taip, – jaunatviškai atsiliepė misteris Geriausias, – man Hamle-

tas atrodo visai jaunas. Kartėlis – galbūt iš tėvo, bet tos scenos su Ofelija – tikrai iš sūnaus.

Prašovė pro šalį. Jis – mano tėve. Aš – jo sūnuje.

– Tas apgamas išnyks paskutinis, – pasakė Stivenas juokdamasis.

Džonas Eglintonas nutaisė miną „nieko juokingo".

– Jei tai būtų genijaus ženklas, – tarė jis, – genijai dygtų kaip grybai po lietaus. Vėlyvosios Šekspyro pjesės, kuriomis taip žavėjosi Renanas, alsuoja kita dvasia.

– Susitaikymo dvasia, – atsiduso kvakeris bibliotekininkas.

– Negali būti susitaikymo, – pasakė Stivenas, – jeigu niekas nesusipyko.

Jau sakei.

– Jeigu norite sužinoti, kokių įvykių šešėlis gula ant prakeiktųjų „Karaliaus Lyro", „Otelo", „Hamleto", „Troilo ir Kresidės" laikų, pamėginkite įžvelgti, kada ir kaip tas šešėlis išblėsta. Kas suminkština širdį žmogaus, iškankinto baisių audrų. Išbandyto kaip pats Ulisas, Periklis, Tiro princas?

Galva, raudonkūgiakepurė, talžoma bangų, apakinta jūros vandens.

– Vaikelis, mergytė jo glėby, Marina.

– Sofistų potraukis apokrifų šalikelėms yra pastovus dydis, – paaiškino Džonas Eglintonas. – Geri keliai nuobodūs, bet jie veda į miestą.

Gerasis Bekonas: visai suplėko. Šekspyras – Bekono jaunystės nuodėmė. Žongliruojantys šifrais vaikšto pagrindiniais keliais. Didžius tyrinėjimus vykdantys ieškotojai. Kas per miestas, didieji mokovai?[47] Užsimaskavę vardais: A. E., eonas; Medži, Džonas Eglingtonas. Į rytus nuo saulės, į vakarus nuo mėnulio: *Tir na n-og*[48]. Auliniais batais, abu, ir su lazdomis.

Ar mylių daug į Dubliną?
Triskart po dvidešimt ir dešimt, sere.
Ar būsim ten, kai žvakės degs?

– Misterio Brandeso nuomone, – pasakė Stivenas, – tai pirmoji baigiamojo periodo pjesė.

– Iš tikrųjų? O ką apie tai sako misteris Sidnis Ly, arba misteris Saimonas Lozorius, kaip kai kurie jį vadina?

– Marina, – tarė Stivenas, – audros vaikas, Miranda – stebuklas,

Perdita – pražuvusioji. Kas pražuvo, jam yra grąžinta – jo dukters vaikas. „Mano brangiausia žmona, – sako Periklis, – buvo panaši į šią merginą." Ar kuris nors vyras mylės dukterį, jeigu nemylėjo motinos?

– Menas būti seneliu, – sumurmėjo misteris Geriausias. – *L'art d'être grand...*[49]

– Žmogui, kuriam būdingas tas keistas daiktas genialumas, jo paties įvaizdis yra matas visokio patyrimo, materialinio ir moralinio. Toks žavesys jį paveiks. Tačiau kitų jo kraujo vyriškos giminės atstovų įvaizdžiai jį atstums. Jis matys juose groteskiškas gamtos pastangas išpranašauti ar pakartoti jį patį.

Romią kvakerio bibliotekininko kaktą nutvieskė rožinė viltis.

– Viliuosi, kad misteris Dedalas išplėtos šią teoriją ir apšvies publiką. O mes prisiminkime kitą airių komentuotoją, misterį Džordžą Bernardą Šo. Nederėtų pamiršti ir misterio Frenko Hariso. Jo straipsniai apie Šekspyrą „Saturday Review" buvo išties puikūs. Gana keista, bet ir jis kalba apie nevykusius santykius su paslaptingąja sonetų leidi. Laimingasis varžovas – tai Viljamas Herbertas, Pembrouko grafas. Aš įsitikinęs, kad jeigu poeto reikia atsisakyti, toks atsisakymas labiau derėtų su – kaip čia pasakius? – mūsų požiūriu į tai, ko neturėjo būti.

Jis patenkintas nutilo ir iškėlė tarp jų nuolankią galvą, naro kiaušinį, jų ginčo prizą. Jis šneka su ja oria senobine sutuoktinio kalba. Ar tujen myli, Miriama? Ar tujen myli vyrą savo?

– Galbūt ir taip, – sutiko Stivenas. – Yra vienas Gėtės posakis, kurį misteris Medži mėgsta cituoti. Saugokis to, ko nori jaunystėj, nes gausi tai gyvenimo vidury. Kodėl jis siunčia šitai *buonaroba*[50], kumelei, ant kurios jodinėja visi vyrai, skandalingos mergystės freilinai, tokį lorduką, kad asistuotų vietoje jo? Jis pats buvo kalbos lordas, o pavertė save durklą nešiojančiu džentelmenu ir parašė „Romeo ir Džuljetą". Kam? Tikėjimas savimi buvo pakirstas pernelyg anksti. Pirmiausia jis buvo nugalėtas kviečių lauke (rugių lauke, turėčiau sakyti) ir niekada po to nesijaus nugalėtojas, ir nelaimės šiame nuo juoko iki lovos žaidime. Apsimestinis donžuanizmas jo neišgelbės. Joks vėlesnis atšaukimas nebeatšauks pirmojo atšaukimo. Šerno iltis jį sužeidė ten, kur meilė krauju pasruvusi guli. Nors ragana nugalėta, vis tiek jai dar lieka nematomas moters ginklas. Ramybės jam neduoda, sprendžiu iš žodžių, kažkoks kūniškas dirgiklis, verčiantis ieškoti naujos

aistros, dar paslaptingesnės už pirmąją, užtemdančios net jo paties savivoką. Jo laukia panašus likimas, ir abi beprotybės susilieja į vieną sūkurį.

Jie klausosi. Ir aš pilu į jų ausų kaušelius.

– Jo dvasia jau prieš tai buvo mirtinai sužeista, nuodai įpilti į miegančiojo ausies kaušelį. Tačiau tie, kuriuos nužudė miegančius, negali žinoti, kaip jiems atėmė gyvybę, nebent Kūrėjas apdovanos jų sielas tuo žinojimu būsimame gyvenime. Apie nunuodijimą ir tą dvikuprę bestiją, kuri tai įvykdė, karaliaus Hamleto šmėkla nežinotų, jeigu Kūrėjas nebūtų tuo žinojimu jos apdovanojęs. Štai kodėl jo kalba (jo nemiela skurdi anglų) visą laiką kreipiama kažkur kitur, atgal. Prievartautojas ir išprievartautas – tai, ko jis norėtų, bet nenorėtų, seka paskui jį nuo apjuostų melsvais ratais dramblio kaulo spalvos Lukrecijos rutulių Imogenos krūtinės link, apnuogintos, su penkių dėmelių apgamu. Jis grįžta atgal, išsekęs nuo kūrybos, kurią perkrovė smulkmenomis, kad pasislėptų nuo savęs paties, senas šuo, laižantis seną žaizdą. Tačiau praradimas – jam laimėjimas, tad jis traukia amžinybės link, jo asmenybė nesumenkusi, jo nieko neišmokė ta išmintis, kurią jis užrašė, nei dėsniai, kuriuos atskleidė. Jo antveidis pakeltas. Jis – šmėkla, jis – šešėlis dabar, vėjas tarp Elsinoro uolų, ar kas tik norite, jūros balsas, balsas, girdimas vien širdyje to, kuris yra jo šešėlio substancija, sūnus, viena esybė su tėvu.

– Amen! – pasigirdo atsakas nuo slenksčio.

Jau radai mane, o prieše mano?

Entr'acte.

Ir Bakas Maligenas storžievio veidu, paniurusiu kaip dekano, žengė pirmyn, nerūpestingas, su juokdario apdaru, jų sveikinančių šypsenų link. Mano telegrama.

– Jei neklystu, kalbėjai apie dujinį stuburinį? – pasiteiravo jis Stiveno.

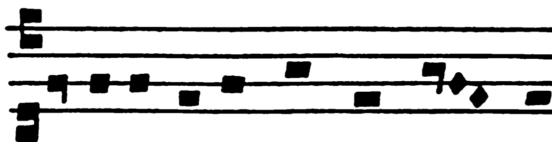
Raktažolialiemenis linksmai pasveikino juos nusivožta panama, lyg juokdario lazda.

Jie šiltai jį sutinka. *Was Du verlachst, wirst Du noch dienen*[51].

Pašaipūnų šeimyna: Fotijus, pseudomalachis, Johanas Mostas[52].

Jis, Kuris Pats save per Šventąją Dvasią pradėjo, ir Pats pasiuntė save, Nuodėmių Atpirkėją, tarp savęs Paties ir kitų, Kuris, nukankintas nedraugų Savo, nurengtas ir išplaktas buvo prikaltas kaip šikš-

nosparnis prie daržinės durų, marinamas badu ant kryžmų lentų, Kuris leido palaidoti save, prisikėlė iš numirusių, išakėjo pragarą, įžengė į dangų ir sėdi ten devyniolika šimtmečių Savo Paties dešinėje, bet dar sugrįš paskutinę dieną gyvųjų ir mirusiųjų teisti, kai visi gyvieji jau bus numirę[53].

Jis pakelia rankas. Šydai krinta. O, gėlės! Varpai, varpai ir varpai, skambantys išvien.

– Taip, iš tikrųjų, – sutiko kvakeris bibliotekininkas. – Labai pamokoma diskusija. Misteris Maligenas, esu tikras, irgi turi savo teoriją apie šią pjesę ir Šekspyrą. Reikia atsižvelgti į visus gyvenimo aspektus.

Jis nusišypsojo atsižvelgdamas į visus vienodai.

Bakas Maligenas suglumęs dvejojo.

– Šekspyrą? – paklausė jis. – Atrodo, esu girdėjęs šią pavardę.

Saulėta šypsena lakstūnė nušvietė jo padribusias veido linijas.

– Iš tiesų, – patvirtino jis, – pamenu kuo aiškiausiai. Tai vyrukas, kuris rašo panašiai kaip Singas[54].

Misteris Geriausias pasisuko į jį.

– Heinsas pasigedo jūsų, – pasakė jis. – Ar sutikote jį? Jis nuėjo į Gilo krautuvę nusipirkti Haido „Konachto meilės dainų“.

– Aš atėjau pro muziejų, – tarė Bakas Maligenas. – Ar jis buvo čia?

– To bardo žemiečiai, – atsakė Džonas Eglintonas, – turbūt jau gerokai pavargo nuo mūsų teorizavimo blyksnių. Girdėjau, viena aktorė vakar Dubline vaidino Hamletą keturi šimtai aštuntąjį kartą. Vainingas tvirtino, kad princas buvo moteris. Ar niekas dar nesusiprotėjo paversti jo airiu? Teisėjas Bartonas, manau, ieško kokių nors užuominų. Jis prisiekia (turiu omeny jo didenybę, o ne jo šviesybę) šventu Patriku.

– Tačiau nuostabiausias iš visų yra tas Vaildo pasakojimas, – pasakė misteris Geriausias pakeldamas savo nuostabią užrašų knygutę, – „Pono

V. H. portretas", kur jis įrodo, kad sonetus parašė toks Vilis Hjūzas, žmogus, kuris viskam suteikia spalvas.

– Norėjote pasakyti, jie buvo skirti Viliui Hjūzui, ar ne? – pasiteiravo kvakeris bibliotekininkas.

Arba Hiugiui Vilsui. Misteris Pats, Viljamas Himselfas[55]. V. H.: kas aš?

– Tai yra Viliui Hjūzui, – pasakė misteris Geriausias lengvai keisdamas savo interpretaciją. – Aišku, visa tai – paradoksas, patys suprantate, Hjūzas ir „hews", tai yra kapoja, ir „hues", spalvos[56], tačiau juk šitaip tipiška, kaip jis viską susieja. Čia, žinote, pati Vaildo esmė. Lengva ranka, lengvas palytėjimas.

Jo žvilgsnis lengvai palytėjo jų veidus, jis šypsojosi, šviesiaplaukis efebas. Sutramdyta Vaildo esmė.

Tu baisiai sąmojingas. Tris gurkšnelius gyvasties vandens[57] išgėrei už Deno Dyzio dukatus.

Kiek aš išleidau. A, keletą šilingų. Laikraštininkams į storumą. Humoras – girtas ir blaivus. Sąmojis. Atiduotum visas penkias jusles už išdidų jaunystės apdarą, kuriuo jis pasidabinęs. Patenkinto troškimo požymiai.

Jų bus daug dau. Atvesk ją man. Poravimosi metu. Jupiteri, atvėsink jų rujos įkarštį. Aha, paburkuok jai.

Ieva. Nuoga kviečiapilvė nuodėmė. Žaltys ją apsiveja, smeigia geluonį – bučinį.

– Jūs manote, kad tai tik paradoksas? – paklausė kvakeris bibliotekininkas. – Į pašaipūną niekada rimtai nežiūrima, nors jis kalba kuo rimčiausiai.

Jie rimtai kalbėjosi apie pašaipos rimtumą.

Vėl paniuręs Bako Maligeno veidas minutėlę įsistebeilijo į Stiveną. Paskui kraipydamas galvą Maligenas priėjo arčiau, išsitraukė iš kišenės sulankstytą telegramą. Jo judrios lūpos skaitė vėl šypsodamosi iš pasitenkinimo.

– Telegrama! – sušuko jis. – Nuostabus įkvėpimas! Telegrama! Popiežiaus bulė!

Jis atsisėdo ties neapšviestu stalo kampu ir balsu džiugiai perskaitė:

– „Sentimentalistas yra tas, kuris gali mėgautis neužsitraukdamas didžiulių skolų už tai, kas padaryta[58]. Pasirašyta: Dedalas. Ir kurgi tai sukurpei? Nakvynės namuose? Ne. Koledž Gryne. Ar jau pragėrei

tuos keturis svariukus? Teta ketina aplankyti tavo nesubstancišką tėvą. Telegrama! Malachiui Maligenui, „Laivas“, Ebi gatvė. Ech tu, neprilygstamas artiste! Ech tu, sukunigėjęs kinčeli!

Džiaugsmingai įsikišo žinią ir voką į kišenę, bet niurzgiai tarmiškai surypavo:

– Tai va, ką tau paporysiu, miels ponuli, ta mudu negaluojam, kirštam, Heinsas i aš, o čia da žiū aną atneša. Ir tokia mums maga velnio lašų kaušo, kad įkvėptų, kaip man nusiduoda, net elgetaujantį vienuolį, kuris vos velkas nuog ištvirkavima. I mes vyną valandą, į dvi valandas, i tris pas Konerį siedam, i kuo mandagiausiai laukiam po pintą kožnam.

Jis sudejavo.

– I siedam tena, rūpestėliau, o tujen, kad liktum nežinoms, siunti mums tokias sava konglomieracijas, ką mums lyžuvia par jardą nukara, kaip tyms ištroškusiems klierikams, kur alpi nuog koki gurkšni.

Stivenas nusijuokė.

Greitai, perspėjamai Bakas Maligenas palinko prie jo.

– Tas valkata Singas ieško tavęs, pats sakė, nori tave užmušti. Girdėjo, kad apmyžai jo namo duris Glastule. Išlėkė su aranietiškais odos batais pasiryžęs tave nudėt.

– Mane! – sušuko Stivenas. – Tai buvo tavo indėlis į literatūrą.

Bakas Maligenas su piktdžiuga atsitiesė nusijuokdamas į tamsias slapta besiklausančias lubas.

– Nudėti tave! – juokėsi jis.

Šiurkštus chimeriškas veidas, kuris grūmėsi su manimi virš mūsų patiekalo iš kapotų plaučių Sent Andrė dez Arts gatvėje. Žodžių žodžiais dėl žodžių, palabras[59]. Ošinas su Patriku. Jis sutiko fauną Klamarto miškuose, mosuojantį buteliu vyno. *C'est vendredi saint!*[60] Galabijantis airių kalbą. Savo atvaizdą klajodamas jis sutiko. O aš – savo. Sutikau juokdarį tame miške.

– Pone Lysteri, – kreipėsi asistentas pravėręs duris.

– ...kur kiekvienas gali surasti tai, kas jam patinka. Taigi ponas teisėjas Medenas jo „Magistro Viljamo Sailenso dienoraštyje“ rado medžioklės terminų... Taip? Kas nutiko?

– Atėjo vienas džentelmenas, sere, – pasakė asistentas prieidamas arčiau ir įteikdamas vizitinę kortelę. – Iš „Freeman“. Nori peržiūrėti „Kilkenny People“ pastarųjų metų aplankus.

– Aišku, aišku, aišku. Ar tas džentelmenas?..

Jis paėmė nekantraujančią kortelę, žvilgtelėjo, nepamatė, padėjo nežvilgtelėjęs, pažiūrėjo, paklausė, girgžtelėjo, paklausė:

– Ar jis?.. A, štai!

Energingai galjardos žingsniu pasišalino, išėjo. Dienos šviesos apšviestame koridoriuje prakalbo su žodingomis uolumo pastangomis, atlikdamas pareigą, maloniausias, mieliausias, nuoširdžiausias kvakeris.

– Šitas džentelmenas? „Freeman's Journal"? „Kilkenny People"? Tikriausiai. Laba diena, sere. „Kilkenny"... Neabejotinai turime...

Kantrus siluetas klausydamas laukė.

– Visi svarbiausi provincijos... „Northern Whig", „Cork Examiner", „Enniscorthy Guardian", praėjusių metų. 1903... Gal malonėsite? ... Evansai, palydėk džentelmeną... Prašom eiti paskui asiste... Arba leiskite man... Štai čia... Prašom, sere...

Šnekus, pareigingas, jis nuėjo pirmas provincijos laikraščių link, linksinti tamsi figūra nusekė paskui jo skubrius kulnus.

Durys užsivėrė.

– Čia tas žydpalaikis![61] – riktelėjo Bakas Maligenas.

Pašoko ir stvėrė kortelę.

– Kokia jo pavardė? Ickus Moišė? Blumas.

Ir tarškėjo toliau:

– Jehova, apyvarpių rinkėjas, daugiau neegzistuoja. Pastebėjau jį muziejuje, kai nuėjau pasveikinti iš putos gimusios Afroditės. Graikiškos lūpos, kurių niekuomet nėra iškreipusi malda. Kiekvieną dieną turime reikšti jai pagarbą. „Gyvenimo gyvenime, tavo lūpos liepsnoja."[62]

Staiga jis pasisuko į Stiveną.

– Jis tave pažįsta. Pažįsta tavo senį. Ak, aš bijau, kad jis graikiškesnis už pačius graikus. Jo blyškios galilėjietiškos akys buvo įbestos į jos vidurinį griovelį. *Kallipyge* Venera[63]. O griausmas, kokios strėnos! Dievaitis seka įkandin, mergelė slepiasi[64].

– Norime išgirst daugiau, – nusprendė Džonas Eglintonas pritariant misteriui Geriausiam. – Mus sudomino ponia Š. Ligi šiol galvojom apie ją, jeigu apskritai pagalvodavom, kaip apie kantriąją Grizeldą, namų židinio Penelopę.

– Antistenas, Gorgijaus mokinys, – tarė Stivenas, – atėmė grožio

palmę iš *Kyrios* Menelajo veislinės patelės, argietės Elenos, medinės Trojos kumelaitės, kurioje permiegojo tuzinas herojų, ir įteikė ją vargšei Penelopei. Dvidešimt metų jis gyveno Londone ir dalį to laiko gavo algą, lygią Airijos lordo kanclerio algai. Ir gyveno turtingai. Jo menas, labiau už feodalizmo meną, tariant Volto Vitmeno žodžiais, yra persisotinimo menas. Karšti žuvų paštetai, žalios baltojo vyno taurės, medaus padažai, rožių cukrus, marcipanai, agrastų prikimšti karveliai, saldžios šaknys. Seras Volteris Reilis, kai jį suėmė, ant kupros nešėsi pusę milijono frankų, įskaitant ir madingą korsetą. Toji moteriškė palūkininkė, Eliza Tiudor, savo apatiniais baltiniais galėjo varžytis su Sabos karaliene. Dvidešimt metų jis blaškėsi tarp santuokinės meilės su jos nekaltais džiaugsmais ir sanguliavimo meilės su jos šlykščiais malonumais. Juk žinote tą Meningemo istoriją[65], kaip viena miesčionė, pamačiusi „Ričarde III" vaidinantį Berbedžą, pasikvietė jį į savo lovą, o Šekspyras tai atsitiktinai nugirdo ir nekeldamas daug triukšmo dėl nieko griebė karvę už ragų; kai Berbedžas atvyko ir pabeldė į vartus, Šekspyras iš po jos vyro, to kastruoto gaidžio, antklodžių tarė: „Viljamas Užkariautojas atvyko anksčiau už Ričardą III". Ir linksmoji našlė, ponia Fiton, lipk ir sušuk „Ak!", ir jo žavi paukštukė leidi Penelopė Rič, švari išsilavinusi moteris, tinka aktoriui, ir tos pagedėlės iš pakrantės, pensas už sykį.

Cours-la-Reine. *Encore vingt sous. Nous ferons de cochonneries. Minette? Tu veux?*[66]

– Aukštuomenės viršūnėlė. Ir sero Viljamo Deivenanto[67] iš Oksfordo motina, saldžiai kukuojanti su kiekvienu kukučiu.

Bakas Maligenas dievobaimingai pakėlęs akis ėmė melstis:

– O palaiminta Margarita Marija Pakukuok![68]

– O šešių žmonų Hario duktė ir kitos ponios – draugės iš gretimų sodybų, kaip dainuoja Lonas Tenisonas, džentelmenas poetas. Bet kaip jūs manote, ką visus tuos dvidešimt metų vargšė Penelopė veikė Stratforde už rombinių langelių.

Veik, veik. Reikalas atliktas. Štai jis, pražiliarudis[69], vaikšto po Džerardo[70], žolininko, rožyną Feterio skersgatvyje. Žydras apskritalapis katilėlis, kaip jos gyslelės. Junonos akių vokai, žibuoklės. Jis vaikštinėja. Vienas gyvenimas, ir viskas. Vienas kūnas. Veik. Tik veik. Toli, aistros ir skurdo tvaike, ant baltumos uždėtos rankos.

Bakas Maligenas smarkiai pabeldė į Džono Eglintono stalą.

– Ką įtariate? – metė jis iššūkį.

– Tarkime, jis yra atstumtasis sonetų meilužis. Kartą atstūmė, tai ir kitą atstums. Tačiau dvaro paleistuvė jį atstūmė dėl lordo, dėl jo manomielameilės.

Meilė, kuri nedrįsta ištarti savo vardo.

– Norite pasakyti, kad jis, kaip tikras anglas, – įsiterpė Džonas ryžtingasis Eglintonas, – mylėjo lordą.

Senoji siena, kur netikėtai švysteli driežai. Šarantone[71] juos stebėjau.

– Atrodo, taip, – pasakė Stivenas, – nes jis nori jam ir visiems kitiems, ir vienišoms bevarpėms įsčioms padaryti tą šventą paslaugą, kurią arklininkas padaro eržilui. Galbūt jis, kaip ir Sokratas, turėjo ne tik motiną – pribuvėją, bet ir žmoną – raganą. Tačiau ji, ta lengvabūdė išdykėlė, nesulaužė vedybų priesaikos. Du dalykai slegia vaiduoklio protą: sulaužyta priesaika ir tasai bukagalvis kaimo stuobrys, kuriam teko jos malonė, mirusio vyro brolis. Mieloji En, esu tikras, buvo karšto kraujo. Kartą prišnekino – ir antrą prišnekins.

Stivenas staiga pasisuko ant kėdės.

– Įrodymų našta – jums, o ne man, – pridūrė susiraukdamas. – Jeigu neigiate, kad penktoje „Hamleto“ scenoje jis paženklino šią moterį gėdos ženklu, pasakykite man, kodėl nėra jokios užuominos apie ją visus trisdešimt ketverius metus nuo tos dienos, kai ji ištekėjo už jo, iki tos, kai palaidojo jį. Visos tos moterys palydėjo savo vyrus į paskutinę kelionę. Meri – šeimos galvą Džoną, En – savo vargšą brangųjį Viliuką, kai tas ėmė ir numirė pas ją, širsdamas, kad išeina pirmas, Džoan – keturis brolius, Džudit – vyrą ir visus sūnus, Sjuzen – irgi vyrą, o Sjuzen duktė Elizbet, senelio žodžiais tariant, susituokė su antru, nužudžiusi pirmąjį. O taip, užuomina yra. Tais metais, kai jis vargo nematydamas gyveno karališkajame Londone, jai teko, norint grąžinti vieną skolą, pasiskolinti keturiasdešimt šilingų iš savo tėvo piemens. Taigi paaiškinkite. Paaiškinkite ir tą gulbės giesmę, kurioje jis išgyrė ją ateities kartoms.

Jis nužvelgė jų tylą.

O Eglintonas į tai:

Jūs turit omeny tą testamentą.
Tai, aš manau, išaiškino juristai.
Jai, kaip priklauso, buvo paskirta našlės dalis.
Įstatymai nepažeisti. Teisę jis išmanė puikiai,
Kaip sako mūs teisėjai.
Iš jo Šėtonas šaipos.
Pašaipūnas:
Todėl jis nemini
Jos vardo pirmajam variante, bet mini dovanėles
Anūkei, dukroms ir sesei,
Seniems bičiuliams Stratforde
Ir Londone. Todėl, kai jį paragino,
Kaip aš manau, įtraukt ir ją,
Jis jai paliko savo
Antrą pagal gerumą
Lovą[72].
Punkt
Jaipalikosavo
Antrapagalgerumą
Geralovą
Antragerą
Paliklovą.

Tpru!

– Gerieji kaimiečiai tais laikais turėjo nedaug kilnojamojo turto, – pastebėjo Džonas Eglintonas, – kaip ir dabar, jei mūsų pjesės apie valstiečių gyvenimą nemeluoja.

– Jis buvo turtingas žemvaldys, – paprieštaravo Stivenas, – turėjo savo herbą, rūmus su sklypu Stratforde ir namą Airijos dvare, buvo kapitalistas pajininkas, įstatymų projektų teikėjas, ūkininkas dešimtininkas. Kodėl jai nepaliko geriausios lovos, jei norėjo, kad ji ramiai praknarktų likusias savo naktis?

– Be abejo, ten buvo dvi lovos, geriausia ir antra pagal gerumą, – subtiliai įsiterpė misteris Antras Pagal Gerumą Geriausias.

– *Separatio a mensa et a thalamo*[73], – pagerino Bakas Maligenas, ir buvo apdovanotas šypsenomis.

– Senovės autoriai mini garsias lovas, – suraukė kaktą Antras Eglintonas loviškai šypsodamasis. – Leiskite pagalvoti.

– Senovės autoriai mini tą Stagiritą, mokinį nenuoramą ir pliką pagonių išminčių, – pertraukė Stivenas, – kuris mirdamas tremtyje išlaisvina ir apdovanoja savo vergus, atiduoda pagarbą protėviams, nori būti palaidotas žemėje greta mirusios žmonos kaulų, prašo savo draugų, kad būtų malonūs senai meilužei (nepamirškite Nel Gvyn Herpilis[74]) ir leistų jai gyventi jo viloje.

– Norite pasakyti, kad jis taip numirė? – truputį susirūpinęs paklausė misteris Geriausias. – Tai yra...

– Jis numirė mirtinai girtas, – padėjo tašką Bakas Maligenas. – Alaus kvorta – karaliaus verta. O, turiu jums papasakoti, ką pasakė Daudenas!

– Ką? – paklausė Geriausiaseglintonas.

Viljamas Šekspyras ir kompanija[75], akcinė bendrovė. Visos liaudies Viljamas. Dėl sutarties sąlygų kreiptis – E. Daudenas, Haifyld Haus...

– Žavu! – aistringai atsiduso Bakas Maligenas. – Paklausiau jį, ką jis mano apie tai, kad tas bardas buvo apkaltintas pederastija. Jis pakėlė rankas ir tarė: „Galime pasakyti tik tiek – gyvenimas tais laikais virte virė“. Žavu!

Katamitas[76].

– Grožio suvokimas nuveda mus klystkeliais, – tarė gražialiūdnis Geriausias eklektėjančiam Eklintonui.

Nepalaužiamas Džonas rūsčiai atsakė:

– Ką reiškia šie žodžiai, mums gali išaiškinti daktaras. Negali būti ir avys sveikos, ir vilkas sotus.

Tu taip byloji? Ar jie išplėš iš mūsų, iš manęs, grožio palmę?

– Be to, nuosavybės jausmas, – tęsė Stivenas. – Jis ištraukė Šailoką iš savo gilios kišenės. Būdamas prekiautojo salyklu bei palūkininko sūnus, ir pats prekiavo grūdais ir už palūkanas skolino pinigus, laikė paslėpęs dešimt pūdų grūdų per badmečio riaušes. Jo skolininkai, be abejonės, yraČetlo Falstafo minimi įvairiatikiai, kurie patvirtino jo sandėrių garbingumą. Jis padavė į teismą vieną iš savo aktorių dėl kelių maišelių salyklo ir išsireikalaudavo jam priklausantį kūno svarą procentais nuo kiekvienos paskolintos sumos. Kaipgi kitaip galėjo tas Obrio arklininkas[77] ir pasiuntinukas taip greitai praturtėti? Viskas jam

atnešdavo naudos. Šailokas – tai aidas žydų persekiojimo, kuris įsiliepsnojo po to, kai pakorė ir nuketvirčiavo karalienės gydytoją Lopesą, išplėšė jo žydišką širdį, kai tas Joškė dar kvėpavo; o „Hamletas" ir „Makbetas" – tai mėgstančio pagruzdinti raganas škotų filosofo žengimo sostan atgarsiai. „Tuščiose meilės pastangose" jis šaiposi iš Nenugalimosios armados galo. Jo pompastiškos scenos, istorijos plaukia vartosi ant mafekingiško entuziazmo[78] bangų. Teisia Vorvikšyro jėzuitus, ir štai jums durininko teorija apie dviprasmybes. „Sea Venture" sugrįžta namo iš Bermudų – ir štai jums pjesė, kuria taip žavėjosi Renanas su Petsiu Kalibanu, mūsų amerikietiškuoju pusbroliu. Saldžiuose sonetuose seka Sidniu. O kalbant apie fėją Elizabet, arba kitaip – rudaplaukę Bes, tą storžievę mergelę, kuri įkvėpė jį parašyti „Vindzoro šmaikštuoles", tegul sau koks nors *meinherr* iš Almanijos visą gyvenimą knisasi nešvarių skalbinių krepšio dugne ir ieško ten giliai paslėptų minčių.

Ką gi, tau visai neblogai sekasi. Tik dar suplak kokį teolologikofiloloģinį mišinį. *Mingo, minxi, mictum, mingere*[79].

– Įrodykite, kad jis buvo žydas, – išdrįso pasiūlyti Džonas Eglintonas nekantraudamas. – Jūsų dekanas tvirtina, kad jis buvo Romos katalikas.

Sufflaminandus sum[80].

– Vokietijoje jį padarė, – tarė Stivenas, – pavyzdiniu Prancūzijos itališkų skandalų šlifuotoju.

– Miriadų gabumų žmogus, – parodė gabumus misteris Geriausias. – Kolridžas jį pramінė miriadų gabumų žmogumi.

Amplius. In societate humana hoc est maxime necessarium ut sit amicitia inter multos[81].

– Šventas Tomas, – pradėjo Stivenas...

– *Ora pro nobis,* – sudejavo Vienuolis Maligenas atsilošdamas kėdėje.

Ir išraudojo verksmingą runą:

– *Pogue mahone! Acushla machree!*[82] Pražudyti esame nuo tos dienos! Esam pražudyti tikrai![83]

Kiekvienas nusišypsojo savo šypsena.

– Šventas Tomas, – šypsodamasis tęsė Stivenas, – kurio storapilvius darbus su malonumu skaitome originalo kalba, į kraujomaišą žiūri

kitaip nei misterio Medži minėta naujoji Vienos mokykla ir savo išmintingu bei savotišku būdu prilygina ją emociniam šykštumui. Jis mano, kad meilė, paaukota artimai giminei, yra pavydulingai atimta iš kokio nors svetimo žmogaus, kuris, galimas daiktas, jos labiausiai trokšta. Žydai, krikščionių kaltinami šykštumu, iš visų rasių labiausiai linkę į giminaičių vedybas. Tie kaltinimai – iš pykčio. Krikščioniški įstatymai, kurie ir sukrovė žydams turtus (jiems, kaip ir lolardams, prieglobsčiu tapo audra), suveržė plieniniais lankais jų aistras. Ar tai nuodėmės, ar dorybės – tik senasis Niekatėtis[84] pasakys mums Paskutiniojo teismo dieną. Tačiau vyras, kuris taip tvirtai laikosi to, ką vadina savo teisėmis ir iškelia jas viršum to, ką vadina savo skolomis, taip pat tvirtai laikysis to, ką jis vadina savo teisėmis, iškeldamas jas virš to, ką vadina savo žmona. Ir nė vienas šypsulys seras kaimynas negeis jo jaučio anei žmonos, nei tarno, nei tarnaitės, nei asilo.

– Nei asilės jo, – išgiedojo antifoną Bakas Maligenas.

– Mielojo Vilio valia šiurkščiai traktuojama, – mielai įsiterpė mielas misteris Geriausias.

– Kuri valia[85]? – saldžiai nutraukė Bakas Maligenas. – Pradedame painiotis.

– Valia gyventi, – leidosi filosofuoti Džonas Eglintonas, – vargšei En, Vilio našlei, yra valia numirti.

– *Requiescat!* – pasimeldė Stivenas.

Kas iš valios veikti tos?
Nebėra jau jos...

– Ji guli visiškai sustingusi toje antroje pagal gerumą lovoje, muturiuota karalienė, guli, net jeigu ir įrodysite, kad lova anais laikais buvo tokia retenybė kaip dabar automobilis ir kad jos raižiniai buvo septynių parapijų stebuklas. Senatvėje ji susideda su evangelistais (vienas iš jų pasiliko pas ją Niupleise ir išgerdavo kvortą baltojo vyno miesto sąskaita, tačiau klausti, kurioje lovoje jis miegojo, nėra reikalo) ir sužino, kad turi sielą. Ji perskaitė, arba jai liepė perskaityti pigias jo pasakų knygeles, teikdama joms pirmenybę prieš „Vindzoro šmaikštuoles“, o leisdama į naktipuodį savo kasnaktinius vandenis, mąstė apie „Tikinčiųjų kelnių kabliukus ir kilputes“ bei „Pačią dvasingiausią tabokinę, priverčiančią labiausiai atsidavusias sielas čiaudėti“. Venera išlenkė lūpas mels-

damasi. *Agenbite of inwit:* sąžinės priekaištai. Tai amžius, kai išsikvėpęs ištvirkimas ima apgraibomis ieškoti savo dievo.

– Istorija rodo, jog tai – tiesa, – *inquit Eglintonus Chronolologos*[86]. – Amžiai eina vienas po kito. Tačiau autoritetingiausias šaltinis mums sako, kad blogiausi žmogaus priešai yra jo namiškiai ir šeima. Manau, kad Raselas – teisus. Argi mums rūpi jo žmona ar tėvas? Sakyčiau, kad tik šeimos poetai gyvena šeimos gyvenimą. Falstafas nebuvo šeimos žmogus. Jaučiu, kad tas nutukęs riteris – jo kūrybos viršūnė.

Liesas jis atsilošė atgal. Drovusis, atsisakyki giminių savo, siaurapročių. Drovusis, vakarieniaudamas su bedieviais, jis nukniaukia taurę. Vienas altoninės[87] Antrimo grafystės tėvas jam liepė. Aplanko jį čia pirmomis ketvirčio dienomis. Misteri Medži, pone, su jumis nori susitikti kažkoks džentelmenas. Su manimi? Sako, jis – jūsų tėvas. Paduokite man Vordsvortą. Įeina Medži Moras Metju, raukšlėtas storžievis šiurkščiagalvis mužikas, mūvįs kelnėmis su prisegta kilpine, jo kojinės aptaškytos dešimties miškų purvu, o rankoje – laukinės obels lazda.

O tavo? Jis pažįsta tavo senį. Našlys.

Skubėdamas prie jos varguoliško mirties patalo iš linksmojo Paryžiaus, krantinėje paliečiau jo ranką. Balsas, netikėta šiluma, kalbantis. Ją prižiūri daktaras Bobas Kenis. Žvilgsnis, linkintis man gero. Tačiau nepažįsta manęs.

– Tėvas, – tęsė Stivenas, – kovojant su beviltiškumu yra neišvengiamas blogis. Jis parašė šią pjesę per kelis mėnesius po tėvo mirties. Jeigu sutinkate, kad jis, jau žilstantis vyras su dviem vedyboms pasiruošusiomis dukromis, nugyvenęs trisdešimt penkerius metus, *nel mezzo del cammin di nostra vita*[88], bet patyręs kaip penkiasdešimtmetis, yra tas bebarzdis Vitenbergo paskutinio kurso studentas, tuomet turite sutikti, kad jo senoji septyniasdešimtmetė motina – tai geidulingoji karalienė. Ne. Džono Šekspyro kūnas nevaikšto naktimis. Jis pūva, pūva, valanda po valandos. Ilsisi išlaisvintas nuo tėvystės naštos, perdavęs mistinį turtą sūnui. Bokačo Kalandrinas buvo pirmas ir paskutinis vyras, kuris juto, kad laukiasi vaiko. Tėvystė, sąmoningo pradėjimo prasme, yra nežinoma vyrui. Tai mistinis paveldėtas turtas, apaštališka įpėdinystė, iš vienintelio gimdytojo vieninteliam pagimdytajam. Ši paslaptis, o ne madona, kurią gudrus itališkas intelektas numetė

Europos miniai, yra bažnyčios pamatas, ir stovi ji nepajudinama, nes jos kaip ir paties pasaulio, makro- ir mikrokosmo pamatas – tuštuma. Netikrumas, neįtikėtinumas. *Amor matris*, veiksnys ir objekto kilmininkas, galbūt vienintelis tikras dalykas gyvenime. Tėvystė galbūt – teisinė fikcija. Kas yra tėvas bet kurio sūnaus, kad bet kuris sūnus mylėtų jį arba jis – bet kurį sūnų?

Kur, po velnių, suki?

Žinau. Užsičiaupk. Velniai tave griebtų! Turiu priežasčių.

Amplius. Adhuc. Iterum. Postea[89].

Ar esi pasmerktas tai daryti?

– Kūniška gėda juos skiria tokia tvirta siena, kad pasaulio kriminalinė kronika, sutepta visomis kitomis kraujomaišos ir iškrypimų rūšimis, beveik niekad neskelbia apie jos įveikimą. Sūnūs su motinomis, tėveliai su dukromis, seserys lesbietės, meilė, kuri nedrįsta ištart savo vardo, sūnėnai su močiutėmis, kaliniai su rakto skylutėmis, karalienės su geriausiais jaučiais. Negimęs sūnus sudarko grožį: gimęs atneša skausmą, padalija jausmus, padidina rūpesčius. Jis – dar vienas patinas: jo augimas – tai nykimas, jo jaunystė – tėvo pavydas, draugas – tėvo priešas.

Sugalvojau tai Mesjė le Prans gatvėje.

– Kas gi sieja jų prigimtis? Aklos rujos akimirka.

Ar aš tėvas. O jeigu būčiau?

Raukšlėta, neryžtinga ranka.

– Sabelijus Afrikietis, subtiliausias eretikas iš visų laukinių žvėrių, tvirtino, kad Pats Tėvas buvo Savo paties Sūnus. Tas buldogas iš Akvino[90], kuriam nėra neįveikiamų teiginių, paneigia jo teoriją. Puiku – jeigu tėvas, neturintis sūnaus, nėra tėvas, ar gali sūnus, kuris neturi tėvo, būti sūnumi? Kai Ratlendbekonsautemptonšekspyras[91] arba koks nors kitas poetas tokia pačia pavarde iš šios apsirikimų komedijos parašė „Hamletą“, jis buvo ne tik savo nuosavo sūnaus tėvas, bet, nebebūdamas sūnumi, buvo ir jautėsi visos savo rasės tėvu, savo senelio tėvu, tėvu savo negimusio anūko, kuris, patvirtinant tai, kas pasakyta, niekada nebuvo pagimdytas, nes gamta, kaip ją supranta misteris Medži, nepakenčia tobulumo.

Eglintonakės, staiga nušvitusios, atsargiaguviai žvilgtelėjo aukštyn. Linksmas puritonas džiugiai dirstelėjo pro išriestą egliantakį.

Meilikauti. Retai. Bet pameilikauti.

– Pats savo tėvas, – sumurmėjo sau Sūnmaligenis. – Luktelkit. Aš nėščias. Mano smegenyse – negimęs kūdikis. Atėnė Paladė! Pjesę! Šia pjese pasikliausiu[92]! Leiskite man pagimdyt!

Jis apglėbė savo pilvakaktę abiem pribuvėjos rankom.

– Kalbant apie šeimą, – tarė Stivenas, – jo motinos giminė gyvena Ardeno[93] girioje. Jos mirtis jam įkvėpė sceną su Volumnija „Koriolane" . Jo sūnelio mirtis – tai jaunojo Artūro mirtis „Karaliuje Jone". Hamletas, juodasis princas, tai – Hamnetas Šekspyras. Kas tos merginos „Audroje", „Periklyje", „Žiemos pasakoje", mes žinome. Kas yra Kleopatra, tas Egipto mėspuodis, ir Kresidė, ir Venera, galime atspėti. Tačiau egzistuoja dar vienas jo šeimos narys, apie kurį yra užsiminta.

– Siužetas komplikuojasi, – pasakė Džonas Eglintonas.

Kvakeris bibliotekininkas, kvankt kulnais, įtipeno ant pirštų galų, kvankt, jo kaukė virpt, paskubom, kvankt, kvinkt.

Durys užsivėrė. Celė. Diena.

Jie klauso. Trys. Jie.

Aš tu jis jie.

Pradėkime, ponai.

STIVENAS: Jis turėjo tris brolius – Gilbertą, Edmundą, Ričardą. Gilbertas, būdamas jau senyvo amžiaus, papasakojo keliems garbiems vyrams, kaip jį inlaida užu dyku. Pons durininks sykį tikrai inlaida, ir anas pamatė sava bralį Vylį, tąjį vaidinimų rašytoją Lundone, vienam imtynių vaidinime su žmagum ant kupros. Teatre parduodamos dešros pasotino Gilberto dūšią. Jo niekur nerasime, tačiau toks Edmundas ir toks Ričardas yra įamžinti mielojo Viljamo kūriniuose.

MEDŽIGLINDŽONAS: Vardai! Ką perteikia vardas?

GERIAUSIAS: Tai mano vardas – Ričardas, suprantat. Tikiuosi, tarsit gerą žodį apie Ričardą, suprantat, dėl manęs.

(Juokas)

BAKAS MALIGENAS: *(Piano, diminuendo)*
Ir tarė daktaras Dikas
Savo draugui daktarui Deiviui...

STIVENAS: Jo juodųjų Vilių, tų klastūnų šiurpintojų, trejybėje – Jagas, Ričardas kuprius ir Edmundas, „Karaliuje Lyre" – dviems skirti nedorų dėdžių vardai. Negana to – paskutinė pjesė buvo rašoma ar

buvo parašyta tuo metu, kai jo brolis Edmundas gulėjo mirties patale Sautvorke.

GERIAUSIAS: Viliuosi, kad Edmundui atsirūgs. Aš nenoriu, kad Ričardas, mano bendravar...

(Juokas)

KVAKERLISTERIS: *(A tempo)* Tačiau tas, kas iš manęs nori nukniaukti mano gerą vardą...

STIVENAS: *(Stringendo)* Jis paslėpė savo vardą, nepriekaištingą vardą, Viljamas, pjesėse: vienoje – statistas, kitoje – klounas. Panašiai kaip koks nors senovės italų tapytojas, pavaizdavęs savo veidą kur nors tamsiame drobės kampe. Jis atskleidė jį sonetuose, kur Vilio – kaupina. Kaip ir Džonui O'Gontui[94], jo vardas jam brangus kaip herbas, dėl kurio jis keliaklupsčiavo, ant pakreiptos sabalo juodumo juostos – ietis arba grūdintas sidabras, *honorificabilitudinitatibus*[95], dar brangesnis nei jo, garsiausio šalyje scenos drebintojo[96], garbė. Ką perteikia vardas? Šito mes klausiame savęs vaikystėje, kai rašome tą vardą, kuris, kaip mums pasakyta, yra mūsų. Žvaigždė, dienos žvaigždė, ugninė muselė pakilo jam gimstant. Ji švietė ir dieną vieniša danguje, ryškesnė už Venerą naktį, o nakčia žibėjo viršum deltos Kasiopėjoj, išsklidusiame žvaigždyne, vaizduojančiame jo inicialus tarp žvaigždžių. Jo akys sustodavo ties ja, nusvirusia prie horizonto, į rytus nuo lokio, kai jis vidunaktį žingsniuodavo per snaudžiančius vasaros laukus grįždamas iš Šoterio ir jos glėbio.

Abu patenkinti. Aš taip pat.

Neišplepėk jiems. Kad jam buvo devyneri, kai ji užgeso.

Ir iš jos glėbio.

Lauki, kad tavęs siektų ir laimėtų. Taip, tu tyleni. Kas tavęs sieks?

Skaityki padangėse. *Autontimorumenos. Bous Stephanoumenos*[97]. Kur tavo žvaigždynas? Stivenai, Styvi, pjauk duoną lygiai. *S. D.: sua donna. Già: di lui. Gelindo risolve di non amare S. D.*[98]

– Kas tai, misteri Dedalai? – paklausė kvakeris bibliotekininkas. – Ar tai buvo neįprastas dangaus reiškinys?

– Žvaigždė naktį, – atsakė Stivenas, – ir debesies stulpas dienos metu.

Ką dar pasakyti?

Stivenas pažvelgė į savo skrybėlę, lazdelę, batus.

Stephanos[99], mano karūna. Mano kardas. Jo batai gadina mano pėdų formą. Nusipirk porą. Mano kojinės skylėtos. Nosinė irgi.

– Jūs sumaniai žaidžiate jo pavarde, – pripažino Džonas Eglintonas. – Jūsų pavardė – taip pat gana keista. Man atrodo, ji paaiškina jūsų polinkį į neįtikimus dalykus.

Aš, Medži ir Maligenas.

Legendinis išradėjau, į sakalą panašus žmogau. Tu nuskridai. Į kur? Niuheivenas–Djepas, ketvirtos klasės keleivis. Į Paryžių ir atgal. Skvernasparnis. Ikaras. *Pater, ait*[100]. Aptaškytas jūros, nupuolęs, grimztantis gelmėn. Pempiūkštis esi. Pempiūkštis ir būk.

Misteris Geriausias nekantriatyliai pakėlė savo knygą ir tarė:

– Tai labai įdomu, nes tas brolio motyvas, matote, aptinkamas ir senovės Airijos mituose. Kaip tik tai, ką jūs sakote. Tie trys broliai Šekspyrai. Grimų kūryboje, žinote, pasakose. Trečias brolis, kuris veda miegančiąją gražuolę ir laimi geriausią dovaną.

Geriausias iš brolių Geriausių. Geras, geresnis, geriausias.

Kvakeris bibliotekininkas stryktsustojo šalia.

– Norėčiau sužinoti, – pasakė jis, – kurį brolį jūs... Suprantu, spėjate, kad su vienu broliu buvo blogai elgiamasi... O gal aš lendu už akių?

Jis susigriebė: pažvelgė į visus: susilaikė.

Asistentas nuo slenksčio šūktelėjo:

– Misteri Lysteri! Tėvas Dainynas nori...

– O! Tėvas Dainynas! Tuojau pat.

Greitai tiesiai girgždiodamas tiesiai tiesiai dingo jis tiesiai.

Džonas Eglintonas čiupo rapyrą.

– Na, – tarė jis. – Norime išgirsti, ką pasakysite apie Ričardą ir Edmundą. Pasilikote juos pabaigai, ar ne?

– Prašydamas jūsų, kad atsimintumėte tuos du kilmingus giminaičius, dėdę Ričį ir dėdę Edmundą, – pasakė Stivenas, – jaučiu, kad galbūt prašau per daug. Brolis taip pat lengvai pamirštamas kaip ir skėtis.

Pempiūkštis.

Kur tavo brolis? Pas vaistininką[101]. Mano pustyklė. Jis, paskui Krenlis, Maligenas: dabar šitie. Kalba, kalba. Tik veik. Veik kalba. Jie pajuokia tave, kad išbandytų. Būk veikiamas.

Pempiūkštis.

Pavargau nuo savo balso, balso Ezavo[102]. Karalystė už gurkšnį.

Toliau.

– Sakysite, kad tie vardai jau buvo minėti kronikose, iš kurių jis paėmė savo pjesių medžiagą. Bet kodėl išsirinko tuos, o ne kitus? Ričardas, kuprotas kekšės vaikas, pamestinukas, meilinasi našle likusiai En (ką reiškia vardas?), siekia ir laimi ją, kekšės vaikas – linksmąją kekšę. Ričardas užkariautojas, trečias brolis, atėjo po Viljamo užkariauto. Kiti keturi tos pjesės veiksmai bevališkai grindžiami pirmuoju. Iš visų Šekspyro karalių Ričardas yra vienintelis, nesaugomas jo pagarbos, pasaulio angelas. Kodėl šalutinė „Karaliaus Lyro" siužetinė linija, kur veikia Edmundas, nusirašyta nuo Sidnio „Arkadijos" ir paskubomis prilipdyta prie keltų legendos, senesnės už pačią istoriją?

– Taip jau darė Vilis, – gynė Džonas Eglintonas. – Neturėtume šiais laikais skandinavų sagos maišyti su Džordžo Meredito romano ištrauka. *Que voulez-vous* – kaip pasakytų Muras. Jis nukelia Bohemiją ant jūros kranto ir priverčia Ulisą cituoti Aristotelį.

– Kodėl? – pats sau atsakė Stivenas. – Nes ta netikro brolio, arba brolio uzurpatoriaus, ar brolio svetimautojo, arba visų trijų viename, tema yra Šekspyrui tai, kas jam nėra vargšai – visuomet su juo[103]. Išvijimo motyvas, išvijimo iš širdies, išvijimo iš namų, be perstogės skamba nuo „Dviejų veroniečių" iki to momento, kai Prosperas sulaužo savo lazdą, užkasa ją kelių fatomų gylyje ir skandina savo knygą. Šis motyvas suskamba dvigubai garsiau jo gyvenimo viduryje, ataidi kitame, pasikartoja, ***protasis, epitasis, catastasis, catastrophe***[104]. Vėl pasikartoja, kai jis jau netoli mirties, kai jo ištekėjusi dukra Sjuzen, tikras tėvelis, apkaltinama svetimavimu. Tačiau būtent prigimties nuodėmė užtemdė jam protą, susilpnino valią ir lėmė stiprų polinkį į blogį. Žodžiai šie – mano ponų vyskupų iš Meinuto: prigimties nuodėmė, ir, kaip prigimties nuodėmė, ji buvo padaryta kito, kurio nuodėme jis taip pat nusidėjo. Tai glūdi tarp paskutinių jo parašytų eilučių, tai sustingę antkapyje, po kuriuo jo palaikams nelemta ilsėtis. Tas motyvas nepavaldus laikui. Ramybė ir grožis neužgniaužė jo. Tai pasklido nesuskaitoma daugybe atmainų tame pasaulyje, kurį jis sukūrė: „Daug triukšmo dėl nieko", dukart – „Kaip jums patinka", „Audroje", „Hamlete", „Saike už saiką" ir visose kitose pjesėse, kurių aš neperskaičiau.

Jis nusijuokė norėdamas išlaisvinti savo protą iš jo proto pančių.

Teisėjas Eglintonas apibendrino.

– Tiesa – viduryje, – patvirtino jis. – Jis – vaiduoklis ir princas. Jis – viskas visame.

– Taip, – sutiko Stivenas. – Berniukas pirmame veiksme – tai suaugęs vyras penktame. Viskas visame. „Cimbeline“, „Otele“ jis – sąvadautojas ir žmonos apgautas vyras. Jis veikia, ir jį veikia. Mylėdamas idealus ar iškrypimus kaip Chosė, jis nužudo tikrąją Karmen. Jo nerimstantis intelektas yra kaip raguotas pamišėlis Jagas, nenuilstamai trokštantis, kad mauras jame kentėtų.

– Ragai! Ragai! – gašliai išrėkė Ragas Maligenas. – O, žodi baisus!

Tamsus kupolas pasigavo, atkartojo.

– O kas per veikėjas Jagas! – sušuko nesutrikęs Džonas Eglintonas. – Kai viskas jau pasakyta, lieka sutikti su Diuma *fils* (o gal Diuma *père*). Po Dievo Šekspyras sukūrė daugiausiai.

– Nedžiugina jo nei vyras, nei moteris, – tarė Stivenas. – Gyvenimą praleidęs toli, grįžta į šitą lopinėlį, kur gimė, kur visą laiką buvo, vyras ir vaikas, tylusis burtininkas, ir, čia pabaigęs gyvenimo kelionę, pasodina savo šilkmedį. Paskui numiršta. Vaidinimas baigtas. Duobkasiai laidoja Hamletą *père* ir Hamletą *fils*. Pagaliau jis karalius ir princas mirty, grojant deramai muzikai. Kad ir pirma nužudytas bei išduotas, yra apverkiamas visų trapių jautrių Danijos ir Dublino širdžių; sielvartas dėl mirusiojo – joms vienintelis sutuoktinis, su kuriuo jos niekada nesiskiria. Jei jums patinka epilogas, ilgiau įsižiūrėkite į jį: klestintis Prosperas, apdovanotas geradarys, Lizi, senelio numylėtinė, ir dėdė Ričis, blogas žmogus, nublokštas poetinio teisingumo ten, kur patenka blogi negrai. Paskutinį kartą uždanga. Išoriniame pasaulyje jis rado įkūnyta tai, kas glūdėjo kaip galimybė jo vidiniame pasaulyje. Meterlinkas sako: „Jeigu Sokratas šiandien išeis iš namų, jis suras išminčių, sėdintį prie jo slenksčio. Jeigu šįvakar leidos į kelią Judas, šis kelias jį nuves pas Judą“. Kiekvienas gyvenimas – tai daugybė dienų, diena po dienos. Mes einame per pačius save, sutikdami plėšikus, vaiduoklius, milžinus, senius, jaunuolius, žmonas, našles, sielos brolius, kaskart sutikdami patys save. Dramaturgas, kuris parašė šio pasaulio foliantą, ir parašė blogai (iš pradžių Jis davė mums šviesą, o saulę po dviejų dienų), daiktų, kokie jie yra, dievas, kurį didžiausi katalikai iš

katalikų vadina *dio boias*, budeliu dievu, yra, be abejonės, viskas visame mumyse visuose. Jis – arklininkas ir skerdėjas, ir būtų sąvadautojas bei žmonos apgautas vyras, jeigu ne toji aplinkybė, jog dangaus ūkyje, išpranašautame Hamleto, nėra daugiau santuokų, ir išganytas žmogus, tapęs dvilyčiu angelu, yra pats sau žmona.

– Eureka! – suriko Bakas Maligenas. – Eureka!

Staiga nudžiugęs, jis pašoko ir vienu žirgtelėjimu pasiekė Džono Eglintono stalą.

– Galima? – paklausė jis. – Dievas prakalbo į Malachį.

Jis pradėjo kažką krebždinti ant popieriaus lapelio.

Išeidamas paimk kelis lapus nuo stalo.

– Tie, kurie jau vedę, – tarė misteris Geriausias, pranašas romus, – visi, išskyrus vieną, gyvens. Kiti – paliks kaip buvę[105].

Jis nusijuokė, nevedęs, žvelgdamas į Eglintoną Johanesą, bakalaurą menų[106].

Nevedę, nesimylėję, besisaugantys klastų, jie kasvakar susimąstę liečia pirštais kiekvienas savo „Užsispyrėlės sutramdymo“ leidinį su išsamiais komentarais.

– Jūs mus klaidinate, – be užuolankų pareiškė Džonas Eglintonas Stivenui. – Jūs mus privertėte visa tai išklausyti, kad parodytumėte banalų trikampį. Ar pats tikite savo teorija?

– Ne, – tuoj pat atsakė Stivenas.

– Ar neketinate to užrašyti? – paklausė misteris Geriausias. – Turėtumėte sukurti dialogą, suprantat, kaip tie platoniški Vaildo dialogai.

Džonas Eklektikonas dviveidiškai nusišypsojo.

– Na, tokiu atveju, – tarė jis, – nesuprantu, kodėl turėtumėte tikėtis už tai užmokesčio, nes pats šia teorija netikite. Daudenas mano, kad „Hamlete“ glūdi kažkokia paslaptis, bet daugiau pasakyti nenori. *Herr* Blaibtroi, tas vyras, kurį Paiperis sutiko Berlyne, plėtoja Ratlendo teoriją ir tiki, jog paslaptis slypi Stratfordo paminkle. Paiperis sako, kad jis ketina aplankyti dabartinį kunigaikštį ir įrodyti jam, kad pjeses parašė jo protėvis. Tai bus netikėtumas jo didenybei. Tačiau jis tiki savo teorija.

Tikiu, o Dieve, padėk mano netikėjimui[107]. Ar tai reiškia, padėk man netikėti? Kas padeda tikėti? *Egomen*[108]. Kas netikėti. Kitas vyrukas.

– Jūs vienintelis iš „Danos“ bendradarbių prašote sidabrinukų. Be

to, aš nieko nežinau apie kitą numerį. Fredas Rajenas prašo palikti vietos straipsniui apie ekonomiką.

Fredrainas. Jis paskolino man du sidabrinukus. Padės tau išsiversti. Ekonomika.

– Ginėja, – tarė Stivenas, – ir galite paskelbti šį interviu.

Bakas Maligenas prikrebždenęs, prikikenęs atsistojo kikendamas ir oriai pasakė medumi pasaldinęs pagiežą.

– Aplankiau bardą Kinčą jo vasaros rezidencijoje, Meklenburgo gatvėje, ir radau jį kuo įdomiausiai studijuojantį „Suma contra Gentiles“ dviejų gonorėjikių damų kompanijoje, šviežiosios Neli ir Rozali, kekšių iš anglių krantinės.

Jis pratrūko:

– Eime, Kinčai. Eime, tu klajokli Engai, apsuptas paukščių[109].

Eime Kinčai, tu suėdei viską, ką palikome. Taip, aš parūpinsiu tau atliekų ir likučių.

Stivenas pakilo.

Gyvenimas – tai daugybė dienų. Šioji baigsis.

– Susitiksim šįvakar, – tarė Džonas Eglintonas. – *Notre ami* Muras sako, kad ten bus Malachis Maligenas.

Bakas Maligenas išdidžiai pamosavo lapeliu ir panama.

– Mesjė Muras, – pasakė jis, – kuris dėsto dailiąją prancūzų literatūrą Airijos jaunuomenei. Aš ten būsiu. Eime, Kinčai, bardai turi gerti. Ar paeisi tiesiai?

Juokiasi jis...

Maukti iki vienuoliktos. Airių vakarų linksmybės.

Stuobrys.

Stivenas nusekė paskui stuobrį...

Kartą Nacionalinėje bibliotekoje mes susiginčijome. Rankų paspaudimai. Įkandin. Jo stuobriškos nugaros. Nusekiau. Minu jam ant nuospaudos.

Stivenas, atsisveikindamas, po to visai beamis, nusekė paskui stuobrį juokdarį – išpuoselėtaplaukis, neseniai nusiskutęs – iš skliautuotos celės į triuškinančią, jokių minčių nekeliančią dienos šviesą.

Ko aš išmokau? Iš jų? Iš savęs?

Eik, kaip eina dabar Heinsas.

Nuolatinių skaitytojų salė. Lankytojų knygoje Kašelas Boilis O'Ko-

noras Ficmorisas Tisdalas Farelas raizgo savo daugiaskiemenį parašą. Tema: ar Hamletas buvo pamišęs? Kvakerio makaulė pamaldžiai su kunigynu knygašneky.

– O, mielai, pone. Man bus labai malonu...

Patenkintas Bakas Maligenas tenkinosi godomis maloniai sau murmėdamas, pats sau linkčiodamas:

– Patenkintas užpakalis.

Turniketas.

Ar tai? Skrybėlė su mėlyna juosta... Neskubriai rašo... Ką? Pažiūrėjo?..

Išlenkta baliustrada, šilkasrovis Mincijus[110].

Pakas Maligenas, panamanešys, žingsniavo žingsnis po žingsnio niūniuodamas, jambo ritmu kartodamas:

O Džonai Eglintonai Džo
Ar tau nereik žmonos?

Greitakalbe suburbuliavo:

– O, tas besmakris kinvarpa kinas! Čin Čon Eg Lin Ton. Kartą su Heinsu užsukom į tą jų teatriūkštį, santechnikų salę[111]. Mūsų aktoriai kuria naują meną Europai, kaip anksčiau graikai arba Meterlinkas. Abatijos teatras! Užuodžiu vienuolių gaktų kvapą.

Nusispjovė kur papuola.

Pamiršau: ne daugiau nei jis pamiršo, kaip jį išpėrė šlykščioji Lusi. Ir paliko tą *femme de trente ans*[112]. O kodėl nebuvo daugiau vaikų? Ar jo pirmas vaikas – mergaitė?

Pavėluota mintis. Grįžk atgal.

O atkaklusis atsiskyrėlis vis dar ten (su savo pyrago gabalu) ir tas romus jauniklis, malonumo kūdikis, šviesiais, tinkamais papurenti Fedono plaukais[113].

Hm... Aš kaip tik... hm... norėjau... pamiršau... ee...

– Ten buvo Longvortas ir Makkardis Atkinsonas...

Pakas Maligenas vikriai pėdindamas treliavo:

Vos riksmas koks suplėšo tylą,
Ar Tomis koks šalia prabyla,
Aš iš praėjusių dienų

Makkartį T. Atkinsoną menu,
Kurio medinė koja garsiai bilda,
Ir flibustjerą, kurs nešioja kiltą
Ir troškulio nedrįso numalšinti,
Ir tą Medži – besmakrį ir bemintį.
Bijojo vesti jie ir vengdavo mergų,
Tik masturbuodavosi iš visų jėgų.[114]

Šaipykis, šaipykis. Pažink save.

Sustojęs kiek žemiau, pašaipiai žiūri į mane. Aš stabteliu.

– Niaurus artiste, – suaimanavo Bakas Maligenas. – Singas nustojo rengtis juodai, kad būtų panašus į gamtą. Tik varnos, kunigai ir angliška anglis – juodi.

Jo lūpomis nubėgo juokas.

– Longvortas baisiausiai įsisirgo, – tarė jis, – kai tu parašei apie tą seną menkę, Gregori. Ak tu, inkvizitoriau, girtas žydų jėzuite! Ji suranda tau darbą laikrašty, o tu pritauški apie ją tokių nesąmonių, kad susimylėk Dieve. Ar negalėjai ko nors parašyti Jeitso dvasia?

Jis žengė žemyn raukydamasis, niūniuodamas, gracingai mojuodamas rankomis.

– Gražiausia iš knygų, pasirodžiusių mūsų krašte mano amžiuje[115]. Imi ir prisimeni Homerą.

Sustojo laiptų apačioje.

– Pagimdžiau pjesę, – iškilmingai pareiškė jis.

Mauriška salė su kolonomis, susipynę šešėliai. Baigtas mauriškas devynių vyrų šokis su laipsnių rodiklių kepurėlėmis.

Melodingai kaitaliojamu balsu Patinas Maligenas perskaitė savo raštus:

„Kiekvienas pats sau žmona
arba
Medaus Mėnuo Saujoj“
(trijų orgazmų tautinis amoralumas)
autorius
Makakis Maligenas

Jis atsuko Stivenui džiugų kvailo šypsnio lopinį tardamas:

– Bijau, kad kostiumai ir kaukės – menka priedanga. Tačiau paklausyk.

Jis perskaitė, *marcato:*

– Atlikėjai:

TOBIS TOSTOVAS (nusigyvenęs lenkas)
KREBAS (plėšikas iš krūmų)
DAKTARAS DIKAS
ir } (du vienu šūviu nušauti zuĩkiai)
DAKTARAS DEIVIS
MOTUŠĖ GROGAN (vandens nešiotoja)
ŠVIEŽIOJI NELI
ir
ROZALI (kekšė iš anglių krantinės)

Jis nusijuokė linguodamas į priekį ir atgal galvą, eidamas toliau, sekamas Stiveno: ir linksmai tarė šešėliams, sieloms žmonių:

– Ak, toji naktis Kemdeno salėj, kai Erino dukroms teko pakelti sijonus, kad peržengtų tave, tysantį šilkmedžio vaisių spalvos, gausiaspalviuose, gausinguose vėmaluose[116]!

– Nekalčiausias iš Erino sūnų, – pasakė Stivenas, – dėl kurio kada nors buvo pakelti sijonai.

Jau prie pat slenksčio, išgirdęs kažkieno žingsnius už nugaros, jis pasitraukė į šoną.

Išsiskirti. Tinkamas momentas. Kur tada? Jei Sokratas šiandien išeis iš savo namų, jeigu Judas leisis šįvakar į kelią. Koks skirtumas? Tai glūdi erdvėje, kurioje atėjus laikui turiu atsirasti – neišvengiama.

Mano valia: jo valia, man prieštaraujanti. Skiriamos jūrų.

Tarp jų praėjo žmogus, mandagiai linktelėjo sveikindamasis.

– Labą dieną dar kartą, – pasakė Bakas Maligenas.

Portikas.

Čia stebėjau paukščius, burdamas iš jų skrydžio[117]. Engas su paukščiais. Jie išskrenda, jie parskrenda. Praėjusią naktį skraidžiau. Lengvai skriejau. Žmonės stebėjosi. Paskui kekšių gatvė. Jis man ištiesė švelnų kaip grietinėlė melioną. Įeik. Pamatysi.

– Klajojantis žydas, – sušnabždėjo Bakas Maligenas su klounišku pasibaisėjimu. – Ar matei jo žvilgsnį? Pažvelgė į tave, lyg būtų tavęs

geidęs. Man baisu dėl tavęs, o senas jūreivi. O Kinčai, esmi pavojuje. Įsigyki dorovės diržą.

Oksenfordo maniera[118].

Diena. Saulės karutis virš tilto arkos.

Tamsi nugara judėjo priešaky. Leopardo žingsniai, žemyn, pro vartus, po nuleidžiamų grotų smaigais.

Jie sekė įkandin.

Įžeidinėk mane toliau. Tęsk.

Švelnus oras paryškino Kilderio gatvės namų kampus. Paukščių nėra. Virš namų stogų pakilo dvi trapios dūmų plunksnelės, išsisklei- dė ir švelnumo gūsio švelniai buvo nupūstos šalin.

Liaukis kovojęs. Cimbelino druidų žynių ramybė hierofantiška: plati žemė – altorius.

Pagarbinkim dievus,
Te mūsų susiraitę dūmai į jų šnerves kopia
Iš mūs šventų altorių[119].

VYRESNYSIS, gerbiamas Džonas Konmis S. J., lipdamas žemyn presbiterijos laiptais, įsikišo savo laikrodėlį atgal į vidinę kišenę. Be penkių trys. Kuo tinkamiausias metas pasivaikščioti iki Arteino[1]. Kokia to berniuko pavardė? Dignemas, taip. *Vere dignum et justum est*[2]. Reikėjo nueiti pas brolį Svoną. Pono Kaningemo laiškas. Taip. Padaryti jam paslaugą, jei įmanoma. Geras praktikuojantis katalikas: padeda rinkliavos metu.

Vienakojis jūreivis, ritmingai švysčiojantis save į priekį tingiais ramentų truktelėjimais, išburbleno keletą garsų. Prieš pat gailestingųjų seserų vienuolyną staigiai krūptelėjo ir prašydamas išmaldos ištiesė kepurę su snapeliu gerbiamam Džonui Konmiui S. J. Tėvas Konmis palaimino jį saulėkaitoje, nes piniginėje, žinojo, – tik sidabrinė krona.

Tėvas Konmis perėjo Mauntdžoi aikštę. Mintimis stabtelėjo, nors neilgai, ties kareiviais ir jūreiviais, patrankų sviedinių nutraukytom kojom, baigiančiais savo dienas kokioje nors skurdžioje prieglaudoje,

ir prisiminė kardinolo Volsio žodžius: „Jeigu būčiau tarnavęs Dievui taip, kaip tarnavau karaliui, Jis nebūtų apleidęs manęs senatvėje“. Tėvas Konmis žingsniavo per saulėtamirksių lapų pavėnę, o prie jo artinosi pono Deivido Šyhio, parlamento nario, žmona.

– Dėkoju, tėve, puikiai. O jūs, tėve?

Tėvas Konmis laikėsi iš tiesų nuostabiai. Jis ketinąs vykti į Bakstoną, tikriausiai į vandens gydyklas. O jos berniukai, kaip jiems sekasi Belvederyje[3]? Ar tikrai? Tėvui Konmiui iš tikrųjų labai malonu tai girdėti. O pats ponas Šyhis? Dar Londone. Ak, taip, parlamentas vis dar posėdžiauja. Gražus oras, išties puikus. Taip, labai įtikėtina, kad tėvas Bernardas Vonas vėl atvyks sakyti pamokslo. O taip – didžiulis pasisekimas. Tikrai nuostabus žmogus.

Tėvui Konmiui buvo nepaprastai malonu pamatyti taip gerai atrodančią pono Deivido Šyhio, parlamento nario, žmoną; jis paprašė perduoti ponui Dievidui Šyhiui, parlamento nariui, linkėjimus. Taip, be abejo, jis užeisiąs.

– Geros jums dienos, ponia Šyhi.

Tėvas Konmis, susiruošęs eiti, kilstelėjo cilindrą prieš juodus saulėje rašalu sutviskusios mantijos karoliukus. Ir jau eidamas darsyk nusišypsojo. Dantys išvalyti, žinojo, arekos riešutų pasta.

Tėvas Konmis žingsniavo ir žingsniuodamas šypsojosi, nes prisiminė komiškas tėvo Bernardo Vono akis ir koknišką balsą.

– Pilotai! Nu ko nepavadini atgalios savo šutvės?

Tačiau uolus žmogus. Iš tiesų uolus. Ir tikrai padarė daug gero, kaip mokėdamas. Be abejonės. Sakė, kad myli Airiją ir myli airius. Taip pat iš geros šeimos, ir kas galėtų pagalvoti? Iš velsiečių, ar ne?

O, kad tik nepamirštų. Tas laiškas tėvui provincialui.

Mauntdžoi aikštės pakrašty tėvas Konmis sustabdė tris mažus mokinukus. Taip, jie iš Belvederio. Iš paruošiamosios. Aha. Ar mokykloje jie buvo geri berniukai? O! Tai labai gerai. O kokia tavo pavardė? Džekas Soenas. O tavo? Džer. Galaheris. O šito mažiulio? Jį vadina Braniu Lainenu. O, labai graži pavardė.

Tėvas Konmis ištraukė iš užančio laišką, padavė jį ponaičiui Braniui Lainenui ir parodė į raudoną pašto dėžutę ties Ficgibono gatvės kampu.

– Tik žiūrėk, pats neįkrisk į dėžutę, mažiuli, – perspėjo jis.

Berniukai pažvelgė į tėvą Konmį šešiaakiu žvilgsniu ir nusijuokė.

– O, pone.

– Na, parodyk, ar moki išsiųsti laišką, – paprašė tėvas Konmis.

Ponaitis Branis Lainenas perbėgo gatvę ir įmetė tėvo Konmio laišką tėvui provincialui į ryškiai raudonos pašto dėžutės angą. Tėvas Konmis nusišypsojo ir linktelėjo, nusišypsojo ir nužingsniavo išilgai Mauntdžoi aikštės rytų pusėn.

Misteris Denis Dž. Madžinis, šokių mokytojas ir t. t., su cilindru, pilkai melsvu surdutu šilkiniais apsiuvais, baltu kaklaryšiu, aptemptomis šviesiai violetinėmis kelnėmis, geltonomis pirštinėmis ir smailiais lakuotais batais, oriai žingsniuodamas kuo pagarbiausiai užlipo ant šaligatvio pakraščio ir ties Dignemo skersgatvio kampu aplenkė leidi Maksvel.

Ar tai ne ponia Makgines?

Ponia Makgines, didinga, žilaplaukė, linktelėjo tėvui Konmiui nuo gretimo šaligatvio, kuriuo ji šypsojosi. Ir tėvas Konmis nusišypsojo ir pasisveikino. Kaip ji gyvuojanti?

Kokia puiki laikysena. Kaip Marijos, Škotijos karalienės, panaši. Ir tik pamanykit – palūkininkė! Tai tau! Tokia... kaip čia pasakius?.. tokia karališka mina.

Tėvas Konmis nusileido Greit Čarlzo gatve ir žvilgtelėjo į uždarytą protestantų bažnyčią kairėje. Pastorius T. R. Grynas, *B. A.*[4], sakys (*D. V.*[5]) pamokslą. Jam skyrė beneficiarijaus pareigas. Jis jautė pareigą tarti apie tai kelis žodžius. Tačiau reikia būti gailestingam. Neįveikiamas neišmanymas. Jie elgėsi pagal savo išmanymą.

Tėvas Konmis pasuko už kampo ir nuėjo Nort Sirkjular keliu. Keista, kad tokioje magistralėje nėra tramvajaus linijos. Be abejonės, turi būti.

Būrys mokinukų su kuprinėmis išniro iš Ričmondo gatvės ir perbėgo kelią. Visi pakėlė suglamžytas kepures. Tėvas Konmis mielai juos kelissyk pasveikino. Brolių krikščionių berniukai.

Eidamas toliau, tėvas Konmis užuodė iš dešinės sklindantį smilkalų kvapą. Švento Juozapo bažnyčia. Portlendo gatvė. Pagyvenusioms ir dorovingoms moteriškėms. Tėvas Konmis nukėlė skrybėlę prieš švenčiausiąjį sakramentą. Dorovingos – bet retkarčiais irgi būdavo irzlios.

Netoli Oldboro namo tėvas Konmis prisiminė tą išlaidų aristokratą. O dabar čia – kontora ar kažkas panašaus.

Tėvas Konmis pradėjo žingsniuoti Nort Strendo keliu, ir jį pasveikino misteris Viljamas Galaheris, stovįs savo krautuvės tarpdury. Tėvas Konmis pasveikino misterį Viljamą Galaherį ir užuodė kvapą, sklindantį nuo sūdytų ir parūkytų lašinių palčių bei didžiulių apvalių sviesto galvų. Praėjo Grogano, prekiautojo tabako gaminiais, krautuvę, į kurią buvo atremta naujienų lenta – ten buvo pasakojama apie baisią katastrofą Niujorke. Amerikoje tokie dalykai atsitikdavo nuolatos. Nelaimingi žmonės – numirti šitaip, nepasirengus. Ir vis dėlto, nepriekaištingas atgailos aktas.

Tėvas Konmis praėjo pro Danieliaus Bergino smuklę: du dyki vyrai stovėjo atsirėmę į jos langą. Jie pasveikino jį, ir buvo pasveikinti.

Tėvas Konmis praėjo pro Dž. O'Nylo laidojimo įstaigą, ten Kornis Keleheris sumavo skaičius dienos apyvartos knygoje kramtydamas šieno stiebelį. Patruliuojantis konsteblis pasveikino tėvą Konmį, ir tėvas Konmis pasveikino konteblį. Skerdėjo Juksteterio vitrinoje tėvas Konmis išvydo kiaulienos dešras, baltas, juodas, raudonas, tvarkingai susuktas ir sukrautas rietuvėmis.

Po Čarlevilio medžiais tėvas Konmis pamatė prišvartuotą baržą su durpėmis, arklį nuleista galva; baržininkas purvina šiaudine skrybėle, įsitaisęs laivo vidury, rūkė ir įdėmiai žvelgė į topolio šaką virš savęs. Vaizdas buvo idiliškas: ir tėvas Konmis pagalvojo apie Kūrėjo įžvalgumą, Kūrėjo, kuris padarė taip, kad durpės būtų pelkėse – ten žmonės galėjo jas išsikasti, atsigabenti į miestą bei kaimelį ir kūrenti židinius neturtingųjų namuose.

Ant Niukomeno tilto gerbiamas Džonas Konmis S. J. prie Šventojo Pranciškaus Ksavero bažnyčios Gardinerio gatvėje įlipo į priemiestin važiuojantį tramvajų.

Iš vykstančio į centrą tramvajaus ant Njukomeno tilto išlipo gerbiamas Nikolas Dadlis, vikaras, grįžtantis iš Šventos Agotos bažnyčios šiaurinėje Viljamo gatvės dalyje.

Ant Niukomeno tilto tėvas Konmis įlipo į priemiestin važiuojantį tramvajų, nes nenorėjo pėsčiomis eiti niūriuoju keliu pro Mado salą.

Tėvas Konmis sėdėjo vagono kampe, mėlynas bilietas – rūpestingai įkištas į putlios ožkenos pirštinės kišenėlę, o keturi šilingai, šešiapensis ir penkiapensis iš kito putlaus pirštinėto delno įslydo į piniginę. Važiuodamas pro apaugusią gebenėmis bažnyčią, jis pagalvojo,

kad bilietų kontrolierius paprastai pasirodo tuomet, kai būni jau nerūpestingai išmetęs bilietą. Iškilmingas tramvajaus keleivių rimtumas tėvui Konmiui pasirodė perdėtas – juk tokia trumpa ir pigi kelionė. Tėvas Konmis mėgo linksmą nuotaiką.

Diena buvo rami. Džentelmenas su akiniais priešais tėvą Konmį baigė kažką aiškinti ir nuleido akis. Jo žmona, pamanė tėvas Konmis. Vos pastebimas žiovuliukas atvėrė džentelmeno su akiniais žmonai burną. Ji kilstelėjo nedidelį pirštinėtą kumštelį, vėl nusižiovavo delikačiai tapšnodama nedideliu pirštinėtu kumšteliu per prasivėrusią burną ir nusišypsojo vos vos, saldžiai saldžiai.

Tėvas Konmis užuodė jos kvepalus, pasklidusius po vagoną. Jis taip pat pastebėjo, kad nerangus vyras jai iš kitos pusės sėdi ant paties suolo kraštelio.

Tėvas Konmis, stovėdamas prie altoriaus grotelių, sunkiai įdėjo ostiją į seno nerangaus vyro virpančia galva burną.

Prie Enslio tilto tramvajus sustojo, ir kai jau rengėsi pajudėti, iš savo vietos pakilo kažkokia sena moteris norėdama išlipti. Konduktorius truktelėjo skambučio diržą, kad sulaikytų tramvajų. Ji išlipo tempdama krepšį ir tinklelį su pirkiniais, tėvas Konmis matė, kaip konduktorius jai padėjo, padavė jai krepšį ir tinklelį, ir tėvas Konmis pamanė, kad ji vos nenuvažiavo daugiau, negu galima už pensą, ir yra viena iš tų gerų sielų, kurioms visada reikia dusyk pasakyti „laiminu tave, mano vaike“, kad jiems atleista, „melskis už mane“. Juk jos patyrė tiek rūpesčių gyvenime, tiek nerimo, vargšės būtybės.

Tėvui Konmiui storomis negriškomis lūpomis šypsojosi misteris Judžinas Stretonas.

Tėvas Konmis pagalvojo apie juodaodžių, rudaodžių bei geltonodžių žmonių sielas ir apie savo pamokslą apie šventą Peterį Kleiverį S. J. ir Afrikos misiją, ir apie tikėjimo propagavimą, apie milijonus juodų, rudų, ir geltonų sielų, kurios nebuvo pakrikštytos vandeniu, kai it vagis naktį atėjo jų paskutinė valanda. Ta knyga, kurią parašė jėzuitas iš Belgijos, „Le Nombre des Élus“, tėvui Konmiui atrodė rimtas argumentas.

Juk milijonai žmonių sielų, kurioms nebuvo *(D. V.)* paskelbtas tikrasis tikėjimas, Dievo buvo sukurtos pagal Jo Paties pavyzdį. Ir vis dėlto tai buvo Dievo sielos, sukurtos Dievo. Tėvas Konmis apgailestavo, kad visos jos pražus kaip atmatos, jeigu taip galima pasakyti.

Houto gatvės stotelėje tėvas Konmis išlipo ir atsakydamas į konduktoriaus linktelėjimą pats jam linktelėjo.

Malahaido gatvėje buvo tylu. Tėvui Konmiui patiko ir gatvė, ir pavadinimas. Linksmame Malahaide džiugiai aidėjo varpai. Lordas Talbotas de Malahaidas, tiesioginis paveldėtojas, Malahaido ir aplinkinių jūrų lordas admirolas. Ir pasigirdo raginimas griebtis ginklų, ir tą pat dieną ji buvo mergaitė, žmona ir našlė. Tai buvo senovės dienos, ištikimybės metas nerūpestinguose miesteliuose, seni laikai baronijoje.

Tėvas Konmis eidamas pagalvojo apie savo nedidelę knygelę „Seni laikai baronijoje" ir apie knygą, kurią būtų galima skirti jėzuitų namams ir Meri Ročfort, lordo Moulsverto dukteriai, pirmajai Belvederio grafienei.

Abejinga ponia, jau nebejauna, vieniša vaikštinėjo palei Enelio ežero krantą, Meri, pirmoji Belvederio grafienė, abejingai vaikštinėjusi vakare, neišsigandusi nėrusios ūdros. Kas galėjo žinoti teisybę? Ne pavydusis lordas Belvederis ir ne jos nuodėmklausys, jeigu ji nenusidėjo visa svetimavimo nuodėme, iki *ejaculatio seminis inter vas naturale mulieris*[6], su savo vyro broliu? Ji išpažintų tik pusę nuodėmės, jei nenusidėjo visiškai, kaip moterys daro. Tik Dievas žinojo ir ji, ir jis, jos vyro brolis.

Tėvas Konmis galvojo apie nesuvaldomą kūnišką potraukį, be kurio tačiau išnyktų žmonių giminė žemėje, ir apie Dievo kelius, kurie ne mūsų keliai.

Donas Džonas Konmis ėjo ir keliavo praėjusiu laiku. Ten jis buvo humaniškas ir gerbiamas. Jis saugojo atminty išpažintas paslaptis ir šypsojosi kilmingiems besišypsantiems veidams išvaškuotame salone su papuoštomis prinokusių vaisių kekėmis lubomis. Ir rankos nuotakos ir jaunikio, kilmingos su kilmingomis, buvo sujungtos dono Džono Konmio.

Buvo žavinga diena.

Pro vartelius su stogeliu, vedančius į laukus, tėvas Konmis išvydo plačias lysves kopūstų, darančių jam reveransą plačiais apatiniais lapais. Dangus rodė jam kaimenę mažų baltų debesėlių, lėtai plaukiančių pavėjui. *Moutonner*[7], sakydavo prancūzai. Tikslus žodis ir toks mielas.

Tėvas Konmis, skaitydamas maldyną, stebėjo kaimenę aviavilnių debesų virš Retkofio. Klongauzo laukų ražiena kuteno jam plonų kojinių dengiamas kulkšnis. Jis vaikštinėjo ten skaitydamas vakare ir girdėjo žaidžiančių berniukų šūksnius, jaunus šūksnius ramų vakarą. Jis buvo jų rektorius: valdė nuolaidžiaudamas.

Tėvas Konmis nusimovė pirštines ir išsiėmė brevijorių. Dramblio kaulo skirtukas nurodė jam puslapį.

Nonos. Reikėjo tai perskaityti priešpiet. Tačiau atėjo leidi Maksvel.

Tėvas Konmis tyliai perskaitė *Pater* bei *Ave* ir persižegnojo. *Deus in adiutorium*[8].

Ramiai žingsniavo ir pusbalsiu skaitė nonas, žingsniavo ir skaitė, kol priėjo *RES, Beati immaculati*[9] skyriuje. *Principium verborum tourum veritas: in eternum omnia iudicia iustitiae tuae*[10].

Įraudęs jaunas vyras išnėrė pro spragą gyvatvorėje, o paskui jį išėjo jauna moteris su linguojančiomis saulutėmis rankoje. Jaunuolis staigiai kilstelėjo kepurę – jaunoji moteris staigiai linktelėjo ir iš lėto, rūpestingai nubraukė prie lengvo sijono prikibusią šakelę.

Tėvas Konmis oriai palaimino abu ir pervertė brevijoriaus puslapį. *SIN: Principes persecuti sunt me gratis: et a verbis tuis formidavit cor meum*[11].

✦

Kornis Keleheris užvertė pailgą dienyną ir tingiai žvilgtelėjo į pušinį karsto dangtį, stovintį sargyboje kampe. Jis pasitempė, priėjo prie jo ir sukdamas ant ašies apžiūrėjo dangčio formą bei bronzinius papuošalus. Kramtydamas šieno stiebelį paguldė karsto dangtį ir priėjo prie durų. Ten pakreipė savo skrybėlę taip, kad šešėlis kristų ant akių, ir atsirėmė į durų staktą tingiai žvelgdamas į lauką.

Tėvas Džonas Konmis ant Niukomeno tilto įlipo į Dolimaunto tramvajų.

Kornis Keleheris suspaudė savo didžiapėdžius batus ir žvalgėsi – skrybėlė pakreipta žemyn – kramsnodamas šieno stiebelį.

Patruliuojantis konsteblis 57c stabtelėjo norėdamas sutrumpinti dienos laiką.

– Graži diena, misteri Keleheri.

– Aha, – atsiliepė Kornis Keleheris.

– Tik labai tvanku, – pasakė konsteblis.

Kornis Keleheris pro dantis paleido begarsę arkos formos žolių sulčių čiurkšlę, o dosni balta ranka pro Eklz gatvės langą švystelėjo monetą.

– Kas naujo? – paklausė jis.

– Mačiau tą savotišką tipą vakar vakare, – prislopinęs balsą atsakė konsteblis.

Vienakojis jūreivis, pasiramsčiuodamas ramentais, nuklibinkščiavo už Makkonelio kampo aplenkdamas Rabajočio ledų vežimėlį ir truktelėjęs pasuko į Eklz gatvę. Artėdamas prie Lario O'Rurko, vienmarškinio, stovinčio savo tarpduryje, jis nedraugiškai suniurnėjo:

– Už Angliją...

Nirtulingai švystelėjo kūną pro Keiti ir Budi Dedal, stabtelėjo ir suniurnėjo:

– ...tėvynę ir grožį.

Blyškiam, išsekusiam nuo rūpesčių Dž. Dž. O'Molojaus veidui buvo pasakyta, kad misteris Lambertas yra prekių sandėlyje su svečiu.

Viena stotinga dama sustojo, išėmė iš savo piniginės varinę monetą ir įmetė ją į ištiestą kepurę. Jūreivis sududeno ačiū, rūsčiai pažvelgė į nedėmesingus langus, įtraukė galvą ir švystelėjo save keturis žingsnius į priekį.

Jis stabtelėjo ir piktai sumurmėjo:

– Už Angliją...

Du basakojai vaikėzai, čiulpiantys ilgas saldymedžio šaknis, sustojo šalimais įsispitriję į jo bigę, pravėrę geltonom seilėm ištepliotas burnas.

Jūreivis švystelėjo save pirmyn keliais energingais trūktelėjimais, stabtelėjo, pakėlė galvą į langą ir dusliai sustaugė:

– ...tėvynę ir grožį.

Linksmas saldus čiulbesys švilpesys viduje dar aidėjo taktą ar du, paskui nutilo. Lango užuolaidą kažkas atitraukė į šalį. Kortelė „Kambariai be baldų“ išslydo iš po pakeliamo lango rėmo ir nukrito. Subolavo apkūni balta dosni ranka, tiesiama, kaip buvo matyti, nuo balto apatinuko su tampriomis petnešėlėmis. Moters ranka numetė monetą per kiemo tvorelę. Moneta nukrito ant šaligatvio.

Vienas iš vaikėzų pribėgo prie jos, pakėlė ir įmetė į menestrelio kepurę tardamas:

– Štai, pone.

✦

Keiti ir Budi Dedal stumdėsi tirštagarės virtuvės tarpduryje.

– Ar nunešei knygas? – paklausė Budi.

Stovinti prie viryklės Megi dusyk pamaigė lazda pilkšvą masę su kylančiomis burbulais pamuilėmis ir nusišluostė kaktą.

– Nieko už jas neduos, – pasakė ji.

Tėvas Konmis žingsniavo per Klongauzo laukus, jo plonų kojinių dengiamas kulkšnis kuteno ražiena.

– Kur mėginai? – paklausė Budi.

– Pas Makgines.

Budi treptelėjo koja ir numetė savo kuprinę ant stalo.

– Kad ta didžiaknyslė prasmegtų! – riktelėjo ji.

Keiti priėjo prie viryklės ir įsistebeilijo šnairomis.

– Kas puode? – paklausė ji.

– Marškiniai, – atsakė Megi.

Budi piktai suriko:

– Tai tau, nejau nieko nėra valgyt?

Keiti, nukeldama puodo dangtį su savo dėmėto sijono kraštu, paklausė:

– O kas šitame?

Atsakydamas pakilo tirštas garas.

– Žirnienė, – atsakė Megi.

– Iš kurgi? – paklausė Keiti.

– Iš sesers Meri Patrik, – atsakė Megi.

Liokajus skambtelėjo varpeliu.

– Barang!

Budi atsisėdo prie stalo ir alkana paprašė:

– Duok ją šen!

Megi perpylė geltoną tirštą sriubą iš katilo į dubenį. Keiti, sėdėdama priešais Budi ir piršto galiuku keldama prie burnos duonos trupinėlius, ramiai tarė:

– Gerai, kad nors tiek turim. O kur Dili?

– Nuėjo susitikti su tėvu, – atsakė Megi.

Trupindama didelius duonos kąsnius į geltoną sriubą, Budi pridūrė:

– Tėvu mūsų, kurio nėra danguje.

Megi, pildama geltoną sriubą į Keti dubenėlį, sušuko:

– Budi! Turėk gėdos!

Laivelis, suglamžytas reklaminis lapelis, Elijas ateina, palengva plaukė Lifi upe žemyn, po Luplaino tiltu, nerdamas per sūkurius, kur vanduo burbuliavo aplink tilto polius, plaukė į rytus pro laivus ir inkarų grandines, tarp seno Muitinės doko ir Džordžo krantinės.

✦

Šviesiaplaukė mergina Torntono parduotuvėje pinto krepšio dugną išklojo šiugždančiomis karnomis. Pasiutėlis Boilenas padavė jai į rausvą šilkinį popierių įvyniotą butelį ir mažą ąsotėlį.

– Pirmiausia įdėkite juos, gerai? – paprašė jis.

– Taip, pone, – sutiko šviesiaplaukė mergina, – o vaisius ant viršaus.

– Teisingai, taip geriausia, – pritarė Pasiutėlis Boilenas.

Ji tvarkingai sudėjo storules kriaušes, kotelius prie apačių, o tarp jų – prinokusius susigėdusius persikus.

Pasiutėlis Boilenas, apsiavęs naujais gelsvai rudais batais, vaikštinėjo pirmyn ir atgal po vaisiais kvepiančią parduotuvę, kilnojo vaisius, jaunus, sultingus: raukšlėtus ir apvalius raudonus pomidorus, uodė aromatus.

Pro jį vorele pražingsniavo „H. E. L. Y.'S“, visi baltais cilindrais, pro Tendžerio skersgatvį nukiūtino savo tikslo link.

Staiga jis atsisuko nuo žemuogių kraitelės, išsitraukė iš kišenės auksinį laikrodį ir palaikė jį per grandinėlės ilgį.

– Ar galite išsiųsti tramvajumi? Dabar pat?

Tamsianugarė figūra po Merčants arka ant prekiautojo vežimėlio atidžiai apžiūrinėjo knygas.

– Žinoma, pone. Tai mieste?

– O, taip, – atsakė Pasiutėlis Boilenas – Dešimt minučių kelio.

Šviesiaplaukė mergina padavė jam kortelę ir pieštuką.

– Ar neužrašytumėt adreso, pone?

Pasiutėlis Boilenas, stovėdamas už prekystalio, užrašė adresą ir grąžino jai kortelę.

– Išsiųskite tuojau pat, sutarta? – paklausė jis. – Tai ligoniui.

– Taip, pone. Išsiųsiu.

Pasiutėlis Boilenas kelnių kišenėje linksmai paskambčiojo monetomis.

– Kiek esu skolingas? – paklausė.

Grakštūs šviesiaplaukės merginos pirštai perskaičiavo vaisius.

Pasiutėlis Boilenas dirstelėjo į jos palaidinukės iškirptę. Jauna vištaitė. Jis ištraukė raudoną gvazdiką iš aukštos taurės.

– Ar tai man?

Šviesiaplaukė mergina probėgomis žvilgtelėjo į jį, atsitiesė nepastebėdama, kad jo kaklaraištis truputėlį pakrypęs, nuraudusi.

– Taip, pone, – atsakė.

Vylingai palinkusi vėl perskaičiavo storules kriaušes ir nuraudusius persikus.

Pasiutėlis Boilenas pažvelgė į jos palaidinukę dar prielankiau – raudonos gėlės stiebelis tarp jo besišypsančių dantų.

– Ar galiu tarti keletą žodelių telefonu, panelyte? – šelmiškai paklausė.

– *Ma!*[12] – pasakė Almidanas Artifonis.

Jis pažiūrėjo pro Stiveno petį į gumbuotą Goldsmito pakaušį[13].

Prošal lėtai prariedėjo du turistų vagonai, jų moterys sėdėjo priekyje, įsitvėrusios porankių. Blyškiaveidės. Vyrų rankos – atvirai apsivijusios liesas jų talijas. Nuo Triničio pusės jie žvelgė į akliną kolonuotą Airijos banko portiką, kur burburkavo balandžiai.

– *Anch'io ho avuto di queste idee,* – tarė Almidanas Artifonis, – *quand' ero giovine come Lei. Eppoi mi sono convinto il mondo e una bestia. E peccato. Perche la sua voce... sarebbe un cespite di rendita, via. Invence, Lei si sacrifica.*[14]

– *Sacrifizio incruento*[15], – atsakė Stivenas šypsodamasis. Supasūpuodamas lengvai suimtą per vidurį savo uosinę lazdelę.

– *Speriamo,* – maloniai pasakė apskritas didžiaūsis veidas. – *Ma, dia retta a me. Ci rifletta.*[16]

Prieš rūsčią akmeninę Gratano ranką, liepiančią sustoti, Inčikoro tramvajus pakrikai pabėrė škotų kalnėnų orkestro kareivius.

– *Ci rifletto*[17], – sutiko Stivenas nužvelgdamas solidžią klešnę.

– *Ma, sul serio, eh?*[18] – paklausė Almidanas Artifonis.

Sunki jo ranka stipriai suėmė Stiveno ranką. Žmogiškos akys. Jos akimirką smalsiai pažvelgė ir greitai nukrypo į Dolkio tramvajų.

– *Eccolo,* – tarė Almidanas Artifonis su draugiška skuba. – *Venga a trovarmi e ci pensi. Addio, caro.*[19]

– *Arrivederia, maestro,* – atsisveikino Stivenas, paleista ranka kilstelėdamas skrybėlę. – *E grazie.*[20]

– *Di che?* – nustebo Almidanas Artifonis. – *Scusi, eh? Tante belle cose!*[21]

Almidanas Artifonis, kaip kokį ženklą pakėlęs susuktą natų tūtelę, nurisnojo savo plačiomis kelnėmis paskui Dolkio tramvajų. Veltui risnojo signalizuodamas, veltui tarp kleganėių plikablauzdžių škotukų, tempiančių muzikos instrumentus pro Triničio vartus.

✦

Ponia Dan giliai stalčiuje paslėpė „Moters baltais drabužiais“ egzempliorių, paimtą iš bibliotekos Keiplo gatvėje ir įsuko į spausdinimo mašinėlę įmantriai papuoštą rašomojo popieriaus lapą.

Per daug čia paslapčių. Ar jis myli tą Merion? Grąžinti ir paimti ką nors Meri Sesil Hei.

Skridinėlis nuslydo grioveliu žemyn, pasvyravo minutėlę, liovėsi ir koketiškai žvilgtelėjo į juos – šeši.

Ponia Dan klaviatūra ištarškino:

– 1904 m. birželio 16 d.

Penki skelbimų nešiotojai aukštais baltais cilindrais gyvate nusirangė tarp Monipenio įstaigos kampo ir postamento, kur nestovėjo Vulfo Tono statula[22], pasisuko parodydami H.E.L.Y.'S. ir nukiūtino, iš kur atėję.

Paskui ji įsižiūrėjo į didelį Meri Kendal, žavingos subretės, plakatą ir abejingai atsilošusi užrašų knygelėje pakeverzojo skaičius šešiolika ir didžiąsias es. Garstyčių spalvos plaukai ir nuteplioti skruostai. Ne tokia ji ir graži, ar ne? Kaip ji laiko pakėlusi už krašto sijoną. Įdomu, ar tas jaunuolis bus šįvakar koncerte. Jei įkalbėčiau siuvėją, kad pasiūtų man plisuotą sijoną kaip Sjuzi Neigl. Atrodo taip įspūdingai. Šenonas ir visi jachtklubo puošeivos nenuleido nuo jos akių. Tikiuosi, Dieve, jis neužlaikys čia manęs iki septynių.

Jai prie ausies šaižiai suskambo telefonas.

– Alio. Taip, pone. Ne, pone. Taip, pone. Aš paskambinsiu jiems po penkių. Tiktai tie du, pone, į Belfastą ir Liverpulį. Gerai, pone. Aš galiu nueiti po šešių, jeigu jūs negrįšite. Penkiolika po. Taip, pone. Dvidešimt septyni ir šeši. Pasakysiu jam. Taip – vienas, septyni, šeši.

Ji užrašė ant voko tris skaičius.

– Misteri Boilenai! Alio! Tas džentelmenas iš „Sport" ieškojo jūsų. Misteris Lenehenas, taip. Sakė, kad bus ketvirtą „Ormonde". Ne, pone. Taip, pone. Aš paskambinsiu jiems po penkių.

✦

Mažyčio deglo šviesoje pasirodė du veidai.

– Kas tai? – paklausė Nedas Lambertas. – Ar čia Kroti?

– Ringebela ir Krosheivenas, – atsakė balsas, apčiuopom kojomis ieškantis atramos.

– Sveiki, Džekai, ar čia jūs? – tarė Nedas Lambertas sveikindamas ir keldamas lanksčią skalą tarp mirgančių arkų. – Ateikite. Atsargiai, ten laipteliai.

Vaškuotas degtukas pakeltoje dvasininko rankoje sudegė ilga neryškia liepsna ir buvo numestas. Raudona žarijukė užgeso jiems prie kojų: ir juos apglėbė sudvisęs oras.

– Kaip įdomu! – sutemose pasigirdo rafinuota tarsena.

– Taip, pone, – nuoširdžiai pritarė Nedas Lambertas. – Mes stovime istoriniame Šventos Marijos abatijos kambaryje, kur 1534 metais šilkinis Tomas paskelbė maištą. Tai pati istoriškiausia vieta visame Dubline. O'Medenas Berkas artimiausiu metu ketina ką nors apie tai parašyti. Senasis Airijos bankas veikė kitoje gatvės pusėje net iki unijos laikų ir pirmoji žydų šventovė buvo čia, kol jie pasistatė sinagogą prie Adelaidės kelio. Jūs čia, Džekai, niekada anksčiau nesate buvęs, ar ne?

– Ne, Nedai.

– Jis atjodavo per Deimo alėją, – pasigirdo rafinuota tarsena, – jei manęs neapgauna atmintis. Kilderių rūmai stovėjo Tomo dvare.

– Teisingai, – patvirtino Nedas Lambertas. – Visiškai teisingai, pone.

– Jei būsite toks malonus, – paprašė dvasininkas, – aš kitą kartą norėčiau...

– Žinoma, – sutiko Nedas Lambertas. – Atsineškite fotoaparatą,

kada tik panorėsit. Liepsiu nuimti tuos maišus nuo langų. Galėsite fotografuoti iš štai čia arba iš čia.

Jis judėjo blyškioje ramioje šviesoje, skala baksnodamas vienas ant kito sukrautus maišus su grūdais ir rodydamas patogias vietas ant grindų.

Nuo pailgo veido virš šachmatų lentos pakibo barzda ir įdėmus žvilgsnis.

– Esu jums labai dėkingas, misteri Lambertai, – padėkojo dvasininkas. – Netrukdysiu daugiau jūsų brangaus laiko...

– Esate visada laukiamas, pone, – pasakė Nedas Lambertas. – Užeikite, kada panorėsit. Tarkime, kitą savaitę. Ar matote?

– Taip, taip. Geros dienos, misteri Lambertai. Buvo labai malonu su jumis susipažinti.

– Ir man labai malonu, pone, – atsakė Nedas Lambertas.

Jis palydėjo svečią iki išėjimo ir numetė balaną tarp kolonų. Su Dž. Dž. O'Molojumi neskubėdamas nuėjo į Marijos abatiją, kur vežėjai į vežimus krovė saldžiųjų pupmedžių ir palmių riešutų miltų maišus – O'Konoras, Veksfordas.

Jis sustojo norėdamas perskaityti kortelę, kurią laikė rankoje.

– Pastorius Hju K. Lavas, Ratkofis. Dabartinis adresas – švento Mykolo, Solinsas. Malonus jaunuolis. Sakė, kad rašo knygą apie Ficdžeraldus. Puikiai išmano, neabejoju.

Jauna moteris iš lėto, rūpestingai nubraukė prie lengvo sijono prikibusią šakelę.

– Pamaniau, kad rengiate naują parako sąmokslą, – pasakė Dž. Dž. O'Molojus.

– Dieve! – šūktelėjo jis. Pamiršau jam papasakoti apie Kilderio grafą[23], – kaip jis padegė Kešelio katedrą. Žinote tą istoriją? „Man velniškai gaila, kad taip padariau, – pasakė jis, – bet, prisiekiu Dievu, maniau, kad arkivyskupas – viduje." Nors jam gal būtų nepatikę. A? Dieve, vis tiek jam papasakosiu. Tai buvo didis grafas, Ficdžeraldas Didis. Visi jie buvo karštakraujai, tie Džeraldinai.

Arkliai, pro kuriuos jis ėjo, nervingai krūptelėjo – pakinktai atsilaisvinę. Jis pliaukštelėjo per keršą šlaunį, virpčiojančią prie pat jo, ir suriko:

– Ei, sūneli!

Atsisuko į Dž. Dž. O'Molojų ir paklausė:

– Na, Džekai, kas yra? Kas nutiko? Luktelėkit minutėlę. Sustokit!

Pravėręs burną ir atlošęs galvą, jis sustojo it įbestas ir po akimirksnio garsiai nusičiaudėjo.

– Apči! – sušuko. – Tai velnias!

– Dulkės nuo maišų, – mandagiai pasakė Dž. Dž. O'Molojus.

– Ne, – sunkiai atsikvėpė Nedas Lambertas, – pasigavau slo...gą, užva... tegul ją velnias... užvakar... tokie velniški skersvėjai...

Jis laikė nosinę pasirengęs artėjančiam...

– Aš buvau... šįryt... vargšelis... koks gi jo vardas... Apči!.. O Mozės motina!

Tomas Ročfordas paėmė viršutinį skridinėlį iš krūvelės, kurią glaudė prie tamsiai raudonos liemenės.

– Matote? – paklausė jis, – Sakykim, programos numeris – šeštas. Dedu štai čia, matote. „Numeris, rodomas dabar".

Jų stebimas įkišo jį į kairę angą. Skridinėlis nuslydo grioveliu žemyn, pasvyravo minutėlę, liovėsi ir koketiškai žvilgtelėjo į juos – šeši.

Praėjusių laikų teisininkai, išdidūs, užtarėjai, išvydo einantį iš centrinės mokesčių kontoros į civilinį teismą Ričį Guldingą, nešiną Guldingo, Kolio ir Vordo firmos aplanku, ir išgirdo šnarančią iš karališkojo teismo admiraliteto poskyrio į apeliacinį teismą pagyvenusią moteriškę, nepatikliai besišypsančią dirbtiniais dantimis, juodu, šilkiniu, kuo plačiausiu sijonu.

– Matote? – paklausė jis. – Žiūrėkite, paskutinis, kurį įdėjau, yra štai čia. „Buvę numeriai". Spaudimas. Svirčių sistema, matot?

Parodė jiems augančią skridinėlių koloną dešinėje.

– Puikiai sumanyta, – pagyrė Ilganosis Flinas šniaukrodamas. – Taigi tas, kas pavėlavo, matys, koks numeris dabar ir kokie jau buvo.

– Matote? – pakartojo Tomas Ročfordas.

Įdėjo skridinėlį ir stebėjo, kaip jis nuslysta, pasvyruoja, koketiškai pažvelgia, sustingsta: keturi. „Numeris, rodomas dabar".

– Sutiksiu jį „Ormonde", – tarė Lenehenas, – ir atsargiai išklausinėsiu. Numeris už numerį.

– Taip ir padaryk, – pritarė Tomas Ročfordas. – Pasakyk jam, kad aš jau kaip Boilenas – toks pasiutęs.

– Labanakt, – nutraukė Makkojus, – kai jūs abu praded...

II

Ilganosis Flinas šniaukrodamas pasilenkė prie svirčių.

– O kaip šitai veikia, Tomi? – paklausė jis.

– Tralialia, – pasakė Lenehenas, – dar pasimatysim.

Per mažutę Krempton aikštę jis nusekė paskui Makkojų.

– Jis didvyris, – pasakė paprastai.

– Žinau, – atsiliepė Makkojus. – Jūs apie nuotėkų griovį?

– Griovį? – paklausė Lenehenas. – Tai atsitiko kanalizacijos šuliny.

Jie praėjo pro Deno Laurio miuzikholą, kur iš plakato nutepliota šypsena jiems šypsojosi Meri Kendal, žavioji subretė.

Eidamas Sikemoro gatvės šaligatviu pro „Empire" miuzikholą, Lenehenas papasakojo Makkojui, kaip viskas įvyko. Vienas iš tų šulinių, na kaip tie prakeikti dujų vamzdynai, būtent tokiame tas vargšelis ir įstrigo, pusiau uždusо nuo kanalizacijos dujų. O Tomas Ročfordas neišsigando, nusileido žemyn, su bukmekerio liemene ir panašiai, tik virvę apsivijo. Ir kad mane skradžiai, jam pavyko tą vargšelį apvynioti virve, ir juos abu ištraukė viršun.

– Didvyriškas poelgis, – padarė išvadą jis.

Prie „Delfino" jie stabtelėjo praleisdami greitosios pagalbos karietą, kuri švilpte prašvilpė pro juos Džerviso gatvės link.

– Štai čia, – pasakė jis sukdamas į dešinę. – Užbėgsiu pas Laineną pažiūrėti, kokia pradinės lažybų dėl Karūnos suma. Kiek valandų rodo jūsų auksinis laikrodis su grandinėle?

Makkojus įsistebeilijo į niūrią Markuso Tercijaus Mozeso kontorą, paskui į O'Nilo laikrodį.

– Po trijų, – pasakė jis. – O kas joja?

– O. Medenas, – atsakė Lenehenas. – Ugninga kumelaitė.

Laukdamas Templ Bar kvartale[24], Makkojus švelniai baksnodamas bato galu nuo šaligatvio į nutekamąjį griovį nustūmė banano žievę. Kas nors grįždamas tamsoj įkaušęs gali lengvai nusisukti sprandą.

Alėjos vartai plačiai atsivėrė duodami kelią išjojančiai vicekaraliaus kavalkadai.

– Po lygiai, – pasakė grįždamas Lenehenas. – Susidūriau su Bentamu Lajensu, ketino statyti už kažkokį arklėką, mat kažkas jam patarė, kuris neturi nė menkiausio šanso. Štai čia.

Jie pakilo laiptais ir praėjo po Merčents arka. Tamsianugarė figūra atidžiai apžiūrinėjo knygas ant gatvės prekiautojo vežimėlio.

– Štai ir jis, – tarė Lenehenas.

– Įdomu, ką perka, – pasidomėjo Makkojus žvilgčiodamas atgal.

– „Leopoldo, arba *Bloom is on the Rye*“[25], – pasakė Lenehenas.

– Tai senas vilkas, kalbant apie išpardavimus, – pasakė Makkojus. – Sykį ėjau su juo Lifi gatve, ir jis nusipirko knygą iš kažin kokio senio už porą šilingų. Tai štai, vien graviūros toje knygoje buvo vertos dvigubai tiek, žvaigždės ir Mėnulis, kometos su ilgomis uodegomis. Kažkas apie astronomiją.

Lenehenas nusijuokė.

– Papasakosiu jums vieną velnioniškai gerą istorijėlę apie kometų uodegas, – pasakė. – Eime į saulutę.

Jie pasuko metalinio tilto link ir Velingtono krantine nužingsniavo palei parapetą.

Ponaitis Patrikas Dignemas išėjo iš Mengeno, buvusios Ferenbacho, mėsos parduotuvės, nešinas pusantro svaro kiaulienos kotletų.

– Glenkrio pataisos namuose vyko prašmatnios vaišės, – entuziastingai pradėjo Lenehenas. – Žinote, kasmetinis banketas. Visi su iškrakmolytais marškiniais. Dalyvavo ir pats meras, tuomet buvo Velas Dilenas, ir seras Čarlzas Kamerenas, Denas Dosenas sakė kalbą, grojo muzika. Dainavo Bartelis D'Arsi ir Benžaminas Dolerdas...

– Žinau, – pertraukė Makkojus. – Sykį ten dainavo ir mano pati.

– Iš tikrųjų? – paklausė Lenehenas.

Kortelė „Kambariai be baldų“ vėl pasirodė 7-o Eklz gatvės namo lange.

Jis minutėlę padelsė, bet tuoj pat pratrūko gergždžiančiu balsu kvatotis.

– Palaukite, leiskite man papasakoti, – pasakė jis. – Delahantas iš Kemdeno gatvės aprūpino maistu, o jūsų nuolankiausias buvo vyriausias butelių plovėjas. Ten buvo ir Blumas su žmona. Stalai lūžte lūžo – portveinas, šeri, apelsininis likeris, ir mes visa tai didžiai pagerbėme. Įsišėlom kaip reikiant. Nuo skysčių – prie kietųjų kūnų. Gausybė šaltos mėsos ir saldūs pyragai...

– Žinau, – pertraukė Makkojus. – Tais metais, kai mano pati ten buvo...

Lenehenas karštai jam suspaudė ranką.

– Palaukite, leiskite pabaigti, – paprašė. – Po visų tų linksmybių

dar suruošėm naktipiečius, o kai pakėlėm bures, jau mėlynavo rytas po praėjusios nakties. Grįžom namo pro Fetherbedo kalną, tai buvo žavingiausia žiemos naktis. Blumas su Krisu Kalinenu sėdėjo vienoje vežimo pusėje, o aš su jo žmona – kitoje. Ėmėme dainuoti sutartines ir duetus: „Ir štai ankstyvas ryto spindulys". O ji buvo kaip reikiant prisikliukinusi Delahanto portveino po savo paspręste. Sulig kiekvienu sumauto vežimpalaikio krestelėjimu – tik bumpt ant manęs. Velniškai malonu! Neblogą porelę įsitaisiusi, telaimina ją Dievas. Štai tokios!

Suraukęs antakius, jis per pusmetrį priešais save ištiesė įgaubtus delnus.

– Vis kišau po ja patiesalą ir taisiau jai ilgą šaliką. Nutuokiate, apie ką aš?

Jo rankos nupiešė ore didžiulius lankus. Iš pasitenkinimo užsimerkė, kūnas susigūžė, ir švelniai lūpomis sučiulbėjo.

– Žodžiu mano bičiulis atsistojo lyg pagal komandą „ramiai", – atsidusdamas tarė jis. – Ji – karšta kumelė, be jokių abejonių. Blumas rodė Krisui Kalinenui ir vežėjui visas žvaigždes danguje: štai Didieji Grįžulo ratai, ten Heraklis, o ten Skorpionas, ir visa kita makalynė. O aš, kaip Dievą myliu, buvau, taip sakant, pasiklydęs mergelėj. Jis pažįsta jas visas, prisiekiu. Galiausiai ji pastebėjo tokią mažą mažutėlę žvaigždelę, toli toli. „O kas čia per žvaigždė, Poldi?" – klausia ji. Kaip Dievą myliu, užspeitė Blumą į kampą. „Toji ar ne? – pasitikslina Krisas Kalinenas, – tokią tikrai galėtume pavadinti tik smeigtuko bakstelėjimu." Ir, prisiekiu Dievu, beveik kaip pirštu į akį.

Lenehenas sustojo ir atsišliejo į parapetą dusdamas nuo tylaus juoko.

– Oi, negaliu, – duso jis.

Blyškus Makkojaus veidas, kartkartėmis nusišypsodavęs, surimtėjo. Lenehenas nužingsniavo toliau. Jis kilstelėjo savo kepurę ir paskubom pasikasė pakaušį. Saulėkaitoje šnairomis žvilgtelėjo į Makkojų.

– Jis – kultūringas išprusęs žmogus, tas Blumas, – rimtai pasakė. – Ne koks iš prasčiokų ar eilinių... žinote... Turi menininko bruožų, tas mūsų senasis Blumas.

Misteris Blumas tingiai pervertė „Baisių Marijos Monk liudijimų" puslapius, paskui ėmėsi Aristotelio „Šedevro"[26]. Kreivas nevykęs šriftas. Iliustracijos: kūdikiai, susisukę į kamuoliukus kraujo spalvos įsčiose, primenančiose paskerstų karvių kepenis. Daugybė jų, tokių kaip šitie, šiuo metu visame pasaulyje. Baksnoja galvytėmis, ieško išėjimo. Kiekvieną minutę kur nors gimsta vaikas. Ponia Pjurfoi.

Jis padėjo abi knygas į šalį ir žvilgtelėjo į trečią: „Geto istorijos", autorius Leopoldas fon Zacheris Mazochas.

– Šitą skaičiau, – pasakė atstumdamas ją.

Pardavėjas numetė ant prekystalio porą knygų.

– Tos dvi – geros, – tarė jis.

Iš jo nesveikos burnos per prekystalį padvelkė svogūnais. Pardavėjas pasilenkė ketindamas sudėti likusias knygas į rietuvę, priglaudė jas prie neužsagstytos liemenės ir išnešė už nešvarios užuolaidos.

Ant O'Konelo tilto daugybė žmonių galėjo stebėti orią misterio Denio Dž. Madžinio, šokių profesoriaus ir t. t., laikyseną bei margaspalvius drabužius.

Misteris Blumas, vienišas, skaitinėjo knygų pavadinimus. Džeimso Lavberčo „Gražiosios tironės". Aišku, kas per daiktas. Turėjau? Taip.

Atvertė ją. Taip ir maniau.

Moters balsas už nešvarios užuolaidos. Klausyk – vyras.

Ne, šioji jai nelabai patiktų. Kartą buvau atnešęs.

Jis perskaitė kitą pavadinimą: „Nuodėmės saldybės". Labiau jos skonio. Pažiūrėkim.

Perskaitė, kur atskleidė pirštas:

„Visi doleriai, kuriuos jai duodavo vyras, būdavo išleidžiami krautuvėse nuostabioms suknelėms ir brangiausiems papuošalams. Dėl jo! Dėl Raulio!"

Taip. Štai. Čia. Pažiūrėkim.

„Jų lūpos susiliejo saldžiame geidulingame bučiny, o rankos glostė apvalumus po jos *déshabillé*."

Taip. Paimk. Pabaiga.

„Vėluoji, – kimiu balsu prakalbo jis nužvelgdamas ją įtariu žvilgsniu. Gražuolė moteris nusimetė sabalų kailiais apsiūtą apsiaustą parody-

dama nuostabius pečius ir besikilnojančius apvalumus. Vos pastebimas šypsnys virptelėjo ant jos puikių lūpų, kai ji ramiai atsisuko į jį."

Misteris Blumas darsyk perskaitė: „Gražuolė moteris".

Jį užliejo šiluma, apgaubė kūną. Kūnas po suglamžytais rūbais pasidavė. Sublizgo akių baltymai. Grobį užuodžiančios šnervės išsigaubė. Krūtinės kremo dvelksmas (Dėl jo! dėl Raulio!). Svogūnais atsiduodantis pažastų prakaitas. Žuvų klijų lipnumas (jos besikilnojantys apvalumai!). Jausti! Suspausti! Suglamžyta! Dvokiančios siera liūtų išmatos!

Pagyvenusi moteriškė, jau nebejauna, išėjo iš lordo kanclerio, karališkojo ir civilinio teismų pastato, pirmajame išklausiusi nuosprendį pripažinti Potertoną nepakaltinamu, antrajame, admiraliteto padaliny, išgirdusi pranešimą apie šaukimą į teismą ir vienos iš šalių neatvykimą – „Leidi Kerns" savininkų ieškinys baržos „Mona" savininkams, o apeliaciniame teisme – informuota apie Harvio bylos prieš Vandenyno draudimo korporacijas svarstymo atidėjimą.

Gargiantis kosulys sudrebino knygyno orą, suvirpinęs nešvarią užuolaidą. Iš už jos išlindo žila nešukuota krautuvininko galva ir neskustas įraudęs kosintis veidas. Jis šiurkščiai atsikrenkštė ir išspjovė skreplius ant grindų. Paskui užmynė ant to, ką išspjovė, batu, patrynė padu ir pasilenkė rodydamas raudonodį pakaušį, apaugusį retais plaukais.

Misteris Blumas pastebėjo.

Ramdydamas padažnėjusį kvėpavimą jis tarė:

– Paimsiu šitą.

Krautuvininkas pakėlė išblukintas įsisenėjusios slogos akis.

– „Nuodėmės saldybės", – tarė jis tapšnodamas per ją. – Gera knyga.

✦

Liokajus prie Dileno aukciono durų vėl dusyk skambtelėjo varpeliu ir nužvelgė save kreiduotame spintelės veidrodyje.

Dili Dedal, suklususi ant šaligatvio, išgirdo skambtelėjimus ir varžytojo šūksnius viduje. Keturi ir devyni. Puikios užuolaidos. Penki šilingai. Jaukumą teikiančios užuolaidos. Naujos – dvi gvinėjos. Penki šilingai – kas daugiau? Parduota už penkis šilingus.

Liokajus pakėlė skambutį ir krestelėjo jį:

– Barang!

Paskutinio etapo varpelio skambesys paragino pusės mylios varžy-

bų dviratininkus šauti priekin. Dž. A. Džeksonas, V. E. Vailis, A. Manrou ir H. T. Gehenas, linguodami savo ištįsusius kaklus, įveikė posūkį ties koledžo biblioteka.

Misteris Dedalas, timpčiodamas ilgą ūsą, atėjo iš Viljamo gatvės pusės. Sustojo prie savo dukters.

– Tau metas, – tarė ji.

– Stovėk tiesiai, dėl Dievo meilės, – riktelėjo misteris Dedalas. – O gal mėgdžioji savo dėdę Džoną, tą kornetininką, įtraukta į pečius galva? O sielvartingas Viešpatie!

Dili gūžtelėjo pečiais. Misteris Dedalas uždėjo ant jų rankas ir ištiesino.

– Stovėk tiesiai, mergyte, – pakartojo jis. – Nes iškryps stuburas. Ar žinai, kaip atrodai?

Jis staiga nunarino galvą, ištempė ją priekin, susikūprino ir atvipino apatinį žandikaulį.

– Liaukis, tėve, – paprašė Dili. – Visi į tave žiūri.

Misteris Dedalas atsitiesė ir vėl timptelėjo ūsą.

– Ar gavai kiek nors pinigų? – paklausė Dili.

– Iš kur aš jų gausiu? – atšovė misteris Dedalas. – Dubline neatsirastų nė vieno žmogaus, kuris man paskolintų nors keturis pensus.

– Ne, kažkiek gavai, – neatlyžo Dili žvelgdama jam į akis.

– Iš kur žinai? – paklausė misteris Dedalas apsimestinai nustebęs.

Misteris Kernenas, patenkintas sudarytu sandėriu, žvaliai žingsniavo Džeimso gatve.

– Žinau, kad gavai, – pakartojo Dili. – Juk dabar buvai „Škotų užeigoj“?

– Ne, nebuvau, – gynėsi misteris Dedalas šypsodamasis. – Ar tik ne tos vienuoliukės išmokė tave įžūlumo? Prašom!

Jis padavė jai šilingą.

– Pabandyk kaip nors išsiversti, – pridūrė.

– Man atrodo, gavai penkis, – nerimo Dili. – Duok man dar.

– Palauk palauk, – grasinančiu tonu pasakė misteris Dedalas. – Ir tu kaip kitos, ar ne? Kai mirė jūsų vargšė motina, virtote įžūlių kalyčių ruja. Bet palaukit! Gausit dar visos nuo manęs į kailį. Nevidonės! Pasistengsiu atsikratyti jumis. Neimtumėt nė į galvą, jei graban atgulčiau. Jis numirė. Tas vyras iš viršutinio aukšto numirė.

Jis nusisuko ir nuėjo. Dili tučtuojau jį pavijo ir truktelėjo už švarko kampo.

– Gerai, ko nori? – paklausė sustodamas.

Jiems už nugaros liokajus skambtelėjo varpeliu.

– Barang!

– Tegu bus prakeikta tavo rėksnė dūšia! – suriko misteris Dedalas atsisukdamas į jį.

Liokajus, išgirdęs pastabą, šįsyk silpnai krestelėjo tabaluojantį varpelio liežuvėlį:

– Bang!

Misteris Dedalas spoksojo į jį.

– Žiūrėk, – tarė dukrai. – Tai pamokoma. Įdomu, ar jis leis mums pasikalbėti.

– Juk turi daugiau, tėve, – nenusileido Dili.

– Iškrėsiu jums nedidelį pokštą, – atkirto misteris Dedalas. – Pasielgsiu su jumis, kaip Jėzus pasielgė su žydais. Žiūrėk, tai viskas, ką turiu. Gavau du šilingus iš Džeko Pauerio ir už du pensus nusiskutau prieš laidotuves.

Suirzęs atkišo saują varinių monetų.

– Ar negalėtum dar kur nors paieškoti pinigų? – paklausė Dili.

Misteris Dedalas pagalvojo ir linktelėjo.

– Paieškosiu, – rimtai pažadėjo. – Išieškojau visą nutekamąjį griovį O'Konelo gatvėje. Dabar pabandysiu paieškoti čia.

– Tu juokingas, – tarė Dili kreivai šypsodamasi.

– Prašom, – pasakė misteris Dedalas paduodamas jai du pensus. – Nusipirk stiklinę pieno ir bandelę ar dar ką nors. Greitai pareisiu namo.

Jis įsidėjo kitas monetas į kišenę ir leidosi eiti.

Pro Parko vartus išjojo vicekaraliaus kavalkada sveikinama kuo nuolankiausių policininkų.

– Esu tikra, kad turi dar vieną šilingą, – burbtelėjo Dili.

Liokajus garsiai paskambino.

Misteris Dedalas, lydimas kurtinančio skambesio, nužingsniavo šalin iškreiptomis lūpomis murmėdamas sau po nosimi:

– Tos vienuoliūkštės! Mielos mažos būtybės. O, žinoma, jos nedarytų nieko! O, be abejo, nedarytų! Tai mažoji sesutė Monika!

Nuo saulės laikrodžio pro Šekltono kontoras Džeimso vartų link žvaliai žingsniavo misteris Kernenas, patenkintas užsakymu, kurį gavo iš „Palbruko ir Robertsono". Puikiai jį sudorojau. Kaip gyvuojate, misteri Kriminsai? Kuo puikiausiai, pone. Baiminausi, kad galite būti kitoje įstaigoje, Pimlike. Kaip sekasi? Gyvenu, ir tiek. Geras šiandien oras. Taip, iš tikrųjų. Palankus lauko darbams. Tie ūkininkai visą laiką skundžiasi. Su malonumu mostelėčiau gurkšnelį geriausio jūsų džino, pone Kriminsai. Mažą džino, pone. Taip, pone. Baisu ir pagalvot apie tą „Generolo Sloukemo" sprogimą. Baisu baisu! Tūkstantis aukų. Širdį draskantys vaizdai. Vyrai, trypiantys moteris ir vaikus. Tikras barbarizmas. Kokia, sako, buvo priežastis? Savaiminis užsidegimas – nepaprastai skandalingos aplinkybės. Nė viena gelbėjimo valtis neparuošta plaukti, o priešgaisrinė žarna – visa sutrūkinėjusi. Niekaip negaliu suprasti – kaip tie inspektoriai leido tokiam laivui... Taip, jūs visiškai teisus, misteri Kriminsai. Žinote, kodėl? Patepė ką reikia. Ar tai teisybė? Be jokios abejonės. Na tik pagalvokit. Ir dar sako, Amerika – laisva šalis. O aš maniau, kad pas mus blogai.

Aš jam nusišypsojau. „Amerika, – pasakiau ramiai, kaip niekur nieko. – Kas tai yra? Atmatos iš kiekvienos šalies, įskaitant ir mūsų gimtąją. Ar ne tiesa? Tai faktas."

Kyšis, mano brangus pone. Na, žinoma, kur tik kvepia pinigais, visada atsiras, kas juos sumedžios.

Pastebėjau, kaip pažiūrėjo į mano surdutą. Drabužiai turi įtakos. Svarbiausia puošni išvaizda. Padaro įspūdį.

– Sveiki, Saimonai, – pasisveikino tėvas Kaulis. – Kaip reikalai?

– Sveiki, Bobai, seni, – atsakė misteris Dedalas sustodamas.

Misteris Kernenas stabtelėjo ir pasigražino priešais pasvirusį kirpėjo Piterio Kenedžio veidrodį. Elegantiškas švarkas, be abejonės. Skotas iš Doseno gatvės. Tikrai vertas pusės sovereno, kurį sumokėjau už jį Nyriui. Naujas, tikrai ne mažiau kaip trys ginėjos. Tinka – kaip nulietas. Tikriausiai jį dėvėjo koks nors Kilderio gatvės dabita. Vakar Džonas Maligenas, Airijos banko valdytojas, taip skvarbiai į mane pažvelgė ant Karlailo tilto, lyg būtų prisiminęs.

Aha! Reikia neapsileisti bendraujant su tais ponais. Keliaujantis riteris. Džentelmenas. Taigi, misteri Kriminsai, ar turėsime garbės sulaukti dar vieno jūsų užsakymo, pone. Taurė, kuri pralinksmina, bet nenugirdo, kaip sako senas priežodis.

Šiaurinė siena ir sero Džono Rodžersono krantinė su laivagaliais ir inkarų grandinėmis, – plaukia vakarų kryptimi, plukdomas eldijos, suglamžytas reklaminis lapelis, supamas kelto sukeltų bangų, Elijas ateina.

Misteris Kernenas atsisveikindamas dirstelėjo į savo atvaizdą veidrodyje. Veidas įraudęs, aišku. Pražilę ūsai. Sugrįžęs iš Indijos karininkas. Jis oriai nunešė pirmyn savo kresną kūną ant getrais apautų kojų, ištiesęs pečius. Ar tai ne Lamberto brolis, kitoje gatvės pusėje, Semas? Ką? Taip. Velniškai panašus. Ne. Priekinis to lengvojo automobilio stiklas, ten saulėje. Tik švystelėjo, dėl to. Velniškai panašus į jį.

Aha! Karšta kadugių sulčių dvasia sušildė jo gyvybiškai svarbius organus bei kvapą. Neblogas džino lašelis. Surduto skvernai mirkčiojo ryškioje saulės šviesoje pagal išdidžios eisenos taktą.

Štai ten buvo pakartas, išniekintas ir nuketvirčiuotas Emetas[27]. Juoda taukuota virvė. Šunys dar laižė jo kraują nuo gatvės, kai lordo leitenanto žmona pravažiavo pro šalį savo karieta.

Pala pala. Ar jis palaidotas švento Mičeno kapinėse? O ne, laidojo vidurnaktį Glasnevine. Lavoną įnešė į vidų pro slaptas duris sienoje. Dabar ten ir Dignemas. Užgeso kaip žvakė. Ką padarysi. Geriau pasuksiu čionai. Apeisiu.

Misteris Kernenas pasuko ir nužingsniavo žemyn Votlingo gatve – pro „Guinnesso“ svečių laukimo salę ties kampu. Priešais Dublino spirito varytojų kompanijos sandėlius stovėjo dviratis vežimas be keleivio ir vežėjo, vadžios pririštos prie ratų. Velniškai pavojinga. Kažkoks Tipererio stuobrys kelia pavojų piliečių gyvybei. Arklys tik pasibaidytų...

Denis Brynas su savo foliantais, pavargęs, mat visą valandą laukė Džono Henrio Mentono kontoroje, lydėdamas savo žmoną per O'Konelo tiltą, ėjo į ponų Koliso ir Vordo kontorą.

Misteris Kernenas priėjo Ailendo gatvę.

Neramumų laikai. Reikia paprašyti Nedą Lambertą, kad paskolintų man sero Džouno Baringtono memuarus. Kai žvelgi į visą praeitį dabar per tam tikrą retrospektyvos prizmę. Kortavimas pas Deilį. Tuomet – jokių sukčiavimų. Vienam iš vaikinų durklu prikalė delną prie

stalo. Kažkur čia lordas Edvardas Ficdžeraldas pabėgo nuo majoro Siro. Arklidės už Moiros namo[28].

Velniškai geras džinas.

Gražus šaunus jaunuolis. Iš geros šeimos, žinoma. O tas niekšas, tas apsišaukėlis skvairas su violetinėmis pirštinėmis išdavė jį. Aišku, jie stojo ne ton pusėn. Jiems teko tamsos ir blogio laikai. Puikus eilėraštis – Ingremo. Jie buvo garbingi vyrai. Tą baladę dainuoja Benas Dolerdas – už širdies griebia. Meistriškai atlieka.

Per Roso apgultį mano tėvas krito.

Penbruko krantine lengva žingine prajojo kavalkada, ekipažą lydintys raitininkai šokčiojo, šokčiojo savo, savo balnuose. Surdutai. Kremo spalvos skėčiai.

Misteris Kernenas sunkiai dūsuodamas nuskubėjo toliau.

Jo ekscelencija! Labai gaila! Vos sekundėlę pavėlavau. Velniai griebtų! Kaip gaila!

✦

Stivenas Dedalas pro voratinkliais aptrauktą langą stebėjo juvelyro pirštus, čiupinėjančius laiko išblukintą apyrankę. Dulkės apraizgė langą ir vitrinos palangę. Dulkės patamsino darbščius pirštus su vanagiškais nagais. Dulkės snaudė ant blankių sidabro ir bronzos vijų, cinoberio rombų, rubinų, raupsuotų vynaspalvių akmenų.

Visa tai užgimę tamsioje kirmėlėtoje žemėje, šaltos ugnies kibirkštys, blogio ugnelės, žibančios tamsoje. Kur puolę arkangelai svaidė žvaigždes nuo kaktų. Purvini kiaulių snukiai, rankos, rausia ir rausia, sugriebia ir išplėšia.

Ji šoka dvokioje prietemoje, kur verda derva su česnaku. Rūdžiabarzdis jūreivis siurbteli iš taurės romo įsmeigęs į ją akis. Ilga jūros maitinama nebyli ruja. Ji šoka, kvailioja kraipydama paršavedės šlaunis, klubus, ant didelio pilvo šokčioja kiaušinio dydžio rubinas.

Senasis Raselas dar patrynė brangakmenį dėmėta zomšos skiautele, apvertė jį ir kilstelėjo prie moziškos barzdos galo. Senelis beždžionė grožisi pavogta brangenybe.

O tu argi neišplėši senų įvaizdžių iš kapinių žemės. Pamišėliški so-

fistų žodžiai: Antistenas. Vaistų menas. Rytų ir nemirtingi kviečiai, vešintys nuo amžinybės iki amžinybės.

Dvi senos moterys, atgaivintos jūros dvelksmo, kėblino per Airištauną London Bridžo keliu, viena su nuvargusiu smėliuotu skėčiu, kita – su akušerės lagaminėliu, kuriame ridinėjosi vienuolika širdučių, moliuskų.

Pliaukšinčių odinių juostų dūzgesys ir generatoriaus gaudesys, atsklidęs iš elektrinės, paragino Stiveną eiti toliau. Bebūtės būtybės. Stok! O amžinas pulsavimas už tavęs ir amžinas pulsavimas tavy. Tavo širdis, apie kurią dainuoji. Aš – tarp jų. Kur? Tarp dviejų gaudžiančių pasaulių ten, kur jie sūkuriuoja, aš. Sudaužyti juos į gabalus, vieną ir abu. Tačiau ir mane parblokš smūgis. Sutriuškinki mane, tu, kuris gali. Sąvadautoja ir skerdikas – taip buvo tarta. Tik pamanykite! Dar ne, luktelėk truputį. Apsidairyk.

Taip, visiškai teisingai. Didžiulis, nuostabus, pagarsėjęs tikslumu. Jūs teisus, pone. Pirmadienio rytą. Taip ir buvo, iš tiesų.

Stivenas leidosi Bedfordo gatve, uosinės lazdelės rankena taukšėdamas sau per mentį. Jo žvilgsnį patraukė išblukęs 1860 metų plakatas Klohisio vitrinoje – Hynenas boksuojasi su Sejersu[29]. Akis išplėtę lažybininkai senamadiškomis skrybėlėmis stovėjo susispietę aplink virve aptvertą ringą. Sunkiasvoriai siauromis strėnjuostėmis mielai siūlė vienas kitam sugniaužtus kumščius. Ir jos pulsuoja – herojų širdys.

Jis pasuko už kampo ir stabtelėjo prie pakrypusio vežimėlio su knygomis.

– Du pensai viena, – pasakė prekiautojas. – Keturios – už šešis.

Nutriušę puslapiai. „Airijos bitininkas“. „Curé iš Arso gyvenimas ir stebuklai“. „Kišeninis Kilarnio vadovas“. Turbūt čia rasčiau ir kokį nors iš įkeistų savo mokyklinių prizų. *Stephano Dedalo, alumno optimo, palman ferenti*[30].

Tėvas Konmis, perskaitęs mažąsias valandas, ėjo per Donikarnio kaimelį murmėdamas mišparus.

Turbūt įrišimas per daug geras. Kas tai? Aštuntoji ir devintoji Mozės knyga. Visų paslapčių paslaptis. Karaliaus Dovydo antspaudas. Nučiupinėti puslapiai: skaityti ir skaityti. Kas čia priešais mane praėjo? Kaip suminkštinti sutrūkinėjusią rankų odą. Balto vyno acto receptas.

Kaip laimėti moters meilę. Tai man. Sudėjęs rankas trissyk ištark tokį užkeikimą:

Se el yilo nebrakada femininum! Amor me solo! Sanktus! Amen.[31]

Kas tai parašė? Didžiai palaiminto abato Peterio Salankos[32] burtai ir užkeikimai, paskelbti visiems nuoširdiems tikintiesiems. Ne blogesni už bet kurio kito abato burtus, tarkime Joachimo[33]. Nusileisk, nuplikęs mulki, arba pakedensim tau likusias vilnas[34].

– Ką čia veiki, Stivenai?

Aukšti Dili pečiai ir palaikė suknelė.

Greitai užversk knygą. Kad nepamatytų.

– O tu ką veiki? – paklausė Stivenas.

Stiuartiškas neprilygstamojo Čarlzo veidas, ilgos garbanos, krintančios iš abiejų pusių. Švytėjo įkaitęs, kai ji pasilenkė ir įmetė į ugnį suplyšusius batus. Aš papasakojau jai apie Paryžių. Mėgsta pasivolioti lovoje apsiklojusi senais apsiaustais, čiupinėdama pirštais pigią apyrankę, Deno Kelio dovaną. *Nebrakada femininum.*

– Ką čia turi? – pasidomėjo Stivenas.

– Nusipirkau prie kito vežimėlio už pensą, – pasakė Dili nervingai nusijuokdama. – Ar ji ko verta?

Sako, kad ji turi mano akis. Ar kiti mato mane tokį. Žvitri, tolima ir drąsi. Mano proto šešėlis.

Jis paėmė iš jos rankų knygą be viršelio. Šardenalio prancūzų kalbos elementorius.

– Kam tau jos prireikė? – paklausė jis. – Mokysiesi prancūzų kalbos?

Ji linktelėjo nuraudusi ir stipriai sučiaupusi lūpas.

Neparodyk nuostabos. Visiškai natūralus dalykas.

– Štai, imk, – pasakė Stivenas. – Nebloga. Žiūrėk, kad Megi jos neįkeistų. Tikriausiai pradingo visos mano knygos.

– Kai kurios, – pasakė Dili. – Nebuvo kitos išeities.

Ji skęsta. *Agenbite.* Gelbėk ją. *Agenbite.* Visi prieš mus. Ji nusitemps dugnan ir mane kartu, akys ir plaukai. Glotnios jūros dumblių plaukų vijos apie mane, apie mano širdį, apie sielą. Sūri žalioji mirtis.

Mes.

Agenbite of inwit. Inwit's agenbite.

Vargas! Vargas!

– Sveiki, Saimonai, – pasisveikino tėvas Kaulis. – Kaip reikalai?

– Sveiki, Bobai, seni, – atsakė misteris Dedalas sustodamas.

Jie pliaukštelėjo rankomis priešais „Redžio ir dukters“ krautuvę. Tėvas Kaulis kaip šaukštu išgaubtu delnu tankiais judesiais braukdamas žemyn suglostė ūsus.

– Kas gero, kas malonaus? – paklausė misteris Dedalas.

– Ne kažin kas, – atsakė tėvas Kaulis. – Esu užbarikaduotas, Saimonai, du vyrai šmižinėja aplink namą mėgindami nutaikyti progą įeiti.

– Smagu, – pasakė misteris Dedalas. – O kas pasistengė?

– A, – numykė tėvas Kaulis. – Vienas mūsų pažįstamas palūkininkas.

– Tas su kupriuke, ar ne? – paklausė misteris Dedalas.

– Tas pats, Saimonai, – atsakė tėvas Kaulis. – Rūbinas iš Rūbinų giminės. Aš kaip tik laukiu Beno Dolerdo. Jis ketina pakalbėti su Ilgšiu Džonu, žodį už mane užmesti, kad atšauktų tuos du vyrus. Viskas, ko man reikia – tik truputėlis laiko.

Su miglota viltimi jis nužvelgė krantinę, gerklėje pūpsojo didelis Adomo obuolys.

– Žinau, – pasakė misteris Dedalas linktelėdamas galvą. – Vargšas senas šleivys Benas! Visada kam nors stengiasi padėti. Pala!

Jis užsidėjo akinius ir akimirką įdėmiai pažvelgė į metalinio tilto pusę.

– Štai ir jis, kaip Dievą myliu, – tarė, – subinė ir kišenės.

Laisvas melsvas Beno Dolerdo frakas ir aukšta skrybėlė virš plačių kelnių energingai skriejo per krantinę nuo metalinio tilto pusės. Jis artėjo prie jų eidine, smarkiai kasydamasis po švarko skvernais.

Kai priėjo, misteris Dedalas jį pasveikino:

– Stverkit tą vyrutį su prastai pasiūtomis kelnėmis.

– Nagi stverkit, – atšovė Benas Dolerdas.

Misteris Dedalas kurį laiką su šalta panieka nužiūrinėjo įvairias Beno Dolerdo figūros vietas. Paskui, pasisukęs į tėvą Kaulį ir linktelėjęs, pašaipiai suniurnėjo:

– Koks gražus kostiumukas vasaros dienelei, ar ne?

– Ką? Kad Dievas amžiams prakeiktų tavo dūšią, – sugriaudė įsiutęs Benas Dolerdas, – per savo gyvenimą daugiau rūbų sunešiojau, nei tu kada nors esi matęs.

Jis stovėjo šalia jų ir džiugiai šypsojosi, iš pradžių – jiems, paskui – savo erdviems drabužiams, nuo kurių misteris Dedalas tai šen, tai ten braukinėjo dulkeles tardamas:

– Kad ir ką sakytum, Benai, tai buvo pasiūta vyrui pačiame jėgų žydėjime.

– Teprasmenga žemėn tas žydelis, kuris jas pasiuvo, – pagrasė Benas Dolerdas. – Dėkui Dievui, jam dar neužmokėta.

– O kaip laikosi tas *basso profondo,* Bendžaminai? – pasiteiravo tėvas Kaulis.

Kašelas Boilis O'Konoras Ficmorisas Tisdalas Farelas, murmėdamas, sustingusiu žvilgsniu, pražirgliojo pro Kilderio gatvės klubą.

Benas Dolerdas suraukė antakius ir staiga išsižiojęs kaip choristas išgiedojo žemą natą.

– Ooo! – pasigirdo.

– Štai kur menas, – pasakė misteris Dedalas pritariamai linksėdamas.

– Na kaip? – paklausė Benas Dolerdas. – Ne per daug negyva? Ką?

Jis pasisuko į abu.

– Tinka, – nutarė tėvas Kaulis irgi linktelėdamas.

Didžiai gerbiamas Hju K. Lavas pro Džeimso ir Čarlzo Kenedžių, distiliuotojų, gamyklėlę ėjo iš senųjų Šventos Marijos abatijos kapitulos rūmų Tolselio už Kilnojamųjų užtvarų brastos link, o jo mintys sukosi apie Džeraldinus, aukštus ir išvaizdžius.

Benas Dolerdas, smarkiai pasviręs į krautuvių vitrinų pusę, nuvedė juos pirmyn, jo džiugūs pirštai virpčiojo ore.

– Eime su manimi į šerifo pavaduotojo kontorą, – pasiūlė jis. – Noriu jums parodyti, kokį gražuolį Rokas įdarbino antstoliu. Lobengulos ir Linčehono hibridas. Tikrai verta pamatyti – patys įsitikinsite. Eime. Ką tik atsitiktinai sutikau Džoną Henrį Mentoną, Bodegoj[35], ir man tai brangiai kainuos, jeigu aš ne... luktelėkit... Mes teisingame kely, Bobai, patikėkite manimi.

– Pasakykite jam, kad keletui dienų, – nerimaudamas paprašė tėvas Kaulis.

Benas Dolerdas stabtelėjo ir įdėmiai pažvelgė į jį, balsingi žiome-

nys atvipo, švarko saga, ryškiai blykčiodama, sutabalavo ant siūlo galo, kai jis pasitrynė traiškanotas akis, kad geriau girdėtų

– Kaip keletui dienų? – sududeno jis. – Argi jūsų namų šeimininkas neareštavo daiktų skoloms padengti?

– Areštavo, – atsakė tėvas Kaulis.

– Na, tuomet jūsų draugo raštas nevertas nė to popieriaus, ant kurio jis parašytas, – pasakė Benas Dolerdas. – Šeimininko ieškiniui teikiama pirmenybė. Papasakojau jam visas smulkmenas. Vindzoro aveniu 29. Jo pavardė Lavas?

– Taip, – patvirtino tėvas Kaulis. – Gerbiamas misteris Lavas. Jis – dvasininkas, tarnauja kažkur provincijoje. Tačiau ar jūs tuo tikras?

– Galite Barabui perduoti, – tarė Benas Dolerdas, – kad įsikištų tą raštą, kur makaka paslėpė riešutus.

Jis ryžtingai nusivedė tėvą Kaulį toliau prisitraukęs jį prie savo korpuso.

– O riešutai turbūt buvo lazdyno, – sumurmėjo misteris Dedalas nuleidęs pensnė ant švarko atlapo ir sekdamas paskui juos.

✦

– Jaunuoliui viskas bus gerai, – pasakė Martinas Kaningemas jiems einant pro Kasljardo vartus.

Policininkas kilstelėjo ranką prie kaktos.

– Telaimina tave Dievas, – linksmai palinkėjo Martinas Kaningemas.

Mostelėjo laukiančiam vežikui – šis truktelėjo vadeles ir pajudėjo Lordo Edvardo gatvės link.

Bronza greta aukso, panelės Kenedi galva prie panelės Dus galvos pasirodė virš užtrauktos „Ormondo“ viešbučio užuolaidėlės.

– Taip, – tarė Martinas Kaningemas palytėdamas pirštu savo barzdą. – Parašiau tėvui Konmiui ir viską jam papasakojau.

– Gal pamėginkite pakalbinti mūsų draugą, – savo ruožtu pasiūlė misteris Paueris.

– Boidą? – trumpai paklausė Martinas Kaningemas. – Ne jau, ačiū.

Džonas Vaizas Nolenas, atsilikęs nuo jų, skaitydamas sąrašą greitai leidosi paskui juos nuo Korko kalvos.

Ant Rotušės laiptų patarėjas Nanetis, lipdamas žemyn, pasveikino oldermaną Kaulį ir patarėją Eibrahamą Lajeną, lipančius aukštyn.

Tuščia municipaliteto karieta įsuko į Eksčeindž gatvę.

– Pažvelkite, Martinai, – pasakė Džonas Vaizas Nolenas, pasivijęs juos prie „Mail“ redakcijos. – Matau, kad Blumas pasirašė dėl penkių šilingų.

– Visiškai teisingai, – atsakė Martinas Kaningemas imdamas sąrašą. – Ir davė tuos penkis šilingus.

– Be iškilmingų kalbų, – pasakė misteris Paueris.

– Keista, bet teisybė, – pridūrė Martinas Kaningemas.

Džonas Vaizas Nolenas plačiai išpūtė akis.

– Manding, tas žydas labai geras[36], – sklandžiai pacitavo jis.

Jie nusileido Parlamento gatve.

– Štai ir Džimis Henris, – pasakė misteris Paueris, – kaip tik traukia Kavanos link.

– Tikrai, – patvirtino Martinas Kaningemas. – Tai jis.

Priešais *la Maison Claire* Pasiutėlis Boilenas susistabdęs kalbino Džeko Munio svainį, pakumpusį, kauštelėjusį, susirengusį atlikti savo reikalų.

Džonas Vaizas Nolenas su misteriu Paueriu atsiliko, o Martinas Kaningemas paėmė už parankės sudžiūvusį mažą žmogelį tamsiu, nubarstytu baltomis dėmelėmis kostiumu, skubiai netvirtais žingsniais tapnojantį pro Mikio Andersono laikrodžių parduotuvę.

– Miesto tarybos sekretoriaus pavaduotoją šiek tiek kamuoja nuospaudos, – tarė Džonas Vaizas Nolenas misteriui Paueriui.

Jie pasuko už kampo ir nuėjo Džeimso Kavanos vyninės link. Jiems prieš nosis išniro tuščia municipaliteto karieta, stovinti prie Esekso vartų. Martinas Kaningemas be perstojo kalbėdamas vis kaišiojo Džimui Henriui lapą, į kurį tas nė nesiteikė žvilgtelėti.

– Ir Ilgšis Džonas Faningas čia, – tarė Džonas Vaizas Nolenas, – visa savo aukštybe.

Liekna Ilgšio Džono Faningo figūra užstojo tarpdurį.

– Labą dieną, pone šerifo padėjėjau, – pasisveikino Martinas Kaningemas, kai visi sustojo ir palinksėjo.

Ilgšis Džonas Faningas nepaliko jiems vietos praeiti. Ryžtingu judesiu jis išsiėmė didelį „Henry Clay“ cigarą, o jo didelės piktos akys rūsčiu ir protingu žvilgsniu nužvelgė jų veidus.

– Ar garbieji senatoriai tęsia savo taikius svarstymus? – tarė jis garsiai ir kandžiai kreipdamasis į miesto tarybos sekretoriaus pavaduotoją.

– Surengė tikrą pragarą krikščionims, – irzliai pasakė Džimis Hen-

ris, dėl tos savo prakeiktos airių kalbos. Jis norėjęs sužinoti, kur šerifas, kad palaikytų tvarką pasitarimo salėje. O senąjį Barlou, lazdos saugotoją, paguldė astma, ant stalo lazdos nėra, niekas nežiūri tvarkos, nėra net kvorumo, Hatčinsonas, lordas meras – Landudne, o mažasis Lorkenas Šerlokas vaizduoja *locum tenens*[37]. Prakeikta airių kalba, mūsų senolių kalba.

Ilgšis Džonas Faningas išpūtė dūmų debesį.

Martinas Kaningemas, sukiodamas tarp pirštų barzdos galiuką, kalbėjo tai su miesto tarybos sekretoriaus pavaduotoju, tai su šerifo padėjėju, o Džonas Vaizas Nolenas ramus tylėjo.

– Kas dar per Dignemas? – paklausė Ilgšis Džonas Faningas.

Džimis Henris nusiviepė ir kilstelėjo kairę koją.

– Ak, tos nuospaudos! – nusiskundė jis. – Palypėkime laiptais aukštyn, dėl dievo meilės, kad galėčiau kur nors atsisėsti. Uff! Ooo! Atsargiai!

Suirzęs jis prasispraudė pro Ilgšio Džono Faningo šoną, įėjo vidun ir pradėjo lipti laiptais.

– Lipkim aukštyn, – tarė Martinas Kaningemas šerifo padėjėjui. – Nemanau, kad jūs pažinojote jį, nors gal ir pažinojote.

Misteris Paueris su Džonu Vaizu Nolenu įėjo paskui juos į vidų.

– Padorus, kuklus žmogus buvo, – pasakė misteris Paueris augalotai Ilgšio Džono Faningo nugarai, kylančiai veidrodyje Ilgšio Džono Faningo link.

– Nedidukas toks, Dignemas iš Mentono kontoros, – pridūrė Martinas Kaningemas.

Ilgšis Džonas Faningas niekaip jo neprisiminė.

Pasigirdo arklių kanopų kaukšėjimas.

– Kas tai? – paklausė Martinas Kaningemas.

Visi pasisuko – kas kur stovėjęs; Džonas Vaizas Nolenas vėl nulipo žemyn. Atsistojęs vėsiame tarpdurio šešėly, jis išvydo arklius, kaukšinčius Parlamento gatve, pakinktai ir blizgios čiurnos švysčiojo saulės šviesoje. Jie linksmai prajojo pro jo šaltas nedraugiškas akis, neskubėdami. Priekyje balnuose, balnuose šokčiodami jojo lydintys raitininkai.

– Kas tai buvo? – paklausė Martinas Kaningemas, jiems vėl kylant laiptais aukštyn.

– Lordas vietininkas ir generalinis Airijos gubernatorius, – atsakė Džonas Vaizas Nolenas nuo žemesnio laiptelio.

Jiems žingsniuojant per storą kilimą, Bakas Maligenas, prisidengęs panama, sušnibždėjo Heinsui:

– Ten kampe Parnelo brolis.

Jie pasirinko mažą stalelį netoli lango, priešais ilgaveidį vyrą, kurio barzda ir įdėmus žvilgsnis kabėjo virš šachmatų lentos.

– Ar tas? – paklausė Heinsas pasisukdamas ant kėdės.

– Taip, – atsakė Maligenas. – Tai Džonas Hovardas, jo brolis, mūsų miesto ceremonmeisteris.

Džonas Hovardas Parnelas tylomis perkėlė baltą rikį ir jo pilka paukščianagė letena vėl pakilo prie kaktos – ten sustingo.

Po akimirkos iš po rankos stogelio jo akys greitu, nepagaunamu it šmėkla žvilgsniu dirstelėjo į priešininką ir vėl nukrypo žemyn į veiksmų lauką.

– Man prašom *mélange,* – paprašė Heinsas padavėjos.

– Du *mélanges,* – pataisė Bakas Maligenas. – Ir kelias bandeles su sviestu, ir dar porą pyragaičių.

Padavėjai nuėjus, jis juokdamasis pasakė:

– Mes tai vadinam DKB[38], nes čia tikriausias drungnos kavos barakas. Ak, bet tu juk pražiopsojai Dedalo paskaitą apie „Hamletą".

Heinsas atvertė naujai nusipirktą knygą.

– Gaila, – pasakė jis. – Šekspyras – palanki dirva praradusiems pusiausvyrą protams.

Vienakojis jūreivis prie Nelsono gatvės 14-o namo sumurmėjo:

– Anglija tikisi...

Raktažolių spalvos Bako Maligeno liemenė džiugiai krūptelėjo sulig jo juoku.

– Tau reikėtų jį pamatyti, – pasakė jis, – kai jo kūnas netenka pusiausvyros. Aš jį vadinu klajojančiu Engu.

– Esu tikras, kad jį apsėdo *idée fixe*, – tarė Heinsas mąsliai sugnybęs smakrą nykščiu ir smiliumi. – Ir svarstau, kokia tai galėtų būti idėja. Tokius žmones jos visada apsėda.

Bakas Maligenas rimtas palinko prie jo virš stalo.

– Jam protą sumaišė, – tarė jis, – pragaro vizijomis. Jam niekuomet nelemta pažinti Atikos gaidos. Svinberno, didžiausio iš poetų, moty-

vo – blyški mirtis ir rožinis gimimas[39]. Tai jo tragedija. Jis niekada nebus poetas. Kūrybos džiaugsmas...

– Amžinas prakeiksmas, – pasakė Heinsas trumpai linktelėdamas. – Suprantu. Šįryt pakamantinėjau jį apie tikėjimą. Mačiau, kad kažkas slegia jo protą. Tai gana įdomu, nes Vienos profesorius Pokornas[40] daro iš to įdomias išvadas.

Pastabios Bako Maligeno akys išvydo ateinančią padavėją. Jis padėjo jai nukraustyti padėklą.

– Jis neatseks jokios užuominos apie pragarą senovės Airijos mituose, – tarė Heinsas tarp žvalių puodelių. – Atrodo, kad juose nerasime ir moralės idėjos, lemties bei atpildo jausmo. Gana keista, kad jį apsėdusi būtent tokia idėja. Ar jis kiek nors dalyvauja jūsų judėjime?

Mikliu judesiu į plaktą grietinėlę panardino du gulsčiai paverstus cukraus gabalėlius. Bakas Maligenas perpjovė karštą bandelę į dvi dalis ir užtepė sviesto ant garuojančio minkštimo. Godžiai atkando minkštą gabalėlį.

– Po dešimties metų, – pasakė jis kramtydamas ir juokdamasis. – Jis ketina kažką parašyti po dešimties metų.

– Atrodo labai ilgas laikas, – pasakė Heinsas mąsliai keldamas šaukštelį. – Tačiau nenustebčiau, jeigu jis imtų ir parašytų.

Jis pasėmė pilną šaukštelį nuo grietinėlės kūgio puodelyje ir paragavo.

– Tikiuosi, tai tikra airiška grietinėlė, – atlaidžiai tarė jis. – Nenoriu, kad mane apgaudinėtų.

Elijas, eldija, lengvas suglamžytas reklaminis lapelis, plaukė rytų kryptimi pro didelių laivų ir žvejų katerių bortus, per kamščių archipelagą, palei Vopingo gatvę, pro Bensono keltą ir tristiebę škuną „Rosevean“, atplaukusią iš Bridžvoterio su plytų kroviniu.

Almidanas Artifonis praėjo pro Holso gatvę, pro Sjuelo kiemą. Jam už nugaros Kašelas Boilis O'Konoras Ficmorisas Tisdalas Farelas su besisupančiu ant rankos apsiaustalazdaskėčiu apėjo žibintą priešais Lo Smito namą ir perėjęs gatvę nužingsniavo per Merjen aikštę. Tolumoje, jam už nugaros, aklas jaunuolis taukšėjo savo keliu palei Koledžo parko sieną.

Kašelas Boilis O'Konoras Ficmorisas Tisdalas Farelas priėjo kupinas džiugesio misterio Liuiso Vernerio vitrinas, paskui apsisuko ir nužingsniavo atgal Merjen aikšte su besisupančiu ant rankos apsiaustalazdaskėčiu.

Prie Vaildo namo kampo[41] stabtelėjo, dėbtelėjo į Elijo vardą ant Metropoliteno rūmų, dėbtelėjo į tolimą kunigaikščio pievelės grožybę. Jo monoklis blykstelėjo dėbsodamas saulėje. Prašiepęs žiurkiškus dantis, sumurmėjo:

– *Coactus Volui*[42].

Ir nužingsniavo Klero gatvės link atrajodamas savo niršius žodžius.

Kai žingsniavo dideliais žingsniais pro misterio Blumo, dantisto, langus, jo nukaręs apsiausto skvernas šiurkščiai užkabino ploną taukšinčią lazdelę ir nuplasnojo toliau, trinktelėjęs per paliegusį kūną. Aklasis jaunuolis pasuko liguistą veidą žirgliojančios figūros link.

– Tegul prakeikia tave Dievas, – tūžmingai riktelėjo jis, – kad ir kas būtum! Esi dar aklesnis už mane, kalės išpera!

✦

Ponaitis Patrikas Aloyzas Dignemas, nešinas pusantro svaro jautienos kotletų, kurių buvo pasiųstas atnešti iš Mangeno, buvusios Ferenbacho, krautuvės maklinėdamas ėjo įšilusia Viklou gatve priešais Ragio O'Donehju barą. Buvo taip nuobodu, blusos griebtų, sėdėti salone su ponia Stoer, ponia Kvigli, mama ir ponia Makdauel – užuolaidos nuleistos – o jos tik šniaukroja ir siurbčioja mažais gurkšneliais aukščiausios rūšies cheresą, kurį dėdė Barnis atnešė iš Tanio. Ir čiaumoja kaimiško vaisių pyrago trupinius blevyzgodamos visą tą laiką, blusos griebtų, ir dūsaudamos.

Už Viklou skersgatvio jį sulaikė ponios Dail, karališkojo dvaro modistės, vitrina. Jis stovėjo ir žiūrėjo į du surauktakakčius, išsirengusius iki juosmens ir iškėlusius kumščius. Iš šoninių veidrodžių nebyliai žiopsojo du vilkintys gedulo drabužiais ponaičiai Dignemai. Maileris Keo, Dublino numylėtinis, susitiks su viršila Benetu, boksininku iš Portobelo, prizas – penkiasdešimt soverenų, Dieve, kaip gerai būtų pamatyti tokias kumštynes. Maileris Keo – tai tas, kuris puola šitą su žaliu diržu. Įėjimas – du šilingai, kareiviams – pusė kainos. Galėčiau lengvai pasprukti nuo ma. Ponaitis Dignemas kai-

rėje pasisuko kartu su juo. Tai aš, gedulo drabužiais. Kada tai įvyks? Gegužės dvidešimt antrą. Et, gaila, blusos griebtų, juk jau buvo. Jis pasisuko į dešinę, ir ponaitis Dignemas dešinėje pasisuko, kepurė pakreipta ant šono, apykaklė išlindusi. Pakėlęs smakrą ir segiodamas ją, šalia dviejų kumščiuotojų jis išvydo Meri Kendal, žavingos subretės, atvaizdą. Tokių paukštyčių atvaizdų būna pakeliuose cigarečių, kurias rūko Stoeras, sykį jo senis surado ir taip įkrėtė, kad dulkės rūko.

Ponaitis Dignemas susitvarkė apykaklę ir numaklino toliau. Kalbant apie smūgio jėgą, pats geriausias kumščiuotojas buvo Ficsimonsas. Vienąsyk trinktelės į saulės rezginį, ir tu, žmogau, pabusi tik kitos savaitės vidury. Bet techniškiausias buvo Džemas Korbetas, kol Ficsimonsas iškratė jam visas gudrybes, triukus ir panašiai.

Graftono gatvėje ponaitis Dignemas išvydo raudoną gėlę kažkokio franto burnoje, ant kojų – pirmarūšiai batukai žaisliukai, klausosi, ką jam vapa girtuoklis, ir visą laiką rodo dantis.

Nėra tramvajaus į Sendimauntą.

Eidamas Nasau gatve ponaitis Dignemas perėmė jautienos kotletus į kitą ranką. Jo apykaklė vėl išlindo viršun, ir jis truktelėjo ją žemyn. Ta saga, blusos griebtų, per maža lyginant su marškinių kilpa, kad ją velniai, net silpna. Jis sutiko mokinius su kuprinėmis. Rytoj irgi neisiu, nesirodysiu iki pirmadienio. Ir vėl mokiniai. Kažin ar pastebėjo, kad aš gedulingai apsirengęs? Dėdė Barnis sakė, kad duos skelbimą į laikraštį šiandien vakare. Tuomet visi pamatys laikrašty ir perskaitys išspausdintą mano pavardę, ir tėčio.

Jo veidas, užuot buvęs, kaip visada, raudonas, papilkėjo ir per jį ėmė ropoti musė, lipo aukštyn, prie akies. O kaip girgždėjo, kai suko varžtus į karstą, ir taip trinksėjo, kai nešė laiptais žemyn.

Tėtis gulėjo ten viduj, ma verkė svetainėje, o dėdė Barnis aiškino vyrams, kaip įveikti posūkį. Karstas buvo didelis ir aukštas, ir iš pažiūros sunkus. Kaip tai atsitiko? Paskutinį vakarą buvo akis užsipylęs, stovėjo laiptų aikštelėje ir rėkė, kad jam paduotų batus, nes norėjo nueiti pas Tanį ir dar daugiau užsipilti; vienmarškinis atrodė toks drūtas ir žemas. Niekad nebepamatysiu jo. Mirtis, nieko nepadarysi. Tėtis numirė. Mano tėvas numirė. Jis paprašė, kad būčiau mamai geras sūnus. Negirdėjau, ką dar jis man sakė, bet mačiau jo liežuvį ir dantis,

kai stengėsi kuo aiškiau tarti. Vargšas tėtis. Tai buvo misteris Dignemas, mano tėvas. Tikiuosi, kad jis dabar skaistykloje, nes šeštadienio vakarą nuėjo pas tėvą Konrojų išpažinties.

Viljamas Hamblis, Dadlio grafas, ir leidi Dadli, lydimi papulkininkio Heseltaino, po priešpiečių išvažiavo iš vicekaraliaus rezidencijos. Važiuojančioje iš paskos karietoje sėdėjo gerbiama ponia Pedžet, panelė de Kursi ir gerbiamas Džeraldas Vordas, budintis adjutantas.

Kavalkada, atiduodant pagarbą kuo nuolankiausiam policininkui, išvažiavo pro šoninius Fenikso parko vartus ir nuriedėjo pro Kingsbridžą šiaurinėmis krantinėmis. Važiuodamas per sostinę vicekaralius buvo kuo nuoširdžiausiai sveikinamas. Prie Bladi tilto anapus upės misteris Tomas Kernenas jį bergždžiai pasveikino iš toli. Lordo Dadlio vicekarališkos karietos pravažiavo tarp Kvyn ir Vitvorto tiltų, tačiau jų nepasveikino misteris Dadlis Vaitas, teisės mokslų bakalauras ir menų magistras, stovintis Arano krantinėje priešais ponios M. E. Vait lombardą, prie vakarinės Arano gatvės kampo, ir trinantis smiliumi nosį, – mat buvo neapsisprendęs, ar greičiau nuvyktų į Fibsborą, triskart persėdęs, tramvajumi, ar išsinuomojęs karietą, ar eidamas pėsčiomis per Smitfildą, Konstitucijos kalvą ir Brodstouno stotį.

Stovįs keturių teismų rūmų prieangy Ričis Guldingas su Guldingo, Kolio ir Vordo portfeliu įsistebeilijo į jį su nuostaba. Už Ričmondo tilto, prie Rūbino Dž. Dodo, advokato, Patriotinės draudimo kompanijos agento, kontoros slenksčio pagyvenusi moteriškė, ketinusi įeiti vidun, apsigalvojo ir grįždama savo pėdom palei Karališkojo teismo langus, patikliai nusišypsojo Jo Didenybės atstovui. Iš vandentakio Vudo krantinės sienoje, po Tomo Devano kontora, Podl upė kaip ištikimas vasalas nukorė nuotakų liežuvį. Virš užtrauktos „Ormondo“ viešbučio užuolaidos auksas greta bronzos panelės Kenedi galva prie panelės Dus galvos viską stebėjo ir žavėjosi. Ormondo krantinėje misteris Saimonas Dedalas, traukiantis savo keliais iš miesto išvietės į šerifo pavaduotojo kontorą, staiga sustojo it įbestas vidury gatvės ir žemai nuleido skrybėlę. Jo Ekscelencija maloningai atsakė į misterio Dedalo pasveikinimą. Gerbiamas Hju K. Lavas, laisvųjų menų magistras, užsigalvojęs apie lordus deputatus, kurių švelnios rankos se-

nais laikais dalijo turtingas parapijas, nepastebimai linktelėjo ties Kahilo spaustuvės kampu. Ant Gratano tilto Lenehenas ir Makkojus, susiruošę atsisveikinti vienas su kitu, stebėjo prošal riedančias karietas. Eidama pro Rodžerio Gryno kontorą ir didelį raudoną Dolerdo spaustuvės pastatą, Gerta Makdauel, nešanti sergančiam tėvui Keitsbio linoleumo su kamščiamedžiu korespondenciją, iš puošnumo pažino, jog tai – lordas vietininkas su žmona, bet taip ir nepajėgė įžiūrėti, kaip Jos Ekscelencija apsirengusi, nes tramvajui ir dideliam geltonam Springo baldų furgonui teko sustoti kaip tik priešais ją, kadangi tai buvo lordas vietininkas. Už Landi Fut pastato Džonas Vaizas Nolenas šyptelėjo iš užtemdyto Kanavos vyninės tarpdurio nepastebėtu šaltu šypsniu, žvelgdamas lordo vietininko ir vyriausiojo Airijos gubernatoriaus pusėn. Gerbiamas peras Viljamas Hamblas, Dadlio grafas, Didžiojo Viktorijos ordino kryžiaus kavalierius, pravažiavo pro nepaliaujamai tiksinčius Mikio Andersono laikrodžius ir vaškinius puošniais kostiumais aprengtus, gaiviaskruosčius Henrio ir Džeimso manekenus, džentelmenas Henris ir *dernier cri*[43] Džeimsas. Priešais Deimo vartus besiartinančią kavalkadą stebėjo Tomas Ročfordas ir Ilganosis Flinas. Tomas Ročfordas, matydamas, kad leidi Dadli žvilgsnis sustojo ties juo, paskubom ištraukė nykščius iš tamsiai raudonos liemenės kišenėlių ir nukėlė kepurę. Žavioji *soubrette,* puikioji Meri Kendal, nutepliotais skruostais ir kilstelėtu sijonu, nutepliota šypsena plakate šypsojosi Viljamui Hambliui, Dadlio grafui ir papulkininkui H. G. Heseltainui, taip pat ir gerbiamam Džeraldui Vordui, budinčiam adjutantui. Pro DKB langą virš nekantrių svečių pečių į vicekaraliaus ekipažą žvelgė pašaipus Bakas Maligenas ir rimtas Heinsas, jų figūrų masė metė šešėlį ant šachmatų lentos, į kurią susikaupęs žiūrėjo Džonas Hovardas Parnelas. Faunso gatvėje Dili Dedal, pakėlusi akis nuo Šardenalio prancūzų kalbos elementoriaus, išvydo išskleistus skėčius ir blyksinčius, besisukančius ratų stipinus. Džonas Henris Mentonas, užstojęs Prekybos rūmų tarpdurį, išpūtė išbrinkusias nuo vyno žuviškas akis, riebioje kairėje rankoje laikydamas storą auksinį medžiotojišką laikrodį, bet nežiūrėdamas į jį ir nejausdamas. Ten, kur į orą pakilo priekinė karaliaus Bilio arklio koja, ponia Bryn truktelėjo savo skubantį vyrą toliau nuo palydos arklių kanopų. Šaukdama jam į ausį, paaiškino, kas vyksta. Šis suprato, perėmė savo foliantus į kitą

ranką, prispaudė prie kairės krūtinės pusės ir pasveikino antrą karietą. Gerbiamas Džeraldas Vordas, budintis adjutantas, maloniai nustebintas, paskubėjo atsakyti. Prie Ponsonbio kampo stabtelėjo nusikamavęs baltas plokščias butelis H., o už jo sustojo ir kiti keturi balti buteliai aukštais cilindrais, E. L. Y. 'S.; kaip tik tuo metu pro šalį išdidžiai prarisnojo palyda ir prariedėjo karietos. Priešais didelę Pigeto muzikos instrumentų parduotuvę oriai žingsniavo margaspalviais apdarais pasidabinęs misteris Denis Dž. Madžinis, šokių profesorius ir t. t., jį aplenkė vicekaralius ir nepastebėjo. Palei rektoriaus sieną nerūpestingai atžingsniavo Pasiutėlis Boilenas mindamas gelsvai rudais batais bei kojinėmis su dangiško mėlio strėlytėmis apautomis kojomis pagal priedainio „Mano meilė – Jorkšyro mergaitė" ritmą.

Dangaus mėlio palydos arklių galvaraiščiams ir šauniai risčiai Pasiutėlis Boilenas pademonstravo dangaus mėlio kaklaraištį, plačiakraštę šiaudinę skrybėlę, valiūkiškai pakreiptą ant šono, ir indigo spalvos seržo kostiumą. Į kišenes sukištos jo rankos pamiršo pasisveikinti, tačiau jis apdovanojo tris damas įžūliu susižavėjimo žvilgsniu ir raudona gėle tarp lūpų. Jiems važiuojant Nasau gatve, Jo Ekscelencija atkreipė savo linkčiojančios žmonos dėmesį į muzikos, atliekamos Koledžo parke, programą. Nematomi šaunuoliai škotų pulko berniokai garsiai trimitavo ir dusliai būgnijo paskui kortežą:

Nors ji tik fabriko mergaitė,
Ne šilko rūbais puošias,
Bet jorkširietis aš linkstu
Prie jos –
Jorkšyro rožės.

Anapus sienos vienas po kito startavo ketvirčio mylios handikapo dalyviai M. K. Grynas, H. Triftas, T. M. Peitis, K. Skeifis, Dž. B. Džefsas, G., M. Morfis, F. Stivensonas, K. Ederlis ir W. K. Hagardas. Žirgliodamas pro Fino viešbutį, Kašelas Boilis O'Konoras Ficmorisas Tisdalas Farelas pro karietas nukreipė įtūžusį monoklį į misterio E. M. Solomonso galvą Austrijos–Vengrijos vicekonsulato lange. Leinsterio gatvės gilumoje, šalia šoninio Triničio įėjimo, ištikimas karaliaus tarnas Hornbloueris pirštais palietė savo jėgerišką kepurę. Žvilgantiems arkliams išdidžiai risnojant pro Merjen aikštę, ten lau-

kiantis ponaitis Patrikas Aloyzas Dignemas pamatė, kaip visi sveikina dželtelmeną su cilindru, ir jautienos kotletų popieriaus ištaukuotais pirštais taip pat kilstelėjo savo naują juodą kepurę. Jo apykaklė vėl išlindo. Vicekaralius, vykstantis atidaryti Mairaso mugės, surengtos, kad padėtų surinkti lėšų Mersero ligoninei, važiavo su savo palyda Lauer Maunto gatvės link. Priešais Brodbento krautuvę jis pravažiavo pro aklą jaunuolį. Lauer Maunto gatvėje pėsčiasis su rudu makintošu kramtydamas duonos žiauberę paskubomis netrukdomas perbėgo vicekaraliui kelią. Prie Rojal Kenalo tilto misteris Judžinas Stretonas prašiepęs atsikišusias lūpas afišoje sveikino visus atvykstančius į Pembruko priemiestį. Ties Hedingtono kelio kampu podraug su skėčiu ir krepšiu, kuriame ritinėjosi vienuolika moliuskų, sustojo dvi smėliu aplipusios moterys ir nustebusios nužvelgė lordą merą su ponia meriene be auksinės grandinės. Nortamberleno ir Landzdauno gatvėse Jo Ekscelencija pareigingai atsakė į retų vyriškos lyties praeivių sveikinimus, dviejų mažų mokinukų, stovinčių prie sodo vartelių to namo, kuriuo, kaip kalbama, susižavėjo pati velionė karalienė, 1849 metais aplankiusi Airijos sostinę su savo vyru, princu konsortu, pasveikinimą ir ryžtingų Almidano Artifonio kelnių, kurias prarijo užsiveriančios durys, linkėjimus.

BRONZA GRETA aukso išgirdo plienažvanges gelžkanopes.

Akiplėkš plėkšplėkšplėkš.

Drykst, dryksčiojama ties suragėjusiu nykščio nagu oda, drykst.

Baisu! Ir auksas dar labiau paraudo. Pūst duslias gaidukes.

Pūst. Blumas keblumas.

Aukso garbanos.

Nenustygsta rožė ant atlaso krūtinės atlaso, Kastilijos rožė.

Virpt, virpt: Idolores.

Žvilgt! Kas gi žvilga auksu aukso?

Skimbt riktelėjo bronza gailiai.

Ir zvimbt vibruojantis pratisas garsas. Pamažėl tilstąs garsas.

Jaukas. Žodis švelnus. Bet pažvelkit! Žvaigždės ryškios blėsta. Ulbančios natos atliepia. O rože! Kastilija. Brėkšta rytas.

Skimbt žvangt vežimas žvangt.

Pinigas skimbt. Laikrodis dan.

Prisiekt. *Sonnez.* Galėčiau. Keliaraištis pliaukšt. Tavęs nepaliksiu. Pliaukšt. *La cloche!* Šlaunikę pliaukšt. Prisiekt. Šilta. Sudie, mieloji!

Skimbt skambt. Blu.

Subumbsėjo trenksmingi akordai. Kai meilė įsiplieks. Kova! Kova! Būgnelis.

Burė! Sūpuojama bangų skraistelė pluko.

Prarasta. Sučiulbo strazdas. Jau viskas prarasta.

Ragas. Ūū ragas.

Kai pirmąsyk išvydo. Deja!

Tūpt užtūpt. Tvinkt kraujas.

Čiulba. Ak, vylius. Vilioja.

Marta! Ateiki!

Pliaukšt. Papliaukšt. Paplot.

Švendiev jisnie kadne gir dėjo.

Kurčias plikis Patas padėjo biuvarą, paėmė peilį. Mėnesėtą naktį šūksnis: toli toli.

Man taip liūdna. P. S. Taip vieniša, keblumas.

Klausykit!

Smailas lenktas šaltas jūrų ragas. Tau išaugo? Kiekviena ir kitai ošimas ir gaudesys tykus.

Perlai: kai ji. Listo rapsodijos. Šššš.

Jūs ne?

Nebuvo: ne, ne: patikėkit: Lidlyd. Su gaiduku su kara.

Juoda.

Žemabalsis. Nagi, Benai, nagi.

Laukia, kol tu lauki. Chi chi. Laukia kol tu chi.

Tik palauk!

Giliai tamsioje žemės gelmėje. Rūdos luitai. Naminedamine kunigas jis.

Viskas praėjo. Viskas pražuvo.

Smulkutis jos mergiškų virpančių garbanų paparčių raštas.

Amen! Įtūžęs sugriežė dantim.

Pirmyn. Pirmyn, atgal. Lazdelė vėsi kyšo.
Bronzlidija prie Minaauksės.
Prie bronzos, prie aukso šešėlio jūros žalumoj. Blumas. Senis Blumas.
Kažkas bilst, kažkas tuk, su kara, su gaiduku.
Melskitės už jį! Melskitės, gerieji žmonės.
Podagros iškraipyti jo pirštai spragt.
Didysis Benabenas. Didysis Benbenas.
Paskutinę rožę Kastilijos vasaros blumas paliko keblumas taip liūdna man vienam.
Piiii! Lengvas vėjelis tik pūst iii.
Tikri vyrai. Lid Ker Kou De ir Dol. Taip, taip. Kaip jūs vyrai. Pakels tavo čink ir čank.
Fff! Oo!
Kur bronza iš arti? Kur auksas iš toli? Kanopos kur?
Rrrpr. Džer. Džerdžar.
Tada, ne anksčiau kaip tada. Mano eppripfftapija. Bus pfraraš.
Atlikau.
Pradedam!

Bronza greta aukso, panelės Dus galva prie panelės Kenedi galvos, virš „Ormondo" baro užuolaidėlių išgirdo prakaukšint vicekarališkas kanopas, skambant plieną.

– Ar tai jis? – paklausė panelė Kenedi.

Panelė Dus atsakė taip, sėdi prie jos eks, melsvai pilka ir *eau de Nil.*

– Rafinuotas derinys, – pasakė panelė Kenedi.

Staiga pagyvėjusi panelė Dus su jauduliu tarė:

– Pažvelk į tą vyruką su cilindru.

– Į ką? Kur? – paklausė auksas su dar didesniu jauduliu.

– Antroje karietoje, – tarė drėgnos panelės Dus lūpos nusijuokdamos saulutėje. – Jis žiūri. Užmesk akim, kol pažiūrėsiu.

Ji šovė, bronza, į tolimiausią kampą ir priplojo veidą prie lango stiklo padažnėjusio kvėpavimo garų ratile.

Jos drėgnos lūpos sukikeno:

– Krito negyvas atsisukęs.

Ji nusijuokė:

– O varge! Argi tie vyrai – ne baisūs idiotai?

Su liūdesiu.

Panelė Kenedi liūdnai išstyrino iš ryškios šviesos vyniodama už ausies palaidą plaukų sruogą. Liūdnai styrindama, jau ne auksas, užsuko užvyniojo plaukų sruogą. Ji liūdnai užvyniojo styrančią aukso plaukų sruogą už išlenktos ausies.

– Jau kam smagu, tai jiems, – liūdnai tarė ji.

Vyras.

Blukas ėjo pro Mulango pypkes nešdamas prie krūtinės prispaustas nuodėmės saldybes, pro Vaino antikvariatą, nešdamas atminty saldžius nuodėmingus žodžius, pro Kerolo tamsią, aplamdytą iškabą, dėl Raulio.

Patarnautojas pas jas, pas jas į barą, pas baro merginas atėjo. Joms, nepastebinčioms jo, jis trinktelėjo ant baro padėklą su barškančiu porcelianu. Ir

– Štai jūsų arbata, – pasakė jis.

Panelė Kenedi manieringai nukėlė arbatos padėklą ir pastatė ant apverstos dėžutės nuo selterio, toliau nuo akių, žemiau.

– Kas atsitiko? – garsiai paklausė gerų manierų nepaisantis patarnautojas.

– Atspėk, – atšovė panelė Dus palikdama savo stebėjimo postą.

– Tavo *beau*[1], ar ne?

Išdidi bronza atsakė:

– Paskųsiu tave poniai de Masi, jei darsyk išdrįsi man akis draskyti, įžūlus akiplėša.

– Akiplėkš plėkšplėkšplėkš, – storžieviškai suprunkštė tarnasnukis, traukdamas jai grasinant iš kur atėjęs.

Blumas.

Susiraukusi ties savo gėle panelė Dus pareiškė:

– Baisiausiai įkyrėjo tas vaikigalis. Jeigu neišmoks gražiai elgtis, taip patampysiu už ausų, kad žagtelės.

Gerų manierų, rafinuotas derinys.

– Nekreipk dėmesio, – atkirto panelė Kenedi.

Ji įpylė į puodelį arbatos, paskui supylė ją atgal į arbatinuką. Jos pasislėpė už prekystalio rifo laukdamos ant suolelių kojoms, apverstų dėžučių, laukdamos, kol jų arbatžolės nusistovės. Jos pasitaisė palaidinukes, abi – iš juodo atlaso, jardas – du šilingai devyni, laukdamos, kol nusistovės arbatžolės, ir du šilingai septyni.

Taip, bronza iš arti šalia aukso iš toli išgirdo plieną arti, kanopas, skambančias toli, išgirdo plienkanopes skambiakanopes skambiaplienį.

– Ar labai baisiai įdegiau?

Panelė Bronza praskleidė palaidinukę ties kaklu.

– Ne, – atsakė panelė Kenedi. – Paskui paruduos. Ar mėginai boraksą atskiesti vyšniniu laurų vandeniu?

Panelė Dus šiek tiek kilstelėjo galvą ir šnairomis dirstelėjo į savo odą baro veidrodyje su išrašytais paauksuotom raidėm rėmais, tarp kurių mirgėjo balto ir raudono vyno stiklai, o vidury – kriauklė.

– O, tik pažvelk į mano rankas, – aiktelėjo ji.

– Pamėgink ištrinti glicerinu, – patarė panelė Kenedi.

Sakanti savo kaklui ir rankoms sudie panelė Dus.

– Nuo tokių dalykų tik išberia, – atsakė vėl atsisėdusi. – Prašiau to nukaršėlio Boido krautuvėj duoti man ko nors odai.

Panelė Kenedi pildama gerai pritrauktą arbatą nusiviepė ir maldaudama paprašė:

– Ak, tik neprimink man apie jį, dėl Dievo meilės!

– Ne, palauk, papasakosiu, – neatlyžo panelė Dus.

Panelė Kenedi į saldžią arbatą įpylė pieno ir užsikimšo mažais piršteliais ausis.

– Ne, nereikia, – sušuko ji.

– Aš neklausysiu, – sušuko ji.

O Blumas?

Panelė Dus nukaršėlio tonu suniurnėjo:

– „Jums ką?“, sako jis.

Panelė Kenedi atsikimšo ausis, kad išgirstų, kad pasakytų – bet pasakė, bet vėl paprašė:

– Nekalbėk apie jį, nes numirsiu. Šlykštus senas niekšas! Tą vakarą Entjeno koncertų salėje, pameni?

Pasidygėdama gurkštelėjo arbatos, karštos arbatos, gurkšnelį, gurkštelėjo saldžios arbatos.

– Va koks buvo, – pasakė panelė Dus iškeldama aukštai galvą ir suraukdama šnerves. – Fu! Fu!

Šaižus isteriškas juokas išsiveržė iš panelės Kenedi gerklės. Pasakė Dus ir įsižeidusi prunkštelėjo pro šnerves, kurios suvirpo akiplėkšplėkš kaip ieškantis ėdalo snukis.

– O! – klykdama maldavo panelė Kenedi. – Argi galima pamiršti tas išverstas akis?

Panelė Dus pratrūko skambiu bronziniu juoku:

– Saugok kaip akį!

Blukieno tamsios akys perskaitė Arono Figatnerio pavardę. Kodėl visada pagalvoju – Figatveris? Turbūt kad stveria figas. O Prospero Lorė – hugenotiška pavardė. Tamsios Blumo akys nuslydo per palaimintas Basio mergeles. Mėlyna mantija, po ja – baltuoja, ateikite pas mane. Jos tiki, kad ji dievas – arba deivė. Tos gi šiandien. Nepavyko įžiūrėti. Tas vaikinas kalbėjo. Studentas. Paskui su Dedalo sūnumi. Turbūt – Maligenas. Visai mielos mergelės. Šitai ir privilioja palaidūnus: jos baltumas.

Jo akys nuslydo toliau. Nuodėmės saldybės. Saldžios yra saldybės.

Nuodėmės.

Jauni auksabronziai balsai susiliejo juoko skambesy, Dus ir Kenedi, saugok kaip akį. Jos atlošė jaunas galvas, bronza kiksiaauksis, kad juokas lietųsi laisvai, spygčiodamos, saugok, signalus viena kitai, aukštas ausį veriančias gaidas.

Ak, šnopuoja, atsidūsta. Atsidūsta, ak, jų linksmumas nuslopęs užgęsta.

Panelė Kenedi vėl palietė lūpomis puodelį, gurkštelėjo gurkšnelį ir kikt sukikeno. Panelė Dus, vėl pasilenkusi prie padėklo, vėl suraukė nosį ir ėmė vartyti juokingas išpūstas akis. Vėl Kenikikenimas, nusvarinęs jos sukeltus ir surištus prie viršugalvio šviesius plaukus, nusvarinęs, kad pasirodė vėžleninės šukos ties sprandu, purkštelėjo iš burnos arbatą, springdama arbata bei juoku, kosėdama ir dusdama, šaukdama:

– O, meilikaujančios akys! Įsivaizduok, kad esi tokio vyro žmona! – šaukė ji. – Su ta barzdžiuke!

Dus visai nebetramdė savo nuostabaus klyksmo, tikras klyksmas tikros moters, malonumas, džiaugsmas, pasibjaurėjimas.

– Taukuotos nosies žmona! – klykė ji.

Spygsmas ir krūtininis juokas, po bronzos – auksu, jos ragino viena kitą vėl ir vėl pratrūkti juoku, skambančiu paeiliui, bronzaauksiu, auksabronziu, spigiu ir krūtininiu, viena juoko banga po kitos. Ir vėl nusikvatojo. Akys, akys ir praakys. Nuvargusios, be kvapo nuleido

tirtančias galvas, sukelti ir surišti greta glotniai sušukuotų, ir atrėmė į prekystalio kraštą. Išraudusios (o!), uždususios, išprakaitavusios (o!), be kvapo.

Ištekėjusi už Blumo, už taukakeblumo.

– O dievai aukštybėse, – pasakė panelė Dus atsidusdama virš šokčiojančios rožės. – Ir kam reikėjo tiek juoktis? Jaučiu, visa sudrėkau.

– Oi, panele Dus! – pasipiktino panelė Kenedi. – Tu bjaurus padare!

Ir dar labiau paraudo (tu bjauri!), dar auksingiau suspindo.

Pro Kontvelo kontorą pradūlino Taukakeblumas, pro Čepio mergeles, spindinčias aliejiniais dažais. Nanečio tėvas prekiavo tais daiktais, nešiojo, meilikaudamas prie durų kaip aš. Religija – pelningas dalykas. Reikia užsukti pas jį dėl tos žinutės. Pirmiausia pavalgyti. Išalkau. Dar ne. Ketvirtą, sakė, bėga. Laikrodžio rodyklės sukasi. Pirmyn. Kur pavalgyti? „Klarens“, „Delfinas“. Pirmyn. Dėl Raulio. Pavalgyti. Jeigu pavyks išpešti penkias ginėjas už tuos skelbimus. Violetinis šilko apatinukas. Dar ne. Nuodėmės saldybės.

Raudonis nublanko, dar nublanko, auksiškai pablyško.

Į jų barą užklydo misteris Dedalas. Drykst, dryksčiodamas ties suragėjusiu nykščio nagu odą, drykst. Drykst. Užklydo.

– O, sveika sugrįžusi, panele Dus.

Padavė jai ranką. Gerai pailsėjote?

– Liuks.

Jis tikėjosi, kad Rostrevore jai buvo geras oras.

– Puikus, – atsakė ji. – Pažvelkit į mane, dievo mūką. Visą dieną prie jūros.

Bronzinė baltuma.

– Ak, kaip be galo žiauru, – tarė jai misteris Dedalas ir pataikaujamai suspaudė ranką. – Gundyti vargšus naivius vyrus.

Atlaso panelės Dus rankos medus švelniai išslydo.

– Ak, liaukitės, – pasakė ji. – Jau jūs tai tikras naivuolis, galima pagalvoti.

Jis toks ir buvo.

– Toks ir esu, – pažvelgė susimąstęs. – Lopšy atrodžiau toks naivus, kad jie mane ėmė ir pakrikštijo naivuoliu Saimonu.

– Tuomet turėjote būti tikras angelėlis, – pasigirdo panelės Dus atsakymas. – O ką daktaras išrašė šiandien?

– Na, – tarė susimąstęs, – ką tik pasakysite. Manau, paprašysiu trupučio šviežio vandens ir pusę stiklo viskio.

Žvangt.

– Tuojau pat, – sutiko panelė Dus.

Tuojau pat gracingai pasisuko į veidrodį, į paauksuotus Kantrelo ir Kokreno grafinus. Gracingai įpylė auksinio viskio porciją iš krištolinio grafino. Iš po švarko skverno misteris Dedalas ištraukė kapšą ir pypkę. Tuojau pat aptarnavo. Jis pūstelėjo pro kandiklį dvi duslias gaidukes.

– Kaip Dievą myliu, – tarė susimąstęs. – Visuomet norėjau pamatyti Morno kalnus. Oras ten turbūt labai tonizuoja. Bet, kaip sakoma, kai ilgai svajoji, ir išsipildo. Taip, taip.

Taip. Jis palietė pirštais plaukų sruogeles, jos mergiškų garbanų papartį, sirenos plaukus, į taurę.

Atplaišos. Sruogelės. Susimąstęs. Nebylus.

Niekas nieko nepasakė. Taip.

Panelė Dus linksmai blizgino bokalą čiulbėdama:

– „O Idolores, rytinių jūrų karaliene!“[2]

– Ar šiandien buvo užėjęs misteris Lidvelas?

Vidun užėjo Lenehenas. Apsidairė Lenehenas. Misteris Blumas priėjo Esekso tiltą. Taip. Blumas perėjo Taipsekso tiltą.

Turiu parašyti Martai. Reikia nusipirkti popieriaus. Pas Deilį. Ten paslaugi mergina. Blumas. Senis Blumas. Blumas keblumas.

– Buvo užėjęs per pietus, – atsakė panelė Dus.

Lenehenas žengė žingsnį į priekį.

– Ar manęs neieškojo misteris Boilenas?

Jis paklausė. Ji atsakė:

– Panele Kenedi, ar nebuvo užėjęs misteris Boilenas, kai buvau viršuje?

Ji paklausė. Kenedi panelės balsas atsakė, pakeltas antras puodelis arbatos, įbestas įdėmus žvilgsnis į puslapį.

– Ne. Nebuvo.

Kenedi panelės žvilgsnis, girdimas, bet neregimas, skaitė toliau. Lenehenas kūnu apgaubė išgaubtą sumuštinius dengiantį gaubtą.

– Žiūrėk! Kas gi ten?

Nors nebuvo apdovanotas Kenedi žvilgsniu, derino žodžius toliau.

Kad nepraleistų kablelių. Kad skaitytų tik juodas raides: apvalias o ir suraitytas es.

Žvangt linksmai žvangt.

Mergaauksė skaitė ir nė nežvilgtelėjo. Nekreipk dėmesio. Ji nekreipė dėmesio, kai jis ėmė deklamuoti lyg solfedžiuodamas solfedį pasakėčią, monotoniškai berdamas:

– Sykį lapė sutyka garnį. Ir saka lapė garniui: įkyšk snapu man į gerklą ir ištrauk kaulu.

Jis veltui bambėjo. Panelė Dus pasisuko į arbatos puodelį, stovintį šalia.

Jis atsiduso į šalį.

– Vargas man! Aiman!

Jis pasveikino misterį Dedalą ir jam buvo atsakyta.

– Linkėjimai nuo garsaus tėvo garsaus sūnaus.

– Nuo ko gi? – paklausė Dedalas misteris.

Lenehenas kuo nuoširdžiausiai skėstelėjo rankom. Kaip nuo ko?

– Nuo ko gi? – paklausė jis. – Kaip galite klausti? Stivenas, jaunasis bardas.

Sausa.

Misteris Dedalas, garsus kovotojas, atidėjo į šalį sausą prikimštą pypkę.

– Aišku, – pasakė jis. – Neatpažinau jo šįkart. Girdėjau, kad jis sukasi tik rinktinėje kompanijoje. Ar buvote jį sutikęs pastaruoju metu?

Jis buvo.

– Kaip tik šiandien išmaukiau su juo stiklą nektaro, – pasakė Lenehenas. – Pas Mūnį *en ville* ir pas Mūnį *sur mer*[3]. Už savo mūzos triūsą gavo žvangančių.

Jis nusišypsojo arbatos nupraustoms bronzos lūpoms, klausiančioms lūpoms ir akims.

– Erino *élite* gaudo kiekvieną jo žodį. Didis mokslo vyras Hju Makhju, talentingiausias Dublino raštininkas bei leidėjas ir tas jaunas menestrelis iš laukinių drėgnų Vakarų[4], kuris vadinamas melodingu O'Medeno Berko vardu.

Po pauzės misteris Dedalas pakėlė savo gėrimą ir

– Ten turbūt buvo labai smagu, – pasakė jis. – Suprantu.

Jis suprantu. Jis išgėrė. Tolin įsmeigęs žvilgsnį gedinčio kalno[5]. Pastatė savo stiklą.

Žvilgtelėjo į banketinės salės durų pusę.

– Matau, perstatėte fortepijoną.

– Šiandien buvo atėjęs derintojas, – atsakė panelė Dus, – derino jį užeigos koncertui, niekada nebuvau girdėjusi tokio puikaus muzikanto.

– Iš tiesų?

– Ar ne taip, panele Kenedi? Žinote, grojo tiesiog klasiškai. Ir žinote, jis aklas, vargšas jaunuolis. Esu tikra, neturi nė dvidešimties.

– Iš tiesų? – paklausė misteris Dedalas.

Jis išgėrė ir lėtai nupėdino šalin.

– Taip liūdna žiūrėti jam į veidą, – su užuojauta tarė panelė Dus.

Tegul prakeikia Dievas tą kalės išperą.

Skambt jos gailesčiui pritarė pietautojo skambutis. Prie valgomojo durų priėjo plikis Patas, priėjo susirūpinęs Patas, priėjo Patas, „Ormondo“ padavėjas. Šviesaus alaus pietaujančiam. Ji ne tuoj pat padavė alų.

Lenehenas kantriai laukė nekantraus Boileno, linksmo skambtelėjimo pasiutėlio vaikino.

Pakėlęs antakį, jis (kas?) įdėmiai pažvelgė karsto (karsto?) vidun, į įstrižas trigubas (fortepijonas!) stygas. Jis paspaudė (tas pats, kuris paspaudė pataikaujamai jai ranką), švelniai įmygęs pedalą, klavišų trijulę, kad pamatytų, kaip pasirodo storas veltinis, kad išgirstų, kaip dusliai krinta plaktukėliai.

Du lapus kreminio veleninio popieriaus vienas atsargai du vokus kai dirbai pas Vizdemą Hylį išmintingas Blumas pas Deilį Henris Flaueris pirko. Ar tu nesi laimingas savo namuose? Gėlė, kad mane paguostų, o dėl smeigtuko nutrūks mei. Kažką reiškia, ta gėlių kal. Ar tai buvo saulutė? Reiškia nekaltybę. Padori mergina susitikt po mišių. Baisiausiai labiausiai dėkavoju. Išmintingas Blumas išvydo ant durų plakatą, besisupanti sirena rūko tarpu gražių bangų. Rūkykite undines, gaiviausias dvelksmas. Plaukai srūva: nelaiminga meilė. Dėl kažkokio vyro. Dėl Raulio. Žvilgtelėjo ir pamatė tolumoje ant Esekso tilto ryškią skrybėlę, važiuojančią dviračiu vežimu. Tai jis. Trečią kartą. Sutapimas.

Skimbčiodamas, linguodamas ant elastingų gumų nuo tilto pasuko į Ormondo krantinę. Eik paskui. Surizikuok. Paskubėk. Ketvirtą. Jau greitai. Eik.

– Du pensai, pone, – išdrįso pasakyti pardavėja.

– Aha... Pamiršau... Atsiprašau...

Ir keturi.

Ji ketvirtą. Ji maloniai nusišypsojo Blujamkam. Blu šyp sku eik. Solabo. Manai, tu vienintelis nepamainomas? Ji visiems taip. Vyrams.

Mieguistoje tyloje auksas palinko prie savo puslapio.

Iš banketinės salės atsklido pamažėl tilstąs garsas. Tai buvo derintojo kamertonas kurį jis atsinešė pamiršo ir dabar užkliudė. Vėl garsas. Kurį jis dabar pastatė kuris dabar suvirpo. Ar girdi? Jis virpėjo aiškiai, dar aiškiau, tyliai, vis tyliau, jo skambančios šakutės. Dar ilgiau tilstąs garsas.

Patas užmokėjo už atkimštą pietautojo gazuoto gėrimo butelį: ir štai virš stiklo, padėklo ir atkimšto butelio jis ėmė šnabždėtis, nuplikęs bei susirūpinęs, su panele Dus.

– „Žvaigždės ryškios blėsta..."

Bebalsę iš gelmės dainavo dainą:

– „... rytas brėkšta."

Būrelis paukštelio gaidų po jautriomis rankomis diskantu sučiulbo šviesų atsakymą. Šviesios džiaugsmingos natos susiliedamos į darnius akordus kvietė balsą, kad padainuotų apie rasotą rytą, apie jaunystę, apie mylimųjų išsiskyrimą, gyvenimo, meilės rytą.

– „Rasos lašelių perlai..."[6]

Leneheno lūpos virš prekystalio tyliai viliojamai sušvilpė.

– Tik pažvelkite į tą pusę, – pasakė jis. – Kastilijos rože.

Dviratis vežimas skambtelėjo prie šaligatvio ir sustojo.

Ji pakilo ir užvertė savo knygą, Kastilijos rožė. Sunerimusi, vienišа, užsisvajojusi rožė.

– Ji nukrito ar ją kas nors pastūmė? – paklausė jis jos.

Ji paniekinamai atrėžė:

– Neklausinėkite ir neišgirsite meluojant.

Kaip tikra dama, gerų manierų.

Madingi gelsvai rudi pasiutėlio Boileno batai girgždėdami žengė ant baro grindų. Taip, auksas iš arti greta bronzos atokiau. Lenehenas išgirdo, pažino ir pasveikino.

– Štai jis didvyris nugalėtojas.

Apdairiai žengdamas tarp vežimo ir lango praėjo Blumas, nenugalėtas herojus. Gali mane pamatyti. Vieta, kur jis sėdėjo – šilta. Link Ričio Guldingo portfelio ėjo juodas apdairus katinas, sveikindamasis kilstelėjo aukštyn.

– „Ir mudu abu...“

– Girdėjau, kad jūs čia, – pasakė Pasiutėlis Boilenas.

Pagerbdamas panelę Kenedi kilstelėjo pirštus prie pakreiptos šiaudinės skrybėlės krašto. Ji nusišypsojo jam. Tačiau sesė bronza savo šypsena ją aplenkė, pasigražinusi dėl jo dar vešlesnius plaukus, krūtinę bei rožę.

Boilenas užsakė stebuklingo eliksyro.

– Ko jūsų širdis pageidauja? Bokalą alaus? Malonėkite, alaus, o man – dygiųjų slyvų džino. Telegrafas dar tyli?

Dar vis. Ketvirtą jis. Visi sako ketvirtą.

Raudonos Kaulio ausys ir Adomo obuolys šerifo kontoros tarpdury. Išvengti. Guldingas – tai šansas. Ką jis veikia „Ormondo“ bare? Karieta laukia. Luktelėk.

Sveiki. Kur taip? Ką nors užkąsti? Aš irgi ką tik. Šičia. Ką, „Ormonde“? Geriausia Dubline. Iš tikrųjų? Restorano salė. Įsisprausim kur nors į kampą. Matysim kitus, bet nebūsim matomi. Manau, prisidėsiu prie jūsų. Eime! Ričis nuėjo pirmas. Blumas nusekė paskui portfelį. Pietūs, verti princo.

Panelė Dus aukštai pasistiebė norėdama paimti plokščią butelį, ištiesė atlasinę ranką, o jos krūtinė taip pasidavė aukštyn, kad vos neišsidavė.

– O! O! – krūpčiojo Lenehenas atsidusdamas sulig kiekvienu jos judesiu. – O!

Tačiau ji lengvai pastvėrė grobį ir triumfuodama nukėlė jį.

– Kodėl, panele, nepaaugate, – paklausė Pasiutėlis Boilenas.

Bronzamergė pildama iš butelio tirštą saldų gėrimą jo lūpoms stebėjo tekančią srovę (gėlė jo švarke: kas padovanojo?) ir balsu pasaldino:

– Maža dėželė, bet brangi dovanėlė.

Tokia ji esanti. Ji atsargiai įpylė klampiasakės sakės.

– Štai kur laimė, – tarė Pasiutėlis.

Jis numetė ant prekystalio didelę monetą. Pinigas skimbt.

– Palaukite, – pasakė Lenehenas, – aš... irgi.

– Už laimę, – palinkėjo jis keldamas putotą alų.

– Karūna lengvai laimės, – pasakė jis.

– Nutariau truputėlį parizikuoti – tarė Boilenas mirktelėdamas ir gerdamas. – Bet ne savo iniciatyva. Vieno mano draugo užgaida.

Lenehenas gurkšnojo toliau rodydamas dantis savo pakreiptam alui ir panelės Dus lūpoms, kurios kone niūniavo, nesučiauptos, jūros dainą – ją jos lūpos buvo suokusios. Idolores. Rytų jūrų.

Laikrodis sudūzgė. Panelė Kenedi praėjo pro juos (gėlė, įdomu, kas padovanojo?), išnešdama arbatos padėklą. Laikrodis dan.

Panelė Dus paėmė Boileno monetą ir ryžtingai stuktelėjo per kasos aparato mygtuką. Jis skambtelėjo. Laikrodis dan. Šviesiaplaukė egiptietė niūniuodama pasirausė kasos stalčiuje ir atidavė grąžą. Pažvelk į vakarus. Din. Dėl manęs.

– Kiek dabar valandų? – paklausė Pasiutėlis Boilenas. – Ketvirta?

Valanda.

Lenehenas mažomis alkanomis akimis rydamas ją, niūniuojančią, niūniuojančią krūtine, timptelėjo Pasiutėlio Boileno rankovę ties alkūne.

– Paklausykim, kiek muš, – pasakė jis.

Guldingo, Kolio ir Vordo portfelis nuvedė Blumą pro rugiagėlėmis pražydusius stalus. Neieškodamas pasirinko, susijaudinusiu žvilgsniu susiieškojęs, sekamas plikio Pato, stalą netoli durų. Ketvirtą. Ar jis pamiršo? Gal tik pajuokavo. Nenueiti: sužadinti apetitą. Negalėčiau taip pasielgti. Laukti, laukti. Patas, padavėjas, laukė.

Žėrinti bronza ažūru žvelgė į Pasiutėlio dangaus mėlio kaklaraištį ir akis.

– Nagi, – neatlyžo Lenehenas. – Nieko nėra. O jis nėsyk negirdėjo.

Aukštai, aukšta gaida, nuskambėjo diskantu, švari.

Bronzadus, bendraudama su savo rože, kuri tai kilo, tai skendo, ieškojo Pasiutėlio Boileno gėlės ir akių.

– Prašom, prašom.

Jis maldavo vis skambant prisipažinimams.

– „Negalėjau palikti tavęs..."

– Kitą kartą, – koketiškai pažadėjo panelė Dus.

– Ne, dabar, – primygtinai prašė Lenehenas. – *Sonnez la cloche!*[7] O, prašom! Nieko nėra.

Ji apsižvalgė. Greitai. Panelė Kenedi neišgirs. Staiga pasilenkė. Du užsiplieskę žandai stebėjo ją besilenkiančią.

Neryžtingi akordai nukrypo nuo melodijos, vėl ją atrado, neteko skambesio, prarado ir atgavo jį, užsikirsdami.

– Nagi! Toliau! *Sonnez!*

Pasilenkusi ji sugriebė sijono klostę viršum kelio. Dvejojo. Delsė. Dar juos paerzino, pasilenkusi, laukdama, vylingomis akimis.

– *Sonnez!*

Pliaukšt. Staiga ji paleido įtemptą sugnybtą elastingą keliaraištį šiltapliaukšt į pliaukštelėti šaukiančią kojiniuotą moterišką šlaunį.

– *La cloche!* – džiugiai suriko Lenehenas. – Išlavinta savininkės. Čia jums ne pjuvenos.

Ji šypt nusišaipė išdidžiai (graudu! argi tie vyrai?), tačiau plaukdama šviesos link švelniai šyptelėjo Boilenui.

– Jūs tikras vulgarumo įsikūnijimas, – praplaukdama tarė ji.

Boilenas, stebimas, stebėjo. Priglaudė prie storų lūpų taurelę, ištuštino mažytę taurelę, iščiulpė paskutinius tirštus violetinius saldžius lašus. Jis pakerėtomis akimis nusekė jos plaukiančią galvą – ji judėjo pro veidrodžius baro link – paauksuota arka imbieriniam alui, mirgantys balto ir raudono vyno stiklai, dygliuota kriauklė, ir jos bronza veidrodyje susiliejo su dar saulėtesne bronza.

Taip, bronza iš arti.

– „... Sudie, mieloji!“

– Išeinu, – nekantriai paskelbė Boilenas.

Staigiai atstūmė taurelę, pagriebė grąžą.

– Luktelėkit minutėlę, – paprašė Lenehenas paskubomis gerdamas. – Norėjau jums pasakyti. Tomas Ročfordas....

– Pasiuskit su savo istorija, – atkirto Pasiutėlis Boilenas nueidamas.

Lenehenas paskubėjo išgerti.

– Jums ragas išaugo, ar ką? – paklausė jis. – Palaukit. Aš einu.

Jis nusekė įkandin skubančių girgždančių batų, bet prie slenksčio mitriai sustojo ir pasveikino dvi figūras, stambią ir liekną.

– Sveiki, misteri Dolerdai!

– Ką? Sveiki, sveiki, – atsakė išsiblaškęs Beno Dolerdo bosas akimirkai nusisukdamas nuo tėvo Kaulio bėdų. – Jis nepridarys jums jokių rūpesčių, Bobai. Alfas Bergenas pakalbės su ilgšiu. Šįsyk pakutensim tą Judą Iskariotą.

Dūsaudamas misteris Dedalas nužingsniavo per banketinę salę trindamas pirštu antakį.

– Chocho, pakutensim, – tirolietiškai išdainavo Benas Dolerdas. –

Nagi, Saimonai, padainuokit mums kokią dainelę. Mes girdėjome skambant fortepijoną.

Plikis Patas, susirūpinęs padavėjas, laukė, kol bus užsakyta gėrimų. Ričis – „Power". O Blumas? Reikia pagalvoti. Kad jam nereikėtų dusyk eiti. Nuospaudos. Dabar keturios. Kaip karšta su tais juodais rūbais. Aišku, ir nervai truputį. Laužia (ar kaip?) šilumą. Reikia pagalvoti. Sidro. Taip, butelį sidro.

– Ką jūs, – paprieštaravo misteris Dedalas. – Aš tik šiaip pritardamas pabarškinau.

– Nagi, nagi! – šūktelėjo Benas Dolerdas. – Pranykit, rūpesčiai kasdieniai. Eime, Bobai.

Jis, Dolerdas, su storomis plačiomis kelnėmis palengva nužingsniavo pirmas (laikykit tą vyruką su: laikykit jį) į saloną. Jis pliumptelėjo, Dolerdas, ant kėdės. Jo gumbuoti pirštai pliumptelėjo ant klavišų. Ir pliumptelėję sustingo.

Plikis Patas tarpdury sutiko grįžtantį be arbatos auksą. Susirūpinęs paprašė „Power" ir sidro. Bronza prie lango stebėjo, bronza iš toli.

Skambt žvangt nuvažiavo.

Blumas išgirdo skambt, menką garselį. Jis išėjo.

Lengvai kūktelėjęs Blumas atsiduso pasisukęs į nebylias mėlynspalves gėles. Suskambo. Jis nuvažiavo. Žvangt. Girdžiu.

– „Meilė ir kova", Benai, – pasakė misteris Dedalas. – Palaiminti seni laikai.

Drąsios panelės Dus akys nepagerbtos nusisuko nuo užuolaidos, nutvilkytos saulės šviesos. Nuvažiavo. Susimąsčiusi (kas žino?), nutvilkyta (tvilkanti šviesa), ji nuleido užuolaidą truktelėjusi už virvelės. Susimąsčiusi ji užleido (kodėl jis taip greitai išėjo, kai aš?) ties savo bronza, virš baro, kur greta sesės aukso stovėjo plikis, nerafinuotas nerinktinis kontrastas, kontrastas nerafinuotas antirafinuotas, lėtą, vėsią, blausią, jūros žalumo paslankią šešėlio gelmę, *eau de Nil*.

– Tą vakarą pianinu akompanavo vargšas senis Gudvinas, – priminė jiems tėvas Kaulis. – Jo ir „Kolardo" nuomonės truputėlį išsiskyrė.

Išsiskyrė.

– Ir surengė tikrą simpoziumą, – tarė misteris Dedalas. – Pats velnias jo nebūtų sustabdęs. Šiek tiek išgėręs pasidarydavo užgaidus, tas seniokas.

– Dieve, ar pamenate, – paklausė Benas, įkūnus Dolerdas, nusisukdamas nuo iškamuotos klaviatūros. – Po perkūnais, neturėjau net vestuvinių drabužių.

Visi trys nusijuokė. Neturėjo, nors norėjo. Nusijuokė visas trio. Neturėjo vestuvinių drabužių.

– Bet, laimė, tą vakarą pasirodė mūsų draugas Blumas, – pasakė misteris Dedalas. – Beje, kur mano pypkė?

Jis numaklino prie baro prie prarasto akordo[8] vamzdelio. Plikis Patas atnešė gėrimus dviems pietautojams, Ričiui ir Poldžiui. Tėvas Kaulis vėl nusijuokė.

– Juk aš tuomet radau išeitį, Benai, ar ne?

– Radote, – patvirtino Benas Dolerdas. – Prisimenu ir tas aptemptas kelnes. Tai buvo šauni idėja, Bobai.

Tėvas Kaulis paraudo iki pat savo šaunių violetinių ausų spenelių. Jis rado išei. Aptemptos kel. Nuostabi idė.

– Žinojau, kad jam striuka su pinigais, – pasakė jis. – Jo žmona šeštadieniais skambindavo pianinu kavinėje už apgailėtinus skatikus, sklandė gandai, kad ji ir kitkuo užsiima. Ar pamenate? Ieškojom jų visoje Hols gatvėje, kol galų gale tas vaikinas pas Keo pasakė mums numerį. Pamenate?

Benas prisiminė, ir jo plačioje fizionomijoje pasirodė nuostaba.

– Kaip Dievą myliu, ji turėjo prašmatnių operinių apsiaustų ir įvairių papuošalų.

Misteris Dedalas parmaklino atgal, nešinas pypke.

– Merjen aikštės stiliaus. Balinės suknelės, kaip Dievą myliu, ir prabangūs rūbai. Ir jis nenorėjo imti pinigų. Na kaip? Krūvos trikampių skrybėlių, bolero ir trumpų apatinių kelnių. Na kaip?

– Taip, taip, – pritarė misteris Dedalas linguodamas galva. – Ponia Merion Blum turėjo visokiausių rūbų, padėvi ir nutrenkia šalin.

Dviratis vežimas nuvažiavo krantine žemyn. Pasiutėlis sudribęs sėdėjo virš šokinėjančių padangų.

Kepenėlės ir bekoniena. Bifšteksas ir inkstų paštetas. Taip, pone. Taip, Patai.

Ponia Merion metam psichozes. Polio de Koko degėsių kvapas. Gražią pavardę jis.

– Kokia buvo jos mergautinė pavardė? Daili merguželė. Merion...

– Tvydi.
– Taip. Ar ji dar gyva?
– Ir dar kaip.
– Ji – duktė...
– Pulko duktė[9].
– Taip, būtent! Pamenu tą seną būgnamajorį.
Misteris Dedalas čirkštelėjo, švilptelėjo, prisidegė ir išpūtė kvapnų dūmų kamuolį.
– Ar airė? Nežinau, garbės žodis. Ar ji airė, Saimonai?
Po pauzės – dūmas, stiprus, kvapnus, spragsintis.
– Žandinis raumuo... Ką?.. Šiek tiek aprūdijo... O, ji tai... O mano airė Moli[10].
Jis išpūtė aitrų įmantrų kamuolį.
– Nuo Gibraltaro uolų... visą kelią.
Jos nyko jūros šešėlio gelmėje, auksas – prie alaus siurblio rankenėlės, bronza – prie maraskino, abi susimąsčiusios, Mina Kenedi, Lizmoro terasa 4, Dramkondra su Idolores, karaliene, Dolores, nebylia.
Patas atnešė patiekalus, atidengė. Leopoldas supjaustė kepenėles. Kaip buvo minėta, jis su malonumu skanaudavo vidinius organus, riešuto formos paukščių skilvius, keptus menkių ikrus, o Ričis Guldingas, Kolis, Vordas valgė bifšteksą ir inkstus, bifšteksą, paskui inkstus, kąsnis po kąsnio valgė jis paštetą Blumas valgė jie valgė.
Blumas su Guldingu, susieti tylos, valgė. Pietūs, verti princų.
Bečeloro alėja kratydamasis, skambėdamas dviratis vežimas vežė Pasiutėlį Boileną, viengungį, šviečiant saulei, karštyje risnojo žvilgantis kumelės pasturgalis, pliaukšint botagui, ant šokčiojančių padangų, sudribusį ant įšildytos sėdynės, nekantrų Boileną, karštakraujį, drąsų. Ragas. Ar jums? Ragas. Išaugo jums? Cha cha ra gas.
Perrėkdamas visus balsus, sugaudęs garsiau už akordų bombas, puolė atakon Dolerdo fagotas:
– „Kai meilė užvaldo karštą mano sielą...“
Bensielosbenžamino banga nubangavo iki tirtančių meile suvirpusių stogo langų.
– Kova! Kova! – suriko tėvas Kaulis. – Tu esi karys.
– Taip, esu, – nusijuokė Benas Karys. – Galvojau apie tavo šeimininką. Meilė ar pinigai.

Jis nutilo. Pakraipė didžiulę barzdą, didžiulį veidą, dėl didžiulio apmaudaus rikto[11].

– Jai, aišku, sprogtų ausų būgneliai, – pasakė misteris Dedalas pro aromatingus dūmus, – su tokiais vargonais.

Kvatodamasis barzdotu skambiu juoku Dolerdas krūpčiojo prie klaviatūros. Susprogtų.

– Jau nekalbant apie kitą membraną, – pridūrė tėvas Kaulis. – Puse jėgos, Benai. *Amoroso ma non troppo*[12]. Leiskite man.

Panelė Kenedi padavė dviem džentelmenams po bokalą šalto porterio. Tarstelėjo žodelį. Iš tiesų, panele, tarė pirmas džentelmenas, gražus oras. Jie gurkšnojo šaltą porterį. Ar ji nežinanti, kur išsiruošė vicekaralius? Jie girdėję skambiakanopių plienakanopių skambesį. Ne, ji negalėtų pasakyti. Tačiau turėtų būti paskelbta laikrašty. O, tegu ji nesivargina. Jokio vargo. Ji pamojavo išskleistu „Independent“ ieškodama vicekaraliaus, jos sukelti ir surišti plaukai iš lėto palinko, viceka. Nesivarginkit, paprašė pirmas džentelmenas. O ne, jokių problemų. O kaip jis pažiūrėjo. Vicekaralius. Auksas greta bronzos girdėjo geležį plieną.

.... karštą mano sielą,
Man rytdiena nerūpi.

Kepenėlių padaže Blumas sutrynė bulvių tyrę. „Meilę ir kovą“, kažkas ten. Garsi Beno Dolerdo. Atbėgo tąvakar pas mus pasiskolinti frako koncertui. Kelnės siauros, aptemptos, kaip būgno oda. Muzikos meitėliai. Moli taip juokėsi jam išėjus. Parkrito ant lovos šaukė, spardėsi. Visas jo pasididžiavimas aiškiai matyti. O, Viešpatie su viešpačiukais, neištversiu! O, toms moterims pirmoje eilėje. Ak, niekada tiek nesijuokiau. Ką gi, aišku, dėl to jis ir bosas barotonas. O tarkime, eunuchai. Įdomu, kas čia groja? Subtili maniera. Tikriausiai Kaulis. Muzikalus. Atpažįsta kiekvieną natą, kad ir kokią grotum. Bet jam prastai su kvėpavimu, vargšas. Liovėsi.

Panelė Dus, žavioji Lidija Dus, linktelėjo lipšniam advokatui, įgaliotiniam Džordžui Lidvelui, įeinančiam džentelmenui. Labą dieną. Ji ištiesė savo drėgną ranką, damos ranką, kad jis stipriai paspaustų. Labą. Taip, ji jau grįžusi. Ta pati sena dainelė.

– Jūsų draugai jau ten, misteri Lidvelai.

Džordžas Lidvelas, lipšnus, įgaliotas, palaikė jos lidijaranką.

Skambt.

Blumas, kaip jau buvo sakyta, valgė kepe. Čia bent jau švaru. Tas tipas Bartono užeigoj, besiterliojantis su kremzle. Čia nieko nėra: Guldingas ir aš. Švarūs stalai, gėlės, servetėlių mitros. Zujantis pirmyn ir atgal Patas, plikis Patas. Nieko nepadarysi. Geriausias Dub.

Vėl fortepijonas. Tai Kaulis. Kai atsisėda prie jo, tartum suauga, abipusis supratimas. O tie nuobodūs šlifuotojai kad džiržgina smuikus spoksodami į stryko galą, kad pjauna violončelę, net dantis ima mausti. Jos plonas, ilgas knarktelėjimas. Tąvakar, kai mudu buvome ložėje. Trombonas apačioje pūtė kaip koks ruonis, per pertraukėlę kitas pūtikas atsuko, iškratė seiles. O dirigento kojos – kelnės it maišai – kaip šokant džigą krest krest. Teisingai daro, kad slepia juos.

Krest skambt lingu lingu.

Nebent arfa. Graži auksu žėrinti šviesa. Mergina ja grojo. Tartum gražuolės jutas. Padažas visai neblogas, tinka prie. Aukso laivas. Erinas. Arfa vieną kartą ar du. Vėsios rankos. *Ben Hout*[13], rododendrai. Mes – jų arfos. Aš. Jis. Seni. Jauni.

– Na, ne, nemokėčiau, – pasakė misteris Dedalas, neryžtingai, abejingai.

Garsiai.

– Nagi pradėkit, velniai griebtų, – suriko Benas Dolerdas. – Drąsiau, ir pavyks.

– *M'appari*[14], Saimonai, – paprašė tėvas Kaulis.

Jis žengė kelis žingsnius į scenos gilumą, orus, išdidus ir sielvartaująs, ištiesęs ilgas rankas. Krenkšt krenkštelėjo Adomo obuolys gerklėje tyliai. Tyliai uždainavo apdulkėjusiam jūros peizažui – „Paskutinis atsisveikinimas". Iškyšulys, laivas, burė virš didelių bangų. Atsisveikinimas. Nuostabi mergina, jos skraistelę plaiksto vėjas, iškyšuly ją apgobęs vėjas.

Kaulis dainavo:

M'appari tutt amor:
Il mio sguardo l'incontr...[15]

Ji mojavo, negirdėdama Kaulio, skraistele išplaukiančiam, mylimajam, vėjui, meilei, skubančiai burei, sugrįžk.

– Nagi, Saimonai.

– Ak, Benai, baigėsi mano aukso amžius... Ką gi...

Misteris Dedalas padėjo savo pypkę prie kamertono ir sėsdamasis užgavo paklusnius klavišus.

– Ne, Saimonai, – atsisuko tėvas Kaulis. – Prašom originalą. Bemolis.

Paklusnūs klavišai suskambo aukštesne gaida, pasakojo užsikirsdami, išpažindami, painiodamiesi.

Tėvas Kaulis nužingsniavo į scenos gilumą.

– Luktelėkit, Saimonai. Aš akompanuosiu. Kelkitės.

Pro Grehemo Lemono ananasinius ledinukus, pro Elverio dramblį nuskambėjo nudardėjo vežimas. Bifšteksas, kepenėlės, trintos bulvės – prie valgių, vertų princų, sėdėjo princai, Blumas ir Guldingas. Princai prie valgių pakeldavo taures ir išgerdavo „Power" bei sidro.

Gražiausia pasaulyje tenoro arija, tarė Ričis: *Sonnambula*. Girdėjo kartą, kaip ją dainavo Džo Masas. Ak, tas Makgakinas[16]. Taip. Savo maniera. Kaip berniukas iš bažnyčios choro. Kaip berniukas mažas per mišias. Tas Masas. Lyriškas tenoras, jei norite, niekada jo nepamiršiu. Niekad.

Švelniaširdis Blumas virš bekonienos be kepenėlių žvelgė į įsitempusius veido bruožus. Jam skauda strėnas. Akys blizga, lyg sirgtų inkstais. Kitas programos numeris. Laikas susimokėti. Piliulės, grūsta duona, dėžutė – ginėja. Nors truputį atitolinti. Ir dainuoja: „Ten, tarp mirusiųjų"[17]. Tinka. Inkstų paštetas. Paguoda. Nedaug iš to naudos. Geriausia, kas yra. Būdinga jam. „Power". Išrankus gėrimams. Stiklas įtrūkęs, prašom „Vortri" vandens. Taupydamas nušvilpia degtukus nuo stalo. Paskui išsvaisto visą soverena įvairiems niekams. O kai prireikia, neturi nė skatiko. Kartą užsipylęs akis atsisakė mokėti už kelionę. Keisti tipai.

Ričis niekada nepamirš to vakaro. Kol bus gyvas, niekada. Senajame „Royal" viršutiniame balkone su mažuoju Pyku. O kai pirmoji gaida.

Žodžiai apmirė Ričio lūpose.

O dabar ims begėdiškai skiesti. Tikros rapsodijos apie ką tik nori. Ir pats tiki savo pramanais. Tikrai tiki. Melagis kokių reta. Tačiau reikia turėti gerą atmintį.

– Kokia čia arija? – paklausė Leopoldas Blumas.

– „Jau viskas prarasta"[18].

Ričis papūtė lūpas. Žema pirmoji nata, šmėkla švelni sumurmėjo: viskas. Strazdas. Juodasis strazdas. Jo alsavimas, švelnus kaip paukščio, pro tvirtus dantis, kuriais jis didžiuojasi, kaip fleita švilpė sielvartingą skundą. Prarasta. Sodrus garsas. O čia dvi natos – vienu sykiu. Juodasis strazdas, girdėjau jį čiulbant gudobelių slėny. Pasičiupęs mano motyvą, pakeitė jį, išdailino. Suvis atrasti naują gaidą jam pavyko – ir prarasta suvis. Aidas. Koks saldus atsakas. O kaip jis atsiranda? Jau viskas prarasta. Jis sielvartingai sušvilpė. Pražuvę, palaidota, prarasta.

Blumas palenkė leopoldo ausį pataisydamas gulinčios po vaza servetėlės kutelius. Tvarka. Taip, prisimenu. Nuostabi arija. Ji nuėjo pas jį miegodama. Nekaltybė mėnulio šviesoj. Vis dėlto sulaikyk ją. Drąsūs, jie nesuvokia jiems gresiančio pavojaus. Pašaukti vardu. Paliesti vandenį. Žvangt skambt vežimas. Per vėlu. Taip troško nueiti. Štai kodėl. Moteris. Tas pat, kas sulaikyti jūrą. Taip – viskas prarasta.

– Nuostabi arija, – tarė Blumas prarastas Leopoldas. – Puikiai ją žinau.

Niekad gyvenime Ričis Guldingas.

Jis taip pat ją puikiai žino. Ar jaučia. Vis įsikibęs savo dukters. Protinga mergaitė, kuri atpažįsta savo tėvą, kaip pasakė Dedalas. Aš?

Blumas stebėjo šnairomis virš bekepenės. Veide – viskas prarasta. Praėjusių dienų Ričis smarkuolis. Juokai – nuvalkioti, seni. Krutina ausis. Servetėlės žiedą bruka sau į akį. Ir savo sūnų siuntinėja su ašaringais laiškais. Žvairaakis Volteris, pone, padaryta, pone. Tikrai netrukdyčiau, tikėjausi gauti šiek tiek pinigų, deja. Atsiprašau.

Vėl fortepijonas. Skamba geriau nei paskutinį sykį. Turbūt suderino. Ir vėl nutilo.

Dolerdas su Kauliu teberagino delsiantį dainininką – nagi.

– Nagi, Saimonai.

– Na, Saimonai.

– Ponios ir ponai, esu nepaprastai dėkingas už malonų dėmesį.

– Na, Saimonai.

– Neturiu didelių turtų, bet jei teiksitės mane išklausyti, pamėginsiu padainuoti apie prislėgtą širdį.

Šalia sumuštinių gaubto, dengiama šešėlio savo bronzą ir rožę su tikros damos gracija dovanodavo ir atsiimdavo Lidija, o Mina vėsioje ir blausioje *eau de Nil* – dviem alaus bokalams savo aukso plaukus.

Nuskambėjo preliudo akordų pasažas. Užsitęsusiam, laukiančiam akordui atsakė balsas.

– „Kai pirmąsyk išvydau mieliausią vaizdą."

Ričis atsisuko.

– Sai Dedalo balsas, – pasakė jis.

Suvirpintais jausmais, liepsnos palytėtais skruostais jie klausė, jausdami tą srautą, glamonių srautą, plaukiantį per odą galūnes žmogišką širdį sielą nugaras. Blumas mostelėjo Patui, plikis Patas – prastai girdintis padavėjas, kad pravertų baro duris. Baro duris. Taip. Gerai. Patas, padavėjas, laukė, laukdamas, kol išgirs, nes silpnai girdėjo, prie durų.

– „Ir liūdesys, atrodė, pasitraukė."

Tylumoj dainavo jiems balsas, tylus, nei lietaus šnaresys, nei lapų šiugždesys, nepanašus nei į stygų, nei į pučiamųjų, nei į kaipgijuosvadina cimbolių balsą, lytėjo žodžiais jų nuščiuvusias ausis, nuščiuvusias širdis – kiekvienas prisiminė savo gyvenimą. Gera gera klausytis: ir liūdesys, atrodė kiekvienam iš jų, abiem atrodė, pasitraukė, kai pirmąsyk išgirdo. Kai pirmąsyk išvydo jie, viską praradę, Ričis, Poldis, grožio malonę, išgirdo iš to, iš kurio mažiausiai tikėjosi, jos pirmąjį maloningą, meiliašvelnį nesykamielį žodį.

Tai meilė dainuoja: sena saldi meilės daina[19]. Blumas pamažu nuo savo paketėlio nuvyniojo tamprią juostelę. Sena saldi meilės *sonnez la* aukso. Blumas apsuko apie keturis šakutės pirštus viją, įtempė, atleido, apsuko apie savo dvejetą nerimaujančių, keturiskart aštuoniskart, oktava supančiojo juos tvirtai.

– „Kupinas vilties ir džiaugsmo..."

Tenorai turi moterų iki valiai, kaip gaidų. Mat balsas nuo to sklandesnis. Švyst gėles jam po kojų, tik apie tave svajoju. Ak, galva tiesiog. Žvangt, kupinas džiaugsmo. Jo dainos – tik išrinktiesiems. Tiesiog tau apsisiuks galvelė. Išsikvepinusi dėl jo. Kokiais kvepalais tavo žmona? Norėčiau žinoti. Žvangt. Stop. Bilst. Visuomet darsyk žvilgteli veidrodin prieš atidarydama duris. Prieškambaris. Tenai? Kaip laikotės? O gerai. Čia? Kaip? Ar? Krepšely – flakonėlis ekstrakto, saldainiai, kad bučiuotis būtų saldžiau. Taip? Rankos užčiuopė iškilius.

Deja! Balsas pagarsėjo, atsiduses pasikeitė: garsus, sodrus, žaižaruojantis, išdidus.

– „Deja, tai buvo tik tuščia svaja..."

Taip, tembras dar vis nuostabus. Korko oras – švelnesnis, taip pat – tarmė. Ak, kvailas žmogau! Būtum galėjęs uždirbti kalnus pinigų. Dainuodamas painioja žodžius. Nukamavo savo žmoną: o dabar dainuoja. Nors sunku spręsti. Niekas už juos abu geriau nežino. Kad tik pats nepalūžtų. Suktis, būti tarp žmonių. Viskas dainuoja – ir rankos, ir kojos. Geria. Nervai pertempti. Turi mest gerti, jei nori dainuoti. Dženi Lind sriuba[20] – sultinys, šalavijai, žali kiaušiniai, pusė pintos grietinės. Grietininėms svajonėms.

Trykšta švelnumu – lėtai, stiprėdamas. Sodriai pulsuodamas. Čia tai kalba. Ak, duok. Imk! Tvinkt, tvinksėjimas, pulsuojantis išdidus tiesus.

Žodžiai? Muzika? Ne – tai, kas už jų.

Blumas vyniojo, atvyniojo, mazgė, atmazgė.

Blumas. Užplūdo šiltos karštligiškos lyžtpaliesk paslaptingumo antplūdis plūdo trokšdamas išsilieti muzikoje, troškime, tamsus lyžt srautas, užliejo. Palytėti ją priversti paplekšnoti paimti. Užtūpk. Poros plečiasi, besiplečiančios. Užtūpk. Džiaugsmas pojūtis šiluma. Kad plūsteltų per užtvaras srovė. Tėkmė, srovė, srautas, džiugesio srautas, užtūpktvinkt. Tuoj pat! Meilės kalba.

– „... spindulys vilties..."

Nušvito. Lidija Lidvelui cypt vos girdimai tikra gerų manierų mūza nucypė spindulį vilties.

Tai iš „Martos". Sutapimas. Kaip tik ketinau parašyti. Lajonelio daina. Gražus tavo vardas. Negaliu rašyti. Priimk mano mažą dov. Pagroti jos širdies stygomis, tai ir piniginės stygos. Ji juk. Pavadinau tave neklaužada berniūkščiu. Ir vis dėlto vardas Marta. Kaip keista! Šiandien.

Lajonelio balsas sugrįžo, silpnesnis, tačiau nenuilsęs. Jis vėl uždainavo Ričiui Poldžiui Lidijai Lidvelui uždainavo Patui pražiojusiam burną atkišusiam ausį laukiančiam kad lauktų. Kaip pirmąsyk išvydo jis mieliausią vaizdą, kaip liūdesys, atrodė pasitraukė, kaip žvilgsnis, forma, žodis sužavėjo jį, Guldą Lidvelą, užkariavo Pato Blumo širdį.

Gaila, kad nematau jo veido. Kirpėjas pas Dragou kažkodėl visuomet žiūrėdavo man į veidą, kai kreipdavausi į jo atvaizdą veidrodyje. Tačiau čia geriau girdėti negu bare, nors ir toliau.

– „Kiekvienas mielas žvilgsnis..."

Pirmąkart ją pamačiau vakarėly pas Metą Dileną Terenjure. Geltona suknelė su juodais apvadais. Žaidėme muzikines kėdes. Mudu abu paskutiniai. Likimas. Paskui ją. Likimas. Ratu ratu pamažu. Greitai ratu. Mes abu visi žiūrėjo. Stop. Ji atsisėdo. Visi, išvyti iš žaidimo, žiūrėjo. Besišypsančios lūpos. Geltoni keliai.

– „Džiugino man akis...“

Dainavo. Ji dainavo „Laukimą“. Perversdavau jai natas. Balsas kupinas aromato kokiais kvepalais tavo alyvų. Pamačiau krūtis, putlios abi, čiulbančios lūpos. Pirmąsyk pamačiau. Ji padėkojo man. Kodėl ji man? Likimas. Ispaniškos akys. Tą valandą viena po kriauše patijuj senajame Madride[21] pusiau šešėlyje Dolores jidolores. Mane. Kerinti. Ak, gundanti.

– „Marta! O, Marta!“

Pamiršęs bet kokį lengvumą, Lajonelis su širdgėla suriko, sušuko nenumaldomos aistros riksmu, maldaujančiu meilę sugrįžti, tai tilstančiais, tai garsėjančiais harmonijos akordais. Vienužėlio lajonelio šauksmas, kad ji sužinotų, kad Marta pajustų. Nes tik jos jis laukia. Kur? Čia ir ten o ten ieškoki čia visi ieškokit kur. Kažkur.

– „Ateiki prarastoji! Ateiki mylimoji!“

Vienišas. Vienintelė meilė. Vienintelė viltis. Vienintelė mano paguoda. Marta, krūtininė gaida, sugrįžk.

– „Ateik!“

Jis sklendė, paukštis, skriejo toliau, ūmus skambus klyktelėjimas, sklendžiąs sidabro kamuolys, purptelėjo aukštyn, ramus, skrido greičiau, ilgai, kad priartėtų, netempk per ilgai lėtas kvėpavimas jis kvėpuoja ilgas gyvenimas, pakilęs aukštai, aukštai, švystelėdamas, liepsnodamas, vainikuotas, aukštai, simboliniame švitesy, aukštai, nežemiškoje krūtinėje, aukštai, plačiai žerdamas spindulius visur visi pakilo visi aplink visa kas beribiškumassumasumas...

– „Pas mane!“

Saiopoldai!

Išsisėmė.

Ateik. Gerai sudainuota. Visi plojo. Ji privalo. Ateiti. Pas mane, pas jį, pas ją, pas tave irgi, mane, mus.

– Bravo!

Pliaukšt pliaukšt. Šaunuolis Saimonas. Pliaukštpapliaukšt. Bis!

Pliaukšt pliukšt pliaukšt. Skamba kaip varpas. Bravo, Saimonai! Plekštplokštplekšt. Bis, bipliaukšt, kalbėjo, šaukė, plojo visi. Ben Dolerdas, Lidija Dus, Džordžas Lidvelas, Patas, Mina, du džentelmenai su dviem bokalais, Kaulis, pirmasis džent su bok ir bronza panelė Dus, ir auksas panelė Mina.

Pasiutėlio Boileno prašmatnūs gelsvai rudi batai girgždėjo ant baro grindų, kaip jau minėta anksčiau. Pro Džono Grėjaus, Horacijaus vienarankio Nelsono, gerbiamo tėvo Teobaldo Metju paminklus skimbt žvangt ką tik pravažiavo, kaip sakyta anksčiau, vežimas. Risčia, karšty, ant įšildytos sėdynės. *Cloche. Sonnez la. Cloche.* Pro „Rotundą", Ratlendo aikštę. Per daug lėtai Boilenui, siuntančiam Boilenui, nekantriam Boilenui vilkosi ta kumelė.

Paskutinių Kaulio akordų skambesys nutilo, ištirpo ore – ir šis tapo sodresnis.

Ir Ričis Guldingas gurkštelėjo „Power" viskio, o Leopoldas Blumas – sidro, o Lidvelas – „Guinnesso", ir antras džentelmenas pasakė, kad jie išgersią dar porą bokalų, jei ji neprieštarausianti. Panelė Kenedi, darydama meškos paslaugą, šyptelėjo koralinėm lūpom – pirmam, antram. Ji neprieštaravo.

– Savaitei cypėn, – pasakė Benas Dolerdas, – tik duona ir vanduo. Tuomet tai uždainuotumėt, Saimonai, kaip strazdas giesmininkas.

Lajonelis Saimonas, dainininkas, nusijuokė. Tėvas Bobas Kaulis pradėjo groti. Mina Kenedi aptarnavo. Antras džentelmenas užmokėjo. Tomas Kernenas išdidžiai įžengė vidun. Lidija, kuria buvo žavimasi, žavėjosi. Tik Blumas dainavo nebyliai.

Žavėdamasis.

Ričis, žavėdamasis, suokė apie nuostabų to žmogaus balsą. Prisiminė vieną vakarą, o, seniai tai buvo. Niekuomet nepamirš to vakaro. Sai dainavo. „Tai – didybė ir garbė"[22], tai buvo pas Nedą Lambertą. Šventas Dieve jis niekad gyvenime nebuvo girdėjęs tokio tembro niekad negirdėjo „ak, neištikima, geriau mums išsiskirt" taip skambiai taip Dieve niekad negirdėjo „nes meilės nebėra" toks skambus balsas „nebėra" paklauskite Lamberto jis gali patvirtinti.

Guldingas, raudonoms dėmėms ryškėjant ant blyškaus, pasakojo misteriui Blumui, veido apie tą vakarą, kai Sai pas Nedą Lambertą, Dedalas dainavo „Tai – didybė ir garbė".

Jis, misteris Blumas, klausėsi, o jis, Ričis Guldingas, pasakojo jam, misteriui Blumui, apie tą vakarą, kai jis, Ričis, girdėjo jį, Sai Dedalą, dainuojant „Tai – didybė ir garbė“, jo, Nedo Lamberto, namuose.

Svainiai: giminaičiai. Mes niekad nesikalbam susitikę[23]. Matyt, kokia juoda katė bus perbėgusi kelią, įtrūko liutnia[24]. Žvelgia į jį su panieka. Supranta. Nepaisant to, jis žavisi juo. Tas vakaras, kai tai dainavo. Žmogaus balsas, dvi trumputės švelnios stygelės, nuostabiau už viską.

Ir tas balsas raudojo. Dabar ramesnis. Kai nutyla, ir pajunti, kad girdėjai. Virpesiai. Dabar ore – tyla.

Blumas atskyrė sukryžiuotas rankas ir suglebusiais pirštais ėmė tampyti ploną tamprią stygą. Tampė ir timpčiojo. Ji zvimbė, ji gaudė. O Guldingas tuo metu kalbėjo apie Baraklafo balsą, o Tomas Kernenas, tam tikra retrospektyvia tvarka prisiminimais grįždamas į praeitį, kažką kalbėjo tėvui Kauliui, kuris klausėsi ir improvizuodamas grojo, kuris grodamas linkčiojo. O didysis Benas Dolerdas tuo metu kalbėjosi su užsiplieskusiu Saimonu Dedalu, kuris linkčiojo rūkydamas, kuris rūkė.

Ak, prarastoji. Visos dainos apie tai. Blumas dar labiau įtempė savo stygą. Argi ne žiauru? Žmonės pamilsta vienas kitą: vilioja vienas kitą. Paskui drykst į gabalus. Mirtis. Sprogim. Smūgis į galvą. Laukpovelniųlaukiščia. Žmogaus gyvenimas. Dignemas. Tfu, susiraičiusi tos žiurkės uodega! Daviau penkis šilingus. *Corpus paradisum*[25]. Kvarksinti bažnyčios griežlė. Pilvas kaip padvėsusio šuns. Išėjo. Gieda. Pamiršo. Aš irgi. O vieną dieną ji su. Palik ją: nusibodo. Paskui kentės. Pašniurkščios. Didelės ispaniškos akys, spoksančios į tuštumą. Jos banguotiuotiešlūsvešlūsešlūsešlūs plaukai ne-sušuk-uoti.

Tačiau per didelė laimė įgrista. Jis įtempė stipriau, stipriau. Ar nesi laimingas savo? Pliaukšt. Nutrūko.

Vežimas skimbt Dorseto gatvės link.

Panelė Dus atitraukė atlasinę ranką priekaištaudama, patenkinta.

– Prašom taip nesielgti, – ji pasakė, – mes per menkai vienas kitą pažįstame.

Džordžas Lidvelas įtikinėjo ją – tikrai, nuoširdžiai, bet ji nepatikėjo.

Pirmas džentelmenas patikino Miną – taip ir buvo. Ji paklausė jo, ar tikrai buvo taip. Ir antras bokalas patvirtino, taip. Kad buvo taip.

Panelė Dus, panelė Lidija, nepatikėjo: panelė Kenedi, Mina, nepati-

kėjo: Džordžas Lidvelas, ne: panelė Dus nepatikė: pirmasis, pirmasis: džent su bok: patikėjo, ne, ne: nepati, panelė Ken: Lidlidijavelas: bok.

Geriau parašysiu čia. Plunksnakočiai pašte apgraužti ir sulaužyti.

Plikis Patas, išvydęs ženklą, priėjo. Plunksną ir rašalo. Nuėjo. Ir biuvarą. Jis nuėjo. Ir popieriaus nusausinti. Išgirdo kurčias Patas.

– Taip, – pasakė misteris Blumas, – tampydamas tamprią susisukusią stygą.

Be abejo, taip. Pakaks kelių eilučių. Mano dovanėlė. Ta įmantri itališka muzika. Kas ją sukūrė? Kai žinai pavardę, tampa aišku. Išsiimti popieriaus lapą, voką – nerūpestingai. Tai taip tipiška.

– Svarbiausias visos operos numeris, – pasakė Guldingas.

– Iš tiesų, – pritarė Blumas.

Visa tai – numeriai. Vis muzika, kai pagalvoji. Du padauginti iš dviejų padalyti iš dviejų yra dukart vienas. Virpesiai: tai – akordai. Vienas plius du plius šeši yra septyni. Gali padaryti ką tik nori žongliruodamas skaičiais. Visada galima nustatyti, kad kas nors lygu kam nors. Karpinių simetrija prie kapinių sienos. Jis nepastebi, kad aš su gedulo drabužiais. Beširdis: jam rūpi tik jo pilvas.

Muzikomatematika. Atrodo, kad klausaisi nežemiškų garsų. O pamėgink pasakyti šitaip: Marta, septyniskart devyni minus iks yra trisdešimt penki tūkstančiai. Lėkšta, visai lėkšta. Tik garsų dėka ji tobula.

Tarkime, jis dabar groja. Improvizuoja. Tai gali būti kas tik nori, kol negirdi žodžių. Reikia gerai įsiklausyti. Nelengva. Iš pradžių viskas sklandu, paskui išgirsti, kad akordai truputį paklydo, jauti, kad šiek tiek sutriko. Paskui – iš maišo maišan, per statines, pro vielinę tvorą, lenktynės su kliūtimis. Ritmas sukuria melodiją. Priklauso nuo nuotaikos. Tačiau klausytis visuomet malonu. Nekalbu, žinoma, apie gamas, – tai aukštyn, tai žemyn, – kai mokosi mergaitės. Net dvi pas kaimynus šalia. Reikėtų joms išrasti butaforinius pianinus. Nupirkau jai ir „Blumenlied“[26]. Dėl pavadinimo. Vieną vakarą man grįžtant į namus ją lėtai skambino kažkokia mergina, ta mergina. Arklidžių vartai netoli Sesilia gatvės. Mili nemėgsta. Keista, juk mes abu.

Plikis kurčias Patas atnešė plokščią biuvarą, rašalo. Patas padėjo prie rašalo plunksną, plokščią biuvarą. Patas paėmė lėkštę dubenį peilį šakutę. Patas išėjo.

Nėra lygių šiai kalbai, pasakė misteris Dedalas Benui. Dar vaikas

būdamas, girdėjo, kaip dainuojamos barkarolės, Ringabeloj, Krosheivene Ringabeloj. Kvynstauno uostas, pilnas italų laivų. Vaikštinėdavom, žinote, Benai, mėnesienoje, užsidėję tas neįsivaizduojamas skrybėles. Derindavo balsus. Dieve, kokia muzika, Benai. Girdėjau dar vaikas. Per Ringabelos uostą mėnkarolės.

Išsiėmęs karčią pypkę, pridengė delnu lūpas, kurios išburkavo mėnesienos nakties šauksmą, skambų iš arti, šauksmą iš toli, atsiliepiantį.

Į tūtelę suvyniotο „Freeman" kraštu nuklydo Blumo akis saugo kaip akį, tyrinėdama, kur aš tai mačiau. Kalanas, Koulmenas, Dignemas Patrikas. Vaje! Vaje! Fosetas. Aha! Kaip tik ir ieškojau...

Tikiuosi, kad jis nežiūri, gudrus kaip žiurkė. Kilstelėjo išskleistą „Freeman". Dabar nepamatys. Nepamiršk, kad reikia rašyti graikiškai. Blumas pamerkė, Blu sumur: gerbiamas pone. Gerbiamas Henris parašė: brangi Meidi. Gavau tavo laiš ir gė. Velnias, kur aš padėjau? Šitoj kiš ar ki. Tai vi neįma. Pabrauk neįma. Parašyti šiandien.

Nuobodu, nuobodžiaudamas Blumas tyliai būgnijo su aš tik su aš tik svarstau pirštais į plokščią biuvarą, atneštą Pato.

Toliau. Žinai, ką turiu omeny, ne pataisyk šitą e. Priimki mano kuklią mažą dov, kurią įdė. Neprašyk jos atsaky. Palauk. Penki Dig. Maždaug du čia. Pensas žuvėdroms. Elijas atei. Septyni pas Deivį Berną. Iš viso apie aštuonis. Sakykim, pusę kronos. Mano kuklią mažą dov: pašt perl du ir šeši. Parašyk man ilgą. Ar nepakenti? Žvangt, ar turi tą? Taip sujaudinta. Kodėl vadini mane neklau? Tu irgi neklaužada? O, Meiri pametė segtuką. Šiai dienai tiek. Taip, taip, pasakysiu tau. Noriu, kad. Palaikyti. Vadink tuo kitu mane. Ta mintis, parašė ji. Kol neišseko mano kantry. Palaikyti. Turi patikėti. Patikėk. Bokal. Tai. Yra. Tiesa.

Argi ne kvailystes rašau? Vyrai taip ned. Vedybos priverčia, jų žmonos. Nes esu toli nuo. Tarkim. Tačiau kaip? Ji privalo. Išsaugoti jaunystę. Jeigu ji sužinotų. Kortelė mano skrybė. Ne, nepasakok visko. Beprasmiškas skausmas. Jei jos nesupranta. Moteris. Kas tinka vienam, tiks ir kitam.

Samdoma karieta numeris trys tūkstančiai dvidešimt keturi, vežėjas Bartonas Džeimsas iš Harmoni aveniu numeris vienas, Donibrukas, o karietoje – keleivis, jaunas džentelmenas, apsirengęs elegantišku mėlynos spalvos seržo kostiumu, pasiūtu Džordžo Roberto Mesi-

jaso, sukirpėjo ir siuvėjo iš Edeno krantinės numeris penki, užsidėjęs šiaudinę skrybėlę, labai prašmatnią, pirktą iš Džono Plastou Greit Bransviko gatvė numeris vienas, skrybėlininko. A? Štai tas vežimas, kur kratėsi ir žvangėjo. Pro Dlugačo mėsos krautuvę, šviečiančius „Agendath“ vamzdelius prarisnojo dailiasubinė kumelaitė.

– Atsakymas į skelbimą? – paklausė Blumo skvarbios Ričio akys.

– Taip, – atsakė misteris Blumas. – Komivojažierius, miesto teritorijoje. Man atrodo, kad nieko gero iš to nebus.

Blumas sumur: geriausios rekomendacijos. O Henris parašė: tai mane sujaudins. Žinai kaip. Skubu. Henris. Graikiška e. Geriau pridurk prierašą. Ką jis dabar groja? Improvizuoja *intermezzo*. P. S. Pam tam tam. Kaip tu nubau? Nubausi mane? Pasisukęs sijonas siūbuoja, plaikstosi į. Pasakyk man, aš noriu. Žinoti. O. Aišku, jei nenorėčiau, neklausčiau. La la la ree. Pabaiga liūdna, minoras. Kodėl minoras liūdnas? Pasirašyk H. Jos mėgsta, kai pabaiga liūdna. P. P. S. La la la ree. Man taip liūdna šiandien. La ree. Aš toks vienišas. Doo.

Jis paskubom nusausino Pato sugeriamuoju. Vok. Adresą. Nurašyk tiesiog iš laikraščio. Sumurmėjo: ponai Kolenas, Koulmenas ir partneriai, akcinė bendrovė. O Henris parašė:

Ponia Marta Kliford.
Dolfin Barn skersgatvis.
Dublinas.

Užtėkšk ir ant to, kad jis negalėtų perskaityti. Gerai. Mintis, verta premijos už pikantišką istoriją. Kas nors, ką detektyvas perskaitė ant sugeriamojo popieriaus. Tarifas – ginėja už skil. Metčemas dažnai prisimena besijuokiančią kerėtoją. Vargšė ponia Pjurfoi. T. g.: tau galas.

Pernelyg poetiškai apie tą liūd. Tai dėl muzikos. Muzika pakeri, pasakė Šekspyras. Citatos kiekvienai metų dienai. Būti ar nebūti. Išmintis, pasiskaityti, kol lauki.

Jis vaikšto po Džerardo rožyną Feterio skersgatvy, pražiliarudis. Vienas gyvenimas, ir viskas. Vienas kūnas. Veik. Tik veik.

Kad ir kaip būtų, padaryta. Pašto perlaida, ženkliukas. Paštas greta. Keliauk. Gana. Prižadėjau susitikti su jais pas Barnį Kirneną. Nemalonus reikalas. Keliauk. Patai! Negirdi. Kurčias kaip kelmas.

Karieta jau artėja. Sakyk. Sakyk. Patai! Negirdi. Dėlioja servetėles.

O kiek nueina per dieną. Jeigu nupieštum jam ant pakaušio veidą, būtų vienas dviejuose asmenyse. Norėčiau, kad jie dar padainuotų. Nukreipia mintis.

Plikis Patas, kuris susirūpinęs, vyniojo servetėles. Patas yra padavėjas, kuris blogai girdi. Patas – padavėjas, kuris laukia, kol tu lauki. Chi chi chi chi. Jis laukia, kol tu lauki. Chi chi. Jis – padavėjas. Chi chi chi chi. Jis laukia, kol tu lauki. Kol tu lauki, jei tu lauki, jis palauks, kol tu lauki.

O dabar Dus. Dus Lidija. Bronza ir rožė.

Ji nuostabiai, tiesiog nuostabiai praleidusi laiką. Tik pažvelkite į šią puikią kriauklę, kurią ji atvežė.

Ji grakščiai atnešė nuo baro spygliuotą, lenktą jūros ragą, kad jis, Džordžas Lidvelas, advokatas, išgirstų.

– Paklausykite! – paprašė ji.

Skambant džino įkaitintiems Tomo Kerneno žodžiams, akompanuotojas lėtai audė muziką. Nepramanytas faktas. Kaip Volteris Baptis prarado balsą. Ką gi, pone, sutuoktinis kad griebė jam už gerklės. „Niekše, – pasakė jis, – nebegiedosi meilės dainų.“ Tikrai taip padarė, seras Tomas. Bobas Kaulis audė. Tenorai turi moter. Kaulis atsilošė.

O, dabar jis išgirdo – ji laikė kriauklę jam prie ausies. Girdite! Jis girdėjo. Nuostabu. Ji priglaudė ją prie savosios, ir pro išsijotą šviesą kontrastu sužibo blyškus auksas. Kad išgirstų.

Barkšt.

Blumas pro baro tarpdurį išvydo kriauklę, jų glaudžiamą prie ausų. Jis išgirdo, nors ir silpniau, tai, ką girdėjo jos, kiekviena atskirai, paskui – viena kitai, jos girdėjo bangų ošimą, garsiai, tykus gaudesys.

Bronza prie nuvargusio aukso iš arti, iš toli, jos klausėsi.

Jos ausis irgi – kriauklė, toji atsikišusi geldelė. Buvo prie jūros. Mielos pamario mergytės. Oda nusvilusi, raudona. Pirma reikėjo pasitepti kremu, tuomet būtų įdegusi rudai. Skrebutis su sviestu. Beje, kad nepamirščiau losjono. Ties lūpom – karštis. Tiesiog tau galvelė. Plaukai sukelti: kriauklė, apaugusi jūros dumbliais. Kodėl jos slepia ausis po jūržolių plaukais? O turkės – burnas, kodėl? Tik akys virš marškos, čadra. Raski kelią vidun. Ola. Įėjimas tik interesantams.

Jiems atrodo, kad girdi jūrą. Dainuojančią. Gaudesį. Tai tik kraujas. Kartais suūžia ausyse. Ką gi, ir tai jūra. Dalelyčių salos.

Iš tiesų nuostabu. Taip aiškiai. Vėl. Džordžas Lidvelas priglaudė jos gaudesį klausydamasis – paskui padėjo šalia, švelniai.

– Ką šnabžda laukinės bangos?[27] – jis paklausė jos šypsodamasis.

Kerinti, su jūros šypsena, bet neatsakydama Lidija nusišypsojo Lidvelui.

Barkšt.

Pro Larį O'Rurką, pro Larį, drąsųjį Larį O', nusiūbavo Boilenas ir Boilenas pasuko.

Nuo pamestos kriauklės panelė Mina grakščiai nusklendė prie laukiančių bokalų. Ne, ji nesanti tokia vieniša, leido misteriui Lidvelui suprasti šelmiška panelės Dus galvutė.

Vaikštinėdavo mėnesienoje prie jūros. Ne, ne viena. Su kuo? Ji išdidžiai atsakė: su vienu džentelmenu, draugu.

Bobo Kaulio pirštai vėl sumirgėjo grodami aukštas natas. Šeimininkui teikiama pirmenybė. Nedaug laiko. Ilgšis Džonas. Didysis Benas. Jis lengvai skambino lengvą šviesų skambų motyvą greitakojėms damoms, šelmėms, besišypsančioms, ir jų gerbėjams, draugams džentelmenams. Vienas: vienas, vienas, vienas: du, vienas, trys, keturi.

Jūra, vėjas, lapai, griausmas, vanduo, mykia karvės, gyvulių turgus, gaidžiai, vištos nekudakuoja, gyvatės šnypšššščia. Muzika – visur. Ratledžo durys: giiirgžd girgždančios. Ne, tai triukšmas. Dabar groja menuetą iš „Don Žuano". Dvariškiai, įvairiausi rūbai, šoka pilies menėse. Vargas. Lauke valstiečiai. Žalsvi išbadėję veidai, valgo rūgštynių lapus. Kaip gražu. Pažvelkite: pažvelkite, pažvelkite, pažvelkite, pažvelkite, pažvelkite: jūs pažvelkite į mus.

Skamba džiaugsmingai, jaučiu. Niekada nesukurčiau tokios. Kodėl? Mano džiaugsmas – kitas džiaugsmas. Bet abu – džiaugsmas. Taip, tai turbūt džiaugsmas. Pats muzikos faktas rodo, kad esi. Kieksyk galvodavau, kad ji – prastos nuotaikos, kol imdavo linksmai niūniuoti. Na, tuomet aišku.

Makkojaus sakvojažas. Mano žmona ir tavo žmona. Kniaukiantis katinas. Lyg kas plėšytų šilką. Kai ji kalba – lyg dumplės klaksėtų. Jos nesugeba kalbėti su pauzėmis kaip vyrai. Be to, jų balsuose – kažkoks defektas. Pripildyk mane. Aš šilta, tamsi, atvira. Moli ir *qui est homo*[28]: Merkadantė[29]. Priglaudžiau ausį prie sienos, kad girdėčiau. Reikalinga moteris, galinti pristatyti prekes.

Krest barkšt krest stop. Puošeiviškas gelsvai rudas puošeivos Boileno batas, kojinės dangaus mėlio strėlytėm, lengvai atsistojo ant žemės.

Ak, pažvelkite, kokie mes! Kamerinė muzika. Mažasis koncertas. Galima suprasti dviprasmiškai. Apie tokią muziką dažnai pagalvoju, kai ji. Akustika. Skambesys. Garsiausiai skamba tušti puodai. Nes akustika, rezonansas priklauso nuo vandens svorio ir yra lygus krintančio vandens dėsniui. Tartum Listo rapsodijos, vengriškos, čigoniškos. Perlai. Lašai. Lietus. Tikšt ikšt tekšt tekšt takšt takšt. Ššš. Dabar. Galbūt dabar. Anksčiau.

Kažkas į duris tuk tuk, kažkas pabeldė tok kok su gaiduku kara karakarakara[30] gaidukas. Kok kok.

Barkšt.

– *Qui sdegno*[31], Benai, – paprašė tėvas Kaulis.

– Ne, Benai, – įsikišo Tomas Kernenas, – „Trumpaplaukį vaikiną“[32]. Mūsų gimtąja dorėnų.

– Taip, padainuokite, Benai, – paprašė misteris Dedalas. – Vyrai šaunūs ir patikimi.

– Prašom, prašom, – jie paprašė vienu balsu.

Eisiu. Čia, Patai, grįžk. Prieik. Jis atėjo, jis atėjo, jis nepasiliko. Prie manęs. Kiek?

– Kokia tonacija? Šeši diezai?

– Fa diezas mažor, – atsakė Benas Dolerdas.

Išskėsti Bobo Kaulio nagai spustelėjo juodus žemutinių oktavų klavišus.

Turiu eiti, pasakė princas Blumas princui Ričiui. Ne, Ričis tarė. Taip, reikia. Kažkur gavo pinigų. Dabar ketina paūžti – paskandinti juosmens skausmą. Kiek? Jis matogirdi lūpakalbę. Šilingas ir devyni pensai. Pensas jums. Prašom. Duok jam du pensus arbatpinigių. Kurčias, susirūpinęs. Galbūt jo laukia žmona, šeima, jie laukia laukiančio Pato sugrįžtant į namus. Chi chi chi chi. Kurčius palauks, kol jie laukia.

Bet luktelėk. Tik paklausyk. Niūrūs akordai. Liūdnialiūdnialiūdni. Žemi. Urve, tamsioj žemės gelmėj. Rūdos klodai. Luitų muzika.

Tamsių laikų balsas, nemeilės, žemės nuovargio grėsmingai artėjo, kupinas skausmo atsklido iš toli, iš žilųjų kalnų, kvietė vyrus šaunius ir patikimus. Jis kunigo ieškojo. Norėtų tarti žodį[33].

Taukšt.

Beno Dolerdo balsas. Bosas barotonas. Stengiasi išreikšti kaip mokėdamas. Kvarkimas didžiulio liūno, nei vyro, nei mėnesienos, nei moters. Dar vienas nupuolėlis. Kažkada juk buvo stambus laivų tiekėjas. Pameni – dervoje įmirkytos virvės, laivų žibintai. Bankrutavo, pritrūko dešimt tūkstančių svarų. Dabar Aivi prieglaudoje. Kambarėlis numeris toks ir toks. Vis per tą neprilygstamą „Basso" alų.

Kunigas – namuose. Tariamo kunigo tarnas jį pasveikino. Įeikite. Šventasis tėve. Linkčioja išdavikas tarnas. Veja vijų akordai.

Pražudo juos. Sugriauna gyvenimus. Paskui pristato kambarėlių, kad turėtų kur pakratyti kojas. Čiūčia liūlia. Lopšinė. Dvėsk, šunie. Stipk, šuneli.

Perspėjantis balsas, iškilmingas balsas paskelbė, kad į tuščią salę įėjo jaunuolis, paskelbė, kaip iškilmingai nuaidėjo jo žingsniai, paskelbė apie niūrią menę, apie kunigą su kamža, pasirengusį išklausyti išpažintį. Tyra siela. Nors truputį jau pagedusi. Tikisi laimėsiąs „Answers" poetinį rebusą. Štai jums šiugždantis penkių svarų banknotas. Paukštis, perintis lizde paukščiukus. Jis manė, kad tai – paskutinio menestrelio baladė. K du langeliai tušti ė – koks naminis gyvulys. Did trys brūkšneliai is – narsiausias karys. Balsas vis dar puikus. Ir dar vis ne eunuchas – su tokiais turtais.

Klausyk. Blumas klausė. Ričis Guldingas klausė. O prie durų klausė kurčius Patas, plikis Patas, gavęs arbatpinigių Patas.

Akordai suskambo lėčiau.

Atgailos ir sielvarto balsas plaukė iš lėto, išdailintas, virpąs. Atgailaujanti Beno barzda prisipažino: *in nomine Domini,* Dievo vardu. Jis atsiklaupė. Mušėsi kumščiu į krūtinę: *mea culpa.*

Vėl lotynų. Limpa prie jos kaip musės prie lipčiaus. Kunigas su komunija toms moterims. Vaikinas kapinėse, grabas ar grybas, *corpusnomine.* Įdomu, kur ta žiurkė dabar. Gremžia.

Taukšt.

Jie klausėsi: bokalai ir panelė Kenedi, Džordžas Lidvelas, išraiškingai pakėlęs antakius, iškiliakrūtis atlasas, Kernenas, Sai.

Sielvarto balsas dūsaudamas dainavo. Jo nuodėmės. Nuo Velykų trissyk susikeikė. Tu, kalės išpe. O kartą mišių metu nuėjo lošti. Sykį praėjo pro šventorių ir nesukalbėjo maldos už savo motinos vėlę. Vaikinas. Trumpaplaukis vaikinas.

Bronza, besiklausanti prie alaus siurblio rankenėlės, žvelgė į tolį, ilgesingai. Nė nenujaučia, kad aš. Moli tuoj pat pajunta, kai kas nors į ją pažiūri.

Bronza žvelgė tolyn, įkypai. Ten veidrodis. Ar tai gražesnioji jos veido pusė? Jos visada žino. Beldimas į duris. Paskutinė galimybė pasigražinti.

Kokkarakara.

Ką jos galvoja girdėdamos muziką? Taip gaudomos barškuolės. Vakaras, kai Maiklas Ganas parūpino mums ložę. Instrumentų derinimas. Persų šachui[34] tai labiausiai patikdavo. Priminė jam namus, gimtus namus. Ir dar valydavosi nosį į užuolaidą. Galbūt jo tėvynėje toks paprotys. Tai irgi muzika. Ne tokia jau ir prasta. Tūtavimas. Varinių pučiamųjų garsai – lyg asilai bliautų užvertę nosis. Bejėgiai kontrabosai su randais ant šonų. Mediniai pučiamieji – mūkiančios karvės. Rojalis išsižiojęs krokodilas: muzika kandžiojasi. B. Moli – visai kaip bemolis.

Ji atrodė puikiai. Kroko spalvos suknelė, gili iškirptė, grožybės – kaip ant delno. Kvapas – visuomet gvazdikų aromato, kai teatre pasilenkdavo ko nors paklausti. Pasakiau jai, ką Spinoza rašo toje knygoje apie vargšą popiežių. Užhipnotizuota klausėsi. Akys štai tokios. Pasilenkė. Kažkoks tipas balkone, įsispitrijęs kiek akys neša žemyn į ją per teatrinius žiūronus. Muzikos grožis – kad jį pajustum, turi pasiklausyti du kartus. Moters prigimtis, užtenka pusės žvilgsnio. Dievas sukūrė pasaulį, o žmogus – melodiją. Metam psichozes. Filosofija. Nesąmonė!

Viskas dingo. Viskas pražuvo. Per Roso apgultį jo tėvas, Gouryje visi jo broliai krito. Į Veksfordą, mes Veksfordo vyrukai, jis siekė. Paskutinis iš savo giminės.

Aš irgi paskutinis iš giminės. Mili ir jaunas studentas. Ką gi, turbūt mano kaltė. Neturiu sūnaus. Radis. Dabar jau per vėlu. O jeigu ne? Jeigu ne? Jeigu vis dar?

Jis nejautė neapykantos.

Neapykanta. Meilė. Tai tik žodžiai. Radis. Netrukus pasensiu.

Big Benas parodė visą savo balso galią. Puikus balsas, pasakė Ričis Guldingas, raudonos dėmės išryškėjo jo blyškiame, Blumui, netrukus pasensiančiame. O kai buvo jaunas?

Dabar eilė Arijai. Tėvynė man svarbiau už karalių. Ji klausosi. Kas

bijo kalbėti apie devyni šimtai ketvirtuosius? Laikas kelti bures. Užtektinai prisižiūrėjau.

– Palaimink mane, tėve! – sušuko Dolerdas trumpaplaukis. – Palaiminki mane ir leiski eit.

Taukšt.

Blumas apsižvalgė, nepalaimintas prieš kelionę. Apsirengusi – kad krisk po kojų – ir tai už aštuoniolika šilingų per savaitę. Vyrukai išlaidauja. Reikia nežiopsoti. Tos mergytės, tos mielos. Prie liūdnų jūros bangų. Choristės meilės nuotykis. Paskelbti laiškai, įrodantys, kad įžadas sulaužytas. Mano pupuliukui, tavo paukštytė. Juokas teismo salėje. Henris. Parašas – ne mano. Gražus tavo vardas.

Muzika pritilo, ir melodija, ir žodžiai. Paskui pagarsėjo. Šiugždėdama krinta kunigo sutana, o po ja – kareivis. Leibgvardietis, kapitonas. Jie tai moka atmintinai. Virpulys, kurio ir troško. Leibgvardietis kap.

Taukšt. Taukšt.

Virpėdama ji klausėsi užjausdama, pasilenkusi, kad geriau girdėtų.

Veidas – švarus. Sakyčiau, dar nekalta[35] arba tik pirštu pačiupinėta. Parašyk ką nors – tuščias lapas. O jeigu ne, kas jų laukia? Nyksta, neviltis. Išsaugo jaunystę. Net pačios savimi gėrisi. Pažvelkit. Pagrok ja. Papūsti lūpom. Baltos moters kūnas, gyva fleita. Pūsk švelniai. Garsiai. Tris skyles visos moterys. Neįžiūrėjau, ar ta deivė[36]. Jos to nori: ne per daug mandagiai. Tai kodėl jis tiek jų turi. Turėk aukso kišenėje ir įžūlų veidą. Pasakyk ką nors. Kad ji išgirstų. Akimis į akis: dainos be žodžių. Moli ir tas vaikėzas rylininkas. Ji suprato, ką jis turi omeny – beždžionė serga. O gal todėl, kad primena ispanų. Taip galima ir su žvėrim susikalbėti. Saliamonas susikalbėjo. Gamtos dovana.

Pilvakalbystė. Mano lūpos sučiauptos. Galvoja, mano pil. Kas? Nori? Tu? Aš. Noriu. Kad. Tu.

Gvardietis įtūžęs kimiai, šiurkščiai nusikeikė. Įširdęs išraudo, kalės išpera. Gerai padarei, vaike, kad atėjai. Viena valanda tau liko gyventi, paskutinė.

Taukšt. Taukšt.

Dabar drebėkite. Užplūsta gailestis. Nubraukti ašarą už kankinius, kurie nori, mirdami, numirti. Už visus mirštančius, už visus gimusius. Vargšė ponia Pjurfoi. Tikiuosi, kad jau pagimdė. Nes jų įsčios.

Moters įsčių drėgmė, akies obuolys įdėmiai žvelgė pro blakstienų užtvarą, ramiai, įsiklausęs. Kai ji tyli, matai, kokios gražios jos akys. Štai ten, upė. Sulig kiekviena lėta atlasinės alsuojančios krūtinės banga (jos besikilnojantys apva) lėtai kilo raudona rožė, pamažu leidosi raudona rožė. Širdies mušimas: alsavimas: alsavimas, kuris yra gyvenimas. Ir virpėjo smulkutis jos mergiškų garbanų paparčių raštas.

Bet pažvelki. Žvaigždės blyškios blėsta. O rože! Kastilija. Rytme.

Skrybė. Lidvelas. Tai jam, o ne. Aklai įsimylėjęs. Ar aš panašus į tokį? Nors iš čia irgi ją matau. Ištraukti kamščiai, alaus putų purslai, tuščių butelių krūvos.

Lidija lengvai švelniai padėjo ranką ant glotnios išsikišusios alaus siurblio rankenėlės, palikite tai mano rankoms. Apimta gailesčio trumpaplaukiui. Pirmyn ir atgal – atgal ir pirmyn – poliruota rankena (ji žino, kad jo akys, mano akys, jos akys) jos nykštys ir smilius su užuojauta glostė: nuslinko, sugrįžo, paskui, švelniai liesdami, nuslydo, taip palengva, iš lėto, žemyn, ir vėsi kieta emaliuota lazdelė kyšojo iš slystančio žiedo.

Su gaiduku su kara.

Taukšt. Taukšt. Taukšt.

Aš čia šeimininkas. Amen. Jis sugriežė įtūžęs dantimis. Išdavikams – virvė.

Akordai pritarė. Labai liūdna. Tačiau buvo neišvengiama.

Išeiti, kol nepabaigė. Dėkoju, tai buvo dangiška. Kur mano skrybėlė. Praeiti pro ją. „Freeman" galiu palikti. Laiškas čia. O jeigu ji. Ne. Eiti, eiti, eiti. Kaip Kašelas Boilo Konoro Koilo Tisdalas Morisas Švilptdalis Farelas. Eiiiiiiiti.

Ką gi, reikia. Ar jau išeinate? Išntrttaip. Blmstjo. Blumas tikras keblumas. Blumas atsistojo. Och. Muilas, jaučiu, prilipo. Turbūt suprakaitavau: muzika: nepamiršti losjono. Ką gi, viso labo. Aukštos kokybės. Kortelė ten, taip.

Blumas praėjo pro kurčią Patą, tarpduryje ištempusį ausis.

Ženevos barake tas jaunuolis mirė. Ir Pasidže jo kūną pakasė. Dabar! Ak, jis *dolores*. Sielvartingas giedotojo balsas kvietė liūdnai maldai.

Pro rožę, pro atlaso krūtinę, pro glostančią ranką, pro pamazgas, pro tuščius butelius, pro ištrauktus kamščius ėjo linkčiodamas, o už nugaros liko akys ir garbanų paparčiai, bronziniai ir blyškūs auksiniai

giliame jūros spalvos šešėlyje, ėjo Blumas, drovusis Blumas, aš toks vienišas Blumas.

Taukšt. Taukšt. Taukšt.

Melskitės už jį, meldėsi Dolerdo bosas. Jūs, kurie klausotės ramybėje. Sukalbėkite maldą, išspauskite ašarą, šaunūs vyrai, gerieji žmonės. Jis buvo trumpaplaukis vaikinas.

Išgąsdinęs slapta besiklausantį tarną, trumpaplaukį tarną berniuką, „Ormondo" koridoriuje Blumas išgirdo šurmulį ir šauksmus bravo, skambius tapšnojimus per pečius, trypiančius batus, jų batus, o ne patarnautojo berniuko. Bendras choras siūlė gurkštelėti, praskalauti. Džiaugiuosi, kad pasišalinau.

– Oho, Benai, – šaukė Saimonas Dedalas. – Kaip Dievą myliu, jūs kaip visada nuostabus.

– Dar geriau, – pridūrė Tomdžinis Kernenas. – Įžvalgiausias šios baladės atlikimas, prisiekiu savo siela ir garbe.

– Liablašas, – pabaigė tėvas Kaulis.

Benas Dolerdas, gerai primaitintas pagyrimais ir išdidus džiaugsmingai ant sunkiapėdžių kojų nerangiai nukačušino[37] baro link, podagriški pirštai kaip kastanjetės spragsėjo ore.

Didysis Benabenas Dolerdas, Big Benbenas, Didysis Benbenas.

Rrr.

Ir visi labai sujaudinti, Saimonas trimituoja užuojautą iš rūko sirenos – nosies, visi juokiasi, veda jį, Beną Dolerdą, skambant smarkiems pritarimo šūksniams.

– Jūs visa išraudusi, – pastebėjo Džordžas Lidvelas.

Panelė Dus pasitaisė savo rožę ketindama aptarnauti.

– Benas *machree*[38], – paskelbė misteris Dedalas tapšnodamas Benui per riebią mentę. – Sveikas kaip ridikas, tik jo riebalinis audinys per storas, slepia jo asmenybę.

Rrrrrsss.

– Mirtini riebalai, Saimonai, – sugriaudė Benas Dolerdas.

Ričis juoda katė perbėgo sėdėjo vienas: Guldingas, Kolis, Vordas. Jis dvejodamas laukė. Patas, kuriam neužmokėjo, irgi.

Taukšt. Taukšt. Taukšt. Taukšt.

Panelė Kenedi palenkė savo lūpas prie bokalo numeris vienas ausies.

– Misteris Dolerdas, – jos tyliai sušnabždėjo.

– Dolerdas, – sušnabždėjo bokalas.

Bokalas numeris vienas patikėjo: panelė Ken, kai ji: kad jis dol: ji dol: bokal.

Jis sumurmėjo, kad žinąs tą pavardę. Pavardė jam esanti pažįstama, taip sakant. Taip sakant, jis girdėjęs tą pavardę. Dolerdas, ar ne? Dolerdas, taip.

Taip, jos lūpos ištarė garsiau, misteris Dolerdas. Kaip jis gražiai padainavo tą dainą, sušnabždėjo Mina. Ir „Paskutinė vasaros rožė" buvo graži daina. Minai patiko ta daina. Bokalui patiko ta daina, kur Minai.

Paskutinę vasaros rožę dolerdas paliko blumas pajuto viduje sūkuriuojant vėją.

Daug dujų tame sidre – ir dėl to stipresnis. Palauk. Paštas netoli Rūbino Dž., dar šilingas ir aštuoni pensai. Užteks apie tai. Apeiti Gryk gatve. Geriau būčiau neprižadėjęs susitikti. Lauke gaiviau. Muzika. Veikia nervus. Alaus siurblio rankenėlė. Ranka, kur supa lopšį, valdo. Ben Houtas. Kuri valdo pasaulį.

Toli. Toli. Toli. Toli.

Taukšt. Taukšt. Taukšt. Taukšt.

Krantine kilo Lajonelleopoldas, neklaužada Henris su laišku Meidi, su nuodėmės saldybėmis, su smulkmenomis dėl Raulio, su metam psichoze žingsniavo Poldis.

Taukšt aklasis ėjo taukšėdamas į šaligatvio pakraštį taukšt, taukšt po taukšt.

Kaulis, jis save tuo svaigina; tam tikra girtumo rūšis. Geriau nepasiduok iki galo, kaip vyras su mergina. Pavyzdžiui, entuziastai. Ištempę ausis. Kad nepraleistų nė pusės šešioliktinės. Akys užmerktos. Galva, linguojanti į taktą. Kvaištelėję. Nedrįskite pajudėti. Galvoti griežtai uždrausta. Visą laiką savo žargonu kalba apie tą patį. Lia lia lia apie natas.

Tai irgi mėginimas bendrauti. Nemalonu, kai nutrūksta, nes niekada nežinai tiksl. Vargonai Gardinerio gatvėje. Senajam Glinui mokėdavo penkiasdešimt svarų per metus. Nejauku ten, viršuje, vienam tarp pedalų, registrų, klavišų. Sėdėdavo visą dieną prie vargonų. Kalbėdavo padrikai valandų valandas pats su savimi arba su tuo vyruku, kuris pūtė dumples. Urgzdavo piktai, paskui keiksmai ir riksmas (ten

reikia kokio kamšalo – izoliuoti ar panašiai ne nereikia suriko ji), paskui staiga švelniausias vii, tylus vii, švelnus vėjelis iš vamzdžio.

Pvii! Švelnus vėjelis sušvilpė iiii. Blumo viduje tyliai vii.

– Tai buvo jis? – paklausė misteris Dedalas grįždamas su prikimšta pypke. – Buvau su juo šį rytą vargšo Patriko Dignemo...

– Tegu Dievas jo pasigaili.

– Beje, ten kažkieno kamertonas ant...

Taukšt. Taukšt. Taukšt. Taukšt.

– Jo žmona turi gerą balsą. Arba turėjo. Ar ne? – paklausė Lidvelas.

– A, turbūt derintojas, – pasakė Lidija Saimonlajoneliui išvydau pirmą, – pamiršo jį, kai buvo čia.

Jis aklas, pasakė ji Džordžui Lidvelui išvydau antrą. O skambino taip nuostabiai, malonu buvo klausyti. Subtilus kontrastas: bronzalidė, minaauksė.

– Nagi riktelėk! – riktelėjo Benas Dolerdas pildamas. – Išrėk!

– Užteks! – suriko tėvas Kaulis.

Rrrrrr.

Jaučiu, kad noriu.....

Taukšt. Taukšt. Taukšt. Taukšt. Taukšt.

– Labai, – pasakė Dedalas įdėmiai žvelgdamas į begalvę sardinę.

Po sumuštinių gaubtu ji gulėjo ant duonos katafalko – viena, paskutinė, viena vieniša, paskutinė vasaros sardinė. Vienišas Blumas.

– Labai, – jis įdėmiai žvelgė. – Žemutinis registras, pasirinktinai.

Taukšt. Taukšt. Taukšt. Taukšt. Taukšt. Taukšt. Taukšt. Taukšt.

Blumas praėjo pro Berio kontorą. O, kad galėčiau. Palauk. Jei turėčiau tą stebuklų lazdelę. Čia dvidešimt keturi advokatai po vienu stogu. Bylinėjimasis. Myli vienas kitą. Krūvos pergamentinio popieriaus. Ponai Kišenė ir Maišas yra teismo įgalioti. Guldingas, Kolis, Vordas.

O tarkime, tas vaikinas, kuris muša didįjį būgną. Jo pašaukimas: Mikio Rudnio orkestras. Įdomu, kaip jam šovė į galvą. Sėdėjo namie, fotely, sukirtęs kiaulienos gabalą su kopūstais, puoselėdamas tą mintį. Repetuodavo savo partiją. Bum. Bumbumbum. Žmonai linksma. Iš asilo odos. Talžo juos gyvus, paskui dar muša po mirties. Bum. Muša. Tikras, kaip tai vadinama, jašmakas, tai yra kismetas[39]. Likimas.

Taukšt. Taukšt. Jaunuolis, aklas, taukšėdamas lazdele praėjo taukš-

taukštaukšėdamas pro Deilio vitriną, kur undinė srūvančiais nuo pečių plaukais (bet jis nematė) pūtė undinės dūmelį (aklasis negalėjo), undinės gaiviausią dūmelį.

Instrumentai. Žolės lapas, jos delnų geldutė, paskui pūsti. Net paėmus šukas ir rūkomojo popieriaus galima išgauti garsą. Moli su laisva suknele Lombardo gatvėje, plaukai palaidi. Aš manau, kiekvienas amatas turi savo, argi ne taip? Medžiotojas su ragu. Uu! Ar tau išaugo? *Cloche. Sonnez la!* Piemuo savo dūdelę. Policininkas švilpuką. Spynos ir raktai! Kaminkrėtys! Keturios valandos, viskas gerai! Miegokit! Viskas prarasta. Būgnas? Bumbumbum. Palauk, žinau. Miesto šauklys, antstolio pavaduotojas. Ilgšis Džonas. Prikelti mirusius. Bum. Dignemas. Vargšelis nominedomine. Tai – muzika. Tai yra, žinoma, čia tik bum bum bum – labai panašu į tai, kas vadinama *da capo*[40]. Tačiau galima klausyti. Kai mes žygiuojame, žygiuojame tolyn, žigiuojame tolyn. Bum.

Tikrai privalau. Fff. O jei taip padaryčiau per banketą. Tik įpročių klausimas, persų šachas. Sukalbėk maldą, išspausk ašarą. Vis dėlto jis, matyt, buvo naivuolis, nepamatė, kad tai – leibgvardietis kapi. Apsimuturiavęs neatpažįstamai. Įdomu, kas buvo tas vaikinas prie karsto su rudu lietp. O, gatvinė kekšė!

Nevalyva kekšė, juoda jūreiviška šiaudine skrybėle, pakreipta ant šono, apsiblaususi žingsniavo krantine misterio Blumo link. Kai pirmąsyk išvydo mieliausią vaizdą. Taip, tai ji. Jaučiuosi toks vienišas. Naktis drėgname skersgatvy. Ragas. Kas tą ra? Chichi. Matėji. O čia ne jos vieta. Kas ji? Tikiuosi, ji. Psst! Ar nereikia ko išskalbti. Pažinojo Moli. Pastebėjo mane. Su tavim buvo apkūni dama rudu kostiumu. Išmušė mane iš vėžių. Susitarėme susitikti. Žinodami, kad niekada, na, vargu ar kada. Per brangu, per arti namų, mielųjų namų[41]. Mato mane, ar ne? Dieną atrodo baidyklė. Veidas kaip iš vaško. Velniop ją! Ak, ką gi, jai reikia gyventi kaip ir visiems kitiems. Pažvelk štai čia.

Lajonelio Marko antikvariato vitrinoje išpuikėlis Henris Lajonelis Leopoldas brangus Henris Flaueris, nuoširdžiai misteris Leopoldas Blumas apžiūrinėjo žvakidę ir fisharmoniją persisunkusiomis drėgmės kirmėlėtomis dumplėmis. Pigi prekė – šeši šilingai. Galėčiau išmokti groti. Pigu. Leisk jai praeiti. Aišku, viskas brangu, jeigu tau nereikia.

Tai ir vadinama geru pardavėju. Įkalbina pirkti tai, ką jis nori parduoti. Vienas vaikinas pardavė man švedišką skustuvą, su kuriuo mane skuto. Norėjo, kad užmokėčiau ir už jo pagalandimą. Na, praeina. Šeši šilingai.

Galbūt sidras, o gal burgundiškas.

Arti bronzos iš arti, arti aukso iš toli jie susidaužė skambančiais stiklais, blizgančiomis akimis ir mandagūs, prieš bronzos Lidijos gundančią paskutinę vasaros rožę, Kastilijos rožę.

Pirma Lid, De, Kau, Ker, Dol kvinta: Lidvelas, Sai Dedalas, Bobas Kaulis, Kernenas ir didysis Benas Dolerdas.

Taukšt. Jaunuolis įėjo į tuščią „Ormondo" salę.

Blumas apžiūrinėjo galantišką herojų, pavaizduotą Lajonelio Marko vitrinoje. Paskutiniai Roberto Emeto žodžiai. Septyni paskutiniai žodžiai. Iš Majerbero.

– Patikimi vyrai, tokie kaip jūs.

– Taip, taip, Benai.

– Pakels bokalus su mumis.

Jie pakėlė.

Čink. Čank.

Taukšt. Neregys jaunuolis stovėjo tarpdury. Jis nematė bronzos. Jis nematė aukso. Nei Beno, nei Bobo, nei Tomo, nei Sai, nei Džordžo, nei bokalų, nei Ričio, nei Pato. Chi chi chi chi. Jis nematė.

Bangablumas, keblumas žvelgė į paskutinius žodžius. Ramiai. „Kai mano kraštas užims savo vietą tarp."

Prrprr.

Tikriausiai burgun.

Eff. Oo. Rrpr.

Pasaulio tautų. Už nugaros nieko nėra. Ji praėjo. „Tada bet ne anksčiau." Tramvajus. Džer džer džer. Gera pro. Atvažiuoja. Džerkštdžerkšt. Aišku, kad burgundiškas. Taip. Vienas, du. „Tegu bus parašyta mano." Džyyyyyyyyr. „Epitafija. Atli."

Pprrpffrrppfff.

„Kau."

SUSTOJAU TIES Arbor Hil kampu tik žodeliu persimesti su tėvuku Trojumi iš Dublino miesto policijos: ir, kad mane skradžiai, kažkoks prakeiktas kaminkrėtys eidamas pro šalį vos nesugrūdo man į akį šluotos. Atsisukau, norėdamos iškloti jam viską, ką liežuvis duoda, ir ką gi matau? Stouni Baterio gatve dilbina ne kas kitas, o Džo Hainsas.

– Sveiki, Džo, – sakau aš. – Kas gero, kas blogo? Ar matei tą sumautą kaminkrėtį – vos neiškabino man akies su šepečiu?

– Kaminkrėčiai laimę neša, – sako Džo. – O kas tas terbaklynis, su kuriuo kalbėjai?

– Tėvukas Trojus, – atsakau, – buvęs tvarkos sergėtojas. – Dabar svarstau – gal apskųsti tą tipą? Juk trukdo eismui su tais šepečiais ir kopėčiom.

– O tave kokie vėjai čia atpūtė? – klausia Džo.

– A, reikalai, kad juos kur, – atsakau aš. – Yra čia toks gudrus kaip lapė sukčius ir vagis, įsikūręs už įgulos bažnyčios, ties Čikeno skersgatvio kampu, tėvukas Trojus kaip tik apie jį man ir kuštelėjo – tai štai, priskiedęs, kad turi fermą Dauno grafystėj, tas melagis paėmė išsimokėtinai, po tris šilingus per savaitę, dievai žino kiek arbatos ir cukraus iš vieno striuko buko žmogelio, Mozės Hercogo, – gyvena štai ten, netoli Heitsberi gatvės.

– Apipjaustytas? – klausia Džo.

– Taip, – atsakau aš. – Iš anksto neapgalvojo. Senas vandentiekio darbininkas, pavarde Džeratis. Lipu jam ant kulnų jau dvi savaites, bet negaliu ištraukti nė penso.

– Tai tuo dabar ir užsiimi? – nustemba Džo.

– Taip, – atsidūstu. – Kaip galingieji kritę! Piktybinių ir abejotinų skolų išieškotojas. Na bet šitas – garsiausias sumautas plėšikas, kito tokio ir su žiburiu nerastum, veidas visas randuotas nuo spuogų, nors rink lietaus vandenį. „Pasakykit jam, – sako jis, – aš perspėju jį, – sako, – dukart perspėju, kad nesiuntinėtų čia daugiau jūsų, o jeigu atsiųs, – sako, – tai paduosiu jį į teismą už nelegalią prekybą.“ Ir toks išsipūtęs, nusipenėjęs, kad atrodo, tuoj sprogs! Vos galo negavau iš

juoko, kai tas žydelis pradėjo plėšti nuo savęs marškinius. „Jis geria sau mano arbetas. Jis valgo sau mano cukrius. Kodėl jis neužmoka man mano pinigius?“

Už negendančias prekes, pirktas iš Mozės Hercogo, pirklio, gyvenančio Dubline, Sent Kevin Pereid 13, Vud prieplaukos kvartale, toliau vadinamo pardavėju, ir parduotas bei pristatytas Maiklui Džeračiui, eskvairui, gyvenančiam Arbor Hill 29, Dubline, Arano krantinės kvartale, toliau vadinamam pirkėju, būtent – penkis svarus pirmos rūšies arbatos po tris šilingus už svarą ir tris stounus cukraus, smulkinto, po tris pensus už svarą – pirkėjas liko skolingas pardavėjui vieną svarą sterlingų penkis šilingus ir šešis pensus. Visa suma pirkėjo turi būti išmokėta pardavėjui savaitinėmis įmokomis kas septynios kalendorinės dienos po tris šilingus nulis pensų; minėtų negendančių prekių pirkėjas neturi teisės užstatyti, įkeisti parduoti ar kaip nors kitaip pasisavinti – jos liks ir bus laikomos vienintele bei išskirtine pardavėjo nuosavybe, ir jis galės jomis disponuoti pagal savo valią bei nuožiūrą, kol visą minėtą sumą pirkėjas išmokės pardavėjui taip, kaip šiandien nustatyta šiuo raštu ir sutarta abiejų šalių – pardavėjo, jo paveldėtojų, įpėdinių, patikėtinių bei atstovų (viena šalis) ir pirkėjo, jo paveldėtojų, įpėdinių, patikėtinių bei atstovų (kita šalis).

– Juk su duona nedažai? – klausia Džo.

– Nė lašo į burną tarp dviejų taurelių, – atsakau.

– Tuomet gal pagerbkime savo apsilankymu mūsų draugą? – siūlo Džo.

– Ką tokį? – klausiu aš. – Jis, aišku, jau pas Dievo kankinį Joną[1], pasimaišė protas, vargšeliui.

– Prisiragavo to šlamšto? – klausia Džo.

– Taip, – atsakau. – Viskis su sodos vandeniu mušė į galvą.

– Užeikime pas Barnį Kirneną[2], – pasiūlo Džo. – Man reikia pasikalbėti su piliečiu.

– Gerai, eime pas širdelę Barnį, – sutinku. – Gal kas keista ar neįprasta nutiko pasauly, Džo?

– Visai nieko, – tai Džo. – Buvau tame susirinkime „Miesto herbe“.

– Ir ką gi? – teiraujuosi.

– Galvijų prekeiviai, – aiškina Džo, – nerimauja dėl snukio ir nagų ligos. Noriu išsakyti apie tai savo nuomonę piliečiui.

Taip kalbėdamiesi apie šį bei tą aplenkėme Lininholo kareivines, praėjome pro užpakalines teismo rūmų duris. Šaunus vaikinas tas Džo, kai kišenės ne tuščios, bet atrodo, kad jos visuomet tuščios. Dieve, nepavyko pričiupti to sumauto sukčiaus Džeračio, plėšia vidury dienos. Už prekybą be leidimo grasina.

Nuostabiajame Inisfeile[3] yra toks kraštas, švento Mičeno[4] kraštas. Ten stūkso sargybos bokštas, keliauninko regimas iš tolo. Ten ilsisi mirę galingieji, kaip ilsėjosi ir būdami gyvi, kariai bei garsūs kunigaikščiai. Puikus šis kraštas iš tiesų, čiurlena ten vandenys, žuvingi ir sraunūs, o juose šokinėja ir glezas, ir plekšnė, ir kuoja, ir otas, ir jauniklė lašiša, ir juodalopė menkė ir gelsvapelekė bei upinė plekšnė, ir krepštuvė, ir saida, kirba susimaišiusios paprastos žuvys ir kitokie vandenų karalystės gyventojai, per daug skaitlingi, kad būtų išvardyti. Pučiant švelniems vakarų bei rytų brizams, didingi medžiai linguoja į visas puses savo neprilygstamą lapiją, štai – kvapnus jovaras, Libijos kedras, išgirtasis platanas, štai – eugeninis eukaliptas ir kitos medžių pasaulio puošmenos, kurių taip gausu šitame krašte. Gražuolės merginos sėdi šalia puikiųjų medžių šaknų ir dainuoja gražiausias dainas žaisdamos su visokiomis nuostabiomis smulkmenomis – aukso liejinėliais ir sidabro žuvelėmis, silkių krūvomis ir ungurių pilnais tinklais, lašišų bei menkių jauniklių krepšiais, purpuriniais jūrų brangakmeniais ir išdykusiais vabzdžiais. O didvyriai keliauja iš visų kraštų siekti jų rankos: nuo Elbanos[5] iki Slyvmargio[6], neprilygstami princai iš nenugalėtojo Mansterio ir teisiojo Konachto žemių, iš Šilko lygumų Lensterio ir Kruachano krašto, iš puikiosios Armos[7] ir garbingojo Boilio šalies, princai, karalių sūnūs.

Ir kyla į dangų ten spindintys rūmai, kurių blizgantį krištolinį stogą[8] mato jūreiviai, raižantys plačiąją jūrą barkais, būtent tam tikslui pastatytais, ir suplaukia ten visos bandos ir peniukšliai, ir pirmieji to krašto vaisiai, ir O'Konelas Ficsimensas juos apmokestina, genties vadas, genties vadų ainis. Milžiniški vežimai ten suveža laukų derlių, regztukus kalafiorų, dėžes špinatų, ananasų galvas, Ranguno pupeles, kalnus pomidorų, ryšulius figų, ištisas lysves švediškų griežčių, ovalias bulves ir šimtus vaivorykštinių kopūstų iš Jorko bei Savojos, ir ringes svogūnų, tų žemės perlų, ir krepšius grybų, ir saldžius aguročius, ir riebius vikius, ir miežius, ir rapsą, ir raudonus žalius geltonus

rusvus rausvus saldžius didelius rūgščius prinokusius švelniapūkius obuolius, ir krepšelius braškių, rėčius agrastų, mėsingų, permatomų, ir žemuoges, vertas princų, ir avietes tiesiai nuo krūmo.

– Aš perspėju jį, sako jis, dukart perspėju jį. Nagi pasirodyk, Džerati, užkietėjęs kraugery, kalvų ir slėnių plėšike!

Ir traukia ten nesuskaičiuojamos bandos, avinai vedliai su varpeliais po kaklu, atsiganiusios avys, pirmo kirpimo avinėliai, ėriukai ir žąsys pakirptais sparnais, jauni jautukai, žvengiančios kumelės, bauži veršiukai ir ilgavilnės bei penimos avys, geriausios Kafo veršingos bei brokuotos karvės, paršavedės kiaulės su meitėliais bekonais, įvairiausių rūšių rinktinės geriausios kiaulių giminės atstovės ir Engo telyčaitės, ir beragiai nepriekaištingos veislės buliukai su puikiomis premijuotomis melžiamomis karvėmis, ir jaučiai; ten be perstogės girdėti trepsenimas, kudakavimas, žvengimas, mykimas, bliovimas, baubimas, dundėjimas, kriuksėjimas, čepsėjimas, čiaumojimas – tuos garsus kelia avys, kiaulės, storakanopės karvės iš Lašo, Rašo bei Kerikmainzo ganyklų, iš upingųjų Tomondo slėnių, iš neįžengiamų Makgilikadžio pelkynų, nuo didingojo giliavandenio Šenono krantų ir nuolaidžių Kjaro giminės krašto šlaitų, jų tešmenys ištvinkę nuo pieno pertekliaus; ten pat gabenamos ir sviesto statinaitės, ir sūriai sūrmaišiuose, ir bidonai pasukų, ir ėriukų kaklai su krūtinėm, ir grūdų maišai, ir pailgi kiaušiniai, šimtai tūkstančių, visokiausių dydžių, nuo agato iki pilkšvai rudos spalvos.

Taigi užsukome pas Barnį Kirneną, o ten žiū iš tikrųjų kampe sėdi pilietis, gyvai ginčijasi pats su savim, šalia – tas prakeiktas nususęs mišrūnas šunėkas Gariouvenas[9], ir laukia, kol jam iš dangaus koks lašas burnon nuvarvės.

– Štai ir jis, – sakau aš, – savo kerčioj su broleliu ąsotėliu[10] ir popierių krūva, triūsia dėl bendro labo.

O sumautas mišrūnas suinkštė taip, kad jums kūnas pagaugais nueitų. Jei kas pribaigtų tą prakeiktą šunėką, padarytų visiems didelę malonę. Man pasakojo, kad sykį jis Santryje iškando gerą gabalą kelnių policininkui, kuris atėjo su šaukimu į teismą dėl licencijos.

– Stok, kas eina? – sugriaudžia pilietis.

– Viskas gerai, pilieti, – taria Džo, – draugai.

– Praeikit, draugai, – sako jis.

Paskui pasitrina ranka akį ir klausia:

– Ką jūs manote apie šiuos laikus?

Kaip koks svieto lygintojas arba kalvos Roris[11]. Tačiau, kad mane skradžiai, Džo puikiai susidorojo su padėtimi.

– Manau, kad kainos turguje kyla, – sako jis persibraukdamas delnu per šakumą.

Į tai, kad mane skradžiai, pilietis pliaukšt delnu sau per kelį ir atšauna:

– Užsienio karai – štai priežastis.

O Džo kišdamas nykštį į kišenę ir sako:

– Vis tie rusai – tik ir nori visus tironizuoti.

– Klausyk, velniop tuos postringavimus, Džo, – įsiterpiu aš, – mane kankina toks troškulys, kad neparduočiau nė už pusę kronos.

– Tarki vardą, pilieti, – prašo Džo.

– Tėviškės vyno[12], – atsako jis.

– O tu? – klausia Džo.

– To paties, Makeinaspi[13], – atsakau.

– Tris pintas, Teri, – užsako Džo. – O kaip tavo sena širdelė, pilieti? – pasidomi jis.

– Geriau nė nebūna, *a chara*[14], – patikina pilietis. – Na kaip, Džeri? Juk mes nugalėsime, ar ne?

Ir sulig tais žodžiais kad čiups tą sumautą didžiulį šunpalaikį už kaklo ir, o Jėzau, vos jo nepasmaugė.

Žmogus, sėdįs ant didelio riedulio apvalaus bokšto papėdėje, buvo plačiapetis plačiakrūtinis tvirtakojis nuoširdžiaakis rudaplaukis gausiastrazdanis tankiabarzdis plačiaburnis didžianosis ilgagalvis storabalsis plikakelis stipriarankis plaukuotablauzdis rausvaveidis gyslotadilbis herojus. Jo pečių plotis siekė keletą elių[15], o panašius į uolas kalnagumbius kelius ir likusias matomas kūno dalis dengė tankūs dygūs rusvi plaukai, atspalviu bei kietumu primenantys kalnų prožirnį *(Ulex Europeus)*. Šnervės plačiais sparneliais, iš kurių kyšojo tokio pat rusvo atspalvio šeriai, buvo tokios talpios, kad jų urviškoje tamsoje būtų lengvai susisukęs lizdą vieversys. Akys, kuriose nuolatos dėl pirmenybės varžėsi ašara ir šypsnys, buvo kalafiorų dydžio. Galinga šilto kvapo srovė lygiais intervalais išsiliedavo iš gilios jo burnos ertmės, ir tokie pat ritmiški galingi skambūs energingi jo didžiulės šir-

dies tvinksniai dundėdami drebino žemę, virpino aukšto bokšto viršūnę ir dar aukštesnės uolos sienas.

Jis vilkėjo ilgą berankovį apdarą iš šviežiai nudirtos jaučio odos, tartum platus kiltas siekiantį jam kelius ir surištą per juosmenį juosta iš šiaudų bei meldų. Po šiuo apdaru mūvėjo elnio odos kelnes, grubiai susiūtas žarnomis. Apatines galūnes it šarvas dengė aukštos Balbrigeno blauzdinės, nudažytos kerpių purpuru, pėdos buvo apautos grubaus darbo sūdytos karvės odos batais, suvarstytais to pat gyvulio trachėja. Ties juosmeniu kabojo jūros akmenys – jie džerškėjo sulig kiekvienu grėsmingo kūno judesiu, o ant jų primityviai, bet su stebinančiu meistriškumu buvo išraižyti genties globėjų, senovės Airijos didvyrių, vyrų bei moterų, atvaizdai[16]: Kuchulino, šimto mūšių Kono, devynių įkaitų Nialo, Brajeno iš Kinkoros, didžiojo karaliaus Malachio, Arto Makmaro, Šeino O'Nilo, tėvo Džono Merfio, Ouveno Rou, Patriko Sarsfildo, Rudžio Hju O'Donelo, Rudžio Džimo Makdermoto, Sogarto Eogano O'Grounio, Maiklo Dvajerio, Frencio Higinso, Henrio Džojaus Makkrakeno, Galijoto, Horacijaus Vytlio, Tomo Konefo, Pego Vofingtono, Kaimo kalvio, kapitono Mėnesienos, kapitono Boikoto, Dantės Aligjerio, Kristupo Kolumbo, šv. Fersos, šv. Brendano, maršalo Makmahono, Karolio Didžiojo, Teobaldo Volfo Touno, Makabėjų motinos, Paskutinio mohikano, Kastilijos rožės, Golvėjaus keleivio, vyro, kuris apiplėšė Monte Karlo banką, Vyro tarpeklyje, Moters, kuri neapsisprendė, Bendžamino Franklino, Napoleono Bonaparto, Džono L. Sulivano, Kleopatros, Savourneen Deelish, Julijaus Cezario, Paracelso, sero Tomo Liptono, Viljamo Telio, Mikelandželo Heiso, Mahometo, Lamermūro nuotakos, Petro Atsiskyrėlio, Petro Sukčiaus, Tamsiaplaukės Rozalin, Patriko V. Šekspyro, Brajeno Konfucijaus, Marto Gutenbergo, Patricijaus Velaskeso, kapitono Nemo, Tristano ir Izoldos, pirmojo Velso princo, Tomo Kuko ir sūnaus, Drąsaus vaikino kareivio, Arrah na Pogue, Diko Terpino, Liudviko Bethoveno, the Colleen Bawn, šlubio Hylio, Engo Keldiečio, Doli Maunto, Sidnio prospekto, Houto iškyšulio, Valentaino Greitreikso, Adomo ir Ievos, Arturo Velslio, Boso Kroukerio, Herodoto, Džeko, kuris užmušė milžiną, Gautamos Budos, leidi Godivos, Lili iš Kilarnio, Piktaakio Baloro, Sabos karalienės, Ekio Neiglo, Džo Neiglo, Aleksandro Voltos, Džeremijo O'Donovano Rosos, Dono Filipo O'Salivano Bero. Šalia jo gulėjo ietis su nuaštrintu granito antgaliu,

o prie kojų ilsėjosi laukinis šunų padermės žvėris; žvėries kriokavimas skelbė, kad jis yra nugrimzdęs į neramų snaudulį – šią prielaidą patvirtino kimūs urzgesiai ir spazmiški judesiai, kuriuos šeimininkas kartkartėm nuslopindavo raminančiais galingo vėzdo, grubiai ištašyto iš paleolitinio akmens, smūgiais.

Taigi pagaliau Teris atnešė tas tris Džo užsakytas pintas, ir, kad mane skradžiai, man akys ant kaktos iššoko, kai pamačiau jo rankose ginėją. Gryna teisybė, sakau jums. Žavingas soverenas.

– Ten, iš kur šitas, dar daug tokių, – sako jis.

– Turbūt išplėšei aukų dėželę bažnyčioj, Džo? – teiraujuosi aš.

– Savo prakaitu uždirbau, – paaiškina Džo. – Tai tas išmintingas atstovas man pasiūlė.

– Mačiau jį prieš sutikdamas tave, – sakau, – slampinėjo po Pilo skersgatvį ir Gryk gatvę, tik žvilgt žvilgt savo žuviškom akim, lyg viską kiaurai regėtų.

Kas žengia per Mičeno žemę pasipuošęs juodais šarvais? O'Blumas, Rorio sūnus – tai jis. Nepažįsta baimės Rorio sūnus – išmintinga jo dvasia.

– Ta senė iš Prins gatvės, – sako pilietis, – tas subsidijuojamas organas. Įsipareigojimo partija[17] parlamento rūmuose. O, tik pažvelkite į tą prakeiktą skudurą, – piktinasi jis. – Tik pažvelkite, – kartoja. – „The Irish Independent“[18], jums leidus, įkurtas Parnelo, kad būtų darbininkų draugas. Tik paklausykite, kiek gimė ir kiek mirė „Visų airių nepriklausomos Airijos laikrašty“, ir padėkos, ir vedybos.

Ir pradeda garsiai skaityti:

– Gordonas, Barnfyld Kresnt, Ikseteris; Redmeinas, Iflis, Sent Ens on Sy, Viljamo T. Redmeino žmona pagimdė sūnų. Ką jūs į tai, ką? Raitas ir Flintas, Vinsentas ir Džilet, su Rota Merion, Rouzos ir velionio Džordžo Alfredo Džileto dukra, 179 Klephem Roud, Stokvelas, Pleivudas ir Risdeilis, Sent Džud, Kensingtonas, tuokia gerbiamas daktaras Forestas, Vorčesterio dekanas, na? Mirtys. Bristou, Vaithol Lein, Londonas; Keras, Stoukas Niuvingtonas, nuo gastrito ir širdies ligos Džonas Syfilas, Mout Hauzas, Čepstou...

– Pažįstu tą vaikiną, – nutraukia Džo, – turiu karčios patirties.

– Syfilas. Dimsi, žmona Deivido Dimsio, tarnavusio admiralitete – Mileris, Totenhemas, aštuoniasdešimt penkerių metų amžiaus; Vel-

šas, birželio 12, Keningo gatvė 35, Liverpulis, Izabela Helen. Ir ką tai turi bendro su nacionaline spauda, ką, mano įdegęs sūnau? Ir ką tai sako apie Martiną Merfį, tą verteivą iš Bentrio?

– Na, ką gi, – sako Džo išdalydamas gėrimus. – Dėkokim Dievui, kad jie mus aplenkė. Išgerk, pilieti.

– Išgersiu, – sako jis, – garbus vyre.

– Būk sveikas, Džo, – tariu aš. – Ir iki dugno.

Ach! Och! Ką čia kalbėti! Tiesiog velniai gerklėj pirtį buvo užkūrę – taip norėjau tos pintos. Prisiekiu Dievu, išgirdau, kaip alus tik tekšt ant pilvo dugno!

Ir štai, vos jie ištuštino kiekvienas savo džiaugsmo taurę, žinianešys į dievą panašus įėjo greit vidun, spindįs tarytumei dangaus akis, gražus jaunuolis, o iš paskos įžengė vyresnis vyras, didinga eisena ir žvilgsnis išdidus; jis nešės teisės ritinius šventus, o kartu ir jo žmona, dama neprilygstamos kilmės, doriausioji iš savo giminės.

Mažius Alfas Bergenas šmurkštelėjo pro duris vidun ir pasislėpė Barnio kambarėly, susirietęs iš juoko; o aš žiūriu, kas gi ten toks kampe sėdi – turbūt nepastebėjau – ir knarkia akis užsipylęs, nematydamas nieko pasauly – ar tik ne Bobas Dorenas? Nesupratau, kas čia dedasi – Alfas vis rodė kažin kokius ženklus pro tarpdurį. O iš paskos, kad mane skradžiai, atsivelka ne kas kitas, o sumautas senas klounas Denis Brynas, įsispyręs į vonios šlepetes, nešinas dviem sumautom didžiulėm knygom po pažastimi, ir įkandin bidzena žmona lyg jai sviltų padai, nelaiminga pasigailėtina moterėlė, risnoja lyg pudelis. Pamaniau, kad Alfas tuoj sprogs!

– Pažvelkite į jį, – sako jis. – Brynas. Kažkas jam atsiuntė atviruką, o jame parašyta „t. g.“ – tau galas, taigi dabar bastosi po visą Dubliną grasindamas by...

Ir susirietė dvilinkas.

– Kuo grasindamas? – pasidomiu aš.

– Bylą grasindamas iškelti dėl šmeižto, – aiškina jis. – Ieškinys – dešimt tūkstančių svarų.

– O velnias! – šūkteliu.

Tas prakeiktas sargis ėmė taip urgzti, kad kiekvieną nukrėstų paskutinio teismo baimė – suprato, atseit kažkas vyksta, bet pilietis kaip spyrė jam tarp šonkaulių...

– *Bi i dho hust*[19], – liepia jis.

– Kas? – klausia Džo.

– Brynas, – atsako Alfas. – Buvo pas Džoną Henrį Mentoną, paskui nudrožė pas Kolį ir Vordą, vėliau sutiko Tomą Ročfordą ir tas juokais jam patarė nueiti pas šerifo padėjėją. Dieve, net šonus sopa nuo juoko. T. g. – tau galas. O ilgšis taip dėbtelėjo į jį, kad atrodė – pačiam tuoj į tą galą kaip duos... Taigi dabar šitas sumautas senas beprotis išsirengė į Gryno gatvę pasiieškoti detektyvo.

– O kada Ilgšis Džonas ketina pakarti tą vaikiną Mauntdžoi[20]? – klausia Džo.

– Bergenas, – sustena Bobas Dorenas prabusdamas. – Ar čia Alfas Bergenas?

– Taip, – atsako Alfas. – Pakarti? Luktelkit, kai ką jums parodysiu. Ei, Teri, atnešk mažiuką. Tai sušiktas senas kvailys! Dešimt tūkstančių svarų. Ak, kad būtumėte matę Ilgšio Džono žvilgsnį. T. g. ...

Ir kad ims juoktis.

– Kas čia iš ko juokiasi? – sumurma Bobas Dorenas. – Ar tik ne Bergenas?

– Paskubėk, Teri, vyruti, – ragina Alfas.

Terencijus O'Rajenas išgirdo ir tuoj pat jam atnešė krištolo taurę, kupiną putojančio tamsaus kaip juodmedis alaus, kurį kilnūs broliai dvyniai Statinaivis ir Statinardilonas[21], sumanūs kaip nemirtingosios Ledos sūnūs, per amžius raugina savo dieviškose statinėse. Idant renka jie sultingas apynio uogas ir pila į krūvas, persijoja, trina ir raugina jas, ir tuoj pat maišo rūgščias sultis, ir neša misą ant šventosios ugnies, ir nesiliauja sunkiai triūsę nei dieną, nei naktį, tie sumanūs broliai, kubilų valdovai.

Ir tu, o riteri Terencijau, ištiesei, kaip buvai išmokytas nuo gimimo, tą saldųjį nektarą ir pasiūlei krištolo taurę tam, kuris buvo ištroškęs, o riterio siela, puikumu prilygstanti patiems nemirtingiesiems.

Tačiau jis, jaunasis O'Bergenų vadas, neketino leisti, kad kas nors jį pralenktų kilniais darbais, tad maloningai mostelėjęs paaukojo pinigą iš brangiausios bronzos. Ant pinigo puikavosi tobulai iškaltas didingas atvaizdas karalienės, Bransviko giminės atžalos, vardu Viktorija, Puikiausios Iš Puikiausių Didenybės, iš Dievo malonės Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Airijos karalystės bei britų užjūrio valdų kara-

lienės, tikėjimo gynėjos, Indijos imperatorės, tos, kuri valdė daugybę nugalėtų tautų ir buvo garbinama jų, nes ją pažino ir pamilo žmonės – nuo to krašto, kur saulė teka, iki to, kur leidžiasi: baltieji, juodaodžiai, raudonodžiai ir etiopai.

– Ką tas prakeiktas masonas čia daro, – piktinasi pilietis, – ko slankioja pirmyn ir atgal lauke?

– Kaip, kas? – teiraujasi Džo.

– Prašom, – sako Alfas mesdamas monetą. – Kalbate apie korimą. Parodysiu jums tai, ko dar nematėte. Koriko laiškai. Štai, žiūrėkit.

Ir ištraukia iš kišenės pluoštelį suglamžytų laiškų ir vokų.

– Nori mus apmulkinti? – klausiu aš.

– Garbės žodis! – prisiekia Alfis. – Paskaitykit.

Taigi, Džo paėmė laiškus.

– Iš ko čia juokiatės? – suburba Bobas Dorenas.

Na, pajuntu, pakvipo peštynėm. Bobas – keistas vyrutis, kai prisilaka porterio, tad norėdamas pakeisti pokalbio temą sakau:

– Alfai, o kaip laikosi Vilis Maris?

– Nežinau, – atsako Alfas. – Ką tik buvau jį sutikęs Keiplo gatvėje su Padžiu Dignemu. Bet turėjau skubėti į tą...

– Ką ką? – klausia Džo sviesdamas laiškus ant stalo. – Su kuo?

– Su Dignemu, – pakartoja Alfas.

– Su Padžiu? – nustemba Džo.

– Taip, – patvirtina Alfas. – Kodėl klausi?

– Ar nežinai, kad jis mirė? – pasiteirauja Džo.

– Padis Dignemas mirė? – tai Alfas.

– Taigi, – atsako Džo.

– Bet aš prieš kelias minutes jį savo akimis mačiau, – netiki Alfas. – Kaip dabar matau jus.

– Kas numirė? – klausia Bobas Dorenas.

– Tuomet būsi matęs jo šmėklą, – nusprendžia Džo, – teapsaugo tave Dievas nuo pikto.

– Ką? – nustėrsta Alfas. – O Jėzau, vos prieš penkias... Kaip tai.... ir Vilis Maris su juo, o šalia dar ir... kaipgi jį... Kaip tai? Dignemas – numirė?

– Ką ten šnekat apie Dignemą? – suniurna Bobas Dorenas. – Kas čia kalba apie...

– Mirė! – šūkteli Alfas. – Tai kad jis ne daugiau miręs už tave.

– Gal ir taip, – sutinka Džo. – Šiaip ar taip, šįryt jį be skrupulų palaidojo.

– Padį? – vis dar netiki Alfas.

– Taip, – atsako Džo. – Atidavė gamtai skolą, tegu Dievas jo pasigaili.

– O Jėzau! – sako Alfas.

Kad mane skradžiai, jis atrodė... na... apstulbintas.

Tamsoje visi juto, kaip virpa dvasios rankos, o tantrų maldas nukreipus į reikiamą sritį, pamažu ėmė ryškėti silpnas, bet vis augantis rubino atspalvio švitesys; pasirodęs eterinis antrininkas buvo ypač panašus į gyvą žmogų, nes galvos bei veido aura skleidė gyvybinės energijos impulsus. Ryšys buvo užmegztas per hipofizį, taip pat buvo pasitelkti oranžinės liepsnos bei ryškiai raudonos spalvos spinduliai, sklindantys iš sakralinės srities ir saulės rezginio. Pašauktas žemiškuoju vardu ir paklaustas apie buvimo vietą dangaus pasaulyje, jis atsakė dabar einąs *pralaya,* arba sugrįžimo, taku, tačiau vis dar esąs bandomas ir paklūstąs tam tikroms kraujo trokštančioms esybėms iš žemesnių astralinių lygių. Atsakydamas į klausimą apie pirmuosius įspūdžius peržengus didįjį slenkstį, jis pasakė, kad iš pradžių matė mįslingus pavidalus kaip veidrodyje[22], tačiau tiems, kurie žengė toliau, atsivėrė aukščiausios atminės raidos galimybes. Klausinėjamas, ar gyvenimas ten panašus į mūsų žemiškąjį gyvenimą, jis atsakė, jog girdėjo iš labiau dvasiniame pasaulyje privilegijuotų būtybių, kad jų buveinės – aprūpintos visais naujausiais buitiniais patogumais, tarkime, tālāfānā, ālāvātor, sildicentri-gā, isvietā, o aukščiausieji mokovai yra panirę į pačias gryniausias pasitenkinimo bangas. Jam paprašius kvortos pasukų, jo paliepimas buvo įvykdytas ir aiškiai suteikė palengvėjimą. Paklaustas, ar norėtų perduoti kokią nors žinią gyviesiems, jis paragino visus, kurie vis dar ne toje pusėje, Majoje, pripažinti tikrąjį kelią, nes Devos sluoksniuose buvo paskelbta, kad Marsas ir Jupiteris – pasislinkę į rytinį kampą, kur viešpatauja Avinas, ir galima laukti bėdos. Tuomet buvo pasiteirauta, ar neturi kokių ypatingų pageidavimų mirusieji, ir buvo atsakyta taip: „Mes sveikiname jus, žemiškieji draugai, kurie dar vis turi kūną. Žiūrėkite, kad K. K. nepersistengtų“. Buvo išaiškinta, jog užsiminta apie misterį Kornelijų Keleherį, populiarios ponų H. ir Dž. O'Nylų laidojimo įstaigos valdytoją, mirusiojo drau-

gą, kuris buvo atsakingas už laidojimo apeigas. Prieš palikdamas mus, jis paprašė perduoti brangiam jo sūnui Petsiui, kad antrasis batas, kurio jis ieško, šiuo metu guli priemenėje po komoda, o visą porą tegu nuneša Kalenui, tačiau pakalti reikia tik padus, nes užkulniai dar visai geri. Jis pasakė, kad tai labai trikdė jo sielos ramybę aname pasaulyje ir primygtinai paprašė išpildyti šį pageidavimą. Buvo duotas pažadas, kad tuo reikalu bus pasirūpinta, ir buvo paskelbta, jog tai jį patenkina.

Jis paliko mirtingųjų buveines – O'Dignemas, saulė rytmečio mūsų. Eikliom pėdom nubėgo paparčiais – Patrikas spindulinga kakta. Aimanuoki, o Banba, vėtrom ir stūgauki, okeane, viesulais.

– Vėl jis čia, – taria pilietis su nuostaba spoksodamas į lauką.

– Kas? – klausiu.

– Blumas, – atsako. – Kaip patrulis vaikštinėja pirmyn ir atgal pastarąsias dešimt minučių.

Ir aš, kad mane skradžiai, pamačiau, kaip jo fizija tik dirst vidun paslapčiom ir vėl pranyko.

O mažėlis Alfas – lyg basliu trenktas. Dievaži, vos gyvas.

– Dieve gailestingas! – sako. – Būčiau galėjęs prisiekti, kad tai jis.

Ir prabyla Bobas Dorenas – kepurė ant pakaušio – baisiausias Dublino nevidonas, kai prisisiurbia:

– Kas pasakė, kad Dievas – gailestingas?

– Atsikrapštau, – sako Alfas.

– Ar gailestingas tas Dievas, – neatlyžta bobas Dorenas, – jeigu pasiėmė vargšelį Vilį Dignemą?

– Et, ką gi, – sako Alfas mėgindamas nuleisti garą. – Dabar jam jokių rūpesčių.

Tačiau Bobas Dorenas kad suriks:

– Sušvinkęs niekšas jis, sakau tau, jeigu pasiėmė vargšelį Vilį Dignemą!

Teris priėjo ir mirktelėjo jam, kad patylėtų, esą tokios kalbos padorioje licenciją turinčioje įstaigoje nepageidaujamas. Ir tada Bobas Dorenas, kaip mane gyvą matote, pradeda raudoti Padžio Dignemo.

– Geriausias žmogus, – kūkčioja sniaukrodamas, – geriausios, tyriausios širdies.

Jau ašara, velniai griebtų, vos netrykšta iš akių. O tas vis mala ir mala, rupūžė, niekus. Geriau jau eitų namo pas savo lunatikę kalytę,

kurią yra vedęs, Munio, to teismo prievaizdo, dukterį. Motina laikė nakvynės namus Hardviko gatvėje, tai šlitinėdavo koridoriais, Bantemas Lajensas pasakojo, būdavo atsikelia antrą nakties ir stovi plikutėlė, rodosi visiems, kas tik ateina, užeikite – sąlygos visiems vienodos.

– Pats kilniausias, pats teisingiausias, – šniurkščioja jis. – Ir nebėra, vargšelis Vilis, vargšas Padis Dignemas.

Ir sielvartaudamas sunkia širdimi apraudojo jis užgesusį dangaus spindulį.

Nukaršęs Gariouvenas vėl suurzgė ant Blumo, kuris vis sukinėjosi apie duris.

– Užeikit, užeikit, – kviečia pilietis, – jis jūsų nesuės.

Ir Blumas įsmunka įbedęs žuviškas akis į šunį, ir klausia Terio, ar čia nebuvo užsukęs Martinas Kaningemas.

– O Kristau Makkiounai[23], – taria Džo skaitydamas vieną iš laiškų. – Tik paklausykite, norite?

Ir pradeda skaityti:

Hanterio gatvė 7, Liverpulis.
Dublino policijos viršininkui.
Dublinas.

Gerbiamas sere, nuolankiai siūlau savo paslaugas turėdamas omeny aukščiau paminėtą skaudų atvejį. 1900 metų vasario 12 aš pakoriau Džo Geną Butlio kalėjime ir pakoriau...

– Parodyk, Džo, – paprašau.

– *... eilinį Artūrą Čeizą už nėkšišką Džesi Tilzit nužudymą Pentonvilio kalėjime ir dar buvau padėjėjas, kai...*

– Jėzau, – sakau aš.

– *... Bilingtonas įvykdė bausmę baisiam žmogžudžiui Todui Smitui.*

Pilietis norėjo pagriebti laišką.

– Palauk! – sako jam Džo. – *„Ir aš žinau specialų buda, kaip uždėti kilpą kad jis negalėtų ištrūkti ir tikėtis pasigailėjimo ir lieku jums atsidavęs gerbiamas sere mano sąlygos penkios ginėsos. H. Rumboldas.*
Meistras Kirpėjas.“

– Ir prakeiktas sumautas kirtėjas, – kerta pilietis.

– Ir šlykštus keverzotojas niekšas, – pritaria Džo. – Še, – taria, –

Alfai, imk ir kad daugiau jų nematyčiau. Sveiki, Blumai, – sako, – ką gersite?

Ir jie ima ginčytis. Blumas sako – ne, negers, negali, nepykite, neįsižeiskite ir panašiai, paskui sako, na gerai, paimsiąs tik cigarą. Kad mane velniai, tikrai išmintingas atstovas, be jokių abejonių.

– Atnešk mums, Teri, geriausią iš savo smirdalų, – prašo Džo.

O Alfas tuo metu mums pasakojo, kaip vienas vyrutis atsiuntė užuojautos atviruką su juodai apvedžiotais kraštais.

– Visi jie kirpėjai, – priduria jis, – iš juodojo krašto[24] pakartų savo nuosavą tėvą už penkis svarus plius kelionės išlaidos.

Ir ima pasakoti, kaip apačioje stovi du vyručiai ir laukia, kol anas pakibs, trukteli už kulnų, kad tinkamai užsmaugtų, paskui pjausto virvę ir pardavinėja gabaliukais už kelis šilingus nuo galvos.

Tamsiame krašte jie gyvena, kerštingi skustuvo riteriai. Savo mirtį nešančias vijas sugriebę – ir taip Ereban vedą visus, kas kruviną darbą atliko, nes aš jokiu būdu to nepakęsiu, kaip bylojo Dievas.

Taigi jie ėmė kalbėti apie aukščiausią bausmę ir Blumas aišku pradeda paistyti apie kodėl ir kam ir aptarinėti visą to reikalo niekalogiją o nukaršęs šuo jį visą laiką uostinėja man sakė kad žydai skleidžia kažkokį ypatingą kvapą o šunys jaučia nežinau samprotauja apie atgrasymo priemonę ir panašiai ir taip toliau.

– Yra vienas dalykas, kuriam nė motais jokie atgrasymai, – sako Alfas.

– Koks gi? – klausia Džo.

– To vargšo kariamo šunsnukio galas, – aiškina Alfas.

– Ar tai tiesa? – teiraujasi Džo.

– Dievas regi – gryna teisybė, – dievagojasi Alfas. – Man pasakojo kalėjimo sargybos viršininkas, jis dirbo Kilmenheme, kai korė Džo Breidį, nenugalimąjį. Sakė, kai nupjovė virvę ir jis nukrito, tai jam styrojo kaip žarsteklis, jiems prieš pat nosis.

– Aistra viešpatauja ir mirštant[25], – pastebi Džo, – kaip kažkas pasakė.

– Tai galima paaiškinti moksliškai, – sako Blumas. – Natūralus reiškinys, suprantate, todėl, kad remiantis...

Ir jis ima laužydamas liežuvį malti apie fenomenus ir mokslą, apie šitą fenomeną ir apie aną fenomeną.

Žinomas mokslininkas *Herr Professor* Luitpoldas Blumenduftas, spręsdamas šią problemą, mediciniškai įrodė, kad staigiai lūžus kaklo slanksteliams ir dėl to plyšus stuburo smegenims, žmogaus organizme, kaip galima teigti remiantis visuotinai pripažintomis medicinos mokslo tradicijomis, prasideda smarkus genitalijų nervinių centrų dirginimas, priverčiantis greitai išsiplėsti *corpora cavernosa* poras, ir todėl akimirksniu į žmogaus kūno dalį, vadinamą peniu arba vyro lyties organu, suplūsta kraujas; šio proceso rezultatas – fenomenas, kuris moksliškai buvo apibrėžtas kaip patologinė filoprogenetinė vertikalihorizontali erekcija *in articulo mortis per dominutionem capitis*[26].

O pilietis, žinoma, tik ir laukė tokių kalbų ir kad ims taukšti apie nenugalimuosius, senąją gvardiją ir šešiasdešimt septintųjų vyrus[27], ir apie tai, kas bijo kalbėti apie devyniasdešimt aštuntuosius, o Džo jam pritaria, ir apie tuos vaikinus, kuriuos pakorė, nukankino ir išvežė karo lauko teismo sprendimu, apie naująją Airiją, apie naują šitą, ir apie naują aną. Dėl naujosios Airijos – tai jam pirmiau reikėtų susirasti naują šunį, taip aš manau. Nes tas nususęs alkanas gyvulys tik trinasi aplinkui, šnopuoja, čiaudo ir kasosi šašus, tik gretinasi prie Bobo Doreno, kuris štai stato Alfui puspintę, gerinasi, kad tik ką gautų. Ir Bobas Dorenas, aišku, ima elgtis su juo kaip paskutinis asilas.

– Duokš leteną! Duok labas, šuneli! Geras senas šunelis. Duok čia labas! Duok man leteną!

Vaje! Velniai griebtų tą leteną, kurią jis grabalioja, mat Alfui tenka prilaikyti, kad anas nenusiristų nuo sušiktos kėdės ir neužgriūtų ant prakeikto šuns, o tam nė motais, tik sapalioja apie dresavimą švelnumu, ak, koks grynaveislis šuo, koks protingas – net koktu darosi, velniai griebtų. Paskui paprašo Terio atnešti seną biskvitų skardinę ir pradeda graibyti nuo dugno trupinius. Kad mane skradžiai, akimirksniu prarijo juos kaip musę, o liežuvis nukaro iš nasrų per jardą – dar! Vos nesutriauškė su visa skardine, tas prakeiktas alkanas sargis.

Tuo metu pilietis su Blumu ginčijasi apie tokius dalykus kaip broliai Šyrai[28], apie Volfą Touną anapus Arbor Hil, apie Robertą Emetą ir numirk už savo šalį, apie jausmingas Tomio Muro eiles, skirtas Sarai Karen[29], o ji – taip toli nuo to krašto. Ir Blumas, žinoma, su tuo iš kojų verčiančiu cigaru apsimeta dideliu ponu, veidas – riebus. Fenomenas! Toji riebalų masė, jo žmona irgi puikus fenomenas, nors rutu-

lius ant nugaros ritinėk. Kai jie buvo apsistoję „Miesto herbe", Mižnius Berkas man pasakojo, ten gyveno viena senė su savo nenormaliu liurbiu brolvaikiu; tai Blumas mėgino užsitarnaut jos malonę, visaip stengėsi įtikti, žaidė beziką[30], kad nubyrėtų kas nors testamentu, nevalgė mėsos penktadieniais, nes senę kamavo gastritas, ir vesdavosi tą storžievį pasivaikščioti. Vieną sykį nutarė apeiti su juo visas Dublino užeigas, ir prisiekiu šventuoju ganytoju, tampė neduodamas nė atsikvėpti, kol atvilko į namus girtą kaip pėdą, ir paaiškino – girdi, norėjęs jam parodyti, kokia blogybė esąs alkoholis, o tos trys bobos, kad man liežuvis nušaštų, vos jo nesudraskė, tai juokinga istorija, ta senė, Blumo žmona ir ponia O'Daud, viešbučio šeimininkė. Jėzau, na ir raičiausi iš juoko, kai Mižnius Berkas, mėgdžiojo, kaip jos putoja. O Blumas tik – „bet ar jūs nesuprantat?" ir „bet kita vertus". O dar įdomiau tai, kad storžievis, kaip man pasakojo, paskui įsidarbino pas Pauerį, alkoholinių gėrimų didmenininką iš Koupo gatvės, ir penkias dienas per savaitę grįždavo namo samdoma karieta, nes jau nepavilkdavo kojų prisiragavęs visokių pavyzdžių toj suknistoj įstaigoj. Fenomenas!

– Už mirusiųjų atminimą, – pasiūlo pilietis keldamas bokalą ir veriamai žvelgdamas į Blumą.

– Taip, taip, – pritaria Džo.

– Jūs nesuprantate, ką turiu omeny. Noriu pasakyti, kad...

– *Sinn Fein!* – sušunka pilietis. – *Sinn Fein amhain!*[31] Draugai, kuriuos mylime, petys į petį su mumis, o priešai, kurių nekenčiame – veidas prieš veidą.

Paskutinis atsisveikinimas buvo ypač jaudinantis. Iš tolimų ir artimų varpinių be perstogės skambėjo gedulingi varpai, o visoje niūrioje teritorijoje aidėjo nelaimę pranašaująs prislopintas būgnų įspėjimas, pertraukiamas duslaus artilerijos pabūklų griausmo. Kurtinantys griaustinio trenksmai ir akinantys žaibo tvyksniai, vis nušviečiantys vaiduoklišką scenovaizdį, liudijo tai, kad dangaus artilerija nutarė suteikti antgamtinio iškilmingumo ir taip šiurpiam reginiui. Smarki liūtis pylė iš rūstaus dangaus šliuzų susirinkusiai miniai ant plikų galvų – pačiais kukliausiais skaičiavimais čia buvo suėję penki šimtai tūkstančių žmonių. Dublino miesto policijos būrys, asmeniškai vadovaujamas paties vyriausiojo komisaro, palaikė tvarką toje didžiulėje minioje, o kad jai

neprailgtų laukti, grojo Jorko gatvės pučiamųjų orkestras, juodu audeklu papuoštais instrumentais atliko neprilygstamą melodiją, už kurią nuo lopšio esame dėkingi raudančiai Speranzos mūzai. Kad būtų patogiau mūsų provincijos broliams – o jų čia susirinko gausybė, buvo parūpinti specialūs greitieji ekskursijų traukiniai ir patogios keleivinės karietos. Didelį pagyvėjimą sukėlė Dublino gatvės dainininkai, numylėtiniai L-n-h-n-s ir M-l-g-n-s, jie su savo neblėstančiu užkrečiamu džiaugsmu padainavo „Naktį prieš pakariant Larį". Du mūsų nepranokstami komikai šauniai paprekiavo sukdamiesi tarp humoro mylėtojų su savo vienalapiu laikraštėliu, ir niekas, kas širdyje puoselėja meilę tikram, be jokios vulgarumo priemaišos, airiškam juokui, nepavydės jiems sunkiai uždirbtų pensų. Berniukų ir mergaičių prieglaudos vaikus, aplipusius langus, pro kuriuos buvo matyti reginys, nudžiugino šis netikėtas dienos pramogų priedas; ir pagyrimo žodį reikia tarti Mažosioms vargšų seserims už jų nuostabią idėją padovanoti vargšeliams vaikams, neturintiems nei tėvo, nei motinos, išties pamokomą šventę. Vicekaraliaus svečiai, tarp kurių buvo daug įžymių damų, Jų Ekscelencijų buvo paslaugiai palydėti į pačias geriausias didžiosios tribūnos vietas, o spalvingai užsienio delegacijai, žinomai Smaragdo salos draugų vardu, vietos buvo pasiūlytos priešingoje tribūnoje. Šią delegaciją, pateikusią visų dalyvių sąrašą, sudarė Commendatore Bacibaci Beninobenone (pusiau paralyžiuotas palydos *doyen*[32], kurį teko pasodinti į jam skirtą vietą galingu gariniu kranu), Monsieur Pierrepaul Petitépatant, the Grandjoker Vladinmire Pokethankertscheff, the Archjoker Leopold Rudolf von Schwanzenbad-Hodenthaler, Countess Marha Virága Kisaszony Putrápesthi, Hiram Y. Bomboost, Count Athanatos Karamelopulos, Ali Baba Backscheesh Rahat Lokum Effendi, Senor Hidalgo Caballero Don Pecdillo y Palabras y Paternoster de la Malora de la Malaria, Hokopoko Harakiri, Hi Hung Chang, Olaf Kobberkeddelsen, Mynheer Trik van Trumps, Pan Poleaxe Paddyrisky, Goosepond Prhklstr Kratchinabritchisitch, Herr Hurhausdirektorpresident Hans Chuechli-Steuerli, Nationalgymnasiummuseumsanatoriumandsuspensoriumsordi-naryprivatdocentgeneralhistoryspecialprofessordoctor Kriegfried Überallgemein. Visi be išimties delegatai stipriausiais įvairiakalbiais žodžiais pasmerkė neapsakomą barbariškumą, kurį liudyti buvo sukviesti. Paskui tarp SSD

narių kilo smarkus ginčas (dalyvavo visi) apie tai, ar tiksli Airijos patrono šventojo gimimo diena yra kovo aštuntoji, ar devintoji. Ginčo metu buvo pasitelkti pagalbon patrankų sviediniai, riesti rytietiški kardai, bumerangai, muškietos, granatos su dvokiančiomis dujomis, mėsmalės, skėčiai, katapultos, kastetai, maišai su smėliu, geležiniai laužtuvai, delegatai nešykštėjo vienas kitam ir smūgių. Konsteblis Makfeidenas, pramintas kūdikėliu policininku, buvo iškviestas per specialų kurjerį iš Buterstauno; jis greitai atkūrė tvarką ir žaibiškai perpratęs padėtį pasiūlė pasirinkti to mėnesio septynioliktąją dieną, manydamas, jog tai – vienodai garbingas sprendimas abiem besivaržančioms pusėms. Nuovokaus dvimetrinio vyro pasiūlymas iš karto visiems patiko ir buvo vienbalsiai priimtas. Konsteblį Makfeideną širdingai pasveikino visi SSD nariai – keli iš jų gausiai kraujavo. Kai Commendatore Beninobenone buvo iškrapštytas iš po prezidento krėslo, jo juriskonsultas Avvocato Pagamimi paaiškino, kad įvairius daiktus, paslėptus jo trisdešimt dviejose kišenėse, jis ištraukė per peštynes iš savo jaunesnių kolegų kišenių, vildamasis, jog tai atves juos į protą. Tie daiktai (tarp kurių buvo keli šimtai vyriškų ir moteriškų auksinių bei sidabrinių laikrodžių) buvo nedelsiant grąžinti teisėtiems savininkams, ir įsiviešpatavo galutinė visuotinė harmonija.

Tyliai, nesididžiuodamas Rumboltas žengė ant ešafoto, apsirengęs nepriekaištingu dalykiniu kostiumu su savo mėgstama gėle, *Gladiolus Cruentus*[33], atlapo kilpelėje. Jis paskelbė apie savo pasirodymą mielu rumboltišku kostelėjimu, kurį tiek daug kas mėgino (nesėkmingai) pamėgdžioti – trumpu, uoliu, tačiau būdingu tik jam. Garsus visame pasaulyje budelis buvo sutiktas kurtinančiais didžiulės žmonių minios pritarimo šūksniais, vicekaraliaus palydos damos iš susijaudinimo pradėjo mojuoti nosinaitėmis, o dar labiau sujaudinti užsienio delegatai džiaugsmingai jį sveikino triukšmingų šūksnių choru: *hoch, banzai, eljen, zivio, chinchin, polla krosnia, hiphip, vive, Allach;* tarp jų lengvai buvo galima išskirti skambų dainų krašto šalies delegato *evviva* (aukšta ilga fa priminė tas nuostabias veriančias gaidas, kuriomis eunuchas Katalani pavergė mūsų proseneles). Buvo lygiai septyniolikta valanda. Per megafoną buvo duotas signalas melstis, ir akimirksniu visi nusivožė kepures; patriarchinį komendatorės sombrerą, nuo Rienzio revoliucijos laikų priklausantį jo giminei, nuėmė budin-

tis asmeninis gydytojas daktaras Pipi. Mokslingas prelatas, atėjęs suteikti myriop pasmerktam didvyriui kankiniui paskutinę šventosios religijos paguodą, atsiklaupė kuo krikščioniškiausiai nusižeminęs lietaus vandens baloje, užsivertė sutaną ant žilos galvos ir kreipėsi į gailestingumo sostą karštomis maldomis. Prie kaladės stovėjo sustingusi negailestinga budelio figūra, jo veidą slėpė dešimties galonų talpos puodas su dviem išmuštomis angomis, kuriose nuožmiai žibėjo akys. Laukdamas lemtingo ženklo jis mėgino savo baisiojo įrankio ašmenų aštrumą, tai brūkšteldamas juo, lyg dar galąstų, sau per raumeningą petį, tai greitomis iš eilės nukapodamas galvas bandai avių, kurias parūpino jo žiaurios, bet būtinos tarnybos gerbėjai. Greta jo ant gražaus raudonmedžio stalo buvo tvarkingai išdėlioti instrumentai: ketvirčiavimo peilis, įvairūs gerai išgaląsti skrodimo įrankiai (specialiai pristatyti pasaulinio garso peiliakalių firmos iš Sefildo „Džonas Raundas ir sūnus"), terakotinis indas, į kurį turėjo būti sudėtos sėkmingai išpjautos dvylikapirštė, gaubiamoji bei akloji žarnos, apendiksas ir t. t., ir du patogūs ąsočiai pienui, skirti supilti brangiausiam brangiausios aukos kraujui. Jungtinės kačių ir šunų prieglaudos ekonomas laukė, kol jam bus leista išvežti pilnus indus į šią labdaringą instituciją. Kuo puikiausias valgis, susidedantis iš kiaušinių su kiaulienos spirgais, meistriškai paruošto bifštekso su svogūnais, skanių šiltų pusrytinių bandelių bei žvalumą teikiančios arbatos, buvo maloniai valdžios pasiūlytas pagrindiniam tragedijos herojui, kuris, pasirengęs mirčiai, buvo geros nuotaikos ir nuo pradžios iki galo gyvai domėjosi viskuo, kas vyksta; tačiau jis su tokiu retu mūsų laikais pasiaukojimu kilniai susitaikęs su aplinkybėmis pareiškė paskutinę valią (jai tuoj pat buvo pritarta) ir paprašė išdalyti maistą lygiomis dalimis sergantiems, skurstantiems bei negalintiems išeiti iš namų kambarių nuomotojų asociacijos nariams – toks esąs jo dėmesio bei pagarbos ženklas. Emocijos pasiekė *nec* ir *non plus ultra*[34], kai užsiplieskusi raudoniu pro tankias stebėtojų eiles kelią prasiskynė nuotaka ir prigludo prie raumeningos krūtinės to, kuris dėl jos turėjo iškeliauti amžinybėn. Herojus meiliai apglėbė jos liauną ir lankstų kūną švelniai šnabždėdamas „Šeila, vienintele mano". Padrąsinta šitokio krikščioniško vardo pagarsinimo, ji ėmė jausmingai bučiuoti įvairias deramas jo asmens vietas, kokias tik kalėjimo padorumo ribos leido jos aistrai pasiekti. Sūrūs jų ašarų upe-

liai susiliejo, ir ji prisiekė, kad saugos jo atminimą ir niekuomet nepamirš savo didvyrio vaikino, kuris žengė į mirtį su daina lūpose, tarytum būtų ėjęs į žolės riedulio mačą Klontarko parke. Ji priminė jam kupinas džiaugsmo jų palaimingos vaikystės dienas, kurias jie praleido drauge ant Anos Lifi krantų atsiduodami nekaltiems jaunystės žaidimams, ir pamiršę apie siaubingą dabartį jiedu nuoširdžiai nusijuokė, o visus žiūrovus, įskaitant ir pagarbos nusipelniusį pastorių, apėmė bendras nesuvaldomas linksmumas. Milžiniška auditorija tiesiog drebėjo iš susižavėjimo. Tačiau tuoj pat liūdesys nugalėjo, ir jiedu susiėmė už rankų paskutinį kartą. Nauji ašarų upeliai ištryško iš jų ašarų latakų, ir neaprėpiama žmonių minia, sukrėsta iki pat širdies gelmių, pratrūko širdį draskančia rauda, ne mažiau sujaudintas buvo net ir pats senyvas prebendarijus. Dideli stiprūs vyrai, ramybės sargai, geraširdžiai milžinai iš Karališkosios Airijos policijos, atvirai šluostėsi akis nosinėm, ir galima drąsiai teigti, kad šiame rekordiniame būryje neliko nė vienos sausos akių poros. Paskui nutiko romantiškiausias dalykas: jaunas gražus Oksfordo absolventas, pagarsėjęs riterišku elgesiu su gražiąja lytimi, žengė pirmyn ir, pateikęs savo vizitinę kortelę, čekių knygelę bei genealoginį medį, paprašė nelaimingosios jaunos panelės rankos maldaudamas nedelsiant paskirti tuoktuvių datą, ir jo prašymas iš karto buvo patenkintas. Visos damos tarp žiūrovų buvo apdovanotos skoningu proginiu suvenyru, kaukolės ir sukryžiuotų kaulų formos sege; joms ši tinkamu laiku įteikta bei dosni dovana sukėlė naują emocijų protrūkį; o kai jaunasis galantiškas oksfordietis (beje, vienos iš garbingiausių pavardžių Albiono istorijoje savininkas) užmovė ant savo nuraudusios *fiancée* piršto brangų sužadėtuvių žiedą su smaragdais, išdėstytais keturlapio dobilo forma, emocijos peržengė visas ribas. Ką ir kalbėti – net rūstusis karinės policijos viršininkas papulkininkis Tomkinas-Maksvelas pprancūzmullatis Tomlinsonas, vadovaujantis šiai liūdnai ceremonijai, tas, kuris nė nemirktelėjęs suplėšė daugybę prie pabūklų vamzdžių pririštų sipajų, nebegalėjo suvaldyti natūralių jausmų. Savo šarvine geležine pirštine jis nušluostė slaptą ašarą ir tie privilegijuoti miestiečiai, kurie sudarė jo artimiausią *entourage*, išgirdo jį sumurmant virpančiu pusbalsiu:

– Žiūrėk tu man, po paraliais, argi ne veislinė kumelaitė, kokia

uodega. Taigi ją pamačius net bliaut noris, kai prisimenu savo seną rėčką, laukiančią manęs namie, Laimhauze.

Ir tada pilietis pradeda šnekėti apie airių kalbą ir municipaliteto susirinkimą ir panašiai, ir tuos *shoneenus*[35], kurie nemoka gimtosios kalbos; Džo įkiša savo trigrašį, nes iškaulijo iš kažko svarą, o Blumas irgi praveria srėbtuvę dūmydamas skatikinį cigarą, kurį išprašė iš Džo, ir jie aptarinėja Gėlų lygą ir kovojančią prieš vaišes lygą, ir gėrimą, Airijos prakeiksmą. Nesiūlyti draugams išgerti, nevaišinti – štai koks reikalas. Po paraliais, jis pats piltų į gerklę bet ką, kol Dievas pašauktų, bet niekada tau nelemta išvysti putelės ant jo nupirktos pintos. Sykį nuėjau su bičiuliu į vieną iš jų muzikinių vakarų, dainos ir šokiai, apie mano mergelę, ak, kad ji prisėstų greta manęs ant šieno glėbelio, ak, kad ji, mano Morin Lei, ir vienas vaikinas su akį rėžiančiu blaivininkų su mėlynojo kaspino ženkleliu iš kailio nėrėsi marmaliuodamas airiškai, daugybė geltonkasių mergelių iš sodybos tik nešioja nealkoholinius gėrimus, pardavinėja kažin kokius medalius, apelsinus, limonadą ir pasenusias bandeles, žodžiu, linksma, *flahodagh*[36] puota, ką ir kalbėti. Blaivi Airija – laisva Airija. Paskui kažkoks senis pradeda pūsti dūdmaišį, ir visi prisitaikėliai čiužena kojomis į taktą – muzikos ten tiek, kad sena karvė kojas pakratytų. O vienas ar du dangaus pilotai tik šaudo akimis, dairosi – ar kas neužkabinėja moterų, sakau, smūgis žemiau juostos.

Taigi taip ir anaip, apie ką čia aš pasakojau, taigi, tas senas šunėkas, pamatęs, kad skardinė tuščia, pradeda sukinėtis aplink mane ir Džo. Jei jis būtų mano, išdresuočiau jį švelnumu. Retkarčiais smagiai įspirčiau, pažvalinčiau – tik akis reikia saugoti.

– Bijai, kad tau įkąs? – pašaipiai klausia pilietis.

– Ne, – atsakau. – Tik bijau, kad jis nepamanytų, kad mano koja – žibinto stulpas.

Taigi jis pašaukia tą seną šunį pas save.

– Kas tau, Gari? – klausia.

Tuomet ima tampyti jį ir maigyti, kalba su juo airiškai, o tasai susna urzgia atsakydamas – visai kaip koks duetas operoj. Tokio urzgesio, kokį jiedu sukėlė, niekada nebuvau girdėjęs. Kas nors, kas neturi ką veikti, galėtų parašyti laišką *pro bono publico*[37] į laikraštį, kad tokiems šunims būtina nešioti antsnukį. Urzgia ir amsi, akys pasruvusios krauju – toks išalkęs – ir pasiutligė drimba iš nasrų.

Visi, kurie yra suinteresuoti žmonijos kultūros sklaida tarp žemesnio raidos lygio gyvūnų (o jų rūšių – daugybė), turėtų atkreipti dėmesį į išties nuostabias kinantropijos apraiškas, pademonstruotas žymaus seno rudaplaukio airių vilkšunio – seterio, kuris anksčiau buvo vadinamas Gariouveno *sobriquet*[38], o neseniai didelio rato draugų bei pažįstamų perkrikštytas Ouvenu Gariu. Tarp tų apraiškų, – kelerių metų dresavimo švelnumu ir gerai apgalvotos dietos rezultato, – nekalbant apie kitus pasiekimus, galima paminėti ir eilių deklamavimą. Garsiausias iš dabartinių mūsų fonetikos ekspertų (jo vardo nė su replėmis iš mūsų neišpeši!) dėjo visas įmanomas pastangas, kad išanalizuotų bei palygintų deklamuojamas eiles, ir pastebėjo, kad jos *sukrečiamai* panašios (kursyvas mūsų) į senovines keltų bardų runas. Mes kalbame ne tiek apie tas žavingas meilės dainas, su kuriomis rašytojas, prisidengęs Kvapios Šakelės slapyvardžiu, supažindino knygų mylėtojų pasaulį, bet veikiau (kaip nurodo bendradarbis D. O. C. įdomiame straipsnyje, paskelbtame viename vakariniame laikraštyje) apie šiurkštesnius ir asmeniškesnius motyvus, kurių galima aptikti garsiuose satyriniuose Rafterio ir Donaldo Makkonsidaino kūriniuose, jau nekalbant apie šiuolaikiškesnį lyriką, šiuo metu atsidūrusį visuomenės susidomėjimo centre. Čia pateikiame pavyzdį, išverstą į anglų kalbą įžymaus mokslininko, kurio pavardės šiuo metu negalime atskleisti, nors tikimės, kad skaitytojas sugebės teminėse aliuzijose įžvelgti gerokai daugiau nei vien užuominas. Metrinė šuniškojo originalo sistema primena painias aliteracines bei izosilabines velsiečių englino taisykles ir yra daug sudėtingesnė, bet manome, kad mūsų skaitytojai sutiks, jog ta dvasia perteikta tinkamai. Galbūt reikėtų pridurti, kad įspūdis gerokai sustiprės, jei Ouveno eilėraštis bus deklamuojamas iš lėto ir neaiškiai, intonacija, bylojančia apie slopinamą pagiežą.

Prakeiksmas prakeiksmų manų
Septynias dienas iš eilės
Septynis troškulio ketvirtadienius,
Barni Kirnenai, tekrinta ant tavęs.
Neatvėsins nė gurkšnis vandens
Mano drąsos,
Urzgia žarnos raudonos –
Surijau Laurio plaučius.

Ir jis liepė Teriui atnešti šuniui truputį vandens, ir, velniai griebtų, jis taip godžiai lakė, kad buvo girdėti už mylios. O Džo paklausė piliečio, ar neišgertų dar vieno.

– Išgersiu, – atsako jis, – *a chara.* Kad nepamanytum, jog jaučiuosi įžeistas.

Kad mane skradžiai, nėra jis toks kopūstgalvis kaip atrodo. Valkiojasi po visus barus su šituo senio Giltrepo šunėku ir sėdi ant sprando mokesčių mokėtojams bei municipaliteto nariams. Šventė žmogui ir žvėriui. Ir klausia Džo:

– Ar sugebėtum ištuštinti dar vieną pintą?

– O antis ar moka plaukti? – klausiu aš.

– To paties, Teri, – užsako Džo. – Ar tikrai nenorite kokio gaivaus skystimėlio? – dar paklausia jis.

– Ačiū, ne, – atsako Blumas. – Tiesą sakant, aš tik norėjau pamatyti Martiną Kaningemą, suprantate, dėl vargšo Dignemo draudimo. Martinas paprašė manęs, kad nueičiau į kontorą. Suprantate, jis, Dignemas, turiu omeny, laiku nepranešė kompanijai apie draudimo įkeitimą, o pagal įstatymą tokiu atveju kreditorius negali nieko gauti.

– Karai šventieji, – nusijuokia Džo. – Būtų gerai, jei nutupdytų tą senį Šailoką. O tai žmonai pasisekė, ar ne?

– Na, – atsako Blumas, – tai žmonos gerbėjų reikalas.

– Kokių gerbėjų? – klausia Džo.

– Žmonos patarėjų, norėjau pasakyti, – paaiškina Blumas.

Ir sutrikęs, tik dar blogindamas padėtį ima mykti apie hipotekos debitorių pagal įstatymą kaip lordas kancleris parlamente skelbia ir apie naudą žmonai ir kad įsteigtas fondas tačiau kita vertus Dignemas buvo skolingas Bridžmenui pinigų ir dabar žmona arba našlė ginčys įkeitimo kreditoriaus teises – kol man visai susisuko galva dėl to debitoriaus pagal įstatymą. Jam pačiam velniškai pasisekė, kad nebuvo pričiuptas sykį pagal įstatymą kaip sukčius ir nenaudėlis, bet padėjo draugai teisme. Pardavinėjo mugės bilietus, ar kaip juos vadina, neva karališkoji Vengrijos loterija. Tikra teisybė – kaip mane gyvą matote. Štai ir pasitikėk izraelitu! Karališkas vengriškas plėšikavimas.

O Bobas Dorenas prisvirduliuoja arčiau ir prašo Blumo perduoti poniai Dignem, kad jis labai užjaučia ją dėl nelaimės ir kad jam labai gaila, jog nedalyvavo laidotuvėse, ir perduoti jai, kad jis pasakė ir visi,

kas jį pažinojo, pasakys, kad niekuomet nebuvo teisingesnio ir geresnio žmogaus už vargšelį Vilį, velionį, perduoti jai. Springsta vapėdamas tas prakeiktas kvailystes. Ir krato Blumui ranką nutaisęs tragišką miną, perduokite jai tai. Paspauskim rankas, broli. Tu – sukčius ir aš – sukčius.

– Leiskite man, – kalbėjo jis, – pasinaudoti mūsų pažintimi, kuri gali pasirodyti pernelyg menka matuojant įprastu laiko matu, bet yra grindžiama, kaip aš viliuosi ir tikiu, tarpusavio pagarbos jausmu, ir paprašyti jūsų tos paslaugos. Tačiau, jei būčiau peržengęs santūrumo ribą, tegu mano jausmo nuoširdumas pateisina mano drąsą.

– Ne, – atsakė anas, – visiškai suprantu motyvus, kurių skatinamas jūs taip elgiatės, ir atliksiu šią pareigą, kurios manęs prašote, nes mane guodžia mintis, kad nors ir liūdna ši pareiga, jūsų rodomas pasitikėjimas šiek tiek pasaldins kartybės taurę.

– Tuomet leiskite man paspausti jums ranką, – prašo jis. – Neabejoju, kad jūsų širdies gerumas geriau nei mano skurdūs žodžiai padės atrasti tinkamiausią būdą perteikti jausmus, kurių kartumas, jei duočiau valią emocijoms, atimtų man kalbos dovaną.

Ir nulinguoja stengdamasis eiti tiesiai. Penkios – ir jau užsipylęs akis! Sykį naktį jo vos nepatupdė už grotų, gerai, kad Padis Lenardas pažinojo tą bobį, 14A. Prisilakė iki žemės graibymo vienoj skylėj Braid gatvėje po darbo valandų, paleistuvavo su dviem šliundrom ir jų sargybiniu suteneriu, gėrė porterį iš arbatos puodelių. Apsiskelbė toms šliundroms francūzu, Džouzefu Manjo, ir kad ims keikti katalikų religiją, o pats juk vaikystėje nuleidęs akis patarnaudavo mišioms Adomo ir Ievos bažnyčioje; aiškina, kas parašė naująjį testamentą ir senąjį testamentą, ir spaudžia jas glėby manieringai vaipydamasis. Abi šliundros miršta iš juoko kraustydamos jam kišenes, tam sumautam kvailiui, o jis laisto porterį ant lovos, kekšės tik cypauja kvatodamos viena iš kitos. „Na, kaip tavo testamentas? Ar tik jis nepaseno, tas tavo tešlamentas?“ Gerai, kad Padis ėjo pro šalį, štai ką pasakysiu. Paskui susitinki jį sekmadienį su savo žmonele sugulove – toji tik žingsniuoja vizgindama uodega per šoninę navą bažnyčioje, lakuoti bateliai, ne kitaip, puokštelė žibuoklių, išsipusčiusi kaip lėlė, aš – mažutė poniutė. Džeko Munio sesuo. O ta sena paleistuvė, jos motina, nuomodavo kambarius poroms iš gatvės. Kad mane skradžiai, Džekas atvedė jį į doros kelią. Pasakė, jei nepasitaisysi, laksi, išspardysiu pautus!

Ir Teris atnešė tris pintas.

– Prašom, – siūlo Džo pagerbdamas mus. – Prašom, pilieti.

– *Slan leat*[39], – atsiliepia tas.

– Už sėkmę, Džo, – keliu aš. – Į sveikatą, pilieti.

Kad mane skradžiai, anas jau išmaukęs pusę bokalo. Menkas džiaugsmas tam, kas jį girdo.

– Alfai, o ką ilgšis nori prakišti į merus? – klausia Džo.

– Tavo draugą, – atsakė Alfas.

– Nananą? – dar nesupranta Džo. – Narį?

– Neminėsiu jokių pavardžių, – nukerta Alfas.

– Taip ir maniau, – sako Džo. – Visai neseniai jį mačiau kartu su Viljamu Fyldu, parlamento nariu, tame gyvulių augintojų susirinkime.

– Gauruotas Jopas, – taria pilietis, – išsiveržęs ugnikalnis, visų šalių numylėtinis ir savosios dievaitis.

Ir Džo pradeda pasakot piliečiui apie snukio bei nagų ligą, gyvulių augintojus ir atitinkamas priemones; pilietis siunčia juos visus, kur reikia, o Blumas postringauja apie dezinfekcinį skystį avims plauti ir gydyti nuo niežų, dideles kažkokio antpilo dozes kosintiems veršeliams ir geriausią vaistą nuo liežuvio ištinimo. Nes kažkada dirbęs skerdykloje. Vaikščiojo ten su bloknotu ir pieštuku, kaišiojo visur savo trigrašį, kol Džo Kafas padarė tvarką ir išspyrė jį lauk už tai, kad apiburnojo kažkokį gyvulių augintoją. Misteris Visažinis. Pamokyk savo bobutę antis melžti. Mižnius Berkas man sakė, kad tame viešbuty jo žmona plūsdavo ašarų upeliais guosdamasi poniai O'Daud, akis išverkdavo tirtėdama visu aštuonių colių taukų sluoksniu. Nespėja atsiraišioti virvelių, kad nusiperstų, o tas senas žuviaakis jau šokinėja aplinkui, moko, kaip jas atlaisvinti. Kokia tavo programa šiandien? Taip. Humaniški metodai. Nes vargšai gyvuliai kenčia, ir ekspertai sako, geriausias vaistas, nesukeliantis gyvuliui jokio skausmo, ir švelniai ištrinti skaudamą vietą. Kad mane skradžiai, jam tik švelniai ranką po višta...

Kok kok kok. Kudkudakšt. Štai mūsų vištytė, Juodaplunksnė. Ji deda mums kiaušinius. Vos padės kiaušinį – taip džiaugiasi. Kok. Kudkudakšt. Tada ateina gerasis dėdė Leo. Pakiša ranką po Juodaplunksne ir paima jos šviežią kiaušinį. Ko ko ko ko. Kudkudakšt.

– Kad ir kaip būtų, – sako Džo, – Fyldas ir Nanetis šįvakar išvyksta į Londoną ir iškels šį klausimą Bendruomenių rūmuose.

– Ar tikrai žinote, – teiraujasi Blumas, – kad tarėjas važiuoja? Reikalas tas, kad norėjau su juo susitikti.

– Taip, jis išplaukia pašto garlaiviu, – atsako Džo, – šįvakar.

– Kaip man nesiseka, – sako Blumas. – Man taip reikėjo. O gal išvyksta tik misteris Fyldas? Aš negalėjau paskambinti. Ne. Jūs esate tikras?

– Nananas irgi išvyksta, – pakartoja Džo. – Lyga įpareigojo jį rytoj iškelti klausimą dėl policijos komisaro, kuris uždraudė žaisti airiškus žaidimus parke. „The Sluagh na h-Eireann."[40]

Misteris Karvis Akris (Maltifarmenas, nacionalistas): Reaguodamas į gerbiamo draugo, parlamento nario, Šilelo atstovo, iškeltą klausimą, norėčiau gerbiamojo džentelmeno paklausti, ar vyriausybė išleido potvarkį šiuos gyvulius paskersti, nors nėra jokių medicininių jų patologinės būklės įrodymų?

Misteris Visomketuriom (Taimošentas, konservatorius): Gerbiami deputatai jau turi įrodymų, kurie buvo pateikti parlamento komitetui. Nemanau, kad prie šių įrodymų galima pridurti dar kokį nors esminį dalyką. Atsakau į gerbiamo deputato klausimą – taip, potvarkis duotas.

Misteris Geležius O'Rūdis (Montenotas, nacionalistas): Ar tokie pat nurodymai buvo duoti ir skersti žmonių giminės gyvulius, kurie drįsta žaisti airiškus žaidimus Fenikso parke?

Misteris Visomketuriom: Atsakau – ne.

Misteris Karvis Akris: Ar tik nebus garsioji gerbiamo kolegos telegrama iš Mičelstauno[41] turėjusi įtakos ponams iš Valstybės iždo? (O! O!)

Misteris Visomketuriom: Įsidėmėsiu šį klausimą.

Misteris Lėkštapokštis (Bankoumbas nepriklausomas): Šaudykite nesvyruodami.

(Ironiški opozicijos pritarimo šūksniai.)

Pirmininkas: Tvarkos! Tvarkos!

(Posėdis baigiasi. Aplodismentai.)

– Štai tas žmogus, – paskelbia Džo, – kuris atgaivino gėlų sportą[42]. Štai sėdi tiesiai prieš jus. Žmogus, kuris ištraukė iš cypės Džeimsą Stivensą. Airijos šešiolikos svarų rutulio stūmimo čempionatas. Koks tavo geriausias rezultatas, pilieti?

– *Na bacleis*[43], – atsako pilietis dėdamasis kukliu. – Nors buvo laikai, kai jėga nenusileidau kitiems.

– Na jau, pilieti, – sako Džo. – Buvai daug geresnis, velniai griebtų.

– Ar tikrai? – teiraujasi Alfas.

– Taip, – patvirtina Blumas. – Tai gerai žinomas dalykas. O jūs negirdėjote?

Ir kad ims kalbėti apie Airijos sportą ir *shoneenų žaidimus,* tarkime, lauko tenisą, airių žolės riedulį ir akmens metimą, apie liaudišką paprastumą ir tautos telkimą, prikėlimą ir taip toliau, ir panašiai. O, Blumui, aišku, būtina įkišti savo trigrašį ir pareikšti, esą, jeigu kieno nors širdis išsiplėtusi, tai intensyvus sportavimas kenkia. Prisiekiu savo petnešom – jei pakeltum nuo sumautų grindų kokį šiaudelį ir pasakytum Blumui: „Pažvelkite Blumai, ar matote tą šiaudą? Tai šiaudas". Prisiekiu savo teta, kalbėtų apie jį visą valandą, taip, kalbėtų neužsičiaupdamas.

Senovinėje Briano O'Ciarnaino[44] salėje, Sraid na Bretaine Bheag[45] gatvėje, inspiruota „Sluagh na h-Eireann", įvyko diskusija apie senovės airių sporto atgaivinimą ir fizinės kultūros, kaip ji buvo suprantama senovės Graikijoje, senovės Romoje bei senovės Airijoje, svarbą rasės raidos procese. Pirmininkavo gerbiamas šios kilnios organizacijos prezidentas, klausytojų prisirinko daugybė. Po įžanginio pirmininko žodžio, nuostabios kalbos, nuskambėjusios iškilmingai ir įtaigiai, užsimezgė labai įdomi bei turininga diskusija, kaip visada aukšto lygio, apie pageidavimą atgaivinti mūsų protėvių, senovės pankeltų senovinius žaidimus ir sportą. Gerai žinomas ir labai gerbiamas mūsų senosios kalbos baro darbuotojas, misteris Džozefas Makkartis Hainsas, karštai paragino atkurti senovinius gėlų žaidimus ir sporto šakas, kurias kiekvieną rytą ir vakarą praktikuodavo Finas Makkūlas[46], ir atgaivinti geriausias vyriškumo, jėgos bei ištvermės tradicijas, atėjusias iš senovės. L. Blumas, pareiškęs priešingą nuomonę, sulaukė prieštaringos aplodismentų ir švilpesių reakcijos, todėl vokalistas pirmininkas nutraukė diskusijas ir atsižvelgdamas į užsitęsusius prašymus bei nuoširdų plojimą, aidintį iš visų sausakimšos salės kampų, nuostabiai bei įsimintinai atliko dainą „Teprisikelia darsyk tauta" pagal nemirtingas ir nesenstančias Tomo Ozborno Deiviso eiles (laimė, jos per daug gerai žinomos, kad reikėtų jas čia priminti); nebijodami priešta-

ravimų, galime drąsiai tvirtinti, kad veteranas patriotas čempionas pranoko pats save. Airių Karuzo-Garibaldis buvo puikiausios formos, ir griausmingas jo balsas užvis gražiausiai atsiskleidė nuo seno gerbiamame himne, pagiedotame taip, kaip tik mūsų piliečiai geba jį pagiedoti. Įspūdingą meistrišką vokalizmą, kuris dėl ypač aukštos kokybės pakėlė jo ir be to tarptautinę reputaciją, garsiai sveikino gausi auditorija – tarp susirinkusių buvo daug žymių dvasininkijos, spaudos, teismo bei kitų gerbiamų profesijų atstovų. Tuo komisijos posėdis baigėsi.

Kalbant apie dvasininkiją, galima paminėti gerb. Viljamą Delani S. J., teisės mokslų daktarą, gerb. Džeraldą Molojų, teologijos mokslų daktarą, gerb. P. Dž. Kaveną, Šventosios Dvasios bendruomenė, gerb. T. Votersą, vikarą, gerb. Džoną M. Aiversą, kleboną, gerb. P. Dž. Klyrį, pranciškonų ordinas, gerb. L. Dž. Hinį, dominikonų ordinas, gerb. Fr. Nikolesą, pranciškonų kapucinų ordinas, gerb. B. Gormaną, karmelitų ordinas, gerb. T. Meiherį S. J., gerb. Džeimsą Merfį S. J., gerb. Džoną Leiverį, V. F., gerb. Viljamą Doucertį, teologijos daktarą, gerb. Piterį Feigną, marijonų ordinas, gerb. T. Brenganą, augustinų ordinas, gerb. Dž. Fleiviną, vikarą, gerb. M. A. Haketą, vikarą, gerb. V. Horlį, vikarą, jo ekscelenciją monsinjorą Makmanasą, gerb. B. R. Sleterį, Mergelės Marijos nekalto prasidėjimo ordinas, gerb. M. D. Skalį, kleboną, gerb. F. T. Parselį, dominikonų ordinas, jo ekscelenciją Timočio kanauninką Gormaną, kleboną, gerb. Dž. Flangeną, vikarą. Iš pasauliečių dalyvavo P. Fėjus, T. Kvirkas ir t. t., ir t. t.

– Beje, apie intensyvų sportavimą, – sako Alfas, – ar buvote Keo ir Beneto mače?

– Ne, – atsako Džo.

– Girdėjau, kad toks ir toks užsidirbo ten visą šimtą svarų, – neatlyžta Alfas.

– Kas? Gal Pasiutėlis? – klausia Džo.

Ir sako Blumas:

– Štai, tarkime, žaidžiant tenisą, reikalingas judrumas ir taikli akis.

– Taip, Pasiutėlis, – sako Alfas. – Paskleidė gandus, esą Maileris maukiąs alų, kad padidintų savo šansus, o pats tik treniruojasi, prakaitą lieja.

– Mes jį pažįstame, – sako pilietis. – Išdaviko sūnus. Žinome, iš kur jo kišenėse angliškas auksas.

– Kas tiesa, tai tiesa, – sutinka Džo.

O Blumas vėl ima liežuvį plėšti – apie lauko tenisą ir kraujo apytaką, paskui klausia Álfo:

– Ar jūs taip nemanote, Bergenai?

– Maileris paprasčiausiai išvalė juo grindis, – pareiškia Alfas. – Hyneno ir Sejerso kova buvo palyginti tik sumautas akių dūmimas. Taip pritvatino, kad tėvą motiną pamiršo. Būtum matęs tą spirgą, nė bambos varžovui nesiekia, o tas didžkis kad mojuoja kumščiais. Dieve, kaip dėjo paskutinį sykį – tiesiai į saulės rezginį! Kvynsberio taisyklės[47] ir taip toliau – o anas išvėmė net tai, ko nebuvo suvalgęs.

Tai buvo istorinė ir smarki kova – kai Maileris ir Persas arenoje surėmė krūtines dėl penkiasdešimties soverenų prizo. Dublino numylėtinis nusileido priešininkui svoriu, bet kompensavo šį trūkumą puikiausia ringo technika. Paskutinis, įniršio kupinas raundas buvo ypač sunkus abiem čempionams. Per ankstesnį susirėmimą pusvidutinio svorio viršila privertė varžovą nulašinti truputėlį skaistaus kraujo – Keo pateko į smūgių iš dešinės ir kairės sūkurį, artileristas meistriškai patvarkė numylėtinio nosį, ir Maileris grįžo į ringą svirduliuodamas. Kareivis tęsė kovą stipriai smūgiuodamas kaire, tačiau airių gladiatorius atsakė žaibišku tiesiu smūgiu taikydamas Benetui į žandikaulį. Raudonšvarkis staigiai pasilenkė, bet jam nepavyko išvengti trumpo šoninio dubliniečio smūgio – koks puikus niuksas į korpusą. Varžovai susiėmė. Išsilaisvinęs Maileris ėmė ryžtingai smūgiuoti, įgijo pranašumą, ir raundui baigiantis sunkesnysis pakibo ant virvių – taip Maileris jį puolė. Anglas – jo dešinė akis buvo beveik užmerkta – nuėjo į savo vietą, kur ant jo negailėdami šliūkštelėjo vandens. Nuskambėjus gongui, jis atsistojo pažvalėjęs, kovingai nusiteikęs ir tikras, kad varžovą iš Elbanos nokautuos vienu smūgiu. Tai buvo žūtbūtinė kova, nugalėti turėjo geriausias. Abu kovojo kaip tigrai, žiūrovų emocijos liejosi per kraštus. Teisėjas dukart įspėjo Kumštį Persį, kad nelaikytų priešininko, tačiau mūsų numylėtinis buvo vikrus, tikras malonumas buvo žiūrėti, kaip dirba jo kojos. Po žaibiško apsikeitimo mandagumo gestais, kurio metu kareivis šauniu smūgiu iš apačios privertė priešininką apsipilti krauju, numylėtinis netikėtai perėjo į kontrpuolimą, smogė nepakartojamą smūgį iš kairės Karingajam Benetui į pilvą – ir patiesė jį ant grindų! Tai buvo nokautas, meistriškas ir nepriekaištingas. Įtam-

pos kupinoje tyloje virš Portobelo boksininko buvo imtos skaičiuoti sekundės, ir staiga Olė Fotsas Vetšteinas, Beneto sekundantas, sviedė į ringą rankšluostį. Taigi vaikinas iš Sentrio, aidint kurtinančioms publikos ovacijoms, buvo paskelbtas nugalėtoju; publika įsiveržė į ringą ir džiūgaudama vos jo nesutrypė.

– Jis žino, iš kur vėjas pučia, – sako Alfas. – Girdėjau, kad dabar rengia koncertines gastroles šiaurėje.

– Ir aš girdėjau, – pritaria Džo. – Ar ne taip?

– Kas? – klausia Blumas. – Ak, taip. Tikra teisybė. Taip, lyg ir kokios vasaros gastrolės, matote. Paprasčiausiai kaip atostogos.

– Ponia B. – ryški, savita žvaigždė, ar ne? – klausia Džo.

– Mano žmona? – perklausia Blumas. – Taip, ji dainuoja, taip. Manau, gastrolės pavyks. Jis puikus organizatorius. Puikus.

Cho cho, kad mane skradžiai, sakau pats sau, sakau. Štai kur šuo pakastas, štai iš kur kokoso riešute pienas. Pasiutėlis čiulba fleita[48]. Koncertinės gastrolės. Apskretėlio Deno, to gudragalvio iš Ailend Bridžo, sūnelis; Denas karo su būrais metu dusyk pardavė valdžiai tuos pačius arklius. Senis Kąką. Užėjau dėl aukų vargšams ir mokesčio už vandenį, misteri Boilenai. Ką ką? Dėl mokesčio už vandenį, misteri Boilenai. Kaip kaip? Jau tas erelis tikrai patvarkys ją, patikėkit mano žodžiais. Tik tarp mūsų, katyte.

Uolėto Kalpės kalno[49] pasididžiavimas – Tvydžio duktė varno juodumo plaukais. Ten ji užaugo, ten pražydo jos neprilygstamas grožis, kur migdolas ir japoniška slyva pripildo orą savo aromato. Alamedos sodai pažino jos žingsnius: pažino alyvų giraitės ir lenkėsi. Ji – tyroji žmona Leopoldo, dosniosios krūtinės Merion.

Ir štai įžengia vyras iš O'Molojų genties, gražuolis didvyris, baltas veidas kiek nuraudęs, jo didenybės advokatas, teisės žinovas, o kartu su juo – princas ir kilmingas Lambertų giminės ainis.

– Sveikas, Nedai.

– Sveikas, Alfai.

– Sveikas, Džekai.

– Sveikas, Džo.

– Tegu jus saugo Dievas, – linki pilietis.

– Tesaugo ir jus, – sako Dž. Dž. – Ką imsite, Nedai.

– Pusikę, – atsako Nedas.

Ir Dž. Dž. užsakė gėrimų.

– Ar buvote teisme? – klausia Džo.

– Taip, – atsako Dž. Dž. – Jis viską sutvarkys, Nedai, – sako jis.

– Tikėkimės, – sako Nedas.

Ir apie ką tie du dabar? Dž. Dž. siekia, kad jo pavardė būtų išbraukta iš prisiekusiųjų sąrašo, o anas jam padeda, paragina. Dėl jo pavardės – pas Stabsą. Lošia kortomis, bičiuliaujasi su išsišokėliais frantais, prašmatnūs monokliai tik žybsi aky, siurbia šampą, nors jam atsikvėpti neduoda skolų vekseliai ir šaukimai teisman. Užstatė Kaminsui Frensiso gatvėj savo auksinį laikrodį, manė, ten niekas jo nepažins, toj atkampioj kontorėlėj, o mes su Mižnium ėmėme ir atsiradome ten, išpirkinėjome jo įkeistus batus. Kokia jūsų pavardė, pone? Baigas, sako jis. Taip, su juo baigta, sakau aš. Kad mane skradžiai, vieną dieną jam teks smarkiai pasigailėti, patikėkit.

– Ar matėte tą sumautą pusprotį Bryną? – klausia Alfas. – Tau galas.

– Taip, – patvirtina Dž. Dž. – ieškojo privataus detektyvo.

– Taigi, – sako Nedas, – ir norėjo eiti tiesiai pas teisėją, bet Kornis Keleheris jį perkalbėjo, pasakė, kad iš pradžių reikia ištirti rašyseną.

– Dešimt tūkstančių svarų, – kikendamas sako Alfas. – Dieve, viską atiduočiau, kad galėčiau pasigrožėti juo, stovinčiu prieš teisėją ir prisiekusiuosius.

– Ar tik ne tavo darbas, Alfai? – klausia Džo. – Sakykite teisybę, tik teisybę ir nieko daugiau, ir tepadeda jums Džimis Džonsonas[50].

– Mano? – nustemba Alfas. – Nekarstyk ant manęs šunų ir kačių su kačiukais.

– Tai, ką pasakysite, – skelbia Džo, – gali būti panaudota prieš jus.

– Be abejo, jo ieškinį privalo priimti, – nusprendžia Dž. Dž. – Tai reiškia, kad jis nelaikomas *compos mentis*[51]. T. g. – tau galas.

– *Compos* tau į akį! – rėžia Alfas kvatodamas. – Tu ką, nežinai, kad jis – kuoktelėjęs? Pažvelk į jo galvą. Ar žinai, kad kartais ryte jam tenka maukšlintis skrybėlę su batų šaukštu?

– Taip, – sutinka Dž. Dž., – tačiau tas faktas, kad šmeižikiška informacija yra teisinga, neatleidžia nuo atsakomybės už jos paviešinimą.

– Cha cha, Alfai! – šūkteli Džo.

– Ir vis dėlto, – sako Blumas, – jei kalbėtume apie tą vargšę moterį, turiu omeny jo žmoną...

– Taip, gaila jos, – pritaria pilietis. – Ir bet kurios kitos moters, kuri išteka už nei šiokio, nei tokio.

– Kaip tai – nei šiokio, nei tokio? – nesupranta Blumas. – Norite pasakyti, kad jis...

– Nei šis, nei tas, – paaiškina pilietis, – tai vyrukas, kuris – nei mėsa, nei žuvis.

– Nei rūkyta silkė, – priduria Džo.

– Būtent tai ir norėjau pasakyti, – sako pilietis. – *Pishogue*[52], jei žinote, kas tai yra.

Kad mane skradžiai, pamačiau, kad artėja nemalonumai. O Blumas aiškina, esą jis norėjęs pasakyti, kaip tai žiauru, kad žmonai tenka visur sekioti paskui tą seną mikčių kvailį. O ką, juk tai iš tiesų žiaurus elgesys su gyvūnais – kai tą avigalvį nuskurdėlį Bryną išleidžia ganytis po žolę, barzda velkasi žeme, net dangus apsiverkia lietumi. O ji vaikščiojo užrietusi nosį, kai ištekėjo už jo, kaipgi juk jo senio pusbrolis patarnavo pačiam popiežiui. Ant sienos jo portretas – atsikišę užraityti ūsai, sinjoras Brinis iš Samerhilo, tas aitaljano, popiežiaus zuavas, tarnaujantis Šventajam Tėvui, išsikraustė iš krantinės ir persikėlė į Moso gatvę. O kas gi jis toks, sakykit? Niekas – du kambariai į kiemo pusę už septynis šilingus per savaitę, o krūtinę nusisegiojęs visokiausiom geležėlėm, rodo, kad jam nusispjauti į visą pasaulį.

– Be to, – sako Dž. Dž., – atvirukas yra leidinys. Pavyzdinėje byloje Sedgrouvas prieš Houlą tai buvo laikoma pakankamu piktos valios įrodymu. Mano nuomone, ieškinį turėtų priimti.

Prašom, šeši ir aštuoni pensai. Kam reikalinga tavo nuomonė? Duok mums ramiai alaus išgerti. Kad mane skradžiai, net ir tai mums nebeleidžiama.

– Na, į sveikatą, Džekai, – linki Nedas.

– Į sveikatą, Nedai, – tai Dž. Dž.

– Ir vėl jisai čia, – sako Džo.

– Kur? – klausia Alfas.

Ir kad mane skradžiai, jis eina palei duris su savo knygomis po pažastimi, o šalia žmona ir Kornis Keleheris – eidamas prošal tik žvilgt vidun valkiumi aptrauktom akim – tėviškai kalbasi su juo mėgindamas įpiršti panaudotą karstą.

– O kaip toji Kanados sukčiavimo byla? – domisi Džo.

– Atidėta, – atsako Dž. Dž.

Tai buvo vienas iš kumpanosių brolijos, vardu Džeimsas Voutas, kitaip Safirou, dar kitaip – Sparko arba Spirou; jis padavė į laikraštį skelbimą ir prižadėjo, kad už dvidešimt šilingų padės nuvažiuoti į Kanadą. Ką? Argi aš panašus į tokį lengvatikį? Aišku, kad tai buvo sumautas melas. Ką? Apmovė juos visus, tarnikes ir visokius geltonsnapius iš Myto grafystės, taigi, o kartu ir panašius į save. Dž. Dž. pasakojo mums, kad vienas persenęs žydas, Zareckis ar panašiai, raudojo liudytojų vietoje nenusiėmęs skrybėlės ir prisiekinėjo šventu Moze, kad iš jo išviliojo du svarus.

– O kas nagrinėjo bylą? – teiraujasi Džo.

– Vyriausias teisėjas, – atsako Nedas.

– Vargšas senis seras Frederikas, – užjaučia Alfas, – bet kas gali jam akis apdumti.

– Auksinė širdis, – pritaria Nedas. – Paporink jam kokią liūdną istoriją apie skolas už butą, sergančią žmoną ir krūvą vaikų, ir, prisiekiu, tuoj pat apsipils ašaromis.

– Taigi, – sako Alfas. – Rūbinui Dž. velniškai pasisekė, kad jo neįgrūdo į cypę už Gamlio persekiojimą, vargšelis dabar saugo municipaliteto akmenis prie Bato tilto.

Ir pradeda mėgdžioti senąjį vyriausiąjį teisėją, dedasi rypuojąs:

– Negirdėta neregėta! Vargšas darbštus žmogus! Kiek turite vaikų? Dešimt, sakėte?

– Taip, jūsų kilnybe. O žmona susirgo vidurių šiltine!

– O žmona serga šiltine! Negirdėta! Tuoj pat palikite teismo salę, pone. Ne, pone, neskelbsiu jokios nutarties dėl užmokesčio. Kaip jūs drįstate, pone, ateiti čia su tokiu ieškiniu! Vargšas sunkiai dirbantis darbštus žmogus! Ieškinys atmestas.

Ir buvo šešiolikta jaučiaakės deivės mėnesio diena, trečia savaitė po Šventosios ir Nedalomos Trejybės šventės, o dangaus sūnus, skaistus mėnuo, pasiekė pirmąjį ketvirtį, ir tuomet atsitiko toks dalykas – mokyti teisėjai apsilankė teismo rūmuose. Ir ten magistras Teisnis, posėdžiaudamas savo salėje, skelbė nuosprendį, o magistras teisėjas Endriusas, posėdžiaudamas be prisiekusiųjų teisme, sprendžiančiame palikimo bylas, atidžiai išnagrinėjo ir apsvarstė pirmojo ieškovo turtinį ieškinį pateikto tvirtinti testamento ir paskutinės valios pa-

skelbimo byloje, kurioje ginčijamasi dėl velionio Džeikobo Halidėjaus, vyno pirklio, ir Livingstono, silpnapročio nepilnamečio, ir kompaniono teisių į nekilnojamąjį turtą bei kilnojamąjį mirusiojo turtą. Ir į didingą teismo rūmą Gryno gatvėje įžengė seras Frederikas Sakalininkas. Ir sėdo jis maždaug valandą penktą vykdyti teisingumo pagal brehonų įstatymus komisijoje, atsakingoje už visą tą ir kitas apskritis, priklausančias Dublino miesto grafystei. Ir sėdo kartu su juo didysis dvylikos Jaro genčių sinedrionas, iš kiekvienos genties – po vieną vyrą, iš Patriko genties ir iš Hju genties, ir iš Ouveno genties, ir iš Kono genties, ir iš Oskaro genties, ir iš Fergo genties, ir iš Fino genties, ir iš Dermoto genties, ir iš Kormako genties, ir iš Kevino genties, ir iš Keolto genties, ir iš Ošino genties, ir buvo ten iš viso dvylika vyrų, išmintingų ir teisingų. Ir jis užkeikė juos vardu To, kuris numirė ant kryžiaus, kad jie išmintingai ir teisingai teistų ir prieitų prie teisingų išvadų ginče, kilusiame tarp jų aukščiausiojo valdovo karaliaus ir teisiamojo kalinio, ir paskelbtų teisingą nuosprendį, remdamiesi įrodymais, ir tepadeda jiems Dievas, ir tegu pabučiuoja Bibliją. Ir pakilo iš savo vietų tie dvylika jariečių, ir prisiekė vardu Jo, kuris yra nuo amžių, kad vykdys Jo išmintingą teisingumą. Ir tučtuojau įstatymo sargai išvedė iš savo donžono ten laikomą žmogų, kurį teisingumo pėdsekiai buvo sulaikę vadovaudamiesi gauta informacija. Ir surakino jam rankas bei kojas, ir neėmė iš jo užstato, nei leido rasti kokį laiduotoją, bet iškėlė jam kaltinimus, nes buvo jis piktadarys.

– Gražūs dalykėliai, – sako pilietis, – privažiuoja čia visokių į Airiją ir priveisia blusų.

O Blumas nuduoda, jog nieko neišgirdo, ir pradeda kalbėti su Džo, sako, kad iki pirmos mėnesio dienos nėra ko nerimauti dėl tos smulkmenos, tik štai jei jis tartų žodelį misteriui Kroufordui. Ir Džo iškilmingai visais šventaisiais prisiekė, kad jis pasiryžęs, jei reikia, velniui dūšią parduoti.

– Matote, – aiškina Blumas. – Reklamą reikia kartoti. Štai kur visa paslaptis.

– Galite manimi pasikliauti, – sako Džo.

– Apgaudinėja valstiečius, – niurna pilietis, – ir Airijos vargšus. Nereikia mums daugiau svetimų mūsų namuose.

– Ak, esu tikras, Hainsai, kad viskas bus gerai, – tęsia Blumas. – Tiesiog tas Raiktas, suprantate.

– Galite manyti, kad reikalas atliktas, – patikina Džo.

– Labai jums dėkingas, – dėkoja Blumas.

– Svetimi, – kartoja pilietis. – Mes patys kalti. Patys juos įsileidžiame. Patys pasikvietėme. Šita svetimautoja su savo meilužiu atvedė čionai tuos saksų plėšikus.

– Sprendimas, įsigaliojantis nuo tam tikro laiko, jei nebus iki tol pakeistas, – sako Dž. Dž.

Ir Blumas apsimeta, kad jis baisiausiai susidomėjęs nežinia kuo, voratinkliu kampe už statinės, pilietis rūsčiai žvelgia į jį, o nusenęs šuva prie jo kojų spokso aukštyn – kam čia įkąsti ir kada.

– Kažkokia begėdė žmona, – piktinasi pilietis, – štai visų mūsų nelaimių priežastis!

– O štai ir ji pati, – sako Alfas, (jis su Teriu kikeno palinkęs ties „Police Gazzete" ant prekystalio), – visa savo grožybe.

– Leiskite ir mums užmesti į ją akį, – prašau aš.

Tačiau tai buvo tik vienas iš nepadorių jankiškų paveikslėlių, kuriuos Teris skolinasi iš Kornio Keleherio. Paslaptis, kaip padidinti jūsų intymias kūno dalis. Aukštuomenės gražuolės išdykavimas. Normanas V. Taperis, turtingas rangovas iš Čikagos, randa savo gražią, bet neištikimą žmoną ant karininko Teiloro kelių. Trumpakelnė gražuolė išdykauja, jos įnoringas meilužis ieško, kur jai labiausiai kutena, o Normanas V. Taperis įpuola su savo žirniniu pistoletu – kaip tik laiku, kad pavėluotų, mat kapitonas Teiloras jau spėjęs įsegti savo sagutę į jos kilputę.

– O Jackau, Dženi, – sako Džo, – jau tavo marškinėlių trumpumas!

– Plaukai pridengia, Džo, – tai aš jam. – Ak, pačiupinėčiau tokios telyčaitės uodegytę, ką?

Kad ir kaip būtų, įeina Džonas Vaizas Noulenas ir Lenehenas kartu su juo, veidas ištįsęs, lyg laidotų geriausią draugą.

– Ką gi, – taria pilietis, – kas naujo mūšio lauke? Ką tie tepliai miesto rotušėj nusprendė savo lyderių susirinkime dėl airių kalbos?

O'Noulenas, pasipuošęs spindinčiais šarvais, žemai nusilenkęs pareiškė pagarbą galingam, aukštam ir didingam viso Erino vadui ir perdavė jam žinią apie tai, kas atsitikę, ir papasakojo, kaip orūs nuolan-

kiausio miesto, antro karalystėje, seniūnai sutikę juos tarybos rūmuos; ten visi deramai pasimeldę dievams, kurie gyvena dangiškajame eteryje, iškilmingai tarėsi, kaip galėtų, jeigu tat būtų įmanoma, vėlei garbingai prikelti tarp mirtingųjų sparnuotą marių atskirtų gėlų kalbą.

– Reikalai jau pajudėjo, – skelbia pilietis. – Velniop tuos prakeiktus šlykščius sasnakus ir jų *patois*[53].

Na čia savo trigrašį įkiša Dž. Dž. dėdamasis išminties viršukalne ir sako, esą viena istorija – gera, kol išgirsti geresnę, samprotauja apie faktų ignoravimą, Nelsono politiką, kaip tas, prisidėjęs žiūroną prie aklos akies[54], ir apie vienos tautos skolas kitai tautai[55], o Blumas mėgina jam pritarti – ir nuosaiku, ir kaip baisu, ir jų kolonijos, ir jų civilizacija.

– Norite pasakyti jų sifilizacija, – pataiso pilietis. – Velniop juos! Težiebia tiems sumautiems šliundrų vaikams į dantis mūsų niekam tikęs dievulis! Nei muzikos, nei meno, nei literatūros – nieko, ką būtų galima taip pavadint. Kad ir kokia būtų jų civilizacija – jie pavogė ją iš mūsų. Švepliai, išperų šmėklų sūnūs.

– Europiečių šeima, – sako Dž. Dž.

– Jie ne europiečiai, – nutraukia jį pilietis. – Aš buvau Europoj su Kevinu Eganu iš Paryžiaus. Nerasi jokio pėdsako – nei jų pačių, nei jų kalbos, niekur Europoj, nebent *cabinet d'aisance*[56].

Ir sako Džonas Vaizas:

– Kiek gėlių išauga, kad žydėtų nematomos[57].

Ir sako Lenehenas, kuris šiek tiek susipažinęs su svetimom kalbom.

– *Conspuez les Anglais! Perfide Albion!*[58]

Tarė jis ir šiurkščiomis didelėmis gyslotomis tvirtomis rankomis pakėlė taurę tamsaus stipraus putojančio alaus ir, surikęs savo genties šūkį *Lamh Dearg Abu*[59], išgėrė už savo priešų pražūtį, iš rasės galingų narsių didvyrių, bangų valdovų, kurie sėdi sostuose alebastro tylūs kaip nemirtingi dievai.

– Kas tau? – klausiu aš Leneheno. – Atrodai kaip pametęs auksinį, o radęs sidabrinį.

– Aukso taurė, – išspaudžia jis.

– Kas gi laimėjo, misteri Lenehenai? – klausia Teris.

– Reklama, – atsako tasai, – dvidešimt už vieną. Tikrų tikriausias autsaideris. Kiti beviltiškai atsiliko.

– O Baso kumelė? – vėl Teris.

– Dar šuoliuoja, – atsako jis. – Visus mus nukinkė. Mano patartas Boilenas už Karūną statė du šilingus, už save ir už vieną pažįstamą damą.

– Pats atidaviau pusę kronos, – sako Teris, – už Zinfandelį, kurį man pasiūlė Flinas. Lordo Hovardo de Voldeno.

– Dvidešimt už vieną, – kartoja Lenehenas. – Štai toks mėšlinas gyvenimas. Reklama, – sako. – Viską susižeria, o kalba apie kažkokius skaudulius ant kojų. Silpnybe, tavo vardas – Karūna.

Ir jis nuėjo prie biskvitų skardinės, kurią paliko Bobas Dorenas, pažiūrėti, ar nėra ko nors, ką galėtų pasiskolinti, o tas nususęs sargis – iš paskos, pakėlęs nušašusį snukį laukia, gal nusišypsos laimė. Ieško boba lašinių nesuradus akinių.

– Špyga taukuota, vaikeli, – atsidūsta jis.

– Nenuleisk nosies, – sako Džo. – Ji būtų laimėjusi, jei ne tas šunėkas.

O Dž. Dž. su piliečiu ginčijasi dėl teisės ir istorijos, nepamiršta kokio žodelyčio įterpti ir Blumas.

– Kai kurie žmonės, – sako Blumas, – mato krislą kito akyje, bet nemato rąsto savojoj.

– *Raimeis*[60], – atkerta pilietis. – Aklam ir žiūronai nepadės, jei suprantate, ką turiu omeny. Kur mūsų dvidešimt milijonų airių, kurie šiandien turėtų būti čia vietoje keturių, kur mūsų prarastos gentys? O mūsų puodininkystė, mūsų tekstilė, geriausia visame pasauly?! O mūsų vilna, kuri buvo pardavinėjama Romoje Juvenalio laikais, o mūsų linas, damastas, audžiamas Antrime, ir Limeriko nėriniai, kailiadirbiai ir flinstiklas iš Balibau, o mūsų hugenotiškas poplinas, kuriuo prekiaujame nuo Žakardo de Lijono laikų, o šilko audiniai, o Foksfordo tvidas ir dramblio kaulo spalvos gipiūriniai nėriniai iš karmelitų vienuolyno Niu Rose – nieko panašaus į tai nerasi visame plačiame pasauly! Kur tie graikų pirkliai, kurie atvykdavo pro Heraklio stulpus, dabartinį Gibraltarą, užgrobtą žmonijos priešų, su auksu bei Tyro purpuru ir pardavinėdavo jį Veksforde, Karmen mugėje? Paskaitykite Tacitą ir Ptolemają – ar net Džiraldą Kambrietį. Vynas, kailiai, Konemaros marmuras, sidabras iš Tiperario, su niekuo nepalyginamas, ir mūsų plačiai žinomi arkliai, net ir šiandien, tie airių veislės arkliukai; net Ispanijos karalius Filipas buvo pasiryžęs mokėti muitą

už teisę žvejoti mūsų vandenyse. Kiek mums skolingi tie anglų džonai buliai už sužlugdytą prekybą ir išdraskytus mūsų namų židinius? O Barou ir Šenono vagos – jų jie nepagilina, palieka milijonus akrų pelkių ir liūnų, nori, kad mes išmirtume nuo džiovos.

– Tuoj čia neliks nė vieno medžio, kaip Portugalijoj, – priduria Džonas Vaizas, – arba kaip Heligolende, kur styro vienui vienas medelis. Jeigu nebus pasirūpinta atsodinti šalies miškus. Maumedžiai, kėniai, visi spygliuočių rūšies medžiai, greitai žūva. Skaičiau lordo Kasteltauno pranešimą...

– Juos reikia gelbėti, – sako pilietis, – milžiną Golvėjaus uosį ir Kilderio genties vado guobą su keturiasdešimtpėdžiu liemeniu bei akro ploto lapija. Išsaugokime Airijos medžius būsimosioms kartoms, teauga ant gražiųjų Eirės kalvų, o.

– Europa žiūri į tave, – skelbia Lenehenas.

Tarptautinė pasaulio grietinėlė šią popietę *en masse* dalyvavo ševaljė Žano Vaise de Noleno, didžio vyriausio Airijos nacionalinio miškų ūkio eigulio ir panelės Egl Spygl iš Pušų slėnio vestuvėse. Jaunavedžius savo apsilankymu pagerbė leidi Silvestra Guobaunks, ponia Barbara Meiliaberž, ponia Flora Uos, ponia Bugien Riešutak, panelė Dafnė Lauramed, panelė Dorotė Nendret, ponia Klaid Dvylikamedžial, ponia Šermukš Žalyn, ponia Helen Vynmedat, panelė Virdžinija Vijoklen, panelė Gledis Buk, panelė Olivija Medinialank, panelė Blanša Klev, ponia Mod Raudonmedaun, panelė Viola Mirtait, panelė Priscil Šeivamedžiaflor, panelė Bit Sausmedain, panelė Greis Tuop, panelė O. Mimoza Sandal, panelė Rachilė Kedralapum, panelės Liliana ir Našlaitė Alyvait, panelė Bail Drebulon, ponia Kiti Drėgnen-Samanen, panelė Mei Gudobel, ponia Gloria Palm, ponia Liana Miškasyn, ponia Arabel Juodmalkyn ir ponia Norma Šventąžuolou iš Karališkosios Ąžuolų žemumos. Jaunoji, ją prie altoriaus vedė jos tėvas Makspyglis iš Ilgųjų Kankorėžių, atrodė nepaprastai žavi; ji buvo apsirengusi nuostabiu rūbu, pasiūtu iš žalio merserizuoto šilko, gaubiančio prieblandos pilkumo spalvos apatinį drabužį, sujuostą plačiu smaragdiniu diržu ir apsiūtu trigubu tamsesnės spalvos kutų apsiuvu. Visą ansamblį pagyvino juostelės nuo pečių iki juosmens ir gilių spalvos įsiuvai ant klubų. Pamergės, panelė Maumed Spygl ir Melsvaegl Spygl, jaunosios seserys, vilkėjo labai joms

tinkančius tokio pat atspalvio kostiumėlius, tarp juostuoto audinio klosčių buvo išsiuvinėtas žavus liepsnojančios rožės *motif* – jis kaprizingai kartojosi nefrito žalumo skrybėlaitėse, papuoštose blankaus koralinio atspalvio povo plunksnomis. Senjoras Enrikė Floras sėdo prie vargonų ir demonstruodamas savo plačiai pagarsėjusį talentą pagrojo ne tik numatytus vedybinių apeigų kūrinius, bet ir, ceremonijai baigiantis, naują bei įspūdingą „Miškakirty, pataųsoki šį medį" aranžuotę. Kai laimingųjų pora, gavusi popiežiaus palaiminimą, išėjo iš Švento Fiakro bažnyčios *in Horto*, ant jų iš visų pusių pasipylė marga riešutų, bukų gilių, lauro lapų, karklo kačiukų, gebenės krūmelių, bugienio uogų, amalo ūglių ir gyvatvorės atžalų liūtis. Ponas ir ponia Vaise Spygl Nolenai praleis kupiną ramybės medaus mėnesį Juodojoje girioje.

– Ir mes žiūrime į Europą, – sako pilietis, – Kai tie sargiai dar buvo šunyčiais, mes jau prekiavome ir su Japonija, ir su prancūzais, ir su flamandais, ispaniškas alus plaukė į Golovėjų ir vyno barkai per vyno spalvos purslus.

– Ir vėl plauks, – sako Džo.

– Ir su švenčiausios Dievo motinos pagalba vėl prekiausime, – pritaria pilietis pliaukšėdamas sau per šlaunį. – Mūsų uostai, kurie dabar tušti, vėl bus pilni, Kvynstaunas, Kinseilis, Golvėjus, Bleks Bei, Ventris Kerio karalystėj, Kilibegsas, trečias pagal didumą uostas visam plačiam pasauly – ištisos stiebų girios, Golvėjaus Linčų ir Keivino O'Reilių laivai ir Kenedžių iš Dublino, kai grafas Desmondas galėdavo daryti sutartis su pačiu Karoliu V. Ir vėl prekiausim, – tikina jis, – kai išvysim pirmą airių karo laivą, skrodžiantį bangas su mūsų vėliava prieky, o ne su kokia nors jūsų Henriko Tudoro arfa, ne, su pačia seniausia vandenų vėliava, Desmondo ir Tomondo provincijų vėliava, trys karūnos mėlyname fone, trys Milezijaus[61] sūnūs.

Ir jis ištuštino savo taurę, *Moya*[62]! Išsitempęs kaip šikantis katinas. Konachto karvių ragai – ilgi. Kiek vertas jo sumautas gyvenimas, tegu nuvažiuoja ten ir kreipiasi į susirinkusią minią tas pagyrų puodas Šeinagoldene – bijo ir nosį ten įkišti, nes jo ieško Moli Magvairai[63] – padarys rėtį vėjams gaudyti už tai, kad iškeldino nuomininką ir pasisavino jo nuosavybę.

– Ei, paklausykite, – sako Džonas Vaizas. – Ką gersite?

– Ką geria imperatoriaus jomenai, – atsako Lenehenas, – paminėsime tą progą.

– Pusikę, Teri, – užsako Džonas Vaizas, – ir rankas aukštyn. Teri! Užmigai, ar ką?!

– Taip, sere, – atsiliepia Teris. – Mažą viskio ir butelį „Alsopo“[64]. Gerai, sere.

Prilipęs prie to sumauto laikraščio, su Alfu ieško ko nors pikantiško, užuot aptarnavęs svečius. Daužymosi kaktom mačo paveikslėlis, stengiasi suskaldyt vienas kitam suknistas makaules, puola vienas kitą palenkę galvas – kaip buliai į vartus. Ir dar vienas – „Omahoj, Džordži valstija, sudegino juodaodę bestiją“. Daugybė šaunių vyrukų su kaubojiškomis skrybėlėmis šaudo į nigerį, pakabintą ant medžio, liežuvis išlindęs, po kojom liepsnoja laužas. Kad mane skradžiai, jiems dar reikėtų jį paskandinti jūroj, pasvilinti elektros srove ir nukryžiuoti, kad būtų tikri, jog darbas atliktas.

– O ką pasakysite apie kovingąjį laivyną, – teiraujasi Nedas, – mūsų priešų siaubą?

– Štai ką pasakysiu, – atšauna pilietis. – Tai tikras pragaras žemėj. Pasiskaitykite, ką rašo laikraščiai – apie plakimą pratybų laivuose Portsmute. Rašo kažkoks vaikinas, pasivadinęs „Pasibjaurėjusiu“.

Ir jis pradeda mums pasakot apie kūno bausmes ir jūrininkų, karininkų bei kontradmirolų įgulą, išrikiuotą su trikampėmis skrybėlėmis, ir pastorių su protestantiška biblija, stebintį bausmę, ir jauną vaikinuką, šaukiantį savo ma, o jie riša jį prie patrankos vamzdžio.

– Pasturgalis ir tuzinas, – sako pilietis, – taip šitai pavadino senas niekšas seras Džonas Beresfordas, bet dabartiniai dievobaimingi anglai tai vadina rišimu prie pabūklo.

Ir taria Džonas Vaizas:

– Tai paprotys, kuris labiau gerbiamas, kai dėl jo rišama negu tada, kai jo laikomasi.

Tuomet jis mums paporino, kaip laivo policijos viršila prieina su ilga lazda, užsimoja ir pliekia kruviną vargšo vaikinuko užpakalį, kol anas pradeda klykti – žmogžudžiai jūs!

– Štai jums šlovingas britų laivynas, – sako pilietis, – kuris valdo pasaulį. Tai vaikinai, kurie niekad nebus vergai, jiems liko vieninteliai rūmai visame Dievo pasaulyje, nes jų kraštą valdo tuzinai nusipenėju-

sių meitėlių ir minkštakiaušių baronų. Štai kokia ta didžioji imperija, kuria jie taip giriasi, darbo pelių ir čaižomų baudžiauninkų.

– Kurioje niekada nepateka saulė, – įsiterpia Džo.

– Ir visa tragedija, – tęsia pilietis, – ta, kad jie tuo tiki. Tie apgailėtini ygagai tuo tiki.

Jie tiki į lazdą, visagalį bizūną, pragaro žemėje sukūrėją ir į Džeką Jūreivį, bandito sūnų, kuris buvo pradėtas nuodėmingam gyrimesi, gimė iš kovingojo karo laivyno, kentėjo dėl tuzino ir pasturgalio, buvo nuplaktas, nuluptas ir išdirbtas, klykė kaip prakeiktas velnias, trečią dieną kėlėsi iš lovos, žengė į uostą, sėdi ant savo tašo, kol ateis tolesni nurodymai, ir jam reikės sunkiai dirbti dėl duonos kąsnio.

– Tačiau, – abejoja Blumas, – argi disciplina ne visur tokia pat? Noriu pasakyti, ar šičia nebūtų taip pat, jeigu jėgą panaudotume prieš jėgą?

Na, ar aš jums nesakiau? Prisiekiu šituo porteriu – iki paskutinio atodūsio mėgintų jus įtikinti, kad balta – tai juoda.

– Mes panaudosime jėgą prieš jėgą, – grasina pilietis. – Turime dar didesnę Airiją už vandenyno. Juos išvarė iš gimtųjų namų ir gimtojo krašto baisiausiais keturiasdešimt septintaisiais. Jų molines pirkias ir mažas pakelės trobeles nugriovė taranais, „Times“ trynė iš džiaugsmo rankas ir pranešė bailiems saksams, kad Airijoj netrukus liks tiek airių, kiek raudonodžių Amerikoj. Net turkų paša atsiuntė mums savo piastrų. Tačiau sasnakai bandė numarinti tautą badu; nors gausiai užderėjo derlius, bet tos britų hienos viską supirkinėjo ir pardavinėjo Rio de Žaneire. Taip, mūsų valstiečius jie varė būriais. Dvidešimt tūkstančių mirė tuose plaukiojančiuose karstuose. Tačiau tie, kurie pasiekė laisvąją šalį, nepamiršo vergijos krašto. Jie dar sugrįš ir atkeršys, tai – ne bailiai, sūnūs Grenjuelės[65], gynėjai Ketlinos, Hulihano dukters.

– Visiškai teisingai, – sutinka Blumas. – Bet aš norėjau pasakyti...

– Mes jau seniai laukiame tos dienos, pilieti, – įsiterpia Nedas. – Nuo tada, kai vargšė senoji moteris mums pasakė, kad prancūzai išplaukė jūron ir išsilaipino Kilaloj.

– Taip, – sako Džonas Vaizas, – mes kariavome už Stiuartus, o jie pardavė mus viljamitams, išdavė mus. Prisiminkim Limeriką ir sulaužytą akmens derybų sutartį[66]. Mūsų geriausi vyrai liejo kraują už Pran-

cūziją bei Ispaniją, tos laukinės žąsys! Vien Fontenua mūšis ką reiškia! O Sarsfildas, o O'Donelas, Tetuano hercogas Ispanijoj, o Ulisas Braunas iš Kamzo, Marijos Teresės feldmaršalas? O ką gi gavom už tai?!

– Prancūzai! – piktinasi pilietis. – Šokių mokytojų banda! Juk patys žinote? Jie Airijai – prisvilusio bezdalo neverti. O dabar rengia kviestinius pietus kaip koks Tėjus Pėjus ir mėgina sudaryti *entente cordiale*[67] su klastinguoju Albionu. Europos kiršintojai – ir visada tokie buvo!

– *Conspuez les Français,* – sako Lenehenas prisitraukdamas arčiau savo alų.

– O kalbant apie prūsus ir hanoveriečius, – sako Džo. – Ar maža turėjom tų dešraėdžių išperų soste, pradedant Jurgiu, kurfiurstu[68], iki to vokiečių bernelio ir išpūstapilvės senos kalės[69], kuri neseniai numirė?

Jėzau, nesusilaikiau nenusikvatojęs, kai jis ėmė pasakoti apie tą senę – tik mirkt mirkt veizolais, girtą kaip pėdas kiekvieną mielą vakarėlį karaliaus rūmuose, senąją Vik, lakančią kalnų rasą stiklinėm, ir vežėją, tempiantį jos kūną kaip maišą ir įritantį lovon, o ji – tampo jį už žandenų ir traukia senas daineles apie Eriną prie Reino ir ateiki, kur išgert pigiau.

– Ką gi! – taria Dž. Dž. – Užtat dabar turime Edvardą taikdarį.

– Pasakėlės kvailiams, – ginčijasi pilietis. – Jam jo pautai, o ne ką tautai labiau rūpi[70]. Edvardas Gvelfas-Vetinas!

– O ką pasakysite, – teiraujasi Džo, – apie šventus bernelius, Airijos kunigus ir vyskupus, kurie išpuošė karaliaus kambarį Meinute jo šėtoniškos didenybės žirgų lenktynių emblemomis ir nukabinėjo visų jo žokėjų arklių paveikslais. Tikras Dublino grafas, nėra ką ir kalbėti.

– Geriau būtų iškabinę visų tų moterų, ant kurių jis pats jodinėjo, nuotraukas, – sako mažius Alfas.

Ir taria Dž. Dž.:

– Jų šviesybių sprendimą lėmė vietos stoka.

– Gal dar vieną, pilieti? – klausia Džo.

– Taip, sere, – atsako tas. – Dar.

– O tu, – klausia Džo.

– Labai tau dėkingas, Džo, – atsakau aš. – Kad tavo šešėlis niekados nesutrumpėtų.

– Pakartokit tą patį, – užsako Džo.

O Blumas be perstojo pliurpė su Džonu Vaizu, baisiausiai susijaudinęs, tikra pilkšvadumbliaspalvė puodynė, o ne galva, akys kaip slyvos – tik vartaliojasi.

– Persekiojimai, – sako jis, – jų pilna pasaulio istorijoje. Kursto nacionalinę neapykantą tarp tautų.

– O jūs žinote, ką reiškia tauta? – klausia Džonas Vaizas.

– Taip, – atsako Blumas.

– Ką? – klausia Džonas Vaizas.

– Tauta? – perklausia Blumas. – Tauta – tai tokie patys žmonės, gyvenantys toje pačioje vietoje.

– Tuomet, kaip Dievą myliu, – nusijuokia Nedas, – aš esu tauta, nes pastaruosius penkerius metus gyvenu toje pačioje vietoje.

Ir, žinoma, visi nusikvatoja iš Blumo, o jis mėgina išsikepurnėti.

– Arba – ir tai įmanoma – gyvenantys skirtingose vietose.

– Tai apie mano atvejį, – nudžiunga Džo.

– O kokia jūsų tauta, jei leisite paklausti? – klausia jį pilietis.

– Airija, – atsako Blumas. – Aš čia gimiau. Airija.

Pilietis nieko nepasakė, tik atsikrenkštė ir vienu spjūviu, kad mane skradžiai, kaip spjaus tiesiai kampan gero restorano austrę.

– Na griebk, Džo, aš po tavęs, – sako jis ir išsiima nosinę, kad nusišluostytų.

– Prašom, pilieti, – paslaugiai siūlo Džo. – Pakelk tai dešine ranka ir kartok paskui mane šiuos žodžius.

Ypač branginamas, išsiuvinėtas sudėtingu raštu senovinis airiškas audinys veidui šluostyti, laikomas Solomono iš Dromos ir Manuso Tomaltacho, meistro Makdonocho, Balimoto Knygos autorių, kūriniu, buvo tuomet atsargiai išimtas ir sukėlė begalinį susižavėjimą. Nėra reikalo ilgiau pasakoti apie legendinį jo keturių kampų grožį, tobulybės viršūnę – čia kiekvienas aiškiai mato keturis evangelistus, dovanojančius keturiems mokytojams savo evangelijos simbolius, pelkių ąžuolo skeptrą, Šiaurės Amerikos pumą (beje, tai daug tauresnis žvėrių karalius už britų simbolį), Kerio veršelį ir aukso erelį iš Karantuchilo. Prakaitui nusivalyti skirtoje vietoje pavaizduoti mūsų senoviniai dunai, ratai, kromlechai ir grinonai[71], mokslo šventovės ir prakeikti akmenys liko tokie pat nuostabiai puikūs, o spalvos – tokios

pat subtilios kaip tada, kai Sligo rankraščių iliustruotojai duodavo valią savo vaizduotei, labai labai seniai, Barmecidų laikais. Glendalochas, gražūs Kilarnio ežerai, Klonmakinoiso griuvėsiai, Kongo abatija, Inacho slėnis ir Dvylika Pušų, Airijos akis, Žaliosios Talato kalvos, Kroch Patrik, ponų Arturo Gineso, sūnaus ir kompanijos (akcinė bendrovė) daryklos, Loch Neso krantai, Ovokos slėnis, Izoldos bokštas, Mapaso obeliskas, sero Patriko Duno ligoninė, Klero iškyšulys, Acherlou slėnis, Linčo pilis, „Škotų užeiga“, Acherlou nakvynės namai Loklinstaune, Tulamoro kalėjimas, Kaslkonelo slenksčiai, Kilbalimakšonakilas, kryžius Monasteboise, Džuerio viešbutis, Šv. Patriko Skaistykla, Samen Lyp, Meinuto koledžo valgykla, Kerlio duobė, trys pirmojo Velingtono kunigaikščio gimimo vietos, Kašelio uola, Alenos pelkė, Henrio gatvės sandėlis, Fingalo urvas – visi tie jaudinantys vaizdai ir šiandien mums malonina akį; jie dar gražesni tapo skalaujami liūdesio upių ir papuošti gausių laiko inkrustacijų.

– Išdalyk gėrimus, – prašau. – Kuris kieno?

– Šitas mano, – sako Džo, – kaip pasakė velnias, pamatęs negyvą policininką.

– Ir aš priklausau tautai, – prisipažįsta Blumas, – kuri yra nekenčiama ir persekiojama. Ir šiais laikais. Būtent šią minutę. Būtent šią akimirką.

Kad mane skradžiai, jis vos nenusidegino pirštų su savo cigaro nuorūka.

– Kurią plėšia, – tęsia jis. – Apvaginėja. Įžeidinėja. Persekioja. Atima, kas mums teisėtai priklauso. Būtent dabar, – taria iškeldamas aukštyn kumštį, – parduoda iš varžytinių Maroke kaip vergus ar galvijus.

– Ar jūs kalbate apie Naująją Jeruzalę? – teiraujasi pilietis.

– Aš kalbu apie neteisingumą, – atsako Blumas.

– Jeigu taip, – sako Džonas Vaizas, – tai pasipriešinkit – kaip vyrai.

Štai jums tikras kalendoriaus paveikslėlis. Taikinys sprogstamajai kulkai. Senas riebiaveidis priešais ginklo vamzdį. Kad mane skradžiai, kaip jis papuoštų šluotą, tikrai papuoštų, reikia tik parišti auklės prijuostę. Taigi jis staiga, nei iš šio, nei iš to ištyžta, viską apverčia aukštyn kojom, ištižęs kaip šlapia mazgotė.

– Tačiau tai – beprasmiška, – aiškina. – Prievarta, neapykanta, istorija – visi tie dalykai. Įžeidinėjimai ir neapykanta – tai ne gyvenimas vyrams ir moterims. Visi žino, kad tikras gyvenimas – visai kas kita.

– Kas? – klausia Alfas.

– Meilė, – atsako Blumas. – Noriu pasakyti, priešingybė neapykantai. Man laikas eiti, – kreipiasi jis į Džoną Vaizą. – Užbėgsiu minutėlei į teismą, čia šalia, pažiūrėsiu, ar ten nėra Martino. Jeigu jis ateitų, pasakykite, kad tuoj pat grįšiu. Tiktai minutėlei.

Kas gi tave laiko? Ir jis žaibiškai dingsta.

– Naujas pagonių apaštalas, – skelbia pilietis. – Visuotinė meilė.

– Na, – sako Džonas Vaizas, – argi ne to mus moko? Mylėk artimą savo.

– Tas vyrutis? – klausia pilietis. – Paversk elgeta artimą savo – štai jo šūkis. Mylėk, *Moya!* Tikras Romeo ir Džuljeta viename asmeny.

Meilė myli mylėti meilę. Medicinos sesuo myli naująjį vaistininką. Konsteblis 14A myli Meri Keli. Gerti Makdauel myli vyruką, kuris turi dviratį. M. B. myli šviesiaplaukį džentelmeną. Li Či Hanis mylėti ir labai bučiuoti Ča Pu Čou. Džambo, dramblys, myli Alisą, dramblę. Senasis misteris Veršoil su klausos rageliu prie ausies myli senąją ponią Veršoil su dirbtine akimi. Vyras rudu makintošu myli ponią, kuri numirė. Jo Didenybė Karalius myli Jos Didenybę Karalienę. Ponia Norman V. Taper myli karininką Teilorą. Jūs mylite ką nors. O tas kas nors myli ką nors kitą, nes visi ką nors myli, o Dievas myli visus.

– Na, Džo, – sakau, – būk sveikas ir dainuok dainas. O tau, pilieti, daugiau jėgų.

– Valio! – sušunka Džo.

– Telaimina jus Dievas, Marija ir Patrikas, – atsako pilietis.

Ir pakelia savo pintą ketindamas praskalauti gerklę.

– Žinome mes tuos veidmainius, – taria jis, – sako pamokslus ir krausto tau kišenes. Prisiminkite tą šventeivą Kromvelį ir jo geležinius raitininkus, kurie iškapojo moteris ir vaikus Drogedoj, o juk ant jų pabūklų vamzdžių buvo užrašyti biblijos žodžiai „Dievas yra meilė“. Ak, ta biblija! Ar skaitėte šios dienos „United Irishman“ straipsnį apie zulusų vado vizitą į Angliją?

– Na, o ką ten rašo? – smalsauja Alfas.

Taigi pilietis išsitraukia vieną laikraštį iš savo asmeninio archyvo ir ima skaityti:

– Vakar Protokolo skyriaus vadovas Aukso Lazda, lordas Delikatas

iš Delikato prie Papadžių pristatė Jo Didenybei Alakiui iš Abeakutos stambiausių Mančesterio medvilnės magnatų delegaciją ir išreiškė Jo Didenybei nuoširdžiausią padėką britų verslininkų vardu už jiems sudarytas palankias sąlygas jo valdose. Delegacijai buvo surengti pusryčiai. Jiems baigiantis tamsiaodis monarchas savo įsimintinoje kalboje, kurią laisvai vertė britų kapelionas, gerbiamas Onanijas Dievuimalonė Skeletinas, nuoširdžiai padėkojo masai Delikatui ir pabrėžė tvirtų santykių tarp Abeakutos ir Britų imperijos svarbą pareikšdamas, kad didžiausias turtas jam – iliustruota biblija, Dievo žodžio ir Anglijos galybės paslapties knyga, maloningai padovanota jam baltosios vado moters, didžiosios skvo Viktorijos su asmenine dedikacija, užrašyta prakilnia Karališkosios Dovanotojos ranka. Paskui Alakis pasiūlė tostą už „Juodus ir baltus“ ir išgėrė pirmarūšio airiško viskio sklidiną draugystės taurę, padarytą iš jo tiesioginio pirmtako, Kakačakačak dinastijos atstovo, vadinamo Keturiasdešimt Karpų vardu, kaukolės. Vėliau jis aplankė didžiausią Medvilniapolio gamyklą, nubraižė savo ženklą svečių knygoje ir atliko seną abeakutų karo šokį, kurio metu prarijo keletą peilių bei šakučių aidint džiaugsmingiems fabriko darbininkių plojimams.

– Našlė, – sako Nedas, – aš ja pasitikėčiau. Įdomu tik, ar jis tą bibliją panaudojo taip pat, kaip ir aš panaudočiau.

– Taip pat, ir dar geriau, – tikina Lenehenas. – Ir nuo to laiko toje vaisingoje žemėje suvešėjo gausybė plačialapių mango medžių.

– Ar tai parašė Grifitas? – teiraujasi Džonas Vaizas.

– Ne, – atsako pilietis. – Nėra parašo „Shanganagh“. Tik inicialas P.

– Tai irgi labai geras inicialas, – nusprendžia Džo.

– Štai kaip veikiama, – sako pilietis. – Prekyba seka paskui vėliavą.

– Na, – taria Dž. Dž., – jei jie elgiasi ne geriau už belgus nepriklausomoj Kongo valstybėj – ten, matyt, ne kokie reikalai. Ar skaitėte tą straipsnį, kas gi jį parašė...

– Keismentas[72], – padeda pilietis. – Jis – airis.

– Taip, tai jis, – tęsia Dž. Dž. – Prievartauja moteris ir mergaites, plaka čiabuvius per pilvą, kad tik išspaustų iš jų kuo daugiau raudono kaučiuko.

– Žinau, kur jis nuėjo, – prabyla Lenehenas spragsėdamas pirštais.

– Kas? – klausiu.

– Blumas, – paaiškina jis, – teismas – tik akių dūmimas. Davė keletą šilingų už Reklamą, o dabar nulėkė susižerti šekelių.

– Ką, šitas baltaakis kafras? – netiki pilietis, – juk jis sudilusio varioko už arklį nestatys, net iš pykčio.

– Taip, jis tikrai ten nuėjo, – nerimsta Lenehenas. – Buvau sutikęs Bantemą Lajensą, jis ketino statyti už tą arklį, bet aš ėmiau jį atkalbinėti, o Lajensas man ir sako – Blumas jam taip pataręs. Galvą guldau, užsidirbo šimtą šilingų – už penkis statytus. Tai vienintelis žmogus Dubline, kuris išlošė. Nežinomas arklys.

– Jis pats sumautas nežinomas arklys, – taria Džo.

– Luktelk, Džo, – prašau. – Kur čia įeiti, kad išeičiau?

– Štai čia, – sako Teris.

Sudie, Airija, išplaukiu su Gortu[73]. Taigi nueinu į galukiemį nusičiurkšti ir kad mane skradžiai (šimtas šilingų už penkis) leisdamas lauk savo (Reklama – dvidešimt už) leisdamas lauk savo balastą kad mane skradžiai sakau pats sau juk pastebėjau kad jam neramu (dvi pintos kur Džo ir viena pas Sleiterį) tik ir taikosi išslinkti (šimtas šilingų – tai penki svarai) o kai jie gyveno (nežinomas arklys) Mižnius Berkas man pasakojo žaisdavo kortomis ir apsimesdavo kad vaikas serga (skradžiai jau ne mažiau kaip galonas išbėgo) o ta glebnarūrė žmona tik skambina telefonu atseit „jai geriau" arba „ji jau" (och!) viskas suplanuota taip kad jis galėtų nusiplaut su visa išlošta suma (Jėzau kaip ir nesprogau) ir dar prekiavo be leidimo (och!) Airija mano tauta sako jis (prr! prrfutt!) ne niekada neperspjausi tų sumautų (paskutinis lašas) Jeruzalės (o!) raguočių vyručių.

Žodžiu, kad ir kaip būtų, kai grįžau, jie tebeambrijo apie tą patį, Džonas Vaizas sako, esą tai Blumas pakišęs šinfeineriams idėją, kad Grifitas skelbtų savo laikraštyje apie visokiausias machinacijas, šališkus prisiekusiųjų rinkimus, juodus Vyriausybės darbelius su mokesčiais ir po visą pasaulį skirstomus konsulus, kurie visiems tik ir pardavinėja airių pramonės šakas. Apiplėšti Džoną, kad užmokėtum Biliui. Kad mane skradžiai, tuoj čia bus tikras jovalas, jei tas senas verksniaakis dar gadins savo pasirodymu mums vaizdą. Duokit mums suknistą šansą. Dieve, apsaugok Airiją nuo tokių kaip šitas prakeiktas šmirinėtojas. Misteris Blumas su savo gargumentais turgumentais. O jo senis dar prieš jį sukčiaudavo, senasis Metuzalemas Blumas, tas pakelių biz-

nierius, nusinuodijęs prūsiška rūgštimi, bet prieš tai spėjęs užversti visą šalį savo mažmožiais ir penso vertės deimantais. Paskolos paštu palankiomis sąlygomis. Norima pinigų suma bus išsiųsta, gavus pasirašytą skolos raštelį. Atstumas neribojamas. Garantijų nereikalaujama. Kad mane skradžiai, jis primena Lenčio Makheilo ožį, kuris pristodavo prie visų ir sekdavo iš paskos tam tikrą kelio dalį.

– Tai faktas, – pareiškia Džonas Vaizas. – O štai ir žmogus, kuris jums viską apie tai papasakos, Martinas Kaningemas.

Ir iš tikrųjų privažiuoja municipaliteto karieta, o viduje – Martinas, Džekas Paueris ir dar vienas vyrutis, pavarde Krofteris ar Kroftonas, pensininkas, dirbęs mokesčių skyriuje, oranžistas, įtrauktas į Blekberno sąrašą ir gaunantis už tai užmokestį, o gal Kroufordas? Bastosi po visą šalį už iždo pinigus.

Mūsų keliauninkai privažiavo kaimo užeigą ir nušoko nuo žirgų.

– Ei, tarne! – sušuko tasai, kurio laikysena bylojo jį esant viršiausiu. – Ei, akiplėša! Čionai!

Ir sulig tais žodžiais garsiai kardo rankena pabeldė į atvirus lango pinučius.

Šitaip kviečiamas tuoj pasirodė šeimininkas siausdamasis mantija.

– Čia jūsų laukia malonus atilsis, garbieji ponai, – tarė jis nuolankiai nusilenkdamas.

– Judinkis, niekdary pone! – suriko tas, kuris beldė. – Pasirūpink mūsų žirgais! O mums patiems atnešk viską, ką turi geriausio, nes, Dievas regi, dabar mums to labiausiai reikia.

– Nepriteklius, gerieji ponai, – pasiskundė šeimininkas, – skurdūs mano namai, aruodai – tušti. Nežinau, ką galėčiau pasiūlyti jūsų šviesybėms.

– Ką čia tauški? – sušuko antrasis iš atvykusių, malonaus veido vyras, – tai šitaip priimi karaliaus pasiuntinius, pone Statinės Kaišti?

Akies mirksniu šeimininko veidas persimainė.

– Susimilkite ir man atleiskite, mielieji ponai, – nuolankiai tarė jis. – Jei jūs – karaliaus pasiuntiniai (Dievas tesaugo Jo Didenybę!), jums nieko netrūks. Karaliaus draugai (Dievas telaimina Jo Didenybę!) mano namuos nepasninkaus, patikėkite manimi.

– Tuomet paskubėk! – paliepė keliauninkas, kuris dar nebuvo taręs žodžio, sprendžiant iš išvaizdos – smarkus valgytojas. – Ko mums duosi?

Šeimininkas vėl nusilenkė ir atsakė:

– Ką pasakysite, gerieji ponai, jei pasiūlysiu jums neapsiplunksnavusių balandžių pašteto, bryzą elnienos, veršienos nugarinės, cyplės su traškia rūkyta bekoniena, šerno galvą su pistacijomis, dubenį saldaus kremo, baltažiedės šliandros bei paprastosios bitkrėslės padažo ir seno reinvynio ąsotį?

– Velniai raguoti! – suriko paskutinysis kalbėtojas. – Čia tai bent vaišės! Pistacijos!

– Aha! – šūktelėjo malonaus veido vyrutis. – Skurdūs namai ir tušti aruodai – taigi! Tai juokdarys tas nenaudėlis.

Taigi vidun įeina Martinas ir teiraujasi, kur Blumas.

– Kur? – perklausia Lenehenas. – Apvaginėja našles ir našlaičius.

– Argi tai ne faktas, – klausia Džonas Vaizas, – ką papasakojau piliečiui apie Blumą ir šinfeinerius?

– Taip, – atsako Martinas. – Ar bent jau sklando tokie gandai.

– Kas tuos gandus paleido? – klausia Alfas.

– Aš, – prisipažįsta Džo. – Aš paleidau gandrus.

– Ir vis dėlto, – sako Džonas Vaizas, – kodėl gi žydas negali mylėt savo šalies kaip ir visi kiti?

– Kodėl gi ne? – atsako Dž. Dž. – Jeigu tik yra tikras, kur jo tėvynė.

– Ar jis žydas, ar pagonis, ar katalikas, ar protestantas, ar velniai žino kas? – klausia Nedas. – Kas gi jis toks? Neįsižeiskite, Kroftonai.

– Mes jo nepageidaujame, – sako Krofteris, oranžistas ar presbiterionas.

– Kas yra Džunijas? – klausia Dž. Dž.

– Jis – žydas atskalūnas, – aiškina Martinas, – gimė kažkur Vengrijoj, būtent jis sukūrė visus planus pagal vengrišką sistemą. Mums municipalitete tai žinoma.

– O jis ne dantisto Blumo pusbrolis? – domisi Džekas Paueris.

– Ne, – atsako Martinas. – Tiesiog bendrapavardis. Tikroji jo pavardė – Viragas. Tai jo tėvo, kuris nusinuodijo, pavardė. Jis gavo leidimą pasikeisti pavardę, tai yra tėvas gavo.

– Sulaukėme naujo Airijos mesijo! – niurna pilietis. – Šventųjų ir išminčių salos!

– Ką gi, jie vis dar laukia savo atpirkėjo, – sako Martinas. – Šia prasme, ir mes – kaip jie.

– Taip, – pritaria Dž. Dž., – gimus berniukui jie galvoja – o gal tai mesijas? Ir kiekvienas žydas baisiausiai jaudinasi, neranda sau vietos, kol sužino, kuo tapo – tėvu ar motina.

– Tikisi, kad štai tuojau išmuš jų laimės valanda, – pareiškia Lenehenas.

– O, kaip Dievą myliu, – sako Nedas. – Būtumėte jūs matę Blumą prieš gimstant jo sūnui, tam, kuris numirė. Sutikau jį sykį pietinėje miesto turgavietėje, pirko maisto kūdikiams – šešios savaitės prieš gimdymą!

– *En ventre de sa mère*[74], – taria Dž. Dž.

– Ir tai, jūsų manymu, vyras? – piktinasi pilietis.

– Įdomu, ar jam pavyko nors sykį įkišti? – smalsauja Džo.

– Na, šiaip ar taip, gimė du vaikai, – sako Džekas Paueris.

– Ir ką jis įtaria? – klausia pilietis.

Kad mane skradžiai, daug teisybės juokais pasakoma. Nei šis, nei tas, iš tų – maišytos lyties, štai kas jis. Mižnius sakė tam savo viešbuty sykį per mėnesį vis atguldavo lovon kamuojamas galvos skausmų kaip kokia bobelė per mėnesines. Ar žinote, apie ką kalbu? Visi tik padėkotų, jei kas griebtų tokį tipą už sprando ir švystelėtų kur nors prakeikton jūron. Tai būtų žmogžudystė kaltę lengvinančiomis aplinkybėmis, ne kas kita. Ir pranyksta su tais savo penkiais gabaliukais nesiteikęs pavaišinti nė pinta kaip vyras. Ak, palaimink mus, Dieve. Liko – kaip katino ašarų.

– Būkim atlaidūs artimiesiems, – siūlo Martinas. – Bet kurgi jis? Mes juk negalime laukti.

– Vilkas avies kaily, – taria pilietis. – Štai kas jis. Viragas iš Vengrijos! Ne Viragas, o Ahasveras. Prakeiktas Dievo.

– Ar nerastumėte minutėlės trumpai vyno aukai, Martinai? – teiraujasi Nedas.

– Nebent vieną, – atsako Martinas. – Mes skubame. Taurelę viskio.

– O jūs, Džekai? Kroftonai? Tris pusikes, Teri.

– Šventam Patrikui, matyt, vėlei reikėtų išsilaipinti Balikinlare ir atversti mus, – pareiškia pilietis, – nes leidom tokiems padarams užteršti mūsų krantus.

– Ką gi, – sako Martinas paskubom siekdamas savo stiklo. – Tepalaimina mus visus Dievas: štai mano malda.

– Amen, – atliepia pilietis.

– Ir esu tikras, kad palaimins, – taria Džo.

Ir suskambus apeigų varpeliui, vedama nukryžiuotojo nešėjo, paskui psalmininkus, smilkytojus, patarnautojus, skaitovus, diakonus ir jų padėjėjus nusidriekė palaimintųjų procesija – abatai su mitromis, priorai, vienuoliai elgetaujančių ordinų broliai: Benedikto Nursiečio vienuoliai, karteziečiai ir kamaldulai, cistersai ir olivetanai, oratarai ir valombrozai, broliai augustinai, brigitinai, premonstrancai, servitai, trinitoriai ir Petro Nolaniečio sūnūs; ir ėjo nuo Karmelio kalno pranašo Elijo vaikai, vedami Alberto vyskupo ir Teresės Avilietės, basi ir apsiavę, ir broliukai rudi bei pilki, vargšo Pranciškaus sūnūs, kapucinai, kordeljerai, minimai, observantai ir Klaros dukterys, ir sūnūs Dominyko, ir broliai pamokslininkai, ir sūnūs Vincento, ir švento Volstano vienuoliai ir Ignotas, jo vaikai, ir Brolių krikščionių brolija, vedama gerbiamo brolio Edmundo Ignoto Raiso[75]. O iš paskos žingsniavo visi šventieji ir kankiniai, nekaltos mergelės bei nuodėmklausiai: šv. Izidorius Artojas ir šv. Jokūbas Kuklusis, ir šv. Julijonas Vaišingasis, ir šv. Feliksas iš Kanteliso, ir šv. Simonas Stulpininkas, ir šv. Steponas Pirmasis Kankinys, ir šv. Jonas Dievobaimingasis, ir šv. Ferijolis, ir šv. Loigardas, ir šv. Teodotas, ir šv. Valmaras, ir šv. Ričardas, ir šv. Vincentas de Polis, ir šv. Martinas iš Todžio, ir šv. Martinas iš Turo, ir šv. Alfredas, ir šv. Juozapas, ir šv. Denisas, ir šv. Kornelijus, ir šv. Leopoldas, ir šv. Bernardas, ir šv. Terencijus, ir šv. Edvardas, ir šv. Ouvenas Kanikulas, ir šv. Anonimas, ir šv. Homonimas, ir šv. Pseudonimas, ir šv. Eponimas, ir šv. Paronimas, ir šv. Sinonimas, ir šv. Lorensas O'Tūlas, ir šv. Jokūbas iš Dinglo ir Kompostelos, ir šv. Kolumkila, ir šv. Kolamba, ir šv. Celestina, ir šv. Kolmenas, ir šv. Kevinas, ir šv. Brendanas, ir šv. Frigidijus, ir šv. Senanas, ir šv. Fačna, ir šv. Kolumbas, ir šv. Golis, ir šv. Farsis, ir šv. Fintanas, ir šv. Fiakras, ir šv. Jonas Nepomukas, ir šv. Tomas Akvinietis, ir šv. Ivas iš Bretanės, ir šv. Mičenas, ir šv. Hermanas-Jokūbas, ir trys palaimintos jaunuomenės patronai, šv. Aloyzas Gonzaga, šv. Stanislovas Kostka ir šv. Jonas Berčmansas, ir šventieji Gervazas, Servazas bei Bonifacas, ir šv. Brida, ir šv. Kyrenas, ir šv. Kenisas iš Kilkenio, ir šv. Jarlatas ir Tuaimo, ir šv. Finbaras, ir šv. Papinas iš Balimuno, ir brolis Aloyzas Taikusis, ir brolis Luisas Gražusis, ir šventosios Limos ir Viterbo Rožės, ir šv. Morta iš Betanės,

ir šv. Marija iš Egipto, ir šv. Liucija, ir šv. Brigita, ir šv. Atrakta, ir šv. Dimpna, ir šv. Ita, ir šv. Merion Gibraltarietė, ir Palaimintoji Sesuo Teresė nuo Kūdikėlio Jėzaus, ir šv. Barbora, ir šv. Scholastika, ir šv. Uršulė su vienuolika tūkstančių mergelių. Ir visi atvyko su nimbais, aureolėmis bei spindesiu, nešini palmėm bei arfom, kardais ir alyvų vainikais, pasipuošę apdarais, ant kurių buvo išausti palaiminti jų tarnystės ženklai: rašalinės, strėlės, kepalėliai, ąsočiai, grandinės, kirviai, medžiai, tiltai, kūdikiai vonelėse, kriauklės, lagaminėliai, žirklės, raktai, drakonai, lelijos, stambūs šratai, barzdos, ėriukai, lempos, dumplės, aviliai, samčiai sriubai, žvaigždės, gyvatės, pasagos, vazelino dėžutės, varpeliai, ramentai, chirurginės replės, elnių ragai, nepraleidžiantys vandens batai, vanagai, malūnų akmenys, akys lėkštėse, vaškinės žvakės, šlakstyklės, vienaragiai. O plaukdami pro Nelsono koloną, žingsniuodami Henrio, Meri, Keiplo, Litl Britn gatvėmis ir giedodami įžanginį giesmės „Epiphania Domini“, prasidedančios „Surge illuminare“ žodžiais, posmelį, paskui – dar saldesnį laipsnišką „Omnes“, skelbiantį „de Saba venient“, jie darė įvairius stebuklus, tarkime, išvarinėjo velnius, prikėlinėjo mirusiuosius, daugino žuvis, gydė šlubius ir neregius, rado įvairius pamestus daiktus, aiškino ir papildė šventuosius raštus, laimino ir pranašavo. Paskutinis po auksu siuvinėto brokato baldakimu ėjo didžiai gerbiamas tėvas O'Flinas, lydimas Malachio ir Patriko. O kai gerieji tėvai pasiekė numatytą vietą, namus Bernardo Kirneno ir kompanijos, akcinė bendrovė, Litl Britn gatvė 8, 9 ir 10, didmenininkai, vyno bei konjako pirkliai, turintys leidimą prekiauti alumi, vynu ir spiritiniais gėrimais prekybos vietoje, celebrantas palaimino šį namą ir pasmilkė langus ir langų rėmus, skliautus ir kampus, kapitelius ir frontonus, atbrailas ir arkas, smailes ir kupolus, ir pašlakstė slenksčius švęstu vandeniu, ir pasimeldė, kad Dievas palaimintų šiuos namus, kaip jis palaiminęs namų židinį Abraomo, Izaoko ir Jokūbo, ir atsiųstų angelus Savo šviesos, kad gyventų jame. Ir įėjęs dar palaimino maistą bei gėrimus, o visų palaimintųjų procesija jo maldas atkartojo.

– *Adiutorium nostrum in nomine Domini.*

– *Que fecit coelum et terram.*

– *Dominus vobiscum.*

– *Et cum spiritu tuo*[76].

Ir jis uždėjo rankas ant laiminamųjų, ir dėkojo, ir meldėsi, ir jie visi kartu su juo meldėsi.

– *Deus, cuius verbo sanctificantur omnia, benedictionem tuam effunde super creaturas istas: et praesta ut quisquis eis secundum legem et voluntatem Tuam cum gratiarum actione usus fuerit per invocationem sanctissimi nominis Tui corporis sanitatem et animae tutelam Te auctore percipiat per Christum Dominum nostrum*[77].

– Mes visi taip galvojame, – sako Džekas.

– Linkiu jums sulaukti šimto metų, Lambertai, – sako Kroftonas ar Kroufordas.

– Neprieštarauju, – atsako Nedas keldamas savo „Džono Džeimsono" taurę. – Ir skalsios duonos.

Aš dairausi į šalis, ar nešaus kam galvon išganinga mintis, bet, velniai griebtų, vėl pasirodo jis nuduodamas, kad baisiausiai skuba.

– O aš kaip tik buvau teisme, čia šalia, – sako jis, – jūsų ieškojau. Tikiuosi, aš ne...

– Ne, – atsako Martinas, – mes pasiruošę.

Teismas – tik akims dumt, o kišenės – išpampusios nuo aukso ir sidabro. Šykštus sumautas šmikis. Nors kuo nors pavaišintų. Kratosi kaip velnias kryžiaus! Prašom – štai jums žydas! Viskas tik sau. Uoslė kaip šikinyko žiurkės. Šimtas už penkis.

– Niekam nepasakokit, – prašo pilietis.

– Atsiprašau, – sako jis.

– Eime, vyručiai, – skubina Martinas matydamas, kad pakvipo nemalonumais. – Eime greičiau.

– Tik niekam nesakykit, – pilietis jau bliauna visa gerkle. – Tai paslaptis.

O tas prakeiktas šuo pabudo ir pradėjo urgzti.

– Sudie visiems, – atsisveikina Martinas.

Ir kuo skubiausiai išstumia visus laukan, Džeką Pauerį ir Kroftoną ar panašiai, o pats – tarp jų, dėdamasis, kad nenutuokia, kas vyksta – ir į dviratį vežimą.

– Važiuojam, – paliepia Martinas vežikui.

Baltas kaip pienas delfinas krestelėjo savo karčius, o vairininkas atsistojęs ant paauksuoto laivo paskuigalio, išskleidė vėjy išsipūtusią burę, ir nuplaukė laivas, iškėlęs visas bures, spinakeris puikavosi virš

kairio borto. Daugybė žavių nimfų plaukė ties dešiniu bei kairiu bortu ir susikibusios abipus didingo barko apjuosė jį savo spindinčiais kūnais – taip daro sumanus račius, vienodais tarpais dėliodamas aplink rato šerdį spindulius, panašius kaip broliai, ir juosdamas juos visus išoriniu lanku, kad suteiktų greičio pėdoms vyrų, važiuojantiems į svečius ar besivaržantiems dėl šypsenų nuostabių damų. Taip ir jos – priplaukė ir išsidėstė, tos paslaugios nimfos, seserys nemirtingos. Ir juokėsi, žaisdamos putų rate, o barkas skrodė bangas.

Bet, kad mane skradžiai, nespėjau ištuštinti pintos iki dugno, tik žiū – pilietis atsikelia ir svirduliuoja durų link pukšėdamas, išsipūtęs lyg nuo vandenligės ir keikdamas aną Kromvelio prakeikimu, burnodamas airiškai, ak, kad tave varpu, knyga ir žvake[78], spjaudydamasis ir putodamasis, o Džo su mažuoju Alfu šokinėja aplink kaip nykštukai bandydami jį nuraminti.

– Atstokit nuo manęs, – rėkia jis.

Ir, kad mane skradžiai, šitaip prasibrovė iki pat durų, jie laiko jį, o jis riaumoja:

– Triskart valio Izraeliui!

Vaje, dėl Kristaus meilės, jau geriau sėdėk ant parlamentinės savo subinės pusės ir nejuokink žmonių. Jėzau, visada atsiras koks sušiktas klounas, kuris, velniai griebtų, pasiruošęs vidurius tau išversti dėl sumautų niekų. Skradžiai, nuo to ir porteris žarnose gali surūgti, taigi.

O prie durų jau būriuojasi visi miesto driskiai ir šliundros Martinas ragina vežiką važiuok pilietis rėkia Alfas su Džo jį ramina ša! ša! o anas stojasi veržiasi dykinėtojai erzina rėžk kalbą Džekas Paueris mėgina jį pasodinti vežime ir užčiaupt jam sumautus žabtus o kažkoks dykūnas su raiščiu ant akies pradeda dainuoti „Jei žmogus mėnuly – žydas, žydas, žydas“[79] ir kažkokia kekšė suklykia visa gerkle:

– Ei, ponas! Tavo klynas atsegtas, ponas!

O anas atsišaukia:

– Mendelsonas buvo žydas, ir Karlas Marksas, ir Merkadantė, ir Spinoza. Ir Išganytojas buvo žydas, ir jo tėvas buvo žydas. Jūsų Dievas!

– Jis neturėjo tėvo, – taiso Martinas. – Pakaks. Važiuojam.

– Kieno Dievas?! – rėkia pilietis.

– Na, jo dėdė buvo žydas, – pasitaiso anas. – Jūsų Dievas buvo žydas. Kristus buvo žydas – kaip ir aš!

Kad mane skradžiai, pilietis nėrė atgal į užeigą.

– O Jėzau, – bamba jis, – ištaškysiu aš tam sumautam žydui smegenis už tai, kad mini šventą vardą. Kaip Dievą myliu, nukryžiuosiu jį – pažadu! Duok šen tą biskvitų dėžę!

– Liaukis! Liaukis! – klykia Džo.

Susirinko didelė ir garbinga draugų bei pažįstamų draugė iš šalies sostinės ir jos apylinkių, tūkstančiai, tarti sudie Nagyaságos uram[80] Lipóti Viragui, buvusiam ponų Aleksandro ir Tomo, Jos Didenybės spaustuvininkų, bendradarbiui jo išvykimo į tolimą Szazharminczbrojúgulyás-Dugulás[81] (Čiurlenančių vandenų lankos) kraštą proga. Ceremonija, vykusi su dideliu *éclat*[82], buvo jaudinanti ir nuoširdi. Papuoštas spalvotom miniatiūrom plono senovinio airiško pergamento ritinys, Airijos menininkų kūrinys, didžiosios bendruomenės dalies vardu buvo įteiktas garsiajam fenomenologui, o kartu ir dar viena dovana, sidabro dėželė, skoningai išraižyta senoviniais keltų ornamentais, darbas, teikiantis garbės jo gamintojams, ponams Džeikobui *agus*[83] Džeikobui. Išvykstantįjį lydėjo širdingos ovacijos, ir daugelis iš susirinkusiųjų pastebimai susijaudino, kai rinktinis airių birbynininkų orkestras pradėjo groti gerai žinomas melodijas, „Sugrįžk į Eriną“, paskui – tuoj pat Rakóczsy maršą[84]. Išilgai keturių jūrų kranto buvo uždegtos dervos statinės ir laužai, ant Houto kalvos, Try Rok Mauntino, Šugarloufo, Brei Hedo viršūnių, ant Morno kalnų, Galtyso, Okso ir Donegalo bei Sperino keterų, ant Neiglso ir Bograso, ir Konemaros kalvų, ties Gilikadžio pelkėm, Slyv Očio, Slyv Berno ir Slyv Blumo. Skambant džiaugsmo šūksniams – jie plėšė dangaus skliautą, jiems atliepė gausybės šalininkų, susibūrusių ant tolimų Kembrijos ir Kaledonijos kalvų, balsai, mastodontiškas pramogų laivas ėmė tolti nuo prieplaukos, o jam iš paskos skriejo paskutinės gražiosios lyties atstovių, kurių čia buvo daugybė, dovanos, gėlės; o laivas plaukė upe, lydimas barkų flotilės; jis buvo sveikinamas truputėlį vis nuleidžiant ir pakeliant Uosto krovos ir muitinės kontorų vėliavas, taip pat ir vėliavą ant Balandinės elektros jėgainės stogo. *Visszontlátásra, kedvés barátom! Visszontlátásra!*[85] Išvykęs, bet nepamirštas.

Kad mane skradžiai, pats velnias nebūtų jo sulaikęs, kol pagriebė tą sumautą skardinę – čiupt už jos ir laukan, o mažius Alfas pakibo

jam ant alkūnės ir žviegia kaip skerdžiama kiaulė, gražu pažiūrėti – tikras sušiktas spektaklis Karališkajame teatre.

– Kur jis?! Užmušiu!

O Nedas su Dž. Dž. net trūkčioja nuo juoko.

– Prakeikti karai, – skundžiuos aš, – bet gal dar spėsiu išklausyti pamokslo pabaigą.

Tačiau vežėjas, laimė, pagaliau apsuko kuiną ir važiuoja tolyn.

Kad mane skradžiai, pilietis pakėlė ranką, užsimojo ir sviedė. Ačiū Dievui, saulė jam plieskė į akis – kitaip būtų užmušęs. Beveik iki Longfordo grafystės nuskriejo. Sumautas kuinas persigando, o tas nususęs šunpalaikis – paskui vežimą, lyg velnių kutenamas, o žmonės šaukia juokiasi, sena skardinė tarškėdama rieda gatve.

Katastrofa buvo žaibiška ir siaubinga. Dansinko observatorija užfiksavo iš viso vienuolika smūgių – visi penkto laipsnio pagal Merkelio skalę. Nėra įrašų, išlikusių iki mūsų dienų, liudijančių apie panašios galios seisminius smūgius nuo žemės drebėjimo 1534-ais, Šilkinio Tomo sukilimo metais. Epicentras, atrodo, buvo toje mūsų sostinės dalyje, kurią sudaro In krantinės kvartalas ir švento Mičeno parapija, apimanti keturiasdešimt vieno akro, dviejų rudų ir vieno kvadratinio poulo arba perčo[86] plotą. Visos prabangios rezidencijos teisingumo rūmų kaimynystėje buvo sugriautos, o pats didingas statinys, kuriame katastrofos metu vyko audringi teisiniai debatai, pavirto, tikrąja šio žodžio prasme, griuvėsių mase, po kuria, kaip baiminamasi, buvo palaidoti visi ten buvę žmonės. Sprendžiant iš liudytojų parodymų, seismines bangas lydėjo staigaus cikloniško pobūdžio atmosferos permainos. Galvos apdangalas, priklausęs, kaip vėliau nustatyta, gerbiamam karaliaus ir taikos teismo sekretoriui ponui misteriui Džordžui Fotreliui, ir šilkinis skėtis su auksine rankena, ant kurios buvo išgraviruoti inicialai, herbas bei šviesaus proto gerbiamo ketvirtinių teismo sesijų pirmininko sero Frederiko Folkinerio, vyriausiojo Dublino teisėjo, namų numeris, buvo surasti paieškos būrių tolimose mūsų salos dalyse, pirmasis daiktas – ant trečios bazaltinės Džajent Kozvei keteros, antrasis – vienos pėdos ir trijų colių gylyje smėlėtame Holeopeno įlankos paplūdimy, netoli senojo Kinseilio rago. Kiti liudytojai teigia pastebėję milžinišką, iki baltumo įkaitusį objektą, kuris prašvilpė ore siaubingu greičiu trajektorija pietvakariai–vakarai. Iš visų pasaulio dalių kiekvieną valandą gauna-

mos užuojautos ir solidarumo telegramos, o Romos popiežius maloningai paskelbė, kad visose priklausančių Šventojo Sosto jurisdikcijai parapijų katedrose vienu metu bus laikomos specialios *missa pro defunctis*[87], už sielas tų bažnyčios sūnų, kurių taip netikėtai netekome. Gelbėjimo darbai, griuvėsių valymas, žmonių palaikų atpažinimas ir kt. darbai buvo patikėti firmai „Maiklas Mydas ir sūnus", Greit Bransviko gatvė 159, ir firmai „T. K. Martinas", Nort Vol 77, 78, 79 ir 80, – joms padėjo Kornvalio hercogo pėstininkai bei karininkai, vadovaujami H. R. H. viceadmirolo, gerbiamo sero Heraklio Hanibalo Habeaso Korpuso Andersono, K. G., K. P., K. T., P. C., K. C. B., M. P., J. P., M. B., D. S. O., S. O. D., M. F. H., M. R. I. A., B. L., Muz. Doc., P. L. G., F. T. C. D., F. R. U. I., F. R. C. P. I. ir F. R. C. S. I.[88]

Tokių dyvų jūs niekuomet gyvenime nesat regėję. Kad mane skradžiai, jei būtų gavęs tuo loterijos bilietu per makaulę, atsimintų aukso taurę, oi, atsimintų, tačiau, dievaž, pilietį būtų patupdę už grotų už įžeidimą veiksmu, o Džo – už bendrininkavimą bei kurstymą. Tai tas vežikas, varęs arklius kaip pašėlęs, išgelbėjo jam gyvybę – faktas, kaip tai, kad Dievas sutvėrė Mozę. Argi ne taip? Dievas regi, išgelbėjo. O tas pavymui kad ims keiktis, kaip iš gausybės rago pylė.

– Ar užmušiau jį? – dar klausia.

Ir kad suriks tam prakeiktam šunėkui:

– Griebk jį, Gari! Paimk, vyruti!

Ir ką galiausiai matom – tas sušiktas vežimas suka už kampo, senas avies galva gestikuliuoja jame, o iš paskos lekia sumautas šunpalaikis, ausys atlėpusios, pasiruošęs sudraskyti aną į gabalus. Šimtą už penkis! Na, jis už tai brangiai sumokėjo, patikėkit manim.

O tuo metu – štai! – atsirado aplink juos visus didelis šviesumas, ir jie išvydo karietą, kurioje stovėjo Jis ir kilo dangun. Ir jie išvydo Jį toje karietoje, gaubiamą skaisčios šviesos, apdaras – lyg saulė, gražų kaip mėnuo ir tokį didingą, kad iš baimės jie nedrįso nė žvilgtelėti į Jį. Ir pasigirdo balsas iš dangaus, šaukiantis „Elijau! Elijau!" Ir jis atsakė griausmingai surikęs „Abba! Adonai!" Ir jie išvydo Jį, Jį patį, ben Blumą Eliją, tarp daugybės angelų, kylantį į šlovės spindesį keturiasdešimt penkių laipsnių kampu virš Donohju užeigos Litl Gryno gatvėje – kaip pamėtėtą nuo kastuvo.

ULISAS – SCHEMA (pagal Stuartą Gilbertą)

Skyrius	Pavadinimas	Vieta	Valanda	Organas	Menas	Spalva	Simbolis	Technika
	I DALIS							
1	Telemachas	Bokštas	8	–	Teologija	Balta, auksinė	Palikuonis	Pasakojimas (jauno)
2	Nestoras	Mokykla	10	–	Istorija	Ruda	Arklys	Katekizmas (asmeninis)
3	Protėjas	Pajūris	11	–	Filologija	Žalia	Potvynis	Monologas (vyro)
	II DALIS							
4	Kalipsė	Namai	8	Kepenys	Ekonomika	Oranžinė	Nimfa	Pasakojimas (suaugusio)
5	Lotofagai	Vonia	10	Lytiniai	Botanika, chemija	–	Komunija	Narcisizmas
6	Hadas	Kapinės	11	Širdis	Religija	Juoda, balta	Kapinių prižiūrėtojas	Inkubizmas
7	Eolas	Redakcija	12	Plaučiai	Retorika	Raudona	Leidėjas	Entimeminė
8	Lestrigonai	Užkandinė	13	Viršk. traktas	Architektūra	–	Policininkai	Peristaltinė
9	Scilė ir Charibdė	Biblioteka	14	Smegenys	Literatūra	–	Stratfordas, Londonas	Dialektinė
10	Klajojančios uolos	Dublino gatvės	15	Kraujas	Mechanika	–	Piliečiai	Labirintas
11	Sirenos	Baras	16	Ausis	Muzika	–	Bufetininkės	Fuginė
								(Fuga per canonem)
12	Ciklopas	Užeiga	17	Raumenys	Politika	–	Fenijas	Gigantizmas
13	Nausikaja	Uolos	20	Akis, nosis	Tapyba	Pilka, melsva	Mergelė	Pakilimas–nusileidimas
14	Saulės jaučiai	Ligoninė	22	Gimda	Medicina	Balta	Motinos	Embriono vystymosi
15	Kirkė	Viešnamis	24	Žygiavimo organai	Magija	–	Prostitutė	Haliucinacinė
	III DALIS							
16	Eumėjus	Pastogė	1	Nervai	Navigacija	–	Jūreiviai	Pasakojimas (seno)
17	Itakė	Namai	2	Griaučiai	Mokslas	–	Kometos	Katekizmas (beasmenis)
18	Penelopė	Lova		Kūnas	–	–	Žemė	Monologas (moters)

KOMENTARAI

Komentarus parašė Jeronimas Brazaitis ir Saulius Repečka. Komentarai parengti naudojantis šiais svarbiausiais šaltiniais: Stuart Gilbert *James Joyce's Ulysses* (rev. ed. London: Faber, 1952), William York Tindall *A Reader's Guide to James Joyce* (New York: Noonday Press, 1959), Robert Nicholson *The Ulysses Guide* (London: Mandarin, 1988), Colin MacCabe *James Joyce and the Revolution of the Word* (London: Macmillan, 1979), Frank Budgen *James Joyce and the Making of Ulysses* (London: Oxford University Press, 1972), Richard Elmann *Ulysses of the Liffey* (London: Faber and Faber, 1972), Don Gifford (with Robert J. Seidman) *Ulysses Annotated* (Berkeley and London: University of California Press, 1989), Hugh Kenner *Dublin's Joyce* (London: Chatto and Windus, 1956), Declan Kiberd *Student's Annotated Ulysses* (Harmondsworth: Penguin Books, 1992), *Encyclopaedia Britannica 2002 Print Set* (Encyclopaedia Britannica Inc.; 15th edition); taip pat labai naudingi buvo Jorno Bargerio paruošti „Uliso" komentarai internete (www.robotwisdom.com/jaj/ulysses/).

Jamesas Joyce'as – rašytojas, be kurio neįsivaizduojama XX a. literatūra. Reikšmingiausias jo romanas „Ulisas" atskleidžia šiuolaikinio žmogaus dvasinio, fizinio, moralinio, mokslinio bei religinio gyvenimo aspektus, panašiai kaip Homero „Odisėja" atskleidė pagrindinius antikos žmogaus gyvenimo momentus. Iš pradžių šis kūrinys buvo sumanytas kaip nedidelis rinkinio „Dubliniečiai" apsakymas, tačiau ilgainiui išaugo į solidžios apimties pasaulinio garso šedevrą. Patį kūrinio tekstą Joyce'as rašė nuo 1914 m. iki 1922 m. gyvendamas savanoriškoje tremtyje įvairiuose Europos miestuose – Ciuriche, Trieste, Paryžiuje. Nuo 1918 m. iki 1920 m. „Ulisas" periodiškai buvo skelbiamas Niujorko žurnale „The Little Review", atskira knyga pirmąkart išleistas 1922 m. Paryžiuje, Sylvia'os Beach leidykloje „Shakespeare and Co.".

„Ulisas" – universalus, daugiasluoksnis, sudėtingas kūrinys. Skaityti jį bus lengviau susipažinus su pirmuoju Joyce'o romanu „Menininko jaunų dienų portretas" (1916), nes tarp šių dviejų knygų egzistuoja nemažai sąsajų. Ypač tai pasakytina apie Stiveno Dedalo personažą – „Portretas" yra tartum jo ankstesnio gyvenimo, brandos istorija. Taip pat labai naudinga schema, kurią Joyce'as padiktavo savo pirmajam komentuotojui Stuartui Gilbertui (žr. p. 378). Pagal šią schemą, kiekvienas epizodas turi analogą „Odisėjoje" – „Uliso" rankraštyje knygos skyriai buvo pavadinti pagrindinių antikos poemos herojų bei vietų vardais. Dauguma epizodų siejami su kokiu nors žmogaus organu (o visi kartu jie tartum sudaro žmogaus kūną). Kiekvienas skyrius grindžiamas savita pasakojimo technika, turi tam tikrą temą, leitmotyvą, atitinka kokį nors meną – šie menai simbolizuoja dvasinį, intelektinį žmogaus gyvenimą. Kiekvienam skyriui būdinga konkreti spalva, visi epizodai turi konkretų pasakojimo laiką bei vietą. „Uliso" valandos reprezentuoja žmogaus gyvenimo Dieną, o konkrečios Dublino vietos – Miestą ir Visatą apskritai.

I
TELEMACHAS

Aštuoniolika „Uliso“ epizodų tyrinėtojai skirsto į tris didesnes dalis, siejamas su pagrindiniais romano personažais – Stivenu Dedalu (Telemachas, tėvo ieškojimas), Leopoldu Blumu (Odisėjo klajonės) ir Moli Blum (grįžimas namo). Pirma dalis (ją sudaro trys epizodai: „Telemachas“, „Nestoras, „Protėjas“) – tartum tiltas tarp „Menininko jaunų dienų portreto“ ir „Uliso“. „Portrete“ ir šioje „Uliso“ dalyje vaizduojamus įvykius skiria maždaug metai. Stivenas, gavęs telegramą apie mirštančią motiną, iš Paryžiaus vėl grįžo į Dubliną. Motinos mirtis sukrėtė Dedalų šeimą. Stiveno santykiai su tėvu, ir anksčiau nebuvę itin geri, dabar dar pablogėjo. Ir tėvą, ir sūnų slegia didelės finansinės problemos. Stivenas širdies gilumoje jaučia, kad nebeturi nei tėvo, nei namų. Homero Telemachui – 21, Stivenui – 22 metai. Itakės karaliaus Odisėjo sūnus Telemachas, supamas pretenduojančių į jo motinos Penelopės ranką jaunikių, jaučiasi vienišas ir apiplėštas. Vaikiško neveiksmingumo Telemachą priverčia atsikratyti deivė Atėnė, ji įkalba jaunuolį išvykti ir ieškoti tėvo. Stivenas pasiryžta palikti tėvynę išvydęs senąją pienininkę – Airijos simbolį.

Veiksmo vieta – Martelo bokštas (maždaug 13 km į pietus nuo Dublino, jį kartu su dar keturiais bokštais XIX a. pradžioje pastatė britų valdžia; beje, jame kartu su savo draugais Samuelu Frenchu ir poetu Oliveriu Gogarty gyveno ir pats Joyce'as). Šis bokštas simbolizuoja Delfų šventovę, *omphalos,* kur Stivenas apsisprendžia dėl tolesnio gyvenimo.

„Telemachas“, kaip ir kiti du pirmos dalies epizodai, nesiejamas su jokiu žmogaus organu, nes Stivenas – jaunas, dar tik bręstantis žmogus, tai dvasios ir intelekto stichija. Epizodo menas – teologija, spalvos – balta ir geltona, veiksmo laikas – aštunta valanda ryto.

1 *sukryžiuoti veidrodis ir skustuvas* – svarbūs Joyce'o meninio vaizdavimo metodo simboliai – atspindėjimas ir įsiskverbimas. Maligenas šioje scenoje parodijuoja mišias, dubenėlis simbolizuoja bažnytinę taurę, o geltonas chalatas – kunigo arnotą.

2 *Introibo ad altare Dei* (lot.) – prieisiu prie Dievo altoriaus. Pirmoji senųjų lotyniškų mišių eilutė.

3 *Kinčai* – orig. „Kinch“ kilęs iš slenginio „kinchin“ (berniukas, vaikelis), atsiradusio anglų kalboje XVI a. viduryje. Vok. „Kindchen“ malonybinė „Kind“ (vaikas) forma.

4 *Kristina* – angl. „Christine“: iškreiptas žodis „eucharist“ (komunija). Taip pat šis žodis gali būti suvokiamas kaip moteriška Kristaus vardo forma. „Juodųjų mišių“ metu būdavo garbinamas moters kūnas. Tokios apeigos bus atliekamos 15-ame knygos skyriuje „Kirkė“.

5 *Malachis* – „Malachi“ – hebrajiškai žinianešys. Taip pat Airijos karalius ir šventasis.

6 *elnias* – angl. „buck“ (Maligeno pravardė – Bakas) – elnio, triušio patinas.

7 *Heinsas* – orig. „Haines“; pranc. „haine“ – neapykanta.

8 *Eldžis* – turimas omenyje anglų poetas Algernonas Charlesas Swinburne'as (1837–1909), iškili XIX a. Europos

avangardo figūra. Jūrą jis pavadino „didžiąja švelniąja motina" („great sweet mother"), o ne „pilkąja" („grey"), kaip sako Maligenas.

9 *Epi oinopa ponton* (gr.) – per vynaspalvę jūrą. Epitetas iš „Odisėjos".

10 *Thallata! Thallata!* (gr.) – „Jūra! Jūra!" Graikų samdinių armijos džiaugsmo šūksnis išvydus išsigelbėjimą – jūrą. (Ksenofonto „Anabasis", IV, VII, 24).

11 *hiperborietis* – pasak graikų legendos, hiperboriečiai – tauta, gyvenusi už šiaurės vėjo Borėjo buveinės, amžino pavasario ir jaunystės šaly. Čia šis žodis, matyt, vartojamas ta prasme, kokia jį vartojo Nietzsche „Antikriste", turėdamas omeny iškilusį virš minios antžmogį.

12 *O tu atsisakei* – Joyce'o brolis Stanislausas Joyce'as knygoje „Recollections of James Joyce by His Brother" teigia, kad atsiklaupti kategoriškai pareikalavo jų dėdė, ir Jamesas jam nepakluso – motina tada jau buvo be sąmonės.

13 *šuns vaike* – angl. „dogsbody" – pastumdėlis. („Dog" – šuo, „body" – kūnas). Keltų mitologijoje šuo – paslapties sergėtojas. Taip pat žodžių žaismas – plg. „Godsbody" – Dievo kūnas.

14 *Negaliu jų mūvėti, jeigu pilkos* – Stiveno motina mirė 1903 m. birželio 23 d., taigi jis dar nešiojo gedulą. Liko savaitė.

15 *Įniršis Kalibano, kuris veidrodyje nemato savo atvaizdo* – aliuzija į Oscaro Wilde'o „Doriano Grėjaus portretą", kur sakoma, kad XIX amžiaus neapykanta realizmui, tai „įniršis Kalibano, kuris veidrody mato savo atvaizdą", o neapykanta romantizmui, tai „įniršis Kalibano, kuris veidrody nemato savo atvaizdo".

16 *Įskilęs tarnaitės veidrodis* – Wilde'o esė „Meno saulėlydis" (1889) parafrazė.

17 *buliukui oksiui* – orig. „oxy chap". „Oxy" angliškai reiškia jaučio, buliškas, o kaip išvestas iš ž. „oxonian" žargoninis trumpinys – Oksfordo universiteto studentas.

18 *Helenizuotume* – Maligenas siekia, kad į anglų kolonistų „suktybes" būtų atsakyta ne dar vienu nacionalizmo protrūkiu, bet „europietiškesne" pagarba individo laisvei. Sąvoką „helenizuoti" apyvarton paleido Mathew Arnoldas (1822–1888).

19 *Krenlio petys* – Krenlis, „Menininko jaunų dienų portrete" aprašytas Stiveno jaunystės draugas, išdavikas. Taip pat karmelitų vienuolis, Airijos lordas kancleris Thomasas Cranley (1337–1417). Ši pavardė, kai kurių tyrinėtojų nuomone, simbolizuoja du dalykus, iš kurių jaunasis herojus stengiasi išsivaduoti – Bažnyčią ir Valstybę.

20 *iš Magdalenos* – Oksfordo koledžas, kurį lankė Heinsas.

21 *užsidėjęs Metju Arnoldo veido kaukę* – veikale „Kultūra ir anarchija" (1869) Mathew Arnoldas išaukštino „saulėtą" helenišką temperamentą kaip priešingybę sausam ir formaliam hebrajiškam būdui. Šis tyrinėtojas 1866 m. Oksforde pasiūlė įkurti Keltų studijų katedrą.

22 *Mums patiems* – pagal 1904 m. įkurtos airių organizacijos „Sinn Fein" („Mes patys") pavadinimą.

23 *omphalos* (gr.) – bamba. Matyt, turimas omeny Airijos tapatinimas su pasaulio „bamba". Taip pat tai salos, kurioje Odisėjas ilsisi savo kelionės pradžioje, pavadinimas.

24 *Laluetsų* – Laluetsai (orig. „Lalouette's") – Dublino ritualinių paslaugų teikėjai.

25 *Mesk tą Lojolą* – Jėzuitų ordino įkūrėjo Ignatiuso Loyola'os pagalbos Stivenas šauksis 9 skyriuje „Scilė ir Charibdė".

26 *Sasnakas* – iš gėlų „Sassenach" – anglas.

27 *Akių neslėpk... bronzos vežimus* – fragmentas iš Williamo Butlerio Yeatso poemos „Kas su Fergu eina?" Stivenas dainavo šiuos žodžius norėdamas paguosti mirštančią motiną. Keltų mite Fergas atsisakė karaliaus sosto ir atsidėjo poezijai bei klajonėms.

28 *Ranka, braukianti arfos stygas* – arfa – Airijos simbolis, jis buvo panaudotas ir „Dubliniečių" apsakyme „Arabija".

29 *Debesis ėmė pamažu dengti saulę* – į tą patį debesį žiūrės Leopoldas Blumas 4 skyriuje „Kalipsė". Abu veikėjus džiugina ta pati „bėganti šilta saulės šviesa".

30 *Sudėta gamtos atminty* – anglų teosofas Alfredas Piere'as Sinnettas (1840–1921) gamtos atmintį vadino universalia, manydamas, kad joje glūdi visi vaizdai, mintys, jausmai.

31 *Liliata... excipiat* (lot.) – „Teapsupa tave lelijomis vainikuoti spindinčių tikėjimo išpažintojų būriai ir džiūgaujančių mergelių chorai telinksmina tave". Malda, kalbama prie mirštančiojo lovos.

32 *O, kaip maloniai... kai karūnuos karalių!* – baladė, labai populiari 1902-aisiais, Edvardo VII, kuriam motina ilgai neužleido sosto, karūnavimo metais.

33 *tada Klongauze* – ten pas jėzuitus mokėsi Stivenas.

34 *Penkios eilutės teksto ir dešimt puslapių komentarų* – ironija, taikoma airių literatūriniam atgimimui. Joyce'as nepakluso ribotiems nacionalistiškiems kvietimams rašyti tik airiškai.

35 *Dandramo žuvų dievybes* – turimi omeny legendiniai gigantai formoranai, pasak padavimų, gyvenę senovės Airijoje. Dandrame (miestelis už 65 mylių nuo Dublino) yra Gigantų tako gatvė. Čia 1903 m. Yeatso seserys įkūrė „Dun Emer" leidyklą, leidusią airių autorių knygas.

36 *Išspausdinta keistųjų seserų didžiojo viesulo metais* – orig. „Printed by the wierd sisters in the year of the big wind". W. B. Yeatso knygos „In the Seven Woods", kurią išleido „Dun Emer" leidykla, kolofono parodija. Originalo žodžių junginys „the wierd sisters" – dviprasmis, jis gali reikšti ir likimo deives, nornas, ir keistas seseris. Tais laikais buvo plačiai paplitę gandai apie Yeatso seserų „keistumą", beprotystę.

37 *„Mabinogione" ar „Upanišadose"* – „Mabinogionas" – velsiečių padavimų rinkinys, išleistas 1888 m. „Upanišados" – 108 filosofiniai-religiniai traktatai, „Vedų" dalis.

38 *Karvių šilkas ir vargšė sena moteris* – seni Airijos įvaizdžiai. „Karvių šilkas" (gėlų k. „a shioatci na mbo"), kilęs iš pavadinimo „Ištikima žala karvė" („Droimean Donn Dilis"). „Vargšė sena moteris" – įvaizdis, vartojamas liaudies dainose, pvz., „Sean Bhean Bhocht" („Vargšė sena moteris") ir Yeatso dramoje „Ketlina, Huliheno duktė" (1902).

39 *Ar jūs iš vakarų...* – tuo metu airių kalba iš esmės jau buvo pamiršta visoje šalyje, ja buvo kalbama tik vakarinėje pakrantėje.

40 *Airija tikisi...* – ironiškai iškreipti anglų admirolo Nelsono žodžiai: „Anglija tikisi..."

41 *Agenbite of inwit* – filologui Stivenui iš atminties iškilę viduramžių anglų

kalbos žodžiai, reiškiantys „sąžinės graužatis".

42 *Čia dar liko dėmė* – Ledi Makbet žodžiai iš Shakespeare'o „Makbeto" (V veiksmas, I scena; vert. A. Churginas). Šie žodžiai siejami su nenuplaunamos kaltės jausmu.

43 *Maligenas išrengtas iš savo apdarų* – Jėzaus kančių parodija.

44 *Aš noriu rausvai rudų pirštinių ir žalių batų* – užuomina apie XIX a. gale vyravusią dekadentų madą.

45 *Ir išėjęs laukan jis glaudes merkė* – ironiškai parafrazuoti NT žodžiai (apie Kristaus išsižadėjusį Petrą), pvz., Evangelija pagal Matą 26, 75: „Ir išėjęs laukan jis graudžiai verkė".

46 *Jafetai, ieškantis tėvo* – Jafetas – populiaraus anglų romano „Jafetas" (1836) herojus, pamestinukas, kuris ieško savo tėvo. Taip pat tai jauniausias Nojaus sūnus, pasak padavimo, daugelio tautų, tarp jų ir graikų, protėvis.

47 *Viršūnę, pakibusią toli viršum gelmės* – citata iš Shakespeare'o „Hamleto". (Čia ir kitur citatos iš šio kūrinio, versto A. Nykos-Niliūno.)

48 *Esu pats... Kol kas!* – 1904 m. uždraustos Oliverio Gogarty, Bako Maligeno prototipo, baladės variacijos.

49 *et unam... ecclesiam* (lot.) – ir vieną šventą katalikų ir apaštalų bažnyčią.

50 *Zut! Nom de Dieu!* (pr.) – Po velnių! Po šimts perkūnų!

51 *Ten penki fatomai* – fatomas, arba jūros sieksnis, yra lygus 6 pėdoms (1,82 metro). Taip pat plg. Arielio žodžius iš Shakespeare'o „Audros", „Full fathom five thy father lies" („Gelmėj penkių fatomų tavo tėvas guli"). Šie žodžiai A. Miškinio vertime skamba taip: „Tėvelis po vandens klodu / Į patalą nuskendęs žalią" (Valst. grožinės lit. leidykla, Vilnius, 1963, p. 249).

52 *Kas vagia... Viešpačiui* – iškraipyti ST žodžiai: „Kas pasigaili beturčio, skolina Viešpačiui" (Pat 19–17).

53 *Buliaus ragas... šypsena* – airių patarlė pataria saugotis šių dalykų.

NESTORAS

Iškeliavęs iš namų Telemachas pirmiausia sutinka seną išminčių Nestorą, kurio atitikmuo šiame epizode – misteris Dyzis, buitinės filosofijos ir arklių mėgėjas. Jis (panašiai kaip Homero herojus, „trijų kartų valdovas") teigia regėjęs tris kartas nuo O'Conello laikų. Epizodo menas – istorija, todėl čia ypač gausu istorinių detalių, nemažai dėmesio skiriama Williamo Blake'o mistiniam istorijos supratimui. Istorija, Stiveno požiūriu, tai – praeitis, kurią jis stengiasi atmesti, tuo pat metu klausdamas, ar gali žmogus save sukurti „iš nieko". Tačiau palaidoti „močiutę" taip greitai nepavyksta – praeities vaizdai nesiliauja persekioję Stiveno („Mano vaikystė, palinkusi greta manęs").

Šio epizodo pasakojimo technika – katekizmas (asmeninis), simbolis – arklys, spalva – ruda. Veiksmo laikas – dešimta valanda ryto.

1 *jį* – t. y. Epyro karalių Pyrą, kuris 279 m. pr. Kr. nugalėjo romėnus prie Auskulo (Italija); ši pergalė pareikalavo ypač daug aukų. Iš to kilo posakis „Pyro pergalė", reiškiantis abejotiną, nepateisinamą pergalę.

2 *Pramanyta atminties dukterų* – Williamas Blake'as (1757–1827) eilėraštyje „A Vision of the Last Judgement" („Paskutinio teismo regėjimas") rašo, kad „Legendą arba alegoriją sukuria atminties dukterys". Šioje pastraipoje yra ir kitų aliuzijų į mistinį poeto istorijos aiškinimą – „pertekliaus sparnai" (plg. Blake'o eilėraščio eilutę „The Marriage of Heaven and Hell" („Dangaus ir pragaro tuoktuvės") – „pertekliaus kelias veda į išminties rūmą") ir sakinys „Aš girdžiu... paskutinė liepsna" (tai Blake'o apokalipsės vizija; laiške Williamui Hayley jis rašė, kad „Iš laiko griuvėsių kyla amžinybės rūmai"). Prisiminęs Blake'ą, Stivenas samprotauja apie praeitį kaip apie nepažinią, nesugrąžinamą, lengvai performuluojamą fikciją.

3 *Viko kelias, Dolkis* – Viko kelias – prabangių namų gatvė Dolkyje, Dublino rajone. Jos pavidalas, Joyce'o manymu, atitiko Giambattista'os Vico (1668–1744) istorijos teoriją. Šio filosofo teigimu, istorija cikliškai kartojasi. Kiekviena tauta pereina tris epochas – dieviškąją, herojinę ir žmogiškąją. Visos šios epochos baigiasi visuotiniu sunykimu, ankstesnių periodų laimėjimai beveik neišlieka. Istorijos herojai, pasak Vico, nėra labai ypatingi individai, tai tiesiog žmonės, gimę jiems skirtu laiku ir įkūniję svarbiausius savo tautų siekius. Tad odisėjos kartojasi kiekvienoje epochoje.

4 *Pyras – tai pirsas* – Pyras antikos vado vardas. „Pyrros" (angl. Pyrrhus) ir žodis „a pier", reiškiantis „molą", anglų k. tariami panašiai.

5 *neišsipildęs tiltas* – orig. „a disappointed bridge". Žodžių žaismas: „disappointed" pirmiausia reiškia „nusivylęs", bet šiame kontekste gali reikšti ir „atskirtas, atrėžtas". Nuo Kingstouno molo, to „neišsipildžiusio" ar „nieko nejungiančio" tilto, iš tėvynės išplaukdavo nusivylę emigrantai, iš kurių nė vienas, Joyce'o nuomone, nesugebėjo priartinti Airijos prie Europos vertybių.

6 *Heinso aforizmų knygelei* – rytą Heinsas pripažino, kad anglai „gana negražiai" elgėsi su airiais, ir tuoj pat pasiteisino: „Dėl to, matyt, reikia kaltinti istoriją". Šie žodžiai neduos Stivenui ramybės visą dieną. Šią akimirką, tarkime, jie verčia jį prisiminti išvykusius į Angliją airių rašytojus: „Kodėl jie visi pasirinko tą vaidmenį?" „Atsidavęs anglų tautos tarnas" – taip tarytum juokais save yra pavadinęs Bernardas Shaw. „Dvaro juokdarys, linksminantis anglus" – tokį vaidmenį Joyce'as skyrė Oscarui Wilde'ui.

7 *Neraudoti... dugnan* – eilutės iš Johno Miltono elegijos „Lisidas" (1638).

8 *Įmink... tų* – nevykęs Stiveno bandymas eiliuoti, bylojantis apie jo, kaip autoriaus, nesėkmę ir nepateisintas tėvo, Saimono Dedalo, viltis.

9 *Lapė, laidojanti savo močiutę po bugienio krūmu* – pasak Josepho Prescotto, atsakymas į šią mįslę iš tiesų yra „lapė, laidojanti savo motiną po bugienio krūmu", bet kankinamas netekties skausmo Stivenas „motiną" pakeičia „močiute". „Močiutę" taip pat galima interpretuoti kaip visą Stiveną slegiančią praeitį – gimtąją šalį, bažnyčią ir t. t.

10 *kuris vienintelis užtruko* – „Odisėjos" paralelė – kai Telemachas atvyksta pas Nestorą (mokyklos direktorius Dyzis),

randa jį apsuptą sūnų; vieną iš jų, Peristratą, Nestoras nusiunčia pas Telemachą.

11 *orų maurų šokį* – turima omeny mauriška-arabiška skaičių kilmė.

12 *Averojus ir Moišė Maimonidas* – Aristotelio komentuotojai. Averojaus (1126–1198) parašyti Aristotelio darbų komentarai ypač padėjo daugeliui viduramžių scholastų, prisidėjo prie materialistinės minties gimimo. Moišė Maimonidas (1135–1204) – žydų filosofas, teologas. Remdamasis Aristotelio filosofijos arabiškąja interpretacija mėgino racionalizuoti judaizmą.

13 *šviečiančią šviesoje tamsą, kurios šviesa nesuvokė* – evangelijos pagal Joną žodžių: „Šviesa šviečia tamsoje, bet tamsa jos nesuvokė“ (Jon 1:5) parafrazė.

14 *Amor matris* (lot.) – motinos meilė.

15 *niekingas pelkės lobis* – Jokūbas II Stiuartas (1688 m. nuverstas nuo sosto) bandė įsitvirtinti Airijoje, bet buvo sumuštas jos pelkėse.

16 *pliušiniame šaukštų futliare – dvylika apaštalų* – t. y. po apaštalo atvaizdą ant šaukštų kotų.

17 *tuščios kriauklės* – tuščių kriauklių, geldučių motyvas šioje pastraipoje simbolizuoja kūnus, kuriuose nebėra gyvybės arba kurie taip užsisklendę, kad prarado jausmus. Istorijos „faktai“, datos, mūšiai ir žygiai yra tarytum tuščios kriauklės, į kurias istorikai bergždžiai mėgina įpūsti gyvybę. Trečiame skyriuje „Protėjas“ Stivenas eis jūros pakrante, o jo kojos traiškys tuščias kriaukles. Čia minėtą švento Jokūbo kiaukutą nešiodavo ispanų piligrimai Komposteloje.

18 *Trys kilpos* – t. y. pirmame skyriuje minėti trys valdovai – Anglija, Italija su Romos katalikų bažnyčia ir Maligenas. Taip pat tai galima suprasti kaip kalbos, tautybės ir religijos kilpas, iš kurių Stivenas privalo išsivaduoti.

19 *O'Konelo* – Danielis O'Connellas (1775–1847), Airijos nacionalinio judėjimo veikėjas, nuo 1811 m. vadovavo katalikų kovai už lygias teises. 1823 m. įkūrė katalikų asociaciją, vadovavo airių frakcijai Didžiosios Britanijos parlamente. 1840 m. įkūrė Repylerių (unijos su Didžiąja Britanija priešininkų) organizaciją.

20 *fenijai* – slaptos „Airių revoliucinės brolijos“, įkurtos 1858 m., nariai. 1867 m. įvykdė nesėkmingą sukilimą prieš Didžiąją Britaniją. Pavadinimas kilęs iš airiško žodžio „fianna“, reiškiančio legendinę samdomą Fionno MacCumbaillo armiją, kuri III amžiuje gynė Airijos pakrantes.

21 *nemari atmintis* – aliuzija į oranžistų tostą už Viljamą III, kuris 1690 m. sumušė katalikišką karaliaus Džeimso kariauną – „Už nemarią atmintį“. Toliau šioje pastraipoje minimi „papistai“ – katalikai, 1795 m. sektantų puolimo aukos. „Mėlynoji biblija“ – pagal „mėlynuosius vyrus“, maurus. Jų vardas kilęs iš vikingų Afrikos pavadinimo „Blauland hit Mikla“ – „Didžioji mėlynoji žemė“. „Trumpaplaukiai, pasiduokite“ – žodžiai iš populiarios oranžistų dainos, kurioje pajuokiami 1798 m. katalikai sukilėliai. Dainos herojus – trumpai kirptas jaunuolis iš šalies Pietų, kur liaudis buvo maištingesnė.

22 *Visi karalių sūnūs* – tarp airių buvo populiaru pagyrūniškai kildinti save iš senųjų karališkų šeimų: nemaža Skandinavijos vikingų, 840 m.

išsilaipinusių Airijoje ir įkūrusių Dubliną, buvo karališkos kilmės. Bet „karaliaus sūnumis“ buvo vadinami ir tikrojo tėvo neturintys Londono našlaičiai. Taigi Stivenas, galvodamas apie savo padėtį, priduria – „deja“.

23 *Per vias rectas* (lot.) – tiesiais keliais.

24 *Jis balsavo už... padarytų* – serą Johną Blackwoodą (1722–1799) anglai bandė papirkti pero titulu, siekdami, kad jis balsuotų už uniją. Tačiau Blackwoodas, kaip 1912 m. savo laiške rašė jo palikuonis Henry Blackwoodas Price'as Joyce'ui, „mirė tempdamasis medžioklės batus“ – jis ruošėsi joti į Dubliną ir balsuoti prieš.

25 *Tai apie snukio ir nagų ligą* – dar viena „Odisėjos“ paralelė: Nestoras yra riteris, arklių dresuotojas, todėl ir misteriui Dyziui suteikta panaši savybė – rūpinimasis gyvuliais. 1904 m. Dublinas dar buvo „centras, kuriame vyravo periferija“ (tarkime, galvijų bandos į dokus buvo varomos tiesiai per miestą – šitai aprašyta ir „Uliso“ skyriuje „Hadas“). Jaunasis Joyce'as buvo priblokštas, kad jo pirmąjį apsakymą spausdins „tas kiaulių laikraštis“ „The Irish Homestead“ („Airių sodyba“), todėl pasirašė jį slapyvardžiu – Stephen Daedalus.

26 *Liverpulio susitarimas* – įmonininkų susitarimas kartu kontroliuoti rinką. Juo buvo sužlugdytas airių planas vakarinėje salos pakrantėje esantį Golvėjų paversti transatlantiniu uostu.

27 *Ištvirkėlės... audžia* – eilutės ir Williamo Blake'o eilėraščio „Nekaltybės pranašai“.

28 *Neištikima žmona... meilužis O'Rurkas* – misteris Dyzis, darsyk patvirtindamas mintį apie istorijos nepatikimumą, klysta. Iš tiesų Dermontui McMurroughui anglus į Airiją atvesti padėjo O'Rourke'o žmona Dervorgila.

29 *Per moterį ir Parnelas neteko valdžios* – Charleso Stewarto Parnello (1846–1891), kovotojo už Airijos nepriklausomybę, ryšiais su ištekėjusia moterimi Katherine O'Shea pasinaudojo jį šmeižę priešininkai. Bet iš tiesų jo likimą nulėmė Airijos vyskupai, slaptai susitarę su Gladstone'u ir jo šalininkais.

30 *Nes Alsteris... tiesa* – Alsteris iš šešių šiaurinių Airijos grafysčių labiausiai priešinosi šalies savivaldai. Šios eilutės – oranžistų šūkis.

PROTĖJAS

Pasakojimas apie Protėją „Odisėjoje“ užima nedidelę dalį ilgame Menelajo pokalbyje su Telemachu (IV giesmė). Jaunuolis sužino, kaip iš nepatikimojo Protėjo pavyko išgirsti norimų žinių apie Odisėją.

Pagrindinis šio epizodo simbolis – permaininga, banguojanti, atslūgstanti ir patvinstanti jūra. Visi Stiveno sąmonės užfiksuoti objektai (ir negyvi daiktai, ir žmonės) patiria įvairiausių metamorfozių, nuolatos kinta Stiveno požiūris į istoriją ir Airiją, keičiasi pasakojimo stilius. Vidinis monologas, arba sąmonės srautas, puikiai atitinka protėjišką dvasią, *panta rhei* principą. Stivenas stengiasi perprasti save ir aplinkinį pasaulį („Visų daiktų parašai, kuriuos atėjau čia perskaityti“).

Epizodo menas – filologija (Stiveno specialybė), todėl čia ypač gausu aliuzijų, dažnai skamba Shakespeare'o „Hamleto“ citatos, iškeliama su šia drama siejama viena iš pagrindinių „Uliso“ temų – tėvo ir sūnaus tema.

Veiksmo laikas – vienuolikta valanda priešpiet, vieta – Sendimaunto pajūris (Sandymount Strand), epizodo spalva – žalia (jūros, mėnesienos, absento, Stiveno epifanijų, kurias jis ketino rašyti ant žalių lapų, ir nacionalinė Airijos spalva).

1 *Visų daiktų žymės* – vokiečių teosofas-mistikas Jacobas Boehme (1575–1624) teigė, kad suvokimo aktas – tai priešpriešinimų aktas, ir visi daiktai turi savo „signatūrą" bei neregimą substanciją (arba ir „paviršių", ir „simbolinę prigimtį").

2 *Trenkdamas į juos makaule* – matyt, kalbama apie Aristotelį. Jis rašė, kad daiktai regimi ne patys savaime, bet dėl savo spalvos, ir jų vientisumą įrodinėjo trenkdamas arba spirdamas į juos. Taip pat galima aliuzija ir į George'o Berkeley solipsizmą.

3 *maestro di color che sanno* (it.) – mokytojas tų, kurie žino. Eilutės iš Dante's „Pragaro", kur Aristotelis aprašomas kaip sėdintis aukščiausiai Garbės rūmuose pragaro prieangy:
Aš pastebėjau mokinių būry
Ir tą, kurį užvis aukščiausiai stato
Išminčiai ir mąstytojai tikri
(A. Churgino vertimas).

4 *nacheinander* (vok.) – vienas po kito (laike).

5 *nebeneinander* (vok.) – vienas greta kito (erdvėje). Abi sąvokos iš Gottholdo Lessingo „Laokoono" (1766).

6 *Loso demiurgo* – Losas – simbolinis Williamo Blake'o veikėjas („Loso knyga", 1795). Demiurgas – sen. Graikijoje – laisvasis amatininkas; Platono filosofijoje – dievas, kūrėjas.

7 *Dominie Dyzis* – „dominie" škotiškai reiškia mokytojas. Kartu aliuzija į lotynišką „Dominus Deus".

8 *vienuoliai mistikai* – t. y. pranciškonai kordeljerai, kurie keliaudavo susijuosę abitą virve (pranc. „corde").

9 *Alef, alfa: nulis nulis vienas* – Adomo telefono numeris, kuriuo simboliškai susiejami žydai (alef), graikai (alfa) ir sukūrimas iš nieko (nulis nulis vienas). Bet jei pasaulis buvo sukurtas iš nieko, tėvystė tėra mitas, tad Stivenui kūryba tam tikra prasme yra savikūra.

10 *Adomo Kedmono* – tai, pagal kabalistų mokymą, tobulas žmogus, dvilytis vyro ir moters junginys. Ši tema „Ulise" kartojama kelis kartus – 9-ame skyriuje „Scilė ir Charibdė" Stivenas sako, kad „dangaus ūkyje" apgaubtas aureole žmogus yra androgeninis angelas („pats sau žmona"). 15-ame skyriuje „Kirkė" Blumas apibūdinamas kaip „išbaigtas naujo moteriško vyro pavyzdys".

11 *sukurtas, nepagimdytas* – Kristus apaštalų darbuose dažnai įvardijamas kaip „gimęs, ne sukurtas" (lot. „genitum non factum").

12 *omoforionu* – omoforionas – balto šilko vyskupo drabužis.

13 *Mananaano* – Mananaanas – airių jūrų dievas (kaip graikų Protėjas).

14 *Duces Tecum* (lot.) – „turėti su savimi". Užrašas, tarkime, ant šaukimo į teismą.

15 *Čipendeilo* – Thomas Chippendale'as (1718–1779) – garsus britų baldžius.

16 *All'erta!* (it.) – saugokis!

17 *aria de sortita* (it.) – atsisveikinimo arija iš Verdi operos „Trubadūras" (1852).

18 *Maršo bibliotekos užutėky* – Maršo biblioteka yra netoli Šv. Patriko bažnyčios, kurios dekanu buvo Johnathanas Swiftas. Daugelis jį laikė bepročiu. Toliau minimas Joachimas Abbas (1145–1202) – vienuolis, kuris

suskirstė pasaulio istoriją į tris periodus: Tėvo (iki Kristaus gimimo), Sūnaus (iki 1260 m.) ir Šventosios Dvasios (po to).

19 *Descende... decalveris* (lot.) – nusileisk praplikėli, kol visai nenuplikai.

20 *Šventųjų sala* – Airija viduramžiais garsėjo kaip šventųjų ir mokytų žmonių sala. Jos Bažnyčia Vakarų pasaulyje užėmė svarbią vietą, tačiau nepajėgė išlikti vientisa ir buvo suskaldyta.

21 *O si, certo!* (it.) – O taip, išties!

22 *po mahamanvantaros* – mahamanvantara – sanskritiškai „didieji metai“, viena iš teosofinių istorijos sąvokų.

23 *Aha, labai panašus į banginį* – taip Stivenas pagalvoja apie debesį, kurį jis ir Blumas tą rytą pamatė vienu metu.

24 *Balandinės* – orig. „Pigeonhouse“. Tarp dubliniečių paplitęs neoficialus elektrinės Sendimaunt Strend pavadinimas.

25 *Qui vous... Joseph* (pranc.) – „Kas gi tau iškrėtė tokią kiaulystę?“ – „Tai tas balandis, Juozapai.“

26 *Laukinės žąsies* – laukinėmis žąsimis buvo vadinami airių revoliucionieriai, tremtiniai.

27 *lait chaud* (pranc.) – šiltas pienas.

28 *lapin* (pranc.) – triušis.

29 *gros lots* (pr.) – loterija.

30 *C'est tordant... oui* (pranc.) – Žinote, labai juokinga. Aš pats esu socialistas. Netikiu Dievo egzistavimu. Tik nesakykit mano tėvui. – O jis tiki? – Tėvas tai tiki.

31 *Schluss* (vok.) – baigta.

32 *mou en civet* (pranc.) – plaučkepenių sriuba.

33 *boul' Mich'* (pranc.) – prancūziškas Sen Mišelio bulvaro trumpinys. Šiame bulvare buvo gausu prabangių kavinių.

34 *kitas aš* – Stivenas prisimena pranešimą laikraštyje „Irish Times“. Jame buvo skelbiama apie žmogžudystę Stiveno gatvėje (Stephen street) Dubline.

35 *Lui, c'est moi* (pranc.) – jis – tai aš.

36 *Encore deux minutes* (pranc.) – dar dvi minutės.

37 *Fermé* (pranc.) – uždaryta.

38 *Fiakras ir Skotas* – turimi omeny airių misionieriai šv. Fiakras (mirė 670) ir scholastas Johnas Dunsas Scotusas (1266–1308).

39 *Euge! Euge!* (lot.) – Šlovė! Šlovė!

40 *Comment?* (pranc.) – Kaip?

41 *„Le Tutu“... „Pantalon Blanc et Culotte Rouge“* – nepadoraus turinio prancūziškų žurnalų pavadinimai.

42 *Belluomo* (it.) – gražuolis, išdykėlis.

43 *chaussons* (pranc.) – sluoksniuoti pyragaičiai.

44 *pus... flan breton* (pranc.) – pūliai... sluoksniuoti pyragaičiai.

45 *Un demi setier!* (pranc.) – pusę puodelio!

46 *Il est... Ah, oui!* (pranc.) – Jis airis. Olandiško? Ne sūris. Mes du airiai, Airija, suprantat? Ak, taip!

47 *slainte!* (air.) – į sveikatą!

48 *Dalkasijus* – Dalkasijai – dinastija, valdžiusi Airiją X a.

49 *Arturą Grifitą* – Arthuras Griffithas (1842–1922) – garsus airių politinis veikėjas, 1904 m. įkūręs „Sinn Fein“ organizaciją.

50 *Vieille ogresse... dents jaunes* (pranc.) – Sena žmogėdra su geltonais dantimis.

51 *Mod Gon* – Maud Gonne (1866–1953) – garsi Airijos gražuolė, aktorė, revoliucionierė. 1921 m. tapo pirmąja laisvos Airijos pasiuntine Prancūzijoje.

52 *„La Patrie“* (pranc.) – „Tėvynė“.

53 *Feliksas Foras* – Felixas Faure'as –

Prancūzijos prezidentas (1895–1899). Sklandė gandai, kad jis mirė meilužės glėbyje.

54 *bonne à tout faire* (pranc.) – tarnaitė visiems darbams.

55 *Moi faire... tous les messieurs* (pranc.) – Aš daryti... visiems ponams.

56 *tasai svarbiausias centras* – turimas omeny vienas iš pagrindinių fenijų vadų Jamesas Stephensas (1824–1901). Jį išdavė šnipas, Stephensas buvo suimtas, bet vėliau sugebėjo pabėgti į Ameriką.

57 *tanu* – tanas (iš air. „ta naiste") – būsimas klano (genties) vadas, išrinktas tikrajam vadui dar esant gyvam.

58 *Mon fils* (pranc.) – mano sūnus.

59 *šventasis Kanis* – airių šventasis, gyvenęs VI a.

60 *Strongbou* – normanų vado Richardo de Claire'o, 1170 m. užpuolusio Airiją, prievardis („Tamprialankis").

61 *Un coche ensablé* (pranc.) – karieta, įstrigusi smėlyje.

62 *Sero Luto* – Lutas – legendinis gigantas su išpuvusiais dantimis.

63 *Fifufum* – pasakoje milžinas sako: „Fi, fui, fo, fam. Aš užuodžiu anglo kraują".

64 *Dvi marijos* – t. y. Jėzaus motina ir Marija Magdalietė.

65 *Lochlanų* – Lochlanai – gėliškas skandinavų grobikų vardas. Jie 840 m. įkūrė Dubliną.

66 *kai Malachis nešiojo aukso apykaklę* – nugalėjęs danų karvedį Tomarą, airių karalius Malachis kaip savo pergalės ženklą nusegė jam nuo kaklo auksinę apykaklę.

67 *Badavimas, maras ir skerdynės* – kalbama apie baisų badą, kilusį 1331 m. Dubline. Pasak legendos, tuo metu į Dublino įlanką atplaukė neįtikėtino dydžio žuvų, kuriomis mito gyventojai.

68 *per užšalusią Lifi* – 1338 m. žiemą Airiją užklupo neregėti šalčiai, ir staiga užšalo Lifi upė.

69 *Terribilia meditans* (lot.) – Galvodamas apie baisius dalykus.

70 *Briuso brolis* – Edvardas Bruce'as, jaunesnysis Roberto Bruce'o (1274–1329), Škotijos karaliaus, brolis. 1314 m. Edvardas įsiveržė į Airiją, tikėdamasis išvaduoti ją nuo anglų. Jis buvo „išrinktas" Šiaurės Airijos karaliumi, bet vėliau pačių airių nužudytas kaip apsišaukėlis.

71 *Tomas Ficdžeraldas* – Thomas Fitzgeraldas buvo vadinamas „šilkiniu riteriu" dėl šilkinio kaspino, kurį jo šalininkai nešiojo ant šalmo. Vadovavo 1594 m. sukilimui.

72 *Perkinas Vorbekas* – Perkinas Warbekas (1479–1499) laikė save Ričardo III palikuoniu. Henriko VIII buvo nuteistas mirties bausme kaip apsišaukėlis.

73 *Lambertas Simnelas* – Lambertas Simnelas norėjo užimti žuvusio Edvardo IV sūnaus vietą. 1487 m. jis buvo karūnuotas Dubline kaip Edvardas VI, bet netrukus suimtas. Henrikas VII jam atleido ir paskyrė savo rūmų virėju.

74 *juokėsi iš Gvido* – turimas omeny Dante's draugas poetas Gvidas Kavalkantis (1250–1300), mėgęs vaikščioti po kapines. Dėl to iš jo, pasak „Dekamerono" autoriaus Boccacio, šaipęsi dvariškiai.

75 *Harūnas ar Rašidas* – VIII a. Bagdado kalifas, labai mėgęs prabangą, „Tūkstančio ir vienos nakties" herojus.

76 *egiptiečiai* – t. y. čigonai. Anksčiau buvo manoma, kad čigonai atsikraustė į Europą iš Egipto. Angliškas trumpinys „Gypsy" (čigonai) yra atsiradęs iš

„Gypcian“, o šis savo ruožtu iš „Egyptian“.

77 *frate porcospino* (lot.) – brolis dygliuotis – taip buvo pramintas Akvinietis dėl savo proto aštrumo.

78 *šlepina, treinina... trašina* – originale pavartoti trijų kalbų žodžiai: „schleppen“ (vok.), „trains“ (pranc.) ir „trascines“ (it.).

79 *Štai aš, mėnulio tarnaitė* – plg. su Marijos atsakymu angelui: „Štai aš, Viešpaties tarnaitė“... (Lk 1, 38).

80 *Omnis caro ad te veniet* (lot.) – Prie Tavęs glaudžiasi visa gyvastis.

81 *literatūrinė dama* – turima omeny Ema Kliri, Stiveno meilė iš „Menininko jaunų dienų portreto“.

82 *piuttosto* (it.) – greičiau.

83 *Et vidit Deus. Et erant valde bona* (lot.) – Ir pamatė Dievas. Ir buvo nepaprastai geri.

84 *Tiens, quel petit pied!* (pranc.) – Žiūrėk, kokia maža koja!

85 *kuri nedrįsta ištart savo vardo* – eilutė iš Oscaro Wilde'o draugo Alfredo Douglaso eilėraščio „Dvi meilės“. Šiuos žodžius Wilde'as perskaitė teisme, kur jis buvo kaltinamas homoseksualizmu.

86 *diebus ac noctibus iniurias patiens ingemiscit* (lot.) – dieną ir naktį skriaudas kęsdamas kantriai dūsauja.

87 *švelniausia iš visų mirčių* – Tiresijus Odisėjui pranašauja lengviausią mirtį („Odisėja“, XI giesmė).

88 *Prix de Paris* (pranc.) – Paryžiaus prizas – didžiausias arklių lenktynių prizas Prancūzijoje. Tačiau čia svarbesnis žodžių žaismas – „Prix de Paris“ galima suprasti ir kaip „Pario prizas“, dėl kurio ir kilo Trojos karas.

89 *Lucifer, dico, qui nescit occasum* (lot.) – Rytinė žvaigždė, sakau, kuri nežino nuopuolio. Taip pat žodžių žaismas: „Lucifer“ – lotyniškai šviesos nešėjas (plg. Evangeliją pagal Luką 10, 18: „Aš mačiau šėtoną, nukritusį iš dangaus kaip žaibas“), drauge tai – kitas Veneros pavadinimas.

90 *Mano kriauklė skrybėlė... kaukši* – plg. Ofelijos dainą apie Hamletą iš Shakespeare'o „Hamleto“ (IV veiksmas, V scena, vertė A. Nyka-Niliūnas): *How should I your true-love know / From another one? / By his cockle-hat and staff / And his sandal shoon* (Kaip atskirsiu tavo meilę / Vieną iš minios? / Iš tos kriauklės prie kepurės, kurpių ir lazdos).

91 *Lawn Tennyson* – ironiškai iškraipytas anglų poeto lordo Alfredo Tennysono (1809–1892) vardas. Angl. „lawn-tennis“ – „lauko tenisas“.

92 *Gia* (it.) – Jau.

II
KALIPSĖ

Šiuo epizodu – pasakojimu apie pagrindinio „Uliso“ herojaus, reklamos agento Leopoldo Blumo rytą – pradedama antra romano dalis. Veiksmo laikas – toks pat kaip ir pirmo epizodo, aštunta valanda ryto, vieta – Blumo namai Eklz gatvė 7, menas – ekonomika arba namų ūkio tvarkymas, spalva – oranžinė, organas – kepenys (Blumas – daug „kūniškesnė“ asmenybė nei Stivenas, tačiau jiedu turi ir nemažai panašumų), simbolis – nimfa. Kalipsė čia – ne tik figūra, vaizduojama

Blumų miegamajame kabančiame paveiksle „Nimfos maudymasis“, bet ir Blumo žmona Merion, ispanų kilmės dainininkė, nematomais saitais tvirtai pririšusi vyrą prie savęs, nors po sūnaus Radžio mirties sutuoktiniai ir nebegyvena visaverčio lytinio gyvenimo. Taigi Blumas tartum ir turi namus ir yra viskuo apsirūpinęs, tačiau tuo pat metu jis ir ne namie, ilgisi pastovumo, ištikimybės, Itakės, – ja šiame epizode tampa Blumo protėvių žemė Palestina. Blumas, kaip ir Stivenas, su kuriuo jis kol kas nepažįstamas, nesijaučia namie esąs šeimininkas.

Iš Kalipsės kerų Odisėją išlaisvinusio Hermio atitikmuo šiame epizode – lenkų kilmės žydas, mėsininkas Dlugačas. Odisėją-Blumą Joyce'as vaizduoja ironiškai, buitiškesniame lygmeny; apie šiuolaikinio Uliso didvyriškumą byloja tik jo vardas – Leopoldas (net smulkmenos skiria jį ir antikos herojų, tarkime, Homero Odisėjas turėjo šunį ir sūnų, o Blumas turi katę ir dukrą... ir pan.).

Epizodo pasakojimo techniką, įvardytą kaip „pasakojimas (subrendusio)“ galime palyginti su pirmo skyriaus „pasakojimu (jauno)“ ir šešiolikto skyriaus „pasakojimu (seno)“.

1 *Bulvę turiu* – bulvė – talismanas, kurį Blumui davė motina. Jis buvo skirtas priminti 1846–1848 m. badą ir turėjo apsaugoti nuo panašių nelaimių.

2 *saulės keliu* – turima omeny amerikiečio keliautojo Fredericko Thompsono knyga „Saulės keliu: apkeliavusiojo pasaulį dienoraštis“ (1893).

3 *savivaldos saulė teka šiaurės vakaruose, iš skersgatvio už Airijos banko* – kalbama apie dienraščio „Freemans Journal“ vedamojo vinjetę, kurioje buvo pavaizduota virš Airijos banko tekanti saulė. Po ja puikavosi užrašas „Airija turi tapti tauta“. Konservatyvias pažiūras palaikantis Airijos bankas buvo įsikūręs tame pastate, kuriame iki 1800 m. posėdžiavo nepriklausomas Airijos parlamentas.

4 *Blumo kalno* – 55 mylios į pietvakarius nuo Dublino iš tiesų yra Blumo kalnų virtinė („Slieve Bloom“).

5 *Mozė Montefiorė* – (Moses Montefiore, 1784–1895) – turtingas anglų filantropas, rūpinęsis Europos žydų gerove.

6 *Tie rytai galvijų turguje* – prieš vienuolika metų Blumas dirbo pas galvijų pirklį Džozefą Kafą.

7 *„Agendath Netaim“* – plantatorių bendrovė – sionistų kolonijos Palestinoje reklama.

8 *Sodoma, Gomora, Edomas* – Blumas per klaidą Edomą (žmogaus vardas) priskyrė prie Dievo rūstybę patyrusių miestų pavadinimų. Anksčiau jau buvo panašus apsirikimas. „Užmokėk aštuonias markes...“, – galvoja Blumas. O vėliau priduria: „Gali sumokėti dešimt iš karto...“ Taigi tikroji kaina – aštuoniasdešimt markių.

9 *O Mili Blum... sodu* – truputį pakeistas ketureilis, kuris Airijoje kartais siunčiamas šv. Valentino dienos proga.

10 *„La ci darem“* (it.) – duetas „Duok man ranką, gražuole“ iš Mozarto operos „Don Žuanas“.

11 *Voglio e non vorrei* (it.) – noriu ir nenorėčiau. Blumas, išgirdęs netaisyklingą Moli kalbą („Turbūt parkrito ant grindų“), svarsto, ar „teisingai ji taria tą *voglio*“, bet pats šiek tiek iškreipia dueto „Duok man ranką, gražuole“ žodžius.

12 *Graži jo pavardė* – „cock“ angliškų žargonu – penis.

13 *Radis* – Blumų sūnus, gimęs 1893 m. gruodžio 29 d., po vienuolikos dienų mirė.

14 *O'Brajenas* – Jamesas Xavieras O'Brienas (1828–1905) – aktyvus kovotojas už Airijos nepriklausomybę.

15 *Entuziastas* – entuziastais buvo vadinamos dvi religinės sektos – IV a. krikščionių, o XVIII a. – puritonų.

16 *O karalius savo soste* – žodžiai iš vaikiškos dainelės.

17 *Ponkjelio valandų šokį* – turimas omeny Amilcare'o Ponchielli (1834–1886) operos „La Gioconda" trečiasis veiksmas, kurio metu šokamas šokis, simbolizuojantis valandas nuo aušros iki sutemų. Tokia pati ir Joyce'o „Uliso" laikinė struktūra.

LOTOFAGAI

Klajodamas Odisėjas sutinka lotofagus – draugišką, švelnaus būdo tautą, nepalyginamą, tarkime, su barbarais lestrigonais. Lotofagai Odisėjo bendrakelionius pavaišino lotosu ir šie, jo paragavę, pamiršo viską, net ir gimtus namus. Lotofagai šiame skyriuje – visi tie, kurie yra vienaip ar kitaip apsvaigę, panirę į neveiklumo būseną: sotūs arkliai, bažnyčios tarnai, eunuchai, apgirtę kareiviai, Makkojus, Bentamas Lajensas ir t.t. Pačiam Blumui užsimiršti padeda meilės laiškas, bažnyčia, vonia. Epizode vyrauja neveiklumo, apatijos, užsimiršimo, miego, kvapų motyvai, minimos įvairios gėlių rūšys (paskutinis epizodo žodis – „gėlę"), žaidžiama Blumo pavarde (angl. „bloom" – žydėjimas) – jis meilės laiškus pasirašo Henrio Flauerio slapyvardžiu (angl. „flower" – gėlė).

Veiksmo laikas – dešimta valanda ryto, vieta – Dublino gatvės, kuriomis iš namų į pirtį eina Blumas, ir vonia (Stivenas tuo metu vaikštinėja palei Dublino įlanką). Epizodo organas – genitalijos (indas, gėlė ir pan.), menas – botanika ir chemija, pasakojimo technika – narcisizmas (Narcizas, prieš pavirsdamas gėle, gėrėjosi savo atvaizdu vandenyje), simbolis – Komunija (ji tartum priartina žmogų prie dieviškos užsimiršimo būsenos, kviečia jį prisikelti kitam gyvenimui).

1 *Betelio* – angliškame Dublino plane tokio pastato nerastume. Tai žydiškas pavadinimas, reiškiantis Dievo namai: „Beth" – hebrajiškai namas, „El" – Dievas. Kai kurių tyrinėtojų nuomone, Blumas turbūt turėjo omeny Gelbėjimo armijos pastatą Lombardo gatvėje.

2 *dolce far niente* (it.) – saldi dykystė.

3 *Henris Flaueris* – Henry Floweris – Blumo slapyvardis. Angl. „bloom" reiškia žiedas, žydėjimas, „flower" – gėlė. Blumai atkeliavo į Airiją iš Vengrijos. Jų pavardė buvo Virag – vengriškai tai reiškia gėlė. Leopoldo Blumo tėvas Rudolfas Viragas pasikeitė pavardę į anglišką – Blumas.

4 *Masonas, taip* – turimas omeny Anglijos karalius Edvardas VII (1841–1910), mėgęs dėvėti įvairias uniformas. Nuo 1871 m. iki karūnavimo 1901 m. buvo frankmasonų ložės narys.

5 *Holohenas* – apsakymo „Motina" (rink. „Dublyniečiai") herojus. Buvo šlubas.

6 *peri* – Thomaso Moore'o kūriny „Lalla Pokh" (1817) – puolusios būtybės, kurioms rojaus vartai užtrenkti, kol baigsis joms skirtas atgailos laikas.

7 *Esprit de corps* (pranc.) – luomo dvasia (pažod. „Kūno dvasia“).

8 *Karalienė miegamajam valgė duoną su* – eilutė iš vaikiško eilėraščio. Nutylėtas žodis – „medum“.

9 *Vargšas tėtis* – Rudolfas Blumas nusižudė 1886 m. birželio 27 d.

10 *Mahometas nurėžė gabalą savo apsiausto, kad nepažadintų* – pasak padavimo, Mahometas labai mylėjo gyvūnus.

11 *tulpės* – šioje pastraipoje pateikiamą gėlių kalbą galima iššifruoti taip: tulpės – meilė, kaktusas – falas, neužmirštuolė ir žibutės – kuklumas, drovumas, rožės – meilė, grožis, anemona – trapumas.

12 *Morta ir Marija* – Lozoriaus seserys. Aliuzija į Evangelijų tekstą, įkvėpusį ne vieną garsų dailininką.

13 *kaip anga sienoje Eštaune* – Eštaunas yra šiaurinėje Fenikso parko dalyje, netoli Airijos vicekaraliaus rezidencijos. Airiai šią vietą siedavo su kyšiais, kurie rinkimų metu buvo duodami rinkėjams per šią angą.

14 *lordas Aivis* – lordas Iveagh (1847–1927) – airių filantropas, „Guinnesso“ alaus daryklos akcininkas.

15 *lordui Ardilonui* – lordas Ardilaunas (1840–1915) – airių politinis veikėjas, „Guinnesso“ alaus daryklos akcininkas.

16 *šventąjį Peterį Kleiverį* – šventasis Peteris Claveris (1581–1654) – ispanų jėzuitas, misionierius, 44 metus praleidęs Pietų Amerikoje ir Afrikoje.

17 *Gledstouno* – Williamas Gladstone'as (1809–1898) – Anglijos premjeras. Buvo labai populiarus Airijoj, nes pritarė jos savivaldai ir sutarė su katalikais. Jam mirštant, Dublino arkivyskupas Williamas Walshas pakvietė tikinčiuosius melstis už jo sielos išganymą.

18 *nenugalimuosius* – nenugalimieji – fenijų grupė, įkurta 1881 m. Jos uždavinys buvo naikinti britų vyriausybės atstovus Airijoje.

19 *Qui est homo* (lot.) – kas tas žmogus. Pirmieji trečios „Stabat mater“ dalies žodžiai.

20 *Olbani hercogas* – karalienės Viktorijos sūnus (1853–1884), miręs nuo hemofilijos.

21 *Peau d'Espagne* (pr.) – ispaniška oda.

22 *tūkstančių tėvą* – pakeistas gėlės *saxifraga stolonifera* („tūkstančių motina“) pavadinimas.

HADAS

Šis „Uliso“ epizodas atitinka XI „Odisėjos“ giesmę, kurioje pasakojama, kaip Odisėjas nusileido į požemio karalystę ir ten sutiko daugybę mirusiųjų; kai kurie jam davė naudingų patarimų, paaiškino jo žemiškų nesėkmių priežastis.

Keturias Hado upes čia atitinka Dublino upės Lifi, Doderis, Didysis ir Karališkasis kanalai; Cerberis – tai tėvas Grabis, kritęs didvyris Ajaksas – Parnelas. Veiksmo laikas – vienuolikta valanda ryto, vieta – kapinės, organas – širdis (dėl širdies ligos mirė ir laidoti vežamas Dignemas), spalva – balta ir juoda, simbolis – kapinių prižiūrėtojas, pasakojimo technika – inkubizmas. Blumas mąsto apie mirtį, dažnai prisimena nusižudžiusį tėvą. Beje, čia pirmąsyk Blumas pro karietos langą išvysta nepažįstamą gedulo drabužiais apsirengusį jaunuolį – tai Stivenas. Šiame skyriuje ypač daug herojų iš „Dubliniečių“ – Paueris, Kernenas, Stiveno tėvas Saimonas Dedalas, Kaningemas ir kt.

1 *fidus Achates* (lot.) – ištikimas Achatas.

2 *liaukitės darę pikta* – žodžiai ant bažnyčios, pro kurią važiuoja karieta („Liaukitės darę pikta. Viešpats arti“).

3 *Atas* – Blumo tėvo šuo.

4 *„Trumpaplaukį vaikiną“* – turima omeny garsioji Williamo B. McBurney baladė (orig. „The Croppy Boy“), skirta 1798 m. airių sukilimui.

5 *Padėka Mažajai gėlei* – Alfredo Tennysono eilėraštis, išspausdintas 1904 m. birželio 16 d. laikraštyje „The Evening Telegraph“.

6 *sero Filipo Kremptono* – Philipas Cramptonas (1777–1858) buvo garsus Dublino chirurgas.

7 *Meri Anderson* – Mary Anderson – garsi prancūzų aktorė 1904 m. birželio 16 d. vaidino Belfaste.

8 *Smitas O'Brajenas* – Smithas O'Brienas – 1848 m. sukilimo didvyris. Mirė 1864 m. birželio 16 d.

9 *vorrei e non* (it.) – norėčiau ir nenorėčiau. Pagaliau Blumas ištaiso savo klaidą – dabar eilutė iš Mozarto operos „Don Žuanas“ skamba teisingai.

10 *Mi trema un poco il* (it.) – Man dreba truputį (širdis).

11 *Išvaduotojo* – turimas omeny Danielis O'Connellas (1775–1849).

12 *dramblio namo* – t. y. Elverio užeiga „Pas dramblį“.

13 *Grėjaus* – Johnas Gray (1816–1875) – airių patriotas, protestantas, žurnalo „Freeman“ leidėjas.

14 *Nelsono kolona* – šį paminklą admirolui Nelsonui 1966 m. nugriovė airių patriotai.

15 *tėvo Metju* – turimas omeny paminklas tėvui Mathew (1790–1861), „blaivybės apaštalui“, vargšų globėjui.

16 *Priepuolis. Širdis* – oficiali Parnello mirties kalėjime versija – širdies smūgis.

17 *Ir gyvenimo vidury* – eilutė iš maldos („Gyvenimo vidury mes mirties rankose“).

18 *Ar niekas nematėt Keli?* – populiari miuziklo dainelė apie airį, palikusį moterį.

19 *„Sauliaus“* – „Saulius“ – Hendelio oratorija (1739).

20 *... senas netikša Antonijo* – populiarios dainelės personažas, gyvenąs be sąžinės skrupulų.

21 *„Mater Misericordiae“* (lot.) – „Gailestingoji Motina“. Didžiausios Dublino ligoninės pavadinimas.

22 *„Plaukiojimas su „Bugabu“* – satyrinė baladė apie sudėtingą durpes gabenančių baržų plukdymą.

23 *Džeimsas Makkanas* – Jamesas M'Cannas – buvęs Didžiojo kanalo direktorius. Mirė 1904 m. vasario 12 d. Jam šiame skyriuje skirtas Charono vaidmuo.

24 *Tamsios tuopos, reti balti pavidalai* – mirusiųjų karalystės aprašymas „Eneidoje“ (VI).

25 *Po senosios karalienės mirties našlystė nustojo žavesio* – karalienė Viktorija (1819–1901) po savo vyro princo Alberto mirties (1861) nuolatos vilkėjo gedulo drabužiais.

26 *Domine – namine* – iškraipyti lotyniški žodžiai „in nomine Domini“ („Dievo vardu“).

27 *Non intres in judicium cum servo tuo, Domine* (lot.) – Neteiski tarno savo, Viešpatie.

28 *Et ne nos inducas in tentationem* (lot.) – Ir nevesk mūsų į pagundą.

29 *Trojos svorio matai* – turima omeny Trojos svorių sistema (auksui, sidabrui, brangakmeniams sverti). Penivaitas lygus 24 granams (1,5552 g). Granas lygus 0,0648 g (tiek maždaug sveria vienas išdžiovintas kviečio

grūdas). Taigi Blumas, penivaitą prilygindamas 12 gramų (ne granų), gerokai apsirinka.

30 *Habeat corpus* (lot.) – Turi kūną. Galimas riktas arba žodžių žaismas – „Habeas Corpus" yra lotyniškas teisinis terminas, reiškiantis draudimą kalinti asmenį be teismo. Įvairios šio raštiško įsakymo (papr. vadinamo Habeas Corpus Act) formos egzistuoja nuo XIII a.

31 *Sidabrinės gijos žiluos plaukuos* – pakeisti populiarios Rexfordo ir Danhso dainos „Sidabrinės gijos aukso plaukuos" (1874) žodžiai.

32 *stačius* – Airių karalius ir karvedžius senovėje laidodavo stačius, veidu į priešo pusę.

33 *De mortuis nil nisi prius* (lot.) – Apie mirusius nieko – nebent anksčiau.

34 *Jo idos, kovo ar birželio* – Shakespeare'o dramoje „Julijus Cezaris" pranašas perspėja Cezarį, kad šis saugotųsi kovo idų. Dignemas mirė birželio 13 d., t. y. per birželio idas.

35 *Airio namas – jo karstas* – ironiškai iškreipta patarlė „Anglo namas – jo tvirtovė".

36 *Gęsta gebenės diena* – Parnellas mirė spalio 6 d. Jo šalininkai tądien jo garbei atlape nešiodavo gebenės žiedą.

37 *Ekloga... Kempbelo* – išties turimas omeny Thomaso Grey (1716–1771) eilėraštis „Elegija kaimo kapinėse" (1751).

38 *Tai Apolonas buvo* – Blumas painioja garsų graikų dailininką Apelį (IV a. pr. Kr.) su Apolonu.

39 *Robertas Emetas* – airių patriotas (1778–1803), tikėjęsis įvykdyti sukilimą su Napoleono pagalba. Buvo suimtas ir nuteistas myriop.

EOLAS

Epizodas atitinka X „Odisėjos" giesmę – Odisėjas vėjų dievo Eolo saloje. Eolas šiame skyriuje – tai Kroufordas, jo sala – spauda, o pabiri epizodo fragmentai (tarp jų figūruoja ir ištraukos iš 1904 m. birželio 16 d. laikraščių) – nesuvaldomi vėjai, kuriuos paleido smalsūs Odisėjo bendrakeleiviai. Pagrindinis epizodo motyvas – ne vieną kartą tiesiogiai ir netiesiogiai minimas vėjas. Čia rasime gausybę įvairiausių vardų, pavadinimų, dienos aktualijų, tuščiažodžiavimo – visa ši informacija prašvilpia lyg vėjas pro ausis. Epizodo spalva – raudona (gerai pateikta informacija įkaitina skaitytojų kraują), veiksmo vieta – redakcija, laikas – dvylikta valanda, organas – plaučiai, simbolis – redaktorius, menas – retorika (įvairių jos formų čia ypač gausu), pasakojimo technika – entimeminė (entimema – sutrumpintas argumentas, įrodymas arba samprotavimas, kurio trūkstamos dalys numanomos).

1 *E. R.* – t. y. Edvard Rex, Anglijos karalius Edvardas VII.

2 *Deivis Stivensas* – Davy Stephensas – reali asmenybė. Turėjo spaudos kioską, tačiau, pasak amžininkų, elgėsi kaip „spaudos magnatas".

3 *Viljamas Braidenas* – Williamas Brydenas (1865–1933) – airių juristas, „Freeman's Journal" leidėjas.

4 *Mario, tenoras* – turimas omeny Giovani Matteo Mario (1810–1883), italų dainininkas.

5 *Jo eminencija* – t. y. Dublino arkivyskupas Williamas Walshas (1841–1921).

6 *Nanečio* – turimas omeny Josephas Patrickas Nannetti, italų kilmės airių leidėjas ir politinis veikėjas, pabrėždavęs, kad nėra profesionalus politikas.

7 *Karalienė Ona mirė* – žurnalas „Spectator" paskelbė apie karalienės Onos (valdė 1702–1714) mirtį labai vėluodamas.

8 *Tinachinčo baronijoje* – Blumas prisimena įvairiu metu skelbtas naujienas. Tinachinčą 1797 m. Airijos parlamentas padovanojo garsiam airių politiniam veikėjui, oratoriui Henry Grattanui (1746–1820).

9 *Ilgšis Džonas* – turimas omeny vyriausiasis policijos inspektorius Feningas, pavaizduotas apsakyme „Dievo malonė".

10 *Nori dviejų raktų viršuje* – du sukryžiuoti raktai – žemutinių Meno salos parlamento rūmų emblema. Pats parlamentas buvo vadinamas Raktų rūmais („House of Keys").

11 *Po metų Jeruzalėj* – frazė, kuria užbaigiamas pirmosios žydų Velykų dienos šventimas.

12 *Shema Israel Adonai Elohenu* (hebr.) – Klausyk Izraeli, Viešpats Dievas mūsų.

13 *Ne, tai kita* – Blumas atsimena antrosios žydų Velykų dienos ceremoniją.

14 *Erinas* – senosios Airijos pavadinimas.

15 *O Ksenofonas žiūrėjo į Maratoną* – aliuzija į Byrono „Don Žuaną" (III giesmė).

16 *apsišaukėlis skvairas* – kalbama apie Francisą Higginsą (1746–1802), paprastą klerką, kuris, vedęs kilmingą ir turtingą moterį, apsiskelbė esąs „skvairas", dvarininkas. Jam pavyko įsigyti ir žurnalą „Freeman's Journal".

17 *Šiaurės Korko milicija* – kariniai daliniai, kuriuos suformavo anglų valdžia Korke 1798 m. sukilimo metu.

18 *Ohajuj!* – turima omeny Ohajo lyguma Airijoj. Veikėjai prisimena, kaip 1755 m. ją nesėkmingai bandė užimti anglai.

19 *kretikas* – poetinė pėda, kurią sudaro trys skiemenys – pirmasis ilgas, antras trumpas ir trečias ilgas. Taip pat žodžių žaismas: angl. „cretic" (kretikas) tariamas panašiai kaip „critic" (kritikas).

20 *Mes Veksfordo... kumščio* – eilutės iš liaudies baladės, sukurtos per 1798 m. sukilimą. Veksfordas buvo pasipriešinimo anglams centras.

21 *Visas pasaulis prieš tave* – plg. Miltono „Prarastojo rojaus" 12 giesmę, kur kalbama, kaip Adomas ir Ieva palieka rojų („The world was all before them").

22 *Ak, aukšta padėtis... širdį* – arija iš Michaelio Williamo Balfe'o operos „Kastilijos rožė".

23 *Šlovė, kurią vadino Roma* – eilutė iš E. A. Poe eilėraščio „Helenai" (1831).

24 *kloakų maniją* – Joyce'as šioje vietoje parafrazuoja Herberto Wellso žodžius apie „Menininko jaunų dienų portretą": „Kaip Swiftui ir bet kuriam kitam airių rašytojui, Joyce'ui būdinga nešvarumų manija".

25 *Entrez, mes enfants!* (pranc.) – Įeikite, mano vaikai.

26 *Viena banga... priglunda* – truputį pakeistos airių poeto Douglaso Hyde'o (1860–1949) eilėraščio „Sielvartas jūroje" eilutės.

27 *Airis išgelbėjo jam gyvybę ant Vienos pylimo* – 1853 m. buvo pasikėsinta į imperatorių Pranciškų Juozapą. Gyvybę jam išgelbėjo Karlas O'Donellas, airių emigranto sūnus.

28 *ir tas suteikė karaliui Austrijos feldmar-*

šalo titulą – 1904 m. Pranciškaus Juozapo įpėdinis Pranciškus Ferdinandas oficialaus vizito į Angliją metu suteikė anglų karaliui feldmaršalo titulą.

29 *Viešpats Salsberis* – turimas omeny markizas Salisbury (1830–1903), Anglijos konservatorių partijos pirmininkas, aršus Airijos priešas.

30 *Balsės, kurių nepažįsta semitai ir saksai* – matyt, turima omeny dvidešimta graikų abėcėlės raidė ipsilon, kurios ekvivalentas neegzistuoja nei ivrito, nei anglų kalbos abėcėlėje.

31 *Jie ėjo į mūšį, / bet visad krito* – eilutė iš W. B. Yeatso eilėraščio „Rožė" (1893). Pasak Mathew Arnoldo („The Study of Celtic Literature", 1867), „keltai buvo pasmerkti nesėkmei pragmatiškame politikos ir materialinės gerovės pasaulyje..."

32 *Saliustijaus* – Gajus Saliustijus Krispas (86–34 m. pr. Kr.), Romos istorikas, Cicerono gerbėjas.

33 *Generolą Bobrikovą* – Suomijos generalgubernatorių Nikolajų Ivanovičių Bobrikovą (1857–1904), vykdžiusį antidemokratines reformas ir pramintą „tipišku rusų tironu", 1904 m. birželio 16 d. nušovė suomių senatoriaus sūnus.

34 *Tame jaunystės žodyne* – aliuzija į žodžius „O jaunystės žodyne nėra tokio žodžio kaip nevykėlis" (Edwardas Lyttonas).

35 *Boris-in-Osori miestely* – miestelis netoli Dublino. Jame 1848 m. O'Conellas organizavo protesto prieš Uniją mitingą. 1904 m. tautininkai atgaivino šią tradiciją.

36 *Senė iš Prins gatvės* – taip su humoru buvo vadinamas „Freeman's Journal". Šis vardas gali būti siejamas su senovės Airijos įvaizdžiu ir svyruojančia žurnalo politika šalies savivaldos klausimu.

37 *Gregoras Grėjus* – Gregoras Grey – Dublino graveris.

38 *Tėjų Pėjų* – Tay Pay – airių žurnalisto, leidėjo Thomaso Powerio O'Connoro pravardė.

39 *Blumenfeldu* – turimas omeny Ralphe'as Blumenfeldas, amerikiečių žurnalistas, 1904 m. Londone leidęs „Daily Express".

40 *Pajė* – Felixas Pyatt – prancūzų revoliucionierius, žurnalistas, garsėjęs kandžiais ir stilingais straipsniais.

41 *la tua pace... piace... tace* (it.) – Dante's „Pragaro" V dalies 92, 94, 96 eilučių pabaigos: „... tavosios taikos / ... laukia mūsų kalbos... / ... kai viesulo nėra ir aplinkui pasaulis tylos" (vertė A. Churginas).

42 *per l'aer perso* (it.) – nepermatomoj migloj („Pragaras", V).

43 *quella pacifica orafiamma* (it.) – šitoj taikingoj oriflamoj („Rojus", XXXI).

44 *di rimirar fe piu ardenti* (it.) – kad dar karščiau taip įdėmiai žiūrėtų („Rojus", XXXI.).

45 *Kiekvienai dienai gana...* – plg. „Kiekvienai dienai gana savo vargo" (Evangelija pagal Matą 6, 34).

46 *trečios profesijos* – t. y. teisės. Kitos dvi – teologija ir medicina.

47 *Henrio Gratano ir Fludo ar Demosteno ir Edmundo Berko* – Henry Grattanas (1746–1820), Henry Floodas (1732–1791) ir Edmundas Burke'as (1729–1797) – airių politikai, garsūs oratoriai.

48 *Harmsvortą* – Alfredas Harmsworthas (1865–1922) – garsus anglų žurnalistas, leidėjas. Gimė Čeiplizode, vakariniame Dublino priemiestyje.

49 *amerikoną pusbrolį* – t.y. Josephą Pulitzerį, laikraščių magnatą.

50 *Daktaras Lukasas* – turimas omeny airių gydytojas, patriotas, žurnalistas

daktaras Lucasas (1713–1771), apie kurį Grattanas pasakė: „Jis padėjo pamatą Airijos laisvei“.

51 *Džonu Filipotu Karenu* – Johnas Philipotas Curranas (1750–1817) – airių juristas, patriotas, oratorius, gynęs 1798 m. sukilimo dalyvius.

52 *lex talionis* (lot.) – keršto įstatymas.

53 *Ir minėjo Mikelandželo „Mozę“ Vatikane* – iš tiesų Mozės statula stovi ne Vatikane, o San Pietro Vinchelli rūmuose Romoje.

54 *Nuo tada... eigą* – pasak rusiškojo Joyce'o leidimo komentuotojos E. Genijevos, Stivenas čia parodijuoja vieną Charleso Dickenso „Didžiųjų vilčių“ 10 skyriaus epizodą.

55 *A. E.* – George'o Russello pseudonimas. „Opalinė tyla“ – vienas iš mėgstamiausių jo įvaizdžių.

56 *Timu Hyliu* – Timas Michaelas Healy (1855–1931) – airių politikas, iš pradžių karštas Parnello šalininkas, vėliau jį išdavęs. Devynerių metų Joyce'as parašė eilėraštį „Ir tu, Hyli“, kuriame šį politiką lygina su Brutu.

57 *Vaikas, vyras, atvaizdas* – užuomina apie Mozės likimą – nuo kūdikio nendrių lopšy iki garsiausių skulptorių kūrinių.

58 *Minios Malahmaste ir karališkoj Taroj* – į Taros politinį susirinkimą klausytis O'Connello kalbos 1843 m. rugpjūtį suvažiavo daugybė airių. Panašiame susirinkime Malahmaste (Mullaghmast) tų pačių metų spalį skulptorius Hoganas simboliškai karūnavo O'Connellą.

59 *Akašos kronikos* – Rytų teologijoje Akaša – universalus mediumas ir knyga, sauganti amžinąją gamtos paslaptį.

60 *Fuit Ilium!* (lot.) – Praėjo Ilioną. Plg. „Eneidos“ eilutę: „Jau po trojėnų, po Iliono ir po užtarnautos Teukrų šlovės!“ (Vergilijus „Eneida“, 2, 325; vertė A. Dambrauskas).

61 *Nulla bona* (lot.) – Jokio turto.

62 *Vargšė Penelopė. Penelopė Rič* – žodžių žaismas: angl. „rich“ reiškia turtuolė. Kita vertus, Penelopė Rich buvo reali asmenybė, anglų poeto Philippo Sidney mylimoji. Pagarsėjusi kaip svetimautoja, ji – tikra „Odisėjos“ Penelopės priešingybė.

63 *Deus nobis haec otia fecit* (lot.) – ramiai čia tįsoti davė mums Dievas (Vergilijus „Bukolikos“, Ekloga 1, 6; vertė A. Dambrauskas).

LESTRIGONAI

Aštuntas „Uliso“ epizodas atitinka X „Odisėjos“ giesmę. Lestrigonai – tai žmogėdros, pas kuriuos pateko Odisėjas, išplaukęs iš Eolo salos. Kanibalizmo motyvas ne kartą skamba epizodo tekste. Blumo mintys nuolatos sukasi apie maistą, palyginimai, metaforos daugiausia susijusios su maistu ar maisto šalinimu (tarkime, Blumas svarsto, ar deivės turi išeinamąsias angas), iškyla dantų (lestrigonai) įvaizdis. Veiksmo laikas – pirma valanda dienos (pietų metas), vieta – užkandinė; epizodo organas – virškinimo traktas, menas – architektūra, simbolinės spalvos nėra, simbolis – policininkai, pasakojime technika – peristaltinė (peristaltika – žmogaus ir gyvūnų vamzdinių organų sienų banguojantys judesiai, atsirandantys susitraukiant jų raumenims; dėl jų slenka tų organų turinys).

1 *Y.M.C.A.* – Young Men's Christian Association (Jaunųjų krikščionių asociacija).

2 *Džonas Aleksanderis Daujis* – Johnas Alexanderis Dowie'is (1817–1907) – škotų kilmės JAV „krikščionių atsinaujinimo“ veikėjas. 1901 m. įkūrė Siono miestelį netoli Čikagos. 1906 m. miestelio gyventojai jį apkaltino sukčiavimu bei amoraliu elgesiu.

3 *Toris ir Aleksanderis* – Tory ir Alexanderis – „amerikietiško atgimimo“ misionieriai.

4 *Peperio* – Pepperis – cirko magas, naudojęs fosforescuojančius kostiumus ir šitaip kūręs vaiduoklius.

5 *Jom Kipur* – žydų nuodėmių išpirkimo šventė.

6 *L. s. d.* (lot.) – „librae, soliai, denarii“ (svarai, šilingai, pensai).

7 *Hamletai... klajoti* – Blumas šiek tiek painioja „Hamleto“ žodžius. Vietoje „žemėje“ tragedijoje sakoma „naktimis“.

8 *Žavi ta knygelė, sero Roberto Bolo* – pažvelgęs į laikrodžio rodyklės rutulį, Blumas prisiminė knygos „Story of the Heavens“ autorių Robertą Ballą (angl. „ball“ – kamuolys, rutulys). Jis buvo Kembridžo observatorijos direktorius, karališkasis astronomas.

9 *Pendenis* – iš tiesų Blumas stengiasi prisiminti Penrouzo pavardę, bet jo sąmonėje iškyla Williamo Thackeray romano „Pendenis“ (1850) pavadinimas. Pastarasis žodis primena žodį „penis“. Antrasis pavardės Penrouzas (orig. „Penrose“) dėmuo angliškai gali reikšti vandenį, purkštuką, taip pat tai veiksmažodžio „kilti, kelti“ būtojo laiko forma.

10 *Ryt neš tave karste, / Kol brendi per rugius* – Blumas sujungė eilutes iš dviejų skirtingų eilėraščių – Roberto Burnso ir Felixo McGlennano „Jo laidotuvės rytoj“.

11 *Jį vadina Kašelu Boiliu O'Konoru Ficmorisu Tisdalu Farelu* – turimas omeny Cashelas Boyle'is O'Connoras Fitzmaurice'as Tisdallas Farellas, realus asmuo, Dublino keistuolis.

12 *Kalbama, kad jis buvo džiovininkas* – turimas omeny princas Albertas. Buvo manoma, kad jis mirė nuo tuberkuliozės.

13 *Tomio Muro* – turimas omeny airių poetas Thomasas Moore'as (1779–1852).

14 *Džo Čemberlenui* – turimas omeny Josephas Chamberlainas (1836–1914), anglų politikas, Airijos savivaldos priešininkas.

15 *De Vetui* – turimas omeny Christianas De Wetas (1854–1922), būrų vadas. Airių nacionalistai palaikė būrus ir karštai priešinosi imperialistinei Chamberlaino politikai.

16 *Vinigerio kalnas* – 1798 m. „Suvienytųjų airių“ sukilimo lemtingo mūšio vieta.

17 *nesvarbu, jei laukia ešafotas* – žodžiai iš T. Sullivano dainos „Dieve, saugok Airiją“.

18 *Harvis Dafas* – bendras policijos šnipų vardas.

19 *Salmonas* – angl. „salmon“ – lašiša.

20 *Džonas Hovardas Parnelas* – Johnas Howardas Parnellas (1843–1923) – Charleso Stewarto Parnello brolis, 1904 m. buvo Dublino ceremonmeisteriu.

21 *DKB* – t. y. Dublino kepimo bendrovės.

22 *Kreipėsi dėl Čilterno apygardų* – t. y. pralaimėjęs rinkimus kandidatas kreipėsi dėl paskyrimo Čiltern Hilso valdytoju.

23 *Ryja parke apelsinų žieveles* – airių

nacionalistai Fenikso parke susirinkimų metu valgydavo apelsinų žieveles, taip demonstruodami savo neapykantą oranžistams.

24 *Artėjantys įvykiai meta šešėlį* – eilutė iš Thomaso Campbello (1777–1844) baladės „Lošilio perspėjimas“ (1802).

25 *Bobo Doreno* – Bobas Dorenas – Joyce'o apsakymo „Pensionatas“ veikėjas.

26 *Trys rimtos panelės tiesiai iš mokyklos* – dainelė iš Gilberto operos „Mikado“ (1885).

27 *La causa è santa* (it.) – šventas reikalas.

28 *Mejerbyras* – turimas omeny Jacomo Meyerbeeras (1791–1864), žydų kilmės vokiečių kompozitorius, operos „Hugenotai“ (1835) autorius.

29 *Pažvelkite tiktai į šiuos paveikslus* – plg. Shakespeare'o „Hamletas“, III veiksmas, IV scena: Hamletas meldžia motinos palyginti dviejų brolių paveikslus.

30 *Bet tada dingsta aliuzija* – t. y. aliuzija į anglišką priežodį „Gimė su sidabriniu šaukštu burnoj“.

31 *ant Houto* – Houtas (Howth) – kalno pavadinimas.

32 *Ji buvo iš Sent Ležerų Donerailių giminės* – turima omeny Elizabeth Oldworth (?–1773), vienintelė vikonto Doneraile'o duktė. Būdama septyniolikos metų, ji tapo slapto masonų susirinkimo liudininke ir nuo tada prisiekė saugoti paslaptį.

33 *„Paukščio lizdas“* – Dublino misionierių organizacija, siekusi atversti jaunimą į protestantizmą.

34 *kur sudegė ir nuskendo per išvyką Niujorke* – 1904 m. birželio 15 d. Yst River upėje užsidegė garlaivis „General Slocum“. Gaisro metu žuvo daugiau kaip 500 žmonių, daugiausia vaikai.

35 *Pasipūtęs kaip Trojas* – turimas omeny Dublino arkivyskupas Johnas Thomasas Troy (1799–1823), proangliškos politikos šalininkas.

36 *Sero Tomo Dyno* – turimas omeny garsus airių architektas, daugybės Dublino pastatų autorius Thomasas Deanas (1792–1871).

SCILĖ IR CHARIBDĖ

Šis epizodas, kai kurių tyrinėtojų nuomone, iš pradžių autoriaus buvo sumanytas kaip vienas iš pirmos „Uliso“ dalies („Telemachas“, „Nestoras“, „Protėjas“) skyrių ir tik vėliau tapo devintu romano epizodu. „Scilės ir Charibdės“ centre – Stivenas ir jo samprotavimai; „Protėjuje“ šis jaunuolis vaikštinėjo vienišas paskendęs savo mintyse, o dabar jam tenka dalyvauti tikrame proto turnyre. Airijos nacionalinės bibliotekos direktoriaus kabinete vyksta diskusija – ją, kalbant Thomo Stearnso Elioto studijos „Ulisas: tvarka ir mitas“ žodžiais, galime apibūdinti taip: „Nenoriu pasakyti, kad kalbu tai, ką galvoju; aš tik reprezentuoju tam tikrą kalbėjimo procesą, galimą šiomis aplinkybėmis“ (netgi klausiamas, ar tikįs savo paties teorija, Stivenas nedelsdamas atsako: „Ne“). Diskusijos tema – Shakespeare'o fenomenas, menininko kūrybos ir gyvenimo ryšys, ištikimybė ir išdavystė, tėvo ir sūnaus santykiai.

Šiame epizode galime įžvelgti tokias pagrindinių motyvų paraleles su „Odisėja“: Scilė – tai dogma, Aristotelis, Stratfordas, Charibdė – misticizmas, Platonas,

Londonas, Ulisas – Sokratas, Jėzus, Shakespeare'as.

Epizodo organas – smegenys, menas – literatūra, simbolis – Stratfordas, Londonas, veiksmo vieta – biblioteka, laikas – antra valanda dienos, pasakojimo technika – dialektinė.

1 *... tuos neįkainojamus „Vilhelmo Meisterio" puslapius* – t. y. Goethe's romano „Vilhelmo Meisterio mokymosi metai" puslapiai, kuriuose kalbama apie tai, kaip herojus verčia „Hamletą".

2 *senk pa* – orig. „sinkapace" iš pranc. „cinque-pas" – penkiažingsnis.

3 *nukurantijo* – orig. „corantoed off" – iš pranc. šokio pavadinimo „courante".

4 *„Šėtono bėdomis"* – „Šėtono bėdos" – kadaise populiarios anglų rašytojos Marie Corelli (tikr. Mary Mackay, 1855–1924) romanas. Autorė pretenzingai laikė save „antruoju Shakespeare'u". Jos vaizduojamas Šėtonas primena Williamo Blake'o Šėtoną iš poemos „Miltonas".

5 *Daugiabalsis Šėtonas... lyg angelų* – eilutės iš Miltono „Prarastojo rojaus".

6 *Ed egli avea del cul fatto trombetta* (it.) – o tas pasturgaliu sutrimitavo (Dante, „Pragaras"; vertė Aleksys Churginas).

7 *Retadantė Ketlin, keturi gražūs žali jos laukai, svetimšalis jos namuose* – „Retadantė Ketlin" – pavergtos Airijos simbolis. Williamo Yeatso pjesėje „Ketlin Hulihan" (1902), „keturi gražūs žali jos laukai" – simboliški keturių Airijos grafysčių pavadinimai, „svetimšalis jos namuose" – tarp airių sukilėlių 1798 m. paplitęs anglų pavadinimas.

8 *ave, rabbi* (lot.) – sveikas, mokytojau. Stivenas pajuokia Krenlį, įsivaizduojantį save mesiju ir įsitikinusį, kad su dvylika vyrų iš savo gimtinės Tainahilio jis sugebės išlaisvinti Airiją.

9 *Slėnio šešėlyje...* – „Slėnio šešėlyje" („In the shadow of the glen") – Airijos Atgimimo veikėjo J. M. Synge'o (1871–1909) pjesės pavadinimas.

10 *nors aš žaviuosi juo, kaip ir senasis Benas, stabmeldiškai negarbindamas* – Benas Jonsonas pirmojo Shakespeare'o dramų leidimo (1623) įžangoje rašė, kad žavisi Hamletu jo „stabmeldiškai negarbindamas".

11 *Raselas* – t. y. jau minėtas Johnas Russellas, pasirašinėjęs inicialais A. E., kuriuos pokštininkai šifravo kaip „agrikultūrinis ekonomistas", o jis pats – „aeon" (graikiškai amžinybė).

12 *Gustavo Moro* – turimas omeny prancūzų dailininkas romantikas Gustave'as Moreau (1826–1898), kurį mėgo Russellas.

13 *Danlopas* – Danielas Dunlopas, garsus airių teosofas.

14 *Džadžas* – Williamas Judge'as, garsus airių teosofas.

15 *Arvalas* – vadovaujantis teosofinio judėjimo organas.

16 *K. H.* – turimas omeny Jelenos Blavatskajos mokytojas, tibetietis Koot Hoomi.

17 *P. Ž.* – t. y. paprastas žmogus.

18 *J. P. B.* – Jelena Petrovna Blavatskaja.

19 *Pfuiteufel!* (vok.) – baisi gėda!

20 *misteris Geriausias* – orig. „mister Best" (angl. „best" – geriausias, šauniausias ir pan.). Turimas omeny Richardas Irwinas Bestas (1872–1952), Airijos nacionalinės bibliotekos direktoriaus pavaduotojas, vertėjas.

21 *čia ir dabar, per kuriuos visa dabartis*

panyra į praeitį – svarbus Joyce'o filosofijos ir estetikos principas, siejamas su Augustino Palaimintojo (353–430) veikalo „Apie dvasios nemirtingumą" mintimis.

22 *Žiubenvilio* – turimas omeny Henri d'Arbois de Jubainville'is (1827–1910), prancūzų keltologas, Collège de France Keltų studijų profesorius, kurio paskaitas lankė Synge'as. Jubainville'o veikalą „Airių mitologinis ciklas" (1903) į anglų k. išvertė Bestas.

23 *Bėk skubėk... skurdžia kalba* – eilutės iš airių poeto Douglaso Hyde'o eilėraščio.

24 *Stivenas Makkena* – Stephenas MacKenna (1872–1954), airių neoplatonistas, rašytojas.

25 *Il se promène, lisant au livre de lui-même* (pranc.) – Jis vaikštinėja skaitydamas knygą apie save patį.

26 *Hamlet ou le Distrait, pièce de Shakespeare* (pranc.) – Hamletas, arba Išsiblaškėlis, Shakespeare'o pjesė.

27 *Robertas Grynas* – turimas omeny Robertas Greenas (1558–1592) – dramaturgas, Shakespeare'o varžovas.

28 *Devynios gyvybės* – „Hamlete" – aštuonios mirtys. Devintąja Stivenas laiko Shakespeare'o sūnaus Hamneto mirtį.

29 *Chaki spalvos Hamletai šaudo nedvejodami* – anglų ir būrų kare anglų uniforma buvo chaki spalvos. „Šaudyk nedvejodamas" – airių sukilėlių šūkis.

30 *koncentracijos stovyklos, apdainuotos misterio Svinberno* – užuomina apie Charleso Swinburne'o (1837–1909) sonetą „Apie pulkininko Bensono mirtį" (1901), kur aprašoma Bensono mirtis būrų stovykloje, skirtoje karo belaisviams.

31 *limbo patrum* (lot.) – tėvų kraštas.

32 *Berbedžą* – turimas omeny Richardas Burbage'as (1567–1619), anglų aktorius, suvaidinęs beveik visus pagrindinius vaidmenis Shakespeare'o pjesėse.

33 *Ar tu čia, bičiuli?* – „Hamletas", I veiksmas, V scena; vertė A. Nyka-Niliūnas.

34 *absit nomen!* (lot.) – neminėsime vardo!

35 *archontų* – archontai – Atėnų seniūnai, įvykdę mirties bausmę Sokratui.

36 *į plikarausvį lolardo obuolį, nekalto, nors ir apšmeižto* – šiame skyriuje aprašomas bibliotekininkas – tai Thomasas Lysteris (1855–1922), vyriausiasis Airijos nacionalinės bibliotekos bibliotekininkas (1895–1920), pacifistas, kvakeris ir lolardas. Dėl savo religinių pažiūrų jis kėlė įtarimą katalikams.

37 *Į Romevilį* – t. y. į Londoną.

38 *Net jeigu žemės drebėjimas nebūtų nurodęs datos* – 1580 m., kai Shakespeare'ui buvo 16 metų, Anglijoje įvyko stiprus žemės drebėjimas.

39 *Luisas H. Viktoris* – turimas omeny XIX pab. airių literatas Louisas H. Victory.

40 *T. Kolfildas Irvinas* – T. Caulfieldas Irwinas, airių poetas, domėjęsis okultizmu.

41 *Džordžas Robertsas* – George'as Robertsas, Dublino leidyklos „Monsel" vadovas. 1909 m. pasirašė su Joyce'u sutartį dėl „Dubliniečių" leidimo, tačiau vėliau buvo priverstas ją atšaukti.

42 *Longvortas* – Ernestas Longworthas, proangliško laikraščio „Daily Express" leidėjas.

43 *Cordoglio* (it.) – liūdesys.

44 *Kristaus lapinas* – turimas omeny

George'as Foxas (1624–1691), kvakerių bendruomenės įkūrėjas. Angl. „fox" – lapė.

45 *Ta an bad ar an tir. Taim imo shagart* (air.) – „Laivas yra ant kranto. Aš esu kunigas." Sakiniai iš airių kalbos vadovėlio, kurio autorius kunigas Eugene'as Growney (1863–1899).

46 *E quando vede l'uomo l'attosca* (it.) – Ir kai pažvelgia į žmogų, nunuodija jį. Brunetto Latini (1220–1294) pateiktas basilisko aprašymas („Il Tesoro", 1260).

47 *Kas per miestas, didieji mokovai?* – J. Donelly (1831–1901) „Didžiosios kriptogramos" (1887) autorius (kaip, beje, ir daugelis kitų „žongliruotojų šifrais") palaikė amerikietės Solter Bacon (1811–1859) teoriją, kad tikrasis Shakespeare'o tekstų autorius yra Francisas Baconas (1561–1626). Ši moteris savo tyrinėjimus atliko Hastingso („Kas per miestas") mieste, Minesotos valstijoje.

48 *Tir na n-og* (air.) – Jaunystės šalis. Taip senovės keltų mitologijoje buvo vadinamas kraštas Airijos vakaruose.

49 *L'art d'être grand...* (pranc.) – ši frazė gali būti skaitoma dvejopai: „L'art d'être grand" – menas būti didžiam; ir „L'art d'être grand (père) – menas būti seneliu. Po šios frazės 1986 m. „Uliso" leidime įdėtos dvi pastraipos, kurių kituose leidimuose nėra. Dėl jų kilo nemažai ginčų. Jos skamba taip: „ – Ar tik nepamatys jis joje atgimusio kito įvaizdžio, o drauge su juo ir savo jaunystės atminimo?
Ar bent supranti, apie ką kalbi? Taip, meilė. Žodis, žinomas visiems žmonėms. *Amor vero aliquid alicui bonum vult unde et ea quae concupiscimus...*"

50 *buonaroba* (it.) – neskoningai išsipuošusi, krintanti į akis moteris.

51 *Was Du verlachst, wirst Du noch dienen* (vok.) – iš ko juokiesi, tam ir patarnausi.

52 *Johanas Mostas* – t. y. Johannas Mostas (1846–1906), vokiečių leidėjas, anarchistas, gynęs teroristus, įvykdžiusius žmogžudystę Fenikso parke.

53 *Jis, Kuris Pats save... numirę* – pašaipūs Johanno Mosto žodžiai iš rašinio, pavadinto „Gottes Pest". 1902 m. jis buvo išverstas į anglų kalbą kaip „The Deistic Pestilence" („Deistinė epidemija").

54 *Tai vyrukas, kuris rašo panašiai kaip Singas* – kartą Yeatsas pastebėjo, kad Synge'as rašo panašiai kaip Aischilas. Ilgainiui ši frazė peraugo į pokštą, kurį ir prisimena Maligenas lygindamas Synge'ą su Shakespeare'u.

55 *Misteris Pats, Viljamas Himselfas* – t. y. pats Shakespeare'as. Pretendentų į „V. H." inicialus yra bent penki. Minėtame apsakyme Oscaras Wilde'as iškelia hipotezę, kad sonetai buvo skirti Viliui Hjūzui (Willie Hughes), atkreipdamas dėmesį į tai, kad pavardė „Hughes" ir žodis „hues" (atspalviai, spalvos) tariami vienodai.

56 *Hjūzas ir „hews", tai yra kapoja, ir „hues", spalvos* – orig. „Hughes and hews and hues" – visi trys žodžiai tariami vienodai, bet turi skirtingas prasmes.

57 *gyvasties vandens* – orig. „usquebaugh" – seniau šis žodis airiškai reiškė „viskį", jis kilęs iš gėlų „uisce beathadh" (gyvenimo vanduo).

58 *„Sentimentalistas... padaryta"* – citata iš Mereditho romano „The Ordeal of Richard Feverel" (1859). Šio kūrinio paantraštė: „Tėvo ir sūnaus istorija".

59 *palabras* (isp.) – žodžiai.

60 *C'est vendredi saint!* (pranc.) – tai didysis penktadienis!

61 *Čia tas žydpalaikis!* – plg. 1908 m. įrašą Joyce'o užrašų knygutėje: „Gogarty: jis kalbėjo apie rašymą iš dešinės į kairę, kai pasakiau jam, kad taip savo sąsiuviniuose rašė Leonardo da Vinci, ir po akimirkos prisiekė, kad, po velnių, jis rašysiąs kaip graikai, o ne kaip tie žydpalaikiai".

62 *Gyvenimo gyvenime, tavo lūpos liepsnoja* – Percey Shelley eilėraščio „Išlaisvintasis Prometėjas" (1839) eilutė.

63 *Kallipyge Venera* – graikiškas žodis „kallipyge" sudarytas iš dviejų dėmenų – „kalli" (grožio kamienas, grožis) ir „pyge". (sėdmenys). Apnuoginusios savo sėdmenis Veneros Kalipigos statula stovi Nacionaliniame muziejuje Neapoly.

64 *Dievaitis seka įkandin, mergelė slepiasi* – eilutė iš Algernono Charleso Swinburno tragedijos „Atalanta Kalidone" (1865).

65 *Meningemo istoriją* – apie šį nuotykį žinoma iš advokato Johno Manninghamo dienoraščio 1601 m. kovo 13 d. įrašo.

66 *Encore... veux?* (pranc.) – dar dvidešimt su. Truputėlį paišdykausim. Minetas? Nori?

67 *Viljamo Deivenanto* – turimas omeny Williamas Davenantas (1606–1668), anglų poetas ir dramaturgas, viešbučio Oksforde savininko sūnus. Pasak gandų, Shakespeare'as, vykdamas į Stratfordą, visada apsistodavo šiame viešbuty. Viešbučio savininko žmona esą buvo Shakespeare'o meilužė, o Davenantas – jų sūnus.

68 *O palaiminta Margarita Marija Pakukuok!* – Maligenas iškraipo prancūzų vienuolės mistikės Margaretos Mary Alacoque (1647–1690) vardą.

69 *pražiliarudis* – orig. „greyedauburn". Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad žodį sudaro du dėmenys – „greyed", pražilęs, ir „auburn", kaštonplaukis, tačiau jame galima įžvelgti ir trečiąjį dėmenį – „daub" (tepliojimas, teplionė, teplioti), kurį būtų galima sieti su kai kurių tyrinėtojų pateikiama versija, esą vienoje iš Stratfordo bažnyčių Shakespeare'o biustas buvo nemokšiškai nudažytas, o plaukai – nutepalioti rudai.

70 *Džerardo* – turimas omeny Johnas Gerardas (1545–1612) – karalienės Elžbietos sodų prižiūrėtojas.

71 *Šarantone* – Šarantonas (Charenton-le-Pont) – Paryžiaus priemiestis ties Marnos ir Senos santaka; taip pat didelė psichiatrinė ligoninė Sent Morise.

72 *Antrą pagal gerumą lovą* – plg. dokumento, laikomo Shakespeare'o testamentu, žodžius: „Item I gyve unto my wife my second best bed with the furniture" (*Item* aš palieku savo žmonai antrą pagal gerumą savo lovą su baldais).

73 *Separatio a mensa et a thalamo* (lot.) – atskyrimas nuo stalo ir guolio.

74 *Nel Gvyn Herpilis* – turima omeny Aristotelio meilužė.

75 *Viljamas Šekspyras ir kompanija* – kalbama apie knygyną (Odeono gatvė 12), kurį 1919 m. lapkritį įkūrė Sylvia Beach (1887–1962). Šalia knygyno veikė ir spaustuvė. Joje 1922 m. Beach dėka tūkstančio numeruotų egzempliorių tiražu pirmą kartą buvo išleistas „Ulisas".

76 *Katamitas* – (lot. „catamītus") – berniukas, laikomas homoseksualiniams poreikiams tenkinti. Vardo Ganymēdēs (Ganimedas, jaunuolis, dievų taurininkas) variantas.

77 *Obrio arklininkas* – seras Johnas Aubrey „Trumpose biografijose" („Brief Lives") Shakespeare'ą vadina „arklių laikytoju".

78 *mafekingiško entuziazmo* – Mafekingas – miestas Pietų Afrikoje, atlaikęs 217 dienų būrų apgultį anglų ir būrų karo metu.

79 *Mingo, minxi, mictum, mingere* (lot.) – Šlapinuosi, šlapinausi, apšlapintas, šlapintis.

80 *Sufflaminandus sum* (lot.) – tebūsiu patikrintas.

81 *Amplius... multos* (lot.) – Ir dar. Žmonių visuomenėje būtiniausia, kad daugelį sietų draugystės ryšiai.

82 *Pogue mahone! Acushla machree* (air.) – Pabučiuok man subinę! Mano širdies plakimas!

83 *Pražudyti... tikrai* – eilutė iš Synge'o dramos „Jojikai" („Riders", 1904).

84 *Niekatėtis* – orig. „Nobodaddy". Williamo Blake'o sukurta keršingo ST dievo versija, pykčio ir pragaro ugnies valdovas („Rosečio rankraštis").

85 *Kuri valia?* – originale šis dialogas grindžiamas žodžių žaismu. Misteris Geriausias kalba apie Vilį („Will"), turėdamas omeny mažybinę Viljamo vardo formą, tačiau „will" gali reikšti ir valią, testamentą, norą. Plg.:
– Gentle Will is being roughly handled, – gentle Mr. Best said gently.
– Which will? – Gagged sweetly Buck Mulligan.

86 *inquit Eglintonus Chronolologos* (lot.) – patvirtino Eglintonas Metraštininkas.

87 *altoninės* – orig. „Ultonian" – tai iškraipytas Ulster (Alsteris).

88 *nel mezzo del cammin di nostra vita* – gyvenimo nuėjęs pusę kelio. (Pirmoji Dante's „Pragaro" eilutė; vertė A. Churginas).

89 *Amplius. Adhuc. Iterum. Postea* (lot.). – Ir dar. Iki šiol. Dar kartą. Paskui.

90 *Tas buldogas iš Akvino* – turimas omeny dominikonas (lot. „Domini canis" – Viešpaties šuo) Tomas Akvinietis.

91 *Ratlendbekonsautemptonšekspyras* – orig. „Rutlandbaconsouthamptonshakespeare". Šiame žodyje, be paties Shakespeare'o, išvardyti dar trys pretendentai į jo darbus: „Ratlend" – tai Rogeris Mannersas, Ratlendo grafas, „bekon" – Francis Baconas, „sauthempton" – Henry Risley, Soutemptono grafas.

92 *Šia pjese pasikliausiu!* – „Hamletas", II veiksmas, II scena; vertė A. Nyka-Niliūnas.

93 *... jo motinos giminė...* – Shakespeare'o motinos mergautinė pavardė buvo Arden. Ardeno giria – reali vieta Anglijoje ir idiliška veiksmo vieta komedijoje „Kaip jums patinka".

94 *Kaip ir Džonui O'Gontui* – Džonas O'Gontas – „Ričardo II" personažas.

95 *honorificabilitudinitatibus* (lot.) – vienas iš ilgiausių lotynų kalbos žodžių, reiškiantis „apipiltas pagyrimais ir išaukštintas". Jis buvo pavartotas „Tuščiose meilės pastangose".

96 *scenos drebintojo* – orig. „shakescene". Žodžių žaismas – plg. Shakespeare (angl. „shake" – kratyti, „speare" – ietis).

97 *Autontimorumenos. Bous Stephanoumenos* (gr.) – savęs kankintojas. Jautis, karūnuojantis save.

98 *S. D.: sua donna. Gia: di lui. Gellindo risolve di non amare S. D.* (it.) – S. D.: savo damos. Žinoma: jo. Atšalusi nusprendžia nemylėti S. D.

99 *Stephanos* (gr.) – karūna.

100 *Pater ait* (lot.) – Tėve, šaukia.

101 *Pas vaistininką* – rašytojo brolis Stanislausas Joyce'as, knygos „Recollections of James Joyce by His Brother" autorius, tuo metu tarnavo pas vaistininką.

102 *balso Ezavo* – Ezavas – vyriausias Izaoko sūnus, pardavęs savo pirmagimystės teisę už viralą (Pradžios knyga 25, 27–34).

103 *tai, kas jam nėra vargšai – visuomet su juo* – aliuzija į NT žodžius „neturtėlių jūs visuomet turite pas save, bet mane ne visuomet turėsite" (Mt 26, 11).

104 *protasis, epitasis, catastasis, catastrophe* – sen. graikų dramos terminai: pristatymas, išplėtojimas, pakilimas, atomazga.

105 *Tie, kurie jau vedę... kaip buvę* – „Hamletas", III veiksmas, I scena; vertė A. Nyka-Niliūnas.

106 *bakalaurą menų* – orig. „of arts a bachelor". Žodis „bachelor" angliškai gali reikšti ir bakalaurą, ir viengungį.

107 *Tikiu, o Dieve, padėk mano netikėjimui* – plg. Evangelija pagal Morkų 9, 24.

108 *Egomen* (lot.) – aš pats.

109 *klajokli Engai, apsuptas paukščių* – plg. W. B. Yeatso (1865–1939) eilėraščius „The Song of Wandering Aengus" ir „The Old Age of Queen Maeve". Pastarajame kūrinyje Engas apibūdinamas kaip tas, „ties kurio veidu sparnais plakė paukščiai".

110 *Mincijus* – upė, minima Vergilijaus „Elegijose" ir Miltono „Likide".

111 *santechnikų salę* – orig. „plumbers' hall" – liaudyje paplitęs Mechanikos instituto (Abbey street), kurio patalpose 1902 m. po remonto įsikūrė Abatijos teatras, pavadinimas. Jį įsteigė Edvardas Martinas.

112 *femme de trente ans* (pranc.) – trisdešimtmetė moteris.

113 *šviesiais, tinkamais papurenti Fedono plaukais* – Platono „Fedone" Sokratas glosto šviesius jaunuolio plaukus.

114 *Vos riksmas... iš visų jėgų* – Yeatso eilėraščio „Baile and Aillin" parodija.

115 *Gražiausia iš knygų... amžiuje* – taip Yeatsas savo pratarmėje apibūdino Isabelle's Augustos Gregory (1852–1932) išverstą į anglų kalbą ir išleistą 1902 m. airių legendą „Cuchulain of Murheimne".

116 *Ak, toji naktis Kemdeno salėj... vėmaluose* – tai iš tiesų įvyko birželio 20 d., kai Joyce'as buvo išmestas iš McKernanų buto dėl nuomos nemokėjimo ir nusprendė paūžauti. Tarp „Erino dukterų" buvo Vera Esposito, aktorė, kuriai Joyce'as buvo padaręs didelį įspūdį prieš keletą dienų. Šiam įvykiui skirtas toks rašytojo eilėraštukas:

O, there are two brothers, the fays,
Who are excellent players of plays,
And needless to mention, all
Most unconventional,
Filling the world withamaze.

But I agreed those brothers the Fays,
Whose ways are conventional ways,
For I lay in my urine
While ladies so pure in
White petticoats ravished my gaze.

117 *Čia stebėjau paukščius, burdamas iš jų skrydžio* – Stivenas stebėjo paukščius 5-ame „Menininko jaunų dienų portreto" skyriuje, norėdamas pagal jų skrydį nuspėti savo ateitį. Tuomet paukščiai skrido kontinentinės Europos link.

118 *Oksenfordo maniera* – turimas omeny homoseksualizmas. „Ox(en)ford" – angl. „oxen" – jaučiai.

119 *Pagarbinkim dievus... altorių* – paskutinės Shakespeare'o „Cimbelino" eilutės.

KLAJOJANČIOS UOLOS

Epizodo veiksmo laikas – trečia valandos popiet. „Klajojančios uolos“, nors ir yra knygos viduryje, pasak paties Joyce'o, „neturi jokio ryšio su tuo, kas buvo anksčiau ar įvyks po to“ (James Joyce, „Letters“, 149). Skyriaus struktūra kelia didelį tyrinėtojų susidomėjimą: ar tai tik savotiška pertrauka, intermedija? O gal mažas viso romano modelis, susidedąs iš aštuoniolikos epizodėlių ir kodos – devyniolikto epizodėlio (naujo kūrinio užuomazga?). Iš visų devyniolikos sinchroninių scenų (kad pabrėžtų įvykių vienalaikiškumą, autorius kiekvienoje įterpia po vieną ar kelis sakinius iš kitų epizodėlių) labiausiai išsiskiria pirma ir paskutinė. Tai ne tik Dublino panoramos vaizdeliai, bet ir idėjiniai motyvai. Tėvas Konmis ir vicekaralius, skirtingai nei kiti pasirodantys ir pranykstantys personažai, keliauja per visą miestą; tai dvi valdančios jėgos – Bažnyčia ir Imperija (tema ne nauja, jau pirmame skyriuje Stivenas teigė esąs dviejų valdovių tarnas). Jų keliai niekada nesusikerta (įtakos sferų pasidalijimas); pirmosios institucijos atstovas aprašytas su šilta ironija, antrosios – su šalta pašaipa.

Epizodo menas – mechanika (tai lemia sinchroninis pasakojimo pobūdis; be to, prisiminkime reguliariai susiglaudžiančias ir atsiskiriančias „Odisėjos“ uolas; dažnai su mechanika siejami dalykai įvardijami ir tiesiogiai – Tomo Ročfordo mechanizmas, Anderseno laikrodžiai, garlaivio sprogimas ir t.t.), judėjimo čia labai daug, sudedamųjų dalių santykiai keičiasi, tačiau siužetas nejuda pirmyn; pasakojimo stilius – apgaulingas paprastumas, technika – labirintas, taigi ir personažai, ir skaitytojai nuolatos klaidinami (tie patys dalykai vadinami skirtingais vardais, skirtingi žmonės vadinami tais pat vardais, nemaža paslėptų dviprasmybių). Skyriaus simbolis – piliečiai (klajojančios uolos, tai susitinkančios, tai išsiskiriančios), organas – cirkuliuojantis kraujas.

1 *Arteino* – Arteinas – šiaurinė Dublino parapija, kurioje buvo įsikūrusi našlaičių mokykla.

2 *Vere dignum et justum est* (lot.) – iš tiesų verta garbės ir teisinga.

3 *Belvederyje* – Belvederis – jėzuitų mokykla Dubline. Joje kartu su Robertu ir Eugene'u Sheehy mokėsi ir Joyce'as.

4 *B. A.* (lot.) – „Baccalaureus Artium“ – laisvųjų menų bakalauras.

5 *D. V.* (lot.) – „Deo volente“ – Dievo valia.

6 *ejaculatio seminis inter vas naturale mulieris* (lot.) – sėklos išsiliejimas į moters esybės indą.

7 *Moutonner* (pranc.) – garbanotis, suptis į vilną.

8 *Deus in adiutorium* (lot.) – Dieve, padėk.

9 *Beati immaculati* (lot.) – palaiminti, nesutepti.

10 *Principium... tuae* (lot.) – Teisinga tavo žodžių esmė: ir amžinas kiekvienas tavo teisingumo nuosprendis.

11 *Principes... meum* (lot.) – Vyresnybė persekioja mane nekaltą, bet vis dėlto žodžio tavo bijo mano širdis.

12 *Ma* (it.) – Bet!

13 *Jis pažiūrėjo pro Stiveno petį į gumbuotą Goldsmito pakaušį* – Oliverio Goldsmitho statula stovi už Trejybės (Trinity) koledžo tvoros.

14 *Anch'io... sacrifica* (it.) – Aš irgi taip galvojau, kai buvau jaunas kaip jūs.

Buvau tvirtai įsitikinęs, kad pasaulis – tai žvėris. Tačiau jūsų balsas... jis galėtų būti pajamų šaltinis. O vietoje to, jūs aukojatės.

15 *Sacrifizio incruento* (it.) – auka bekraujė.

16 *Speriamo... Ma, dia retta a me. Ci rifletta* (it.) – Tikėkimės... Bet paklausykite manęs. Pagalvokite.

17 *Ci rifletto* (it.) – Pagalvosiu.

18 *Ma, sul serio, eh?* (it.) – Bet tik rimtai, a?

19 *Eccolo... caro* (it.) – Štai jis. Užeikite pas mane ir pagalvokite. Sudie, mielasis.

20 *Arrivederia... grazie* (it.) – Iki pasimatymo, maestro. Ir ačiū.

21 *Di che?.. cose!* (it.) – Už ką? Nepykstate, ar ne. Viso geriausio!

22 *kur nestovėjo Vulfo Tono statula* – 1898 m. Dubline buvo padėtas T. Wolfe'o (1763–1798), airių revoliucionieriaus, paminklo pamatas, bet paminklas „Uliso" įvykių dieną dar nebuvo pastatytas.

23 *Kilderio grafą* – turimas omeny grafas Geraldas Fitzgeraldas (1456–1513), padegęs Kašelio katedrą 1495 m.

24 *Templ Bar kvartale* – Templ Bar (Temple Bar) – Dublino kultūros centras su daugybe siaurų gatvių, restoranų, kavinių, galerijų, teatrų ir t. t.

25 *„Bloom is on the Rye"* – populiari daina pagal Henry R. Bishopo muziką „Rugiai žydi". Žodžių žaismas: angl. „bloom" reiškia žydėjimas, taip pat tai – Leopoldo Blumo pavardė.

26 *Aristotelio „Šedevro"* – knyga, ypač populiari Anglijoje XVII–XVIII a., klaidingai priskiriama Aristoteliui.

27 *Emetas* – turimas omeny airių nacionalistų lyderis Robertas Emmetas (1778–1803), kovojęs prieš anglų valdžią, pakartas 1803 m.

28 *Kažkur čia... Moiros namo* – Edvardas Fitzgeraldas (1763–1798) – airių sukilimo dalyvis. Henris Sirras (1764–1841) – Dublino meras, 1798 m. Votlingo gatvėje surengęs jam pasalą. Fitzgeraldui pavyko pabėgti, tačiau vėliau jis buvo pagautas, sužeistas ir mirė kalėjime. Jo žmona slėpėsi grafui Moirai (1746–1823) priklausančiame name; sutuoktiniai slapčia susitikinėdavo arklidėse.

29 *Hynenas boksuojasi su Sejersu* – turima omeny legendinė Heenano ir Sayerso dvikova – ji tęsėsi 37 raundus, kol į ringą įsiveržė minia.

30 *Stephano Dedalo, alumno optimo, palman ferenti* (lot.) – Stivenui Dedalui, pavyzdingam mokiniui, dovanų.

31 *Se el yilo nebrakada femininum! Amor me solo! Sanktus! Amen* – kelių kalbų – lotynų, iškraipytos ispanų, arabų – mišinys. „Mano mažas dangus moteriškumo. Mylėti tik mane! Šventas! Amen."

32 *Peterio Salankos* – trapistų vienuolyno Ispanijoje abatas.

33 *Joachimo* – turimas omeny Joachimas Abbas (1145–1202), italų teologas, kurio darbus studijavo Stivenas. Minėtas 3 skyriuje.

34 *Nusileisk... vilnas* – plg. 3 skyriaus žodžius – „Descende calve, ut ne nimium decalveris".

35 *Bodegoj* – t. y. alkoholinių gėrimų parduotuvėje, papr. veikiančioje nelegaliai.

36 *Manding, tas žydas labai geras* – citata iš Shakespeare'o „Venecijos pirklio (I veiksmas, III scena).

37 *locum tenens* (lot.) – einantis pareigas.

38 *DKB* – orig. „DBC". Iš tiesų egzistavusios Dublino kepimo bendrovės (Dublin Bakery Company) pavadinimo santrumpa.

39 *blyški mirtis ir rožinis gimimas* – eilutė iš Swinburne'o eilėraščio „Būtis" (1870).

40 *Pokornas* – t. y. Julius Pokornas, keltologas, „Airijos istorijos" (1916) autorius.

41 *Vaildo namo kampo* – Oscaro Wilde'o tėvai gyveno Merjen aikštėje.

42 *Coactus Volui* (lot.) – „priverstas sutikau". Teisinis terminas.

43 *dernier cri* (pranc.) – paskutinis (mados) šauksmas.

SIRENOS

Reikšmingą vietą Joyce'o kūryboje užima muzikinė tema – dažnai minimi įvairūs kompozitoriai, „skamba" arijos bei dainos (beje, ir pats autorius buvo puikus dainininkas, tenoras). „Sirenose" ypač išryškėja modernistinis, eksperimentinis Joyce'o prozos pobūdis. Pirmi šio epizodo puslapiai – tartum nesuprantamų, keistų, pabirų frazių rinkinys. Būtent šie sakiniai sukėlė cenzoriaus įtarimą, rašytojui siunčiant „Sirenas" iš Šveicarijos į Angliją Pirmojo pasaulinio karo metu. Cenzorius nusprendė, kad tai – šifruotas pranešimas, tačiau sukviesta literatūros ekspertų komisija galiausiai priėjo prie išvados, jog čia – viso labo ekstravagantiška proza.

Epizodo pradžioje, primenančioje instrumentų derinimą prieš atliekant muzikos kūrinį, nuskamba 58 muzikinės temos-leitmotyvai, kurie bus išplėtoti vėliau pačiame tekste. Šie įžanginiai sakiniai savo skambesiu primena tam tikro instrumento ar jų grupės (mušamieji, pučiamieji, styginiai ir pan.) garsus. Pasakojimo technikos požiūriu „Sirenos" – vienas iš subtiliausių ir tobuliausių knygos skyrių, jo analogu laikoma muzikinė fuga, tai yra kūrinys, kuriame ta pati tema kartojama įvairiais balsais. Tekstas kupinas operų pavadinimų, dainininkų pavardžių, eilučių iš įvairiausių muzikos kūrinių, čia skamba varpelis ir baro fortepijonas, caksi arklių kanopos, kukuoja laikrodžio gegutė, dainuoja personažai ir pan. Muzikiniu principu komponuojama ir žodžių daryba, ir sintaksė – žodžiai skaidomi, jungiami, keičiama jų tvarka, jie netikėtai pakartojami, į vieną sakinį gramatiškai neleistinu būdu įsiterpia kitas sakinys...

Joyce'o tyrinėtojas Linati paneles Dus ir Kenedi tapatina su Partenope ir Leukotėja. Jos vilioja, kviečia, žadina geidulį. Tačiau sirenomis galime laikyti ir Martą, ir Moli, kurios neduoda ramybės Blumui.

Epizodo organas – ausis, veiksmo vieta – „Ormondo" viešbučio baras ir vestibiulis, laikas – 4 valanda popiet, simbolis – bufetininkės, pasakojimo technika – fuginė.

1 *beau* (pranc.) – kavalierius, simpatija.

2 *O Idolores, rytinių jūrų karaliene* – eilutė iš Leslie Stuarto operetės „Floradora".

3 *en ville... sur mer* (pranc.) – mieste... jūroje. Galbūt turimi omeny viešieji namai – Ebi gatvėje (mieste) ir Edeno krantinėje (jūroje).

4 *menestrelis iš laukinių drėgnų Vakarų* – aliuzija į patriotinę Williamo Rooney dainą „Vyrai iš Vakarų".

5 *Tolin įsmeigęs žvilgsnį gedinčio kalno* –

aliuzija į Williamo Percy Frencho (1854–1920) dainą „Gedulo kalnai" (muzika W. Houstono Collissono).

6 *Žvaigždės... perlai* – žodžiai iš J. L. Hattono dainos „Sudie, miela, sudie".

7 *Sonnez la cloche!* (pranc.) – paskambinkite varpeliu.

8 *prarasto akordo* – aliuzija į dainą (žodžiai Adelaide's A. Procter, muzika Arthuro Sullivano), „Prarastas akordas", kurioje dainuojama apie vargonininką, mėginantį vargonu išgauti „dievišką akordą".

9 *Pulko duktė* – Donizetti (1797–1848) operos pavadinimas („Pulko duktė", 1840).

10 *O mano airė Moli* – eilutė iš populiarios airių baladės.

11 *dėl didžiulio apmaudaus rikto* – jis padainavo tenorui skirtą dainos „Meilė ir kova" dalį.

12 *Amoroso ma non troppo* (it.) – meiliai, bet ne per daug.

13 *Ben Hout* – turima omeny kalva Houto (Howth) iškyšuly.

14 *M'appari* – arija iš Fredericho von Flotowo operos „Marta". Itališkai ją yra įdainavęs Enrico Caruso.

15 *M'appari tutt amor: / Il mio sguardo l'incontr...* (it.) – mane aplankė meilė, mano žvilgsnis ją sutiko...

16 *Makgakinas* – turimas omeny garsus airių tenoras Bartonas M'Guckinas (1852–1913).

17 *Ten, tarp mirusiųjų* – Johnui Dyeriui (1700–1758) priskiriama daina, kurioje dainuojama apie girtuoklius. Mirusieji – tai tušti buteliai, gulintys po stalu po šventės.

18 *„Jau viskas prarasta"* – arija iš operos „Marta".

19 *sena saldi meilės daina* – populiarios dainos pavadinimas (žodžiai G. Cliftono Binghamo, muzika – J. L. Malloy).

20 *Dženi Lind sriuba* – Jenny Lind (1820–1888) – švedų dainininkė (sopranas). Amžininkų buvo vadinama „švedų lakštingala". Saugodama figūrą bei balsą laikėsi griežtos dietos. Jos garbei prancūzų kulinarai sukūrė dietinės sriubos receptą.

21 *senajame Madride* – aliuzija į Cliftono Binghamo (žodžiai) ir H. Trote'o (muzika) dainą „Senajame Madride".

22 *Tai – didybė ir garbė* – eilutė iš Balfe'o „Kastilijos rožės".

23 *Mes niekad nesikalbam susitikę* – žodžiai iš „Kastilijos rožės".

24 *įtrūko liutnia* – eilutė iš Alfredo Lordo Tennysono baladės „Merlinas ir Vivjen".

25 *Corpus paradisum* (lot.) – Rojaus kūnas.

26 *„Blumenlied"* (vok.) – gėlių daina.

27 *Ką šnabžda laukinės bangos?* – populiarios dainos pavadinimas (žodžiai J. E. Carpentero, muzika Stepheno Gloverio).

28 *qui est homo* (lot.) – kas tasai žmogus. Eilutė iš Jacobo'ui Dei Benedetti (1230–1306) priskiriamos poemos „Stabat mater dolorosa", pagal kurią sukurta daug garsių muzikos kūrinių.

29 *Merkadantė* – turimas omeny italų kompozitorius Giuseppe Saverio Mercadante (1795–1870), daugelio kamerinių kūrinių autorius.

30 *karakarakara* – matyt, aliuzija į Buffono aprašytą puošnų paukštį, vadinamą kara, kuris prijaukintas „vaikšto kaip šeimininkas po namus", o kai nori įeiti, pabeldžia snapu į duris.

31 *Qui sdegno* (it.) – čia pasipiktinimas. Šiais žodžiais prasideda itališka Mozarto „Užburtosios fleitos" versija.

Šioje ir netrukus po jos skambančioje „keršto arijoje“ kalbama apie išdavystę, pareigą, bei atleidimą.

32 *„Trumpaplaukį vaikiną“* – Williamo B. McBurnney baladė („The Croppy Boy“) apie 1798 m. airių sukilimą jau buvo minėta 6 skyriuje. (Trumpaplaukiais („Croppies“) buvo vadinami airių sukilėliai.) Joje taip pat dainuojama apie išdavystę bei kerštą. Taigi Tomas Kernenas vietoje atleidimo pasirenka kerštą. Šios dainos eilutės ne sykį skamba šiame skyriuje. Išdavystės tema artima žmonos apgaudinėjimo Blumo nuotaikai.

33 *Norėtų tarti žodį* – eilutė iš „Trumpaplaukio vaikino“. Kitos, tolesnės, retsykiais truputį pakeistos šio skyriaus eilutės iš tos pat baladės: „Kunigas namuose“, „Į tuščią salę įėjo jaunuolis“, „niūrią menę“, „kunigą su kamža“, „atsiklaupė“, „mušėsi kumščiu į krūtinę: mea culpa“, „nuo Velykų trissyk susikeikė“, „o kartą mišių metu nuėjęs lošti“, „sykį ėjo pro šventorių ir nesukalbėjo maldos už savo motinos vėlę“, „Per Roso apgultį“, „Gouryje visi jo broliai krito“, „paskutinis iš savo giminės“, „į Veksfordą“, „jis nejautė neapykantos“, „Tėvynė man svarbiau už karalių“, „palaimink mane, tėve!“, „palaiminki mane ir leiski eit“, „leibgvardijos kapitonas“, „kimiai, šiurkščiai nusikeikė“, „viena valanda tau liko gyventi“, „štai ten, upė“, „aš čia šeimininkas“, „amen“, „išdavikams – virvė“, „Ženevos barake tas jaunuolis mirė“, „ir Pasidže jo kūną pakasė“, „sukalbėkite maldą, išspauskite ašarą“, „jis buvo trumpaplaukis vaikinas“.

34 *Persų šachui* – persų šachas lankėsi Anglijoje 1873 m. ir 1889 m.

35 *nekalta* – Joyce'as tapatina panelę Dus su sirena Partenope, kurios vardas reiškia „nekalta mergelė“ arba „mergelės veidas“.

36 *Neįžiūrėjau, ar ta deivė* – Blumas svarsto, ar deivės turi išeinamąją angą.

37 *nukačušino* – kačuša – ispanų liaudies šokis.

38 *machree* (air.) – mano širdis.

39 *jašmakas... kismetas* – arabiškos kilmės žodžiai, atitinkamai reiškiantys „čadrą“ ir „lemtį“.

40 *da capo (ad fine)* (it.) – nuo pradžios (iki galo).

41 *namų, mielųjų namų* – aliuzija į dainos pavadinimą „Namai, mielieji namai“ (žodžiai Johno Howardo Payne'o, muzika Henry Bishopo).

CIKLOPAS

Dvylikto „Uliso“ epizodo veiksmo vieta – Barnio Kirneno užeiga Litl Britn gatvėje. Neįvardytas asmuo pasakoja, kaip maždaug penktą valandą vakaro čia susirinko pabendrauti Airijos patriotų grupelė, autoriaus vaizduojama ypač pašaipiai. Netrukus prie jų prisideda ir Blumas (žydas, svetimas, taigi nepriimtinas patriotams), atėjęs čia susitikti su Martinu Kaningemu.

Pagrindiniai epizodo personažai, anonimas (jis vėl pasirodys 15 ir 18 epizode) ir pilietis (realaus asmens, Michaelo Cusacko (1847–1907) prototipas) – nauji veikėjai romane.

Vienaakiai ciklopai – puikiai simbolizuoja siaurų pažiūrų nacionalistus, jie yra tikra priešingybė išmintingam ir jautriam „kultūriniam herojui“ Blumui-Odisėjui (tiesa, „Ciklope“ jis nėra toks santūrus ir tolerantiškas kaip kituose epizoduose, nes žino, kad būtent šiuo metu Moli susitinka su Pasiutėliu Boilenu). Šis skyrius labai politiškas (jo menas – politika), tačiau jam būdingas ir iki tol literatūroje neregėtas pasakojimo stilių maišymas, būdingas gerokai vėliau atsiradusiam postmodernizmui. Į prastuolišką bei vulgarią užeigos pašnekovų kalbą įsiterpiantys „aukštojo“ stiliaus intarpai – hiperbolizuotos (arba, vaizdžiai kalbant, išdidintos iki ciklopo dydžio) įvairių tekstų (nuo religinių iki tuometinių laikraščių pranešimų) parodijos.

Epizodo organas – raumenys, simbolis – fenijas (fenijai – airių revoliucionieriai, XIX a. vid.–XX a. pr. kovoję dėl Airijos nepriklausomybės), pasakojimo technika – gigantizmas, hiperbolizavimas.

1 *Dievo kankinį Joną* – turima omeny psichiatrinė ligoninė Dublino pietuose.

2 *pas Barnį Kirnena* – šioje užeigoje vyks visas 12 skyriaus veiksmas. Barney Kiernanas – realus asmuo. Jis savo užeigoje turėjo daiktų, susijusių su kriminaliniais nusikaltimais (padirbtos monetos, ginklai, virvės), kolekciją. Nuo 1920 m. ši užeiga pradėjo nykti, o 1939 m. beveik visa jos šlovė buvo išblėsusi.

3 *Inisfeile* – air. „Inis Fail“ – Likimo sala, t. y. Airija. Šis epizodas – XIX a. Airijoje vyravusio romantinio stiliaus parodija.

4 *švento Mičeno* – šventas Mičenas – XI a. danų misionierius Airijoje. Toje vietoje, kur jis įkūrė bažnyčią, Dubline aprašomuoju metu buvo Barney Kiernano smuklė.

5 *Elbanos* – Elbana (taisykl. Eblana) – Ptolemajaus minima vieta, romėniškas Dublino vardas.

6 *Slyvmargio* – kalnas už 60 mylių nuo Dublino.

7 *Armos* – Arma – religinis ir kultūrinis senovės Airijos centras.

8 *Ir kyla į dangų... stogą* – turimas omeny Dublino mėsos ir daržovių turgus.

9 *Gariouvenas* – Limeriko priemiestis, kurio gyventojai garsėjo savo grubumu. Taip pat – garsios airių užstalės dainos pavadinimas. Vienas iš jos priedainių skamba taip:

In stead of spa, we'll drink brown ale
Ant pay the reckoning on the nail;
No man for debt shall go to jail
From Garryowen in glory.

10 *broleliu ąsotėliu* – orig. „cruiskeen lawn“, kilęs iš air. „cruiscin lán“ – sklidinas ąsotėlis. „Cruiscin lán“ – airių liaudies dainos pavadinimas, joje apdainuojamas nerūpestingas girtuoklio gyvenimas. Dainos tekstas – pusiau angliškas, pusiau airiškas.

11 *kalvos Roris* – sukilėlis valstietis Charleso Kichhamo (1830–1832) poemoje. Šiuo vardu dažnai būdavo pasirašomi laiškai žemvaldžiams, grasinantys juos „išrūkyti“.

12 *Tėviškės vyno* – t. y. „Guinnesso“ alaus.

13 *Makeinaspi* – tapęs bendriniu žodžiu vardas. Juo vadinamas tas, kas per ilgai kalba (kilo iš viename parnelitų susirinkime ilgai kalbėjusio mūrininko MacAnaspey pavardės).

14 *a chara* (air.) – drauge. Kreipinys, dažnai vartojamas pradedant laišką.

15 *elių* – elis – istorinis ilgio vienetas (114 cm).

16 *atvaizdai...* – tolesniame įspūdingame ironiškame vardų sąraše – senovės herojai, gynę šalį nuo įsibrovėlių, įvairių sukilimų vadai, garsūs plėšikai, aprašomo laikotarpio politikai, poemų, dainų, romanų herojai ar kūrinių pavadinimai. Kai kurių vardų ar pavadinimų paaiškinimai: „Savourneen Deelish" – airių dainos pavadinimas („Ištikima mylimoji"), „Drąsaus vaikino kareivio" – tradicinės airių dainos (muzika Samuelo Loverio) pavadinimas, „Diko Terpino" – Terpinas – legendinis airių plėšikas, „the Colleen Bawn" – tradicinė airių daina („Mergaitė šviesiaplaukė").

17 *Įsipareigojimo partija* – pilietis pajuokia Airių partijos nuolankumą Vestminsterio rūmų debatuose.

18 *„The Irish Independent"* – laikraštis, įkurtas Parnello, tačiau vėliau ėmęs jį kritikuoti. 1900 m. nupirktas W. Martino Murphy ir išsigimęs.

19 *Bi i dho hust* (air.) – Patylėk; būk ramus.

20 *Mauntdžoi* – kalėjimas šiauriniame Dubline (Mountjoy).

21 *Statinaivis ir Statinardilonas* – lordai Aivis (Iveagh) ir Ardilonas (Ardilaun), „Guinnesso" daryklos savininkai.

22 *mįslingus pavidalus kaip veidrodyje* – plg. šv. Pauliaus žodžius pirmame laiške korintiečiams: „Dabar mes matome veidrodyje mįslingu pavidalu, bet tada matysime viedu į veidą" (I Kor 13, 12).

23 *O Kristau Makkiounai* – orig. „Christ M'Keown" – iš air. „Criost, m'ochon" („Kristau, mano sielvarte").

24 *iš juodojo krašto* – „juodasis kraštas" (kitaip – „juodoji Šiaurė") – tai Alsteris, taip vadinamas dėl pataikavimo anglų interesams.

25 *Aistra viešpatauja ir mirštant* – Alexanderio Pope'o žodžiai („Moraliniai esė", I laiškas).

26 *in articulo mortis per dominutionem capitis* (lot.) – kai ištinka mirtis, nukirtus galvą.

27 *šešiasdešimt septintųjų vyrus* – turimi omeny 1867 m. airių sukilimo dalyviai fenijai.

28 *kaip broliai Šyrai* – t. y. Henry ir Johnas Sheare'ai, airių maištininkai, pakarti malšinant 1798 m. sukilimą.

29 *Sarai Karen* – turima omeny Sara Curran, Roberto Emeto, suimto apsilankymo pas ją metu, meilužė. Praėjus trims mėnesiams po egzekucijos, ji ištekėjo už britų armijos kapitono. Apie ją Thomasas Moore'as yra parašęs eilėraštį „She Is Far from the Land".

30 *beziką* – toks kortų žaidimas.

31 *Sinn Fein amhain!* (air.) – Mes patys!.. mes patys vieni!

32 *doyen* (pranc.) – diplomatinio korpuso seniūnas.

33 *Gladiolus Cruentus* (lot.) – kruvinasis kardelis.

34 *non plus ultra* (lot.) – (arba „nec plus ultra") aukščiausias taškas.

35 *shoneenus* – „netikrus ponus" (iš air. „seoinin").

36 *flahodagh* (air.) – karališka.

37 *pro bono publico* (lot.) – visuomenės labui.

38 *sobriquet* (pranc.) – pravardė.

39 *Slan leat* (air.) – Sudie.

40 *„The Sluagh na h-Eireann"* – „Airijos šeimininkas" (airių laikraštis).

41 *telegrama iš Mičelstauno* – 1887 m. rugsėjį Parnello bendražygis Johnas Dillonas (1851–1927) per mitingą Mičelstaune (Korko grafystė) mėgino pasakyti kalbą. Tačiau policija ėmė šaudyti į mitinguotojus, trys žmonės

buvo nukauti. Mitingo dalyviai į parlamentą nusiuntė protesto telegramą. Nuo to laiko ši telegrama laikoma kovos už konstitucines teises simboliu.

42 *atgaivino gėlų sportą* – matyt, turimas omeny Michaelas Cusackas, 1884 m. įkūręs Gėlų atletų federaciją; ji propagavo airiškus žaidimus. Kaip „priešnuodį“ britų futbolui sukūrė airišką futbolą.

43 *Na bacleis* (air.) – Nesirūpinkit tuo.

44 *Briano O'Ciarnaino* – suairinta Briano Kiernano pravardė.

45 *Sraid na Bretaine Bheag* (air.) – Mažosios Britanijos gatvė.

46 *Finas Makkūlas* – turimas omeny Fionas MacCumbailas (angliškai – Finn MacCool), airių didvyris, gynęs šalį nuo svetimšalių antpuolių III a. pr. Kr.

47 *Kvynsberio taisyklės* – markizas Queensberry (1844–1900) 1867 m. pasiūlė boksininkams kovoti su pirštinėmis.

48 *čiulba fleita* – aliuzija į humoristinę Williamo Percy Frencho (1854–1920) dainą „Filo fleitininko puota“ apie nevaržomą lėbavimą ir paleistuvavimą.

49 *Uolėto Kalpės kalno* – turimas omeny Gibraltaras, kur jaunystę praleido ir su savo būsimuoju vyru susipažino Merion Blum.

50 *Džimis Džonsonas* – turimas omeny Jimmy Johnsonas (1870–1900), dvasininkas, populiarių pamokomų knygų autorius.

51 *compos mentis* (lot.) – sveiko proto.

52 *Pishogue* (air.) – apkerėtas, apsėstas.

53 *patois* (pranc.) – tarmė, dialektas.

54 *kaip tas, prisidėjęs žiūroną prie aklos akies* – Richardas Southy knygoje „Nelsono gyvenimas“ (1813) pasakoja, kad Nelsonas, 1801 m. atakuodamas Danijos laivyną, atsisakė paklusti įsakymui trauktis, taręs, jog turi tik vieną akį ir retsykiais gali nepamatyti signalo.

55 *apie vienos tautos skolas kitai tautai* – Griffithas (1872–1922), 1922 m. tapęs „nuosaikiuoju“ Airijos prezidentu, pasiūlė įstatymo projektą dėl Anglijos skolų Airijai.

56 *cabinet d'aisance* (pranc.) – išvietė.

57 *Kiek gėlių išauga, kad žydėtų nematomos* – eilutė iš Thomaso Gray (1716–1771) elegijos „Kaimo kapinės“.

58 *Conspuez les Anglais! Perfide Albion!* (pranc.) – Nušvilpkit anglus! Klastingas Albionas!

59 *Lamh Dearg Abu* – taisykl. „Lamh Dhearg Abu! – airiškai „Valio Raudonajai rankai“. Ironiškas šūkis, nes raudonoji ranka simbolizuoja Alsterio unionizmą.

60 *Raimeis* (air.) – Niekai.

61 *Milezijaus* – Milezijus laikomas airių karalių dinastijų pradininku. Trys jo sūnūs – legendiniai Ispanijos užkariautojai (Eibhear, Eremon, Iar).

62 *Moya* (air.) – taip ir buvo.

63 *Moli Magvairai* – taip buvo vadinami airių sukilėliai. 1641 m. sukilimo metu jie, persirengę moteriškais drabužiais, puldinėjo žemvaldžius. Aktyviai veikė ir XIX a.

64 *butelį „Alsopo“* – ant jo etiketės buvo nupieštas žmogus, iškėlęs rankas aukštyn.

65 *Grenjuelės* – orig. „Granuaile“ – iš air. vardo Grainne Mhaol (angl. Grace O'Malley) – sukilėlių ir piratų vadė XVI a. pab.

66 *Prisiminkim Limeriką ir sulaužytą akmens derybų sutartį* – Limeriko sutartis (1691), žadanti nuolaidų 1690 m. pralaimėjusiems katalikams,

buvo sulaužyta „dar nespėjus nė parašų rašalui nudžiūti“.

67 *entente cordiale* (pranc.) – nuoširdi sutartis.

68 *Jurgiu, kurfiurstu* – turimas omeny vienintelis Vokietijos princo Jurgio Liudviko sūnus, Manoverio kurfiurstas, Didžiosios Britanijos karalius Jurgis I (valdęs 1717–1727).

69 *vokiečių bernelio ir išpūstapilvės senos kalės* – turima omeny Didžiosios Britanijos karalienė Viktorija ir vokiečių kilmės jos vyras, Didžiosios Britanijos bei Airijos valdytojas princas Albertas (1819–1861).

70 *Jam jo pautai, o ne ką tautai labiau rūpi* – sklandė gandai, kad Edvardas VII serga sifiliu.

71 *dunai, ratai, kromlechai ir grinonai* – airiškos kilmės žodžiai (orig. „duns and raths and cromlechs and grianauns“), reiškiantys fortai, tvirtovės, kapų akmenys, saulės šventovės.

72 *Keismentas* – turimas omeny seras Rogeris Casementas (1869-1916), airių diplomatas, užsitraukęs valdžios nemalonę dėl savo straipsnio apie belgų žiaurumą Konge. 1916 m. jis mėgino organizuoti Vokietijos pagalbą airių sukilėliams, bet buvo pakartas už „tėvynės išdavimą“. Vėliau buvo išleista jo atminimą juodinanti knyga „Juodieji dienoraščiai“, kur diplomatas apkaltintas homoseksualizmu.

73 *Gortu* – turimas omeny Britų karinių pajėgų vadas Prancūzijoje ir Belgijoje 1939–1940 m. Viscountas Gortas, vadovavęs sąjungininkų atsitraukimo jūra operacijai Dankirke.

74 *En ventre de sa mère* (pranc.) – Savo motinos pilve.

75 *Ignoto Raiso* – turimas omeny Airijos Brolių krikščionių brolijos įkūrėjas (1807) Edmundas Ignatuisas Rice'as.

76 *Adiutorium... tuo* (lot.) – Mūsų paguoda – varde Dievo, / Kuris sukūrė dangų ir žemę, / Viešpats su jumis, / Ir su tavo siela.

77 *Deus... nostrum* (lot.) – Dieve, kurio žodžiu visa pašventinta, siųsk savo palaiminimą visiems kūriniams ir leiski, kad bet kuris, padėkojęs Tau, naudotųsi juo, paisydamas Tavo įstatymų bei valios ir šaukdamasis Tavo švento vardo, sulauktų per Kristų, Viešpatį mūsų, kūno sveikatos ir dvasios stiprybės.

78 *varpu, knyga ir žvake* – neatšaukiamo atskyrimo nuo Bažnyčios simboliai.

79 *Jei žmogus... žydas* – 1905 m. Dubline garsios dainos „Jei žmogus mėnuly – negras“ parafrazė.

80 *Nagyasagos uram* (vengr.) – jo didenybės valdovui.

81 *Szazharminczbrojugulyas-Dugulas* (vengr.) – šimtas trisdešimt veršių piemuo – įklimpęs.

82 *éclat* (pranc.) – iškilmės, triukšmas.

83 *agus* (air.) – ir „Džeikobas ir Džeikobas“ – buvo Dublino biskvitų kepėjai.

84 *Rakóczsy maršą* – t. y. Vengrijos himną.

85 *Visszontlátásra, kedvés barátom! Visszontlátásra!* (vengr.) – Viso labo, mielas drauge! Viso labo!

86 *rudų... poulo... perčo* – senovės anglų ploto vienetai (rudas – 1/4 akro, poulas – 5,029 m, perčas – 5,03 m).

87 *missa pro defunctis* (lot.) – mišios už velionius.

88 *K. G... C. S. I.* – įvairių ordinų, valstybės apdovanojimų, garbės vardų ir pan. santrumpų išvardijimas.

James Joyce

U L I S A S

Romanas

Dailininkas Alfonsas Žvilius
Korektorė Audronė Daugnorienė
Maketavo Dalia Kavaliūnaitė

Joyce, James
Jo-94
Ulisas: romanas / James Joyce; iš anglų kalbos vertė Jeronimas Brazaitis, vertimo bendraautoris Saulius Repečka. – Vilnius: Lietuvos rašytojų s-gos leidykla, 2003. – 415 p. Kn. taip pat: Modernusis Ulisas / Galina Baužytė-Čepinskienė, p. 5–14. Komentarai, p. 379–415
ISBN 9986-39-266-7
Jamesas Joyce'as (Džeimsas Džoisas, 1882–1941) – rašytojas, be kurio neįsivaizduojama pasaulio literatūra. Reikšmingiausias jo romanas „Ulisas" (1922) atskleidžia šiuolaikinio žmogaus dvasinio, moralinio, mokslinio bei religinio gyvenimo aspektus, panašiai kaip Homero „Odisėja" atskleidė pagrindinius antikos žmogaus gyvenimo principus.
UDK 820(417)-3

2003 01 27. 21,4 leidyb. apsk. l. Užsakymas 3.160.
Išleido Lietuvos rašytojų s-gos leidykla,
K. Sirvydo 6, 2000 Vilnius.
400-OJI LEIDYKLOS KNYGA.
www.rsleidykla.lt / rsleidykla@is.lt
Spausdino AB spaustuvė „Spindulys", Gedimino 10,
3000 Kaunas. www.spindulys.lt

Jamesas JOYCE'as (Džeimsas Džoisas, 1882-1941) - rašytojas, be kurio neįsivaizduojama pasaulio literatūra. Reikšmingiausias jo romanas *Ulisas* (1922) - be abejo, vienas iš garsiausių XX a. bet kokios meno formos šedevrų, šis kūrinys atskleidžia svarbiausius šiuolaikinio žmogaus fizinio, dvasinio, moralinio, mokslinio bei religinio gyvenimo aspektus, panašiai kaip Homero *Odisėja* atskleidė pagrindinius antikos žmogaus gyvenimo principus.

Tai knyga, už kurią mes visi esame dėkingi ir kurios nė vienam iš mūsų nelemta išvengti.
- Thomas Stearnsas Eliotas

JOYCE'as - nepranokstamas XX a. rašytojas... Jis buvo sąmojingas, subtilus, intelektualus, tai, matyt, didžiausias genijus iš tų, kurie pasiryžo nustebinti pasaulį meno magija.
- Irish Independent

